

MIKES KELEMEN ÖSSZES MŰVEI
V/2.

CATECHISMUS FORMÁJÁRA VALÓ
KÖZÖNSÉGES OKTATÁSOK

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
HOPP LAJOS

TARTALOM
CATECHISMUS
Formájára való közönséges.
OKTATÁSOK

Első Szakasz

Első könyv

Első Rész.

Az Istenről.

Masodik Rész.

Az Istennek munkáiról.

3. Rész.

Az Embernek vétkiről. és hogy mikk követték azt a vétket.

4 dik. Rész

Az ember esetitől fogva. a messiás el jöveteléig
a vallásnak. rövideden való historiája.

5. Rész

A Kristus. Jésusról.

6 Rész

A szent Lélekről. és a keresztyeni vallásnak fel állításáról.

Hetedik Rész.

Az Anya szent egy házrol.

Második könyv

Nyolczadik Rész.

A vétkekről. közönségesen

Kilentzedik Rész

Különösön a vétkekről.

Tizedik. Rész

Közönségesen a jó Erkölcsökről.

Tizen, egyedik Rész

Különösön a jó Erkölcsökről, előbször a hitről.

Tizen kettődik Rész

A Reménségről.

Tizen harmadik Rész.

Az Isteni szeretetről.

Tizen Negyedik Rész

A Keresztyeni jó Erkölcsökről. a mellyeket nevezik Morálisoknak

Tizen ötödik Rész

Az Isten parancsolatírol. közönségesen.

Tizen hatodik Rész

A Második Parancsolatrol.

Tizen hetedik Rész

A harmadik parancsolatról.

Tizen Nyolczadik Rész

A Negyedik Parancsolatrol.

Tizen kilencedik Rész.
Az ötödik parancsolatrol.

Huszdik Rész
A hatodik Parancsolatrol

Huszon egyedik Rész.
A hetedik parancsolatrol.

Huszon kettödik Rész
A Nyolczadik parancsolatrol.

Huszon harmadik Rész
A kilencedik parancsolatrol.

Huszon negyedik Rész
A Tizedik Parancsolatrol.

Huszon ötödik Rész.
Az Anyaszent egy háznak parancsolatirol. közönségesen.

Huszon hatodik Rész
Az Anyaszent egy ház Első parancsolattyárol.

Huszon hetedik Rész
Az Anyaszent egy háznak. második parancsolattyárol

Huszon nyolczadik Rész
Az Anyaszent egy háznak harmadik parancsolattyárol.

Huszon kilencedik Rész
Az Anyaszent egy ház negyedik parancsolattyárol.

Harmintzadik Rész
Az Anyaszent egy ház ötödik parancsolattyárol

Harmintz egyedik Rész
Az Anyaszent egy ház. hatodik parancsolattyárol.

A Tridentinumi Conciliumnak Symbolumja.

Második. Szakasz

Harmadik könyv

Első Rész
A Kegyelemről.

Második Rész.
A Szenttségekről. közönségesen.

Harmadik Rész
A kereszttségről.

Negyedik Rész
A Bérálásrol.

Ötödik Rész
Az Eucharistiárol.

Hatodik Rész
A penitentzia tartásnak szenttségéről.

7. Rész
Az utolsó kenetről.

8. *Rész*
Az Egy házi rendről.
9 *dik. Rész.*
A házasság Szenttségéről.
10 *Rész*
Az Imádságról. közönségesen.
11 *RÉSZ*
Az Elmével való imádságról.
12. *RÉSZ*
A Szóval való Imádságról.. közönségesen.
13 *RÉSZ*
Az Urnak Imádságaról.
14 *RÉSZ*
Némely Különös Imádságokrol.
15. *RÉSZ*
Az Anyaszent egy háznak, közönségesen való imádságirol.
16 *RÉSZ*
A Szent Mise Áldozattáról.
17 *dik. Rész*
Az ördög Üzésről, és a szentelésről.
18. *Rész*
A processiókrol.
19. *Rész*
Némely áitatos tselekedetekről.
Ennek a munkának rövideden való bé fejezése, és summája.

CATECHISMUS

Formájára valo közönséges.

OKTATÁSOK

A Mellyek rövideden ket szakaszban meg magyaráztatnak,
A szent Irásokbol, és a Tráditiobol. a vallásnak
hitt Ágazati, A keresztényi tudományok, A szenttségek,
Imádságok, Céréoniák. Az. Anyaszent egy háznak rend
tartási. es szokási. Mind ezeket szükséges meg.
tudni Minden kereszténynek

Első Szakasz

Rodoszto

1744

ENNEK A KÖNYVNEK TÁBLÁJA.

Első Rész. az Istenről. 1.

Első articulus, az Istennek létéről. 1.

2.art. az Istennek mi voltáról. és azö tekkéletességeiröl. 4.

3 art. hogy tsak egy Isten vagyon. 8.

4 art. a szenttséges háromságrol. 9.

2 rész. az Istennek munkáiról. 13.

Első articulus. avilag teremprésiröl.

2.art. az angyalokrol. és az ördögökröl 15

3. art. az embernek teremprésiröl. 20

4.art aföldi paraditsomrol. és az ártatlanságnak voltáról. 23

3.rész. az embernek vétkiröl és hogy mik követték azt a vétket. 27.

Első art. az első embereknek vétkiröl 27

2.art. az első ember vétkinek büntetésiröl. és az eredendö vétokröl. 30.

3 art. ameg váltonak szükséges voltáról., és az iránta valo igéretröl. 34.

4. rész. az ember esetitöl fogva, amessiás el jöveteléig. avallasnak rövideden valo historiája

Első art. hogy miért nem küldötte el az Isten a messiást. mindgyárt. avétek után. és hogy mint kellették tselekedni az embereknek hogy magokot meg szentelhessék. el jöveteleig. 37.

2 art. hogy ádam, éva, és ezeknek maradéki. miképpen. éltenek az eset után. 40.

3 art. az emberi nemzet. meg romlásáról, az özön vizröl. 44.

4 art. hogy mitsoda állapotban volt avilág az özön vitzöl fogva, mind addig még az Isten ki hívá ábrahámot hazájából. 47.

5 art hogy mitsoda szövetséget tett Isten ábrahámal. és ennek a szent embernek maradékirol 48

6.art. hogy Isáktol. és jákobtol származának mindnyájan asidok. 52

7 art. az izraélitaknak. égyptumban valo rabságokrol. 56

8.art Mojses hogy szabadittyta meg az izraélitákat, a husvéti barányrol. és a veres tengeren valo által menetelröl. 58.

9 art. az izraéliták.. sinai hegyehez valo érkezésekröl, a keserü vizekröl, a mannáról. a kösziklából valo vizröl. az ámáliciták. veszedelméröl, a jéthro tanácsáról. 64.

10 art. az izraeliták. törvényéröl., aszövetségnek véréröl. 67.

- 11 art. Mojsesnek a sinai hegyen való létéről, magyarázattya mind annak. valamit az Isten parantsola néki., avallást illető külső dolgokrol. 71.
- 12 art. Az arany bornyurol., az azért való büntetésről a mojses ábrázattya. bé fedezéséről. afő paprol áaronrol, és a lévitákrol. 75
- 13 art. akémekről, az izraéliták pusztában való zugolodásokrol. büntetésekről. Cáleb, és josué meg jutalmaztatásokrol. 77.
- 14.art. az ellen mondásnak vizéről, aréz kigyorol. abáálám tanáttsárol, phinéről, és a mojses haláláról. 79
- 15.art. Josué alat való el osztásáról. a meg ígért földnek. abirák alat való létekről az izraélitaknak. 83.
- 16 art. az izraélitaknak. akirályok alat való létekről, először saulrol. és dávidrol. 86.
- 17 art. salamonrol. és a jerusálemi templomrol. 88.
- 18 art. atiz nemzettségeknél szakadásokrol. jéroboam alat. és hogy mitsoda állapotban vala az Isten népe. a sidok, és az izrael királyi alat 90
- 19 art. a profétákrol, és ajövendölésekről. 93
- 20 art. atiz nemzettségnek el oszlásáról. ababiloniai fogságrol. és a sidoknak. viszá való térésekről 98.
- 21 art. hogy mitsoda rendben valának a sidok. meg szabadulások után. mind addig. még a romaiak. el nem pusztították egészen. 101
- 22 art. a sidoknak. arabságból való meg szabadulásogtól fogva, a Messiás el jövetelég való szokásokrol. és vallásokrol. 107
- 23.art. hogy mitsoda állapotban valának apogányok. ábrahám hivatásától fogvást. a messiás el jövetelég. 110

5.rész. A kristus Jesusrol.

- Első articulus: A messiás el jöveteléről való bizonyságok. a mellyek már bé tellyesedtenek a profétiák szerént. a kristus Jesus személyében. 114
- 2.art. hogy ki légyen akristus 124
- 3 art a kristus Jésus, meg testesüléséről. 127
- 4 art. akristus Jesus születéséről, életéről, egyiptumban való meneteléről. 131.
- 5 art akristus egyiptumban való meneteléről. és szent jános életéről. 136.
- 6 art. akristusnak. apusztában való böjtyéről, és predikállásának első esztendőjéről. 139
- 7.art. akristus prédikállásának második esztendejéről. 151.
- 8 art. akristus szine változásáról. való idörül. 153
- 9 art. akristus szine változásarol. 154.
- 10 art akristus predikállásának. harmadik esztendejéről. 157
- 11 art. akristus szenvedésiről. és haláláról való jövendölések rövideden. 162.
- 12 art. hogy mitsoda tsudák történtenek akristus halálakor. 164

- 13 art a kristus kereszten valo haláláról, halálának elég tételéről, és annak hasznairól. 168.
- 14 art a kristus lelkének apoklokra valo le szállásáról. és testének el temetéséről. 171.
- 15 art. a kristus menyben valo meneteléről. 174
- 16 art. a kristus jesusnak. az atyához, és ateremtett állatokhoz valo minémüségeinek magyarázattya. 178.
- 17.art akristus jesusnak. az emberekhez valo minémüségeinek magyarázattya. 182.
- 18 art ismét a kristus jesusnak az emberekhez valo minémüségeinek magyarázattya. 186.
- 19 art hogy miben. és mi formában. példánk nekünk eföldön akristus. 191

6 rész. A szent lélekről, és akeresztényi vallásnak fel állításáról.

- Első articulus. A szent léleknek le szállásáról. 195.
- 2.art. az apostoloknak prédikálásokról. sok számu sidoknak meg térésekről, és a többinek büntetésekről. 198.
- 3 art. akeresztényi vallásnak. az üldöztetésekbén valo fel állításáról. 202.

7 rész. az Anyaszent egy házról.

- Első articulus hogy milégyen akristus anyaszent egy háza, annak láthatóságáról. és hogy mitsoda külömségel. külömböztetik meg atöbb gyülekezetektől. 207.
- 2 art. az anyaszent egy háznak egyes voltáról. és annak külömb külömb féle tagjairól. 211
- 3 art, hogy mitsoda egyeség vagyón az anyaszent egy ház tagjai közöt, és a szenteknek egyeségéről 213.
- 4.art. az anyaszent egy háznak szenttséges voltáról. 217
- 5 art az anyaszent egy háznak. közönséges voltáról. 226.
- 6 art. az anyaszent egy háznak. apostoli nevéről. 228.
- 7 art. hogy egyedül aromai anyaszent egy ház. akristus anyaszent egyháza., amelyen kívül. nincsen üdveség. 233.
- 8 art. hogy az anyaszent egy haznak viaskodni kell. az ördög, ahitetlenek, és a hereticusok ellen. 243
- 9 art. hogy kik voltanak azok az eretnekek; és scysmaticusok. kik az anyaszent egy ház ellen támadtanak. mind ez ideig. mitsoda Conciliumok kárhoztatták azokat, és a szent atyák közül kik irtak ellenek. 247.
- 10 art. az anyaszent egy háznak. akebelében élő rosz keresztények ellen valo viaskodásáról. 259
- 11 art. az anyaszent egy háznak hasznairól. 261
- 12.art. hogy a bünöknek botsánattya. leg első út: amelyek által. részesülünk. az anyaszent egy ház hasznaiban 263
- 13.art hogy a hivek közül, mindenikének, min kell által menni; minek elötte az örök életet el érje, és leg előbször a halálról. a mely közönséges minden emberekel. 267.

14.art. a különösön valo ítéletről. 271

15.art. hogy mitsoda állapotban lesznek a lelkek.akülönösön valo ítélet után. 273

16.art a világ végiről, az anti kristusrol. Illyés. és énok el jövelekről. a sidok meg térésekről. 275

17 art a közönségesen valo fel támadásrol. világ végin. 279

18 art. a kristusnak utolszori el jöveteléről. és a közönséges ítéletről. 282.

19 art. az örök életről. 285

20 art. az örökké valo halálrol. 287

21 art az apostoli symbolumrol. mely magában foglallya mind azt. valamit eddig mondottunk. 290

22 art. amelyben meg mutattatik mi képpen kellesék. élni eföldön. hogy az örök életet el lehesen érni. 292

8 rész. avétekről

Első art. hogy mi legyen avétek. 295

2.art a halálos, és a botsánando vétekről. 297

3 art afő vétkekről. közönségesen. 299

9 rész. különösön avétkekről.

Első art. a kevélységről. 300.

2 art. a fösvenységről 304.

3 art a tisztátalanságról. 307

4 art. a torkoságról. 309

5 art az irigységről. 310

6 art. aharagrol. 311.

7 art areszttségről. 312

10 rész. közönségesen ajó erköltsökről. 314

11 rész. különösön ajó erköltsökről. először a hitről.

Első art. hogy mi légyen ahitt. 316.

2 art. az anyaszent egy ház hatalmárol. ahitt dolgaiban. 318

3 art. a szent irásrol 321

4.art. a hit dolgaiban valo traditiorol. 324

5 art. a Conciliumoknak és a szent atyáknak auctoritásárol. a hit dolgaiban. 330.

6 art. a hitnek szükséges voltárol. 335

7 art a hit ellen valo vétkekről. ahitnek jeleiről. és a kereszt vetésről. 338.

12 rész. A reménségről.

Első art. hogy mitsoda areménség. 342.

2 art a reménség ellen valo vétekről. 344.

13 rész. Az Isteni szeretetről.

Első art. hogy mi légyen az Isteni szeretet. 345

2 art. a magunkhoz valo szeretetről. 350

3 art a felebaráti szeretetről. 353

4 art az alamisnárol. 355.

5 art a felebaráti intésről. 357

6 art a megbántásért valo botsánatrol. 360

14 rész. akeresztényi jó erköltsökről, a melyeket
nevezik morálisoknak.

Első art a négy Cardinalis jó erkölcsökről. 362

2 art hogy mitsoda jó erköltsök követik. a Cardinalis jó erköltsöket, és hogy mitsoda vétkek ellenkeznek azokal. 364.

15 rész. Az Isten parantsolatirol, közönségesen. 367

Első art. hogy mit foglal magában az első parantsolat 372

2 art. a vétkekről. melyek ellenkeznek az első parantsolattal. leg először a bálványozásrol. 375

3 art a szentek tiszteletéről. és segittségül valo hívásrol. 377

4 art a reliquiak tiszteletéről. 381

5 art. a kereszt. és a képek tiszteletéről. 382

6 art. a szenttség törésről. babonaságról. a melyek ellenkeznek az első parantsolattal. 388.

16 rész. a második parantsolatrol.

Első art. hogy közönségesen mit foglal magában ez a parantsolat 389

2 art. a fogadásrol. 390

3 art. az esküvésről. és a káromkodásrol.

17 rész aharmadik parantsolatrol.

Első art. hogy mitsoda napot kell akeresztényeknek meg szentelni. 398.

2 art. miképpen kellesék szentelni az urnak napját. 400

18 rész. anegyedik parantsolatrol.

Első art. az aláb valoknak afellyeb valokhoz valo köteleségekröl. 401.

2 art. a fellyeb valoknak, az alattokhoz valo köteleségekröl. 404

19.rész. az ötödik parantsolatrol. 406

20 rész. a hatodik parantsolatrol. 408

21.rész. a hetedik parantsolatrol.

Első art. hogy hany féle képen lehet a más jóságát el foglalni. 410

2 art. az usoráról. 412

3 art. amás ember jóságának. igazságtalanul valo meg tartásáról. és más egyéb károkrol. melyeket másoknak okozhatnak. 413.

4 art. a más jóságának viszá adásáról. 414.

22 rész. anyolczadik parantsolatrol.

Első art. a hamis tanu bizonyságrol. és ahazugságrol. 416.

2 art arágalmazásrol. 418.

3 art. ahizelkedésről. és a vakmerő itéletről. 420

23 rész. akilentzedik parantsolatrol. 421

24 rész. a tizedik parantsolatrol. 422.

25 rész. az anyaszent egyháznak parantsolatirol
közönségesen. 424.

26 rész. az anyaszent egy ház első parantsolattyáról.

Első art. közönségesen az innepekröl. 428.

2 art különösön az innepekröl. leg előbször a szent háromságnak innepéről. 432.

3 art. akristus jésus fogantatásának. innepéről. melyet gyümölts olto boldog aszszony napjának nevezik. 432

4 art. az adventi napokrol. 434

5 art karátson napjáról. 435

6 art akristus környülmételkedéséről. 438.

7 art akristus epiphániajáról. melyet viz keresztnek nevezik. 440.

8 art gyerttya szentelő boldog aszszony napjáról. 443

9 art. a nagy hétről. először virág vasárnapjáról. 446
10 art nagy tsötörtökről. és nagy péntekről. 448.
11 art husvét napjáról. 453.
12.art akristus menyben meneteléről. 456
13 art a pünkösöd innepéről. 456.
14 art ur napjáról. 458
15 art a szentek innepeiről leg először. aBoldogságos szüz fogantatásáról. 459
16 art kis Aszszony napjáról. 461.
17 art nagy boldog aszszony napjáról. 463
18 art a szent angyalok innepéről. 464
19 art keresztelő szent jános innepéről. 465.
20 art. az apostolok. martyrumok. Confessorok. püspökök. szent szüzek. házas, vagy penitentzia tarto aszszonyok innepeiről 466.
21 art. minden szentek napjáról. 468.
22 art. a halottak napjáról. 469.
23 art a templom dédicatiojának innepéről. 471.

27 rész. az anyaszent egyháznak. második parantsolattyáról. 473

28 rész. az anyaszent egy háznak harmadik parantsolattyáról. 475

29 rész. az anyaszent egy háznak negyedik parantsolattyáról. 476

30.rész. az anyaszent egyháznak ötödik parantsolattyáról.

Első art. közönségesen aböjtről. 477.

2 art anagy böjtről. 480

3 art. a kántorok. és avigiliákról. 482

31 rész. az anyaszent egy háznak hatodik parantsolattyáról. 483

Ennek az első szakasznak bé fejezése.

A keresztényi életnek tekkéletességéről. és az évangyeliumi jovallásokrol. 484.

A Tridentinumi Conciliumnak Symbolumja.

A Kristus. el jöveteliig valo. eredetéről.,
kezdetéről, es előmeneteléről. a
vallasnak.

Első könyv

Első Rész.
Az Istenről.

Első Articulus
Az Istennek létéről:

Kérdés. Bizonyosok vagyunké mi abban hogy vagyon egy Isten?

Felelet. Ez olyan világos igazság. hogy annak esztelennek kellene lenni aki azt tagadná, vagy. abban kételkednék. A bolond azt mondgya az ő szívében hogy nincsen Isten. ps.al. 13.

Magyarázat.

Ezeket a szokot. a bolond azt mondgya az ő szívében.. fel kel jegyezni, mert ezekből meg láttyuk, hogy mikor ez a nagy bolondság annyira viszi valakit hogy azt mondgya, hogy nincsen Isten., az elmének nincsen egy képpen anyirésze abban mint a szívnek, az az. hogy az esztelen azt akarná hogy ne volna Isten. azért hogy magában. meg fojthatná alélek üsméretnek furdalását. és eleget tehetne nagyob szabadságal rosز kívánságának, azért is viszi azö meg romlot szive arra hogy azt mondgya, Nincsen Isten. de hejában kíványa magát meg vakítani az előtt az igazság előtt. mert ez olly erősen vagyon az ember elméjében fel jegyezve., hogy lehetetlen azt önnel ki törölni. st. Aug. tract. 106. supr. s. joan. n. 4.

K. Micsoda okoságokkal hitethettyük el mi azt magunkal hogy egy Isten vagyon.?

F. Azokal az okoságokkal. melyek. az érzékenységre, aminden napi probára. a hitre, és az okoságnak kezdetére vannak építve.

K. Mit értesz azon az okoságon. melly az érzékenységre vagyon építve?

F. Azon azt értem. hogy az Isten a szívében óltotta minden embernek azö Istenségét. s. aug. tract. 106. supr. s. joan. n. 4.

Magyarázat

Az Istenségnek bé oltása cselekszi azt. hogy soha olyan nép nem volt, aki nem üsmérte volna. az egy Istenségnek létit. nincsen is olyan ember aki valamely hirtelen valo veszedelemben lévén, hogy mindgyárt az Istent ne hivná segítségül. természet szerént valo érzékenységből., tertullianus, ezt természet szerént valo keresztényi lélek bizonyosságának nevezi tert. apolog. Cap. 17.

K. Mit értesz azon az okoságon. melly a minden napi probára vagyon építve?

F. Értem 1. ezen az okoságon hogy minden náp láttyuk az Istennek rajtunk valo gondviselését., hogy minémü kegyeséggel halgattya meg imadságinkot., láttyuk mitsoda

szemlátomást, bünteti meg némelykor a gonoszokat., sokszor is láttyuk az ő tudálatos minden hatóságát. sok dolgokban. 2. ez a teremtetett állatokban is ki tettzik. rom. 1. 20. sap. 13. 5.

Magyarázat.

Nézünk el valamely szép épületet, valamely szép kép irást. abból meg láttyuk az építő mesternek. és a kép ironak okosságát. esztelenség is volna azt mondani., hogy ezek történet szerént lettek. sokkal szebb, nemeseb. és rendeseb azért avilágnak munkája, mint sem emberi kézi munka., nézük el az emberi testet, hogy annak részei micsoda tudálatosan vannak egybe foglalva. hogy mondhassa még is azután valaki hogy mind azok történetből lettek. a bizonyára esztelen volna., valaki meg nem vallaná. hogy mind ezek atstudálatos dolgok. nem Isten munkáji volnának. ps. 18.

K. Mit értesz azon az okoságon mely ahitre vagyon építve?

F Azon azt értem. hogy az Isten meg üsmértette magát az emberekkel. bizonyosan. és kétség nélkül való képpen.

Magyarázat

Mind az, valami meg bizonyította a keresztényi vallásnak igazságát., az, az Istennek valóságát is meg bizonyította., mivel a vallás erre az igazságra épített több igazságokat is; a keresztényi vallásnak igazságáról való bizonyosságok pedig olyan világosak, és meg mutathatók. hogy vaknak, és esztelennek kellene lenni, aki azoknak hitelt nem adna. st aug. libr. 22. de civit. dei. C. 7.

K. Mit értesz azon az okoságon. mely az okoskodásra vagyon építve.?

F Értem azokat az okosságokat, amelyekkel a philosophusok szokták meg mutatni az Istennek valóságát. ezekről nem szollok. mert nem minden foghattya. meg, akik pedig meg foghattya. olyan könyveket olvashatnak. amelyek ezekről beszélnek.

2. Articulus.

Az Istennek mi voltáról, és az ő tökéletességeiről.

K. Kicsoda az Isten?

F Az Isten az, aki azt mondá moysesnek. Én vagyok az, a ki vagyok. exod. 3. 14.

K. Micsoda értelme vagyon ennek a szonak. Én vagyok az, a ki vagyok.?

F Ez az értelme. hogy az Isten olyan valóság. aki senkitől nem függ, aki magában. és magától áll. mivel minden állatok teremtetettek. és másról fügnek, és életet is másról vesznek.

K. Meg üsmérhettyük tehát a menyiben a földön lehet meg üsmérni az Isten állattya?

F Ebből meg üsmérjük hogy az Isten mérték nélkül bir minden ki gondolható tekéleteségeket.

Magyarázat.

Mivel hogy az Isten magától áll. és marad másan kívül abból következik hogy ő véghetetlen. azt hívják pedig véghetetlennek. a mi nincsen meg határozva, ami pedig csak magától áll, és marad., azt senki meg nem határozhattya, nem lévén tehát meg határozva., azért minden ki gondolható tekéleteségeket bir; mert ha valamelyik héjával volna, az ő tekéleteségei meg volnának határozva és véghetetlen nem volna., egy szóval véghetetlen lenni, és minden tekéleteségeket egészen birni, mind egy, másról nem függeni. tellyeséget csak magában meg

maradni. és véghetetlennek lenni mind egy. ebből következik hogy az Isten, az, aki mástól nem függ. és csak magában marad; és hogy ő is bírja az egész tekéltetéségeket

K. Mellyek az Isten tekéltetéségei.?

F Az Isten tellyeséggel való tekéltetéség., 1. ő egyedül való valóság. 2. ő tiszta lélek. 3. ő örökké való. 4. ő véghetetlen., 5. ő el multhatatlan. 6. ő mindent üsmérő, 7. mindent cselekedhető, 8. mindenkben magától függő. hogy ha ezek közül valamelyik héjával volna, nem volna tellyeséggel való tékelletes. nem volna Isten. s. aug. Conf. libr 1. C. 4.

K. mit értesz azon. mikor azt mondod hogy az Isten egyedül való. Deus est Ens simplex.?

F Azt értem hogy az Istennek nincsen része; hogy valamely részekből allana, mint az ember.

K Mit értesz azon mikor azt mondod hogy az Isten lélek?

F Azt értem hogy teste nincsen. se formája. se színe. és hogy ötet testi szem, meg nem láthattya

K Hát a szent irás miért beszél az Istennek karjáról. kezéről. és lábáról.?

F Azért hogy jobban meg értethesse velünk az Istennek munkáltkodását.

K mit értesz azon mikor azt mondod hogy az Isten örökké való?

F Azt értem hogy az Istennek se kezdete, se vége nincsen. örökké volt. vagyon. és örökké léssen.

K. Mit értesz azon mikor azt mondod hogy az Isten véghetetlen.?

F Azt értem hogy ő mindenüt vagyon. mindent bé tölt, és hogy semmi hely ötet magában nem foglallya ps. 138. job. 11. isai 66.

K. Mit értesz azon mikor azt mondod hogy az Isten el multhatatlan.?

F Azt értem hogy az Isten soha semmiben meg nem változhatik.

K Miért mondgya tehát az irás hogy az Isten meg haragszik. hogy meg bánta. és meg változtatta a mit cselekedet, mind ezek nem mutattyáké meg, hogy az Istenben változás vagyon?

F Mikor az irás azt mondgya hogy az Isten meg haragudot, ezzel csak azt akarja velünk meg értetni, hogy meg lássuk külső képen aző igasságának erejét, de azt nem kel gondolni hogy ő benne változás vagy indulat volna., mert ő meg változtathattya aző munkáját, de meg nem változtathattya az örökké való szándékát. ő mindenkor egy állapotban vagyon, és olyan változást csinál teremtet állati közöt. amint néki tettzik. ha szinte azt a változást az irás bánásnak mondgya is. de azt csak azért mondgya. hogy jobban ami értelmünkhöz alkalmaztassa magát. s. aug. Conf. libr 1. C. 4.

K Mit értesz azon mikor azt mondod hogy az Isten mindent üsmér?

F. Azt értem hogy nincsen semmi is el titkolva az ő szemei elöt. ő ugy láttya ajövendöt. valamint amostanit. és az el multat. és leg belsöb titkát is láttya szivünknek ps. 138. rom. 11. 33.

K mit értesz azon hogy az Isten mindent cselekedhetik?

F. Azt értem, hogy nincsen semmi lehetetlen ő nála.

K. Mit értesz azon. mikor azt mondod hogy minden az Istenen áll?

F. Azt értem hogy mindeneket ő teremtett, ő is tartta azokat, ő is igazgatta, és úgy bánik velem. amint néki tettik.

K Mit értesz azon mikor azt mondd hogy mindeneket az Isten teremtet.?

F Azt értem hogy mindeneket ő teremtet semmiből. és hogy annak előtte semmi nem volt.

K. Mit értesz azon mikor azt mondd, hogy mindeneket az Isten tart meg?

F. Azt értem hogy a teremtett állatok melyek most vannak. meg nem maradhatnának hanem tartaná., és ha el hagyná őket. oly semmivé lennének. valamint teremtések előtt. sap 11. 26. ps. 103.

K. mit értesz azon mikor azt mondd hogy az Isten. vezérel mindeneket. és azokat úgy bánik amint néki tettik.?

F. Azt értem. hogy semmi evilágban nem történik az ő rendelésin. vagy engedelmin kívül.

Magyarázat

Az. az, hogy az Isten örökös ura léven avilágnak. ő igazgat mindeneket; az ő gondviselése pedig különösen vigyáz mindenik teremtett állatnak állapotjára; mindent ő rendel. és mindent amaga dicsőségire fordít., minden jó, az ő rendeléséből történik, minden dolgot ő amaga végére vezet., aroszat meg engedi hogy abból nagyobb jót vegyen ki., gyakorta nagy nyomorúságokat küld ajókra. de soha el nem hadgya őket, agonoszokat pedig sokszor kedvekre bocsátta, de ökk azzal viszá élvén, az ő hamiságok, az Isten igasságának. vagy irgalmaságának meg mutatására fognak lenni., egy szoval ő mindenkor végben viszi aző szándékát. és minden dolog az ő nagyságának és mindenhatóságának fel magasztalására igyekezik.

3. Articulus.

Hogy csak egy Isten legyen.

K. Nincsené több egy Istennél?

F. Nincsen több egynél. lehetetlen is hogy több legyen.

K. Miért mondd azt hogy lehetetlen hogy több legyen?

F. Mert lehetetlen meg fogni. hogy két Istenek tellyeséggel való tekéletesek legyenek.

Magyarázat

A tellyeséggel való tekéletesnek. nem kel társának lenni. mivel társ nélkül lenni. az a tekéleteség., és akinek nincsen eza tekéletesége. avalami héjával legyen., amely Isten pedig valamely tekéleteség héjával volna. anem volna Isten tertull. Contra marci. libr 1. C. 3.

K. világos lévén hogy lehetetlen egy Istennél többnek lenni. miért hát az emberek az egész világon, az előtt annyi sok isteneket imádtak?

F. Az. aző elméjeknek vakságától. és az ő sziveknek meg romlásától volt. mellyeket avétek okozta nekik.

Magyarázat.

A bizonyos hogy régenten minden nemzetek. sok féle isteneket imádtanak, némeltyek anapot, aholdat, a tsillagokat; némeltyek az élő. vagy holt embereket. az Istenek közzé számlálták. a görögök, és a romaiak. sok féle utalatos dolgokat tartották isteneknek., romában, minden féle

nemzeteknek isteneit imádták. ezt pedig nem csak a tudatlan., és közönséges nép cselekedé, hanem még atudosok. a philosophusok is mind egyaránt., miért szenvedtek akeresztények oly kegyetlen üldöztetéseket, három száz esztendeig.? nem egyébért, hanem azért. hogy tsak egy Istent vallottak lenni. szent agoston miért írta az ő csudálatos munkáját. de Civitate Dei. hanem azért hogy el rontsa sokaságát. hamis isteneknek. ugyan tsudálhattya az ember. mikor ennek akönyvnek első részit olvasa., hogy ez a szent annyit irt apogányok hamis istenek ellen, de abban az időben a tellyeséggel szükséges volt., azt minden tudgya. mitsoda nagy bajjal lelete végben vinni szent Ambrusnak egy keresztény császárnál., hogy romában meg ne engedgye a győzedelem oltárának fel állítását., holot a tanács erősen volt azon. hogy ezen hamis istenségnek bálványozásit fel állithassa. st. Ambr. epist 17. 18. ad Imp. valent.

Mind ezekből meg láttyuk micsoda rettentő vakságban vetette vala avétek az embereket, ebből apéldából meg üsmérhettyük azt az igazságot, melyet sz.pál mond. hogy mikor az emberek az Istent el hadgyák. az Isten is el hadgya őket. és akkor nincsen olyan állapot. amelyre nem adgyák magokat. rom. 1. 23.

4. Articulus.

A szenttséges Háromságról.

K. Nem ujontában valo meg szaporitásaé az. az isteneknek., valamint akeresztények tarttyák, hogy három személy vagyon egy Istenben?

F. Nem, mert ez a három személy csak egy Isten.

K El mondhatnié azt okoságal., hogy az Isten három személyében?

F Igen is el mondhatni, hinni is kel. ezt az igazságot, a melyet tagadni bolondság volna.

K. valyon nem okoság ellen vagyoné az ollyat hinni. a mit meg nem lehet fogni.?

F. mikor abban bizonyosok vagyunk, hogy az Isten mondotta valamely dolgot., azt hinni kel. akár lehesen. akár ne lehessen azt meg fogni, mert aki mas képen tselekeszik., anem üsméri az Istent. aki is örökké valo igazság.

Magyarázat

A mi elménk. igen meg vagyon határozva. sok száz dolgok vannak ollyanok a melyek igazak, és amelyeket mi meg nem foghattyuk., azt kel azért meg vizsgálni, hogy ha valamely dolog az Isten szavaé vagy nem, ne hogy magunkot meg tsallyuk., de amidön abban bizonyosok vagyunk, hogy azt az Isten nyilatkoztatta ki., valamint akeresztenyek bizonyosok mind azokban a mellyeket aközönséges Romai Anyaszent egyház ad elejekben. ugy mint Istentől ki nyilatkoztatot dolgot, akkor hinni kell. mind azokat adolgokat, a melyeket meg nem foghatunk, az Isten szavának hitelt kel adni., mert se magát., se mást meg nem tsalhat; az anyaszent egy ház meg üsmervén aki nyilatkoztatot dolgoknak valóságát., a nekünk elég., mivel tudgyuk hogy az anyaszent egy ház meg tsalhatatlan., mi ollyanok is vagyunk eföldön mint a gyermekek, most mindent tsak homályosan látunk., mikor pedig azt a boldogságot el érjük. akkor az a homaly el vétetődik szemeinkről. és világosan meg fogjuk látni. amit most meg nem foghatunk 1 cor. 13. 12. eph. 4. 13.

K. Bizonyosok vagyunké abban hogy az Isten ki nyilatkoztatta a szent haromságnak titkát.?

F. Igen bizonyosak, mert ez az igazság nyilván ki tettzik aszent írásbol. atráditíoból, az anyaszent egy ház is így hiszi.

K. Mit hiszen ez iránt az anyaszent egy ház?

F. Azt hiszi, hogy az Isten állatnyában egy, személyiben három. 1 joan 5. 7.

K kicsoda az a három személy?

F Első az Atya. második a Fiu, harmadik a szent lélek.

K. Ez a három személy meg különböztetiké maga között?

F. Igen is meg,. mert az Atya. nem a Fiu, a Fiu nem az Atya. az Atya. és a Fiu. nem a szent Lélek. joan. 8. 16. 15. 26.

K Nem három Isteneké hát ezek?

F. Nem, mert ez a három személy tsak egy Isten., mind a háromnak egy természete. és egy Istensége vagyon. 1 joan. 5. 7.

K. Mind ahárom személy Istené.?

F Igen is. az Atya Isten. a Fiu Isten. a szent lélek Isten. joan. 1. 1. 2. 25. act. 5. 4.

K. Ez a három személy hasonloé egymáshoz?

F Hasonlo mindenben. mind régiségben. meltságban. és tekélleteségben. ahárom személy csak egy Isten.

K Miért nevezik az első személyt Atyának?

F. Mert öröktől fogva szülte a Fiat, a ki is véle egy, és hasonlo Isten., és akit igének, és az Isten bölcsesége nek nevezik.

K. Az Atya és a Fiu szeretiké egy mást?

F Igen is szeretik egy mást öröktől fogvást., és ebből aszeretéből származik öröktől fogvást, a szent háromságnak harmadik személye., melyet szent Léleknek nevezik. joan. 14. 17.

K Nem egyedül az atyától származiké hát a szent lélek?

F Nem, mert az atyától. es fiutól származik a szent Lélek. st aug. libr 4: de trinit. Cap. 20.

K Az atya származotté valamelyik személytől.?

F Nem, mert az atya eredete amás két személynek.

K. Az Atya régibb hát a Fiunál. és a szent Léleknél, mint hogy ő tölle származnak.?

F. Nem régibb a más kettőnél. mert az Atya nem volt soha egy szem pillantásig is a fiu nélkül. és az Atya és a Fiu nem voltak egy szem pillantásig is a szent Lélek nélkül.

K. Hogy lehet ezt meg fogní?

F. Az Atya nem lehet egy szem pillantásig is hogy magát ne üsmérje. és magát üsmervén. az ő Fiát, az öröktől fogva valo ígét szülte. Az Atya és a Fiu. nem lehet hogy egy mást ne szerese. és ebből a szeretéből származik a szent lélek. st aug. serm. 117. de verbis Domini.

K. Lehetneé ezt az igazságot valamely hasonlatoságal. értelmesebbé tenned?

F. Igen távul valo hasonlatoság vagyon a teremptő. és a teremptet állatok között. mind azon által, ez, az elmédet segítheti, A világóság anaptól származik és anap eredete avilágóság nak. de mind azon által avilágóság olyan régi. mint a nap. mert a nap nem lehet egy szem pillantásig is fényesség nélkül. azö fényességétől származik avilágóság és ameleg. ez a hasonlatoság meg mutattya hogy vannak a természetben olyan dolgok a mellyek olyan régiek

mint az eredet. a melytől származnak de emeg nem mutattya az Isten szemelnye között való több hasonlatosságokat.

Masodik Rész.
Az Istennek munkáiról.

Első Articulus.
A világ teremtetésiről.

K. Az Isten hogy üsmértette meg magát magán kívül?

F. Az ő munkái által.

K. Mellyek az Isten munkáji.?

F A világ. az az. az ég, és a föld, és mind a valamit az égg és a föld magában foglal.

K. Az Atyaé, a Fiué, vagy a szent lélek teremtetteé a világot?

F A szent háromság., az Atya. a Fiu. és a szent lélek, mert valamit az Atya cselekeszik., a Fiu, és a szent lélek is cselekszi azt.

K Miért hát avilág teremtetit az Atya Istennek tulajdonitták. valamint a hiszek egy Istenben vagon. hiszek egy Istenben minden ható Atyában. menynek és földnek teremtőjében.?

F. Mert az égnak, és a földnek teremtése, az Isten hatalmának ereje. az Atyának tulajdonitták pedig mind azt. valami a mindenhatóságot illeti.

Magyarázat

Hogy ezt a feleletet meg lehesen érteni. azt kel meg tudni. hogy noha a szent háromság mind együt munkálódik. de mind azon által vannak olyan dolgok a mellyeket az Atyának tulajdonitták némelyleket a fiunak., másokat a szent léleknek. az Atyának tulajdonitták az Isten mindenhatóságának munkáit. mert ő eredete a más két személynek. vélek is közli mindenhatóságát. és tekéleteségeit. közölvén vélek. természetit. vagy állattját. *principium*. A Fiunak tulajdonitták a bölcseségnek munkáit. mert ő öröktől fogva való bölcsesége az Atyának.

A szent Léleknek tulajdonitták az Isten joságának. és szeretetének munkáit. mert ő az Atyának. és a Fiunak szereteti.

K. Miért teremtette Isten a menyet és a földet?

F. A maga dicsőségiért. hogy meg üsmértesse. szerettesse. imádtassa. szolgáltassa. dicsöitiesse magát. és az ő joságát, igasságát, bölcsességét, és atöbb tekéleteségeit. prov. 16. 4. rom 1. 20. 21.

K. Hogy teremtette az Isten az eget és a földet?

F. Mondotta hogy legyen. és lett. parancsolt, az égg, és a föld teremtetett. ps. 148.

K Micsoda értelme vagon ennek, mondotta hogy legyen. és lett., leheté az Istennek beszélteni holot se nyelve. se teste nintsen.

F. Az irás nem egyébért áll ezel a szoval. hogy az Isten mondotta.. hanem csak ami gyengességünkhöz akarta ezel magát alkalmaztatni, és velünk meg értetni., hogy az Isten

mihent akarta az égnek, és a földnek létit, mindgyárt lett, mivel. az Isten mikor valamit akar. mindgyárt meg lesz.

K. Menyi ideje annak. hogy az Isten az eget és a földet teremtette.?

F. Mint egy ött ezer hét száz esztendeje.

K mennyi idő alatt teremtette Isten a világot. és mind azt a mi abban vagyunk?

F Az írás azt mondja hogy hatt nap alatt. és a hetedikén meg nyugodot, az az. meg szünt új dolgokat teremteni

K. Mit teremt Isten elsőben?

F Az eget. és a földet. de a föld még akkor puszta. volt, setétség is volt. a mélységnek színén. és az urnak lelke, avizeken hordoztatik vala., az után világoságot teremt. és el választá a világoságot a setétségtől.

K Mit teremt Isten. másod napon?

F. A csillagos eget, és el választá a felfül való vizeket az alsó vizektől

K Mit teremt Isten a harmadik napon?

F. El választá a vizet a földtől. és a föld minden féle füvet, és fákat hozza.

K Mit teremt Isten a negyedik napon?

F. A napot. holdat, és a Csillagokat.

K Mit teremt Isten az ötödik napon.?

F A madarakot és ahalakat.

K mit teremt Isten a hatodik napon?

F. Az oktalan állatokat, csuszó mászó állatokat., és azután az embert. és az aszszonyt, hogy uralkodjanak minden teremtett állatokon.

2. *Articulus.*

Az Angyalokról. és az ördögökről.

K Az Isten teremtetté angyalokat is?

F. Igen is. az írás azt sok helyen mondja de Mojses arról világosan nem beszél.

K Micsoda napon teremtette Isten őket?

F Mi nem tudunk arról semmi bizonyost. az írás arról nem szól világosan. se a szent Atyák ez iránt meg nem egyeznek magok között.

K. kicsodák az Angyalok?

F olyan lelkes és értelmes teremtett állatok, akik nem azért teremtettek. hogy testben éljenek

K miért mondd azt. hogy az angyalok lelkes állatok.?

F Mert nekik nincsen se testek. se formájuk. se színek. és a magok természetekben, őket meg nem lehet látni. hebr. 1. 14.

K Miért mondd azt. hogy az angyalok értelmes teremtett állatok?

F. mert üsméretük. és értelmük vagyunk. valamint az embereknek. de sokkal tekéltesebb. mint sem az embereké.

K. miért mondd azt. hogy az angyalok. nem azért teremtettek hogy a testben éljenek?

F. mert azért teremtettek hogy magokban maradjanak.

Magyarázat

A mi lelkünk is. okos értelmes teremtett állat. de úgy teremtett. hogy meg egyesüljön atestel., és aléleknek. atestel való meg egyesülése által létszen az ember. de az angyalok. nem eszerént vannak., ök ugyan vehetnek fel magokra emberi testet. valamint látjuk a szent írásban. de ez az ő testel való meg egyezések. különbözik attól a meg egyezéstől. amelyet tett Isten a lélek és a test közé. a lélek azért teremtett hogy az emberi testel meg egyesüljön. a halál attól el választta. de az utolsó napon ismét meg egyesül atestel.

K tudunké mi valami bizonyost az angyaloknak számokról?

F Egyebet nem tudunk. hanem hogy az ő számok igen sok.

K mindnyájan egy rendbe vannaké az angyalok.?

F A szent írás emlékeztet térszen. a seráphimokrol. chérubimokrol. a királyi székekről, uraságokrol, birodalmokrol. hatalmaságokrol, menyei erőkről. az archangyalokrol. és az angyalokrol. hebr. 9. 5. Col. 1. 16. eph. 1. 21. thes. 4. 15.

Magyarázat

Három féle rendbe oszttyák rend szerént az angyalokat, az első rendben teszik a seraphimokat cherubimokat. és a királyi székeket., a másodikában, az uraságokat, birodalmokat. a harmadikába. a menyei erőket. Archangyalokat, és az angyalokat s. Greg. hom. 34. supr evang.

K miért teremtette az Isten az angyalokat?

F Hogy boldoggá tegye őket. ugyan az Isten meg is adot volt nékik. mindent. a mi szükséges volt az örök életnek el nyérésire.

K Miben áll az örök élet?

F Abban hogy az Istent meg lehessen üsmerni úgy a mint vagyon. és ötet örökké birni. joan. 17.

K mit adot az Isten az angyaloknak hogy ezt a boldogságot el nyerhessék?

F. Igen tiszta értelmet ajonak meg üsmérésére. tellyes akaratot, az ötet való szeretetre. kegyelmet annak el érésére, és az örök életben való végig meg maradásra.

K Az angyalok mindnyájan el értéké. az örökké való boldogságot.?

F. Nem, mert közüllök sokan el vesztették magokat; atöbbi pediglen álhatatosan meg maradtak az Isten kegyelmében.

K hogy hiják. azokat az angyalokat., akik álhatatosan meg maradtak az Isten kegyelmében?

F. jó angyaloknak. vagy csak angyaloknak.

K. Hogy hiják azokat az angyalokat. akik magokat el vesztették?

F. Rosz angyaloknak. ördögöknek. gonosz lelkeknek.

K. A jó angyalok miképen érték el az örök boldogságot?

F. Az Istenhez való hűségben mindenkor meg maradtak, alázatosok. és engedelmesek voltak parancsolatához., az Isten meg jutalmaztatván hűséget. meg tartotta kegyelmiben. és az örök életet el érték.

K. A rossz angyalok hogy vesztették el magukat?

F. kevélységek által magokba fel emelkedtek. az Isten hatalma alól magukat meg akarták vonni, és hozzája hasonló akartak lenni. ez okáért a nyomoruságnak mélységiben vettek.

K A rossz angyalokat miért vetette a kevélység a nyomoruságba.?

F Mert az igen nagy ígasságtalanság. hogy a teremtett állatok. a Teremtőjüktől kívánnyanak el válni, ellenben pedig. az igen igazságos dolog. hogy az Isten, aki ellene áll a kevélyeknek. meg mutassa haragját és hatalmát. ezeknek a kevély teremtett állatoknak. és hogy büntetésül az örökös tüzre vesse őket. 2 petr. 2. 4. s. jud. 3. 6.

K Az ördögök mindnyájan apokolban vannaké.?

F mindnyájan szenvedik az örökké való kint. de sok közülök a levegő égben vannak. valamint sz. pál is őket, a levegő égben való hatalmasoknak nevezi. eph. 2. 6. matth. 12.

K Az ördögök. miért vannak a levegő égben el széledve, és meddig lesznek ót?

F Az ítélet napig, az Isten engedelmeiből., az ő hamiságok pedig arra viszi őket. hogy az embereket el veszésék. szüntelen körülöttek járnak. valamint az ordító orosz lányok, hogy őket el nyeljék. azon is vannak hogy meg tsallyák őket. valamint a kígyók., az Isten ezeket meg engedi azért. hogy az emberek magokra vigyázanak., imádkozanak., magukat meg erősítsék. az Isten beszédivel. és hogy a hittel éllyenek. matth. 8. 2 petr. 2. 4. eph. 6. 13.

K. Az ördögöknek vagyóné nagy hatalmok arra. hogy el veszésék az embereket?

F. A krisztus el jövele előtt az ő hatalmok igen nagy volt., a világban ökk uralkodtak. az egész emberek alájuk voltak vettve a vétek által. és csak nem mindnyájan őket imádták. 1 petr.5.8. A krisztus el jövén. el vette hatalmakot halála, és fel támadása által., meg győzte az erős sereget. ki üzte őket az országból. a melyet birtak, és győzedelmet vett az emberi nemzet ellenségén. Colos.2.25. az oltától fogvást az ördögnek hatalma meg nagyon kötve. nem is tartta a keresztényeket hatalma alatt. hanem csak azokat akik akarattal adgyák alája magukat. avétek által., de néki ezer mestersége nagyon hogy őket töriben ejtse, luk.11.2. eph.6. világ végén az antichrisztus el jövelekor az emberek hamissági miat. az ördögnek nagyobb hatalma léssen. de az igen keveset fog tartani, mert akrisztus azt el fogja oltani, az ördögöket. és az Istenteleneket apokolba veti. és a szenteket győzedelmesen viszi magával menyekben. hogy benne, és ő vélek uralkodgyék örökké. apoc.21.2.

K. Az angyalok hol vannak. és micsoda az ő foglalatóságok.?

F. Az égben, szüntelen az Isten előtt. őket láttyák, imádgják, áldgyák, és örökül hozzája vannak kapcsolva., ökk az Istennek szolgálai. készek mindenkor neki engedelmeskedni. övélek is viteti végben parancsolatit. melyek az embereket illetik, tob.12.15. matth.18.10. hebr.1.14. ps.102.

K. mit cselekesznek. az angyalok. az emberek iránt.?

F. 1. ökk mutatgyák bé. Istennek, az embereknek imádságokat. 2. Az Isten ő általok nyilatkoztattya ki akarattya az embereknek. vagy ő vélek vitett végben valamely nagy dolgokat. josué.6.3. birák. 2. 2. tob. 3. 25. luk. 1. 11. act. 1. 12. 27. 3. Az Isten őket az anyaszent egy házának. és minden hiveknek őrzésekre rendelte, matth. 18. 10. act. 12. 15.

K A hitetleneknek vagyóné őrző angyalok?

F Ez iránt a szent Atyák meg nem egyeznek együtt. a szent írás is semmi bizonyost nem mond erről. st hier. supr. s. matth. 18.

3. Articulus.

Az Embernek Teremtéséről.

K. Mellyik leg tekélteseb állat az angyalok után?

F. Az ember. mert ő okos teremtett állat. az Isten képére. és hasonlóságára teremtetett.

K Miért mondod azt hogy az ember okos teremtett állat?

F. mert az ember esmerettségel, és különböztetéssel munkálodik. tudgya mit. és miért tselekeszi.

K. miért mondod hogy az ember az Isten képére és hasonlóságára teremtetett.?

F. Mert az ember az Istentől vette a lelket. értelmet. akaratot., és szabadságot, ezek nem illetvén a több teremtett állatokat. ki veszem az angyalokat. az Isten mind ezek által. ugy mondván. beléje oltotta az ő képit. és hasonlóságát., mert mivel az Isten lélek, az ő értelme, akarattya. és szabadsága; leg nagyob tekéltesegei az ő Isteni természetének. joan. 4. 24. st aug. libr 1. de Gen.

K. miért tekélteseb teremtett állatok az angyalok. az embernél?

F mert az angyalok sokal inkább közelitenek hasonlóságokban az Istenhez. ők tiszta lelkek., az ember pedig testből, és lélekből álván, csak a lelkiért hasonlít az Istenhez, a mely is néki csak egyik része.

K Mikor teremté az Isten az embert?

F. A világ teremtésinek hatodik napján, amint már meg mondtuk.

K Hogy teremtette az Isten az embert?

F. földből teremtette az ő testét. és meg elevenítette azt a testet., okos lelket adván abban, mivel az emberi test életinek leg főveb. éltetője az okos lélek, st aug. libr 15 de civ dei c. 24.

K Micsoda az okos lélek?

F. A meg halhatatlan lélek. az Isten azt úgy teremtette hogy az emberi testel meg egyesüljön.

K. Hogy tudgyuk mi azt hogy a mi lelkünk lélek. és meg halhatatlan si anima nostra sit spiritualis.?

F Minket arra a hit. és az okosság meg tanít.

Magyarázat

A hitt, és a vallás minket arra meg tanít a szent írásból. Az okosság pedig azt tanyította. hogy ha alélek. lelki állat, meg is halhatatlan, mivel csak a halando, ami meg rothadhat, és csak a rothadhat meg. a melynek részei el válhatnak egy mástól. a mi pedig lelki, az el oszolhatatlan, és azért el rothadatlan. A lélek tehát lelki. állat, mivel minden a mi gondolkodik. és a mi amaga gondolatirol emlékezik. a lelki állat, mivel atestnek nem lehet gondolkodni. se okoskodni, lehetetlen hogy a gondolat test legyen, se hogy a test gondolat legyen., abban pedig nem kételkedhetünk. hogy ne gondolkodnánk., ne üsmernénk., ne akarnánk. ne emlékeznénk, az a kételkedés. azon, hogy ha gondolkodunké vagy sem, önnön maga a gondolat vagyon tehát mi bennünk olyan lelki kezdet. amely minket gondolkodtat, és ugyan ez a kezdet az, amelyet okos léleknek nevezik. s. aug. de immort. ani.

K. miképpen teremtette Isten, az első ember lelkét?

F. semmiből teremtette, az Isten eképpen is teremt minden lelkeket.

Magyarázat

Szent Agoston nem akara semmit végezni aléleknek eredeteről valo kérdésről, hogy ha azIsten teremtée mindenik lelkét, vagy hogy minden ember lelke. az ádám lelkétől veszen eredetet., szent hieronimus, szent ambrus, szent athanásius, és csak nem mindnyájan a szent atyák. azt tanították., hogy az Isten teremt mindenik lelkét., a több theologusok is ezt tanították, ez is egyezik meg inkább a szent írásal. ps. 32. 15 hebr. 12 9. s. cyrill. alex. libr 1. supr s. joan. c 9. s Athanas. libr. 1. Contra pag.

K. Az Isten hasonló képen teremtée az első Asszonyt, valamint az embert?

F mind egyikének. mind a másikának lelkét hasonló képen teremté. de az Asszonyt. testét nem földből teremté mint a férfié. hanem álmat bocsátván ádámra, egy oldal tsonnyát ki vévé néki. és abból formálá Évát.

K. Miért tselekedék az Isten eszerént?

F Hogy meg mutassa a férfiú. és az asszony között lévő nagy egyeséget aházaságban., hogy az ember el is mondhasa hogy az asszony, az ő tsonnyából valo tson. és aző testéből valo test. gen. 2. 21.

K. Jelentée valamit az az álom. melyet az Isten bocsáta ádámra?

F Ez igen nagy titkot jelenté. mert valamint az Isten az asszonyt formálá a férfiú tsonnyából. álomban, úgy a kristus is az ő szent vérivel és halálával. formálá, és meg válhatatlanul egyesedék meg az anyaszent egy házal. ugyan azért is mondgya szent pál. hogy mi akristus tagjai vagyunk és hogy a házasság., a kristus és az Anyaszent egy ház között valo edgyeséget jelentí. eph. 5. 30. 32.

4. Articulus.

A Földi paradicsomról, és az artatlanságnak voltáról.

K Hová tévé Isten ádámot teremtése után?

F. A földi paradicsomba hogy őt lakják. és azt mivellye.

K mi volt az a földi paradicsom?

F. Az igen kies hely volt a melyben az Isten minden féle fakot tett vala. a melyék gyönyörködtették a szemet. azok között. vala az életnek fája. a jó, és a gonosz tudásának fája.

K. micsodás volt az életnek fája?

F. Az olyan fa vala. amelynek gyümöltse szent agoston szerént. meg oltalmazta volna az embert az öregségtől és ahaláltól. s. aug. de civitt. Dei. libr. 14. c. 29.

K. miért neveztetet a jó. és a gonosz meg tudása fájának?

F. Bizonyos tulajdonságira valo nézve. a melyeket okozot volna.

Magyarázat

Hogy ezt a feleletet meg lehesen érteni, azt meg kel tudni. hogy az Isten meg engedte vala az embernek, hogy ehetik a paradicsomban lévő mindenik fának gyümölcseiből. tsak éppen annak a fának gyümölcseiből nem ehetik. a melyet az írás. jonak s'. gonosznak meg tudása fájának.

nevezi., eszerént neveztetett., mert ha az ember az Istennek engedelmeskedet volna és ennek a fának gyümölcséből nem ett volna. boldogságban maradot volna. és a jót meg üsmérte volna, de mint hogy Istennek nem engedelmeskedet, nyomoruságban esett, és a gonoszt meg üsmérte, s. aug. de civitt. dei. libr. 14. C. 17.

K Ennek a fának gyümöltse rosz volté magában.?

F olyan jó volt valamint a többi, az Isten azért tiltotta vala meg az embernek. hogy meg próbállya. az ő engedelmeségit. s. aug. de civit dei libr 14. C. 12.

K miért teremtette Isten az embert?

F hogy ötet boldogá tegye, valamint az Angyalokat, és magát véle közöllye. örökké

K Az angyalok. és az emberek nem lehetneké. más képpen boldogok, hanem ha az Istent birják?

F Nem, mert atekélleteségel valo boldogság az. amidön minden meg vagyon a mit csak lehet kívánni, ugy annyira hogy már ne lehesen többet kívánni, se semmitől félni. az az örökös jószág pedig az Isten. akit hogy ha birják. már többet nem lehet kívánni. se félni. minden más jország mulando., tsak gyengén. és kevés ideig töltheti bé az elmét. és a szivet. st aug. libr 1. de Conff. Cap 1..

K. Mit kellett volna Adámnak, es Évának. cselekedni.? hogy azt a boldogságot el érhatték volna. amelyért teremtettek volt?

F. Az Istenhez valo egész engedelmeségben kellett volna nékik élni. öhozzája kapcsolni magokat., ötet imádni mint örökös urokat, békeségben és edgyeségben élni magok közöt, egy szoval az Istent kellett volna szeretniek mindenek felet. és a meg tiltot gyümölcsben nem enni.

K hogy hogy tudhatták volna ök azt hogy eszerént kellett volna cselekedniek.?

F Az Isten szivekben oltotta volt ezt a nagy köteleséget, és nékik meg parancsolta volt. hogy ne nyullyanak a meg tiltot gyümölcshöz.

K. könnyü lett volnaé nékik végben vinni ezeket a köteleségeket.?

F. Igen is könnyü., mert az Isten öket teremtvén meg áldotta volt. mint testi, mind lelki áldásokkal, a mellyek könnyüé tehették azoknak végben vitelét. s. aug. de civit Dei. libr. 14. C. 15.

K mellyek azok a testi áldások. mellyeket vettek volt Istentől?

F. A testnek mindenkori egészségben valo léte, a mely semmi betegség. se a halál alá nem vettetett volna, s. aug. de Civit Dei libr. 14. C. 10 et 29.

K Mellyek azok a lelki áldások mellyeket vettek volt?

F. Az ő lelkek egyenes. világos, és igasságos állapotban teremtetett volt. Eccles. 7. Ephes 4.

Magyarázat

1. ökk. minden természet béli világosságot vettek volt az Istentől. semmi ártalmas tudatlanság benne nem volt. semmi fogyatkozás az itéletben és az okóságban meg nem homalyosította az ő elméjeknek szépségit. 2. Egész szabadságban lévén. azt cselekedhették. amit akartak, és az ő akarattyok. egyenes és ajora volt hajlando. 3. A testi kívánságoknak ök urai voltak, mindenkor egyaránsu állapotban, mindenkor tsendeségben.. 4. Az Isten adot volt nékik. minden segítséget és kegyelmet. a mellyekkel el érhatték volna, hogy ha akarták volna az örökké valo

életet. de a mellyek nélkül azt el nem érhették volna 5. mind ezeket az áldásokat., ökk nem csak magokért birták., hanem az egész maradékokra terjedtet volna s. aug. de civit Dei libr. 14. C. 20. 26. 29.

3. Rész.

Az Embernek vétkiről. és hogy mikk követték azt a vétket.

1. Articulus.

Az első embereknek vétkiről.

K Az emberek meg tartottáké sokáig az ártatlanságban lévő állapotnak hasznát?

F Nem. mert azokat csak hamar el veszték. engedtlenségek miatt.

K. miben valának engedetlenek az Istenhez.?

F Abban hogy a meg tiltot gyümölcsben ettenek.

K. Hogy vevék magokat arra hogy abból a gyümölcsből egyenek.?

F Éva meg hagyá magát csalatni az ördögtől. és minek utánna abból ett volna, ádámnak is ada belölle., a ki is hasonló képpen evék abból.

K Hogy tsalá meg az ördög Évát.?

F kigyó képiiben öltözék. és azt mondá évának. hogy ha abból a gyümölcsből ennék, hasonlok lennének az Istenhez. meg nem halnának, es meg üsmernék a jót. és a gonoszt.

K Miért kíváná az ördög meg tsalni az embereket?

F Irigységből, hogy azt a boldogságot a mellyért teremtettek volt., el veszeshesse vélek. és hogy olyan nyomorultaká tegye őket. valamint maga.

K. Éva micsoda indulatból hagyá magát meg tsalatni az ördögtől?

F. A kevélységből. a tudásnak kívánságából, és a mértékletlenségből.

Magyarázat

A kevélységből, mert az Istenhez hasonló akara lenni. fel is támada teremtője ellen

A tudásnak kívánságából, mert meg akará próbálni. hogy ha ugyan valójában meg tudgyaé ajót és agonoszt. ha a gyümölcsből eszik.

mértékletlenségből. mert mivel a gyümölcs szép vala aszemnek. meg nem türköztethetvén magát. meg akará azt is próbálni. ha olyan kedves volnaé a száj iznek is. s. Chrysost. hom. 16. supr. genes.

K Adámot hasonló indulat vivéé arra. hogy az Istent meg bánttsa. valamint Évát?

F. szent Agoston sok helyt mondgya., hogy az ádám vétkének. a leg első kezdete. a kevélység vala. az után a tudásnak kívánsága, a mértékletlenség. és a feleségihez való kedv keresés. a több szent atyák is hasonlot mondanak erről. s. aug. de civit Dei libr. 14. c. 13. serm. 1. supr. ps. 70.

K Az ádám vétke nagy valaé?

F. szent agoston. ezt a vétket. ki mondhatatlan nagyságának mondgya. manual. ad lauren. C. 45. libr. 8.

El ítélni ennek avéteknek nagyságát. az Istennek méltóságáról, akinek által hágtá parancsolattyát. és hogy mitsoda veszedelmes dolgok követik ezt a vétket.

2 Articulus

Az első Ember vétkeinek büntetéséről, es az eredendő vétkekről.

K Mit cselekedének az emberek, mindgyárt vétkezések után.?

F. Magokat mezitelen látván. azt szégyenlék, és fige fának levelével bé fedezék magokat.

K. Miért kezdődék csak avétek után ez a szégyen?

F. mert tsak akor kezdék érezni. atestnek. a lélek ellen valo fel támadását.. s. aug. de civit Dei. libr. 14. C. 17.

K Az Isten büntetetlen hagyáé. az ádám, és az Éva vétkét?

F. Nem mert meg bünteté őket személyekben. és az ő maradékoknak személyekben.

1. Az ő testek minden féle nyavalyák és a halál alá vetteték.
2. Az ő lelkek. a tudatlanságban. és a rosz kivánságokban esék., és szabadságok meg gyengüle
3. El veszték azt a hatalmat. a melyet az Isten adot vala nékik az állatokon., mert mivel hogy fel támadának teremtojök ellen., azért minden fel támada ellenek.
4. Az. Isten azt mondá az embernek, hogy a föld nem teremne többé magától egyebet tövisnél. és hogy orczájának veritékivel enné kenyérét.

Az aszszonynak meg mondá, meg sokasittom felette igen a te fájdalmidot. és ate méhedben valo fogadásodnak fájdalmit. fájdalomal szülöd magzatidot. a te akaratod. férjednek birodalmában lészen. és te. az ő hatalma alat lészesz.

5. A paradicsombol szégyen vallásal ki üzetének, a melyben azután viszá nem térhetének.

6. Az ördög hatalma alá esének..

7. Az. égg. a melyért teremtettek vala. ő előttök bé záraték. és magoknak örök kárhozatot érdemlének.

K. mit értesz a rosz kivánságon. a melyben mondod hogy az emberek estek bünök büntetésiért?

F. Értem a roszra valo hajlandoságot., ennek a hajlandoságnak pedig három ága vagyon. ahonnét minden vétkek erednek, azért is hija ezt a három ágat szent jános. a test kivánságnak., a szem bujálkodásának., és az élet kevélységenek, 1 joan. 2. 16.

K Az ádam vétke miért büntették meg. ezekben a rosz kivánságokban valo esessel?

F mert ezen három vétkek által lettek akaratbol valo engedetlenekké az Istenhez.

K Az embernek szabadságát miben gyengítette meg az vétek?

F. Abban. hogy vétkezése után. nem volt már olyan hajlando ajóra. mint annak előtte. Conc. trid. sess. 5.

K Az ádam. es az Eva. vetkinek. micsoda büntetése volt maradékjokba?

F Ugyan azon. mely ömagokba volt. mert azért születünk mindnyájan nyomoruságokra, alája vettve lévén ahalálnak, atudatlanságnak. ahárom féle rosz kívánságoknak, rabjai, avéteknek, es az ördögnek, ellenségi pedig az Istennek, a haragnak fiai. és érdemesek a kárhozatra. act. 17. 30. rom. 5. 10. 12. 16. ephes. 2. 3.

K. Igasságosé. hogy az ádám, és az Éva maradéki meg büntettessenek, olyan vétekért melyet ők nem cselekedtenek?

F Az Istennek itéleti meg foghatatlanok., de véghetetlen igasságuak. az emberek mindnyájan vétkesek. a vétekért mindnyájan eredendő bünben születnek., igasságal viselik tehát a büntetést. rom. 5. 12.

K. Hogy hogy lehet a. hogy mi bünben születessünk olyan vétekért., amelyet még születésünk előtt tselekedtenek.?

F. Mi mindnyájan olly ki mondhatatlan képen voltunk foglalva ami első atyánkba. hogy mindnyájan vétkezünk mondgya szent pál. ő benne. rom 5. 12.

K De a nem meg foghatatlan dologé. hogy mindenik embernek a lelke. a kit is az Isten tisztán és mocsok nélkül teremtett, a atestel való meg edgyesülésiért ollyan vetket vegyen magához a melyet annyi száz esztendővel az előtt tselekedtenek. és hogy ahalando testnek. meg romlásában. a lélek is reszesüllyön.?

F Azt meg kel vallani, hogy az eredendő bün. meg foghatatlan titok. de az ember is meg foghatatlan enelkül a vétek nélkül, mindent amit látunk. vagy érezünk magunkban. nagyot, vagy alacsont., bizonyoságot téssen ollyan teremtett állat nyomoruságának nagy voltárol, a mely meg romlott. de nem amaga természete által. hanem a vétek által. a hivek mindnyájan erősen hiszik az eredendő véteknek valóságát. érzik is annak nyomoruságát. az Isten ezt világosan ki nyilatkoztatta a szent írásban, az anyaszent egy ház ezt mindenkor így tanította. és ugyan erre a hitelre is vagyon fel állitva avallás ps. 50. 7. rom. 5. 12. 2 Cor. 5. 30 14. ephes. 2. 3.

3. *Articulus.*

A Meg váltonak szükséges voltárol. és az iránta való ígéretről.

K. Hová lettek volna az emberek. hogy ha az Isten érdemek szerént bánt volna vélek.?

F. tellyeségel el hagyatattak volna az Istentől, valamint az ördögök. és az örök kárhozatra íteltettek volna valamint ökk.

K Nem lehetet volnaé nekik magokban téni. penitentziát tartani, bocsánatot kérni. és nyerni Istentől?

F. A meg romlás, melyben el merült vala az emberi nemzet avétek által, oly nagy volt. hogy az emberek mindenkor szerették volna avétket. nem hogy még azt siratták volna., meg sem üsmerték volna foganatosan a magok nyomoruságokat, hogy ha csak az Isten kegyelme meg ne világosította volna szemeket, és meg nem szállotta volna sziveket; hogy nyomoruságokat meg láthassák., De ámbár meg üsmerték volna is magoktól anyomoruságot, ámbár az Istenhez kiáltottak volnais. mind ezek haszontalan lettek volna az üdveségre, mert ökk soha magoktól eleget nem tehettek volna az Isten ellen tett vétekért. se az ő igasságát. meg nem tsendesithették volna a mely, a meg bántodáshoz. illendő elég tételt kívánt.

K Az emberek nyomorusága meg orvosolhatatlan vala tehát?

F. Igen is. hogy ha az Isten ingyen való jóságából. irgalmaságát nem mutatta volna hozzájuk.

K Micsoda irgalmaságát. mutatta Isten az emberekhez?

F. Ez az irgalmaság. ki mondhatatlan nagyságu. és meg foghatatlan., mert az Isten oly igen szerette evilágot, hogy az ő edgy fiát adta. a bűnös emberek meg váltására. Az Ige testé lett. a Boldogságos szűznek méhiben. ő minket meg békeltete Istennel. halála által. amennyeknek kapuját nekünk meg nyitá fel támadása. és menyben menetele által, bennünket a maga tudományára tanítta, tsuda tételeivel magához térítte., a szent lélek által meg ujítta. kegyelmével., és a szenttségekel. meg erősítte. és táplála. az ő áldozattya által, meg szentele, bé mutata. és érdemeseké téve minket Isten előtt. A kristus Jébus a mi közben járonk, gondviselönk. és fejünk., ő meg győzte érettünk az ördögöt. a keresztfán. erőt is veszen rajta mi bennünk. minden nap a kísértetekben, amidön hiven élünk kegyelmével., amennyekben. uralkodtatni is fog bennünket örökösön, ha álhatatosan végig meg maradunk.

K Mindgyárt a vétek után. tselekedéé az Isten az emberek el ezt a nagy irgalmaságot?

F. Nem, hanem az Isten akor erről ígéretet téve. és a vétektől fogvást. leg aláb négy ezer esztendő mulva jött le az Istennek Fia e földre.

K Micsoda formába igéré Isten az embereknek. hogy nekik meg váltot fogg küldeni?

F. Az Isten meg átkozá. a kígyót. amely is eszközül vala az ördögnek. az emberek el vesztésére. meg átkozván a kígyót, mondá. hogy ellenkezést szerzek te közötted, és az emberek közöt. és az Aszszonyi állat meg törí a kígyonak fejét.

K. Micsoda értelme vagyon ezeknek a szoknak.?

F. A. hogy az emberek természet szerént fogják utálni a kígyót. a melyen az ördögöt kel érteni. az ember, és az ördögök közöt való ellenkezés meg békélhetetlen leszen; és hogy egy szüztől. fog születni a világ meg váltoja. a ki is el ronttya az ördög birodalmát.

K Micsoda néven hitták az üdvezitöt minek elötte e világra jött volna

F. A prophéták. egy néhány nevet adtak neki. de legg inkább ezen a néven hitták. meg válto. Messiás. kristus.

4 dik. Rész

Az ember esetitől fogva. a messiás el jöveteléig
a vallásnak. rövideden való historiája.

1 Articulus

Hogy miért nem küldötte el az Isten a messiást mindgyárt
avétek után, és hogy mint kellett cselekedni az embereknek,
hogy magokot meg szentelhessék, el jöveteléig,

K. Miért nem küldé el az Isten a messiást a földre, mindgyárt. az ádam, és az eva vétkezések után?

F: Sok nagy okokra való nézve.. 1. Azért hogy meg éreztesse az emberek el. hoszas proba után, az ő magok gyenge voltokot, rom. 8. 3. 11. 32. st aug. supra ps. 102.

2. Azért hogy az emberek. látván szükségeket, suhajttsák azt a meg váltot. és aztot buzgoságal kérjék, valamint cselekedtek. az ó testamentumban lévő szentek. jákob. genes. 49. 18. mojses. exod. 4. 23.

3. Azért hogy annak a meg változnak. nagy voltárol. előre valo jeleit adgya, ki hirdetetvén a prophéták által. még előre sok idővel. minden részeit. az ő születésének, életének, halálának, el temetetésének. és fel támadásának, és hogy micsoda változást fog teni e földön. act. 10. 43.

4. végtire. az Isten azt akarta. hogy önnön magok. a világban történt dolgok, legyenek ki hirdetőji mind annak; aminek kellett meg lenni a messiás alatt, úgy hogy, mind azok. kik meg fognak térni, a messiás predikálására, vagy az ő tanítványiéra, meg üsmérhessék az el múlt dolgokból, azoknak figuráit,. a melyek történnék idejekben. és ilyen formában. minden segítse ő előttök. tiszteletesebbé tenni a valást. és őket a kristushoz kapcsolni cor. 10. 6. 2. gal. 4. 24. hebr. 8. 5. st. aug. de catechisandis rudibus. Cap. 20

K. mivel hogy a messiás négy ezer esztendő mulva jöt ell. a vétek után., mindnyájan az emberek kik azon idő alatt éltenek, tehát el kárhoztanak? mert akár mint igyekeztenek is. de soha eleget nem tehettek az Isten igasságának. melyet meg bántota volt az ádám vetke, melyért. mindenenk vétkeken születnek.

F. Az Isten ezt a nyomoruságot még előre meg orvosolta, a messiásnak eleget kellett tenni minden emberek vétkeért. mind azokéért kik előtte éltenek, mind pedig kik utánna jöttek.

A messiásnak. ezen elég tételére. és érdemeire valo nézve. az emberektől lehete, még eljövetele előtt, magokot meg szentelni, és bűnök bocsánattját nyerni. de a menynek kapuját csak a messiásnak lehete fel nyitani, ő néki kellett oda elsöben bé menni, és őket oda vezetni. ugyan azért is mondgya sz. pál, hogy az ő testamentumbéli szentek, csak velünk vehették el a jutalmat hebr. 11. 39. 40.

K. mit kellett cselekedni az embereknek. a messiás el jövetele előtt, hogy magokot meg szentelhessék?

F. 1. Az egy Istenben kellett hinni, ötet imádni, szolgálni. és szeretni mindenenk felet.

2. A meg váltot várni, és abban reménleni.

3. kellett felebarattyát szeretni. mint önnön magát, minden igasságtalanságot el kellett kerülni, az igazán valo okosságnak, és a lelki üsméretnek törvénye szerint élni,

Közönségesen evala kötelesége az egész földön lévő nepeknek a messiás előtt., de azon kívül. a sidok. akikről fogunk szolani, tartoztanak hivségesen meg tartani a mojses törvényit, és hinni mind azt. amit az Isten ki nyilatkoztatot nekik.

E szerint élvén., az embereknek lehete meg szentelni magokot a messiás el jövetele előtt., mert másként, magokot el vesztették. és kárhozatra vetették.

K. E szerint élteneké az emberek?

F. A számok azoknak, kik magokot meg szentelték volna a messiás el jövetele előtt, igen kevés., még a sidok közül is. annál inkább. atöb népek közül, mind ezeket különösön meg láttyuk. st. aug. supr. Cap. 3. de epist ad galat. vers. 30..

K. Miért engedé meg az Isten hogy annyi sok számu nép. el veszen a messiás eljövetele előtt?

F. 1. Az Isten meg akarta üsmértetni az embereket. az ilyen proba után., az okosságnak magára el hagyatatot meg romlását. és azt is. hogy nem volt tökéletes az a törvény. mely a köre volt írva, szükséges volt a messiásnak kegyelme, hogy azt lehessen mivelni, amit a természet szerint valo okosság, és atörvény, nem miveltethettek., rom. 8. 3.

2. Az Isten nem volt annak oka., ha ök el vesztették magokot, mivel ökk, magok vesztették el magokot szán szándékal, és az Isten. a maga igasságát tekintvén. az ő meg romlásokban hadta őket. és az által nagyob fényeséget mutatta ki az ő irgalmasságát, azokhoz a kevés

számuakhoz, kik magokat meg szentelték., és azokban a kevés számuakban, meg mutatta még előre, hogy mit fog munkálodni a messiás az egész földön. el jövele után., és hogy mi legyen akeresztényi kegyelem., az igasságos is volt, hogy az a kegyelem ne lenne olyan bövséges. a messiás előtt, mint amelynek. kellett lenni eljövetele után. rom. 9. 23. st leo. serm. 4. supr nativ. jes Chr.

3. Azt is el mondhatni, hogy a sidok között is. azok a kevés számuak. kik magokat meg szenteltek. a messiás előtt., azokhoz képest kik magokat el vesztették, jelentették. azt., a mit maga a messiás mondot. hogy sokan vannak a hivatalosok., de kevesen aválasztottak.

2. *Articulus*

Hogy Ádám, Eva. és ezeknek maradéki. miképpen éltenek.
az eset után.

K. Adam, és eva. mi formában viselék magokat. a midön ki üzetének. a paradicsomból.?

F. Az Isten irgalmaságot tett vélek. és a penitencia tartás által meg szentelték magokat. sap. 10. 1. st Iren. lib. 3. cap. 30. 33. 34.

K. az esetek. előtt. volté gyermekek?

F. csak az esetek után lett gyermekek. ugyan ettől is vagon hogy az emberek. eredendő vétekben születnek. gen. 4. 2. rom. 5.

K. Az emberek mindnyájan. ádamtól. és évától származnak tehát.?

F. igen is. azért is az irás. Évát, az élők annyának nevezi. gen. 3. 20.

K. miért akarta az Isten. hogy az emberi nemzet egy embertől származék?

F. azért, hogy az embereket arra köteleze. hogy egy mást ugy szeressék. mint attyok fiait.; ugyan ezért is mondgya a kristus, hogy minden emberek. felebarátink. luc. 10. 27. st aug. lib. 1. 12. de civ dei.

K. Ádámnak. és evának, sok számu gyermekei voltaké?

F. igen sok számuak voltak, mivel tovább éltenek. kilencz száz esztendőnél, és mivel az Isten azt akarta. hogy ő töllök szaporodgyék el a világ, nagy szaporaságot is engedet nékik.

K tudgyuké mi a számát, és a neveit az adam fiainak.?

F. az irás nem mondgya azoknak számát, és csak hármát nevez. Caint, abelt, és sethet,

K. miért hogy az irás csak ezt a hármát nevezi?

F. mert az Isten csak annyiban akarta nekünk meg mutatni az irásban az emberek historiáit, amennyiben a használhat a vallás meg üsmérésére. a pedig elegendő avallás meg üsmérésére. hogy tudgyuk különösön Cainnak, ábelnek, és sethnek aneveket., és közönségesen azt tudgyuk, hogy ádámnak sok számu fiai voltak ezeken kívül, kik el terjedének az egész földre., és az után azoknak maradéki. st. aug. lib. 15. de civ. dei Cap. 15.

K. Mit tanyit az irás kain felöl.

F. hogy ő első szülötte volt ádámnak., hogy mezei munkás volt: hogy ő földi gyümölcsöt ajánlot az Istennek: hogy se maga. se az ajándéka nem volt kedves Isten előtt., hogy az ötsét ábelt meg ölé, irigységből., mert az Isten kedvesen vette az ábel áldozattyát. hogy az Isten ötöt meg átkozta; és vétkeinek büntetéséért, mindenkor vándorlo, és bujdosó volt a földön., hogy az

Isten jelt tett reá, hogy ötödik meg ne öljék, hogy ő egy várost épít, amely várost nevezé enochnak. a fia nevére.

K. mit tanyit az irás ábel felől.?

F. hogy ádámnak második fia volt. hogy juhász volt: hogy az Istennek. az elsőket, a leg szebbeket. és a kövérebbeket: ajánlotta. hogy az Isten kedvesen tekintette., mind magát. mind ajándékját. hogy ötödik Cain a bátyja, meg ölé., és hogy az ő vérenek kiáltása fel hata az Isten széke eleiben, bószu állást kérvén.

K. mit tanyit az irás seth felől?

F. hogy ábel halála után jött evilágra., hogy szentül élt, hogy az ő maradéki között tovább meg marada a buzgoság., mint sem a Cain maradéki között., és hogy ő tölle származot a kristus familiája.

K. mire tanyit minket a Cain. és az ábel historiájok. avallásra való nézve.?

F. 1. Ebben akét atyafiban. két féle társaságnak képit láttyuk., akiknek együt kel élni a földön, világ végig.

2. Ábel. a kristust jelentette. Cain a sidokot.

K. mit értesz azon akét társaságon. akiknek együt kel élni világ végig.?

F. Értem a jóknak, és a rosszaknak társaságokot., akik csak világ végin lesznek egy mástól el választva, és a kik, mind addig elegyesen leszen. egyik a másikával. sz. agoston. az Isten városának, vagy mennyei városnak nevezi a jók társaságát., és földi városnak, a rosszak társaságát. lib. 11. 15. de Civ. dei. Cap. 1. in ps. 61.

K. miért nevezi sz. agoston. az Isten városának. a jók társaságát.?

F. mert ez a név. sok helyt említetik a sz. irásban; a melyen ezt a sz. társaságot kel érteni, a ki is idegen e földön, a ki evilági jókhoz nem ragaszkodik., aki csak Istenért áll, és aki úgy tekint az eget, mint hazáját. de Civ. dei. lib. 14. Cap. 28.

K. miért nevezi földi városnak a gonoszak társaságát?

F. mert annak, a ki ehhez a társasághoz tartozik, minden hajlandosága a. hogy a földi dolgokhoz ragaszkodgyék. minden boldogságát abban tarttsa hogy a földi jók. gyönyörüségekel. és tiszteletekel. élhessen, hogy a földön uralkodhassék. mind cselekedetit arra a mulando boldogságra fordítsa, söt még avallásbéli cselekedeteit is, és hogy, utállya, üldöze, szomorgassa, mind azokat. kik meg akarnák valamiben. gátolni. abban boldogságában. melyet keres e földön, st aug. de Civ. dei. lib. 14. Cap. 28.

K. Cain miben volt képe. a földi városnak.?

F. 1. abban hogy ő első szülöt volt. mivel elsőben., mindnyájan. a földi városhoz tartozunk., és csak, az ujjonnan való születés által. kezdünk, a mennyei városhoz tartozni; sz. pál azt mondgya hogy először a mi lelkes, és testi. a kezdődik mi bennünk, az után a lelki. 1 Cor. 15. 46.

2. Cain mindenkor a földhöz ragaszkodot. eki tettzik abbol. hogy ő építet leg először várost. a földet úgy tekintette. mint lako helyét, és nyugodalmát.

3. Az ő szive meg vala romolva., és ha külső képen végben vivé is a vallásbéli hivatalt, de aztot nem tartá leg fővebnek., és nem a leg jobbit ajánlja vala az Istennek,

4. ő benne. nagy kevélység. és irigység volt.

5. ő utalá. üldözé, és meg ölé az öttset. mert az ő öttse. igazab volt nálánál.

mind ilyenekel vannak meg bélyegezve mind azok, kik a földi városhoz tartoznak.,

K. Ábel. miben volt a menyei városnak képe.?

F abban hogy a földhöz éppen nem ragaszkodot., azon magát úgy tekintette, mint idegent., várost nem építet, csak Istennek élt, leg fővebnek tartotta, a vallás béli hivatallyát. és hazájának az eget, ő a halálával, a kristust jelentette. és képe volt mind azoknak az igazaknak., kik ő utánna valo időkben, üldözéseket szenvedének a gonoszoktól.

K. miben jelentette ábel a kristust. és kain a sidokot.?

F. sok dolgokban.

1. Cain születet elsőben. az után ábel. a sidók. meg elözték a kristust. az ő időben valo születésiben.

2. Cain mezei munkás lévén. képzette, a ragaszkodást. a melyel lennének a sidok a földhöz.

Ábel juhász lévén. képzette a kristust. akit hinak jó pásztornak. a pásztorok fejdelmének..
ézék. 37. 24. joan. 12. 14. 1 petr. 2. 25.

3. Cain csak nyelvel. tiszteli vala az Istent. és külső képen, meg lévén szive romolva. az Isten ezeket is hányta szemekre a sidoknak isa. 29. 13. matth. 15. 8.

Ábel igaz lévén, az ő külső ajándéka. jele volt a belsőnek, a melyel ajánlotta magát az Istennek., valamint sz. pál mondgya hogy a kristus az Istennek áldozta magát a sz. lélek által.
hebr. 9. 14.

4. az irás azt mondgya. hogy az Isten meg vetette. kaint, és az ő áldozattyát. és hogy ő előtte kedves volt ábel. és az áldozattya.

ugy az Isten az sidokot, és az ő áldozattyokot is meg veté. de a kristus. és aző áldozattya. gyönyörűségesek ő előtte.

dan. 9. 26. 27. matth. 3. 17. hebr. 8. 8. 9.

5. gyűlölségből. és irigységből. ölé meg kain az öttset. ugyan gyűlölségből, és irigységből ölék meg a sidok. a kristust az ő attyokfiát, a david maradékját. matth. 27. 12.

6. az ábel vére. boszu állást kért. kain ellen.

A kristus vére. kegyelmet kér., és Isteni boszu állás esik az sidokra, és atöb bünösökre, kik aztot haszontalaná, tészik. meg általkodásokal. hebr. 12. 24.

7. kain, vétkiért valo büntetésből; bujdosó, és vándorló életet élt., és az Isten jelt ad rea. hogy senki meg ne öllye.

A. sidok hamiságokért valo büntetésből.. ki üzetetnek hazájokból., és a világra el szélejednek., a környülmetésnek jelt hordozák. mely öket meg különbözteti másoktól., és mind végig meg maradnak. st aug. lib 12. Contra fausti. Cap. 9.

K Az irás miért szól többet sethről. mint sem a töb fiairól ádámnak.

F mert ennek maradéki, inkább meg maradának. az Isteni hűségben. és az ő maradékából valo volt a messiás. luc. 3. 38.

3. Articulus

Az emberi nemzet meg romlásáról. az özön vizről.

K. miképpen éltenek a kain fiai. és atöb fiai ádámnak?

F. Csak nem mindnyájan., tévelygésben, és vétékben éltenek, mentöl többet éltenek, avétket is annál inkább szaporították, es az istentelenség hová tovább jobban el terjede a világon st. aug de civi. dei lib 15 Cap. 20.

K a seth fiai is hasonlo rendeletlen életet élének tehát mint a többi?

F. nem. mert ezek többire az attyokot követék, és ebben a familiában tovább meg marada az Isteni szolgálat. de sok időre., ezek is olyanoká levének mint a többi, st. aug. de civ dei lib 15 cap 17.

K. miképpen romlának ezek is meg.?

F. a gonoszokal valo társalkodásokal, és avélek. szövetségét valo vetésel. st.aug. de civ.dei lib. 15. cap. 12.

K. nem vala tehát senki is. a ki szentül élt volna és igasságban?

F. annyira el hatot volt. a meg romlás., hogy nem vala majd csak egy is. a földön, aki ártatlan életet élt volna

K az Isten büntetetlen hagyáé az emberek vétkeit?

F. nem, mert eltörlé őket. az özön viz által.

K micsodás volt. az az özön viz?

F. az Isten rettenetes. esöt bocsáta a földre; azon kívül. atenger el árada. ugy annyira. hogy az egész földet el boritá a viz. és az emberek mindnyájan el veszének. az egész élő állatokal.

K. az emberek közül, és az állatok közül, egy sem marada tehát meg?

F. noé nyolczad magával meg szabadula, ugy mint az ő felesége, három fiok. és ezeknek a három feleségek., és mindenik féle állatbol egy nehányat meg tartá az Isten vélek.

K kicsoda vala noé.?

F ez igaz, és tökéletes ember vala, seth maradékából.

K. miképen tartaték meg noé. Cselédestöl együt.

F. abárkában, a mely oly nagy, épület volt. hogy abban. ök mindnyájan. az állatokal. és minden féle eledel el együt. el fértenek.

K az a nagy épület, rövid idő alatt készüleé el?

F. noé aztot. száz esztendeig épité. az Isten ezt így akará. azért hogy az embereknek elegendő időt adna arra hogy ki ki meg tudhassa az özön viz el jövetelit. és ki ki magában szálván. penitentiát tarttson

K. az emberek tartánaké penitentiát.?

F. nem. meg véték. a noé intésit, és feddésit. ettenek. ittanak, házasodtanak, és mulatták magokot valamint rend szerént, és az özön viz. el lepte őket, és mindnyájan el veszének, matth 24. 37. hebr. 11. 7. 1 petr. 3. 20. 2 petr. 2. 5.

K. micsoda gondolatokat kel indítani a mi elménkbe. ennek a példának?

F. ebből meg kel tanulnunk, hogy kövessük. azokat az intéseket a melyeket adnak nekünk az Isten parancsolattyaiból, aztot ne várjuk hogy egy szers mind az ő haragja szálljon reánk., mint a villámlás, hanem szüntelen vigyázunk magunkra matth. 24. 37.

K. mind azok. kik az özön viz által el veszének, el kárhoztaké?

F. aztot el hihetni, hogy azok kik a noé intésit meg fogadák. és igazán meg térének, hogy azok el nem kárhoztanak.

K. mit jelentet, a noé bárkája, és azözön viz.?

F. az közönséges anyaszent egy házat, és a keresztséget. 1 petr. 3. 21.

Magyarázat.

CSak az anyaszent egy házban lehet üdvezülni, azon kívül nincsen üdveség, a bárkán kívül, mindenek el veszet, minden bünösök el veszének az özön vizben., minden vétkeink. el vesznek. hogy ugy mondgyam., és el töröltetnek, akereszt vizben. st aug. de civ dei lib. 15. Cap. 26. st. ambr. supr. noe. st grego. hom 16. supr. ezech.

K. mit cselekedék noé. az özön viz után, hogy a bárkából ki mene?

F. az Istennek hálákot adván. néki áldozatokat ajánla, és az Isten meg áldá noét, és a fiait, és meg ígéré, hogy többé özön viz által el nem vesztené a világot., és azt akará. hogy igeretének jelül lenne. az égen. a szivárvány.

4 Articulus

Hogy micsoda állapotban volt a világ. az özön viztől fogva. mind addig, még az Isten ki hívá ábrahámot hazájából.

K. miképen szaporodának el az emberek az özön viz után?

F a noé három fiaitol. sem, kám. és japhetöl.

K. miképen éltenek. anoé maradéki.?

F. az irás nekünk egyebet arrol nem mond, hanem, hogy, noé meg áldá semet, és japhetet. jó erkölcsökért, meg átkozá pedig kámot, és annak fiát, kanaánt, mert illendő tisztelettel nem valának hozzája.

hogy az emberek el szaporodván. kevélységtől viseltetvén. hiresé akarák tenni neveket előb. minek előtte el válnának egy mástol.

hogy pedig ezt véghez vihessék egy tornyot kezdének építeni. és azt akarák. hogy az a torony. el érje a fellegetet

hogy azt a tornyot bábel tornyának nevezék., az az. ösze zavarodásnak.. mert az Isten hogy meg büntesse őket. az ő nyelveket fel zavará. ugy hogy, egy mást nem értheték., és így félben kellett hadni munkájokot, és el szélyedni egy mástol. ki egy felé. ki más felé

hogy ezen az oszlás után kezdének el terjedni az egész földre. st aug. de civ dei. Cap. 2. 4. lib. 12.

K. az igaz Istenben valo hit, és a néki valo szolgálát. tartae sokáig az emberek közöt?

F. az emberek. mentől többet élének, és töbre szaporodának., annál gonoszabbaká lének., lassanként, az igaz Isteni üsmerettség. a népeknek elméjeből. el törölteték, és bálványozokká lettenek., az az, a teremtet állatoknak adák azt a tiszteletet. a melyet csak az Istennek kellett volna adni.

semnek, némely maradéki közöt, tovább meg marada az Isteni szolgálát, de végtére, a meg romlás közönségesé let, és csak egy sem találtaték aföldön, aki az Istenhez, illendő szolgálattal lett volna. st. aug. de Civ. dei. lib. 16. Cap. 11. 12. 13.

K. miképpen bánék. Isten. akoron az emberekkel.?

F. Az egész földnek népit az ő meg romlására. és vakságára el hagyá. sziveknek kivánságít követvén, akarattyok szerént. el merülének. minden féle rut vétkekben. az Isten, a más életre hagyván bünökért valo büntetésit., választá magának egy olyan embert., aki atya lenne sok számu népnek, a mely nép, az ő szolgálattá szenteltetnék.

K. ki vala az az ember. kit az Isten magának választá.?

F. az ábrahám volt. a tharé fia, a sem familiájából. a ki is céldéában lakot., asia tartományában.

K. az Isten miért választá. inkább ábrahámot, mint sem. mást.?

F. ötet, csak az ő irgalmasságából és jovoltából választá.

K. miképen választá ötet?

F. meg parancsolá néki. hogy hadná el. hazáját. nemzettségit, nemzetit., és meg igéré neki, hogy atyává tészi. egy olyan nagy népnek, a kihez sok kegyelmet fogja mutatni,

K. miért kíváná az Isten. hogy ábrahám, el hadná, hazáját.

F. 1. azért hogy meg válnék aroszak társaságától, nehogy ő is meg romollyék. reájok valo nézve.

2. azért hogy a földet úgy tekintse, mint bujdosásnak. és szarándokságnak helyét. és az eget úgy, mint hazáját,

3. azért hogy atya lenne olyan népnek, a kinek különös szokása, vallása, és hajlandosága lenne. a töb népektől.

K. mit cselekedék ábrahám?

F. hitt, és engedelmeskedék az Istennek., a ki meg jutalmaztatá. engedelmeségit. gen. 12.

5. Articulus

Hogy micsoda szövetséget tett Isten ábrahámal., és ennek a szent embernek maradékirol.

K. miképen jutalmaztatá meg Isten az ábrahám hitét, el hagyván hazáját, hozzája valo engedelmeségből.?

F. meg jutalmaztatá az ő hitét, az erős szövetség által, melyet tett véle.

K. miben áll, az a szövetség?

F. az erős ígéretekben. melyeket tett Isten ábrahámnak, a mely ígéretek. az Isten részéről, ingyen, és irgalmaságból valok valának.

K. mit ígért Isten ábrahámnak.?

F. hogy ötet, és maradékit. gondviselése alá veszi, hogy sok népnek atyává tészi, hogy a bö, és gazdag kanaán földit neki, és az ő maradékinak adgya. és hogy az ő maradékából származik a messiás.

K. nem valaé valamely külső jel. mely mint egy zálogul, és bizonyosságul let volna ennek a szövetségnek.

F. igen is, az Isten. hogy meg bizonyítsa ígéretit, magára meg esküvék, és ugyan akoron hagyá a környül metélkedést, mint olyan jelt, mely meg különböztetné ábrahámot. és az ő maradékít a több népektől., akikkel is az Isten nem tett volt ilyen szövetséget. gen. 17. 14. hebr. 6. 13. 16. 17.

K. kik valának az ábrahám fiai.?

F. sok ideig nem vala gyermeke sárától., aki is kilenczven esztendő koráig magtalan marada.

Erre valo nézve akará sára. hogy venné magának a szolgálóját ágárt, a kitől let egy fia, ismael.

Eztet nem kel csudálni. abban az időben, a melyben az Isten meg engedte. az egynehány feleséget. st aug. lib 22. Contr. faust. cap. 47.

K. Ismaelben. és aző maradékiban tellyesedéneké bé az Isten ígéreti. melyeket tet volt ábrahámnak?

F. ábrahám., ezt gondolá. mivel látá feleségének magtalanását. és idösségit,

De az Isten előre meg mondá. hogy sárának fia lenne; hogy abban. és annak maradékiban tellyesednének bé ígéreti. gen. 17. 19.

Abrahám pedig hitt az Isten szavának, ha szinte nem látta is. miképen lehesen a meg, és az Isten megjutalmaztatá az ő hitit. mivel esztendőre sárának fia lett. kit nevezze isáknak.

K. ágár. és ismael, miképen éltenek sárával, és isákal?

F. ágár. meg veté sárát. magtalanóságáért. meg is büntetteték., ismael pedig veszekedék isákal, erre valo nézve, mind ő, mind az anyja. az Isten parancsolattyából. az ábrahám házától el üzetének, galat 4. 2. 9. 30.

K. ábrahámnak. valánaké meg más fiai ismaelen., és isákon kívül.?

F. Sára meg halván, abrahám el vévé cethurát. akitől. hat gyermekei lettek

K. ezek a hat gyermekek osztozánaké isákal az ábrahám jóságában?

F. nem, mert egyedül isák volt az ábrahám örököse, aki is ajándékokot ada atöb fiainak., és azt sem akará. hogy a többi isákal laknának.

K. mit jelenté a szövetség, melyet tett Isten ábrahámal.?

F. jelenté azt a szövetséget. melyet tett sok idővel az után örökösön. akristus. a keresztényekel., melynek zaloga a kereszttség. és a melyet jelenté a környül metélkedés.

K. miben jelenté a környül metélkedés. a kereszttséget?

F két dologban. 1. abban hogy a kereszttség által részesülnek abban a szövetségben., mellyet tett Isten a keresztényekel. a kristus által., valamint a környülmételkedés jele volt hogy részesülnek. az ábrahámal tett szövetségben. st. aug. de civ. dei. lib. 16. cap. 26.

2. abban. hogy a kereszttségkor. vallást tesznek, a sziv béli környül metélkedésről. tudni illik, avilági kívánságok ellene mondásáról, melyet jelenté a testi környülmételkedés. rom. 2. 28. 29.

K. mit jelenté az ábrahámnak és az ő maradékinak valo, meg ígért föld?

F. a mennyet. mely meg ígértet minden keresztényeknek., akiknek is ábrahám a lelki attyok. hebr. 11. 14. 15. 16.

K. ágár, és sára. mit jelentettek?

F. ágár a szolgáló jelentette a synagogát. az az, a sido vallást, sára. szabad lévén, az anyaszent egy házat jelentette.

galat. 4. 22. st aug. lib 15. de civ dei. Cap. 2. 3.

K. ismael és isák. mit jelentettek?

F. ismael jelentette a sido népet, isák. a keresztényeket..

Magyarázat.

Csak a keresztény, a ki a kegyelemből. ujjonnan születik lelki képpen. a kereszttségben. az örökké való szövetségnek. és életnek ígéreti a keresztényeknek tétettek. az Isten a keresztényeket úgy tekinti mint fiait. és nem úgy mint rabjait. a szeretetnek törvénye vagon a keresztényeknél. akristus őket fel szabadította a mojsés törvényének szolgálattya alól., a mely törvény rabságban tartotta azokat kik aztot követték, az anyaszent egy ház, minek utánna magtalan let volna sok ideig, termékennyé lett, a sidok ellenségi lévén a keresztényeknek., a mikor lehete, mindenkor üldözik őket. valamint ismael üldözé isákat, de az Isten meg vetette őket, és az ő synagogájokat, mind ezeket igen könnyü, ismaelre, és isákra, ágárra, és sárara szabni.

K. a Cethurától let fiai ábrahámnak. mit jelentének?

F. a keresztényeket., kik nem a hitből élnek, hanem test szerént, az ilyen keresztények. vehetnek Istentől. világi jókót, de az örökös örökségben nem lesz részek, és az Isten azt akarja, hogy az olyanok kik a hitből élnek, el távozanak a mennyiben töllök lehet, az olyan keresztényektől. kik test szerént élnek. 1 Cor. 5. 11. st aug. de Civ dei libr 16. Cap. 34.

A ki azt akarja meg tudni. hogy micsoda., a test szerént élni. halgassa mit mond sz. pál. a tészt szerént való élet, ezen apostol szerént. az, amidön valakiben uralkodik, a testi, és a földi kívánság. a ilyen a meg romlot test szerént viseli magát. tudni illik, követi annak kívánságit., és a magához való szeretetet., rom. 8. galat. 5. 16.

6 Articulus

Hogy Isáktól. és jákobtól, származának mindnyájan a sidok.

K. miért nevezi az irás ábrahámot, a hívök. attyának?

F. mert ő a keresztények attya, valamint a sidoké.

ő attya a sidoknak. mert ő tölle származának mindnyájan. Isák: az ő fia által.

Attya a keresztényeknek. kik aző maradékától. a kristustól származának a hit. által, és akit jelente isák. rom. 4.

K. isák, miben volt a kristus képe.

F 1, az ő ártatlan, és szent élete, képe volt. a kristus. szent, és ártatlan életének.

2. az isák áldozattya. nyilván jelenté. a kristus halálát, és fel támadását.

3. isák. az áldozat után, attya lön az egész sidoknak. valamint a kristus. fel támadása után. attya lett a keresztényeknek.

K. mivolt az isák áldozattya?

F. az Isten akarván próbálni az ábrahám hitét, parancsolá. hogy néki áldozná fel a fiát isákat. aki is mint egy harmincz hét esztendő vala.

Ábrahám ezen meg nem ütközék, noha a fiát igen szerette. ha ámbár csudálatosan let is néki öregsegiben az a fia, az ő magtalan feleségitől. ha szinte az Isten meg ígérte volt is néki, hogy aza fia lesz örököse, és hogy nagy számu népnek lenne atya, de mind ezek a gondolatok és okok. meg nem tartoztaták, minden reménség ellen remélle, el hitetvén magával. hogy az Isten a ki olly csudálatosan adta néki a fiát, fel tamaszthattya a halattaiból is. és a fel áldozásához foga a hegyen, a mely hegyet. sz. hieronimus. moria hegyének nevezi. a kálvariahoz közel., isákban is attyához hasonló hit vala, és az Isten akarattya alá adá magát. ő maga vivé az áldozattýára valo fát, és meg hagyá magát kötöztetni az attyától, a ki is már késit ki vonta hogy fel áldozza.

De az Isten meg elégedvén, az atyának. és a fiunak., engedelmeségekel. és hitekel, meg tartoztatá az ő karját, és viszá adá fiát, ugy mondván, a halottak közül. ugy hogy, a kristusnak szenvedesiben., és kereszten valo halálában. képe lévén, legyen az ő fel támadásában is képe. hebr. 11. 17. st chrys. hom. 57. supr gen.

Az Isten ugy adá. hogy abban az órában, ábrahám hátra tekintvén. látá hogy egy kos. aszárvánál meg akadótt volna a bokorban. aztot fogá. és fel áldozá. a fia helyet., könnyü meg látni. hogy miben jelenté ez a kristust. aki is fel áldozá magát az atyának az emberek helyet, nevezvén ötet az írás. az Isten bárányának, magára vévén a világ bűneit. hogy el törölye azokat, másut ezekről bővebben szollunk.

K. kik valának az isák fiai.?

F Esau, és jákób. ezek ikrek valának. egy hasal szülvén őket rebeka, esau jött elsőben evilágra. az Isten meg veté ötet. még születése előtt. azután jákób születék, az Isten ötet szereté, noha még akkor azt nem érdemlé. rom. 9. 13.

K. miben veté meg Isten esaut?

F. abban. hogy az Isten nem választá ötet, hogy atya lenne népének, hogy ő birná az ábrahámnak ígért földet, és hogy az ő maradékától származnék a messiás, az Isten mind ezeket., aző ingyen valo kegyelméből. jákóbnak engedé meg.

K. Esau és jákób, mit jelentének,?

F. esau jelenté a sidokot, és a meg vetettek, jákób, jelenté, akeresztényeket és a választattakot. rom. 9. st aug. de civ dei. libr 16. cap. 35.. 37.

K. jákóbnak. hany fiai valának.?

F. tizen két fiai, és egy leánya, ezek négy aszszonytól lettenek., ezeket nevezik tizen két pátriárkáknak., és ezektől szarmazék. az egész sido nemzet.

K. minek nevezik a jákób feleségeit.?

F. jákób, csak rakhel akará elvenni, de meg csalák, és előbször. liát vétették el véle, a rakhel nényit, liának hát fia lett, rakhel pedig, sok ideig magtalan maradván. végtire két fiat szüle, jákób még ezeken kívül, két feleséget vett, bálát, a rakhel szolgálóját, és zelphát, a lia szolgálóját.

K. minek hiják a jákób fiait?

F. ruben, simeon, levi, juda. issachar, zabulon, dán, neptháli, gád, azer, joseph. és benjamen, és egy leányát. dina.

K. miért nevezik ezeket pátriárkáknak.?

F. mert ezek. fejei a tizen. két sido nemzetségnek, a kiktől származot az egész sido nemzet. ez a szó patriárka, görög szó. a mely annyit téssen, mint atya, vagy egy familiának feje.

K. minek nevezik rend szerént ezt atizen két familiát.?

F. tizen két sido nemzetségnek, de arra kel vgyázni, hogy a joseph. familiájából. két nemzetség lett, mert az ő két fiát ephraimot, és manassest, jákob fiaivá fogadá, és mindenik feje lön egy nemzetségnek. kik nevekről neveztetnek. ez így lévén. úgy tettik mint ha tizen három nemzetséget kellene számlálni a sidok között. de csak tizen kettőt számlálnak, mert a levi nemzetsége., az Isteni szolgálatra léven szenteltetve. nem osztozék a többivel. a meg ígért földben, és abban részt nem vett. mint a többi, de az Isten azt akará. hogy el lennének széllyedve, a töb nemzetségek között; kétség nélkül azért. hogy példájokal. és oktatásokal. az Isteni szolgálatra vezessék. az attyok fiait.

K. mellyik leg nevezeteseb. a tizen két nemzetség között?

F. a juda nemzetsége, mert az Isten ezt kedvellette leg inkább. minden időben, a messiás ebből származot, és végtire., az egész sido népet, erre a névre. nevezék.

Azt mondám végtire, mert ezt a nevet judeus, közönségesen akor adák, az egész nemzetre., a midön viszá tére. a babiloniai fogságból. annak előtte csak azokat nevezik vala sidoknak. a kik juda országában laktanak., és azután hogy az egész szent föld két felé oszlot volna, amint tovább meg mondgyuk. a jákob maradékot, izraelitáknak., vagy hebreusoknak nevezték.

K. miért nevezték a jákob maradékot. iraelitáknak, vagy hebreusoknak?

F. az ő attyokrol jákobrol, a ki nevezteték izraelnek, gen. 32. 28.

A hébréus nevek eredeti. nem olyan bizonyos, némellyek azt tarttyák, hogy a jákob nagy attyát. ábrahámot, hébréusnak neveztek. heberöl, a pháleg attyáról, akinek idejében lett a nyelv meg oszlása, úgy hogy. a mely nyelven beszélle heber. a meg marada. és nevezék, hebraica nyelvnek. mások pedig más eredetet adnak ennek a névnek, mert a hebreica nyelv szerént, hebreus azt teszi, tul való. mert ábrahám az euphrátesen tul való volt. és ezen utolso magyarázat szerént, ábrahámot. Ebreusnak neveztek. a kanaán földin, hogy meg tudgyák eredetit, mint ha azt mondották volna, hogy az euphrátes vizén tul való ember. st. aug. de civ dei lib. 16. Cap 1.

K. mit jelente a sido nemzet. aki is mind egészen., egy embertől származék

F. a keresztény népet, a ki a kristus által formáltaték.

K. mit jelentének a tizen két patriárkák, akiktől eredének mindnyájan a sidok?

F. a tizen két apostolokat; akik lelki attyai a keresztényeknek. azért mondgya. sz. pál. hogy az apostolok fundámentumira vagyunk építve. eph. 2. 20.

K. mit jelentének. lia. és rákhel.?

F. a sz. atyák, úgy tekintették liát. az ő termékenységiért, mint a munkálodo életnek képit., és rákheld. az ő szépségiért, és magtalanságáért. mint olyan életnek képit. a ki inkább foglalatoskodik az igasság keresésében, mint a külso munkában. az egyik, ideigvaló, és munkás, a másik. örökös, és böldög. st. aug. lib. 22. Contr. faust. Cap. 52

7 Articulus

Az izraelitáknak. egyiptumban való rabságokról.

K. az izraeliták. birtáké mindenkor. az ábrahámnak meg ígért földet?

F. Abrahám, Isák. és jákob. őt ugy maradának. mint jövevények. és ezeknek maradéki. az ígéret után. négy száz esztendővel. bírák a földet. hebr. 11. 9.

K. miért halada annyi sok időre, és miért nem bírák hamaréb azt a földet?

F. mert sok ideig valának. az egyiptusok rabságában, és az ábrahám hazájából való ki menetele után. negy száz esztendővel szabadulának meg arabságból. és kezdék.birni a földet,

K. az izraéliták, micsoda ókból ésének az egyiptusok rabságában?

F. a nagy éhség miat. jákob kényszeríteték. egyiptusban menni minden cselédevel., a mely hetven személyből állot. aző maradéki őt igen el szaporodának, végtire üldöztetének, és rabság alá veté őket, pharao. az egyiptumi király.

K. miért mene jákob egyiptumban. az éhség elöt?

F mert meg tudá azt. hogy az éhségnek, hét esztendeig kellene tartani. azt is meg hallá., hogy az ő fia joseph. igen hatalmas volna abban az országban., és hogy őt szükségben nem lenne.

K. miért ment vala joseph egyiptumban?

F. jákob ötet, inkább szerette mint a töb fiait. ezek azt meg irigyelvén meg akarák ölni josephet; de ruben, a leg nagyobik, köztök, meg nem engedé, és juda. azt tanácsolá. hogy adnák el akereskedőknek, akik is el adák egyiptumban. putifárnak, az Isten. ezt a nagy vétket, a joseph. fel emeltetésére fordítá. és gondviselőjévé tette ötet a familiájának.

K. mit cselekedék joseph egyiptumban?

F. mint rab, úgy szolgálá sokáig putifárt., az ő jó erkölcsiért, tömlöczben téteték, az aszszonya hamisan való bé vádolására, és az Isten úgy adá, hogy az ő fogsága, nagy méltóságára válék.

K. miképen válék, fogsága. méltóságára?

F. pharao álmat látván. azon meg ijede, de senki nem tudván aztot meg fejteni. mondák néki, hogy volna a tömlöczben. egy joseph nevü. a ki jövendölő, azonal eleiben viteté josephet a király. a ki is meg fejtén álmat. leg első ministerré tévé az országban

K. mi képen tudá meg jákob, hogy joseph uralkodnék egyiptumban?

F. az éhség, melyről ide fellyeb emlékeztünk. kényszerité jakóbót, egyiptumban küldeni fiait buzáért. kik joseph eleiben vitetvén meg üsmeré őket, és magát is meg üsmérteté vélek., meg bocsátá nekik vétkeket, és arra kényszerité őket. hogy egyiptumban vinnék jákóbot minden cselédestől. jákob arra reá álla örömet.

K. hól holt meg jákob.?

F egyiptumban, minek utánna, meg jövendölte volna a messiásnak ideit, és ugyan akoron fogadá fiainak a joseph két fiait, ephraimot, és manassest, kik a töb patriárák közü számláltatának, a testét, joseph a kanaán földre vivé, és őt el temeté az ábrahám. és isák temető helyében

K. joseph hól holt meg.?

F. egyiptumban. ahol mind holtig nagy méltóságában marada. halálakor meg hagyá, hogy az ő csonttyait a kanaán földre vinnék. és az atyai mellé temetnék.

K. az egyiptusok. miken bának az izraelitákal.?

F. addíg mind jól bánának vélek. még joseph élt., de holta után. más olyan király következén, a ki el felejtven, josephnak a országnak tett szolgálattját., üldözni kezdé az izraélitákat. és rabság alá veté.

K. mit jelentet, a joseph el adatatása?

F. jelenté a judás vétkit. a ki el árulá. és el adá. a kristust. és a papi fejdelmeket: kik a romaiak keziben adák ötet. st aug. supr. ps. 80. n. 8.

K. mit jelente. a joseph. fogsága, és fel emeltetése.?

F. jelenté a kristus szenvedésit. és fel támadását. a ki is üdvességet szerze. a sidoknak, kik ötet el adák. és a pogányoknak; a kiket jelentének. az egyiptusok. tertul. Contr. marci. lib. 3. Cap 18. st. híer. Contr. jovi. lib. 1.

8. *Articulus*

Mojstes hogy szabadittya meg az izraelitákat. a húsvéti bárányrol. és az veres tengeren valo által menetelről.

K. mennyi ideig maradának az izraéliták égyptumban?

F. mint egy két száz esztendeig. az után támasztá az Isten. mojses. hogy fel szabaditaná nepit, a rabság alól.

K. ki volt mojses?

F. lévinek. a jákob fiának. maradéki közül valo volt., születese után három holnap mulva, az annya., a nilus folyo vizire tévé, és őt az Isteni gondviselés alá hagyá, mert pharao parancsolatot adot vala ki. hogy meg ölnék a sido férfiu gyermekeket., a pharao leánya feredvén a folyo vizben., a gyermekre talála. és meg szaná. fel nevelé. és minden féle tudományokra tanyitatá, és fiának fogadá, de mojses inkább szereté. az Isten népével szenvedni, mint sem nagy uraságban lenni, negyven esztendős korában, az atyafiainak. látogatásokra mene., őt keveset marada. mert egy egyiptiust meg ölvén, ki kellett menni egyiptumból, hogy a király meg ne ölesse, onnét a mádiániták tartományára ment lakni, a hol is meg házasodék., jéthronak az ipájának. juhait örizvén, az Isten meg jelenék néki, és parancsolá. hogy szabaditaná fel nepit az iga alól., akoron. mojses. nyolczvan esztendős vala.

K. mi képen szabaditá fel mojses az izraelitákat. a pharao. rabságából.

F. annyi sok csudákat tett, annyi sok csapásokal. veré meg egyiptumot, hogy pharao kételen vala. az országából ki bocsátani a népet.

K, mivel ostorozá meg egyiptumot.?

F. az irás tiz félét teszen fel., a víznek veré változását, a békákót, a tetveket, bogarakot. a barmoknak. dög halálát, a fekélyt, a kö esöt, a setéttséget, sáskát, és minden első szülötnek halálát.

K. melyik ostorozás. kénszerité pharaot. hogy el bocsása a népet,?

F a minden első szülötnek halála.

K. mi formában történék emeg?

F. mojses, az Isten parancsolattjából., meg hagyá az izraélitáknak., hogy minden cselédes gazda egy bárányt ölne meg. aztot meg sütné. és meg enné. a báránynak vérivel meg kenné a kapuját. egy angyal éttzaka, minden első szülöttet meg ölé az országban., csak egyedül. az izraéliták házaiban, nem mene bé;

K. mond meg egy kevesé bővebben, hogy mit parancsola mojses az izraélitáknak. akoron.?

F. 1. az Isten parancsolattyaóbol. azt hagyá nékik, hogy mindenik kérjen a szomszédgyától., ezüst, arany portékát, azt meg cselekedék, az egyiptiusok pedig mindent adának nékik. valamit kérének az Isten arra hajtván sziveket.

2. mojses azt parancsolá nékik. hogy az első holnapnak tizen negyedik napján, estve, bárányt öllyenek. aztot sütvé egyék meg, fejestöl, lábastöl, és a belső részeivel, és aztot kovásztalan kenyérel, és keserü füvel egyék. az étel sietve legyen., fent álva, utozo köntösben. és bot a kezekben, semmi idegennek nem volt szabad vélek enni, a bárány csontyait nem volt szabad meg törni, se el tenni a maradékot, hanem, hogy meg égessék., a mit meg nem ehetnek.

3. azt parancsolá nékik, hogy minden esztendőben, hasonló napon. hasonló Ceremoniával, ennének bárányt. annak a csudának emlékezetére. a melyet fog Isten tenni érettek., hogy másod napon. nagy innepet illenének, meg szabadulásoknak emlekezetire, hogy azt a bárányt, husveti báránynak neveznék. és az innepet paschalisnak. az az., által menetelnek.

K. miért hagyá mojses. hogy illyen Ceremoniakal ennek meg a husvéti bárányt.?

F mert egy részint, kételenek valának az izraéliták e szerént. cselekedni., nagy siettségel kellették utra indulniok, és enniek. hogy eröt vegyenek magoknak. és mint hogy sietének, idejek nem volt se a kenyér sütésre, se a főzésre.

Az Isten azt akará. hogy minden esztendőben, ennek az első husvétnak emlekezetire., husvéti bárányt egyenek

mind ezekel. a Cérémoniakal.. az Isten nagy titkokot akart ki jelenteni.

K. az Isten parancsolá még valamely más különös dolgot is az izraélitáknak. mojses által, hogy kénszeritessenek örökösön meg emlékezni, az egyiptiusok első szülöttöknek halálokrol.?

F. igen is, mert az Isten azt akará, hogy az izraélitaknál, minden első szülöt. az emberek közül, és az állatok közül, néki szenteltessék, örökösön. exod. 13. 2.

K. miért akará az Isten, hogy az izraéliták. annyi gazdagságot vegyenek el, az egyiptiusoktól?

F. hogy meg büntesse azt a hitetlen nemzetet, mind azért a mit szenvedtetet az ő népével. és mint egy, meg jutalmaztassa ezeket. a munkáért, melyet miveltek az országnak. st. irene. lib 4. cap. 49. st. aug. Contr. faust. lib 21. Cap. 71. 72.

K. mit cselekedének. az egyiptiusok., midön látták volna. minden első szülötöknek. halálokot?

F. ök magok sietteték az izraélitákat, hogy mennének kí az országból: de azután csak hamar meg bánák. hogy el bocsátották. és utánnok is menének hogy viszá hoznák, és akor történék, a veres tengeren valo által menetelnek, nevezetes csudája.

K. miböl állot az a csuda?

F. abból. hogy mojses, meg ütvén a veszövel. a tengert, két felé válék. és utat ada. az izraélitaknak., az meg általkodot egyiptiusok. utánnok menének. azon a csudálatos uton., de a midön az izraéliták által mentenek volna, a vizek esze menének, és az egyiptiusok mindnyájan el boritatának, eszerént szabadulának meg az izraéliták. rabságokból.

K. mennyiböl állot akoron, az izrael népe.

F. mint egy, hat száz ezer emberből. ki vévén. az aszszonyokot, és agyermekeket, kik el nem érték volt a husz esztendöt.

K. hogy szaporodhaték annyira el az a nép, mivel annak előtte. két száz esztendővel, jákob, csak hetvenedmagával ment volt egyiptumban., és azon. kívül, micsoda üldözésekben valának az egyiptusoktól.?

F. ez. a nép, az üldözésekben az Isten gondviselése által szaporodék annyira. aki is meg ígérte vala ábrahannak., az ő maradékinak, oly rend kívül való el szaporodását,

K. mit jelente. ez a rend kívül való meg szaporodások, az izraélitáknak.?

F. a keresztényeket, a kiknek az üldöztetésekben., kellett meg szaporodni, és el terjedni

K. mit jelente a mojses által való meg szabadulások. az izraéliták- nak?

F. jelenté, a keresztényeknek., a kristus által való meg szabadítás- kot, st aug. supr. ps. 7. 2. n. 5.

K. mit jelente. a husvétii bárány?

F. a kristust jelenté. a ki is az Istennek báránnya. a kinek halála, meg ment minket, az örökké való haláltól, az ő kereszttyének bélyegét homlokunkon viselvén. ő aza. kezdet, ki az menyegben viszen min- ket e foldről. st. aug. Contr. faust. lib. 12 cap. 30.

K. mit jelente az a tilalom. a melyet tet mojses. hogy meg ne törjék az husvétii báránynak csonttyait?

F. jelenté azt, a mi történék. a kristus halála után, mivel az ő szárait meg nem törék, mint a két latornak, kik véle együt, fel feszitettek vala.

K. mit jelente a husvétii báránynak étele?

F. jelenté a szent Eucharistiát, amelyben, valóságosan eszük a kristus testét., aki minket meg váltot vérével., valamint a sidokot meg mente a báránynak vére ahaláltól

K. mit jelentének azok a cérémoniák. amelykel kellett enni ahusvétii bárányt?

F. jelenték azokat a készületeket. a melyekel kel Communicálni.

1. aki ahusvétii bárányból akart enni, annak szüületet sidonak, vagy azon valláson lévőnek kellett lenni, 2. szükséges volt uti köntösben lenni, és páltzának akezésében, 3. sietve kellett enni. 4. kovásztalan kenyérel, 5. es vad salátával.

ez a magyarázattya

1. aki Communicálni akar. annak kereszténynek kel lenni, 2. uti készületben kel lenni. az az. semmi ragaszkodásal ne legyen a földi dolgokhoz, melyek meg akadályoztathatnak. a mennyei hazában való menetelit. 3. nagy hitel, és buzgoságal. kel meg egyesülnünk a kristusal. 4. meg kel sanyargatni apenitencia által. a véteknek testét. 5. együgyü. és egyenes szivüek legyünk, a hamiságnak, és kétszinüségnek. abban kovásza ne legyen.

K. mit jelente, a veres tengeren való által menetel.?

F. jelenté akereszttséget., mert szükséges a keresztényeknek hogy a kereszttség vizén, által mennyenek., hogy lelki hazájokban mehessenek., valamint szükséges vala. által menni az izraélitáknak a veres tengeren., hogy a meg ígért földben mehessenek st aug supr ps. 72. n. 5.

K. mit jelentének az egyiptusok kik a tengerben merülének?

F. jelenték a mi büneinket, kik el töröltetnek a kereszttségben

9 Articulus

Az izraéliták. sinai hegyéhez való érkezésekről, a keserü vizekről. a mannáról, a kösziklából való vizről, az ámáleciták veszedelméről, a jéthro tanácsáról.

K. A midön az izraéliták. averes tengeren által menének., hová vezeté öket mojses.?

F. nagy pusztaságokon vezeté öket által. a sinai hegyéig. a hová, meg indulásoknak. negyven hetedik napjára érkezének.

K. mojses tudtaé arra az utat?

F. nem vala szükséges az utat tudni. mivel az Isten maga vala kalauzok; napal., a felleg volt előljárojok: és éttzaka, a tüz oszlop: amidön a felleg, vagy a tüz oszlop meg indult. ök is meg indultanak. és a midön meg állapotodot, ök is meg állapotdának.

K. mivel táplálák magokot az izraéliták. a pusztában?

F az Isten küldé nekik az égből olyan eledelt, melyet mannának nevezék.,

K. a még az izraéliták. a sinai hegyéhez érkezének, történéké addig valamely nevezetes dolog közöttök,?

F. három nevezetes dolog történék addig. 1. az izraéliták. panasza, 2. a gyözedelem, melyet vettek az amalécitákon. 3. jéthronak. a mojses táborára való érkezése.

K. mi ókbol panaszolkodának. az izraeliták?

F. háromszor panaszolkodának.. mojses ellen. egy szer azért. mert keserü vizre találtak., másodsor. mert kenyerek nem vala. harmadsor. mert vizek nem vala.

K. mit csinála olyankor mojses?

F könyörge, és mindenkor bocsánatot nyere a népnek.

először, az Isten parancsolattyából. egy darab fát vete a vizben. és a keserü viz. édesé lett. exod. 15. 25 másodsor. az Isten sok számu. fürjet. bocsáta. a tábora. hogy a nép eleget egyék, és az égből. manna esék. a mely minden nap esék jó regel. szombatokon kívül, mind addig, még a pusztában maradának., és ez a manna, lön az ö eledelek. negyven esztendeig.

exod. 16. 13.

Harmadsor. mojses meg üté a kösziklát az Isten parancsolattyából. a pálczájával, és abbol sok viz folya

K. micsoda alkalmatoságal gyözék meg az izraeliták. az ámálecitákat, és mire kel leg inkább vigyázni abban a gyözedelemben.?

F. az ámáleciták. meg akarák állani az ö uttyokot. mojses el küldé josué egy seregel. válogatot emberekel. az ámáleciták ellen. maga pedig egy hegyre fel mene: és imádkozék. a még a harcz tarta., a midön mojses fel emelve tarttya vala kezeit, az izraeliták, gyözedelmesek valának. a midön pedig fáradságbol. le bocsáttya vala kezeit, akoron, az amaléciták. diadalmasok valának, erre való nézve, két felöl tartatá kezeit mind estig. és az izraéliták. egész gyözedelmet vettek. exod. 17.

K mire kel vigyázni. jéthronak., a mojseshez való menetelésben?

F. jéthró. mojses látogatására menván. a leányát. és annak gyermekeit, viszá vivé mojsesnek. mivel mojses haza küldötte volt a feleségit, még egyiptumbol való ki indulása előtt. ugyan a

jéthro tanácsából., osztá el sullyos terhét. atöb alatta valo birákra. a kiket rendelete. az igasság ki szolgáltatására. választá azért az ipja tanácsából. hatalmas férfiakot. Isten félöket, bátrakot, a kik, az igasságot szerették. és a fősvénységet gyűlölték., ilyeneknek, kellene lenni, minden biráknak,

K. mit jelenté. a pusztában valo lakások. az izraelitáknak, azután, hogy a veres tengeren. által menének?

F. jelenté. a keresztényeknek. kereszttségek után valo maradásokat., e földön, minek elötte, az örökös hazában mehessenek, st. aug. supr. ps. 72. n. 5.

K. mit jelentének, a felleg. és atüz oszlop. melyek vezetik vala, az izraélitakot?

F. akristust, jelentették. aki is azt mondgya. hogy ugy mehetünk mennyekben. ha ötöt követtyük. st. greg. hom. 21. supr. evan.

K. mit jelentének, azok a bajok. fáradtságok. unadalmak. a melyeket szenvedének az Izraéliták apusztában?

F. jelenték, ez eletben valo nyomoruságokat., a melyeknek suhajtani kel velünk, a mennyei hazát. st. aug. supr. ps. 72. n. 5.

K. mit jelenté. a fa, mely a keserü vizet. édesé tévé.?

F. jelenté. a kristus keresztyét. mely meg édesíti nyomoruságinkot, és azt a lelki vizet; melyet kel innunk, a boldogságra. tudni illik, az Isten parancsolattyának. és akarattyának. követésit.

st. aug. supr. ps. 60

K. mit jelenté a manna?

F. a kristust. a ki az égből le szállot élő kenyér. a mi táplálásunkra. ez életnek pusztájában. a ki nem csak kegyelmével. de maga testével. és vérével táplál. joan. 6. 31.

K. mit jelenté a kösziklából folyó viz?

F. a kristust. akitől ered minden kegyelem, és akit az irás lelki kösziklának nevez., a kiből foly, az az élő viz, mely örök életet ad. joan. 1. 15. 1. Cor. 10.4.

K. mit jelentének az amalecíták, kik apusztában, azizraélitak ellen hartzolának?

F. jelenték az ördögököt, és mind azokat, kiket eszközül véssen; hogy meg gátolják a keresztényeket; hogy az élök földében ne mehessenek. st. aug. lib 4. de trini cap 15.

K. mit jelenté josué. és az ö hada. kik az ámálécíták ellen hartzolának?

F. jelenté. azt a viaskodást, a melyel kel a keresztényeknek viaskodni, hogy meg gyözhessék, üdvességek ellenségit. az anyaszent egy ház. pásztori alat. origen hom. 11. supr. exod.

K. mit jelenté moyses a hegyen., imádkozván. fel emelt kézel.?

F. jelenté a kristust. kí, ki terjesztvén kezeit a keresztben. meg gyözte az ördögöt, st. iren. lib 4. Cap. 41. tertul lib 3. Contr. marci.

K. miért hogy az ámálécíták. gyözedelmesek valának. mihent moyses le ereszté vala kezeit., mikor pedig fel emelve tartya vala kezeit, akkor meg gyözzettének.?

F. 1. azért, hogy meg lássuk, hogy tsak a kristus keresztyének ereje által, és az álhatatoság által. gyözzhettyük meg, az üdvesség ellenségit.

2. hogy nem elég viaskodni, hanem még imádkozni is kel. és hogy ha az imádságot, nem teszük. az vigyázás. és aviaskodás mellé. minden bizonyal meg gyöz az ördög.

3. hogy azok, kik a rejtékben. fel emelik kezeket az ég felé. és buzgosággal könyörögnek, az kristus nevében, a pásztorokért. és az anyaszent egy házért., azokat nagy tisztelettel kel tekinteni, mivel részek vagyón. az anyaszent egy háztól vett győzedelemben s. Chrys. hom 1. supr. mojs. matth. 26. 41.

10 Articulus

Az izraélitáknak törvényéről. a szövetségnek vérééről.

K. mit cselekedének az izraéliták. a midön. a sinai hegyhez érkezének?

F. meg parancsola mojses a népnek hogy két nap alatt. meg szentelje magát. hogy vehesse a harmadikán, az Isten törvényit, határt vete a hegy körül. és meg parancsolá hogy senki azon által ne menne., mert életét el vesztené.

A harmadik napon. mely ötvenedik napja vala, egyiptumból való ki jöveleteknek., a hegyet a tűz el fogá. és rettenetes trombita szó hallaték, és az Isten beszélt mojsesel, a menydörgés. és villámlás közöt. exod. 19..

K. miért adá az Isten. az ő törvényit az izraélitáknak olyan rettentő módon.

F. mert az a nép. igen kemény szívü vala, az Isten. abüntetésnek. félelme alatt. akará őket tartani: a szeretet törvényének ideje, nem jött vala még el.

K. mit monda az Isten az izraélitáknak, a midön szozatot bocsátta a hegyen?

F a tiz parancsolatot kí hirdeté nékik,

Én vagyok ate urad Istened. ki, kihoztalak. téged. az égyptum földéről., másut erről beszéllünk.

K. ezekben a parancsolatokban. valánaké valamely oly dolgok. melyek ujjak lehettek volna. a sidok előtt,

F. nem valának., mivel azok. a természet törvényét foglallják vala magokban. tudni illik. azon törvényt, a melyet óltót volt Isten minden embereknek szivekben. teremtetésekkor; az írásból ki is tettik., hogy az emberek, minden időben, köteleseknek tartották. magokat; ezen tiz parancsolatoknak. meg tartására, még mojses előtt is. nézd meg, mit mondtunk erről, a tiz parancsolatban.

K mint hogy az emberek üsmerték atiz parancsolatot miért adá az Isten az izraélitáknak, ujjontában.?

F mert senki nem vala a földön. aki aztot meg tartotta volna, és avetek el törölte volt az emberek sziveiben, amellyekben óltotta vala az Isten. st aug. supr ps. 57. n. 1.

K. az Isten adaé az izraélitáknak, meg más törvényt is a tiz parancsolaton kívül?

F igen is ada az Isten. meg más parancsolatokat is, mojses által, mellyek az igasság kí szolgáltatását tekinték., és avallásnak. külső Ceremoniáit.

K. azokat a parancsolatokat akeresztények., olyan kötelesség alatt tartoznaké meg tartani, mint a tiz parancsolatot.?

F. amojsses parancsolati közöt, két dolgot kel meg különböztetni. némelylek szükség képen követik atiz parancsolatot., ilyen a bírának tett parancsolat., hogy igasságot szolgáltatassanak., nem tekintvén senkinek. se szegénységít. se gazdagságát., az ilyen parancsolatok minden időben valok. és minden népeket illetnek. mert a természet szerent való törvényre vannak fundalva

A több törvények, szabad akarat alatt vannak, ilyen vala a törvény. mely azt hagyá. hogy minden hetedik esztendőben., miveletlen kel hadni a földet, az ötvenedik esztendőben., minden adoságot el engedni, ilyenek valának a parancsolatok melyek. a vallásnak külső ceremoniáit tekinték., és a meg tisztulás., az ilyen parancsolatok. csak a sidokot kötelezték., és az ilyen törvénybéli cselekedetekről mondgya sz. pál. hogy meg mentet minket a kristus az iga, és a szolgálat alól. rom. 7. 6. galat. 4. 31. st. aug. lib. 10.

Contr. faust. Cap 2.

K. miért akará az Isten, az izraélitákat. annyi sok féle tartásokal. és szokásokal. terhelni, mivel azok el kellettének töröltetni a kristus által.?

F. szükséges vala, iga alá vetni azt a népet, mivel az a nép, igen földi, és kemény nép vala és kevés értelmü. exod. 33. 3.

K. az izraéliták, alázatoságal vévéké, ezeket a parancsolatokat?

F. meg ígérék közönségesen., azoknak meg tartását.

Az Isten meg ígéré nékik, olyan formában, hogy ha azokat hűségesen meg tarttyák., hogy őket úgy fogja tekinteni, mint a maga népit. mint olyan népet. a ki szent, hogy közikben helyezteti országát, és papságát, hogy őket ellenségektől. meg oltalmazza. és bé tölti őket áldásival. exod. 19. 5. 6. deute. 28.

K. mit cselekedék mojses. ezen kötés után.?

F. könyvben írta. az urnak minden parancsolatit, oltárt csinála, és azon barmokot aldoza fel az urnak., azoknak véreből az oltára hinté., és atöbbit. el tevé, azután a tett szövetségét. a könyvből el olvasá. az egész nép előtt. a ki ujointában. ígéré. az urnak való engedelmeségit., azután az eltett. vérel. meg hinté a könyvet. és az egész népet. mondván, ez a szövetségnek vére. melyet szerzet az. ur veletek., hogy mind ezeket bé töltstétek. exod. 24. hebr. 9. 20.

Azután mojses fel mene a hegyre az urhoz, hogy a két kö táblát elvenné. a melyeken vala írva. atiz parancsolat., és hogy ki tanulhassa az urtól, mind azokat., a melyeket kellett meg tartani a sidoknak a vallás dolgaiban. exod. 24.

K. mit jelenté. a sidoknak, egyiptumból való ki jöveleteknek ötven nap múlva ki adatot törvény.?

F. jelenté azt. a mit cselekedék. a szent lélek az apostolokal. és atöb esze gyült hivel jerusálemben. pünkösöd napján. ötven nap múlva. azután hogy a kristus, fel támadása által., meg szabadított volna minket. az ördög rabságából.

A szent lélek, nagy zugással szálla le rájuk., hogy az Isten törvényit, ne a köre, hanem szivekben írja.

K. mit jelenté a kö, a melyre vala írva a törvény?

F. jelenté a sidoknak, kemény sziveket., akiket az írás kö szivüeknek nevezi., adok néktek új szívet, mondgya az ur a propheta által, és el veszem a kö szívet a ti testetekből, és adok néktek hus szívet; az en lelkemet adom belétek., és azt cselekszem. hogy az én parancsolatimban járjatok. ezek 36. 26.

K. mit jelenté a barmok vére, a melyet, hinté mojses az oltárra. és a népre. hogy petséttye legyen a szövetségnek.?

F. jelenté a kristus vérit., mely meg tisztít minket bűneinkből. és a mely petséttye az új szövetségnek melyet tett Isten velünk, és a melynek örökké meg kel maradni heb. 9.

K. mit jelentének. a sidoknak tett ígéreti Istennek., hogy ha meg tarttyák a törvényt.?

F. jelenték, akeresztényeknek. tett, lelki ígéreteket, 1 petr. 2:9:

11 Articulus

Mojzesnek a sinai hegyen való létéről. magyarázattya mind annak, valamit az Isten parancsola néki. a vallást illető külső dolgokról.

K. mit cselekedék mojses. a sinai hegyén?

F. az Isten meg mutatá néki mi formában csináltassa. 1. a hajlékot, 2. a szövetségnek ládáját, 3. a kegyelemnek tábláját. 4. az asztalt. 5. a gyertya tartot., 6. az illatok oltárát, 7. az aldozatok oltárát, 8. a réz kádat., 9. a papi öltözeteket, meg parancsolá néki, hogy mind ezeket olyan formán. csináltassa, a mint meg mutatta néki, végtire. oda adá néki a két kö táblát. melyeken a tiz parancsolat vala írva.

K. mi volt az a forma. a mely szerént parancsolá Isten mojsesnek hogy mind ezeket meg csináltassa?

F. a szent lélek azt akará velünk meg értetni az által, a mint sz.pál mondgya. hogy a hajlék. a láda, a tábla, és mind a többi, csak árnyéki, és figurái valának mind annak. a minek kellett bé tellyesedni, az új törvényben hebr.8 5.

K. mi vala a hajlék?

F. az olyan templom volt. a melyet hordozhattak, és amelynek. addig vevék hasznát a sidok. valamég a jerusalemi templomot fel nem építhették.

Ez a templom két részből állot, mely két részt, egy nagy lepedő rekesztette el, egyik a másikatól. az első rekesztést nevezték szentnek, a másikat. a szentek szenttyének. hebr. 9. 2. 3.

K. mit jelente a hajlék?

F. a második része a hajléknak, melyet a szentek szenttyének nevezték az eget jelenté., az első jelenté a kristust, az ő halando testében., és az anyaszent egy házat aföldön, a ki is úgy áll itt, mint számki vetésben. és bujdosásban hebr. 8.11.

K. mi vala. a szövetségnek. ládája?

F. a meg roghatatlan fábol való láda volt. a mely. mind belől, mind kívül. tiszta arany pléhekel volt bé boritva, ez a láda. arra való volt, hogy abban állyon. atörvénynek két táblája, erről is nevezék szövetség ládájának., mert az Istennel tett szövetség abban állot., és ennek a ládának, mindenkor. a szentek szenttyében kellett maradni, exod. 25. hebr. 9. 4.

K. mit jelente. a szövetség ládája?

F. jelenté a kristus emberségit. st. cyrill. alex. lib 4. supr. joan. Cap. 28.

K. mi vala a kegyelemnek. táblája?

F. e szerént nevezték a szövetség ládájának. fedelét. ennek tiszta aranybol kellett lenni, a két végén. két chérubim volt aranybol ki csinálva, akik szárnyokat ki terjesztvén. a láda fedelét bé fedték, az Isten mindenkor onnét szollot. és erről is mondgya sok helyt az irás., hogy az Isten a chérubimokon üll, azért is nevezik propitiatoriumnak, az az, olyan helynek., a honnét az Isten kegyelmit mutatta az emberekhez. exod. 25. 17.

K. mit jelente. akegyelemnek. táblája?

F. a kristusnak. Istenségét., a mely bé fedezi az ő emberségét. mert ő benne lakik az Istenségnek minden tellyes volta test szerént. és ő a mi bűneinkért engesztelő, és csak ő általla nyerünk irgalmasságot. colos. 2. 9. 1. joan. 2. 2. rom. 5. 2. hebr. 4. 16.

K. mi volt az asztal?

F az az asztal, meg rodhatatlan fábol volt csinálva., és arany pléhekel volt bé boritva., a csak arra valo volt. hogy kenyereket tettek reá.

K. mik valának azok a ki tett kenyerek?

F. eszerént nevezék a tizenkét kenyeret, a melyeket az asztalra tettek, a papok hatot hatot raknak vala egymásra., és minden héten meg újították

K. mit jelente az asztal. és akenyerek?

F. az eucharistiának oltárát jelenté., amelyen szüntelen ajánlya a kristus magát az atya Istennek, ami bűneinkért., az újtorvénybéli papok által. akenyérnek, és abornak. szinek alat. st joan damas. libr 4. cap. 14.

K. mit jelentének. a tizen két számu kenyerek. melyek az asztalon állottak?

F. azért tettek tizenkettőt., mert izraelnek tizen két nemzettségét jelentették, a tizen két nemzettség, jelenté az egész kereszténységet., aki magát ajánlya. az Istennek. a krístus által, akristusban. és a kristusal., a szent áldozatban, mondgya sz. agoston civ dei lib 10. Cap 20.

K. mi vala a gyerttya tarto?

F tiszta aranybol. volt csinálva, hét águra. és mindenik ágnek. avégin. egy lámpás vala., mind ezt. nagy mesterséggel kellett meg csinálni.

Ezeknek a lámpásoknak. az illatok oltárja elöt kellett égni.

K. mit jelente. ez a hét águ. gyerttya tartó.?

F a kristust. és apászorokot jelenté.

K. mi vala. az illatok oltára?

F a rodhatatlan fábol csinált. kis oltárocska vala., és a egészen bé vala boritva. arany pléhekel., ennek az oltárnak. a szent helyen kellett állani, ecsak arra volt rendeltetve., hogy az illatokat, amelyeket minden nap. estve és reggel ajánlottak apapok. arra rakták. és meg égették az ur előtt.

K. mit jelente. az oltár. és az illatok?

F az oltár jelenté akristust. és az illatok, képzelék, az imádságot. akristus szüntelen könyörög érettünk., és a papoknak minden nap kel ajánlani az Istennek, akristus által., mind magokért, mind anépernt, a könyörgéseknek illatját, mint kedves illatu temjént. st. aug. lib 10. de civ. dei cap. 4.

K. mi vala az áldozatoknak. oltára.?

F ez az oltár. meg rodhatatlan fábol volt csinálva., és bé volt rézel boritva., ezen az oltáron. áldozták. az Istennek az áldozatokat.

K. mit jelente. ez az oltárt.?

F. jelenté a keresztet., a melyen fel áldozá magát a kristus, akit is jelentették, a régi áldozatok. ugyan azért is tették ezt az oltárt. a hajlék. kerületin kívül, mert akristus jerusalemen kívül feszítették meg, hebr. 13. 12.

K. mi volt. a réz kád.?

F az olyan nagy réz edény volt. a melyet meg töltöttek vízzel. és a hajlékon kívül tartották., azért hogy apapok abból meg mossák lábokat. és kezeket, a midőn a hajlékban kellett szolgálniok,

K. mit jelent ez?

F jelenté a lélek üsméretnek. nagy tisztaságát. a melyel kel az anyaszent egy házban végben vinni a szent hivatalokat., erre való nézve tesznek, a templomok ajtaja mellé. szentelt vizet st greg. hom. 17. supr. evang.

K. mellyek valának, a fő pap köntösei.?

F. melly elő. és válla való. köntös, a szoros gyolcs ruha a süveg, és az öv. exod. 28.

K melyek valának köntösi a több papoknak.

F a gyolcs ruha. az öv, és a süveg.

K. mit jelentének, mind ezek a köntösök.

F jelenték azokat a jó erkölcsöket., a melyekben kel öltözni az ur szolgainak. st. aug. quest supr. exod. st hier. epist. ad fabio.

12. Articulus

Az arany bornyuro. azért való büntetésről., az mojses ábrázattya. bé fedezéséről. a fő paprol aaronrol, és alevitákról.

K. miben foglalatostkodnak vala az Izraéliták. a sinai hegyénél a még mojses negyven napig, a hegyen vala.,?

F. azt gondolák hogy mojses meg holt volna, mivel olyan sokáig marada a hegyen., és arra kényszerítették aaront. hogy nekik bálványt csinálna. akit imádnának. aaron gyengeségből. anép kívánságára állá, és arany bornyut öntete, akit anép imádá.

K. mit cselekedék. mojses. midőn le jöt volna ahegyről.?

F látván azt a fertelmes cselekedetit anépnek., el töré a két táblát melyet viszen vala anépnek. azután, porrá tévé az arany bornyut, a port a vízben veté. és meg itatá az izraelitákal., áront erősen meg feddé. és a lévi nemzettsége eleiben menvén. parancsolá nekik, hogy minden kegyelem nélkül. ölnék meg atáboron. akit elöl utol találának., aztot végben vivek. és azon anapon. huszon három ezer embert ölének meg, és aleviták, ezen cselekedetekért. az Istennek szenteltetének, a vulgáta. ennyi számot. teszen fel., mivel a több féle versiok tsak. 3 ezeret mondanak

K. mit cselekedék mojses azután.

F. eleiben adá a népnek rut cselekedeteket, és imádságával. meg engesztelvén az ur haragját., ismét fel mene a hegyre., ahol negyven napig marada. étel, és ital nélkül. azután. vizá jöt. és a két uj kö táblát hozá. a melyekre az Isten írta vala törvényit., és meg csináltatá mind azokat. amiket az Isten parancsolt volt neki. a hajlék iránt., az Isten csudálatosan meg mutatta vala akor. Mojseshez való kegyelmességit, mivel, amidőn le jöt a hegyről., az ő ábrázattya igen fényes vala. úgy hogy, az izraéliták. nem nézhetnek vala reája., és kényszeríték bé fedezni magát. a midőn vélek beszélt.

K. mit jelent az a fedél. a melyel a mojses orczája vala bé fedve.

F. jelenté a sidok vakságát, és azt a fedelet., a mely nem engedé nékik. hogy meg láthassák. akristus dicsőségit. és a prophetiákat melyek. ő rolla szollanak.

K. kit választának. a fő papságra, és a több papi hivatalokra?

F az Isten parancsolattyaól. mojses fő papnak szentelé ááront. és ennek fiai is fel szenteltetnének a papságra., és alévi nemzetsége egészen fel szentelteték., a hajlékban valo szolgálatra.

Nem emberi hajlandoságból választá mojses ááront, és ennek fiait apapságra., és alévitákat a hajlék szolgálattyaára, mivel. ha a természet indulattyaát akarta volna követni, inkább választotta volna. a maga fiait. a papságra.

Mojses nem cselekedék tehát mind ezekben egyebet, hanem az Isten rendelésit követé, amelyet az Isten, két nevezetes dologal. meg bizonyitá az izraélitáknak, Exod 28.

Coré. dáthán, és abiron. két száz ötvened magokal. mojses, és ááron ellen fel támadának, mondván hogy nékik. annyi közök volna a papi hivatalhoz. valamint ááronnak, a föld meg nyilék, és el nyelé ezt a hármat, az egből eset tüz, el törölé a többit.

Az Isten parancsolá azután mojsesnek. hogy tenne tizen két veszöt a hajlékban. a melyeken legyen atizen két nemzetségnek nevek., különösön tett pedig egy veszöt. az ááron nemzetségiért, és meg mást. a lévi nemzetségiért., csak egyedül az áron veszeje, hoza egy éttzaka alat. virágot és gyümölcsöt. és ezen csuda tétel által. az Isten világosan meg üsmérteté az sidokal., hogy ááront. és az ő maradékit választotta. a papi hivatalra.

K. mit jelente a. hogy az Isten az ááron maradékit választá. apapságra. és meg bünteté azokat., kik azt erőszakoson akarák magoknak tulajdonítani?

F Az Isten meg mutatá az által. nem kel. hogy a papságot. mi magunk tulajdonittuk magunknak. az új törvény béli papságot, hanem várni kel. hogy az Isten arra hijon mint ááront, mert más képen, olyan rettentő büntetést várhatunk magunkra, valamely vala korén, dáthanon. és abironon.

K. mit jelentének. Coré. dáthán, és abiron?

F jelenték mind azokat, kik hivatás nélkül veszik fel a papi hivatalt. de főképen azokat, kik az egyeséget el rontván. szakadást csinálnak az anyaszent egy házban. st aug. epist. 93. ad vincen.

13. Articulus

A kémeokról. az izraéliták, pusztában valo zugolodásokrol. büntetéseokról.. a Caleb. és josué. meg jutalmaztatásokról.

K. mit cseleked mojses. azután. amidön rendelést tett volna mind arrol. a mi az Isteni szolgálatot illeti?

F. tizen két kémet küldé a kanaán földére, mindenik nemzetségből egyet; hogy onnét gyümölcsöt hoznának

K. mit mondának a kémek. arrol a földről?

F. azt mondák. hogy az igen jó föld volna., és bizonyságára. olyan mód nélkül valo nagy szöllő ágat hoztanak onnét gereszdestől. hogy egy rudon. két embernek kellették vinni, de tiz a kémek közül, a népet zugolodásra indittá, mondván. hogy olly hatalmas nemzet birja azt a földet, akit lehetetlen volna meg gyözni,

Az izraéliták ezeket halván. zúgolodni kezdének, és moyses ellen támadának, azt kívának hogy inkább apusztában halnának meg, olyan fejet akarának magoknak választani. a ki viszá vigye őket egyiptumban., de ez a két kém, Cáleb, es josué. igen kezdék bátorítani. és csendesíteni a népet. mondván. hogy az Isten hatalma. erősebb annál a népnél.

A Caleb, és a josué. intési, és beszédi. semmit nem használnak a nép előtt, sőt még annál inkább fel gerjeszték, mert amás tiz kémek. egészen fel indították. és meg ijesztették vala., és ezt a két szent embert már meg kövezték volna. azért hogy az Isten hatalma mellett szollottak. hogy ha abban a szem pillantásban, az ur dicsősége nagy fényeséggel lenem szállot volna a hajlekre num 13. 32

K. eza fel támadás, büntetetlen maradaé.?

F. nem, mert az Isten. hirtelen való halálal, el törlé a tiz kémeket. a kik indítoi valának, és meg mondá. hogy mind azok. kik zúgolodtanak. be nem mennek a meg ígért földre, hogy negyven esztendeig apusztában maradnának., hogy mind azok kik a husz esztendőt meg haladták. őt halnának meg, kívánságok szerint, hogy egyedül. Caleb, és josué mennének a kanaán földre, és az Isten egészen el törlötte volna a népet, hogy ha moyses, meg nem csendesítette volna haragját. az urnak. könyörgésivel.

K. mit jelentének a tizen két kémek

F. jelenték az anyaszent egy ház pásztorit. akiket az irás. az izrael háza kémjeinek. és vigyázóinak nevezi. isai. 56. 10.

K. mit jelenté a szőlő, a melyet ket ember vit avállán. fel függesztve arudon.

F. jelenté a kristust. a kereszt fán függesztve: st aug supr ps. 8. n. 2. st bern. serm 44. supr. Can.

K. mit jelenté. a sidok fel támadások., kétséggben esvén., hogy bé mehessenek a meg ígért földre. látván a nagy akadályokat a melyektől tartának?

F. jelenté azolylan keresztényeket; kik kétséggben esvén hogy meg győzhessék. üdvösségek ellenségit. és hogy el érhessék az üdvösséget. a kristus ellen támadnak. és ros. kívánságoknak adgyák magokat. ephes. 4. 19.

K. Cáleb, és josué. kiknek valának képei?

F. a hü pásztoroknak. kik az Istenben való bizodalomra indittyák anépet. és arra hogy reméllyék akristus segítségit. a ki velünk meg győzeteti, minden akadályit. üdvességünknek.

K. mit jelenté. az üldözés, melyet szenvedének, josué és caleb. a más tiz kémeknek ingerlésekre?

F. jelenté azokat a jó pásztorokat, kik Isten szerint vivén végben hivatallyokat, és minden emberi tekintet nélkül, szenvednek, az olyan ros, és magok hasznát kereső pasztoroktól. és kik nem a hit szerint viselik magokat. ilyen példák, minden időben voltak., el kezdvén. a kristus. és az apostoloktól fogvást, nézd meg hogy mit szenvedet a kristus. az irás tudoktól. és a phariseusoktól, sz. pál. a hamis apostoloktól. 2 epist. ad corin. st joan 3 epist v:9. olvasd meg. a sz. athanásius, sz.Chrysostomus. életeket.

K. mit jelenté a büntetés, melyel bünteté Isten a tiz kémeket, és a népet?

F. képzelé azt a büntetést, amelyel némelykor. látható képen. de mindenkor láthatatlanul, meg bünteti azokat, kik üldözéseket támasztanak a jó pásztorok ellen., és azokat, kik részese az üldöztetésben., nézd meg az árius halálát, sz.athanásius életében.

K. azt mondád, hogy hat száz ezer ember közül, kik egyiptumból ki jövének, csak Cáleb. és josué menének bé a meg ígért földre. és a többi mind el veszének a pusztában. mit jelenté a?

F. jelenté azokat a kevés számú. keresztényeket, kik az üdvességnek földére érkeznek, mondám kevés számú, hogy ha azokhoz hasonlítottam számokat. akik el kárhoznak., erettentő igasság. és nehéz volna el hinni, hogy ha sz.pal. ezt világosan előnkben nem adná. 1 Cor. 10. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. a tizen kettőig.

14. Articulus

Az ellen mondásnak vizéről. aréz kígyóról, a bálám tanátsárol.
phinéről. és a mojses haláláról.

K. mit mivelének az izraéliták. a pusztában negyven esztendeig?

F. az Isten, hol egy felé, hol más felé utoztatta őket, de a szüntelen való csuda volt, hogy azon idő alatt, se sarujok. se köntösök el nem szakadot; és minden nap manna hullot le nekik az égből. szombatokon kívül. deut 8. 2.

K. hivebbek, és engedelmesebbek valánaké akoron az urhoz., mint sem annak előtte?

F. nem. mert mindenkor. kemények. és durvák valának, meg unván. a sok utozást, gyakorta zugolodának. az Isten és mojses ellen, egy szer azért támadának fel. hogy vizek nem vala másodsor. azon panaszkodának, hogy a mannát. meg unták volna., egy szóval. mindenkor az ur ellen panaszkodtanak

K. miképen csendesüle meg a nép. a víz nem létiért?

F. mojses. a páltzájával. meg üté kétszer a kö sziklát, a honnét nagy bövségel. víz folya. ugyan it is történék a, hogy mojsesnek. nem vala az az egész bizodalma az Istenhez. mint a melyel. volt rend szerént hozzája. és az irás mint egy értésünkre adgya. hogy kételkedet a csuda tételiben. de akár mi némü legyen az a fogyatkozás, amelyben eset akor mojses, elég ahogy, azt a vizet, ellen mondás vizének nevezék, azért hogy a nép zugolodék. num. 20. 11. 12.

K. az Isten nem bünteté meg. mojsesnek ezt a fogyatkozását.?

F. meg, büntetésül pedig. az Isten azt mondá néki. hogy meg látná a meg ígért földet. de oda bé nem menne. és hogy más vinné oda a népet.

K. miért engedé meg Isten hogy mojses abban a fogyatkozásban essék?

F. azért hogy ötét meg aláza. és hogy meg mutassa anépnek. hogy öis olyan ember. mint atöbbsi. és hogy azon büntetés által nekünk nagy titkot nyilatkoztasson ki. amelyről fogunk szollani. theodoretus qu. 37. supr. num.

K. miért bünteté meg Isten mojsesnek ezt a fogyatkozását oly hamarságal.

F. azért hogy az ideig való büntetéssel el kerültesse véle. amás életben való büntetést, mivel az Isten meg bünteti azokat a kit szeret. és az olyan ideig való büntetések, az ő atyai irgalmasságának jelei hebr. 12. 56. prov. 3. 11. 12.

K. az Isten meg bünteté anépet azért. hogy a mannát meg utálá, és az ő utolso zugolodását.?

F. igen is meg. mert az ur, sok számú kígyókat küldé közikben., akiknek marások olyan vala mint atüz, sok embert veszének el. ezek a kígyók. num 21. 6

K. miképen let vége ennek a büntetésnek?

F. mojses réz kigyot csináltata az Isten parancsolattyából. és aztot magosan fel emelteté. és a kik arra néztek. meg gyógyultak akigyó marástol.

K. mit jelente aréz kigyó?

F az a méreg nélkül való réz kigyó, jelenté a kristust, a ki a fára fel emeltetet, és aki meg szabadit minket az kigyotol, az az az ördögtől, csak reá nézünk. akristus maga tanyit minket. erre az igasságra. joan. 3. 14. 15.

K. a nép nem indittáé fel az Isten haragját. azután. a mojses haláláig.?

F fel inditták még egy szer. a vétkekel. melyet cselekedének., a madianita béli aszszonyokal.

Magyarázat.

báláé. a moábiták királya. magához hivatá báláámot, azért hogy a népre átkot mondgyon., de az Isten ugy vezérelé ennek a prophétának anyelvét. hogy nem átkot. hanem áldást monda a népre, és meg jövendölé, amessiás el jövetelét., de ez a prophéta tartván attol. hogy elne veszesse a jutalmat, melyet a király ígért vala néki, arra valo nézve. fertelmes rut tanacsot ada akirálynak., azt tanácsolá tehát akirálynak, hogy küldene aszszonyokot az izraéliták táborára, a kikel valo vétkekért, az Isten haragja reájok fog szállani. és azután. a király, könnyen meg győzheti azt a népet, a tanács tették. és meg fogadák, és a nép, a tisztátalanságban, és a balványozásban esék.

K. az Isten meg büntetéé ezeket a vétkeket?

F. igen is meg, mert mojses az Isten parancsolattyából. meg öleté mind az elsököt a nép közül., és a kik vétkesek valának., azután. parancsolá. hogy le vágnák., mind azokat, kík a tisztátalanságban. és abálványozásban estenek., huszon négy ezer embert vágának le. azon anapon., azon alkalmatoságal mutatá meg phiné nagy buzgoságát. mivel látván egy izraélitát más idegen aszszonyal együt. mind akettöt meg ölé egy szers mind. és ezen cselekedete által. az Isten haragja meg csendesedék

K. az Isten. nem büntetéé meg, a mádiánitákat és moabitákat is.?

F. igen is meg, az Isten phinét. két ezer emberel ellenek küldé. báláé. és báláám el veszének, és a mádiánitákat mind le vágák, csak éppen. a szüzeket hagyatá meg mojses. num. 31.

K. mit cselekedék mojses ezen győzedelem után.?

F. Isten parancsolattyából. josuéra adá anépre valo egész gond viselést, hogy ő vinné bé anépet. a meg ígért földre, azután az egész nép elöt. ujontában. ki hirdeté. mind azokat., amiket az Isten parancsolt volt néki, meg jövendölé nekik. hogy a sidok el vettetnek. és apogányok vétetnek fel helyetek, azután áldást ada mindenik nemzettségre. és fel ira mindeneket egy könyvben. a mely könyvet, a frigy ládájában téteté, azután fel mene egy magos hegyre. a honnét az Isten meg mutatá néki a meg ígért földet. és ugyan ót meg hala. az izraéliták. azt soha meg nem tudhaták. hol légyen az ő temető helye vagy az ő teste

K. azt mondád. hogy mojses nem vivé bé anépet a meg ígért földre., meg büntettetvén az által. kételkedésiért. és hogy josué adá és osztá el nekik azt a földet hogy birják, mit jelente a?

F. a nagy titkot jelente. melynek. ez a magyarázattya. Az emberek avétek által, az ördög rabságában valának., melyet jelente az egyiptumban valo rabságok az izraélitáknak: az Isten meg akarván őket szabadítani, az irot törvényt adá nekik, mojses által, ez a törvény meg üsmérteté vélek. meg romlásokat. és rabságokat. azt is meg mutatá nekik. hogy miképpen lehesen nekik meg szabadulniok. és elejekben adá. ajót. a melyre igyekezzenek. de annak a törvénynek, nem vala annyi ereje hogy meg gyógyithassa az emberi szívnek meg romlását. se

annyi hogy minket egyedül az örök boldogságban vihessen. az a nagy csudálatos dolog. a kristust illetve, mind egyedül való meg váltot, a kinek josué viselte anevét. csak egyedül akristus az ő kegyelme által. mely kegyelem hatalmasab a moyses törvényénél, tisztit. és tart minket. és vezet minket. az örök életnek birtokában, akit jelentet a meg ígért föld. galat 3. 11.hebr. 7. 19.

15 Articulus

Josué alat való el osztásáról. ameg ígért földnek.
a bírák alat való létekről. az izraélitáknak.

K. mit cselekedének. az izraéliták. amojes halála után.?

F azt fogadák. hogy josuénak engedelmeskedni fognak mindenkben., és josué birodalmok alá adá ameg ígért földet

K. könnyen jutának ahoz aföldhöz, és valaé valamely akadály?

F igen sok vala de ök azt mind meg gyözők. josué vezérlése alat. és mind meg ölék, anépeket., kik azt a földet bírák.

K. el törölteténeké ugy mind azok anépek, kik birják vala azt a földet, hogy egy sem maradot volna?

F. az Isten ugy adá. hogy csak lassanként irták ki őket, és csak akor amikor az izraéliták. annyira el szaporodának. hogy csak ök magok birhatták a földet. és azért is hogy legyen mindenkor valamely tartások, és vigyázásban legyenek

K. miképen oszták el az izraéliták. ameg ígért földet?

F. josué sorsot vettete reája. és mindenik nemzetség azt a részt vevé el., a melyet az Isten rendelése ada neki.

K. mit jelentének azok az akadályok, melyeket találának az izraéliták josué alat. ameg ígért földön, és azok az ellenségek akikkel kellett harcolniok, és akiket csak lassanként fogyatának el.?

F. azok az akadályok. és ellenségek. jelenték, a belső, és külső ellenségeket, akiket meg kel gyözni az anyaszent egy háznak. és különösön mindenik hivnek, eföldön, hogy birhassa a mennyet., melyet nevezik, az élők földének.

A keresztények csak lassanként gyözik meg, azokat az ellenségeket. és az Isten hágy nékik mindenkor valamely ellenséget. azért hogy gyakorolják a jó erkölcsöt, hogy félelemben legyenek, és hogy el ne vessessék magokat. a kevélységgel, és a resttséggel.
st hier, ad paul. epist.103.

K. miért akará az Isten hogy az izraeliták. közöt, sors által osztassék el. ameg ígért föld?

F. 1. hogy veszekedés. és zugolodás ne lenne közöttök.

2. hogy aztot meg lássák, hogy nem az emberek., hanem az Isten adná mindenik nemzetségnek azt a tartományt, amely az osztásban eset neki.

3. hogy azt észre vegyék. hogy ha szinte azután birják is a földet. minek utánna erőszakal meg vették volna. mind azon által. aztot csak egyedül az Istennek ingyen való irgalmasságából. birják.

4. hogy azt észre vegyék., ugy a keresztényekis. hogy ámbár a mennyekben bé mennyenek is. hogy ót vegyék el a fáradságokért való jutalmat, az igaz birotol., mind azon által az örök élet

oly kegyelem, a melyre hivatattak., mint egy sorsra., mondgya sz. pál. tudni illik. az Istennek. ingyen valo kegyelméből. rom. 6. 23. eph. 1. 2.

K. miképpen viselék magokat az izraéliták., azután hogy birni kezdék a földet?

F. az urat szolgálák. mind addig még josué. és a régiék életben maradának., akik látták. vala azokat a csudákat. melyeket tett vala Isten vélek., de a josué. és ezeknek halálok után., a nép gyakorta. a bálványozásban esik vala.

K. mi okozá az ilyen rendeletlenségeket?

F. a szövetség., amelyet teszen vala anép. az Isten parancsolattya ellen, a hitetlenekel., akik még meg maradtak vala az országban

K. az Isten büntetetlen hagyáé. az ő vétkeket.?

F. nem, mert az Isten az izrael népit. az ellenségi kezében adá az urnak karja, meg sullyosodék rajtok, és igen nagy nyomoruságban esének. valamint moyses, és josué azt nékik meg jövendölték vala.

K. sokáig tartáé az a nyomoruság?

F. mind addig tartá, valamég. vétkekben maradának. amidön magokban térének. és az urhoz kiáltának. akoron az ur támaszt vala olyan birákokat. kik a nyomoruságból ki vevék őket, de rend szerént. ez a háládatlan nép. a birák halálok után. ismét arendeletlenségben esik vala, és olyankor. ujontában. az ő ellenségek hatalmában esnek vala.

Ez így lévén, ez a nép, szüntelen valo változásban forgot. hol, a jobban. hol a gonoszbán., a hoz képest, valamint ők is. hol el távoznak vala az Istentől. vétkek által. hol pedíg Isten irgalmasságát mutatván hozájok., meg hadgya vala magát engesztelni. köny hullatásokra. és penitencia tartásokra

K. miért nevezék azokat a szabadítókat, kiket az Isten támaszt vala, biráknak.?

F mert igazságot tesznek vala anépnek. és az Isten nevében igazgattyák vala anépet.

K. mint hogy ők igazgattyák vala anépet. miért nem vevének királyi nevet magokra vagy más ilyen nevet?

F. mert nem annyira úgy azok a birák igazgattyák vala a népet, mint az Isten önnön maga., valamint azt meg is mondatá az izraélitáknak, a midön királyt kéreének magoknak, azok a birák. mint egy szoszoloi valának Istennek, aki úgy tekint vala anépet. mint különösön valo maga népit., az ábrahám, és moyses alat tett szövetségért.

K. az izraélitáknak. valaé meg más birájok, azokon kívül, a kiket az Isten rend kívül támaszt vala nekik?

F. az olyan biráknak halálok után., akiket az Isten küld vala nekik. ők magok is választanak vala némelykor olyanokat kik őket igazgatták. és biráknak nevezék., és így a birák közül némelyeket az Isten rend kívül tamasztá, ilyenek valának. othoniel. eleg első vala. aod. és samgár, débora. ez aszszony vala, Gedeon. sámson.. a többit anép választá, ilyenek valának. thola., jáir, jephté. abésan., ahialon. abdon. héli. és samuel. vannak mind azon által, ezek közöt olyanok., akiket nem tudgyák ha az Isten. vagy anép választásából, letteké birák.

16. Articulus

Az izraélitáknak. a királyok alatt való létekről.
először saulról. és dávidról.

K. ki vala a leg utolsó bíró.?

F. samuel. ez igen nagy szent. és nagy próféta vala?

K. miért nem vala. több bíró samuel után.

F. mert az izraéliták. az Isten rendelése ellen, azt kívánák hogy királyok legyen.

K. ki vala a leg első bíró király.?

F. saul. a benjamen nemzetségéből.

K. miképpen választaték királynak?

F. az Isten választá., de előben meg mondatá az izraélitáknak hogy nem az ő akarattából. tesznek királyt magoknak, samuel. olajat hinte rája az Isten parancsolattából. és azután sorsot vetvén. anélkül meg tudá az Isten akarattát. hogy kit válaszson. mivel samuel sorsot vetvén mindenik nemzetségre., a sors a benjamen nemzetségre esék., és ebből a nemzetségből az abiel fiára. saulra,

K. a királyságnak. fiáról. fiura kelletéké szállani.?

F. igen is. de saul engedetlensége okozá. hogy az Isten elvevé tőle az országot, és más nemzetségben valónak adá.

K. ki következék. saul után?

F. dávid, a jessé fia. a juda nemzetségéből., ez a juhokot őrző vala. a midőn az Isten, a királyságra választá. és felkeneté samuelel.

K. miképpen élt dávid.?

F. ő az Istennek kedve szerént való volt. nagy próféta. és nagy király volt, ezt saul eleinte igen üldöztvén, és nagy veszedelmekben forogván, nagy jeleit adá. bátorságának, és jó erkölcsének. amidőn csendes birodalomban lett volna., okoron. két nagy vétékben esék. házasság törésben. és gyilkosságban. de az Isten egy prófétát küldvén hozzája., magában tére, meg üsmérelte vétkeit. meg alázza magát, és penitentiát tarta., az Isten meg irgalmazá néki, de úgy mind azon által, hogy meg bocsátván bűneit, meg bünteté. ideig való kemény büntetéssel., dávid híven meg marada holtig az Isten szolgálattában., és meg halván. a fiát salamont, királyi székében. hagyá maga után,

K. melyek azok a kegyelmeségek. a melyeket dávid vett az Istentől:

F. 1. az Isten néki, egyenes és igaz szívet adá. 2. királyá választá őtet, noha leg kisebbik volt a családjában. 3. mindenféle veszedelmekben meg oltalmazá őtet. 4. mindenkor győzedelmes volt ellenségein. 5. vétke után. meg kegyelmezé néki, és meg tisztítá ideig tartó büntetésekkel. 6. meg ígéré néki. hogy a messiás az ő nemzetségéből származnék, 7. a királyságot meg tartá az ő családjában, 8. a jövődőlésnek ajándékját meg adá néki, és azokat az Isteni enekeket sugarlá néki, amelyek. mind végig. oktatására. és vigasztalására, lesznek az anyaszent egyházaknak.

K. miképpen éltenek az izraéliták saul. és dávid alatt?

F a királyok példáit követték, a szerént amint ezek viselék magokat, hol jól, hol roszul., de a nem láttzik, hogy a nép, bálványozásban eset volna, ezen két királyok alat.,

17 Articulus

Salamonrol. és ajerusálemi templomról..

K. miképpen éle salamon.?

F. Eleinte mindgyárt. leg bölcseb, leg tudosab vala az emberek közöt, leg gazdagab, leg hatalmasab, és leg hireseb vala akirályok közöt. de nagy boldogságában fel fuvalkodék, a nagy csendeségben valo létele. az aszszonyok szeretetire vezeté, és azok az aszszonyok a bálványozásban ejték.

K. meg téreé halála előtt?

F. aztot nem tudjuk. valóságosan. kik azt tarttyák hogy meg. kik azt hogy nem.

K. mit cselekedék salamon leg nevezeteseb dolgot?

F. azt hogy ajerusálemi templomot épité, annál szeb épületet még addig nem láttak volt. azt is el mondhatni. hogy a volt leg első templom melyet az Isten tisztességire epitettek volna

Salamon azt akará. hogy annak az épületnek. minden köveit a városon kívül faragnák meg. ugy hogy semmi zörgés ne hallatnék a városon, amég az építés tartana., avároson kívül meg faragták aköveket, és azután mindenikét készen tették helyekre.

A midön atemplom el készüle. salamon aztot. nagy Ceremoniával meg szentelé.

K. mit jelente. a salamon temploma?

F. jelenté azt a lelki épületet; melyet a kristus jött fel építeni a boldogságra.

Magyarázat.

Ezt a lelki templomot Csak a mennyei jerusalemben fogja egészen el végezni a kristus. ez a valóságos salamon. és békeséges király., mink vagyunk. azok alelki kövek, melyekből fog állani az az épület. hogy pediglen oda helyheztehessünk, szükséges. hogy elsőben, ami vétkeink, és fogyatkozásink miat., anagy ács mesternek parancsolattyal, meg. faragtassunk. és simitassunk, mint a kövek., mert semmi ami nem tiszta, és nem tekéletes, a mennyekben bé nem megyen, alelki epülettől mesze. és ezen aföldön. kel meg vágni alelki köveket. csak egy kalapács zörgésit sem hallották. jerusalemben, atemplom építésekör; nem hallatik az égben. mondgya sz. jános. apoc. 21. 4. se sirás, se jajgatás., e földön faragtatnak meg tehát alelki kövek. a szenttségek, a keserüségek, sanyargatások, és más ilyenek által. a mint már tettzik a kristusnak. alelki épület ács mesterének. bánni mindenik kövel, hogy helyire tétethessék., valamely kö vágatlan marad e földön, aztot el vetik, és nem számláltatik az örökös ács mestertől, aválasztot kövek közü, hogy helye legyen atöbbsivel. abban alelki templomban vagyon az Isten sanctuariumja. melyet jelente a szekrény, ot vagyon a suporlát., mely a salamon templomában. el rekeszté. a sanctuariumot. a szent helytől. mely jelenté. sz. pál szerént., hogy az ég zárva vala az emberek előtt mind addig, még a kristus nékik meg nem nyittá halála, fel. támadása. és menyben menetele által., ugyan akor. szakada két felé a suporlát, az arany oltár, melyen az illatokot ajánlották., jelenté a kristust a ki által., ajánlyák szüntelen a szentek. a dicseretnek áldozattal. ot vagyon. a faragatlan köböl valo oltár, amelyen ajánlották akerítésen kívül., az áldozatokat., ezis jelenté akristust, az ő halando testében. a ki is fel áldozá magát az attyának. a kálvarián, mint hogy benne véték nem vala., nem volt szükséges. hogy meg faragtassék. ez így lévén. akristus egy szers mind. Isten. ács

mester, oltár áldozat, és leg főveb kö. abban atemplomban., amelynek örökösnek kel lenni. és hogy jelenttse azt azörökös voltát. annak a lelki templomnak., a melyet meg fog szentelni a kristus világ végén., amidön mind az egész kövek helyekre tétetnek, a jérusálemi templom négy szegeletre vala építve.,

K. CSak egy templom vala tehát judeában.?

F csak a salamon templomában. akará Isten hogy imádják. és abban a templomban, oltár is csak egy vala., amelyen áldozták az áldozatokat

K. mit jelente. az az egyesége a templomnak. és az oltárnak?

F. az anyaszent egy háznak., a papságnak, és az uj törvény béli áldozatnak egy voltát, az Isteni szolgáltnak egy féle voltát., a mely törvénytelen. az közönséges anyaszent egyházon kívül.

18. Articulus

A tiz nemzetségeknél szakadásokról jéroboám alatt
és hogy micsoda állapotban vala az Isten népe. a sidok.
és az izrael. királyi alatt.

K. ki vala az izraéliták királya salamon után.?

F. az ő fia roboám.

K. micsoda nevezetes dolog történék idejében.

F az izraéliták országa meg oszlék. a melyet meg engedé az Isten a salamon vétkiért. amint meg mondatta vala néki még éltében. 3. reg. 11. 43.

K. miképen lett. ez az eloszlás.?

F. roboam nem hogy magához édesítette volna anépet. amikor uralkodni kezdé., de magától el idegenité, esztelenül, az Isten azt meg engedé igasságából, tiz nemzetség ellene. támada, és jeroboámot választá királynak, csak éppen. ajuda, és benjamen nemzetsége marada meg a roboám hűségiben. ilyen formában. az ország. két felé oszlék. 3 reg, 12 st aug. libr. de gracia. et de lib. arb. c. 21.

K roboám nem álláé ellene az országa ennek az meg oszlásának?

F. igyekezék ellene allani, és száz nyolczvan ezer. embert állitta fel., de az Isten meg izené néki a prophéta által., hogy hadgya jeroboámot csendeséggel uralkodni. atiz nemzetségen. erre való nézve három. esztendeig békeségben maradának, de az után. ez a két király mind végig hadakozának egy más ellen. 3 reg. 12. 21.

K. miképen nevezék ezt a két országot.?

F a roboam országát. nevezék juda országának. a jeroboámét az izrael országának. 3 reg. 15. 17.

K mellyek valának a fő városi ennek a két országnak?

F. jerusálem vala fő városa a juda országának. az izrael országának pedig. sámária.

K. a sido nemzet miképen éle. roboám alatt?

F. az első három esztendőben. ez a király hűséggel volt az Istenhez., és anép is ötet követé, de három esztendő múlva. roboám a népel. az Istentől el távozék, és az Isten ötet, egy ideig az egyiptusok alá veté 3. reg. 14. 22.

K. miképpen éle jéroboám?

F. ez igen gonosz. és hamis vala. e tartván attól hogy a népe lassanként roboám husége alá viszá ne térjen., hogy ha a szokás szerént. ajerusálemi templomban fog járni, hogy aztot meg gátollya. két arany bornyut csináltata, és a népével imádtatá., azért hogy az ő népe, mind vallásában. mind szokásában meg különböztetnék. atöb sidoktól, és hogy meg ne egyezék atöbbivel. 3. reg. 12. 26.

K. a tiz nemzettségből. álló izraeliták mindnyájan abálványozásban eséneké,?

F csak nem mindnyájan követék királyoknak. istentelen példáját. akik az Isten szolgálattában meg maradának, azoknak számok. igen kevés vala.

K. mit jelente, ez a vallás béli meg oszlás?

F. jelenté azokat a szakadásokat, és eretnkségeket. melyek minden idökben, el választának sokakat a közönséges anyaszent egy háztól. amelyen kívül nincsen üdvesség.

K. ez a vallás béli meg oszlás tartae sokáig?

F. a samariták. és a sidok közöt valo gyülölség. tart vala még a kristus idejében is. joan. 4.

K. miképen éltenek a juda királyi?

F. ézékiás, és josiás, szent királyok valának., buzgok. és igasságosok., josaphát, és meg mások., Istenesek valának., de csak nem mindnyájokban., nagy fogyatkozások valának., fő képen a hogy meg hadgyák vala. a bálványozásra valo oltárokat, mellyeket magos helyeknek neveznek vala., egy szoval sokan közüllök, hireseké tették magokat az Istentelenségekért. ilyenek valának., roboam, abiás. jorám, ochosiás, athália: joás. avége felé., amaziás, ákás, manasses, aki azö gonoszságáért. fogva viteték babiloniában. a hol meg tere., és királyi székiiben viszá tere. és Istenesen hala meg., ámon, joachás. joachim, és sédéciás. ezek mind gonoszul éltek, ennek az utolsonak idejében. vivék az egész népet fogságra., babiloniában.. ugyan ez volt leg utolso király.

K. miképen éltek az izraeliták királyi?

F. mindnyájan az Istentelenségben éltek, mindnyájan követék jéroboámot. és imádák az arany bornyut valamint ő,

K. mi képen éltek asidok, abban az időben.

F a királyokot követék, de az Isten. tarta minden időben magának keves számu hiveket. a két országban, akik mindenkor meg maradának atörvény követésiben.

K. miképen élhetének asidok az igaz vallásban. annyi sok rosz példa közöt?

F. a juda országában valának mindenkoron papok., a kik meg tartották a tudományt, és a törvényt, és azon kívül. az Isten gyakorta küld vala hozájok prophétákat, a kik meg teritik, és atörvényre vezetik vala őket.

Az Isten el nem hagyá tellyeséggel az izrael országában valo népeket is. nekik is vala prophétájok., a kik igazgatak az igaz vallásban azokat, kik nem imadgyák vala az arany bornyut, Illyés, és Elizeus, ezen ket nagy prophéta, akik által az Isten annyi csudákat tett. az Izrael országában éltenek.

19. Articulus

A prophétákról. és a jövendölésekről.

K. kik valának. a prophéták?

F azok oly szent emberek valának., akiket az Isten renden kívül tamaszt vala fel., az népnek hasznára., és akik az ur sugarlásából bátran beszélnek vala, a titkos dolgokat üsmerik vala., a jövendőt meg mondották., es gyakorta. nagy csudákat tesznek vala.

K.. kik valának a leg nevezeteseb prophéták, akirályok alatt?

F. Illyés; elizeus. és isaiás, akét első semmit nem irtak.

K. Illyés. micsoda leg nevezeteseb dolgokat cselekedék?

F. három esztendeig az esőt meg tartoztatá., azután eseni hagyá. nagy fényes csudát. nyere az Istentől imádsága által. hogy meg szegyenitse azokat a kik a báált imádák. azután negy száz ötven bálványozó papokat ölete meg, sokáig. egy hólló viszen vit neki eni, egy özvegy aszszonynak a fiát fel támasztá., egy angyal táplálá, a midön jezabel királyné előtt kellett el szaladni., két szer égi tüzel, meg emésztete száz embert, a palásttyával ket felé választá a jurdán vizit. és szárazon mene által rajta., az égben el ragadtaték. tüzes szekéren., világ végén viszá jó a földre, hogy meg térítse a sidokot

K. elizeus micsoda leg nevezeteseb dolgokat cselekedék?

F. száraz labal ment ő is által ajurdán vizén. valamint Illyés., a jeriko vizeit jokká tévé, a mely gyermekek. ötet csufszággal illeték, azokat meg átkozá., és a medvék negyven kettőt meg ölének benne. meg jövendölé a moábitákon való győzedelmet a juda., és az izrael. királyynak, meg szaporitá egy özvegy aszszonynak az olajját, egy sunam béli gazdag aszszonynak fiat igére, és meg is nyere imádsági által., ugyan ez a gyermek meg halván. fel támasztá, náámánt a belpokloságából meg gyógyitá, giésit a szolgáját. magától el üzé, és bél poklosággal meg bünteté., egy féjszit a víz színén uszkáltatot, tudtára. adá, az izrael királyának, a syriai király titkát, meg is jövendölé. az izraélitáknak ezen a királyon való győzedelmeket, végtire, az ő holt teste., más holt testhez érvén, fel támasztá.

K. Isaiás mit cselekedék. valamely nevezetes dolgot?

F. egy könyvet ira., amelyben a kristusrol, és az anyaszent egy házrol. olly világos jövendölések vannak, hogy inkább lehetne ötet nevezni evangyélistának mint sem prophétának, st. hier. epist 117. ad st paulam. st. aug. de civ dei. lib 18. Cap. 29.

K. micsoda életet éltenek a prophéták?

F. igen szent életet, és rend szerént. rejtékben, keményen, és szegényül éltenek, csak akkor mentenek ki rejték helyekből, a midön valahová küldi vala őket az Isten.

K. A proféták mi képen viselik vala magokat akirályokhoz

F. semmi hizelkedő kedvezéssel nem valának hozzájuk., nagy bátorsággal. elejekben tészik vala vétkeket. nem félnek vala nekik meg mondani a szomorúságokra való igazságokat, nem hajtván. se meg vetésekre. se becsületekre., egyedül csak azt keresték. hogy az Istennek engedelmessé legyenek., és az igazságát ki hirdessék.

K. a királyok miképen bánának a prophétákkal?

F a jó királyok, őket tisztelék. és szerették. mint Isten embereit a hamis királyok, rend szerént őket gyűlölék, üldözték, és némelykor meg is ölették, tekintvén őket úgy mint olyanokat;

akiket nem lehet el szenvedni, a kik mindenkor csak rossz hírel mentek elejében., a kik a népet fel lázasztották. keserűségre. és szomorúságra indították.

K. Mint hogy a juda, és az izrael királyi tudták. hogy ők az Isten emberei volnának, miért üldözik őket?

F mert a próféták. ellenkezőt tartottak az ő rossz kívánságokal., és szent szabadsággal beszéltek nekik. ugyan azon időben sok hamis próféták valának, akik ketsegetik a sidokot. rendeletlenségekben, hamis jóvendöléseket tesznek vala nekik, azon valának. hogy le nyomasák, és gyanóságban vétessék a királyokal. és anépel. az ur prófétáit. a királyok, szívek meg romlása miatt, a hazugságot kedvelék. az igazságot gyűlölék, és üldözik az olyanokat., akik nekik nem akarának hizelkedni. hanem üdvezíteni akarák őket.

hasonló látunk az anyaszent egy ház. historiájában. hogy bántak az olyan pásztorokal, kik Istenesen akarták végben vinni hivatalokot:

K mit jóvendölnek vala a próféták?

F. meg jóvendölték mind azt, ami illeté az Isten népit. és azon nép iránt. a több népeket, de leggyakrabban a messiásról jóvendölének. akit várnak vala a sidok. és aki által egyedül. lehet üdvezülni a népeknek.

K. mit jóvendölének a sidok iránt.

F. meg jóvendölték mind azt. valami rajtok történt, de nem csak azon időbéli dolgokot., hanem még a jóvendöbélieket is.

Magyarázat.

A próféták. a sidoknak. nem csak a hadakozásokat, és győzedelmeket jóvendölék meg, hanem még közönségesen azt is meg jóvendölék. hogy az izrael országa. egészen el pusztulna., hogy jerusálem városa. és a templom el rontatnék. és fel építetnék. egy időre., hogy a sidok a babilonai fogságra vitetnének, és onnét viszá térnek, hogy a messiást meg vetnék, és meg ölnék, hogy az Isten őket el hadgya. és el terjeszti. az egész világra, hogy az Isten olyan népel tenne örökös szövetséget., a mely nép ötet addig nem üsmérte, és hogy a sidok világ végén meg fognak térni

K. mit jóvendöltek a több népek iránt.

F. meg jóvendölték. mind azt valami illeté. és történt azokal a népekel., a kiknek dolgok volt az ő népével, világosan meg mondták az egész földön lévő nemzeteknek. meg téréseket, aztot ki hirdették., hogy az Istent. kit csak a sidok nemzet üsmért, és imádot, annak idejében, az egész népek, fogják meg üsmérni, imádni, és szolgálni.

K. mit mondtak a messiás felöl.?

F meg jóvendölték az ő eljövételének bizonyos idejét. az ő predikálását. halálát, az ő életének, szenvedésének. fel támadásának minden reszeit. és mind azt. valami a messiás, iránt fog történni evilágon. végtire. meg jóvendölték, a közönséges ítéletet, és az örökké való el választást. melyet fog tenni. az az igaz bíró a jók, és a gonoszok között.

K. miért akará az Isten hogy a próféták szollyanak, nem csak az olyan jóvendő dolgokrol. mellyek avallást tekintették, hanem még az olyanokról is. mellyek. a sidok hadakozását, és a szomszedságokban lévő népeket illették?

F. azért. hogy ezek a próféták, mellyeknek a sidok. és más nemzetek. minden nap látták bé tellyesedéseket., meg bizonyítsák a valóságát, azoknak a nagyobb dolgokra czélozó jóvendöléseknek a kiknek bé kellett tellyesedni annak idejében.

Ugyan ezen okból látjuk, hogy valamit akaszt, a próféták, és az apostolok. meg
jövendöltek. a pogányok meg térésekről a jeruzsálemi templom el pusztulásáról, a sidok el
oszlásokról, mind ezek nekünk. akik látjuk bé tellyesedéseket, meg bizonyították valóságát.
hogy a több jövendölt dolgok., úgy mint, a sidok meg térések, az antekristus el jövetele, a fel
támadás, az utolsó ítélet, hogy mind ezek bé tellyesednek annak idejében.

20 Articulus

A tíz nemzettségnek el oszlásáról, a babilonai fogságról,
és a sidoknak vissza való térésekről.

K. mennyi ideig tart a judeában. a királyok alatt való uralkodás.

F. saul. dávid. és salamon, egymás után. száz esztendeig uralkodának.

Az izrael királyi uralkodának egy más után, két száz, ötven ött esztendeig, és a juda királyi
uralkodának három száz. nyolcvan hét esztendeig. mindenestől fogva a királyok. négy száz
nyolcvan hét esztendeig uralkodának

K. miért hogy az izrael királyi. száz esztendővel, kevesebbet uralkodának mint sem ajuda
királyi?

F. ennek a népnek. keménységéért. és bálványozásáért.: az Isten, minek utána. sok idővel
intette volna a próféták által. az izrael királyit, és anépet, a penitencia tartásra. rájuk
bocsátá haragját, úgy hogy, ajövendölések szerint, azaz ország. egészen el pusztula., az
assyriabéliek, atiz nemzettséget fogságra vivék, a honnét, el oszlának, asiának, egyik részire,
és ahonnét. soha sokan vissza nem tértenek, de a juda országa, ezeknek el vitelek után, még
száz esztendeig fent marada.

K. miképen lett vége. a juda országának?

F. a sidók, vétkekkel meg tetézvén a mérteket. az Isten ellenek támasztá a babilonai királyt.
aki ajövendölések szerint. meg vevé az országot; jeruzsálemet fel égeté, annak kö falait le
rontá, a templomot fundamentumostól el rontá, és a népet jékoniás királyával fogságban vivé
babiloniában.

K. mennyi ideig tart ez a fogság?

F. hetven esztendeig, valamint az Isten meg mondatta volt jeremiás által. 25. 12. 29. 10.

K. miképen éltenek babiloniában a sidok?

F. magokban szállának, és híven szolgálák az Istent, a prófétáknak. lelki gondviselések alatt.
akiket az Isten gondviselésekre küldé. fogságokban

K. kik valának azok a próféták,?

F. legnevezetesebbek, ézékiel, daniel, habakuk, sophonius. aggeus, zacharias, és malachiás,

K. kicsoda adta szabadságot a sidoknak?

F. Cyrus. a persiai király, aki is el foglalván. anap keleti országokat, szabadságot adta a
sidoknak hogy hazájokban vissza mehethének., jeruzsálemet, és a templomot meg építhetnék, a
szent edényeket vissza adatá. és nagy ajándékot adta nekik.

K. miért bánék Cyrus ilyen formában. a sidokkal.?

F mert meg mutaták néki, hogy isaiás. aki két száz esztendővel élt ő előtte, név szerént nevezvén ötöt, meg jövendölte, hogy ő uralkodni fog, a nap keleti országokon, és hogy ő fogja meg építeni jérusálemet, és a templomot isai. 44. 28.

K. kik vivék viszá a sidokot, és mennyi számuan térének viszá judeában?

F. mind eszsze valának negyven. két ezer, három száz hatvanon. ezeknek fejek vala., jésus. a fő papnak josedeknek fia. és zorobábel, a sálathiel fia. 1 esdr: 2.

K. csak. a juda. és a benjamin nemzettségéből téréneké viszá judéában?

F. ezel a két nemzettségel. a töb nemzetsegekből is lehet hogy viszá térének., de azután nem vala semmi külömböztetés közöttök, és a juda nemzetsegeről neveztetének mindnyájan., és a kiket azólta nevezik sidoknak,, esdr. 4.

K. hamar meg építették avároost, és a templomot?

F a templom fel állítását, nagyon meg akadályozák. a samaritánusok, akik is irigységből. oly édictumot nyerének ki csalárdságal, Cambyses királytol. a Cyrus fiától., a mely parancsolá a sidoknak. hogy félben hadnák a munkát., a mely hatvan esztendeig úgy marada, és csak a hoszu kezü artaxerxes király uralkodásának. huszadik esztendejében. adaték szabadság a sidoknak hogy a jerusalem kö falait fel állithassák, a Cyrus első édictuma után. hetven esztendővel, nékémias vala akor fejek a sidoknak., de olyan nagy bajal építették vala azokat a falakat, hogy egyik kezekel dolgoztanak, a másikában, a fegyvert tartották.

K. ez a második templom., valaé olyan gazdagon építve. mint az első.?

F sokal aláb valo volt ha akülső ékességeket tekinttyük,: de ennek dicsösége. sokal fellyeb haladá. a salamon templomának dicsöségit, mert e meg szentelteték a kristus jelen valo létével,

K. mit jelentének. azok az akadályok. amelyeket találának a sidok. a templom, és a város építésében?

F. jelenté azokat az üldözéseket, amelyeket támaszt az ördög. a kristus tanítvánni ellen, fő képen amelyeket fog támasztani. az utolso időkben, hogy bé ne mehessenek a mennyei jérusálemben

K. mit jelente ez a második templom, amelyet a fogságból valo viszá térés után. építének?

F. jelenté. a keresztényi anyaszent egy házat. és az uj testámentumot., a melynek dicsösége. fő képen belső lévén. felyül haladgya a synagoganak dicsöségit, amely csak külső képen valo volt. st aug. de civ dei. lib 18. Cap. 48.

K. mit jelente. a. hogy a sidok. egyik kézel. építették a templomot. a másikával. oltalmazták magokat?

F. jelenté azt. amit kel cselekedni a keresztényeknek., nem dolgozhatnak amennyei épületen. a melynek fundamentuma akristus, hogy ha egy szers mind nem hartzolnak. az ördög ellen. a ki is mint az ordito oroslány, szüntelen körülötök forgolodik. hogy őket el nyelye, és ne engedgye nékik, amennyei épületen dolgozni.

21 Articulus

Hogy micsoda rendben valának a sidok meg szabadulások után. mind addig még a romaiak. el nem pusztították egészen.

K. amídon a sidok viszá térének a fogságból. akirályok igazgatáké őket. mint az előtt?

F nem, hanem apersák alatt valának. azután nagy sándor alatt, aki is a nap keleti országokat elfoglalván, dáriust, apersák utolsó királyát meggyőzve, országát is elfoglalta., anagy sándor halála után., a kapitányi. feloszták magok között a birodalmat, ptolomeus, egyiptumban királyá lett. seleucus. babiloniában, és syriában uralkodék. ptoloméus. judeát. megvevé, és nagy számú sidokot vitt fogságra egyiptumban, ennek helyében következék. ptolomeus philadelphus. ez jól bánék asidokkal. és szabadságot adta azoknak a kik akarnának. hogy visszamehessenek judéában., közönségesen azt tartják. hogy ennek idejében fordították a szent könyveket görög nyelvre; a hetven. magyarázók, ezeknek fordítások nagy tiszteletben. vagy az anyaszent egyházban., philadelphus után következének. ptolomeus evergetus. ptolomeus epiphanus. ezek igen üldözték a sidokot.

Abban az időben él vala anagy antiochus. a syriai király. a ki szövetséget kötött philípussal. a macédoniai királlyal. hogy megfoszthassa. ptolomeus epiphanust, az egyiptomi királyt. az országából., ezek a fejedelmek. igen nagy pusztításokat tesznek vala akkoron judeában.

Antiochus után következék. seleucus philapator, emeg kedvelvén. oníást. a fő papot. jó erkölcsűt, bővön adata néki, mindent a mi kívántaték az áldozatokhoz

seleucus után következék. antiochus epiphanus. ez elhíresíté magát. Istentelenségért. oníást, ezt a szent fő papot levé, és ezt a szent hivatalt. hol egynek. hol másnak adgya vala., a jerusalemi templomot feldulá. a sidokkal megakará változtatni vallásokat., azt a szent embert éléázárt erre való nézve megöleté, és kínos halállal öleté meg. ahét egy testvér atya fia. együtt az anyokkal., és egy szombaton. megöleté mind azokat. kik az áldozatra esze gyűltek vala., végtire magais nyomorult halállal halameg., az Isten meg büntetvén ötet.

Ezekben az üldözésekben., matathiás, tized magával. a pusztában elbujdosék. ahol inkább szereté füvel élni, mint sem megtiltot húst enni,

Azután fegyvert fogta, és ő utána. az ő fia. ahires judas machabéus., a vallás megoltalmazására.

Ha szinte a sidok. matathiásig. a fellyeb említett királyok alatt valának is. mind azon által, a nemzet res publica formában vala és aztot a fő pap igazgattya vala. és a fő tanácsot. nevezték. sanedrinusnak., a nemzet pedig csak adoval tartozik vala a királyoknak:

K. szabad valaé matathiásnak. és az ő fiának judásnak hogy antiochus ellen tamadgyanak. abból az okból, hogy boszút álljanak rajta. a vallásért.

F. 1. soha nem szabad. atörvényes hatalmuk ellen támadni a királyoknak., olyan szin alatt; hogy a vallást üldözi., a király nem akará. hogy szent péter. kardjával oltalmazná ötet., az első keresztények. a pogány császárok ellen nem oltalmazák vala magokat. noha igen üldözték öket., a töllök gyakorta meg lehetett volna könnyen, de még is soha más fegyverrel ellene nem állának az üldözéseknek, hanem az imádsággal, és a békeséges türessel., és megkülönböztették magokat. a töbitől, a fejedelmekhez való hűségek által. matth. 26. 52. tert. apolog. cap. 18. et 48.

A sidok hasonlót tartottak., az Isten azt parancsolta vala nekik. hogy békeséggel szenvedgyék. a babiloniaknak. rabságát., hogy engedelmesek legyenek fejedelmekhez. és imádkozanak érte.

jerem. 29. 7. baruch. 1. 11.

A midőn tehát. matathias, és az ő fia judas. fegyvert fogának. antiochus ellen, hogy magokat oltalmazák. és nyomorúság alól ki vegyék., ők aztot, természet felet, való és nyilván megüsmért. Isteni sugarlásból cselekedék., és olyan buzgóságból, a mely annak előtte felindította vala. phinét, az Istent. megbántók ellen, az irás eztet adgya előnkben., azt is felteszi, hogy az

Isten. a makabéusokhoz való kedvezését. sok csudák által, mutatá meg. és mint örökös ur, meg parancsolá a makabeusoknak hogy fegyvert fognának 1 makab. 2. 26. 27. 2. makab. 10. 29.

Azt is ezekhez tehetni, hogy antiochus nem vala örökös ura a sidoknak, csak erőszakosan birta őket, sőt még a maga országa is. a seleucus fiáé volt, demetriusé.

Az Isten népének vala tehát nagy ígassága ahoz. hogy magát az iga alól fel szabadítsa, mihent arra alkalmatosság adatot, valamint annak előtte cselekesznek vala az izraélitak., gedeon. sámson., és más bírák alatt., akiket az Isten támaszt vala, hogy őket ki vegyék. az madianiták. amoniták. és philistéusok igájok alól.

K. micsoda nemzettségből vala matathias?

F a lévi nemzettségéből. és az ááron maradékjából. mivel aztot láttyuk hogy judás makabéus. az ő fia, a papi hivatalt viszi vala végben a templomban., és hogy más egyik fiát, janathást, fő papnak tevék. a mely csak az ááron maradékot illeté.

K. mellyek. valának. a judás makabéus leg nevezeteseb cselekedeti?

F sok számu győzedelmet vet antiochuson. és az utánvaló királyokon. és más egyéb népeken., jerusálemet meg vevé. a templomot meg tisztítá. és meg szentelé, és ennek a meg szentelésnek. emlékezetére. innepet rendele, a melyet a krístus is meg tartá, az ő nagy vitezsége., és sok győzedelme. az egész földön. el hiresíté az őnevét, végtiré el vesze, egy olyan hartzon. a melyen nyolcz század magával, sok számu nép ellen kellett hartzolni., a mely hartzon nagy jelit mutatá hitének és vitezséginek. machab.

K. ki következék, judás makabéus után. ki vezérelé a hadat, és ki igazgatá a népet.?

F. leg első vala jonathás. aki azután. meg egyezteté a maga személyében, a világi hatalmat. a fő papi hivatalnak hatalmával. ez után. következék. simon. az őttse, ez igen nevezetes vala. bátorságáért, és jó erkölcsiért, és aki leg első vala., a nemzetin való csendes uralkodásban, a babiloniai fogság után., eztet meg ölék árulásal egy vendégségben, és hagyá maga után. a fő papságban. és a fejdelemségben. a fiát jánost. a kit nevezék. hircanusnak.,

Ez után következék. judás. akit nevezék, aristobolusnak. euvé leg először a királyi nevet magára, ababiloniai fogságok után. a sidoknak, ezután uralkodék, alexander jánaeus, ennek két fia vala. alexandrától, a feleségitől, az egyik hircánus, a másika. áristobolus., alexandra királyné. uralkodék. a sidokon az ura halála után, ez hircánus fejére tévé akoronát. és fő papnak tévé. de ez a királyné meg halván., aristobolus meg fosztá, a batyát mind a koronától, mind a fő papságtól.

Aristobolus idejében, a nagy pompéjus, a sidokot a romaiak adozása alá veté

pompéjus. a hircánus segítségire menván. viszá helyhezteté székeiben, de meg nem engedé néki. hogy a királyi nevet viselje és vivé áristobolust., magával, hogy nagyobb dicsőségel mehessen bé romában

Azután pachorus. a parthusok királya. judéában mene, hircánust le tevé, és ántigonust, az aristobolus fiát. helyhezteté helyében.

De csak hamar. akit azután nagy hérodesnek nevezének. és aki nem volt születet sidó, hanem iduméus, szabadságot nyere a romaiaktól., hogy viselhesse a királyi nevet, és azután judéában mene., hadakozni antigonus ellen., a kit meg győzé, és a győzedelem után. csendeségben uralkodék., az ő uralkodásának pedig vége felé., jöve evilágra. akristus, az emberek meg váltoja.

A hérodes halála után, az országát, a gyermekei között fel osztá augustus császár, felét archelausnak adá, és atöbbit fel osztá herodes antipás, és philippus közöt,

Augustus letévé archélaust kilencz esztendő mulva, és szám ki vetésre küldé. galliában bécsben. a hol meg hala., és az archélaus részit, romai tartományok közü számlálá.

Aztot láttyuk az évangéliumbol. hogy a midön akristus el kezdé tanyítását. a romaiak birták. jerusálemet, és az egész judeát. a melynek pilátus vala gubernátora., azt is el mondhatni, hogy csak nem mind az egész szent földet ök birták., mivel herodes antipásal, és philipusal. ugy bánának. valamint jobágyokal. noha ezek a fejdelmek. királyi nevet viselnek vala. valamint a szent írásban lattyuk. marc. 6. 14.

Végtire, akristus halála után, a sidok. fel akarván magokat szabadítani a romaiak alól., judéából ki üzettetének, a templom, és jerusálem. egészen el rontaték., és ök, az egész földre el oszlának., meg mondgyuk. ezután, az okát. ennek a pusztulásnak.

22. *Articulus*

A sidoknak. arabságból való meg szabadulásogtól fogva.
a messiás el jövetelég való szokásokrol. és vallásokrol.

K. arabságból való meg szabadulás után, asidoknak valaé prophétájok, mint az előtt

F. malachiás, a ki aggéus, és zakariás idejekben prophétizál vala. leg utolsó vala a prophéták közöt, nem is vala más utánna. keresztelő szent jánosig. st aug. de civ dei libr. 18. Cap. 35.

K. malachiástól fogvást. keresztelő sz. jánosig mennyi idő telék el.?

F. mint egy negy száz. ötven esztendő: nézd. meg a Chronologistákat.

K. azon idő alatt. Istenesen éléneké a sidók?

F. CSak nem olyan hamisak valának mint az előtt, ekitettik a machabéusok könyveiből, és a joseph. historiájából., mind azon által. valának szent emberek is közöttök. st aug. de civ dei lib 18. Cap. 45. ez az atya mondgya. hogy akoron a sidok sokal hamisabak valának. mint sem a prophéták idejében.

K. kik valának azok. kik a szent élettel meg különböztetétek magokat atöbbitől?

F. oniás a fő pap. és ennek fiai, simon, és éléázár. és ezeken kívül. a hét machabéus mártýrumok., az anyokal együt. azután matathiás. és más egyebek, a kiknek meg lehet látni neveket. a machabéusok könyveiben.

K. a fogság után. a sidok bálványozánaké mint annak előtte?

F a mely üldözéseket szenvedének, az egyiptumi. király, ptolomeus és a syriai király, antiochus alatt. azok sokakat abálványozásban ejtének., de arabságból való viszá térések után, nem láttyuk., hogy olyan hajlandósággal lettek volna. a bálványozáshoz, mint annak előtte,

K. mit jelenté az üldözés, melyet szenvedének a sidok. antiochus alatt.?

F. jelenté azokat az üldözéseket, melyeket fognak szenvedni a keresztények világ vége felé. az antechristustól. st. hier. supr. cap. 7. 8. 11. 12. dan.

K. abban arendeletlen. és homályos időben, amelyben semmi világosítást nem ad vala. Isten asidoknak. a prophéták által. micsoda rendben vala anép közöt avallás?

K. a machabéusok haláluk után, sokféle vallás kezdődék. és a phariséusok., sokféle magyarázatot adának az Isten törvényéhez amelyek vagy emberi, vagy babonások, vagy tellyeséggel ellenkezők valának a szent törvényel.

K. mellyek valának. azok avallások.?

F. legnevezetesebbek, a phariséusok. saduceusok, és essenianusok.

K. kik valának a phariséusok?

F. azok olyan sidok valának. kik külső képen. mértékletes életet éltenek, de belső képen, meg valának romolva. ezek sokakban. meg változtaták a törvényt. a krisztus sokdolgokot hányan ezeknek szemekre. Joseph hist. lib. 13. Cap. 9.

K. kik valának a saduceusok?

F. ezek. Istentelenek. és szabados életűek valának: alélek meg halhatatlanságát. nem hitték. se a testnek fel támadását, se az örök büntetést, a sidok között, anagy urak. és a gazdagabbak., ezen a valláson valának Joseph. hist lib 13. Cap 18.

K. kik valának, az essenianusok?

F. azok olyan sidok. valának. kik Istenesen éltenek, akiknek tiszta vallások. és szokások vala, némeltyek közülök meg nem házasodának soha. akik pedig meg házasodtanak, azok igen vigyáztak a törvényre. ezek igen mértékletes életet éltenek. vannak olyan auctorok. akik azt tarttyák. hogy a mit Joseph. et Philo, írának. az essenianusok felől, azokat a sidokot kel rajtok érteni, a kiket meg tértítének az apostolok. a szent lélek le szállása után, act. apost. cap. 2.

K. mellyek valának. a több vallások?

F. ilyenek valának. a samaritánusok. a hemero baptisták. a herodiánusok.

K. kik valának. a samaritánusok.?

F. valóságos sismaticus sidok valának, mivel nekik különös templomok, oltárok, és papjuk vala, akik nem fügöttek a fő paptól.

Magyarázat

Ez a szakadás. Jeroboám alatt kezdődék., és tartta mind addig. még a tíz nemzetség el nem oszlék.

Az el oszlás után, Babiloniából. egy papot küldének Samáriában., hogy az igaz Isteni szolgálatot fel állítsa a nép között, a tartományban lévő sok bálványozók miatt. a samaritánusok., igen sok babonás dolgokat elegyítettek vala. a sidok Ceremoniái közti., szaballátus: egy samaritánus fejdelem engedelmet nyere nagy sandortól., hogy templomot építhetne a Garisim hegyén, hasonló, a Jerusálemi templomhoz. a sidok papokat vitete., kik a templomában. szolgálnak., szaballátus., ezeknek a vallástól el szakadott papoknak., fő papjokká tévé manassest., a fő pap. Jeddus atyafiát., az oltártól fogvást, mindenkori nagy vetekedés volt a sidok, és a samaritánusok között, a mely még a krisztus idejében is tartta., hogy hol kellettnek. imádni az Istent, és ez a két nép. soha meg nem egyezheték egymással.

A samaritánusok. nem vettek bé többet a szent írásból, csak az ött könyvit Moysesnek, aztot tagadták. hogy az Isten csak Jerusálemben akarja. hogy imádják, és szolgálják., a többiben. mind inkább meg egyeznek vala a sidokkal.

K. kik valának a hemero baptisták.?

F ezeket a sidokot így nevezik vala görögnyelven. a téssen, minden napí mosodást., mivel minden szenttségeket abban. tartották. hogy minden nap meg mosták magokot. ezek nem hitték a fel támadást.

K kik valának. a herodiánusok?

F. e szerént nevezék az olyan sidokot, akik azt tarttyák vala., hogy a nagy hérodes messiás volt, némellyek pedig azt tarttyák., hogy a herodianusokon. azokat a tisztetek kel érteni, akik adot szednek vala., a romaiak számára.

K. mi okozhatá a herodiánusok sectáját.?

F. a hogy a sidok mindnyájan abban ahítelben valának., hogy az idő el jöt volt. amelyben a messiásnak. el kellett jöni.

mind ezekből ki tettik valamit mondottunk. hogy a sidok nagy romlásban valának. amidön a kristus. a földre jöt. rom. 3. 10.

23 *Articulus*

Hogy micsoda állapotban valának, a pogányok ábrahám hivatásától fogva. a messiás el jöveteléig.

K a midön a sidók ilyen meg romlásban. valának. mi képen élnek vala atöb nemzettségeek?

F. aztot már láttuk, hogy az Isten el hadta vala őket vétkekben. amidön ábrahámot választá., hogy attya lenne a sidó nemzetnek., az oltától fogvást apogányok., a bálványozásban. és a meg romlásban éltenek., és amint szent pál le írja az ő rendeletlenségeket, az irtoztato. rom. 1. 18.

K. a töb nemzetek. annyira el hagyattattak valaé Istentől, ábrahám hivatásától fogvást. hogy nem lett volna. egy is közöttök. aki üsmérte, és szolgálta volna az igaz Istent?

F egyedül csak a sidó népet lehe az oltától fogvást nevezni az Isten népinek., mondgya sz ágoston., de azt sem tagadhatni mondgya ez a sz atya. hogy ne let volna valaki a töb nemzetek közöt is, a ki a szentek társaságához, ne tartozot volna., st. aug. de civ dei, libr. 18. Cap. 47.

K. mit kellett cselekedni apogányoknak a messiás el jövele elöt., hogy magokot meg szentellessék?

F az Istenben kellett hinni, ötet imádni, néki engedelmeskedni, a lélek üsméret. és az egyenes okoságnak törvénye szerént élni., hinni, és remélleni. a meg váltóban.

K. üsmérünké valakit apogányok közöt. akik eszerént éltenek volna.?

F. a többi közöt. az irás kettöröl szol., akik igen bölcsek. és Istenesek valának. úgy mint, jób, és melchisedek, mindenike figurája vala akristusnak

A pogányok közül. másokot is nevez a sz. irás. ilyenek valának aninivébéliek., kik penitentziát tartának. a jonás predikálására., aztot el lehet hinni, hogy a sidok. el széledvén, a nemzetek, akik közü vivék a szent könyveket. meg tanulhaták azokból a messiás el jövetelét.

K. ki vala jób.?

F. ez a husz. földin lévő. nap keleti fejdelem vala., igen egyenes. és Isten félö volt., e minden féle képen meg próbáltaték e földön, mind ezekben a próbákban, formája vala., a legg tekélteseb. békeséges türésnek., az Isten meg koronázá az ő békeséges türésit. eföldön, viszá adván néki. duplán. amit el vesztet volt, és job meg hala., az Isten áldásában.

K. miben jelenté jób, akrístust?

F. 1. az ő ártatlanságában., 2. kiseretiben. és szenvedésiben. 3. békeséges türésiben, 4 az ő dicsőségiben. mely meg koronáza. békeséges türésit, és a mely képzelé, a kristus fel támadását. és menyben menetelét. st grego. supr. job

K. kicsoda vala melchisedek.?

F. ennek se születésit, se nemzettségit, se halálát nem tudgyuk, hanem csak azt tudgyuk. hogy papja volt amagosság bélinek. és sálemi király volt. hogy ez ábrahám eleiben mene, a midön amaz meg veré az öt királyokat., hogy kenyeret. és bort áldozza. az Istennek, a gyözedelemért valo háláadásul. hogy ábrahámot meg áldá., és ábrahám: a nyereségből, neki meg adá a tizedet.

K. miben jelenté melchisedek. a kristust?

F. valamit a szent irás mond, erről a szent emberől a mind a kristust jelenti, és az ő papságát., valamint ezt sz. pál. szépen fel teszi, a sidokhoz irt levelének hetedik résziben. ezért is nevezi az irás a kristust., melchisedek rendí szerént valo örökös papnak. hebr. 7. ps. CIX

K. miért engedé meg az Islen ezt a közönségesen valo meg romlását. a sidoknak. és a töb népeknek, el jövele elöt?

F. azért hogy meg mutassa irgalmaságát. mind az egyikén, mind a másikán, hogy meg szégyenittse. az emberek kevélységit., meg üsmértetvén vélek, tehetetlenségit. a magára le hagyatatot emberi okoságnak., és hogy suhajttsák a meg szabadítot., a messiást. és hogy észre vegyék. annyi meg orvosolhatatlan nyomoruság után., a meg szabaditonak szükséges voltát. rom. 3. 9.

5. Rész

A Kristus. Jésusról.

Első Articulus.

A Messiás el jöveteléről valo bizonyságok, a mellyek már bé tellyesedtenek a profétiák szerént. a kristus Jésus személyében:

K. Tudgyuké mi azt bizonyoson. hogy a Messiás a ki meg ígértet volt az embereknek. már el jött, és hogy csak hejában várják most a sidok?

F. Igen is tudgyuk. mert a profétiákban nevezet idő. a Messiás el jövetelére. már régen el mult. és ezek a profétiák mind bé tellyesedtenek a kristus jesusban.

K Mellyek azok a profétiák. amelyek a Messiás eljöveteleink idejét meg mondották?

F. Jácób, Daniel, Aggéus. ezeknek profetiai. ez iránt leg világosabbak

K. Micsoda a jákób profetiája ez iránt?

F. Jákob már halálán lévén. meg jövendőle sok féle dolgokat, mellyek az ő gyermekeit. és azoknak maradékit illeték. Judának pedig mondá. hogy nem vétetik el tölle a birodalom és a törvény tévö az ő maradékjától. mig el nem jö a Messiás. és sok népek gyülnek öhozzája Gen. 49. 10.

K Miben bizonyityta emeg, hogy el jöt a Messiás?

F. Abban. hogy közel vagyon tizen hétszáz esztendeje hogy asidoknak nincsen királyok. se valamely más előttök valo a magok nemzetiből. vagyon is már. tizenhatszáz esztendeje hogy az országokból ki üzettek. és az olta. viszá nem mehettek.

K A messiás valójában el jötté mindgyárt. hogy a sidoknak. magok nemzettségéből valo királyok. vagy más előttök valójok nem vala?

F Igenis. mert amidon akristus Jesus. a Messiás. a földre jöve. hérodes nem vala sido nemzettségéből valo., hanem Idumeus, de sidok királyának hitták ötet., a Romaiak uralkodnak vala ezen a nemzettségen, ugy annyira hogy romai gubernátor. parancsolt az országban, és a sidoknak, akristus idejében., nem Vala szabad halálra itélni valakit. A sidok magok meg vallák azt, hogy nem volna királyok hanem császárok. joan. 19. 15. A pedig bizonyos hogy viszá nem vették magoknak a hatalmat az olta, minek előtte pedig a Romaiak birodalma alá nem estenek volna. ez a hatalmok meg vala., vagy ha némelykor ezt el vették is töllök. az igen kevés ideig tartá, a leg hosszab fogságok ababiloniai fogságok volt., amely is hetven esztendeig tartá., de még akkor is volt hatalmok halálra itélni. amint kí tettzik a susánna historiájából., az utánnis noha adot fizetének a Médusoknak. a persáknak, a Görögöknek. a syriabélieknek, az Egyiptumi királynak, de mind azon által a fő papok igazgatták az országot tellyes hatalommal. akik is végtire királyi titulust vevének magokra. és ezeknek az utolso sido királyoknak hatalmok. éppen akristus el jöveteléig tartá. hogy a jákób profetiája bé tellyesednék. hogy addig tart az ő birodalmok. míg nem eljő a Messiás.

K A Daniel profetiája mit mond a Messiás el jöveteléről.?

F. Midön a sidok babiloniában lettek volna fogságban. az Isten Gabriel Angyalt küldé Danielhez. hogy meg mondaná néki. hogy a népnek meg szabadulása, és Jerúsálemnek meg építettése felöl valo parancsolatnak. ki adásától fogvást. a Messiás el jöveteléig. hetven hetek, léznek, hogy a hetven hetedik hét közöt. a Messiás halálra tétetik. hogy a maga népe ötet el hadgya. ez okáért, ő is el fogja hadni a maga népét. hogy a város, és a templom egészen el pusztittatik. hogy a templom el rontása előtt. utálatosságokat tselekesznek. a szent helyben. és hogy az után a nép egészen valo pusztulásra jutt., a mely az idöknek végig fog tartani. dan. 9.

K. Ez a profétia meg bizonyítottaé. hogy a Messiás már el jött?

F. Igen is meg. mert ha a daniel heteit. nap számra veszük. tsak négy száz kilenczven napot téssen. és hogy ha a heteket esztendökre számlállyuk. valamint, a szent irásban szokot lenni. tehát ugy negy száz kilenczven esztendöt téssen, levit. 23. 16..

Annak pedig vagyon már. tizenhatszáz esztendeje. hogy a jerusálemi templom egészen el rontatot és hogy a sidó nép. az egész világra el széledet, hordozván magokkal. a profetiának látható képpen valo bé tellyesedésinek jelit. osé. 3. 4.

Sok ideje vagyon tehát annak hogy a messiás el jött.

E ki is tettzik a régi dolgokból. mert a midön pompéus meg vette volna jerusálemet., a sidok mindnyájan azt tartották hogy a Messiás felöl valo profétia bé tölt volna, annak nagy hire is vala mindenüt.. hogy nap keletről egy olyan támadna, a ki az egész világot maga alá hodoltatná. joseph. lib. 6. Cap. 31.

K Ez a profétia meg bizonyítottaé. hogy a kristus jésus a Messiás?

F Igen is meg. mert valamit meg jövendöltek a Messiás felöl. a mind bé tellyesedet a kristusban.

Magyarázat.

A krisztus jesus a hetvenedik hétnek közepiben öletett meg. attol aparancsolattal fogva számlálván. amellyet hoszu kezü Ártáxerses adott vala ki. birodalmának huszadik esztendejében. hogy fel építsék Jerusálem városát. akkor a sidok el hagyák. és meg tagadák akristust., azért ök is meg vettettetének. erre való nézve. a romaiak ellenek menének. avárost, és a templomot semmivé tevék. meg is lehet látni a jusef historiájában. hogy micsoda utálatóságokat cselekedtenek akkor atemplomban a sidok., és a csudálkozásra méltó hogy az olta az egész világra el vannak szélyedve. és hogy mennyit íygekeztek már azon hogy viszá mehessenek. a várost és a templomot meg építhessék. sőt még apogány császárok is voltak azon hogy nékik meg építtessék, a keresztény valláshoz való gyűlölségből. de még is azt soha véghez nem vihették.

K. vagyoné meg más profetiája danielnek a Messiás el jöveteléről?

F. vagyon., mivel ez aproféta le írta. hogy az Isten miképpen mutatta meg néki. a birodalmaknak. egy más után való következéseket, Nabugodonozortól fogvást, aMessiás el jöveteléig. amelyek ezek., a babiloniai, a persiai, a görög, és a romai birodalmak, A romai birodalom, avashoz hasonlítatik, a mely mindent meg gyöz és el ront, ez ugy is volt. mert ök az egész világnak parancsoltanak., a proféta az után mondgya, hogy ezeknek abirodalmaknak idejében. az Isten más birodalmat fog támasztani, a mely hasonló lesz. az égből le eset kis köhöz, ez a birodalom maga alá veti erőszak nélkül a több birodalmakat, és az a kis kö, olly nagy hegyé lesz. a mely bé tölti az egész földet. Az az, hogy ez az ujj birodalom, eleinte igen kicsid lesz, de idővel az egész földre fog terjedni. es örökké fog tartani. Dan. 2. 37.

K Micsoda értelme vagyon ennek aprofetiának.?

F Az. az értelme, hogy az Isten el fogja küldeni a Messiást evilágra, aki a szent írásban sok helyen a köhöz hasonlítottatik., a ki is fel fogja állítani az ő lelki birodalmát. az Anyaszent egy házat; a romai birodalomnak el romlására, az Anyaszent egy ház birodalmának kitsinnek kellett lenni eleinte, a mint hogy az Évangéliumban is amustár maghoz hasonlítottatik. a mely igen kitsiny mag, de palestinában nagy fák lesznek belölle.

K. Ez a profétia bé tölté?

F. tellyeséggel bé tölt, A krisztus Jesus. Augustus császár idejében jött el, a ki is első romai császár vala, a krisztus birodalma igen kicsid volt eleinte. de azután lassan lassan meg nőtt minden emberi segítség nélkül., birodalma alá is veté a pogány CSászárokat Constantinustól fogvást. a ki ura vala a romai birodalomnak, és már annak igen sok ideje vagyon. hogy a krisztus lelki birodalma az egész világra el terjedett.

K Micsoda az Aggeus profetiája. a Messias el jövetelének idejéről.?

F A babiloniaiak el rontván atemplomot. Zorobabel fel építeté, de mint hogy a sidok. nagy különbséget látának az első, és a masodszor fel építetet templomnak szépsége közöt, azért ökk nagy szomorúságban valának. hogy pedig meg vigasztaltassanak., az Isten ezeket mondatá nékik az aggeus profétával. *Ezt mondgya a seregeknek ura, még egy kevés idő vagyon. és en meg inditom az egeket. a földet, és a tengert. és az egész világot; és meg indittok minden népeket. és eljö az egész pogány népeknek kívánsága. és bé töltöm. etemplomot. dicsőségel. nagyob lesz ennek aháznak dicsősége hogy nem az első háznak dicsősége. azt mondgya a seregeknek ura, és ezen ahelyen adok békességet* Aggeus. 2. 7. 8.

K Miben bizonyította meg eza profétia. hogy a Messiás el jött?

F. Abban, hogy ez a profétia azt mondja hogy a Messiás. kevés idő alatt el fog jöni. és megdicsőíteni, ezt a másodszor építetett templomot. a maga jelen való létével. a mely dicsősége nem lehet a salamon templomának. ha szinte nagyobb gazdagsággal vala is építve. vagyon pedig már annak tizen hat száz esztendeje hogy ez a templom elrontatott., tehát még annak előtte eljött a Messiás.

K. Ez a profétia meg bizonyítja-e. hogy a krisztus Jézus a Messiás?

F Igen is meg, mert csak egyedül akristust tekintik ezek a profétiák..

Magyarázat.

A krisztus Jézus, mint egy ött száz esztendővel jött el, ezután a profétia után, a mely is nem sok idő. az előtteni időkhöz képest, ő a minden népeknek kivánsága, mert ő általa hivatattak minden népek az igaz Istennek üsméretire. a mint ezt meg is mondták sokan aproféták. és a szükségét. a mely vala nekik eljövételére. azt nevezik kivánságnak, valamint azt szokták mondani. hogy a száraz föld, kívánja. és várja az esőt. A krisztus Jézus. meg indította az egész földet, az ő eljövételével. mert ő mindenekezt meg ujjítt mondgya szent pál. mind az égben, mind a földön. ő töltötte be sokkal nagyobb dicsőséggel a második templomot az elsőnél, amaga jelen való létével. az Isten békeséget adott ezen ahelyen, mivel a krisztus ebben a templomban ment imádni az ő Attyát. és tanítani az embereket az üdvességnek uttyára. a midőn az Istennel meg békéltette az embereket., és meg nyíttá a Meny országnak kapuját., a valóságos sanctuáriumot. ez a profétia nem szól hát másról. hanem akristus Jézusról. st hiero. st cyril. alex. supr. agge,

K. Hát a több proféták mit mondtak valami olyan nevezetes dolgot a Messiásról.?

F Az ő születésének. életének. és halálának. leg kisebbik része is meg volt jövendőlvé. és még holta után is hogy mi fog következni. a mint ezt meg fogjuk mutatni az ő életének rövideden való historiájában

K Bizonyos-e a. hogy ezeket a profétiákat nem a keresztények csinálták. a meg lőtt dolog után?

F. Ezek a profétiák olyan világosak. hogy még apogányok is valának ilyen gondolatban felállók. de az ő igazságok olyan bizonyos. hogy egy okos ember azokban nem kételkedhetik. ugyan erre is mondgya szent péter, hogy vagyon igen erős bizonyosságunk a profétáknak beszédekbe. 2. petr. 1. 19.

K. Honnét mutatták meg a profétiáknak. bizonyos, és valóságos voltát?

F. A sidok igen nagy ellenségi lévén a keresztényeknek, minden időben meg tartották ezeket aprofétiákat, ugyan ők is vették a keresztények, és noha tele legyének is a sidok ellen való fenyegetésekkel, mind azon által ők azokat nagy tisztelettel meg tartották. azokat görög nyelvre fordították volt még krisztus előtt, és az egész világra el valának terjedve; azért ha a keresztények leg kisebb változást tettek volna is azokban. nem csak a sidok, de még apogányok is meg üsmerték volna. hogy lehetett volna a sidoknak az ő profétiájokból hamis versekkel bizonyítani, hogy ők ellen fel nem kiáltottanak volna? és meg nem üsmerték volna a hamiságot., etelyes lehetetlen volt, valamint szent agoston is mondgya., hogy az egész földön lévő pogányok bizonyosságok voltak a sidok ellen. és a sidok. apogányok ellen. serm. 374. de diversis

K. Mint hogy ezek aprofétiák olyan világosok, mitől vagyon hogy a sidok kik olyan értelmesek. valamint a több emberek. még is ezeket által nem látják

F Az Istennek igazságos ítéletiből vagyon az, aki abünért büntetésül. el hadgya a setettségbe az embert, nagy bölcseségből is cselekszi. azért.. hogy az irások nagyobb bizonyosságban

maradgynak, amelyeket a sidok nagy tiszteletben tartják. a keresztények pedig a sidoktól vévén: mindenkor éltenek vélek. de még is soha őket azzal nem vádolták. hogy azokat meg változtatták volna, de sőt még a sidoknak meg átkodások. bizonyítja meg aprofétiáknak igaz voltokat mert a meg volt mondva hogy a sidok vakságban. és meg átkodásban maradnak világ végéig, hogy szemekel nem látnának. és fülökel nem hallanának, hogy a szent könyvek, és a profétiák. előttök bé lennének zárva amellyekből semmit nem értenének. és hogy a leg világosabb igazságok is semmit nem fognak tenni elméjekben.

2. *Articulus.*

Hogy ki légyen a kristus Jésus.

K. kicsoda a Messiás akit az Isten az embereknek küldöt.?

F. Nem más. hanem a kristus Jésus, amint már meg mondtuk.

K. kicsoda hát a kristus Jésus?

F. ő Az Istennek Fia. az örökké való meg testesült ige. aki emberré lett. hogy az embereket meg szabadítsa bünökből., és az ördög hatalmából, hogy az Istennel meg békéltesse őket, részt is adgyon nékik az örök életbe., boldogokká tegye őket. egy szóval hogy az a meg váltójok legyen nékik., aki sok ideig vala ígéletben és várákozásban.

K. A kristus jésus Isten. s'ember is tehát egy szers mind?

F. Igen is. mert a proféták is ezt mondták. amessiásról. mert ötet. az Isteni természetiért Istennek. vagy Isten. Fiának nevezik., az emberi természetiért pedig. David fiának. Emmánuelnek (azaz. Isten mi velünk.). akét természetnek, egy személyben való meg egyesüléséért. paralip 18. ps. 2. 7. Isa 9. 6.

K. Mit értesz azon. mikor azt mondog. hogy a kristus. Isten. és ember egy szers mind?

F. Azt értem hogy a kristusban két természet vagyon., Isteni, és emberi természet, a mi az Isteni természetet illeti. ő egy Isten az Atya. és a szent lélek Istene. ami az emberi természetet illeti. hasonló teste és lelke vagyon mint nékünk és ő öröktől fogván való Ige. atestet fel vévén. minden nyomoruságinkot magára vette. üdvességünkért. avétken, és a tudatlanságon kívül. phip. 2. hebr. 4. 15.

K. Mit értesz azon., hogy akristusban. mind az Isteni mind emberi természet meg edgyezet?

F. Azt értem hogy a kristusban meg edgyezet mind az Isteni mind az emberi természet. esze való elegyedés nélkül. példának okáért atest, és alélek meg egyezvén egy másal, csak egy ember léssen meg egyezésekből; akét természetnek különbségeért. azt kel némelykor mondani. a kristus hasonló az Istenhez. némelykor meg. hogy aláb való. valamint magais mondgya. hogy az atya és én, egyek vagyunk, ez ugy vagyon. a mi az Isteni természetet illeti, Az Atya nagyobb én nálam, ez is nincsen különben. ami az emberi természetet illeti. joan. 14.

Ebből az is következik. hogy az Istennek lehet tulajdonítani a kristusban., a mi az embert illeti. és az embernek, a mi az Istent illeti, mivel ugyan az az edgy személy. Isten. és ember egy szers mind., ez így lévén. el lehet mondani. hogy az Isten szenvedet. meg holt. és fel támadot.,

K. El leheté mondani hogy az Atya, és a szent lélek testet vettek magokra. hogy szenvedtek. és meg holtak, mivel természetben egyek a fiuval, aki felől el lehet mondani hogy testet vett magára. szenvedet. és meg holt?

F Nem lehet. mivel csak egyedül. a Fiúrol lehet azt mondani. mivel csak egyedül az Isten Fia lett emberré. és nem az Atya. senem a szent lélek.

K. Hogy lehessen a, hogy a krisztus egy természet lévén az Atyával. és a szent lélekel, emberré lett, ő benne pedig mind az Isteni, mind az emberi természet meg edgyezet., még is azt ne lehessen mondani hogy az Atya, és a szent Lélek emberi testet vettek fel magokra?

F Mind ezek igen felyül haladgyák ami értelmünket., de azt erősen kel hinnünk, mert az Isten így nyilatkoztatta ki nekünk, és az Anyaszent egy ház eretnekeknek tartotta mind azokat. valakik így nem hitték.

K Mint hogy a krisztusban két féle természet vagon vagoné két féle akarat is benne?

F vagon. mivel az akarat szükséges az értelmes természethez. de akrisztusban akét akarat. egyik amásik alá volt mindenkor vettetve, az az, hogy az emberi akarat tellyeségel az Isteni akarattól függöt.

3. *Articulus.*

A krisztus Jesusnak meg testesüléséről.

K Az Isten Fia hogy vette magára az emberi testet?

F. Az Isten Gabriel Angyalt Názáret városában küldé edgy szüzhöz, akit nevezték Máriának, a ki is férjnél vala a Dávid nemzetségből valo josef nevü embernél. Az Angyal bé menván azért. házában mondá. Üdvez légy Mária. malasztal vagy tellyes., az ur vagon te veled. meg háborodván ezen a köszöntésen. az angyal mondá neki. ne fély Mária. imé mehedben fogadsz. és szülsz fiat. és nevezed az ő nevét Jéusnak, ez nagy lészen. és a magosságban lakozo fiának hivattatik. és az ur Isten neki adgya a Dávidnak. az ő Attyának székit., uralkodik a jákóbnak házán, mind örökké. és az ő országának vége nem lészen Mondá pedig Mária az Angyalnak, mimodon lészen a, mivel én férfiat nem üsmérek. mondá neki az Angyal. a szent Lélek száll te reád. es a magosságban lakozo Istennek ereje árnyékoz meg tégedet. annak okáért. az is aki te tölled születik. Isten fiának hivatatik. mondá ismét az Angyal., imé a te rokonod is Ersébet. az ő vénségeben fiat fogadot, és immár hatod holnapi viselös. mert az Istennél nincsen semmi lehetetlen., A Boldogságos szüz ezeket halván. mondá az Angyalnak, Imhol vagon az urnak szolgáló leánya, légyen nékem ate beszéded szerént., és abban a szem pillantásba bé tellyesedék az Isten fia meg testesülésének titka. a szent lélek munkája által. luk. 1. joan. 1.

K. Micsoda nemzetségből valo volt a Boldogságos szüz.?

F. A Dávid nemzetségből, josef hasonlo képpen.

K. A Boldogságos szüz. valóságosan férjnél volté. josefnél. vagy csak jegyben voltak?

F szent ágoston. és sokan a szent Atyák közül azt tartották. hogy házasok voltak. de vannak meg sokan a kik azt tarttyák hogy csak jegyben voltanak. s. hier. cap. 1. supr. s. matth.

K. Hogy ha a Boldogságos szüz. férjnél volt sz. josefnél, mitől vagon hogy meg háborodot mikor az Angyal mondá neki, hogy fia lészen?

F. Mert holtig valo szüzeségben akara élni,

K. Miért ment hát férjhez. ha fogadást tett volt?

F Az Istennek csudálatosan valo rendelésiből. aki azt akará.

1. Azért, hogy a meg testesülésnek titka. jobban titokba maradjon. st. hier. Cap. 1. supr. matth.. st. ambr. sup. cap 1. st. luc

2. Azért, hogy a Boldogságos szűznek becsülete meg maradjon. és semmit asidok. ellene ne mondassanak. s.ambr. supr.cap.1. s.luc.

3. Azért hogy a Boldogságos szűznek illendő segítsége legyen. mind azokban a szenvedésiben. melyeket az Isten bocsátot rája. meg szenteltetésére.

4. Azért mondgya szent ignácz martyr. hogy az ördög meg csalatkozván abban a házasságban., csak úgy tekintse a kristust mint más embert. és az Istennek szándéka. az üdveztőnek halálán. végben mennyen. st igna. epist. ad ephe. pag. 8.

K. Mit értesz azon mikor azt mondod hogy a kristus a szent léleknek munkája által fogantatott?

F Azt értem hogy a kristusnak. mint embernek apja nem volt; hanem az ő teste csudálatosan fogantatott a szent szűznek méhében. a szent lélek által. st aug. manu. ad lauren. Cap. 38.

K Nem de nem az Atyának. és a Fiunak munkája által letté meg ez a csuda?

F Igen is. a szent háromságnak munkája által. de csak különösen a szent léleknek tulajdonittatik. mivel Istennek az emberekhez való szeretete cselekedte azt., hogy az Istennek fia emberi testet vett fel magára.

A szent léleknek tulajdonittják tehát. az Isten szeretetének erejét. a ki is az Atya, és a Fiu véghetetlen szeretetéből származik. valamint hogy az Atyának. tulajdonittják a mindenhatóságot. és a Fiunak a bölcseséget.

K A Boldogságos szűz meg tartotta tehát szüzeségét mind mikor akristust méhében fogadta. mind mikor e világra hozta?

F. Igen is meg tartotta egész életében. mind szülése előtt. szülésekor. és szülése után., ezt is tartották az Anyaszent egy házban mindenkor.

Magyarázat

Isaiás proféta meg jövendölte. hogy a Messiás egy szűztől születnék. *egy szűz*, mondgya ez a proféta. *méheben fogad, és fiat szül, és az Emmánuelnek neveztetik.* azaz, Isten velünk., ember s'Isten, az Anya szent egy ház mindenkor eretnekeknek tartotta azokat akik a Boldogságos szűznek szüntelen való szüzeségit nem vallották isa. 7. 14. s. hier. Contre. jovini.

K A Boldogságos szűz valóság az Isten Anya volté?

F. Igen is. mivel olyan fiat szült. a ki Isten. és az Isten. s'embernek teste, az ő testéből formáltatott. a mint sz.pál mondgya. Gal. 4. 4. Concil. ephes. Contr. nestor.

K. micsoda hivatalba volt sz.josef a Boldogságos szűznek férje?

F. ő noha királyi nemzetiségből való volt is de szegény volt. úgy annyira hogy kézi munkájával kellett életét keresni. Az irás azt mondgya hogy mester ember volt., de fel nem teszi micsoda mesterséget üzöt. sokan az atyák közül azt tarttyák, hogy áts mester volt. némellyek. hogy lakatos volt.

4 Articulus

A Kristus János születéséről, életéről, és égyptumban való meneteléről.

K Mikor jött a kristus evilágra. és micsoda esztendőben?

F. Éppen abban az esztendőben jött el. amelyben a proféták. meg jövendölték volt. hogy a Messiás születnék. mint egy négy ezer esztendővel avilág teremése után.

K. Hol születet akristus?

F Bethlehem városában. a proféták meg mondták volt, hogy a Messiásnak ott kellett születni, a sidok magok is ezt mondák. a mágusoknak. hérodes előtt. miche. 5. 2. matth. 2. 5.

K. Mint hogy a Boldogságos szüz. Názáretbéli volt. a mely város. volt galiléában. hogy történt hát. hogy akristus bethlehemben születet?

F. Augustus Császár abban az időben parancsolatot ada ki hogy az egész birodalmában való népet. számba vennék. erre a parancsolatra való nézve. a sidok tartozának el menni, és őt fel iratni magokot. ki ki a honnét való volt. a Boldogságos szüz is szent josefel bethlehembe menének, mivel Dávid onnét való volt., olyankor érkezének pedig oda. amidön a Boldogságos szüz szülésinek. ideje volt, az Isten ugy rendelé. hogy a vendég fogadokban. se más házakban magoknak szállást nem találának. a sokaság miat. hanem kényszeritetének valamely vendég fogado mellet lévő kis istáloban vonni magokot; ugyan abban a nyomorult helyben is jött evilágra. a világ meg váltoja. és ura.

K. Miért kíváná tudni Augustus Császár. népének számát.?

F Akoron az egész birodalma nagy békeségben lévén. a birodalomnak hasznáért, vagy a maga hitségiért. kíváná tudni az egész birodalmában lévő népeknek számát., de leg inkább az Isten engedelmeből cselekedé ő azt, az Isten meg akará mutatni bizonyosan. a pogányok. és a sidok előtt. a proféták mondásinak bé tellyesedését. a kik is meg mondták. hogy a messiás Dávid familiájából léssen. és bethlehembe fog születni. azt a laistromot pedig a melyben a népeknek szama fel volt irva. romában kellett vinni. és a Császár archiumjában tenni. a mely őt is volt. még tertullianus idejében. s. Chrysos. hom. 33. sup. s. matth. tert. lib. 4. Contr. mascion. cap. 7.

K. A proféták meg mondták volté azt, hogy az egész világ békeségben léssen. a midön a Messiás el fog jöni.?

F. Igen is. Isaiás ezt elég világosan meg jövendölte. mondván. hogy akoron. a szabjából, szánto vasakot. és a dárdákból sarlokat csinálnak, nem emel egy nemzet. más nemzet ellen kardot. és nem tanítanak többé hadakozásra. Isa. 2. 4.

K A kristus miért akara. egy istáloban születni.?

F. A kristus azért jött e világra. hogy meg gyógyítsa az emberi szívnek meg romlását. meg is akará mutatni hogy miben állyon avaloságos boldogság. és hogy mellyek az igazán való jók.

Az emberek meg valának annyiban romolva. hogy a testnek kívánsága. a szemeknek bujálkodasa, és az életnek kevelysége alá valának vettetve. akristus még születésekor akara nekik példát adni arra hogy meg vessék ezt a három dolgot; nagyob példát arra nem adhata. mint a hogy olyan anyát válaszon magának. aki noha királyi nemzettségből való volt is. de alacson rendben. és szegénységben volt. szent josefel együt. ugy annyira hogy csak egy istáloba kényszeritetének magokot bé vonni.

K. A proféták meg jövendölték valaé. hogy a messiás. alacson rendben. és szegénységben fog el jöni.?

F. igen is meg, isaiás, és zakariás világosan meg mondották. ilyen formában. *igen vigadgy sionnak leánya. imé ate királyod el jö néked, igaz, ő az üdvezítő, ő szegény.* zaka. 9. 9.

K A kristus micsoda napon. és mely órában jött evilágra?

F. Éjfél tájban, huszon ötödik decembris. arégi tráditio szerént.

K. A proféták. meg jövendölték volté a Messiás születésének oráját?

F. A bölcs az angyalnak egyiptumban valo meneteléről szolván. hogy az izraélitákat. meg szabadítsa. és meg ölye az egyiptumban lévő első szülőteket. olyan formában teszi ki. hogy azt az anyaszent egy ház. a kristus születésének orájára magyaráza, ekképen szól. *mikor a csendes halgatás mindeneket el foglalt volna, és az éj az ő járásában fél utban volna, ate mindenható beszéded menyből jöt a királyi székekből.* sap. 18. 14 15.

K. A kristus meg jelenteteé mindgyárt az embereknek születését?

F Igen is meg, az Angyalok meg jelenték. a pásztoroknak. a tsillag pedig fel tetzván nap kelet felé. a mágusok. mindgyart meg indulának. hogy az üdvezitöt mennének imádni.

K A kristust környül metéltéké nyolczad nap mulva. mint a több sidokot?

F Igen is. mert a törvény alá akarta magát vetni, hogy meg szabadítsa azokat akik a törvény alatt voltanak mondgya szent pál. phil. 2. 10.

K A kristus sokáig maradaé bethlehemben születése után.?

F Negyven napíg marada őtt. elegendő időt akarván adni a sidoknak arra, hogy meg. tudhassák születésit. S. Chrisos. hom. 7. sup. s. matth.

Negyven nap mulva a templomba vivé a Boldogságos szüz, és őtt bé mutatá az Istennek mint első fiát. végben vivén egyszers mind a törvény szerént valo meg tisztulásának köteleségit. noha az a törvény nem illeté őtet.

K. A mágusok mikor érkezének bethlehemben. a meg tisztulás előtté. vagy utanna?

F Közönségesen azt tarttyák hogy a kristus születése után. tizen három napal., a mely napon viz kereszt napját ülli az anyaszent egy ház.

K A Boldogságos szüz. és szent josef. viszsza téréneké názáretben. azután. hogy bé mutaták a kristust?

F Nem. mert egyiptumban kellették menniek. hogy el kerülhessék. a hérodes üldözesit. a ki is meg akará öletni a kis Jésust.

K Miért akará meg öletni hérodes a kristust?

F. Mert a mágusok hozája menván. tudakozák tölle hogy hol születet volna a sidok királlya., hérodes meg ijede azon. hogy ne talám tán még az a gyermek le vesse őtet kiralyságából, azért el végezé magában. hogy őtet meg ölesse., de nem tudván. hol létit., azért parancsolá. hogy bethlehemben, és a körül valo helyeken. a két esztendös gyermekektől fogvast. minden gyermekeket meg öllyenek. a kik el nem érték a két esztendöt. el hitetvén magával. hogy a kristus azok közöt fog találkozni. de az ő ideje nem jött volt még el. amint el is kerülé a halált. egyiptumban valo menetelével.

5. Articulus.

A kristus Egyiptumban való meneteléről. és szent jános életéről.

K. A Proféták meg jövendölték valaé. a kristus egyiptumban való menetelét.?

F. Ezt példázá a jákób familiájának egyiptumban való menetele. de ezen kívül. Isaiás is meg jövendölte volt imé az ur fel jö a könyü felhöben. és egyiptusban megyen, és le esnek az egyiptus bálványi az ő szine előtt. Isa. 19. 1.

K. Mikor a kristus egyiptumban érkezék. valósággal le esteké a bálványok?

F Ha szinte valósággal le nem estek is. akkor, de a proféta mondása bé tellyesedet. mivel az Anyaszent egy ház. nagy fényességében volt sokáig egyiptumban, sokan írják hogy valósággal le is estenek és a földre estenek akristus előtt.

K. Mennyi ideig marada akristus egyiptumba?

F Azt bizonyosan nem tudhatták, de a való. hogy ott sok ideig nem volt, mivel mindgyárt viszá jött hérodes halála után.

K. A kristus egyiptumból való viszá jövelete után. hová mene lakni?

F. Názáretben, amely város szent joseph lako helye volt a kristus születése előtt.

K. Mennyi ideig marada a kristus Názáretben?

F. Mint egy harmintz esztendös koráig.

K. Mit tudunk a kristus gyermekségéről.?

F Egyebet nem tudhatunk. hanem hogy tizen két esztendös korában. Mária. és josef a templomban vivék ötet. a kristus a templomba marada, az annya azt észre nem vette. hanem minek utánna harmad napig keresték volna. ugyan a templomba találták meg. az irás tudo doktorok között. a kik csudálkoztanak beszédin.

K Mit cselekedék azután a kristus?

F Egyebet erről nem tudhatunk. hanem hogy mindenkör a szent joseph házánál marada. és hogy mind hozzája. mind a Boldogságos szüzhöz. nagy engedelmeséggel volt. példát adván a gyermekeknek hogy micsoda engedelmeséggel tartoznak szülejekhez, azt is el lehet hinni hogy szent josefel együt dolgozot. Mint egy harmintz esztendös korában akristus. keresztelő szent jánoshoz mene a pusztában. a jordán vize mellé. ahol meg keresztelé ötet. ez a szent ember.

K kicsoda vala. szent jános. és micsoda életet élt?

F keresztelő szent jános az Istentől küldetet volt, hogy a Messiásnak utat készítsen. és néki elől jároja légyen. Isa 40. 3. malachias 3. 1.

Gábrriel angyal meg mondá zakariásnak hogy az ő felesége fiat fog szülni öregségében. szent János még igen iffiu korában mene lakni a pusztában. őt sáskával. és mézzel élt. harmincz esztendös korában a jordán vize mellé mene. a kristus is oda ment hogy fel vegye tölle akereszttséget ő őtt oktatta. és meg keresztelte a sidokot., az ő hire mindenüt nagy volt, hérodes antipás a galileai tetrarka. nagy becsülettel volt hozzája, de szent jános szent bátorsággal meg fedvén ötet. olyan vétekről. amely nyilvánóságos vala, azért ez a fejdelem atömlöczbe téteté. és fejit véteté

K A kristus miért vevé fel a kereszttséget szent jánostól?

F Azt nem szükségből cselekedé., mivel ő maga volt az ártatlanság. és a tisztaság.

1. Azért. hogy azzal másoknak példát adgyon..

2. hogy meg szentelje a keresztségnek vizeit. és azoknak kegyelmét adgya.

3. hogy meg mutassa a népnek kik szent jánoshoz jöttek vala. az ő küldetésit. és Istenségit. a bizonyosság tétellel. melyet tett felölle az ő atya. akoron.

K micsoda. bizonyosságot tett az Isten rolla azon alkalmatoságal.?

F A midön a kristus meg keresztelteték. imádkozék. és a szent lélek. galamb képében reája szálla, és szozat hallaték az égből., mondván. Ez az én szerelmes fiam.

K Mi végre tévé Isten ezt a csudát?

F Hogy bizonyosságot tenne a kristus küldetéséről. aki akoron kezdé el tanítását. és hogy meg mutassa a sidoknak. akik jelen valának, hogy övolna a Messiás, a kit szent jános hirdet nékik.

K keresztelő szent János tetté nagy csudákat?

F semmi tsudákat nem tett. valamint az évangyélium mondgya. joan. 10. 41.

Az Isten meg akará az által mutatni a sidoknak. akik csudálkozásal tekintették. rend kívül valo életét. az elől járonak., hogy nem ő volna a Messiás. mivel a proféták szerént. a Messiásnak. sok számu csudákat kellett tenni.

6. Articulus.

A kristusnak apusztában valo meneteléről. böjtyéről.
és predikálásának első esztendejéről.

K Mit cselekedet a kristus keresztsége után?

F. Az Istennek lelke apusztában vivé ötet. ahol negyven napig marada étel nélkül, töltvén azt az időt tsak az imádságban,

K. Miért mene akristus apusztában mindgyárt keresztsége után?

F. Meg akará nekünk mutatni. 1. hogy a magános étellel, böjtel, és az imádságal kel készülni. az egy házi rendhez. és az évangyélium predikálásához. 2. hogy annak aki ujonnan születet a keresztség által. szeretni kel a magános életet. a böjtot, az imádságot. és a szent írásrol valo elmélkedést., és hogy az, aki ezeknélkül a fegyverek nélkül. magát. a világban lévő veszedelmekre. és kísértetekre adgya. félhet, hogy meg ne gyözetessék a kísértötöl. a kristus böjtinék. példájára rendelék az apostolok anegyven napi böjtot. a szent Atyák tartása szerént.

A negyven napi böjtölés után. a kristus. meg éhezék. azt meg is engedé hogy az ördög meg kísérttse ötet. de az Isten igéjével gyözé meg a kísértetet. a kísértő nagy gyalázatosan el hagyá. és angyalok. szolgálának néki.

K. Miért engedé meg a kristus hogy az ördög meg kísérttse ötet?

F azért. 1. hogy meg mutassa azzal. hogy valóságosan ember volna., és hogy magára vette ami nyomoruságinkot. a vétken kívül. hebr. 4. 15.

2. meg akará mutatni hogy a böjt. az imádság. és az Isten szava. nélkül. nem lehet meg gyözni az ördögöt.

3. hogy gyözedelme által. meg érdemellye nekünk. a kegyelmet és az erött. hogy mi is meg gyözhesük az ördögöt. hebr. 2. 18.

K. Mit cselekedék a kristus hogy a pusztából ki mene?

F Az Evángyélium prédikálásához kezdte. melyre való nézve. ismét viszá tére. ajordán vize mellé. és a midön meg látá ötet. keresztelő szent jános. mondá azoknak akik jelen valának. Imé az Istennek báránnya. evészi el a világnak büneit. akarván ez által meg bizonyítani hogy ő volna a Messiás, ugyan ezért is hagyá el szent Jánost. András. az ő tanítványa., a kristus mellé állta. és másnap. a kristushoz vivé az ő bátyját. simont. a kit akristus. péternek nevezé.

K Mennyi ideig predikállá a kristus az évángyéliumot.?

F Mint egy három esztendeig és három holnapig a közönséges tanítás szerént.

K Az első esztendőben micsoda nevezetes dolgot cselekedet a kristus?

F Galileába menván. maga mellé vevé philepet a ki is a kristushoz vivé nathánaélt., a Cána városában. a szenttséges Anna kérésére a vizet borrá változtatá, a melyről emlékezetet téssen az anyaszent egy ház. viz kereszt napján. azutan Cafarnaumba tölte egy kevés időt. a honnét. az Innepekre jerusálemba mene, és őt sok csudákat tett, azután judeának tartományit fel járta. akik hozzája meg tértenek. azokat tanítványival meg kereszteltette. Ebben az időben téteté herodes keresztelő szent jánost a fogságban. a kristus azt meg tudván. judeát el hagyá. és galliléában mene, samária tartományán menván által a samaritána Aszszonyt meg téríté. és őt marada két napig. tanítván a népet. azután galliléában hogy érkezék. Cána városában egy tisztnek a fiát meg gyógyittá. kevés idő mulva. maga mellé vevé másodsor. vagy harmadikszor. szent pétert. szent András. és a Zebedéus két fiát. akik mindeneket el hadgyván. ötet követék. matth. 4. 13. mark. 1. 14. luk. 5. 1.

7 Articulus

A kristus prédikálásának második esztendejéről.

K. Micsoda nevezetes dolgot cselekedék a kristus predikálásának második esztendejében.?

F kafarnaumba marada egy darab ideig, a mely város galliléában vagon, őt meg gyógyittá a szent péter napját., ugyan őt sok csudákat téve. mind azon által a lakosok a magok hitlenségekben meg maradának. ugyan ezért is rettentő átkot monda reájok a kristus. a genesáreth tengerin lévén. a szélvézt meg csendesité. egy szovával. az után a gergesénusok tartományában érkezvén. őt akét ördögösököt meg gyógyittá, kafarnaumban viszá térvén. sok csudákat téve. és szent mátét maga mellé vevé, az után jerusálemben mene a husvéti innepekre., őt is sok csudákat téve. de a sidok üldözni kezdvén a Galliléa tengere mellé mene. a hová sok nép kíséré. ugyan ebben az időben választá. a tizen két tanítványokat. a kiket apostoloknak nevezé. az az. követeknek., de minek elötte őket választaná. az éttzakát imádságban tölté. hogy meg mutassa azzal. miképpen kellesék. választani azokat, akik az apostolok helyekben következnek,

Az apostolok ezek valának. elsőben. szent péter. Andras. jakab. és jános a zebedeus két fia. philep. Bertalan mathé tamás. jakab. az alphéus fia. judas, simon. és judás iskaríotes. a ki el árula akristust.

Mindnyájan ezek az apostolok igen tudatlanok valának. irást nem tudtak, akristus azért választta ilyeneket. hogy tsudalatosabban ki tessék az ő hatalma. és hogy ne ő nekik tulajdonitassék. az évángyéliumnak gyarapodása. ebben az időben öleté meg hérodes keresztelő szent jánost, ugyan ebben is tére meg a bünös aszszony. a ki felöl azt tarttyák hogy mária magdolna lett volna. némellyek pedig hogy nem a, ezt meg lehet látni az olyan auctorokban akik erről irtak.

Az után Názáretben mene. de mint hogy ót nevelkedet volt. és hogy harmintz esztendös koráig. előttök csak ugy volt mint más közönséges ember. azért alakosok benne nem hittének. erre is mondá, hogy senki nem prophéta a maga hazájában. nem is marada sokáig közöttök.

8. *Articulus*

A kristus szine változásáig valo idöröl.

K A kristus micsoda nevezetes dolgot cselekedék predikálásának harmadik esztendejében?

F. Az apostolokat el küldé ketten ketten. hogy judéában mindenüt predikálanák apenitentziát. és az Istennek országát. erre valo nézve. fel járá maga is Gallileának minden varossát. A kristus nem mene jérusalemben a husvéti Innepekre ebben az esztendőben. időt akarván adni tanítványinak. hogy sok fáradságok után meg nyugodnának. hérodesnek sem akará magát meg mutatni aki is ígen kívánta volna ötet látni. azután. tirus. és sidonia tartományában menván. a kananéabéli aszszonynak hitiért, és alázatoságáért. a leányát meg gyógyittá. és meg tanitta benünket. hogy mi formában kellettnek imádkoznunk., onnét a galiléa tengernek partyára viszá érkezhén. sok féle betegeket meg gyógyita. és a hét kenyeret. s'az egy néhány halat csudalatosan meg szaporitván, az aszszonyokon. és a gyermekeken kívül. négy ezer embert meg elégitte vélek. kevés idő mulva. a kristus vevé pétért. jakabot., és jánost azö ötsét. és fel vivé öket egy magos hegyre., a mely hegyet szent hiéronimus thábor hegyének nevezi. őt előttök színét el változtatá.

9. *Articulus.*

A kristus szine változásáról

K. Mit értesz ezen a szón.. hogy a kristus színét el. változtattá?

F Azt értem. hogy a kristusnak orczája fényesé lett. mint anap. és az ö köntöse fejjére mint ahó. ez csak kevés képzése vala azö dicsőségének, mind azon által az apostolok ö reája nem nézhetének. nagy csudálkozásban. és félelemben is esének

K A kristus szine változását. nagy csudának kelletté tartani?

F Nem volt ugy mondván. annyira csuda. mint a csudának el titkolása. mondgya egy nagy szent, mivel az Isteni természetnek, az emberi természetel valo meg edgyezésének. természet szerént kelletté hinteni azt a fényeséget. és dicsőséget a kristus testére. hogy pedig a kristus. éltében az emberek előtt el fedezte dicsőségének fényességét, azért volt. hogy az Istennek öröktől fogva valo rendelésit bé tölttse. és az embereket meg válttsa a tsufságos kereszten valo halála által. a mely véghez nem mehetet volna, hogy ha tsak a kristus magát meg nem alázván. gyengességünket magára nem vette volna. s. thom. 3 part quest 45. arti. 1

K. Micsoda csudálatos dolog történék még a kristus szine változásakor?

F Mojses és Illyés jelen valának., beszélgetván a kristusál az ö jérusálemben valo haláláról. a midön pedig. ezek el mentenek volna. szózat hallaték az égből, mondván. *Ez az én. szerelmes Fiam. ötet halgassátok.* az apostolok ezeket halván. meg rémülenek. és a földre esének. a kristus meg illetvén öket. fel költé. és le mene vélek a hegyről. meg tiltván nekik, hogy arrol ne beszélnének, valamég halottaiból fel nem támadna. matth. 17.

K Mi okra valo nézve. akará a kristus színét el változtatni az apostolok előtt?

F Azert hogy meg bizonyittsa az igazságot melyet mondot volt nekik. annak előtte egy kevés idővel. és hogy meg erősittse öket, az Istensége iránt valo hitben. és meg ne ütközének szenvedésin.

K Miért csak három apostol előtt akará akristus színét el változtatni. és miért nem atöbbi és a nép előtt is?

F Azért hogy a nagyobb titokban maradhason, a kristus minden bizonyal olyan fényességben. mutathatta volna meg magát judéában, és olyan erőtt adhatot volna csuda tételeinek., hogy a leg hihetlenebb is kénszeritetet volna ötet messiásnak üsmérni, de alázatoságban akart élni. és meg halni. és az által meg váltani az embereket, a kiket is a kevélység vesztette vala el.

K Miért akarta a kristus. hogy Mojses, és Illyés jelen legyenek a hegyen és szenvedése föl vélek beszélgessen?

F Mert meg akará mutatni az apostoloknak, és utánnok mi nekünk. 1. hogy sokal nagyobb volna Mojsesnél., és Illyésnél, mivel ezek őt úgy valának jelen. mint szolgák. 2. hogy a törvény mojses képében, és a proféták. Illyés képében., bizonyoságot tennének. a kristusrol., a kik előre meg mondották volt. az ő szenvedésit. 3. meg akará azt is mutatni, hogy hamisan vádolnák ötet asidok. hogy meg szegi az Isten törvényét. mivel mojses aki atörvént ki adta, és Illyés a ki leg erősebb oltalmazója volt a törvénynek. jelen létekel bizonyoságot tésznek a kristusrol.

10. Articulus

A kristus. predikálásának harmadik esztendejéről.

K. Mit cselekedék akristus színe változása után?

F. Galliliát fel járván sok csudákat tett, és a népet tanította, a kivel sok féle jót tett. sok betegeket meg gyógyított,

K Mit cselekedék. a kristus predikálásának harmadik esztendeje után.?

F. A husvéti Innepek közelgetvén. ugyan arra az időre is rendelte volt el halálát., jerusálem felé indula, és előre meg mondá a tanítványinak, hogy azért mégyen oda hogy bé tellyesittse. a proféták mondásit., azután kezdé nekik beszélni szenvedésiről, haláláról. és fel támadásáról. jérikoban érkezvén. Zakeushoz szálla. és meg térítte azután nagy győzedelmesen mene bé jerusalemben, samáron ülven. a melyet is eszerént jövendölte vala meg zakariás proféta. 9. 9. Az egész nép pedig eleiben mene örvendező fel szokal fogadá. némellyek ruhájokat teríték az utra. némellyek zöld ágakot hintének eleiben, némellyek pedig kezekben ágakot tartván. előtte mennek vala. és mindnyájan kiálták. Aldot legyen a ki jött az Urnak nevében. hosanna. a Dávid fiának. hosanna a magosságban lévő Istennek. Ez a szó hosanna., azt tészi némellyek szerént. szabadíts meg minket. és némellyek szerént. áldás. és dicsőség. A kristus halála előtt valo napon. csütörtökön. el küldé kettőt tanítványok közül. hogy a husvéti bárányt el készítsék. valamely háznál. amellyet meg nevezé nekik. azután maga is oda mene a több tanítványival, és elejekben adá. hogy micsoda nagy kívánsággal várta. hogy még halála előtt vélek edgyüt ehessék husvéti bárányt, a vacsora után. meg mosá. az Apostoloknak lábokat. és ismét le ülven asztalhoz. a szent áldozatot., és a testének. és vérének szentségit rendelé. a kenyérnek, és a bornak színek alatt. erről másutt bővebben beszélünk.

K. Mit cselekedék akristus azután. hogy a szent Eucharistiát rendelé.

F Előre meg mondá hogy egy az apostolok közül el fogja árulni., tudtokrais adá hogy a judás volna. időt akarván adni annak a nyomorultnak. amagában valo térésre. de meg nem üsméré magát, sőt még kimene aházból. hogy véghez vinné gonosz árulását. azután dicséreteket énekelvén az apostolokkal. sok szép tanításokat ada nekik, és előre meg mondá péternek. hogy három szor meg tagadná, de azt is mondá. hogy penitentiát fog tartani., de midön látá hogy

az apostolok szomorkodnának szenvedésin. és halálán. nagy kegyeséggel és szeretettel megvigasztalá őket.

K. A krisztus hogy el végezte atánítását. és imádságát hová mene?

F. Az olaj fák hegyére., amely közel vagyon jérusálemhez. és a getsemáne kertbe mene. tudván azt, hogy judás oda menne utána.

K A krisztus miért akara oly nagy szomoruságban lenni halála közelgetésekor, holot ő azt sokszor előre meg mondotta volt., ő azt buzgosággal is várta. és ő Isteni erővel birt?

F. Mi érettünk cselekedte azt mondgya szent ágoston: mert magára vévén büneinket. viselni is akarta az alázatoságot. és a büntetést, vigasztalni is akará gyenge tagjait, meg mutatván nekik. a maga szabad akarattyából valo szomoruságával., hogy az ő képtelen valo szomoruságok. és félelmek. mellyeket éreznek halálokhöz valo közelgetésekkor. nem vétek, csak hogy ők is. ugy valamint. ő. az Isten akarattya alá. vessék magokat. 2 meg akará az által. mutatni azt is akrisztus., hogy valóságos halando testet vett volna magára. a mely a vétken kívül agyengeség alá volt vettelve. ugyan ezt az igazságot is tagadák. a manicheusok. és az apollinaristák s. Ambr. supr Cap. 22 s. luk s aug in ps 87. 93 n. 19

K Mit cselekedék akrisztus a kertben imádsága után?

F Fel költé tanítványit. akiket is a szomoruság, és az álom. el nyomta vala, és vélek együt judás eleibe mene., a kinek melléje vitézeket adtak vala a fő papok. hogy meg fogatná Jésust. az árulo pedig hogy meg látá a krisztust, hozzája mene. és nagy álnoksággal. ötet meg tsokolá., akrisztus tudván, hogy a volna jele meg fogattatásának., még is kegyeséggel akara hozzája szollani, azért hogy magában szállyon. mondá neki, barátom miért jöttél. sokkal árulodé el az ember fiát,? kérdező azután a sidokot hogy kit keresnének., ezek felelék. hogy a Názáretbéli Jésust, En vagyok a. mondá nekik Jésum, és azonnal a földre esének. meg akarván nekik mutatni hogy szabad akarattyából menne a szenvedésre., kezekben adván magát. meg hagyá magát kötöztetni.,

K Hát az apostoloknak miképpen lett dolgok?

F Nagyon meg ijedvén el szaladának., hanem szent péter bátrab lévén. ki voná. a kardgyát. és el vágá a málkus fülét, akit is a krisztus mindgyárt meg gyógyittá. és jóvá nem hagyá a szent péter cselekedetit.

K. Hány orakor. fogák meg akrisztust?

F Az oráját nem lehet tudnunk. hanem csak azt tudgyuk. hogy csötörtökön későn estve volt. azért mondgya a szent irás. hogy a sidok lámpásokal. és fáklyákkal mentenek keresni hogy meg fogják

K. A proféták meg jövendölték volté a judás árulását.?

F. E nyilván ki tettik a szent Dávid soltaribol. 54. 108. Zakariás meg mondotta hogy akrisztust harmintz ezüst pénzen adgyák el. és hogy azt a pénzt. atemplomban fogják tenni. 11. 12.

K. A proféták meg mondották volté. a krisztus meg fogatását?

F Jérémiás előre meg mondotta volt, lament. 4. 20. de ő maga is sokakban jelentette a krisztust, mert aző szent szabadsággal valo beszédiért, a fő papok. reája meg haraguvának, meg fogaták, és a tömlöztben téteték., és más egyebeket szenvedet, a mellyek sokakban jelentették a krisztus szenvedésit. Josephnek, bátyaitol valo el adattatása. meg fogattatása. a krisztust jelentette.

K Meg volté a mondva, hogy az apostolok el szaladnak akrisztus meg fogattatásakor?

F Zakariás azt megmondotta volt, hogy megverem a pásztort, és elszélyednek a juhok. 13. 7.

A krisztus szenvedését, halálát, az Évangéliumban meg lehet látni.

11. Articulus.

A krisztus szenvedéséről, és haláláról való jövendölések.
röviden

K. Micsoda jövendölések vannak a soltárokból a krisztus szenvedéséről?

F Igen sok soltárt kellene leírni, hogy ha meg akarnok mindenikéből mutatni, mi legyen megírva a krisztus szenvedéséről, de a többi között, a huszonedgyedikből, és hatvannyolcadikból, világosan ki tétzik.

K Isaiás mit mondott a krisztus szenvedéséről?

F Ennek a profétának, könyvében, egy rész nincsen, amely ne szólna a krisztusról és az anyaszentegyházról, de a többi között, az ötvenharmadik részben, azt meg lehet látni világosan, és ezt a részt, el lehetne nevezni a krisztus, Isaiás szerént való passiójának.

K Daniel mit mond a krisztus szenvedéséről?

F Ezeket mondja, *hetven hetek végeztettek, a te néped felől, és a te városod felől, hogy vége szakadgyon a gonoszságnak, és bé pészéltessék a bűn, és hogy ki tisztítsák a hamiság, és az örök igazság meg hozatassék, és bé pészéltessék a látás, és a profétia, és felkenetessék a szenteknek, szentei, tudgyátok azért, hogy hatvan két héttel után halálra tétetik a krisztus, és a nép mely ötlet meg tagadgya nem létszen az ő népe, a város és a szent templom elpusztítatik* dan. 9.

K. Zakariás mit mondott a krisztus szenvedéséről?

F *Ki öntöm Dávidnak házára, és jérusálemnek lakosira a kegyelemnek és a könyörületeségnek lelkét, és én reám tekintenek, kit bosszúsággal illetenek, és sirattya őtet, mint az ember szokta siratni edgyetlen egy magzattya.* 12. 10.

Akkoron azt kérdik tölle micsoda sebek ezek a kezeden, az is feleli nekik, az én barátim házában sebesítették meg engemet, oh! fegyver serkeny fel azén pásztorom ellen, és a férfit ellen ki nekem társam, azt mondgya a seregeknek ura, verd meg a pásztort, és eloszlanak a juhok, és ki nyujtom azén kezemet az én kitsinyimre. Zak 13. 7.

K A bölcsesség könyvében mi vagyon megírva, a krisztus szenvedéséről?

F Azt mondák magokban az Istentelen gondolatú emberek, hatalommal nyomjuk el az igaz szegényt, leselkedgyünk pedig az igaz után, mert ellenkező ami tselekedetünkkel, szemünkre hányván nekünk, a törvény ellen való bűnöket, mondgya magát Isten üsmerőnek, és az urnak fiának mondgya magát, lött minékünk, ami gondolatinknak meg feddöje; csak tekinteti is nehéz nekünk, mert különböz az ő élete egyebekétől, és masová néznek az ő ösvényi. Megvettetteknek íteltetünk ötölle, és meg tartoztattya magát ami utainktól; mint valami tisztátalan dologtól, az Istent attyának mondgya, lássuk meg ha az ő beszédei igazak, és lássuk meg micsodák következnek öreája, mert ha az igaz Isten Fia, gondgyát viseli neki, és meg szabadittya őtet, az ő ellenséginek kezéből, bosszontsuk és gyötörjük őtet, hogy tudgyuk meg az ő álhatalóságát, és tegyünk ítéletet az ő türese felől, gyalázatos halálra kárhoztassuk őtet, mert az Isten az ő beszéde szerént, visel ő reája gondot; efféle dolgokról, gondolkodtak mert az ő gonoszságok megvakították őket. Sap. 2.

12. Articulus

Hogy micsoda csudák történtenek akristus halálakor.

K. A profétiákból már láttuk a kristusnak valóságosan Istenségét. hanem azt mutasd meg már nekünk. hogy micsoda. erejét. és hatalmát mutatá halála orájakor.?

F Azt már. láttuk., hogy akik meg akarák fogni azok a földre esének előtte. hogy csudálatosan meg gyógyittá a málkus fülét., és hogy mihent a keresztre tették. a nap meg homályosodék. természet ellen. három oráig. de ezeken a csudakon kívül is. még többek is lettek halála után

K. Minek előtte a töb csudákról beszély. magyarázd meg nekünk, hogy miért természet ellen homályosodék meg a nap.?

F mert a kristus hód töltekor holt meg, mivel a sidok husvétyok napján holt meg., ezt az innepet pedig mindenkor. az első holnapnak hold tölttyekor üllötték. azt pedig minden tudhattya hogy a természetnek rende szerént., soha egyébkor a napban fogyatkozás nem lehet., hanem ujságkor.

K vagyoné valamely pogány auctor olyan. a ki erről a csudálatosan valo nap béli fogyatkozásról irt volna.?

F ha szinte nem volna egy is. akiközüllök arrol irt volna., de azt kételkedésben nem lehetne venni. az évangyélistáknak hinni kel., mivel ök ezt olyan időben tették fel. amelyben. több volt egy millium bizonyágnál., akor jelen. mikor etörtént. de tertullianus. akeresztényi vallásról valo apologiájában, meg bizonyította a császárok előtt. a második saeculumban., hogy erről a csudálatos nap béli fogyatkozásról valo írás. fel találtatik. a romai árchiumban. apolog Cap. 21.

K. mond meg már mostanában, hogy micsoda csudák történtek. a kristus halála után?

F 1. A templom superláttya. a mely el rekesztette a sanctuáriumot. a szent helytől. ketté szakada., hogy ebből a csudából meg lássuk, hogy a menynek kapuja meg nyitatot az embereknek, hogy a kristus halála által, bé ment a valóságos sáncuáriumban, hogy a törvénynek árnyéka el mulnék, és hogy, mind a templom, mind a sidó nép el hagyatának. hebr. 9. s. ambr. Cap. 23. supr. s. luc.

2. föld indulás volt. a kö sziklák meg hasadozának., a koporsok meg nyilának. és sok szentek teste fel támadának., és meg mutaták magokat avároson.

K. A kristus fel támadása előtté. vagy utánna. támadánaké fel azok a halottak?

F A szent írás magyarázok. ezen meg nem egyeznek egymásal., mind azon által ugy tettzik hogy szent máthé a kérdésre meg felel., mivel azt mondgya hogy a kristus fel támadása után. támadának fel azok a halottak, matth. 28.

K A mely szentek akoron fel támadának., testestől. és lelkestől. menteneké fel azután a kristusal menyekben. vagy ismét meg holtanak.?

F. szent Ágoston azt tartotta hogy ismét meg holtanak, és hogy azö fel támadások, csak ideig valo volt. A szent atyák. közül némellyek másképpen tarttyák. emind bizonytalan. s. aug. epist. 164. ad evod.

K Ezek a csudák. nem tettéké valamely változást. azokban. kik ezeket látták?

F A százados. a ki jelen volt a romai seregével. látván ezeket a csudákat. meg tére. s. Chrysost. hom. 89. supr. s. matth.

A. vitézek is bizonyoságot tettek az igazságról. és meg vallák. hogy a krisztus. az Isten fia volt, de találkoznak közöttük olyanok., akik pénzt vévén fel a sidoktól. el árulák az igazságot, sokan valának olyanok. kik a csudákat látván. viszá tértenek s' a melyeket verték. de nagyobb része a sidoknak fő képen a papoknak, meg maradának. vakságokban.. és meg átalakodásokban, a kik is a kö szikláknál keményebbek valának., mivel ezek meg hasadozának mondgya szent leo pápa. serm 17. supr. pass.

13. Articulus.

A krisztus, kereszten való halálárol. Miért és kiért,
holt meg a krisztus a kereszten azö halálának elég
tételéről. és annak hasznárol.

K. A krisztus miért akart olyan tsufságos halálal meg halni a kereszten.?

F. Azért választá azt a halált. 1. hogy jobban meg üsmértesse velünk a vétkeknek nagyságát. 2. hogy meg orvosolgya a kevélységet; a testnek, és a szemnek kívánságít., tudni illik. ezen három mérges eredetit avétkeknek.

K. Micsoda vétkekért holt meg akrisztus?

F. Az Ádám, és az Eva vétkiért. és azö maradékjoknak vétkekért. holt meg., ö eleget tett a vétkekért. a melyeket tettek az emberek., és tenni fognak világ végiig. 2. Cor. 5. 14. 1 tim. 2. 4.

K. Hogy ha akrisztus eleget tett az emberek vétkiért., nem következiké abbol., hogy a bünösököt nem kellene azután az örök kárhozatra itélni semmi némü vétkekért?

F. Abbol nem következik. mert noha a krisztus mindenekért meg holt is. de mind azon által. mindenek nem veszik halálának gyümölcsét., mondgya a tridentinumi Concilium., hanem csak azok kik részesitetnek a krisztus szenvedésinek [krisztus-szenvedésinek] érdemiben.

A természet felet való kegyelmek. a krisztus szenvedésinek és halálának érdemiből származnak, de mint hogy azok a kegyelmek nem egy aránsuak, a krisztus halálának gyümölcseis. nem egy aránsu képpen adattatik az embereknek,

A szenttségeknak ereje által osztogattatik a halálnak gyümölcse., mivel a szenttségekből ered. a bünösnek ujonnan való születése., meg igazulása, és meg térése, a szenttségeket pedig nem mindnyájan veszik.

Erre való nézve, akrisztus ambar nagy irgalmaságából meg holt is minden emberekért, de mind azon által az emberek közül sokan vesznek el vétkekben. Először. az olyanok, akik meg nem kereszteltettek. másodsor; a kik a keresztségben vett kegyelmet el vesztvén. meg halnak. minek előtte a penitentzia tartásal azt helyre hozhatták volna.

K. Tellyeséggel szükséges volté a hogy a krisztus eleget tégyen érettünk?

F. Igen is. mert ha Isten s' ember eleget nem tett volna érettünk. soha ami büneink elnem töröltettek volna. s. aug. serm. 1. supr ps. 48. st leo. epist 24 ad flavi

K. Az Isten nem engedhetet volnaé úgy meg az embereknek, hogy ne kívánt volna. se töllök., se érettek. semmi elég tételt?

F. Azt el hihettyük hogy az Isten meg cselekedhette volna ha akarta volna., mert ö mindenható., de néki jobbnak tettezt azt az utat választani. amelyet azö bölcsesége illendöbnek ítélte, hogy eleget tegyen igasságának, ennek az igasságnak pedig rendi. azt hoza magával. hogy a vétkek meg büntetessék. hogy ha pedig az Isten. azt meg bocsátotta volna elég tétel

nelkül, az ő irgalmasága nagy fényeséggel ki tettet volna. de az igazság, a mely a kegyelemtől el válthatatlan., meg nem elégedet volna, a kristus Jézusnak véghetetlen elégtétele., mely minden vétkekre. és időkre ki terjed. meg mutattya egyszersmind, mind az irgalmaságot a mikor nekünk meg bocsát, mind pedig az igazságot., a melynek eleget tett az igaz, az ő drágalátos halálával, a melyet szenvedet a bűnösökért., az a halál. bővön elegendő az egész világ bűnének bocsánatjára.. hebr. 10 1 joan. 2. 2.

K. A kristus mi képpen tett eleget a mi bűneinkért.

F. kinokot. és halált szenvedte mint ember bűneinkért. és úgy mint Isten véghetetlen jutalmat ada szenvedésinek.

K A kristus micsoda jó téteményt szerzet nekünk halálával?

F 1. meg mosogatot bűneinkből. rom. 3. 25.

2. meg szabadita az ördögnek rabságából. a melyben voltunk., és a kárhozattól. a melyet érdemlettünk. joan. 12. 31.

3. meg nyitotta nekünk a mennyek kapuját. a mely előttünk bé volt zárva. a vétektől fogvást. hebr. 5. 9. 10. 19.

4. példát adot nekünk. a jó erkölcsökre. a melyeket ha követtyük. az üdvéséget el nyerjük. s. aug. de vera religio. Cap. 16.

5. Meg érdemlette nekünk mind azokat a kegyelmeket, a melyek szükségesek a jó erkölcsöknek végben vitelére. mivel mi a kristus nélkül semmi jót nem cselekedhetünk, és minden kegyelmek az ő halálának érdeméből származnak. joan. 15. 4.

14. Articulus.

A kristus lelkének. a poklokra való le szállásáról. és testének el temetéséről.

K. Mit értesz azon., mikor azt mondod hogy a kristus meg holt?

F. Azt értem hogy olyan formában holt. meg. valamint atöb emberek. az ő lelke. meg válván testétől

K. Az ő Istensége el váléké testétől. vagy lelkétől halála után?

F. Nem., mert az Isteni természet. oly edgyes vala mindenikével. hogy azt ahalál edgyikétől sem választhatá el. s. aug. tract. 47. supr. s. joan. s. leo. epist. 134 ad Imp. leo.

K. Hová mene a kristus lelke, a midön meg válék. testétől?

F. A poklokra szálla, az, az. amint szent pál mondgya. a földnek also részére eph. 4. 9.

K Mit értesz a poklokon. vagy is azokon az also helyyeken, ahová a kristus lelke le szálla.?

F Egy néhány féle képen lehet azt érteni. 1. a poklon, közönségesen. a szent irás szerént azt a helyet értik. a hol akárhozot lelkek szenvednek. luk. 16. 22.

2. Némelykor ezen a szón. azt a helyet is lehet érteni a melyet purgatoriumnak hivunk.

3. A limbust. azt az alá való helyet, a hol nyugosznak vala a szentek lelkei a kristus el jöveteléig. ugyan erre a helyre is szálla le a kristus.

K A kristus miért szálla le arra a helyre?

F. Hogy onnét ki vinné az igaz lelkeket. és nagy dicsőségel vinné magával. a menyekbe. mivel addig bé volt zárva a menyei kapu. eph. 4. 8. 9. Colos. 2. 15. st aug epist 164. ad Evod

K. Mit értesz azokon a boldog lelkeken?

F Értem azokat. akiknek az Isten még előre meg irgalmazot, a kristus érdemiért., akik mind addig el nem érhatték a boldogságot. valamég akristus el nem jött, és szenttséges vérit kinem ontotta az emberekért. s. aug. de civit. Dei. libr. 20. Cap. 15.

K. Csak egyedül a boldog lelkeket vitteé ki poklokból?

F Igen is csak azokat. mivel azok. akik az örök kárhozatra valának ítéltetve., onnét meg nem szabadulhattanak.

K. A kristus testét hová tévék halála után?

F. Arimathiai jofsef nevü gazdag ember. aki is mind addig nem meré magát a kristus tanitványának mondani. pilátushoz mene. és el kéré a kristus testét., hogy el temese. azt meg nyervén. Nicodemus nevü tanitványal. a keresztről le vevé. drága kenetekel meg kené. ruhakba takará. és oly kösziklában vágot helyre tevé. a hova még halotat nem tettek volt. és egy nagy kövel. az ajtaját bé zárá. azután pilatus meg engedé a sidoknak, hogy örizöket. tennének. a koporsohoz, azIsten azt ugy rendelé, hogy annál nagyob bizonyossal, tessék ki az ö Fiának fel támadása.

16 Articulus

A kristusnak menybe valo meneteléről.

K. A kristus menyi ideig marada eföldön. fel támadása utan?

F Negyven napig.

K. Miért marada negyven napig?

F Hogy meg bizonyittsa az embereknek fel támadását., hogy apostolit meg erősittse. és meg vígasztallya, és nékik oktatást adgyon. hogy az emberek meg téréseken munkálodgyanak

K. Mit cselekedék a negyvenedik napon?

F. Az apostolok mindnyájan Jérusálemben lévén. a kristus meg jelenék nékik. és monda hogy egész hatalmat vett az égben. és aföldön, azt is parancsollya nékik hogy mennének el az egész világra. predikállani, és meg keresztelni az embereket. az Atyának. a Fiunak. és a szent Léleknek nevében. Azután. azt igéré nékik, hogy velek lenne világ vegezetig. az Isten az apostolok képiben. az anyaszent egy házának tette ezt az ígéretet. hogy soha el nem hadgya., meg hagyá nékik hogy jérusálemben maradnának., mivel kevés idő mulva. le küldené nékik. a szent Lelket; Azután bethániában vivé a tanitványit. csak közél jérusálemhez. és onnét az olaj fák hegyére. és a midön oda érkezék. áldást ada reájok. és azonnal fel emelteték az égben. és csak hamar a felhök el rejték szemek elöl.,

K. A kristus nincsen hát már eföldön?

F Nincsen látható képen. de láthatatlan képpen, két féle módon vagyon. 1. jelen vagyon valóságal testi képpen az oltári szenttségben. 2. jelen vagyon lelki képpen. az anyaszent egyházra. és a hivekre valo kegyelme. és gondviselése által. matth. 28. 20.

K. Miképpen vagyon akristus az égben?

F Az atya Istennek jobján üll.

K Az Istennek vagyóné jobb keze?

F. Nincsen. mivel az Isten nem testből áll. hanem aszent lélek azt akarja nekünk azáltal jelenteni, hogy az égben. az Atya Istennel egyenlő hatalommal vagyón a kristus. úgy mint Isten. úgy pedig mint ember., az ő dicsőségivel, és hatalmával. őtt fellyebb emeltetett minden teremtet állatoknál.

K. Miért mondják azt. hogy a kristus üll az égben?

F. Az által az irás azt akarja velünk meg értetni. hogy annyi sok szenvedése. és faradsága után., őtt örök nyugodalomba vagyón. mint királyi székbén.

K. A kristus menyben valo menetele hasznos volté az embereknek.?

F Azt úgy kel tekinteni 1. mint az emberi természet gyözedelmének napját. 2. mint reménségünknek erős fundamentumát.

K. Miért mondd azt. hogy a kristus menyben valo menetelének. napja. az emberi természet gyözedelmének napja volt.?

F Mert az mi természetünk. a melyet magára vette volt akristus. azon a napon kezdé birni az örök dicsőséget a melyért. teremtetet volt. a kristus a menyekbe menván, fel vivé magával azokat a szenteket, a kiket meg szabadita a poklokból. és. a kik hihető hogy mindenkor véle valának fel támadásától fogvást. eph. 4. 8. s. leo. serm 1 de ascen. Cap. 4.

K. Miért mondd. hogy a kristus menybe valo menetele. a mi reménségünknek. erős fundámentuma?

F. Mert a kristus menyekbe fel menván, a mi elől járonká lett. amint szent pál mondgya. és őtt szüntelen ajánllyá. vérét az ő Attyának. a melyet ki ontot érettünk. hebr. 6. 20. 9. 24.

K. Mi formában kel nekünk. tekinteni a kristust menyekben?

F. Három féle képpen. 1. hogy ő kicsoda az Atya Istenhez képest, 2. kicsoda ateremtett állatokhoz közönségesen. 3. és kicsoda az emberekhez különösön.

K. Hogy kel tekinteni a kristust az Atya Istenhez képest?

F. Ugy mint az Attyának képét. dicsőségének fényességét., mint öröktől fogva valo. igéjét., erejét, és bölcsességét az Istennek.

K kicsoda ő a teremtett állatokhoz képest?

F. Ő minden teremtett állatok előtt valo születetnek nevezetik. ő általa. és ő érette teremtettek mindenek, mindenek ő benne élnek, az ő mindenható szava tart meg mindeneket, ő ujjitot meg minden teremtett állatokot. és az Isten, minden teremtett állatokot az ő hatalma alá vetett.

K. kicsoda a kristus az emberekhez képest?

F ő ami meg váltonk, közbe járonk, szó szóllónk, fő papunk. áldozatunk. templomunk, oltárunk, fejünk, atyánk fia, világóságunk, mesterünk, apostolunk, az ujj testámentumnak Angyala., ő az útt a melyen kel járnunk, ő akapu a melyen kel bé mennünk, ő a kö. és a fundamentum. a melyre vagyunk építve, ő a fa, amelynek mi vagyunk az ágai, ő az igazság. a melyet kel követnünk, ő a mi életünk, kenyerünk, pásztorunk, férjünk, orvosunk, királyunk, bíránk, ő a mi hitünknek kezdője, és tekélltetésege. egy szoval ő léssen az égben. a mi dicsőségünk, és boldogságunk, de hogy el érhessük azt a boldogságot. a kristus Jesust kel követnünk. mint példankot.

K. szükséges és hasznosé. meg tudnunk., mind ezeket a minémüségeit a kristusnak?

F. Ennél. se nagyobb. se hasznosab, se szükségeseb dolgot nem tanulhatunk. szent pál azt mondgya hogy a több tudományokat meg kel vetnünk, de ezt mindenek felet kel tudnunk. philip. 2. 8.

17 Articulus.

A kristus Jésusnak az Attyához. és a teremtett állatokhoz
valo *tulajdonságinak* minémüségeinek. magyarázattya.

K. Miért mondod azt, hogy a kristus képe. az atya Istennek?

F Azt szent pál mondgya. meg akarván velünk értetni hogy a kristus., ugy mint Isten., tekéltetéségel valo hasonlatosága vagy az Istenel. az ő attyával. mivel ő az Istennek fia, s'. Isten. valamint az ő Attya. 2 Cor. 4. 4. Coloss. 1.15.

K. Miért mondod azt., hogy a kristus. az ő Attya dicsőségének fényesége?

F Azt szent pál mondgya. meg akarván velünk értetni hogy a kristus. ugy mint Istennek igéje, az ő Attyának fényességétől. és dicsőségétől, származik, valamint a világosság származik a naptól, ez így lévén, az fiu Istennek dicsősége, és fényesége. tellyeségel ki mutattya, az Atya Istennek dicsőségét. és fényességét. mert a természet, a kitől ered ez a dicsőség, és ez a fényesség. és a mellyeket. közli az attya. a fiával. edgy, mind egyik. mind a másik személyben. hebr. 1. 3. s. aug. libr 4. de trinit. cap. 2.

K. Miért mondod hogy a kristus. öröktől fogva valo igéje. az Atya Istennek.?

F. Ezt, szent jános. és szent pál. mondgyák. Isaiás után. meg akarják velünk értetni. hogy az Isten fia. belső képpen valo szava. az Atya Isten gondolattyanak. és üsmerettségének. a mi külső képpen valo szónk, nem más, hanem. külső képpen valo ki mondása a mi gondolatinknak. és üsmerettséginknek. és ugyan azon gondolatokat. belső képpen valo szonak nevezik. amidön. azokat ki nem mondgyák. joan. 1. 1. hebr. 2. 3. Isa. 40. 5.

K. Miért mondod hogy a kristus. az Istennek ereje. és bölcsesége?

F Azt szent pál mondgya. hogy velünk meg értesse. hogy a kristus nem csak ugy. mint Istennek igéje, minden kori bölcsesége. és ereje az Istennek, hanem ugyan még, a kristus által is nyilatkoztatot ki leg inkább a teremtett állatoknak., az. Isten bölcsesége. és mindenhatósága. 1 Cor. 1.24.

K Miért mondod hogy a kristus. minden teremtett állatok előtt valo első szülött.?

F Azt szent pál mondgya meg akarván velünk értetni, hogy az Isten fia. minden teremtett állatok előtt volt, a mint is hogy öröktől fogva szülte. az atya az igét a ki is születet. és nem teremtett. mivel ő öröktől fogva valo., valamint az atya Isten Colos. 1.15.

K. Miért mondod azt, hogy mindenek a kristus által. és ő érette teremtettek?

F. Azt szent pál mondgya. szent jánosal együt. meg akarván velünk értetni. hogy a kristus. egy Isten az ő attyával, és Isten. valamint az attya., és ugy mint Isten. ő teremtette a világot, és azt amaga dicsőségire teremtette. mert az Isten. mindent a magadicsőségiért cselekeszik. joan. 1. Coloss. 1. 16.

K. Miért mondod. hogy a kristus az ő mindenható szava által tart meg mindeneket?

F. Azt szent pál mondgya, meg akarván velünk értetni. hogy az Isten fiának mindenhatósága által. tartatnak meg a teremtett állatok. mert ugyan. az ő hatalma által is teremtettek. az ő szava vette ki őket. a semmiségből. ugyan az is nem engedi hogy semmivé legyenek. mind ezek a szavai szent pálnak. csak arra tzeleznak. hogy meg bizonyithassa tellyeségel a kristusnak

Istenségét:, de a csudálatra méltó dolog. hogy még is ezután., valának, és vannak olyan keresztények., a kik tarttyák a szent irásokot, és a kik mind azon által. olyan vakmerők., hogy tagadgyák. ezt a fundámentumi igazságát. vallásunknak. tellyeségel, meg is homályosodot. és meg romlot egy olyan kereszténynek a szive. a kit meg nem hatt. az ilyen tiszta, és vigasztaló világosság.

K Miért mondod hogy a kristus ujjitot meg mindeneket?

F. Azt szent pál mondgya. meg akarván velünk értetni, hogy a kristus. minden teremtet állatot, a maga természet szerint valo rendiben. tette., vagy is fogja tenni., és meg békéltetvén. az embert az Istenel, azt cselekedte. hogy az ördögnek. nincsen már most annyi hatalma ateremtett állatokon., a teremtet állatok meg ujjitása. el kezdödöt. de csak világ végén. szabadítatnak ki tellyeségel. a kristus által. a szolgálat alol., amely alat még most, suhajtoznak. rom. 8. 20. ephes. 1. 10.

K. Miért mondod azt. hogy az Isten minden teremtet állatot akristus hatalma alá vetett?

F Azt szent pál. és szent jános mondgyák.. szent Dávid után. meg akarván velünk értetni. hogy a kristus. ugy mint ember, minden teremtet állatoknak urává tétetett., hogy ő birja az atya Istennek minden javait. és hogy mindenekre tellyes hatalmat vett. mint olyan örökségre. amely az ő Isten fiaságát illeti. hebr. 1. 2. joan. 13. 3. ps. 2. 7. 8.

18 Articulus.

A kristus Jésusnak. az emberekhez valo tulajdonságainak minémüségének Magyarázattya

K. Miért mondod hogy a kristus ami közben járonk?

F Azt szent pál mondgya. meg akarván velünk értetni. hogy a kristus minket meg békéltet az Istenel. azért is ötet szent pál. ami békeségünknek nevezi., és azt mondgya. hogy el rontotta halálával. az ellenkedéseket, meg is változtatta a halálra valo ítéletet, melyet mondottak volt az emberekre., vére által pedíg. mindent békeségbe tett. 1 tim. 2. 5. rom. 5. 10.

K. Miért mondod hogy a kristus a mi meg váltonk? üdvezitönk

F szent pál. és a több. apostolok. e szerint nevezik. meg akarván velünk értetni., hogy halálával., meg váltot minket. a bűnnek rabságából., az ördögnek kegyetlensége alol. és a pokolnak kinnyátol. 1 joan 4. 42. act. 5. 31. rom. 5. ephes. 5. 23.

K Miért mondod hogy akristus ami szó szöllönk.?

F szent jános nevezi eszerént. meg akarván velünk értetni, hogy a kristus mindenkor esedezik érettünk, hogy nekünk irgalmaságot nyerjen. szent pál is ezt mondgya. hebr. 7. 25. 1 joan 2. 1.

K Miért mondod hogy a kristus a mi fő papunk?

F. Azt szent pál mondgya szent Dávid után. mert a kristus olyan áldozatot ajánlot az ö Attyának, a mely bé tellyesedése., vagy is inkább valósága volt, az ó törvénybéli [törvény-béli] áldozatoknak, és amely engesztelheté meg csak egyedül. az Isten haragját. és ugyan az, békéltethete meg ő vele: hebr. 2. 17. hebr. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

K. Miért mondod. hogy a kristus. a mi áldozatunk. templomunk. és óltárunk?

F mind ezekre szent pál tanyit.. előnkbe adván. hogy a kristus magát fel áldozta az ö Attyának vétkeinkért. hogy ő bé töltötte a régi áldozatokat. a melyek meg nem engesztelheték az Istent. és hogy, a templom. és az oltár, ahol azokat az áldozatokat ajánlották, a kristust jelentették., a ki magát ajánlotta az Istennek, azö halandó testében. hebr. 9. és 10:

K. Miért mondod hogy a kristus a mi Atyánk?

F Mert ő tölle veszük a lelki életet. azért is nevezi őtet. isaiás. a saeculumok atyának. pater saeculorum. mivel ennek a lelki életnek., csak a jövőben léssen bé tellyesedése. isa. 9. 6. rom. 4. 17.

K. Miért mondod hogy a kristus a mi fejünk?

F Azt szent pál mondgya. meg akarván velünk értetni. hogy az anyaszent egy ház. egy test akristusal., és a kinek feje akristus. a hivek pedig aző tagjai. mind ezekről bővebben szolunk. a midőn az anyaszent egy házról fogunk beszélni. Coloss. 1. 18. ephes. 1. 22.

K. Miért. mondod hogy a kristus a mi atyánk fia.?

F. A kristus maga. méltoztatik így nevezni bennünket, és szent pál azt mondgya, hogy a kristus első szülött. sok atyafiak közöt. meg akarván velünk értetni, hogy a kristus anyira szeretet, hogy az Istennek fiaivá tett minket, és maga örökös társaivá. joan. 20 17. hebr. 2. rom 8. 17.

K Miért mondod hogy a kristus ami világosságunk?

F A prophéták. nevezték annak., némellyek közülök, őtet. a jákób csillagának nevezték., némellyek nap keletnek, a szent öreg ember simeon. meg jövendölte. felölle. hogy a népek világossága léssen. az évangyelium azt mondgya. hogy a kristus az emberek világosítója. hogy ő avilág világossága. és hogy a kik őtet követik., nem járnak a setétségben., ő előtte. az egész népek asetétségben jártanak.. és a halálnak árnyékában ültének.

K Miért mondod. hogy a kristus a mi profétánk?

F Mojses adgya néki azt a nevet. mondván a sidoknak az Isten néktek egy profétát fog közztetek támasztani, azért azt halgasátok. és néki engedelmeskedgyetek deut 18. 15.

Mojses azon aprofétán. a Messiást érti. szent péter, és szent István szerént. act. cap. 3. 22. Cap. 7. 37.

Ugyan a kristus is a fő proféta. és a fő Mestere az embereknek., ő általa jövendöltek a proféták, ő magais jövendölt. a mely jövendölésinek. bé tellyesedését mi magunk láttyuk, és abból bizonyoson el hihettyük hogy a mely jövendöléseket tett az utolsó időkre, hogy azok is bé tellyesednek.

K Miért mondod hogy a kristus a mi apostolunk.?

F szent pál nevezi őtet annak. az az, követnek. mivel a kristus az emberekhez való követtye az Istennek. hebr. 3. 1.

K Miért mondod hogy a kristus az új testámentumnak Angyala.?

F. Malakiás proféta nevezi őtet annak. és utánna az évangyélisták., meg akarván velünk értetni. hogy az Isten azért küldötte volt el a kristust., hogy új szövetséget csinállyon az emberekkel. malak 3. 1. matth. 11. 10.

K Miért mondod hogy a kristus a mi utunk?

F A kristus azt maga. mondgya., meg akarván velünk értetni, hogy mi nem mehetünk az ő Atyához, hanem csak ő általa. és hogy csak úgy erhetünk a menyekben., ha az ő nyomdokit követtyük.

K Miért mondod hogy a kristus a kapu?

F Ö azt maga mondgya, *Én vagyok a kapu.* meg akarván velünk értetni., hogy csak ő általa lehet az üdvességnek uttyában menni, hogy ha valaki, nem a kristus által mégyen valamely hivatalban., vagy rendben., az olyan az üdvesség uttyán kívül vagyon. joan 10. 1.

K. Miért mondod. hogy a kristus a szegelet kö. és a fundámentum. a melyre építettünk.,?

F A kristus azt maga mondgya. és ő utánna szent pál. meg akarván velünk értetni., hogy minek utánna meg vetették volna. a kristust a sidok., az ő fejeké lett. és meg egyesítette őket. a több nemzettségekel., úgy hogy, akár a nemzettségek. akár a sidok, de csak a kristusra kel építeni. üdvességeknak. lelki épülettyét., az embereknek, úgy is kel tekénten a kristust., mint reménségeknak kezdetét. és fundámentumát.. luk 20. 17. act. 4. 11.

Magyarázat

Hogy ezt a feleletet meg lehesen érteni; meg kel néznünk hogy mit mond ez iránt a száz tizen hetedik soltár., *A kö mellyet meg vetettek az épittök, a lett a szegelet fejevé. az urtol lött ez, és csudálatos ami szemeink előtt.*

A bizonyos hogy a kristus magát olyan köhöz hasonlittya a melyet az építő mesterek meg vetettek., és a mely követ azután. az épületnek leg főveb helyére tették., a ki erre a köre esik. el romol. és a kire esik. el ronttya azt. matth. 21. 43. szent péter meg mondá a sidoknak., hogy a kristus az a kö. a melyet el vetettek., de azt a szegelet fejevé. tették.

19. Articulus.

Ismét. A kristus Jesusnak az emberekhez valo *tulajdonságinak* minémüségeinek magyarázattya.

K Miért mondod hogy a kristus a fa. a melynek mi vagyunk az ágai?

F A kristus maga tanittya nekünk ezt a vigasztalo igazságot, mondván *En vagyok az igaz szöllő tö. és az én Atyám a szöllő mives, minden szöllő veszszöt, a mely én bennem gyümölcsöt nem hoz. el mettzi. és mindent a mely gyümölcsöt hoz, meg tisztittya. hogy több gyümölcsöt hozzon. maradgyatok én bennem., és én ti bennetek., miképpen a szöllő veszö nem hozhat gyümölcsöt ő magától. ha meg nem marad a szöllő töben, e képpen tistem, ha én bennem nem maradtok., Én vagyok a szöllő tö. ti a szöllő veszök; a ki én bennem marad, és én ő benne. a sok gyümölcsöt hoz. mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek, ha ki én bennem nem marad, ki vettetik mint a szöllő veszszö. és meg szárad, azt öszve szedik., a tűzben vetik, és el ég. joan 15. 1.*

K Miért mondod hogy a kristus az igazság. a melyet követnünk kel.?

F. Ezt maga mondgya. *Én vagyok az igazság.* magát az igazságot követik tehát.. a midön a kristust követik.,

K Miért mondod hogy a kristus a mi életünk?

F Ezt maga mondgya a kristus., *Én vagyok az élet.* szent pál is azt mondgya, hogy a kristus a mi életünk., mikor a kristus meg jelenik. ati életetek: akkor ti is meg jelentek ő véle adicsőségben. Colos. 3. 4.

Hogy meg lehessen ezt a mondását érteni szent pálnak. azt meg kel tudni, hogy egy keresztényben. két féle élet vagyon. a természet szerént valo élet. amelynek kezdete az okos lélek, és a lelki élet, amelynek kezdete. a kristus lelke. aki bennünk lakozik, ugyan ez a lélek is cselekeszi, hogy a kristus áll mi bennünk. mivel. a mely lélek élteti a kristust. ugyan azon éltet

minket. mostanában. egy keresztyényben csak a természet szerént valo életet láttyuk, a lelki élet el vagyon benne rejtve. hanem csak az utolso napon fog a ki nyilatkoztatni.

Mind ezekre szent pál tanyit minket. aki is azt mondgya. hogy mi, a kristus lelkét vettük; és hogy, az a lélek bennünk lakozik. rom. 8. 9. azt mondgya. hogy már nem mi élünk. hanem akristus áll mi bennünk. *Én élek. mondá. vagy is inkább nem én élek. hanem akristus áll, én bennem.* meg másut azt mondgya. *meg holtatok., és a ti életetek el vagyon rejtve. a kristusal az Istenben.* Colos. 3. 3. azt is mondgya hogy a kristus élete. annak idejében. ki fog nyilatkoztatni mi bennünk; *Mindenkoron ami testiünkben velünk hordozzuk a Jesus sanyargatását., hogy a Jesus életeis ki nyilatkoztassék a mi testeinkben: mindenkor halálra adatunk. a Jésusért. hogy a Jésus életeis ki nyilatkoztassék a mi halando testiünkben.* 2 Cor. 4. 10.

K. Miért mondod hogy a kristus a mi kenyérünk?

F. Azt a kristus mondgya *Én vagyok. az égből le szállot élő kenyér; aki ezt a kenyeret eszi. örökké áll, Az én testem valóság. étel. és az én vérem, valóság. ital.* joan..

K. Miért mondod hogy a kristus a mi pásztorunk..?

F. A kristus maga adgya magának ezt a nevet. és szent péter. azt mondgya, hogy akristus ami lelkeinknek, pásztor és püspökje, azt könnyü által látni. hogy hány féle ókból lehet néki ezt a nevet adni. mivel a mi el tévelyedésünkor, ő fel kereset minket. és az akolyba vitt, ő úgy vigyáz reánk. mint egy jó pásztor vigyáz a juhaira. ő malaszttya által oltalmaz minket ellenséginktől. ő minket táplál. óktat. életét érettünk adgya. és magát fel áldozza üdveségünkért. joan. 10. Isai. 40. 11. hebr. 13. 20.

K. Miért mondod hogy a kristus a mi jegyesünk?

F. A kristus maga adgya magának ezt a nevet, azért a szövetségért. amelyet aző nagy szeretetiből tett az anyaszent egyházával, ez örökös szövetség., a melynek szenttséges formaja a keresztyényi házasság. szent pál szerént. 2. Cor. 11. 2. ephes. 5. 22.

K. Miért mondod hogy a kristus a mi orvosunk?

F. A kristus maga adgya magának ezt a nevet. mert azért jött el. hogy meg gyógyittson. betegséginkből. és nyavalyáinkbol. magára vévén nyomoruságinkot. matth. 9. 12 márk.. 2. 17. luk. 4. 23.

K. Miért mondod hogy a kristus a mi királyunk?

F. A profeták. eszerént nevezték őtet. maga eszerént nevezi magát pilátus előtt, és szent pál azt mondgya. hogy ő. az igasságnak., és a békeségnek királlya. a királyoknak. királlya. és uraknak ura. mind ezek valóság. illenek ő reája, mivel ő Isten. úgy pedig mint ember. minden teremtett állatok felet valo. és minden hatalom adatot néki. amenyekbe. és a földön.

K. Miért mondod hogy a kristus a mi biránk?

F. Ezt a kristus. és az apostolok mondgyák nekünk. a kristus maga dicsőségében fog el jöni hogy meg itéllye az embereket. Az atya Isten. az ő fiát. birájává tette. az eleveneknek. és a holtaknak: joan. 5. 22. tim. 4. 1.

K. Miért mondod hogy a kristus. kezdője. és el végezője hitünknek?

F. Azt szent pál mondgya. meg akarván velünk értetni, hogy a kristus adgya nekünk kegyelméből a hitet, ő teszi azt tekéltessé. és ő is tartattya azt meg velünk mind végig. hebr. 12. 2.

K Miért mondd azt hogy a krisztus léssen a mi dicsőségünk. és boldogságunk. az égben?

F Mert az örök élet. abból áll, hogy meg üsmérjék avalóságos. Istent, és a krisztust, a kit az atya küldöt el. a szentek boldogsága a menyekbe. az, hogy látták. szeretik. és birják örökösön a krisztust. ökk véle meg válhatatlan egyeségbe vannak., ugy hogy, amint szent pál mondgya. a krisztus minden mindenben, és mindenek mindenben colos. 3. 11.

20 Articulus.

Hogy Miben, és mi formában példánk nekünk e földön

A krisztus.

K. Miért mondd hogy a krisztus csak azoknak léssen boldogsága mennyekben., akik ötet követni fogják mint példájokat e földön.?

F. Ezt a krisztus mondgya. és ő utánna szent pál. és a több apostolok is mondgyák. akristus azt mondgya. *hogy aki és utánnam akar jöni, mondgyon ellene magának. visellye keresztyét. és kövessen engemet.* matth. 17. 24. mark. 8. 34.

Meg másut azt mondgya. *nem nagyob atanitvány a mesternél. sem a szolgál az uránál. elég atanitványnak hogy olyan légyen, mint a mestere, és a szolgának mint az ura.,* matth. 10. 24.

Szent pál azt mondgya; *hogy akiket elevé meg üsmért. elevéis el rendelte. hasonlokká. lenni az ő fia ábrázattyához.* rom. 8. 29. *Mint hogy aföldi embernek ábrázattyát. viseltük. visellyük a menyeknek is ábrázattyát.* 1 Cor. 15. 49. *meg másut. hogy le kel tennünk. az előbbi élet szerént valo embert, a ki is földi ember. és az uj emberben kel öltözniünk., a ki a krisztus:* ephes. 4 : 22. tudniillik, amint magais mondgya másut. hogy ellene kel mondanunk a világi rosz kivánságoknak.. és a krisztushoz kapcsolnunk magunkot. tanítási szerént kel élnünk. és követnünk kel példáit. tit 2. 12. philip. 2. 5. hebr 12. 2.

szent jános azt mondgya. hogy hasonlo életet kel élnünk. mint a melyet élt a krisztus e földön. 1 joan. 2. 6. egy szoval, semmit szükségesebnek nem látunk a szent írásban, mint azt. hogy a krisztust kövessük mindenben. mint példánkot

K. Legg inkább, miben kel ugy tekéntenünk a krisztust mint példánkot?

F. A krisztus életében. vannak olyan dolgok. a melyeket követni kel. minden keresztyének. akár minémü renden lévő legyen, vannak meg olyanok. a melyeknek követése., a különböző alkalmatoságokon., a belső, vagy a külső indulatokon áll. példának okáért. a közönséges hivek nem követhetik a krisztust. tanításában. és prédikálásában. de nincsen olyan renden levő. aki ne tartoznék valamely részit akristus életének követni, mint példáját.

K Mellyek azok a dolgok a melyeket kel követni minden renden lévő keresztyének a krisztus életében?

F 1. követnünk kel ötet abban. hogy ő meg vetette az érzékenységbéli dolgokat.. a kevélységet. a haszontalan dolgoknak. tudását. vagy látását. a fösvenységet.

2. ő egyedül az Istenhez ragaszkodot. mindeneket az ő dicsőségiért, és aző dicsőségére cselekedet; ez is rövideden. minden kötelesége. egy keresztyének., Ebben az indulatban kel lenni minden keresztyének, gazdagnak, szegénynek, királynak. urnak, szolgának. minden tartozik. a krisztus példájára.. nem a világhoz., hanem csak az Istenhez ragaszkodni,

K. Mellyek azok a dolgok., akiket kel követni akristusban. különös rendekben. és hivatalokban.?

F hogy erre a kérdésre meg lehesen felelni. igen sok féle hivatalokat. és rendeket kellene meg vizsgálni mind külön külön., de azt most nem cselekeszük, mivel még ezután. ebben a munkában., minden féle renden, és hivatalban lévőnek. kötelességről eleget fogunk szollani., hanem itt csak azt mondjuk közönségesen, hogy az evangéliumban., amelyet szorgalmatosággal kel olvasni minden kereszténynek, meg találhattya ki ki azokat a rendeket és példákat, a melyeket követni kel, a kristus, példának okáért, meg mutatta. a maga személyében. a királyoknak. és mind azoknak. akiknek hatalom adatott kezekben. hogy csak az Isten dicsőségire. és az alattok valójoknak üdvösegekre kel elni azzal a hatalommal.

A pásztoroknak. meg mutatta. hogy fel kel magokat áldozniok a juhokért. azokat kel szeretni. üsmérni, oktatni, azok előtt kel járni. ne az emberektől félyenek, hanem egyedül az Istentől. csak az igazsághoz kapcsolják magokat., a világ itéletit., ígéletit, és fenyegetésit meg vessék.,

A prédikátoroknak meg mutatta. hogy hasznok keresők ne legyenek, hanem alázatosok., hogy ne a palotákat, és nagy renden lévő halgatokat keresék, hanem a hová az Isten hija őket, odamenyenek, vagy a falukban. vagy a városokban., és hogy némelykor; sokal nagyob gondal kel fel keresni. egy szegény., és goromba bünost, egy olyan embernél. aki nagy tiszttségben. és bővölködéshben vagyon

Elé lehetne számlálni. atöbb renden. és hivatalban lévőket is., és elejekbe adni az uraknak. a szolgáltnak. a mester embereknek. az atyáknak. és anyáknak. a gyermekeknek., a szegényeknek, és gazdagoknak, abetegeknek. nyomoruságban lévőknak, az el hagyatattaknak., mind ezeknek mondom. elejekbe lehetne adni hogy miképpen kövessék. a kristust mind ezen külön külön féle állapotokban. és rendekben; de csak az evangéliumot olvasák. figyelmeteséggel. és abban fel találják., akár mely. hivatalban. és rendbe legyünk. de az irás szerént, egyaránsu indulattal, és hajlandosággal kel lennünk. akristuséhoz, úgy itéllyünk mindenekről. valamint ő, úgy beszéllyünk, cselekedgyünk, szenvedgyünk, könyörögjünk. valamint ő. ezeket is foglallyák magokba szent pálnak ezek a szavai, *hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu* legyetek olyanok. mint a kristus volt. egy szoval oly tellyeseknek kel lennünk a kristusal. hogy valóságal el mondhassuk. hogy ő él mi bennünk valamint szent pál mondá magáról. Én élek. vagy is inkább nem én élek. hanem a kristus él. bennem. philip. 2. 5. ephes. 4. 24.

6 Rész

A szent Lélekről. és a keresztényi vallásnak fel állításáról.

Első Articulus

A szent Léleknek le szállásáról.

K A kristus menybe menetele után. hová menének az apostolok?

F Mindnyájan viszá térének jerusálemben., és a parancsolat szerént. mind addig ott maradának. valamég a szent lélek le nem szálla.

K. mit miveltek mind addig?

F magános életet eltenek, és fő képpen az imádságban foglalták magokat,

K. Micsoda időben, és hány orakor szálla le reájok a szent Lélek?

F kilencz ora tájban reggel. áldozó csötörtök után. a tizedik napon. és ötvenedik napon. a kristus fel támadása után. a mely napon a pünkösödöt illették asidok.

K. Miért akará az Isten. hogy a szent lélek. a sidok pünkösdyekor szállana le?

F Azért hogy jobban ki tessék. a valóság. a melyet jelenti vala a sátoros Innep., mert mivel hogy a sidok egyiptumból való ki menetelek után. ötven nap múlva vették az Istentől moyses által. a kö táblára. írott törvényt, az Isten azt akará, hogy a szent lélek. le szállván. az embereknek szivekben írja. a törvényt. ötven napal azután. hogy a kristus meg változta bennünket az ördögnek rabságából. fel támadása által.

K. Miképpen szálla le a szent lélek az apostolokra.

F Nagy zugás hallaték. mint a szeleknek zugási.. a mely bé tölté a házat. melyben valának mindnyájan atantványok. a Boldogságos szüzel. azonal tüzes nyelvek szállának le mindenikére, és bé töltetének szent lélekel.

K Mit értesz azon. hogy az apostolok. bé töltetének szent lélekel.?

F Azt értem. hogy a szent lélek. a szent háromságnak harmadik személlye., a ki is kristus lélkének, és igazság lelkének neveztetik., reájok le szállván. őket meg ujjittá, és benne lakozék. joan. 14. 16. 17.

K Micsoda változást tett a szent lélek az apostolokban.?

F. Egészen új embereké tévé őket. mert. 1. új világoságal, Isteni szeretettel. buzgoságal. erővel, és jó erkölcsel. tölté bé őket. a kik is annak elotte. gyengék. és homályos elmeüek valának.. joan. 17. 13.

2. Minden féle nyelveknek szollására. való ajándékát adá nékik. hatalmat ada a csuda tétélekre., noha ökk. annak elotte. tudatlanok valának. és leg aláb valók. a nép közöt. act. 2. 9.

K Az apostolok csak magokért vevéké a szent lelket.?

F. Ők azt azért is vevék. hogy azt közöllyék ajándékival. és hasznaival. együt. mind azokal., a kik hinni fognak a kristusban. ő általok. vagy helyekben lévőek által. act. 8. 15. rom. 5. 5. 8. 9.

K. Mikor veszik a hivek a szent lelket. az apostolok. vagy helyekben lévőek által?

F veszik annak sengéjit a keresztségbé. de főképpen azt veszik a bérmálás szenttségében.

K Micsoda hasznot téssen a szent lélek a hivekben. kik azt veszik.

F. Az Isten szeretetét. önti szivekben. valamint az apostolokban. buzgoságot., erőt, és jó erkölcsöt ólt beléjük. de nem adgya nékik mindenkor azt a nagy tudományt. és a tsuda tételre való ajándékot. mert mostanában. hogy a keresztyeni vallás bé vétetett, a tsuda tétélek nem olyan szükségesek. mint abban az időben. amelyben tsuda tétéleket kellett meg bizonyítani annak igazságát.

K A proféták meg mondották valaé. a szent léleknek le szállását.?

F Az apostolok mihent a szent lelket vevék. szent péter a sidoknak kezde prédikálni, a melyben meg mutatá nékik. hogy joel proféta meg mondotta volt azt a nagy dolgot., a melyet ők úgy csudállyák vala. act 25 2. 16. joel. 2. 28.

2. *Articulus.*

Az Apostoloknak prédikálásokról. sok számu sidoknak meg téréséről. és a többinek büntetéséről.

K Mit cselekedének az apostolok. azután. hogy a szent lélek le szálla reájok?

F. A kristus parancsolattya szerént. az Evangyéliumot prédikállák a sidoknak, a samaritánusoknak. és azután a pogányoknak.

K Miért akará a kristus hogy az apostolok leg először a sidoknak prédikállák az Évagyéliumot?

F Azért mert a sidóság az Isten nepe vala, ábrahámnak maradékja. akivel szövetséget tett volt az Isten. a Messiás nékik volt ígéletbe. ők is voltak meg tartóji az Isten törvényének, és a jövendöléseknek.

K. A sidok meg téréneké az apostolok prédikálására?

F Sok számuan közüllök meg térének, szent péter. csak egy napon. három ezeret térítte meg közüllök, más alkalmaságal. egy szers mind ött ezeret., a több apostolok is sok számuakat térítének meg. és azoknak számok. kik meg térnek vala., minden nap nevedek, de nagyob része a népnek. a proféták jövendölések szerént. a hihetlenségbe marada act. 2. 41. rom. 11.

K Micsoda életet élnek vala azok a sidok. kik keresztényeké lének?

F Igen szent életet éltenek., mindnyájoknak. egy szivek, és egy lelkek vala, ajoszágotok oly kevésre becsüllék, hogy azokat el adák. és az arrát. az apostolok lábaihoz tevék, hogy azt ki osztogatnák azoknak. kik szükségben valának, minden közös volt közöttök, olly igen ellene mondtak vala magoknak., hogy örültenek, és boldogoknak tarták magokat, a midön valamit szenvedhetének akristusért., az ő buzgoságok csudálatra méltó volt. anapot. és az éttzakát. az imádságban töltötték. act. 4. 32.

K. Mit mivelének azok kik meg nem térének.

F Az Apostolokat, és atöbb hiveket nagyon kezdék üldözni..

K. Az Isten büntetetlen hagyáé a sidoknak vétkeket.?

F. Nem, mert az Isten reájok bocsáttá mind azon büntetéseket. a mellyeket meg jövendöltek vala aproféták,

1. El hagyattának vakságokban, és keménységekben Deut. 28. 28.

2. Az Isten nem tartá őket többé. maga nepinek lenni. hanem helyettek a pogányokat hívá a hitre. hogy azok birnák örökségül órszágát, a mellyet meg veték a sidok. ose. 1. rom 9. 25.

3 Azö városokat meg vették., fel prédálták, és el égették. a templomjokot egészen le rontották, ahazájok egészen el pusztula., ki mondhatatlan sok számuakat, a romaiak meg ölének.,és a kik a halált el kerülheték. az egész világra el terjedének. a hol vannak. és léznek. oséas mondása szerént mind világ végiig. király. templom, oltár. és áldozat nélkül, hordozván mindenüt magokal., az Istentől valo meg vettetéseknek látható bélyegét. daniel. 9. matth. 24. mark 3. luk. 21. ose. 3. deut. 28.

K. Ez az utolso nyomoruság micsoda időben szálla. a sidokra?

F. Vespásiánus császár alat. a kristus halála után. harmintz nyolcz esztendővel.

K. Miért nem akará Isten, hogy tellyeséggel el töröltetnék az egész sidó nemzet, hanem hogy el terjedjen az egész földre, és hihetlenségében meg maradjon?

F Nagy sok fő okokra való nézve. 1. az egész földre való el oszlások, nagyon segített a pogányoknak meg téréseket. mivel mindenüvé el vivék magokat a szent könyveket. a melyekből, a pogányok meg láták. a jövendöléseknek bé tellyesedését.

2. A profétiáknak olvasása. a melyeket mindenüvé el vivék a sidok., oly igen meg győzé, a pogányokat. és oly igen meg szaporította a keresztényeket, hogy Antoninus Császár., a ki indította az ötödik üldözést az anyaszent egy ház ellen. nem találta más módót abban hogy azt meg gátolhassa. és eleit vehesse., mint azt, hogy meg tiltta büntetés alatt. a profétiáknak olvasását.

3. A sidoknak. meg keményedések. vakságok., és meg vettettetések., mindenkori bizonyságok. a keresztényi vallásnak valóságáról., mert mind ezeket meg mondották vala aproféták. s. aug. de civ. dei lib 5. cap. 34. s. aug. libr. de fide rerum quae non videntur.

4. Az Isten el hagyván a sidokat, az által helyt ada apogányoknak hogy az anyaszent egy házban mennyenek. ők valának az avad olajfa. a melyről szól szent pál. rom 11. de az Isten tellyeséggel el nem hagyta a sidokat, hanem csak egy ideig. mert a midőn a nemzettségek között való választattaknak számok bé telik., akkoron a sidok is meg üsmervén magokat, meg térnek., ugyan ez az utolsó hozzájuk való irgalmasága az Istennek., egyik fő oka. hogy el nem törölte őket. rom 10. 11.

3 Articulus.

A keresztényi vallásnak az üldöztetésekből való fel állításáról.

K. A keresztényi vallásnak valánaké ellent mondoi. fel állításakor.?

F Igen is valának. mert mindenüt nagy üldöztetésekből kellett fel állítani; de mindenüt győzedelmet véve. az emberi hatalmon, ugyan ez is teszi csudálatossá fel állítását. és ebből ki tettik. hogy a világnak meg térése. nem az embereké. hanem Isten munkája vala. s. aug. de civ. dei. libr. 18. cap. 50.

K. A keresztényi vallásnak. minden emberi hatalom nélkül való fel állítása. meg valaé mondva a proféták által?

F Igen is. mivel danielnél ezt világosan jelenti a követtske. mely magától el válván a hegytől. azután lassanként. nagy hegy lett belőle. mely el fogá az egész világot és maga alá veté. az egész birodalmakat. dan. 2. 37.

K. Az apostolok. és az ő tanítványi. miképpen viselék magokat, az üldözésekbe.?

F Senki közülök nem zugolodék. se magát nem oltalmazá; hanem bölts oktatásokkal. és irásokkal bizonyították meg ártatlanságukat, és a keresztényi vallásnak. igaz voltát. mindnyájan nagy békeséggel türesek szenvedék az igazságért a kinokot, és a kegyetlenségel való halált.

K. ki indította fel az üldözéseket?

F Az ördög. mivel meg akará tartani hatalmát az embereken, és ellene állani a kristus hatalmának. luk. 11. 21.

K. Az ördög kik által gerjeszté fel az üldözéseket?

F A sidok, a pogányok., a Császárok., fejedelmek és az egész emberi hatalmok által. act 4. 5.

K. Az ördög véghez vihetéé szándékát, hogy el törölhesse a kristus vallását?

F. Nem söt meg szégyenire válék, mivel az üldözések. mellyeket támaszta, nem hogy fogyasztotta volna, de söt még szaporította a kristus tanítványit. s. aug. de civ dei. libr 18. cap.50.

K. Az üldözések mi formában szaporították a kristus tanítványit?

F. A meg számlálhatatlan martyrumokal. és azoknak számokal., kik csudallyák vala a martyrumokra. valo nagy bátorságokat

Magyarázat

Mártyr. E görög szó. a mely bizonyág tételt teszen, tehát martyrumot szenvedni. nem egyéb. hanem halált. vagy kint szenvedni, a kristusrol. vagy az igazságról valo bizonyág tételért, azoknak pedig számok meg számlálhatatlan. kik meg holtak. vagy kint szenvedtek az igazságért..

K. A martyrumok. miképpen szaporították vala a hivek számát. nem fogyozták valaé inkább halálokal?

F. ugyan halálokal szaporították vala a hivek számát. mivel egy mátyrnak példájára valo nézve. gyakorta sok számu pogányok térnek vala meg, tertullianus jól mondá. hogy. az martyrumnak vére. a kereszténységnek magja. mivel. egy magg helyet. a ki meg holt. száz termet helyében az évangyélium szerént.

K Mennyi ideig tartá az üldözés?

F. Három száz esztendeig. mind addig valamég Constantinus Császár kereszténye nem lett. azután a több fejedelmek is keresztény vallásra állának..

K A keresztényi vallást üldöztéké mind azok a Császárok kik uralkodtak a kristus halála után Constantinusig?

F. Nem mindnyájan, az Isten meg sem engedé hogy az üldözések hoszasok légyenek. a haboruságot gyakorta meg csendesítette. azért hogy a hivek egybe gyülhessenek: és rend tartást tehessenek. az első három saeculumok alatt. tizen két rendbéli üldözéseket látunk.

K. kik valának tehát azok a Császárok. kik üldözték a keresztényeket?

F Leg első vala Néró. aki parancsolatot ada ki az üldözésre. Anno Domini. 64. és tartá az üldözés. 68.ig a melyben meg hala ez a császár.

A második üldözést kezdé domitiánus császár. Anno Domini 90. és tartá ennek a fejdelemnek haláláig. 96.

A harmadik üldözést. kezdé trájanus császár. Anno Domini 97. ez a Császár parancsolatot nem ada ki a keresztények ellen. hanem csak a gyülekezetet tiltá meg közöttök., de a gubernátorok meg öleték azokat. kik egyben gyülnek vala az Isteni szolgálatra. végtire a Császár meg tudván. hogy a keresztények annyin mennének a halálra., hogy még hóhért sem találhatnának elegendőt. meg ölettetésekre. el hagyatá az üldözést.

A negyedik üldözést indittá Adriánus Császár. Anno Domini. 118. e meg tiltá minden féle új vallást., nem nevezvén a keresztényi vallást. nyolcz esztendő mulva. meg tiltá hogy ne kinoznák a keresztényeket. mind azon által holtáig tartá az üldözés. ugy mint 137.

Az ötödik üldözés kezdődék Antoninus Császár alatt. 138.ban. enoha parancsolatot adaki 153, hogy meg szünnék az üldözés., mind azon által. a fő tiszték. hamiságok miat. még 156.ban. elég martyrumok valának.

A hatodik kezdődék Marcus aurélius alatt. 161. ben. és ennek a császárnak parancsolatlyából meg szünek 174 ben

A hetedikét kezdé Severus Császár. 199. és tartá ennek a Császárnak haláláig. úgy mint 211.ig.

A nyolczadikát kezdé. Maximinus Császár. 235 ben ez a Császár. noha csak a püspököket parancsolá meg öletni, de a gubernátorok a több edgy házi renden lévőket is oda számlálák. és meg öleték akiket meg kaphatának., ez az üldözés, ennek a Császárnak halálával végezödék el. 238. ban.

A kilentzedikét kezdé decius császár. 249. a mely nagy kegyetlenséggel tartá 251 ig. a melyben nyomorultul. meg hala ez a Császár.

A tizedikét. váleriánus. és Galliánus Csaszárok kezdék.. 257. ben. e nagy kegyetlenséggel tartá negyed fél esztendeig.

A tizen egyediket kezdé Aureliánus csaszár. 273 ban. és vege lett 275 ben

A tizen kettödikét, kezdék. diocletianus. és Maximianus Csaszárok. 303 ban. Galerius császár. a ki diocletianus helyében. következék. el hagyatá az üldöztetések 310. ben. de halála után. Maximinus el kezdeté 312. ben. licimus Csaszár nagy kegyetlenséggel követé. 316 tól fogvást. mind addig valamég Constantinus ura lévén az egész birodalomnak, az Anyaszent egy házat nagy nyugodalomba tevé. a keresztényi vallásra térvén magais.

De azt jó meg tudni, hogy mind azok a Csaszárok kik az anyaszent egy házat üldözék. veszedelmes halálal holtak meg.

K Constantinus CSászártól fogvást. az Anyaszent egy ház volté üldöztetésben?

F Igen is volt, mert ő utánna. nagy kegyetlenséggel. és hamisággal üldözé juliánus Apostata császár. de még ezen császár után is üldöztetéék, vagy a pogányoktól. vagy a sidóktól; vagy az eretnekektől. vagy arosz keresztényektől. Az anya szent egyház soha nem volt. nem is lészen. ezen valamelyik üldöztetések nélkül. a mint azt meg fogjuk mutatni., és ezek a különösön való üldöztetések, az ante christus közönségesen való üldöztetésin végezödnek el. csak világ végin. s. aug. libr. 18. de civ Dei Cap 52

Hetedik Rész.

Az Anya szent egy házról.

Első Articulus

Hogy mi légyen a kristus Anyaszent egy háza. annak láthatóságáról. és hogy micsoda különbséggel különböztetik meg. atöbb gyülekezetektől.

K. Minek neveztetett a gyülekezet. amely a kristus vallására állott.?

F keresztényi, vagy Catholica Anyaszent egyháznak, vagy is egy szóval. Anyaszent egy háznak..

Magyarázat

A hivek leg előbször Antiochiában neveztetének keresztényeknek, mivel az apostolok tanítványi a sidóktól való üldöztetések miat. el széllyedvén, oda menének hirdetni az

évagyéliumot. szent péter. az apostoloknak feje őt is állította vala fel egy darab ideig az ő apostoli szekit; a melyet az után romában állittá fel, maradando képpen. act 11. 26. s. aug epist. 165. ad generosum.

Ez a szó keresztény. a kristus tanítványit teszi; ekképpen hivatatnak mind azok, kik meg kereszteltettek. és akristusba hisznek.

Ez a szó Ecclesia. görög szó. mely gyülekezetet. társaságot teszen. de közönségesen a helyet is annak hívják ahová gyülekeznek.

K. Micsoda az Anyaszent egy ház?

F. Nem egyéb hanem a hivekből és a pásztorokból álló társaság., a mely meg egyezvén. a kristusban, egy testé lettek ő véle. a mely testnek ő a feje. Ecclesia. plebs sacerdoti ad unata, et pastori suo grex ad haerens. s.Cypr. epist 66. ad pupianum.

Magyarázat

Ez a magyarázat. az egész anyaszent egy házat illeti. a melyben foglaltatnak a meny országban lévő boldog lelkek, a purgatoriumban szenvedő lelkek, és a hivek. kik eföldön élnek..

K. Micsoda a keresztény anyaszent egy ház?

F. Az., a hivekből álló tarsaság, a kik egyenlő hitet tartanak, a kik egyenlő szenttségekben részesülnek, az igazán való pásztorok alatt vannak, a kiknek látható fejek a pápa. a romai püspök, szent péternek successora. és a kristusnak földön lévő helytartója.

Magyarázat

Azt mondám, *hogy a hivekből álló társaság* mivel az olyanoknak társasága. kik a kristusban hisznek.

Kik Egyenlő hitet tartanak. mivel az anyaszent egy ház nem üsméri az olyanokat fiainak, kik meg elegyittik a hitet

Egyenlő szenttségben részesülnek., mivel azok által. lesznek ahivek egy testé akristusal., és egyeseké lesznek magok között.

Az igazán való pásztorok alatt., a kiknek fejek a pápa. az olyan el rontaná az egységnek kötelét, a melyet tett a kristus az anyaszent egy ház. tagjai. köziben. hogy ha pásztorinak nem üsmerné azokat, akiket arra rendelte hogy az anyaszent egy házat igazgassák.

K. Ez a társaság láthatóé.?

F. Igen is, mivel az irás ahegyhez hasonlittya., a kristus azt mondgya, hogy az embereknek engedelmeskedni kel az Anyaszent egyháznak. szent pál azt mondgya hogy a szent lélek. a püspököt az Anyaszent egyház. igazgatására rendelte. matth. 18. 17. act. 20. 28.

K. Az Anyaszent egy ház. nem a választottak társaságából állé, a mely társaságot csak egyedül az Isten üsméri, tehát ez a társaság láthatatlan?

F Valo hogy a választottak legg kedveseb fiai az Anyaszent egy háznak, a választottak mindnyájan az Anyaszent egy házban vannak. és lesznek mind holtig. amelyen kívül nincsen üdveség. de a földön lévő anyaszent egy ház; a kiről is vagyon itt a szó. nem tsak a választottak társaságából áll. hanem, a mint a szent Atyák mondgyák., a jó magból. és konkolyból. a jóból. és gonoszakból. és tsak a világ végén tisztittatik ugy meg. hogy tsak a választottak társaságából állyon.

K Hogy ha látható az anyaszent egy ház, miért teszünk rolla hittelt valo vallás tételt. hogy fent vagyon. ezeket a szokas. hiszem az Anyaszent egy házat., azt nem kel hinni a mit látunk.?

F. mi látunk egy dolgot, és mást olyat hiszünk. a melyet nem láttyuk, mi láttyuk a látható társaságot. és azt hiszük, hogy az a társaság az Isten Anyaszent egy háza. a mely mindenkoron meg fog maradni tisztán a hitben a kristus ígérete szerént. a kristust látták., de azt hinni kellett, hogy ő légyen a kristus, mi láttyuk a szentségeknek külső jeleit. de hinnünk kel. hogy azok bűneinknek bocsánattját munkálodgyák.

K. Sok olyan társaságok vannak. kik igaz Anyaszent egy háznak mondgyák magokat, ugy mint a görögök. kik scysmathicusok. a lutheránusok., Calvinisták. az Angliai protestánsok., mind ezek közöt. micsoda jelekről lehet meg üsmerni. melyik az igazán valo Anyaszent egy ház?

F Négy féle jelekből lehet azt meg üsmerni. a melyek a szent irás, és a tráditiók szerént. meg különböztetik az anyaszent egy házat. a scysmathicusoktól, és a hereticusoktól. azok a jelek pedig ezek., az Anya szent egy ház. Edgy. szent. közönséges, és Apostoli. a mely társaságra illik ez a négy dolog. a minden bizonyal a kristus Anyaszent egy háza. atöbb tarsaságok pedig akikre nem illik. hamis ecclesia. azt pedig meg mutattyuk. hogy csak egyedül. a közönséges Anyaszent egy házra. a kit közönségesen romai Anyaszent egy háznak nevezik., illik ez a négy bélyeg. s. aug. lib 13. Contra fausti. Cap. 12. et 13.

2 Articulus.

Az Anyaszent egy háznak edgyes voltárol. és annak
külömb külömb féle tagjairol.

K Miért mondod hogy az Anyaszent egy ház edgy?

F Azért mert a hivek. akiből áll tarsasága csak egy testben foglaltnak. egy fejek is vagyon, és mindenik tagja ennek a testnek egyet hiszen, és remél.

K. kicsoda a feje az Anyaszent egy háznak?

F A kristus annak láthatatlan feje, és a pápa. ugy mint szent péternek successora., látható feje e földön.

K. Miért mondod hogy a hiveknek akiből áll az Anyaszent egy ház. csak edgy hitek vagyon?

F Ezt szent pál mondgya. ugyan erre való nézveis vetette el mindenkor magátol az anyaszent egyház. az olyan tagjait. kik különös hitet akartak tartani: mivel azt akarja hogy az egész tagjai egy hitben legyenek ephes. 4. 5.

K. Miért mondod hogy a hiveknek. akiből áll az anyaszent egy ház. egyenlő reménségek vagyon?

F Azt szent pál mondgya., hogy mindnyájan egyenlő boldogságra hivatattunk. ephes. 4. 5.

K. Miképpen. nevezik a hivek társaságát, kik az égben uralkodnak a kristusal.?

F Győzedelmes Anyaszent egyháznak, menyei jérusálemnek., Isten városának. a választottak Anyaszent egyházának.

K. Miképpen nevezik azoknak a lelkeknek társaságokat. kik a purgatoriumban szenvednek?

F szenvedő Anyaszent egy háznak., mivel azért szenvednek hogy eleget tehessenek az Isten igasságának

K. Miképpen nevezik e földön lévő hiveknek társaságokat?

F Vitézkedő Anyaszent egy háznak mivel valamég e földön lészen. mindenkor kel viaskodni.

A vitézkedő Anyaszent egy ház magában foglallya mind azokat, kik meg vannak keresztelve, és akik nem ex communicatusok. ebből következik hogy a hitetlenek. és a sidok nem tagjai, mivel nincsenek meg keresztelve. Az eretnekek, scysmathicusok. és ahittől szakadtak. noha meg legyenek is keresztelve. de nem tagjai az Anyaszent egy háznak, mivel el szakadtak társaságotól.

3. *Articulus*

Hogy micsoda egyeség vagyon az anyaszent egy ház tagjai között. és a szenteknek egyeségéről.

K. Mind annyi sok féle tagjai az Anyaszent egyháznak. egyezneké egy más között?

F igen is. mivel mindnyájan csak egy testben foglaltatnak, a mely testnek a kristus a feje, ugy hogy valóságal. el mondhatni. hogy mindnyájan a kristus tagjai.

K Az anyaszent egy ház tagjait mi kapsollya esze egy másal.?

F belső képpen a kapsollya őket esze egymásal. hogy mindnyájan egy lélekből, és kegyelmekből részesülnek. és egy láthatatlan főtől függenek., külső képen pedig a, hogy egy hitet vallanak: egyet reménlenek. azon szentségekel részesülnek. azon pásztoroknak engedelmeskednek. és ugyan egy látható főtől függenek.

K minek nevezik azt az egyeséget. amely az anyaszent egy háznak egész tagjai között vagyon?

F A szentek egyeségének., Communióának. e deák szó. a mely annyit téssen. mint esze valo kötözés, társaság. közlés. egyeség.

A *szenteknek*, mert az anyaszent egyháznak minden tagjai meg szenteltettek a kereszttség által, és szentek. mind addig még annak kegyelmét meg tarttyák., vagy ha el vesztvén. azt penitentzia tartásokal viszá nyerik., és hogy szüntelen a szentségre hivatatnak., ezért is szent pál. a mikor a hivekről szóllót. vagy nekik irt. mindenkor szenteknek nevezte őket rom. 1. 7. 1 Cor 1.2.

K Miben áll a szenteknek egyesége?

F két dologban. 1. a belső. vagy a külső egyeségben. a mely vagyon az Anyaszent egy ház tagjai között, a mint meg mondok.

2. Aban a közlésben, a melyel közlik az Anyaszent egy háznak tagjai egy másal. a lelki jókót. s. aug. libr. 1. Contra maximum arianum.

K Mellyek azok a lelki jók a melyeket az Anyaszent egy háznak tagjai egy másal közölnek?

F Azok. az imádságok. a jó cselekedetek., a kegyelmek. és a szentségek.

K csak az földi anyaszent egy háznak tagjai között vagyoné a lelki joknak közölése?

F A meg vagyon a három Anyaszent egy háznak tagjai között is. a földön lévő. a menyben lévő. és a purgátoriumban levő anyaszent egy háznak. tagjai között. mert mint hogy ez a három anyaszent egy ház egy test. mindnyájan is egyenlő jokban részesülnek, annyiban. a mennyiben mindenik ezek közül részesülhet. ki ki a maga állapottyában. a melyben vagyon

K Miképpen vagyon az imádságokkal, és a kegyelmekel valo közlés. a mennyekben lévő szentek. és a földön lévő hivek között?

F Az ugy vagyon. hogy mi könyörgünk a szenteknek., és a szentek nekünk., kegyelmet nyernek., bővebben beszélünk ezután arról. a mi a szentek segítségét illeti.

K. Miképpen vagyon ez a közlés. a földön lévő hivek., és a purgátoriumban lévő lelkek között?

F. A jó cselekedetek. imádságok, és a szent áldozatok által. a melyeket ajánlanak a hivek apurgátoriumban lévő lelkekért. ezekről még ezután. bővebben fogunk szollani.

K Miképpen vagyon ez a közlés. a földön lévő. egész hivek között?

F 1. ugy hogy mindenek részesülnek az imádságokban. az áldozatban. a jó cselekedetekbe, kegyelmekbe. szenttségekbe. az anyaszent egy háznak hitében. s. aug. lib 3. de babt. Cap. 17.

2. ugy hogy ki ki közüllök. a mely kegyelmet veszen., és jót cselekeszik., azokban részesülnek a többi is: s. aug. tract. 32. supr. s. joan.

K Azok kik halálos vétekben vannak., részesülneké a szentek egyeségében?

F hogy jól meg felelhessek erre a kérdésre., azt meg kel tudni., hogy a szent lélek nem lakozik kegyelme által a halálos vétekben lévő lélekben., és hogy az olyan lelek, lelki képpen meg holt Isten előtt., mind addig valamég meg nem tér tellyeséggel az Istenhez

K. kicsodák azok., akiknek részek nincsen. se abelső, se a külső egyeségében a hiveknek?

F 1. Az olyanok. akik soha tagjai nem voltak az anyaszent egy háznak, 2. akik attól el válnak szánzándékal. 3. azok: akiket az anyaszent egy ház ki vett társaságából. de hogy világosabban meg mondgyam. 1. a sidok és a hitetlenek. 2. az eretnekek. a scysmathicusok, a hitt tagadok. 3. az ex Communicátusok. s aug. libr. de vera religione. Cap. 5.

K. Mit értesz az eretnekeken.?

F Ertem azokat; kik vakmerő képpen ragaszkodnak olyan tanyitáshoz, a melyet meg tiltotta az anyaszent egy ház. vagy a kik nem akarják hinni azt. amit az anya szent egy ház hitt ágazattjának tart. st aug, lib 1. de babt. Contre donatis.

K Mit értesz a scysmathicusokon?

F Értem az olyanokat, kik el válnak az anyaszent egyháztól, kik az igazán való pásztorok alól el vonnyák magokat., és különös társaságot tsinálnak.

K Mit értesz ahittől szakadtokon?

F Értem azokat., kik minek utánna a keresztény vallást követték volna. annak ellene mondanak,

4. *Articulus*

Az Anya szenttegy háznak szenttséges voltárol.

K. Az Anyaszent egy ház szenté?

F. Igen is szent, azt mondgya szent pál. hogy a kristus ugy szerette az anyaszent egyházat, hogy önnön magát. adta érette. hogy azt meg szentelné., meg tisztitván aviznek feredőjével. az igének általa., hogy tenné az anyaszent egy házat dicsőségesé. melyben ne lenne makula. avagy sömörögözés, vagy valami efféle. hanem szent lenne., és meg fedhetetlen. ephes. 5. 25. 26. 27. Ti pediglen választott nemzett. királyi papság, szent nemzettség. meg váltott népek vagytok., mondgya szent péter. 1 petr. 2. 9.

K A földön lévő anyaszent egyháztól, vagy a menyben lévő anyaszent egy háztól kelle érteni az írásnak ezeket a szavait.?

F. Mind egyikéről, mind a másikáról. a szentség e földön kezdődött. és teljessé lett mindenben. az anyaszent egyház azért szent mindenben, mert ugyan az is volt e földön, ugyan a e földön is tisztított és szentelt meg a krisztus által.

K. Miben szent az anyaszent egyház?

F. 1. Abban. hogy afeje, a krisztus Jézus szent. és minden szentségnek kut feje.

2. Az anyaszent egyház tanítása szent. és mindenkoron az is leszen. csak ugyan az ő társaságában vannak szentek nintsen üdvesség az anyaszent egyházon kívül.

K. Miért mondod hogy az anya szent egyháznak tanítása szent.?

F Mert az anyaszent egyház. csak azt a tiszta tudományt tanította hitt ágazatul. melyet vett a krisztustól az apostolok által.

2. Az. anyaszent egyháznak tudománya. a krisztus szavaiból álván., meg szenteli azokat kik azt követik.

K. Honnét tudjuk mi azt: hogy az anyaszent egyház csak azokat a hitt ágazatokat tanította. a melyeket vett a krisztustól az apostolok által.?

F két modgya vagyon annak hogy azt meg lehessen üsmérni, az első csak a tudosokat illeti. de a másodikát. minden meg értheti.

K. Melyik az az első modgya?

F. A hogy. meg kel vizsgálni az anyaszent egyháznak mindenik hitt ágazatit a szent írásból. és a tradícióból., mivel ezen a két ösvényen jutottak hozzánk az apostoloknak tanítási. meg fogjuk mondani ezután. a midőn a hitről fogunk szólni., mi formában lehet a traditio oly bizonyos út. hogy abból meg lehessen üsmérni, ha az anyaszent egyház tanítása. az apostoloktól jötté.

K Miért mondod hogy csak a tudosok vizsgálhatták meg az anyaszent egyháznak mindenik hitt ágazatit a szent írásból, és a tradícióból?

F. Ezt ki ki által láthatta csak vizsgálta meg magát., mert ugyan is. az együgyűek, és atudatlanok, mi képpen vizsgálhatnák. az olyan hoszas, és nehéz dolgokat. de ha meg vizsgálhatnák. együgyűek. és tudatlanok volnának? azok kik azt tartották, hogy ki ki a hivek közül. tartozik az illet meg vizsgálni, lehetetlen dolgot akartak fel állítani, amint magok is végtire által látták. mind ezekről bővebben fogunk szólni

K Melyik a második modgya hogy meg lehessen üsmérni. ha az anyaszent egyház tanítása. meg edgyeziké. az apostolokéval.?

F Csak arra kel figyelmezn hogy mit ígér a krisztus az anyaszent egyháznak., meg látjuk hogy azok az ígéretek világosak.

K. Mit ígért a krisztus Anyaszent egyháznak.?

F. 1. hogy mindenkor a szent lélektől vezéreltetnék.

2. hogy mindenkor. véle lenne világ végezetűg. hogy meg ne engedgye a tévelygésben esni., ezek az ígéretek világosak, úgy mint.

Én pedig kérem az Atyámat, és más vigasztalat küld néktek. mondgya a krisztus. hogy veletek maradgyon mind örökké. az igazságnak lelkét, a kit a világ bé nem vehett. mert nem látta ötet. és nem üsméri. ti pedig meg üsmeritek ötet. mert bennetek fog lakozni. és maradni; joan. 14. 16.

Midőn pedig el jő az igazságnak lelke., minden igazságra, oktat benneteket. mondgya a kristus. joan 16. 13.

A kristus az igazságnak lelkét igéri az anyaszent egyháznak., hogy örökösön véle legyen, soha atévelygésben nem fog hát esni.

Te vagy péter, mondgya a kristus. (az az kö szikla.). és erre a kösziklára építem fel az én anyaszent egy házamat és a pokolnak kapui. (az az hatalmasi.). nem vesznek azon diadalmat. matth. 16. 18.

Teljes hatalom. adatot nékem. mondgya a kristus. a menyben. és a földön. azért tanítsatok minden népeket, meg keresztelvén. őket. az Atyának., Fiunak és szent léleknek nevében. és imé veletek vagyok minden napon világ végezetéig. matth. 28. 18. 19. 20.

Ezekre a szavaira a kristusnak igen kel tehát figyelmeznünk, meg láttyuk ezekből. először. hogy az anya szent egy háznak mindenkor kel fent állani, és hogy soha az ördög azt el nem ronthattya. se tévelygésben nem ejtheti. mivel ha az anyaszent egy ház oda lenne. vagy ha hitét meg változtatná [meg-változtatná], ugy nyilvánáságosan ki tettzenék. hogy a pokolnak kapui diadalmat vettek rajta.

Meg láttyuk ezekből másodszor; hogy a kristus ugy tekinteti az apostolival. az anyaszent egy házra világ végiig valo gond viselésit., mint minden hatóságának erejét, mindenkor véle is léssen. soha el sem hadgya. Én veletek vagyok, a kinek minden hatalom adatot. a földön. és menyben., minden napon., nem kel attol félni, hogy légyen. csak egy nap. csak egy szem pillantás, a melyben el ne mondhassam hogy veletek vagyok világ végezetig.

Ez az ígélet. nem csak az apostolokat tekintette tehát. hanem mind azokat kik helyekben következtenek, világ végiig. ezen ígélet szerént. léssen tehát mind világ végi-ig egy olyan anyaszent egyház. a ki tanyítani. keresztelni. fóg. aki fent fog maradni. és akit segíteni fogja a kristus. és soha egy szem pillantásig el nem hadgya, minden ható lévén.. bé is töltheti ígéletét.

K Ezek az ígérek meg bizonyittyáké. világosan. hogy az anyaszent egy ház tanítása edgy az apostolok tanításával?

F Igen is meg. hogy ha a szent lélek vezérel az anyaszent egy házat, hogy ha a pokol soha rajta gyözedelmet nem vehet., hogy ha a kristus ígérete szerént. mindenkor véle léssen., ezekből következik tehát. hogy a szenttségek mindenkor szentül fognak ki szolgáltatni. az anyaszent egyházban. hogy az igazság tisztasággal prédikáltatik. tehát mindenkor azt is fogja tanyítani, a mit az apostolok tanítottak

K Nem következhetik ebből, hogy nincsen senki is az Anyaszent egy házban; a ki roszul osztogathassa ki a szenttségeket. se hogy roszat prédikálhasson.?

F Eppen nem következhetik, mivel ezek az ígérek. közönségesen az egész Anyaszent egyházat tekintik, és nem különösön annak tagjait. mindenkor voltak, és lesznek olyanok., kik azon igyekeznek. hogy az anyaszent egyházban vétkes. és rendeletlen tanításokat vigyenek bé., de mindenkor kárhoztattak, Condemnáltattak. és kárhoztatni Condemnáltatni is fognak, különösön egy ember. meg csalhattya magát. a szenttségek ki szolgáltatásában. és a tanításban. de együt az egész. anyaszent egy ház az ő végezésiben., és a szenttségek ki szolgáltatásának.. rend szabásában., meg nem csalhattya magát. mert a kristus maga. és az ő szent lelke. az igazságnak lelke., cselekeszi azokat a végezéseket., és adgya azokat a rendeket, azért is mondgya szent pál. hogy az anyaszent egy ház oszlopa, és erős támasza az igazságnak, 1 tim. 3. 15. el lehet tehát mondani valóság; hogy a szenttségek mindenkor szentül szolgáltatattak ki az anyaszent egy házban, és abban mindenkor az igazságot fogják tanyítani. 1 tim. 3. 15.

K. Az anyaszent egy háznak tanítása szenteké teszi tehát azokat, kik azt követik.?

F. Igen is. mivel, az anyaszent egy ház azt tanította a mit a krisztus tanított., és soha nem is taníthat azzal ellenkezőt. másképpen nem is lehet szenté lenni. hanem ha hiszik, és követik ezeket az igazságokat.

K. Miért mondád hogy csak az anyaszent egyház társaságában vannak a szentek?

F. Mert az anyaszent egyházon kívül nincsen üdvesség. mind azok kik azon kívül halnak meg. el vesznek., valamint hogy el vesztenek az özőn víz által. mind azok, kik a bárkában nem voltak. s. Cypr. libr. de unitate eccle. s. hiero. epist 57..

Magyarázat

Hogy erre a kérdésre. meg lehesen világosabban felelni. és meg mutatni az igazságot., szükséges különösen meg vizsgálni. hogy mit hívnak. az anyaszent egy házon kívül lenni.

Az anyaszent egy házon kívül vagy. valaki, vagy azért hogy soha abban nem volt. vagy azért. hogy azt szán szándékal el hagyta, vagy azért hogy onnét ki üzetet.

Csak egyedül akereszttségnek szentsége által. lehet az anyaszent egyháznak tagjává lenni, amint már ezt meg mondtuk. a krisztus azt világosan tanította., hogy a kik meg nem keresztelkednek. menyekben nem mennek., ez így lévén., nem üdvözülhetnek hát azok. kik az anyaszent egy ház társaságában nincsenek joan. 3. 5..

Az eretnekek. scysmathicusok. és a hitt tagadok el hadgyák szán szándékal az anyaszent egy házat., és különös társaságot csinálnak., szent pál azt mondgya hogy *Az Eretnektől. egy vagy két intés után távozá el. tudván. hogy aki efféle. elfordult. és vétkezik. holot az ő tulajdon ítéletivel kárhoztatott.* tit. 3. 10. 11.

Ezek a szavai szent pálnak. mint ha csak az meg átalkodot eretnekeket tekintené, de lehet azokat. közönségesen a scysmathicusokra, és a hitt tagadokra is érteni. mert micsoda ókból nem akarja az apostol hogy egy eretnekel társalkodgyanak, hanem abból; hogy egy olyan eretnek, aki meg átalkodot tévelygésében., és meg veti az anyaszent egyház intését, a maga fel támadásával., ítéletet tézzen az anyaszent egy ház ellen., holot az olyan ítélettel, magát kárhoztattya, mert mint hogy a krisztus azt ígérte, hogy mindenkor az anyaszent egyházzal léssen. és azt szüntelen fogja segíteni az igazságnak lelkével. azért aki az anyaszent egy ház ellen támad, az a krisztust vádolgya azzal., hogy az ígérteit bé nem töltötte. nem is okozta anyira az anyaszent egy házat. mint magát a krisztust., a ki annak feje., fő papja. és vezére., a ki pedig a krisztust itéli. a, magát kárhoztattya. a maga ítéletivel. szent pál szerént.

A scysmathicusok, és a hitt tagadok., ugy valamint az eretnekek. az anyaszent egyház ellen támadnak., mivel edgyike. mind a másika. aztot kárhoztattya, és szabad akaratból válnak el társaságától., tehát ők magokot kárhoztattya. amagok ítéletivel, ebből következik, hogy ökk az üdvesség uttyán kívül vannak., szent judás apostol testi embereknek nevezi az olyanokat., kik magoktol meg válnak, az anyaszent egy ház társaságától., *hi sunt qui segregant. semetipsos animales., spiritum non habentes.hos arguite judicatos.* s. jud. vers: 19.

Az is bizonyos hogy az excommunicátusok az üdvesség uttyán kívül vannak., mivel az anyaszent egy ház. csak azokat excommunicálgya a kik vétkekért. és engedetlenségéért. meg érdemlik ezt a büntetést., az szent irás pedig azt mondgya, hogy azok. kik az anyaszent egyház pásztorinak nem engedelmesskednek, az Istennek engedetlenkednek *qui vos spernit. me spernit.* luk. 10. 15. és azokat ugy kel tekénten mint a pogányokat. matth 18. 17

tehát. az excommunicatusok, az eretnekek, a scysmathicusok, és a hitt tagadok, az üdveség uttyán kívül vannak, mind ezek meg is bizonyították, hogy az anyaszent egy házon kívül.. nincsen üdveség. s. Cypr. libr de unitate Eccle. s. aug. libr. de unitate eccle.

K. Mind azok. kik az anyaszent egy házban vannak. szenteké?

F mindnyájan a szenttségre hivattak. de nem mindnyájan szentek. sokan vannak ahivatalosak. mondgya a kristus. de kevesen aválasztottak., sokan vannak kik meg gyalázák. hivataloságoknak szenttséget. rossz élettyekkel, a földön lévő anyaszent egyház., konkolybol, és jó magbol áll. a jókbol. és a gonoszokbol., élő, és meg holt tagokbol. ezek az utolsok többen vannak. az elsőknél, de azt el mondhatni,.: hogy az anyaszent egy házon kívül. nincsen se szenttség. se üdveség.

K. Nem leheté az anyaszent egyháznak tulajdonítani. az ő fiainak meg romlásokat, fő képpen a pásztorokét: és azt mondani, hogy meg romlot az anyaszent egy ház., a midön valamely pásztor bottránkozttato életet éll?

F. tellyeséggel nem lehet., mert egyről nem lehet itélni az egész anyaszent egyházat., mivel szent pál a maga idejéről valo pásztorokrol szolván. panaszolkodot irántok hogy csak a magok hasznokot keresik. és nem akristusét. philip. 2. 21. Az Anyaszent egyház., mindenkor keseregve nézte. fiainak meg romlásokat., mindenkor is ellene volt azoknak, azért nem némellyeknek magok viseléséről. kel itélni az Anyaszent egy házat, hanem, tanításáról, és végezéséről, a ki mindenkor tiltotta a rosztat., és ajót parancsolta, Az anyaszent egyház, nem cselekszik, se jóvá nem hadgya. se meg nem engedi., mondgya szent agoston., azt. a mi ahit, és ajó szokások ellen volna., noha némellyekbe kételen el szenvedni a rosztat., a melyet keservesen nézi. de azt mindenkor nem lehet meg orvoslani., erre valo nézve. a Conciliumban lévő tanításokat kel meg olvasni. s. aug. epist. 209. ad felician st. aug. epist 113 ad janua.

5 Articulus

Az Anyaszent egy háznak közönséges voltárol.

K Mit téssen ez a szó Catholica?

F E Görög szó. mely téssen közönségest.

K Az Anyaszent egy ház miért neveztetik közönségesnek?

F. Mert minden időre, és helyre el terjed; ez a név nem is illik más társaságra.

K. Miért mondod hogy az anyaszent egy ház minden időre el terjed?

F. Mert minden időben volt. és lészen. a hivekből álo társaság. akik edgy hitben lévén, egy lélek által vezéreltetnek a kristustol ezt a társaságot is nevezik anyaszent egy háznak. st aug epist 49. ad deo gratias qu. 2.

K. Miképpen lehetet akristus feje azoknak ahiveknek kik el jövele előtt éltenek?

F Mert az első embernek esetétől fogvást. tsak akristus által üdvezülhettek az emberek. ugyan ő is érdemlette meg az ó testamentum béli szenteknek a kegyelmet és adicsőséget, ugyan ő is egyesítette meg őket lelke által. valamint mostanában egyesitti meg akeresztényeket azon lelke által., *nincsen más név. az ég alatt. amely által lehesen üdvezülni.* mondgya szent péter act. 4. 12. st aug. libr 19 Contr faust Cap 14.

K. Miért mondad azt. hogy az anyaszent egy ház. el terjed minden helyekre?

F. Mert az anyaszent egyház tanítása, predikáltatott, vagy predikaltatni fog az egész világon. mindenütt a hol vannak. vagy voltak, vagy léznek catholicusok. s. aug. epist. 80. ad hesychium. Cap. 12.

K Miért mondod azt hogy csak egyedül az anyaszent egy ház az a társaság, a mely minden időkre és helyekre el terjed?

F mert nincsen olyan társaság akire ez a két dolog illyék. könnyü meg látni atöbb tarsaságoknak kezdetit., és azidők meg mutaták azoknak végit. azoknak el terjedések igen meg vagyon határozva. vagy az idötöl, vagy a helytöl, tsak egyedül az Anyaszent egyház maradt meg. mindenkor meg is fog maradni az ő közönségesen valo el terjedésében.

Jól tudgyuk hogy mint kezdöttek. és végezöttek. a montanisták., mánicheusok. áriánusok. donatisták. nestoriánusok. pelágiánusok, és hogy mennyire terjedtek alutheránusok. és a Calvinisták. nincsen edgy is ezek közül. a kiknek nem mondhatni. ti nem voltatok tegnap. ugyan csak ezzel a szóval. mondgya tertulliánus. meg lehet gyözni mind azokat. kik el szakadtanak. az anyaszent egy háztól. tertulli. Contr. praxeam.

6 Articulus.

Az Anyaszent egy háznak Apostoli nevéröl.

K Miért nevezed az anyaszent egyházat apostolinak?

F. 1. mert azt hiszi, és tanítja valamit az apostolok hittek és tanítottak.

2. Mert az apostolok által álitatot fel., és azö helyettek valojoktól igazgattatik.

K. Miért mondod. hogy az anyaszent egy ház. azt hiszi. és tanítja. valamit az apostolok tanítottak.?

F Mert fel menvén saeculumokról. saeculumokra. könnyen meg lehet látni, hogy mit hiszen. és tanyit az anyaszent egy ház. mindenkor egy aránsu képen hitt és tanyitot. az apostoloktól fogvást a mái napig.

K Hogy mondod azt. hogy az anyaszent egy ház az apostoloktól alitatot fel. holot azt meg mutatád., hogy még a knstus el jövele előtt is volt?

F. Hogy ha közönségesen az egész hiveknek társaságáról szollunk., ugy el mondhattuk. hogy még a kristus el jövele előtt fent állot. az anyaszent egyház. hogy ha pedig a kereszteny hivekből álló társaságról szollunk., az anyaszent egy ház. az apostolok által fundáltatot. Ez a két társaság pedig meg egyesülvén a kristusban. csak egy anyaszent egyház. valamint szent pál mondgya., kik fel építették. a prophétáknak, és az apostoloknak fundámentumokra, melynek belső szegelet köve a kristus Jesus. eph. 2. 20.

K. Micsoda értelemel mondhatni azt, hogy az apostolok állították fel az anyaszent egy házat.

F Azzal. hogy ök hirdették. az egész világon akristus hitét, és évangéliumát. a sidokot. és a pogányokat keresztényekké, és a kristus tanítványivá tették., és mind ezekből a meg tért hivekből, oly társaságot állították fel. amelyet keresztényi anyaszent egy háznak nevezék. amely attól az idötöl fent áll. és fent is fóg állani világ végezetéig. és félben szakadás nélkül.

K. Miért mondod hogy az apostolok által. fel állított anyaszent egy ház. tartani. fog világ végezetig. és félben szakadás nélkül. sine interruptione

F Mert ezt világosan meg ígérte akristus, az apostolok, a nemzeteket valo óktatásokal. és keresztelésekkel állították fel az anyaszent egy házat., a kristus parancsolattya szerént., akristus pedig azt ígérte., hogy világ végi-ig abból atársaságból. álló anyaszent egy házal lenne.

tanítványok és keresztyétek: mondgya a kristus. és imé veletek vagyok minden nap. világ végezetig. matth. 28. 18. 19. 20.

Tehát. az anyaszent egy ház félben nem szakadhat., és a kik azt tanították., valamint a protestánsok., hogy az anyaszent egy ház. félben szakadván., szükséges volt. hogy az Isten rend kívül való embereket támaszon fel, akik azt ismét fel állítsák, az ilyenek nem csak a szent írás ellen való veszedelmes dolgokat tanyítottak, de mint ha még akristust azzal vádolták volna., hogy ígéretit bé nem töltvén, az anyaszent egy házat el hadta volt. a mely nagy káromkodás.

Halgassuk meg figyelmeséggel. hogy mit mond ez iránt szent ágoston.. *Az olyanok., kik az anyaszent egyházat el hadták, azt mondgyák., hogy az az anyaszent egy ház. akiben mentenek a nemzettségek, már a fent nem áll., óh esztelen szó.! hát az anyaszent egyház. azért nem áll már fent mert te ki mentél. annak kebeléből,! Az anyaszent egy ház.fent léssen. ha szinte ti nem lesztek is. A szent lélek azt előre tudta. hogy lesznek olyanok, kik. ilyen utálatos. kevély. és hamiságal való szokot fognak mondani, a melyek nincsenek semmi igazságra építve., amellyeket semmi bölcsesség nem világosítja a melyek haszontalanok, vakmerők, veszedelmesek., hogy mondhatták. már nem áll fent az anyaszent egy ház. s. aug. serm 2. supr. ps. 101. num. 8.*

K Miért mondod, hogy az anyaszent egy ház. az apostolok successori által igazgattatik.?

F. Azért, mert az püspökök igazgattják az anyaszent egyházat., azért mondgya szent pál. *hogy a szent lélek titeket püspökké tett, az Isten anyaszent egy házat vezérteni a melyet a maga vérével kereset. act. 20. 28. a papok a püspökök alatt igazgattják az anyaszent egyházat., tehát a szabot rend szerént tett püspökök, az apostoloknak successori.*

K. A püspökök miért successori az apostoloknak.?

F. Azért. mert azok apüspökök kik mostanában igazgattják az anyaszent egy házat, más püspököktől rendeltettek. akik, saeculumokrol. saeculumokra fellyeb *számlálván*, menvén per successionem, az apostoloktól rendeltettek. és helyekben lette s. aug. libr. 3. Contr Cresconium. Cap.18.

K A püspököknek egy más után való successiojok., fel vagyoné téve a szent írásban?

F Igen is. szent pál azt mondgya., hogy a kristus. az anyaszent egyháznak pásztorokot adott. a szentek tekkelléségere, a szolgálatnak munkájára, a kristus testének epülésére, mig minnyájan el jussunk a hitnek. és az Isten fia üsméretinek egyeségére. az az, mind világ végi-ig. eph. 4. 11. 12. 13.

szent pál maga titust püspökké rendelé. és azután créta szigetében hagyá, hogy ót más püspököket rendellyen. és papokot minden faluban. tit. 1. 5. E szerént igazgattatik tehát az anyaszent egy ház mind végig. apásztoroknak szüntelen való successiojok által. a kik is. apostolok successoritól rendeltetvén. másokot fognak rendelni hogy helyekben legyenek.

K A püspököknek szüntelen való successiojok, amelynek eredete fel megyen az apostolokig. bizonyos jeleé meg különböztetésére az igazán való Anyaszent egy háznak?

F. Igen is. imé mit mond szent ágoston. *sok féle állapotok tartoztatnak meg az anyaszent egy házban. ugy mint. a népeknek, és a nemzettségeknek meg egyezések., a hatalom., melyet nyert magának ez az anyaszent egy ház. a mely hatalom a tsudákkal kezdödöt, a reménséggel tápláltatot. a szeretettel nevedet, a régiséggel erősödöt, abban meg tartoztat engemet. apüspököknek szüntelen való successiojok., akik mind emái napíg szent péternek székiben ülnek, ezen apostoltól fogvást. akinek a kristus örizése alá adá juhait. abban meg tartoztat*

engemet az anyaszent egy háznak Catholica. vagy közönséges neve., a mely név méltán maradt meg az anyaszent egy házon, noha az eretnekek is vegyék magoknak ezt a nevet, mind azon által. amidön valamely idegen kérdi, hogy hová gyülekeztenek a Catholicusok, egy eretnek sem méri mutatni a maga templomát vagy házát., mind ezek a kedves, és nagy kötelek meg tartoztathatnak egy hü embert. a közönséges anyaszent egy házban. ámbár elegendő értelme vagy jó erkölce ne legyen is. arra, hogy meg üsmérhesse nyilván az igazságot. meg aláb azt mondgya szent ágoston, hogy én az Évangéliumnak sem hinnék, hogy ha az anyaszent egy háznak auctoritása. arra nem vinne., Azok tehát akiknek engedelmeskedtem., amidön. azt mondották: hidgy az Évangéliumnak, miért nem engedelmeskedném. ugyan azoknak. a midön azt mondgyák nékem, ne hidgy a manichéusoknak. s. aug. Contr. epist. fundam. Cap. 4. et 5. s. aug. Contr. epist. funda. tő. 6. c. 4.

Ezek az emlékezetre méltó szavai szent ágostonnak, igen meg egyeznek a szent atyák tanyításival, és nyilván meg bizonyították mind azokat., amiket mondottunk az közönséges anyaszent egy háznak. apostoli voltáról., hogy ugyan azokat is tanyították az ő idejében., tudni illik, a negyedik. és az ötödik saeculumban., a mellyeket magok a protestánsok. az anyaszent egyház szép napjainak nevezik. tertul. de praescript. c. 20 22. 23.

7. Articulus.

Hogy egyedül a Romai Anyaszent egyház. a kristus
Anyaszent egy háza. a mellyen kívül nincsen üdveség.

K Mellyik Anyaszent egy ház az, a kire illik az a négy féle jell. amellyeket meg magyaráztuk?

F. Az. A Romai Anyaszent egy ház mivel csak egyedül. arról lehet el mondani., hogy edgy, szent, közönséges, és apostoli, ezek. a négy féle jelek illenek a kristus anyaszent egy házára., és éppen nem, a több társaságokra

K Mit értesz a romai Anyaszent egy házon?

F Érttem azoknak ahiveknek gyülekezetét. kik a pápát. a Romai püspököt. látható fejeknek üsmérik lenni. e földön, és akik néki engedelmeskednek.

K. A romai püspök. miért neveztetik pápának?

F. Ez a szó. pápa. Görög szó. a mely térszen atyát. régenten így hitták apüspököt, mivel ökk az anyaszent egy háznak atyai, de már egy néhány saeculumoktól fogva. csak a romai püspököt hívják pápának egyedül., aki is feje lévén apüspököknek. az egész keresztényi hiveknek atyok. valamint nevezi szent ágoston is. epist. 162. ad glorium. et ad eleusium. num. 16.

K. Miért a pápa feje az anyaszent egyháznak. és a pásztoroknak, és miért nem valamely más püspök?

F. Azért, mert ő üll. szent péternek székiben. aki is romában helyhez tetvén székit. ugyan őtt is holt meg. ő feje is volt az apostoloknak. a kristus rendelése szerént. s. aug epist. 165. ad generosum. num. 2. et 3.

K. Bizonyosé a. hogy szent pétert rendelte volna a kristus fejül az apostoloknak.?

F E hitt ágazattya. meg is bizonyítottatik a szent írásból.

1. valamikor az evangyelisták. az apostolokrol emlékeztetett térsznek. szent pétert mindenkor előre teszik. és némelykor elsőnek is nevezik. matth. 10. 2.

2. A krisztus azt mondotta szent péternek. *Te vagy péter, (az az kö). és erre a kösziklára építem fel az én anyaszent egy házamat.* matth. 16. 18.

3. szent bernárd. mondása szerént. az ő gondviselése és legeltetése alá adattak ahivek. és apásztorok. *legeltesd az én bárányimot. legeltesd az én juhaimot,* joan 21.15

4. Azt parancsollya néki hogy meg erősítse atyafiait a hitben, és a vallásban., *te pedig valamikor meg térvén.* mondgya a krisztus. *erősisd meg atyád fiait.* luk. 22. 32.

K Bizonyosé a, hogy szent péter romában lett volna. hogy oda helyhezette volna székit. hogy őtt is holt volna meg?

F. Nincsen semmi bizonyosab., az egész régi auctorok ezen meg egyeznek., akik erről irtak., azt bizonyoson tudták. nem is mértek volna arról hogy írni. ha kételkedtek volna benne. de már ebben a protestánsok sem kételkednek.

K. Azért hogy szent péter. első volt az apostolok között. és hogy romában holt meg. következik abból. hogy a romai püspök első, és feje legyen a püspököknek.?

F Igen is. mert edgy püspök. az előtte valójának székiében ülven. ahoz apüspöki székhöz tartozando praerogativával. és jurisdictionjával áll. ezen okból is tekinté minden időkben az anyaszent egyház. a romai püspökséget, úgy, mint első püspöki széket. s. Cypr. epist. 52. et 55. s. Iren. libr. 3. Cap. 3. s. hier. epist. 67. ad Damas. s. aug. epist. 65. ad generosum. Conc. nice. Can. 6. Conc. Calcedo. Can. 28. Conc. in trullo. Can. 2.

K. Mitől vagyon tehát. hogy a pápának ellenzik elsőségit. nem csak a protestánsok. de meg agörögök is.

F. A protestánsok. és agörögök. el szakadván a pápa egyeségetől. és ellenzvén aző elsőségét. nem hogy az irás és atraditio szerént cselekednének. de sőt még. az irás, és atraditio tanítások ellen bontották meg az anyaszent egyház edgyességét., és hagyták el Attyoknak hiteket., nyilvánóságosan is lettek scysmathicusokká., látható képpen is viselik. a Görögök az Isten haragját. a török rabságában.

K. Honnét bizonyítottod azt meg. hogy a protestánsok. és a görögök scysmathicusok, hát ők nem mondhattáké ugyan azon okból., hogy scysmathicusok azok. kik a romai anyaszent egy házban vannak?

F. könnyü azt meg bizonyítani. hogy a protestánsok. és a görögök scysmathicusok. mivel azok a scysmathicusok kik el szakadnak a krisztus igazán való anyaszent egyházának társaságától. ezt tselekedék aprotestánsok és agörögök tehát scysmaticusok

Magyarázat

A bizonyos hogy minek előtte aprotestánsok és görögök el szakadtanak, volt avilágon olyan társaság., a melyet akrisztus anyaszent egy házának kelletet hini., annak atársaságnak láthatonak kelletet lenni., az, a pásztorokból, és ahivekből állot. de meg ezen kívül. négy féle jelt kelletet viselni annak atársaságnak. hogy meg különböztessék atöbbitől. tudni illik. annak. edgynek. szentnek, közönségesnek. és apostolinak kelletett lenni, abban azidőben minden keresztyenyek azt vallották a Constántinápolyi Conciliummal. valamit mostanában is. Credo unam, sanctam, Catholicam., et apostolicam ecclesiam. hiszem az edgy, szent., közönséges. és apostoli anyaszent egy házat.

Mind abban az időben. mind a mostaniban., tsak egyedül a romai anyaszent egy házra illet, és illik ez a négy jel., ez világosan ki tettzik. a görögök. és a protestánsok el hagyván tehát az valóságos anyaszent egy házat. azért scysmathicusok.

De ha a görögök és a protestánsok tagadják hogy az romai anyaszent egy házra illet volna ez a negy féle jell. amidön attol el szakadtanak, arra meg felelünk mindenikének különösön. először. a protestánsoknak. azutan a görögöknek.

1. A protestánsok azt nem tagadhattyák. hogy a midön el váltak a romai anyaszent egyháztól., hogy akkor nem lett volna el terjedve az egész világra, és hogy nem apostoli lett volna, ezt a reformatorok magok sem tagadják, azt sem tagadhattyák. hogy az anyaszent egy ház, a ki fejének üsméri lenni a pápát. ne lett volna igazán valo anyaszent egyház. ahatt első saeculumokban, ezt magok is meg vallyák. tehát akkor is igazán valo volt. a midön tölle meg váltak., mivel az anyaszent egy háznak mindenkor egy aránsunak kel lenni, mert a kristus azt meg ígérte. és mindenkoron edgynek. szentnek, közönségesnek. és apostolinak kel lenni.

2. Imé meg más felelet, a melyet nem lehet tagadni. A protestánsok. minek előtte el váltanak volna. a Constancinápolyi symbolumot ugy mondották valamint mások, aki azt mondgya. hiszem hogy az anyaszent egy ház edgy, szent, közönséges, és apostoli.. meg vallották tehát azt. hogy volt akor avilágon. olyan anyaszent egyház. a kire illik ez a négy jel., el is hagyták azt az anyaszent egyházat., akár micsodás vala a. mivel a romai anyaszent egyházat el hagyván., semmi más féle társaságal meg nem egyeztenek, ezt Calvinus maga meg vallya discessionem a toto terrarum orbe fecimus. a protestánsok. hogy job szint adhassanak, az anyaszent egy háztól valo el válásoknak., azt mondgyák. hogy az anyaszent egyház meg romlására valo nézve., szükséges volt hogy az Isten rend kívül valo embereket támaszon, kik az anyaszent egyházat fel állítsák, és helyre hozák. ugyan ezt hja szent agoston olyan káromkodásnak. amely tellyeséggel ellenkezik. akristus ígéréttel. akivilagosan mondgya hogy minden nap az anyaszent egyházal lészen világ végig. serm. 2. supr. ps. 101. n. 8.

De volté valaha olyan eretnekség kezdő. aki az anyaszent egyházat. meg romlásal nem vádolta volna., és aki azt ne tartotta volna maga felöl, hogy az Isten ötet rendelte. annak meg igazítására, enagy kevélység, és káromkodás. nézük meg mit mond szent judás., a protestánsok, és atöbb eretnekek ellen. mondván. *Ti pedig szerelmesim meg emlékezetek abeszédekről. mellyek elein meg mondattak volt. ami urunk Jesus kristusnak apostoli által, hogy az utolso időben lésznek hamis tanítók, kik gonosz kívánságokban járnak. kik magokat el szakasztyák akeresztényi gyülekezettől. testi okoságal élők, kikben nincsen szent lélek.* jud. vers. 18.

K Mit mondhatnak a protestánsok. ezek ellen, hogy valamely okát adhassák. eretnekségeknek?

F. Soha semmi jó okát nem adhatni az eretnekségnek. mivel soha semmi ók nem lehet az egyeség el rontására. mondgya szent agoston. libr 2. Contr. epist parmen. Cap. 2. num 25.

Soha senki a szent atyák közül nem magyarázta, nem is magyarázhatta a szent írást ugy, mint a protestánsok magyarázák. se olyan káromlásal, hogy jobban meg menthessék el válásokat. példának okáért. ezt averset citállyák az apocalypsisből. meny ki én népem babiloniából, és ne legyetek részesek. az ő büneiben. hogy az ő büntetésivel. ne büntettesetek apoc.18.4. Atellyeséggel látható dolog. hogy nem akristus anyaszent egy házárol. vagyon itt a szó., hanem a romai pogányokrol. és a városrol., a melyet az Isten fel prédáltatá a barbarus nemzetségekel., hogy meg büntesse vétkeiket, és bálványozásit. a mint ezt meg láthatni a szent írás magyarázoknál. és ahistoriákban.

Egész vakság. és Istentelenség. akristus anyaszent egyházát. ahoz a meg szeplősitet, és bálványozó babiloniához tenni; holot micsoda vilagosan valo ígéretekett tett a kristus az anyaszent egy háznak. hogy véle lészen minden nap világ végezetiiig. és hogy gyözedelmesé téstzi a pokolnak kapujin.

K Minek elötte el végezzed azt, ami a protestánsokat illeti. meg mutadhatnád azt egy kevés szoval, hogy az a négy féle jegy. mely az anyaszent egy házra illik, úgy mint hogy az, egy, szent. közönséges, és apostoli, hogy ezek nem illenek. az ő társaságokra?

F. Két féle bizonytságot adhatunk erre., az edgyike közönségesen az egész eretnekek ellen valo., a másodika különösön a protestánsokat illeti.

1. Tsak az egy anyaszent egyház az, akire illik ez a négy jegy. más képpen nem volna csak edgy, az anyaszent egy ház. azt már meg mutattuk, hogy csak a romai anyaszent egyházhoz illik, és hogy más féle társasághoz nem illik.

2. Az edgyeség. nem illik a protestánsokra, mivel, valamint a több eretnekek., úgy ökk is sok féle ágra szakadtak, magok közöt, de abban meg egyeznek., hogy mindnyájan az igaz anyaszent egy ház ellen vannak, ugyan ezis a szokások az eretnekeknek. mondgya tertullianus. libr de prescrip. Cap.41. angliában vagyon harmintz vagy negyven féle vallás. akik egy másal ellenkeznek, de mind azon által. a romai anyaszent egyház ellen együt tartanak, nintsen tehát egyeség köztök

Az ő társaságok nem szent., mivel annak ő magok ellene mondanak. tartván azt., hogy az anyaszent egy ház tévelygésben eshetik., és ugyan abban is eset.

A közönséges név sem illik reájok mivel nincsenek el terjedve. se minden időtöl fogvást. se minden helyeken, ennek elötte két száz esztendővel hírek sem vala.

Azt sem mondhatni hogy apostoli. mivel az ő pásztorokat nem rendelték más olyan pásztorok., akik saeculumokrol, saeculumokra fellyeb menvén. meg mutathatnák. hogy az ő rendelések, az apostoloktól fogvást vagyon

K Hát a Görögök el válások ellen mit lehet mondani?

F Azt könnyü meg mutatni., hogy azok. akik közüllök el váltanak a romai anyaszent egyháztól., a kristusnak igazán valo anyaszent egy házátol váltanak el. tsak azt az időt vizsgállyuk meg. a melyben a két anyaszent egy ház. edgyeségben volt., a bizonyos hogy abban a görögök a pápát. az anyaszent egy ház fejének üsmerték lenni. e ki tettzik a hétt első közönséges Conciliumokból., a mellyekben. mindenek elsőnek üsmerték lenni., photius. maga, aki kezdé az edgyenetlenséget. ezt meg vallotta, a lugdunumi. és florenciai közönséges Conciliumokban; a melyekben a görögökkel valo meg egyezésről volt a végezés, azokban magok a görögök az elsőséget meg vallották. a Constancinapolyi anyaszent egy ház. soha sem tulajdonította magának az elsőséget. hanem a második rendet a romai után., még azt is csak a negyedik saeculumban nyeré meg nagy nehezen el lehetet tehát akor is mondani hogy a pápa látható feje az anyaszent egy háznak, és hogy roma. közepe az edgyeségnek. valamint ezt szent Irénéus. a lugdunumi püspök mondgya., a ki a második saeculumban élt. születet görög volt libr 3. Contr. heres. Cap. 3. hogy ha pedig az Anyaszent egy ház. a ki apápát látható fejének üsmerte lenni., igazan valo anyaszent egy ház volt anyolcz első saeculumok alatt, mindenkoron az is léssen. amint már azt meg bizonyítottuk. ebböl következik. hogy aki el válik attól az anyaszent egy háztól a ki fejének üsméri a pápát. az a valóságos anyaszent egy háztól válik el., és scysmaticus., tehát a görögök akik attól elváltak. scysmaticusok.

K Hát ha az igaz volna, hogy a Catholicus anyaszent egy ház tévelygésben esnék. nem kelleneé attól elválni?

F. A tellyes lehetetlen hogy tévelygésben essék, a kristus azt meg ígérte. hogy minden nap. és mindenkör véle léssen.

Ezt sok féle képpen meg lehetne bizonyítani., de mint hogy sokan vannak olyanok kik azt meg nem foghatnák. azért olyanal bizonyítottam meg. amelyet meg foghattya. mind az. aki az igazságot szereti.

A protestánsok azt meg vallyák. hogy az az anyaszent egy ház a ki látható fejének üsmeri lenni a pápát. igazán valo anyaszent egy ház volt az első ött saeculumok alatt. a mely időben a görögök. egyet tartottanak véle. ebből következik., hogy az anyaszent egy ház. akit romainak nevezünk., akkor a kristus anyaszent egy háza volt, ha ez így vagyon. a romai Catholica anyaszent egy ház. soha tévelygésben nem eshetik a valóságos anyaszent egy ház soha el nem tévelyedhet. amint már azt meg mutattuk, a mely anyaszent egy ház egy időben igazán valo volt, minden időben is alészen., mint hogy a romai anyaszent egy ház. az előtt igazán valo anyaszent egy ház volt. tehát mostanában is igazán valo, azt meg mutattuk, hogy az igazán valo anyaszent egyház a kristus ígérethez való nézve, se soha meg nem változhatik, se soha el nem veszhethet., és hogy minden koron fent fog maradni amaga edgyeségében. és szüntelenében, és szüntelen fog tartani. tehát soha nem szabad el válni. attól.

Elegendő bövségel beszéllettünk az anyaszent egyházzal. azért. mert ennek adolgnak világosan való ki tétele., egyedül elegendő arra, hogy az eretnekeket, vagy meg téritse, vagy meg győze, és a hiveket a hitben meg erősítse., mihent azt el hiszik hogy az anyaszent egy ház. infalibilis. meg nem tsalatkozhatik, már nem szükséges annyira meg vizgálni a hit agazatit., a melyre igen kevesen is vannak olyanok. akik alkalmasok volnának., elegendő azt meg tudni, hogy mit tanít az anyaszent egyház. bizonyos lévén ki ki abban. hogy csak az igazságot tanította:.

8. *Articulus*

Hogy az Anyaszent egy háznak viaskodni kel. az ördög.
a hitetlenek, és a hereticusok ellen.

K. Mivel akristus az ő anyaszent egyházával vagyon. nem kel tehát néki senkivel is viaskodni?

F. Valo hogy az anyaszent egy házával vagyon. mindenkor. sok ellensége volt, de mindenkor győzedelmes volt. apokolnak hatalmasi mindenkor ellene voltak., de soha rajta diadalmat nem vesznek, mivel olyan épület, mely a kö sziklára vagyon építve. és amelyet sem a szélvész, sem a víz özön le nem rondhattya.

K Kik ellen kell az anyaszent egy háznak viaskodni?

F. Azok ellen kik az ő kebelén kívül vannak, ugymint az ördögök ellen. a hitetlenek, eretnekek, scysmathicusok ellen. de még ezeken az ellenségeken kívül, amelyek ellen szüntelen kel viaskodni az anyaszent egy háznak., a hivek közül mindenikének kel viaskodni külső vagy belső képpen. az ilyen viaskodást. kísértetnek nevezik.

K. Miképpen árt az ördög az anyaszent egy háznak?

F Üldözéseket. eretnekségeket támasztván fel ellene. minden mesterségit abban vetvén. hogy mentől több keresztényeket vesziesen ell.

K. Miben vesznek ell. az ördögök a keresztényeket?

F valamely tévelygésben. vagy vétekben ejtik őket, meg gátolják hogy abból ki kellyenek, és más ezer féle mesterségeket. a mely csak mind arra valok, hogy őket az Istentől el válaszával avilághoz kapcsolják, hogy őket el veszésék.

K Mitől vagyon. hogy annyi sok szamu keresztényeket vesz el az ördög?

F Azért. mert a veszedelmet úgy kerüljük el. ha vigyázunk., és szüntelen imádkoznak. ha a hittel elnek. ha minden nap erőszakot vesznek., ha magoknak. és avilágnak meg hálnak. ha csak az Istennek élnek., de kevesen vannak olyan keresztények a kiknek elegendő erejek. bátorságok.. és hitek volna hogy álhatatosan adnák magokat az ilyen féle életre, a mely oly igen ellenkezik az ő hajlandóságokkal. sokan közüllök. csak. a mostani kedvekre való életet szeretik leg jobban., mások vak merő képpen. a jövő meg térésével biztattyák magokat. mint ha mentől inkább fel gerjesztik az Isten. haragját. annál több részek lenne az ő irgalmaságában., gyakorta magokat meg vakittyák a színes penitentiával. amely meg nem változtattya aszivet, azután a halál el jö. és a veszedelem követi.

K Az eretnekek mi képpen tamadnak fel az anyaszent egy ház ellen.?

F Ellene álván tanításának. a szent írásnak rossz értelmet adnak, hogy tévelygéseknek kedvezzenek, tanítván azt hamisan hogy az anyaszent egy ház meg romlott. és hogy azt el kel hadni.

K. Soké az eretnekségeknek számok?

F A keresztényi vallásnak kezdetitől fogva, mindenkor kellett az anyaszent egy háznak viaskodni az eretnekek ellen. és mindenkor is kellett., *mert szükség hogy hasonlások legyen köztetek.* mondgya szent pál. 1 Cor. 11. 19.

K. Miért engedi meg az Isten hogy az eretnekek fel támadgyanak az anyaszent egy ház ellen?

F Sok okokra való nézve. a mellyek mind az ő dicsőségére. és hasznára válnak.

1. Hogy meg mutassa az ő igazságot azokon kik el hadgyák. az igazságnak részit.. és az ő irgalmasságát azokon kik abban meg maradnak álhatatosan.,

2. hogy meg próbálgya az ilyen szélvészekben. azokat. kik állandok a hitben, és meg különböztesse őket azoktól. a kik nem állandok. 1 Cor. 11. 19.

3 Hogy a békeséges türésre, és a szeretetre okot adgyon az anyaszent egy háznak, és hogy meg szentelgye választatit.

4. Hogy jobban meg világositassék. avallasnak igazsága. és a szent írások., mivel az Anyaszent egyháznak egy hit igazattya nintsen, amely ellen valamely eretnek ne tanított volna

5 hogy a pásztorok vigyázobbak legyenek, és nagyobb gondviseléssel tarttsák meg a hitet:

6. hogy a traditiók. világosabban ki nyilatkoztassanak. erről fogunk még bővebben beszélni.

K. Az anyaszent egy ház. mi formában. áll ellene az eretnekeknek.?

F Elejekben tévén. mindenik hitt ágazatnak., a szent írásból, és a tradícióból való, valóságos rendét. elejekben teszi, az kristus ígéretire való nézve. az anyaszent egy háznak meg tsalatkozhatatlanságát. és állandóságát. és azt meg mutattya., hogy minden új vallást. hamisnak kel tartani, csak egyedül. amaga ujságáért.

K Az anyaszent egy ház. győzedelmes léssen mindenkor eretnekeken.?

F Igen is. mert a szent lélek által. igazgattván, fundamentuma, és oszlopa az igazságnak., és mint hogy a régi eretnekségeken győzedelmet vett. az a példa. bizonyosá teszi. hogy az ujjakon is azon győzedelmes léssen. 1 tim. 3. 15. s. aug. supr. ps. 57. num. 16.

9 Articulus

Hogy kik voltak azok az eretnekek. és scysmathicusok.
kik az anyaszent egy ház ellen támadtak mind ez ideig.
micsoda Conciliumok kárhoztatták azokat és a szent
Atyák. közül. kik irtak ellenek.

K kicsodák azok az eretnekek és scysmathicusok, kik az anyaszent egy ház ellen támadának.

F. Igen sok volna mind azokat különösen elé számlálni, hanem csak a legnevezetesebbeket hozom elé. saeculumonként. és hogy kik elírtak az Isten ellenek.

Az Első saeculumban.

Még az apostolok idejében sok eretnekek támadának. azok közül a legnevezetesebbek valának, simon mágus. menander. a nicolaisták. Cerintusok, és az ebionisták.

Simon mágus azt tanította. hogy a szent lélek ajándékot pénzen meg lehet venni., a simonia név ettől eredet., amely nevet azokra szokták adni, akik a szent dolgokat eladgyák. vagy megveszik., ez Istennek akarja magát üsméltetni. minden ottsmányságokat követet. és tanított ezt meg szégyenítetté, és a földre veté szent péter. imádsága által.

Simon magusnak sok tanítványa valának. a legnevezetesebb, menánder: ez üdvözítőnek akarja magát tartatni. keresztelt is másokat, a mely kereszttségnek. csudálatos hasznait mondotta. példának okáért, hogy a kiket ő meg keresztel. azok se meg nem halnak. se meg nem vénülnek, s.justi. apolog 2. tertul. libr. de anima. Cap 50.

A nicolaisták, sokakban követék simon magust. sokan azt tartották., hogy ezeknek fejek volt nicolaus. edgyik ahét első diaconusok közzül, de a nem bizonyos.

A Cerintusok, és az ebionisták a több hamis tanítások között, ők mérék legelsőben tanítani hogy a krisztus nem volt Isten. ugyan erre való nézve is írta szent. János az évangéliumát. szent hieronimus mondása szerint.

Mind ezen eretnekek ellen. vagy magok az apostolok. vagy más apostoli emberek irtanak.,

A 2 dik saeculumban.

Ebben a saeculumban több eretnekek támadának., a legnevezetesebbek ezek. A saturninus. és a basilides tanítványa, a gnosticusok, valentinianusok. marcionisták, és a montanisták.

A saturninus. és abasilides tanítványa, csak a simon magus. és a menander tanítványa valának., saturninus volt első a ki kárhoztatá. a lakadalmakat. és házasságot., basilides méré legelőször, azt tanította. hogy a krisztus nem valóságos emberi testet vett fel., és hogy nem valójában. feszített fel, Ezek ellen irtak. szent Ireneus. szent kelemen alexandriai pap.

A montanistáknak feje vala a phrigyiai montánus. ez azt akarta hogy ötet. szent lélek gyanánt tekintsék, és két rossz életű aszszonyokot hordozván magával., azokat jövedöltetett., a másodszori házasságot tiltotta., arra akarta ahiveket kötelezni hogy három nagy bűnt tartssanak., akik csak egyet tartottak az apostolok rendelése szerint., azt tanította. hogy sok olyan vétkek vannak, a melyekre nincsen az anyaszent egy háznak hatalma hogy meg bocsassa., tertullianus. akinek oly fényes elméje vala, nyomorultul esék a montanisták eretnekségében. noha ő nagy okoság irtott volt. az eretnekek. ellen.

A 3 dik saeculumban

Eben a saeculumban támadának a novatianusok, a sabellianusok, a paulianisták. a manicheusok, és az oregénisták.

A novátius eretneksége azért kezdődék., hogy nem ötöt választák pápának, hanem szent Corneliust, ez azt tanítá. hogy a keresztség után tett nagy vétkeket. az anyaszent egy ház meg nem bocsáthattya

Ez ellen irának, szent Cypriánus. szent ambrus. szent basilus egy néhány Conciliumokban Condemnáltaték.,

A mánisták azt tartották hogy két féle kezdet vagyon. az egyik jó. a másika rosz, hogy minden embernek két lelke vagyon, azegy jó, amásika rosz. aházaságot tiltották, azt tartották. hogy a kristusnak nem volt valóságos teste. tagadták az embernek szabadságát., az eredendő vétket, a keresztségnek szükséges voltát. ugy a hitnek is., szent agoston mánichéus léven, meg keresztelkedése, és meg térése után. sokat ira ellenek.

Az orégenisták azt tarttyák., hogy origénes lett volna kezdőjük. a ki is leg tudosab és hireseb volt abban az időben, és aki felöl azt irják. hogy soha senki sejobban nem irt. senem beszélt mint ő, a midön jól beszélt, se soha senki se nem irt senem beszélt roszabul mint ő. ubi bene nemo melius. ubi male nemo pejus. azal vádolták. ötöt, vagy a tanitványit. hogy ezeket tanították volna. hogy a kristus lelke meg edgyesült volna az igével., még meg testesülése előtt. hogy az embernek lelke meg volna még a test fogantatása előtt. hogy a kristus nem csak az emberekért holt meg. hanem még az ördögökért is. és hogy apokol béli kin. nem lenne örökös. némely theologusok azt tarttyák. hogy ezeket nem maga origenes tanította volna. hanem valamelyik a tanitványi közül. ezek ellen irt. szent hieronimus. szent epiphánus.

A 4 dik saeculumban

Ebben az időben támadának. a donátisták., az áriánusok. a macédonisták., a messalianusok. a luciferisták. az apolinaristák. a priscilianisták. a jovinianisták.

A donatisták ilyen formában kezdődének. áfrikában vala, egy donátus nevü püspök. majorinust szentelé Carthagobéli püspökké, noha a szabot rend szerént. választatot volt ceciliánus püspökké. mensurius halála után. ez a meg hasonlás pedig attol kezdődék. hogy ceciliánus archidiaconus lévén. még mensurius idejében. edgy nagy uri aszszonyt és gazdagot., meg feddé arrol. hogy miért tisztelné olyan martyrumnak a reliquiaját., a melyre még az anyaszent egy ház szabadságot nem adot vala., azt a tiszteletet pedig az aszszony. a Communio előtt szokta vala cselekedni., az aszszony ezen igen fel indula, és fel tevő magában a boszu allást. Ceciliánus püspöké tétettvén. az aszszony annyit mesterkedék ellene, hogy sok penzivel. ki téteté. és majorinust téteté helyében. ennek halála után. egy donat nevüt. választának helyiben. ugyan ez is kezdé azt a veszedelmes. és sokáig tarto eretnekséget.

A donátisták. azt tanították hogy a keresztség az anyaszent egy házon kívül nem jó. és hogy másodszor meg kel keresztelni az eretnekeket., hogy az anyaszent egy ház csak az ő társaságokból áll. erre az okra valo nézve, afrikában mindenüt. ahol lehte. magok közül valo püspököt és papokat rendelének., minden féle kegyetlenségeket. és szenttség töréseket követének a templomokban., a melyeket, erőszakal veszik vala ell acatholicusoktól., ugy történék egyszer. hogy a szentelt ostyákat az ebeknek veték. a kik is nagy dühöségel. reájok rohanának. a pápa Conciliumot tartván romában. a Concílium ezeket Condemnála. 313.

Az áriánusok az anyaszent egy ház ellen támadván, nem kevesebb kárt okozának. árius. alexandriai pap volt. akristus ellen kezde tanítani. mondván. hogy az ige nem volna egy örökségiben, és állattyában. az Attyával. ebből következik hogy az ő tanítások szerént. akristus nem volna valóságos Isten., az áriánusok, atöbb eretnekek szerént, sok részre oszlának. de abban meg egyesültek. hogy mindenik rész az anyaszent egy ház ellen vala., az ő részekre nagy hatalmasuak kezdének állani, azért igen meg erősödének. kegyetlen üldözéseket is támasztának., de végtire. meg szégyenitetének. és az igazság diadalmasá lett. Ezek ellen

irának. szent alexander, az alexándriai püspök. a nagy szent Athanásius. szent ambrus, szent ágoston. Ezek ellen tartaték. a Niczeai első Concilium generalé. Anno 325.

Az. 5.dik. saeculumban.

Ebben az időben támadának, a pélágiánusok. semi pélágiánusok. a nestoriánusok.,

Pelágus, és Celestius valának kezdői a pélagistáknak., ezek mind a ketten angliai barátok valának, ezek azt taníták., hogy ádam, vagy vétkezett, vagy nem vétkezett volna, de meg kellett volna halni., és hogy az ő vétke, csak néki ártott egyedül. hogy a gyermekek nem születnek eredendő vétekben., erre való nézve. a kereszttség nem volna szükséges az üdvösigre. meg több ilyeneket. Ezek ellen sokat irt sz. hieronimus, A nestoriánusnak feje volt Nestorius. Constancinápolyi pátriárcha. ez azt tanítá. hogy a krisztus nem volna a maga személyiben Isten. az Istennek csak fogadott fia volt.. és azért. el mondhatni. hogy a Boldogságos szüz, nem volt Isten anyja, mivel a fia maga személyiben nem volt Isten ez ellen ira szent Cyrillus. az alexandriai pátriárcha.. ezt a tanítást. első Celestinus pápa Condemnálá., az ephesusbéli harmadik Concilium generale. hasonlot cselekedék. Anno. 431.

A 7.dik saeculumban.

Ebben az időben támadának a monothelitak, pauliciánusok,

A monotheliták azt tanították. hogy noha két természet volt is akrisztusban., mind azon által., csak egy cselekedet, és egy akarat volt benne. amely cselekedet. és akarat Isteni volt. ezért neveztetének monothelitáknak. ezek ellen irtak Elemosinarius szent jános. alexandriai pátriárka. sophronius. ajérusálemi pátriárcha, és ezeket Condemnálá. a harmadik Constancinapolyi. és hatodik Concilium generale 680.ban.

Mahumet is ebben a saeculumban kezdé hirdetni, a maga fele sidobol., fele kereszténységből., és más imit amot ki szedegetet vallását., azt mindenek tudgyák. hogy menyire el terjedet ez a vallás., az Isten azt meg engedte. a keresztények büntetésire.

A 8 dik saeculumban.

Ebben a saeculumban. leg főveb eretnekek, az Iconoclasták valának, ekképen hivatattanak. mert a képeket kezdék rontani., és az ellen atisztelet ellen támadának. a melyel tisztelte mindenkor az anyaszent egy ház, a krisztus keresztit. képeit. és a szentekét., leo Görög császár kezdé oltalmazni ezeket az eretnekeket, és az utánna való két görög császár. hasonló képen oltalmok alá vevék, és ezek nagy rendeletlenségeket vivének végben, második gergely pápa. és ő utánna valói, ellent állának ennek az eretnekségnek. hasonló képpen. szent germanus., a Constancinapolyi patriárcha. és az Istenes Irénéa Csaszárné idejében. a második niceai. és hetedik Concilium Generalé. Condemnálá ezt az eretnekséget. Anno 787.

A 9 dik. saeculumban.

Photius. és Scotiai Janos. valának leg nevezetesebbek. atöbbi eretnekek közöt. kik ebben az időben fel támadának.,

Photius. igen nagy tudományu. és nagy elméjü vala, ő még világi lévén. a valóságos Constancinápolyi patriarchát. szent ignatzot. a székiből ki téteté. és magát szentelteté helyében., mind olyan püspökökel. akik excommunicatusok valának., első nicolaus pápa. ezt meg tudván. exCommunicálá photiust, de ő nem csak meg veté az ex Communicatiot. de hanem még. nagy kevelységgel apápát exCommunicálni akará., azután igen kezdé irni a romai anyaszent egy ház ellen, és azt tanítta. hogy a szent lélek. nem származik a fiutól, holot ez ellenkezik. az anyaszent egy ház tanításával. Basilius Császára lévén. Conciliumot hirdete, a mely negyedik Constancinápolyi. és nyolczadik Concilium generale. Anno 869. a mely

Concilium photiust le tev. és exCommoniCálá, azután szent Ignatzot viszá tev. székiben. de tiz esztendő mulva. szent Ignátz meg halván. photius. ismét apatriarchai székben helyhezteté magát ugyan a Császár segittségivel., a pápa is Confirmalván. választatását. valóságos patriarcha volt. de ismét tanításával. a romai anyaszent egyház ellen támadván., erre valo nézve. apápa. a letételnek sententiáját adá ki ellene, a melyre. leo. a basilius Császár fia., photiust a szekből ki veté. és egy klastromba záratá. a hol meg holt.

Scotiai jános kezdé eretnekségit. Carolus Calvus alat. és tanittani kezdé. a predestinátorol. és az eucharistiáról.

A tizedik saeculumban semmi ujj eretnekek nem támadának.

A 11 dik saeculumban.

Ebben a saeculumban támadának az uj manichaeusok, és michael Cerularius.

Michael Cerularius. Constantinápolyi pátriarcha lévén. 1043.ban. kezdé irni a deák anyaszent egy ház ellen. legg inkább ezekel vádolá. 1. hogy kovásztalan kenyeret szentelne meg. 2. hogy meg fojtot hust ennének. 3 hogy a szakállakot el beretvállják. 4. hogy szombaton böjtölnek, 5. hogy a nagy böjtnek első hetin hust esznek. 6. hogy nicéai symbolumhoz ezt a szót tették. *filioque*. az anyaszent egy ház akarván. azzal meg értetni, hogy a szent lélek. az atyától. és a fiutól szarmazik. de ő ezt véteknek tartá lenni. 7. hogy a Deák anyaszent egy házban. miért szabad. két egy testvér atyafinak, két egy testvér, leányokot elvenni. 8. hogy a békeségnek csokját. a mise alat. a Communio elöt. adgyák egy másnak. 9. hogy miért nem éneklik az alléluját. nagy böjtben., meg több ilyen csekély okokbol szakada el agörög anyaszent egy ház.

Kilenczedik leo pápa. minden tehetségivel, azon vala hogy tévelygéséből visza hozhatná. michael Ceruláriust. arra valo nézve követeket is küldé Constancinápolyban: a kik közöt első vala atudos humbertus Cardinalis. de silvae Candidae.. a kiket nagy tisztelettel fogadá. monomachus császár. a követek Conferentiát tartának apátriarchával. de viszá nem hozhatván ötöt. azért a szent sophia templomában exCommunicálák., a pátriarcha is nagy kevélységgel exCommunicálá a követeket. és apápát., a CSászár ki küldé székiből a pátriarchát, mind azon által. már igen el terjedet vala közöttök az el szakadás. noha valának még az görögök közöt olyan anyaszent egy házak. akik még a következő saeculumban is a romai anyaszent egy házal. egyeségben valának. ezen időtől fogvást tart a scysma a Görög anyaszent egy házban.

A 13 dik saeculumban.

Az albigensesek, noha az elébbeni saeculumban támadtanak fel. de ebben is tartának. és atöbbsi közöt. ezek valának. leg inkább el terjedve, Circum celliones flagelantes. fraticelli, mind ezek. egy kevés ideig, haboruságot indittának az anyaszent egyházban.

A flagelánsok, a közönséges népnek. áitatoságából kezdődének, de végtire. 1260 ban. eretnekeké lének., olasz országban sokan esze gyülvén. processio formára jártak az uttzákon., ezek övig mezitelenek lévén., nagy keménységgel disciplinázák vala magokot, erre valo nézve. elinte mindgyárt sok bünösök meg térnek vala., de vígtire azt kezdék hirdetni, hogy senki büneinek bocsánattyát nem veheti hogy ha csak az ő társaságokban nem mégyen. és noha ezek. világiak valának, mind azon által. olyan szabadságot adának magoknak., hogy egy másnak meg gyonván. egy mást fel is oldozták bünökből, ezek német országban is el hatának

A 14. dik saeculumban

A turlupinusok. és joannes. viclavus., kezdék háborgatni az anyaszent egy házat.

A turlupinusok. igen ocsmányok valának. ezek a delphinátusban. és sabaudinában kezdődének, ezek mindenek előtt mezitelen jártanak, de nem tartának sokáig. mert a bírák. ellenek fel támadának. és a tüzre ítélték mind azokat akiket meg kaphattak.

Joanes viclavus. ánglus pap volt. ez sok tevélygéseket tanította. az Isten, akristus. az anyaszent egy ház. és a szenttségek ellen. esokakban elől járója volt Cálvinusnak. mondám hogy sokakban, és nem mindenben, mert nem tiltá a penitentiának., bérnálásnak szenttségeit. se az utolsó kenetet., se amisét. se a szentekhez való imádságot. ezt angliában egy néhány Concilium Condemnáló. devegtire. a Constanciai Concilium generale. 1414.

A 15 dik saeculumban.

Joannes husz.. e cseh. országi pap vala., és a prágai universitásnak rectora. előtt kezdője. a hussitáknak., ez a viclavus. tévelygésit kezdé tanítani. és azokhoz magától is ada, ezt a Constanciai Concilium generále. Condemnáló. de nem akarván engedelmeskedni., a világi bírák kezében adatván, törvényt láttanak rájuk. és elevenen meg égeteték.

A 16 dik. saeculumban.

Ebben a saeculumban, sok ellenségi támadának. az anyaszent egy háznak, úgy mint. luthérus.. Carlostád. zuinglius. ocolámpádus. melánthon. bucérus. osiándres. brentius. az új keresztények., Calvinus, az antitrinitáriusok, a sociniánusok.

Mind ezeket egy néhány szor Condemnálta. a szent szék. és a tridentinum Concilium generalé. a mely 1545.töll. 1563 mig tartá.

Nem szollunk ezeknek az eretnekeknek tanításokról. azokat mindenek. tudgyák.

10 Articulus

Az Anyaszent egy háznak, a kebelében élő, rossz keresztények ellen való viaskodásáról.

K. Az Anyaszent egyháznak. csak az ördögök. apogányok., sidok, eretnekek. és scysmathicusok ellen kellé viaskodni?

F. Már azt meg mondtuk. hogy a rossz keresztények ellen is kel viaskodni.

K A rossz keresztények. mi formában támadnak az anyaszent egy ház ellen?

F. A midőn. el fajult rossz erkölcsökkel meg gyalázzák, amidőn okai léznek annak., hogy rossz magok viseléséért. az Istennek szent nevét. káromlani fogják. ahitetlenek, és az Istentelenek.

2. A midőn, gyalázásokkal. csufságokkal., fenyegetésekkel. rossz példájokkal., rossz tanácsokkal. hízkelkedésekkel., avasóságos. híveket. az Isten uttyáról el fordították.

K A rossz keresztényeknek el fajultságok. hogy okozza. az Isten szent nevének. káromoltatását. a hitetlenek, és az Istentelenek között?

F. A midőn a hit nélkül valók. és az Istentelenek, az anyaszent egy háznak tulajdonították, a különös embereknek meg romlásokat., azt hozván ki abból, hogy az Isten el hagyta az anyaszent egy házat.

K Az anyaszent egyház mi formában oltalmazza magát az ilyen rossz keresztények ellen.

F belső suhajtozásival., imádsággal. oktatásával. büntetésével. jó példa adásával.

K soké a rossz keresztényeknek számok.?

F sokkal több. mint azoknak számok.. a veszedelemre vivő szelvényes úton. mindenkor többen jártanak, és fognak is járni, kevesen járnak. az életre vivő keskeny úton. matth. 7. 13.

K Micsoda gondolatokkal kel lennünk. a sok számú. rossz keresztényekről, és a kevés számú jókról?

F. olyanál., hogy ha úgy élünk mint a sok számúak, az evangélium szerint, minden bizonyos veszedelemnek uttyán vagyunk., a mint is. veszedelem uttyán vagyunk ha a világ szerint élünk. hogy ha az érzékenység. rossz kívánság. és a kevelység uralkodik rajtunk., ennél az igazságnál, semmit gyakortáb nem mond az új testámentum., nagyobb része pedig a keresztényeknek. a világ szerint áll., és csak azt keresik., hogy rossz kívánságokat bé tölthessék; tehát nagyobb része közüllök, a veszedelem uttyán jár. ez iránt magunkot meg vakithatjuk., de az igazság magában csak meg marad.

K Mi tarttya az anyaszent egyházat, anyi sok számú viaskodási közöt,?

F. A krisztus Jézus, aki azt tarttya, és igazgattya, az anyaszent egy háznak közepette léven. ugyan. azt. vezérel. és segít. szent lelke által. a mint már ezt bővön meg mutattuk.

II Articulus.

Az Anyaszent egyháznak. hasznairol.

K. Melyek. az anyaszent egy háznak, hasznai?

F. Azok a hasznok. vagy közönségesen az egész anyaszent egy házat tekintik. vagy különösön. az ő tagjait.

A hasznok melyek közönségesen az egész anyaszent egy házat tekintik. ezek., az Edgyeség. szentség. közönséges, Apostoli.

A hasznok melyek különösön az ő tagjait tekintik, azok. vagy ezen életre, vagy a más életre valok.

Azok, melyek. ez életre valok., a szenteknek edgyeségit, és bünöknek bocsánattyát illetik.

Azok, melyek a más életre. valok, a dicsőséges fel támadást. és az örök életet illetik. már azt meg magyaráztuk. hogy. mi légyen a szenteknek egyessége. a többit is meg magyarázunk.

El fogjuk kezdeni a bünöknek bocsánattyán, amely ezen életet tekinti. és minek. előtte. szölyünk a feltámadásrol. és az örök életről. meg fogjuk magyarázni. azt. amit arról tudunk. hogy mi fog következni közönségesen az anyaszent egy házal. és különösön minden emberel. minek előtte mindenek bé tellyesedgyenek., a mely atesteknek fel támadások előtt lesz meg.

K Az anyaszent egyháznak mindenik tagja. különösön nem részesülé. azokban a hasznokban, melyek az anyaszent egy házat tekintik közönségesen.?

F. Mindenik tagg részesül. azokban ahasznokban, de nem egészen., hanem valamely resziben

Magyarázat

Mindnyájan a hivek. az anyaszent egyháznak egyeségéhez tartoznak, amint már azt meg mondottuk, de csak egyedül. atest nem vesztheti el sohais azt az egyeséget., különösön a tagok attól el szakadhatnak, hasonlot mondhatunk az anyaszent egyháznak szentséges voltárol., az anyaszent egy háznak minden tagjai a szentségre hivatattak., de mindnyájan nem szentek., és

akik azok, abból le eshetnek. csak éppen az anyaszent egyháznak teste. nem éshetik soha. tévelygésben. ezek olyan hasznok. a melyekben mindenik tagg részesül. de valójában. és maradandó képen., azok csak az anyaszent egyháznak testét illetik. amint már azt meg bizonyítottuk ide fellyeb.

12 Articulus.

Hogy a bünöknek bocsánattya legelső út. amellyek által:
részesülünk, az Anyaszent egyháznak hasznaiban.

K. Micsoda modokkal részesülünk mi az anyaszent egyháznak hasznaiban.?

F. A bünök bocsánattjának modgyával, mely igen nagy haszna az anyaszent egyháznak.

Magyarázat.

Mi mindnyájan az Isten haragjában születünk, az ördögnek rabságában. midön pedig akristus akereszténységre hiv bennünket., akor nem talál egyebet mi bennünk a véteknél. és a meg romlottságnál, nem is lehetnénk tehát igazak, se az anyaszent egy háznak tagjai, az Istennek fiai, se akristusnak atyafiai, hogy ha nem vennök büneinknek bocsánattját., *a bünnek bocsánattját az ő neve által veszik mindnyájan kik ő benne hisznek* act. 10. 43.

Az Isten leg először a bünnek bocsánattját a kereszttségnek szenttségében adgya meg, szent pál mondása szerint *akristus meg szentelte az anyaszent egy házát; meg tisztitván viznek feredőjével. az igének általa.* eph. 5. 26.

De mint hogy az Isten szabad ajándékival., meg bocsáthattya a vétket. csak magától., és a kereszttségnek külső fel vétele előtt is, ugyan így is cselekeszik azokal. kik martyrumságot szenvednek kereszttségek előtt., vagy akik. meg hálnak. erős kívánsággal kívánván. meg kereszteltetni.. abünnek bocsánattját akár mely formában. engedgye meg az Isten. de atellyeséggel szükséges., *A kristus ő magat adta érettiünk, hogy meg váltana minden hamiságtól, és tisztittana magának kivált képen valo népet.jó cselekedetekre igyekezöt.* tit. 2. 14.

A bünnek bocsánattya maga az a nagy haszna az anyaszent egy háznak., mivel csak egyedül az anyaszent egy háznak adta a kristus azt a hatalmat., hogy meg bocsáthassa a vétkeket, és csak az anyaszent egy házban lehet abünnek bocsánattját venni., mivel az anyaszent egy házon kívül nincsen üdveség. és azok a kik az ő kebelében nintsenek. bünök bocsánattját nem vehetik. ha tsak tagjaivá nem lesznek

K Honnan tudgyuk mi azt hogy a kristus hatalmat adot az anyaszent egy háznak, abünnek bocsátására?

F A kristusnak maga szavaiból., aki hatalmat adot az anyaszent egy házának a szenttségeknek szolgáltatására., a mellyek által. azt tudgyuk. akristustól, és az apostoloktól, hogy a bünök meg bocsátatnak, még erről bővebben fogunk szollani ezután.

K Hogy tudgyuk mi azt hogy csak az anyaszent egyházat illeti ez a hatalom?

F Azt tudgyuk, hogy a kristus az anyaszent egy háznak adta ezt a hatalmat. ezen kívül, a senkinek nem adatott. s. aug. manua. ad laur Cap 64. lib 1.

K. De nincsené a meg írva., hogy csak az Isten bocsáttya meg a bünököt?

F. Mikor az anyaszent egy ház bocsáttya meg a bünököt. akor mindenkor az Isten bocsáttya meg, mivel az anyaszent egy ház., az ő nevével munkálodik. *az Isten ministeri vagyunk.. mondgya szent pál. és az ő helyit tarttyuk.* eph. 6 20.

K Mind azoknak., kik az anyaszent egyház tagjai: vagyoné hatalmok a bünt meg bocsáttani?

F Nincsen. mivel csak egyedül. az apostoloknak adta a kristus ezt a hatalmat, az apostolok a püspökökkel közlötték. és a püspökök apapokal.

K. Az olyan papoknak, kik halálos vétékben vannak., vagyoné hatalmok a bünt meg bocsátani, mivel ökk is. bűnben vannak.?

F Igen is; és az anyaszent egy ház. Condemnálá a donatistákat, a 4 dik saeculumban, kik ezel ellenkezöt tanítottanak.

K. Miképpen bocsátták meg a papok. a vétkeket?

F. A keresztség, és a több szentségeknél ki szolgáltatásában. a mely szentségekhez. a bűnnek bocsánattya, vagyon ragasztva.

K. szükségesé. az anyaszent egyháznak szolgálaihoz folyamodni. hogy akár minémü vétéknek bocsánattját vehessék?

F. szükséges az eredendő, és a halálos vétékért. de nem a bocsánando vétékért., mert bocsánatot nyerhetnek a bocsánando. vétékért. az imádság, az áldozat., abőjt, a töredelmeség., és a jó cselekedetek által.

K Mit értesz azon, a midön azt mondod. hogy a bűnök meg bocsátattak?

F. Azt értem, hogy azok meg bocsátattak, és el töröltettek.

Magyarázat

Cálvinus azt mérte tanítani. hogy a mikor az Isten avétket meg bocsáttya., egyebet nem cselekszik hanem hogy azokat vétkül nem tulajdonittya., ámbár azok a vétkek fent legyenek is. de az Isten azokat meg nem bünteti.

De az Anyaszent egyház. mindenkor azt hitte szent pálal. hogy az Isten azért nem tulajdonittya. nekünk a vétkeket, a midön azokat meg bocsáttya, mert azokat valóság. el törli., úgy hogy azok nincsenek fent azö szemei előtt, és hogy ha azokat meg nem bünteti azután. azért vagyon. mert azok már nincsenek, mivel *micsoda. részesülés lehet.* mondgya szent pál. *a hamiság. és az igazság közöt. ami sziveink a keresztség által. az szent lélek templomivá lesznek.. akristus azokban lakozik* miképpen lakoznék tehát. akristus. és az ö szent lelke. olyan szivekben, a melyekben a véték lakozik., az igaz tehát, hogy az Isten nem azért az okért. nem tulajdonittya nekünk a meg bocsátot vétkeket, mert azok el vannak rejtve. és fedezve. hanem. azért. hogy azok el vannak töröltetve. és nincsenek fent azután. s. aug. serm 2. supr. ps. 31. num. 9.

K. A mi érdeminkért bocsáttattnaké meg a mi vétkeink?

F. A kristus érdemlette meg egyedül. halála által bűneinknek bocsánattját, mi magunktol semmit nem érdemlünk. és mindenért, a kristusnak tartozunk,

K. A bűnnek bocsánattya. micsoda változást. cselekeszik mi bennünk?

F. A szent lélek sziveinkben jö lakni, és bennünket az Isten fiaivá, és a kristusnak örökös tarsaivá téssen. rom 8. 17. Conc. trid. sess. 6. de justification. Cap 7.

K. A midön egy szer a bűnnek bocsánattját. vettük, vagyoné még szükségünk. azután is arra a kegyelemre.?

F. Igen is vagyon. mind addig a még élünk. mert a mi gyarloságunk minden nap sok számu vétékben ejt bennünket., a mellyekért szükségünk vagyon arra. hogy az Isten nekünk meg

bocsásson, ugyan ezért kel néki minden nap mondani, *bocsásd meg a mi vétkeinket. miképpen mi is meg bocsátunk ellenünk vétetteknek.*

Mind ezeket bővebben meg fogjuk magyarázni. a midőn a szentségekről fogunk szollani.

13. Articulus.

Hogy a hivek közül. mindenikének.. min kel által menni,
minek előtte az örök életet el érje. és leg először
a halálrol., mely közönséges minden emberekel.

K Micsoda. a halál.?

F A léleknek. a testtől való meg válása, a mely büntetést lehetetlen el kerülni, a vétektől fogvást. s.aug serm. 2. supr ps. 48. num. 2.

Azt mondám. hogy a vétektől fogvást., mivel az ember nem ugy teremtetett volt hogy meg halyon. és a halál az olta lett el kerülhetetlenné. a míolta a vétek meg rontotta a természetet. rom. 6. 23.

K. Micsoda gondolattal kel lennünk a halálrol?

F. Azt tudgyuk hogy minden bizonyal. mindenikünknek meg kel halni. azt pedig nem. tudgyuk. hogy mikor, mi formában, vagy talám hirtelenül történik., azt is tudgyuk hogy csak egy szer halunk meg., és a mely halál nem keresztényi; azt nem lehet helyre hozni. mivel ahalálon áll. az örökké való boldogság. vagy az örökké való kárhozat, szükséges tehát. valójában készülnünk ahoz a rettentő. szem pillantáshoz. de idején kel ahoz készülni, mert ámbár bizonyosan tudnok is hogy nem történik hirtelenségel., de azt minden nap láttyuk. hogy a betegség. nem engedi ahoz ugy készülni a mint kellene., az öregségre halasztani a készületet. a bizonytalan idő. az Isten is akor el hagyhatná az embert s. aug. supr ps. 38. num. 19.

K Miképpen kel a halálhoz készülni?

F. Meg kel valójában visgálni alélek üsmeretet, el kel rendelni mind a lelki, mind a világi dolgokat, és valóságos keresztényi életet kell élni.

K. Edgy valóságos kereszténynek irtoztatoé ahalál?

F. De söt még kívánatosnak kellene néki lenni, hogy ha a keresztények ugy élnének a mint kellene élniek, és ha csak a mostani életet tekintenék, szent pál szerént. legg nyomorultabbak volnának mindeneknél.; örömel kel hát nekik azt az orát tekinteni. amely végit veti nyomoruságoknak., bé vivén őket abban aboldogságban. a melynek reménségiben áll minden vigasztalások eföldön. 1 cor. 15. 19.

K Nem csak egyedül. az apostolokra., és a helyekben lévő egyházi szolgákra kellé érteni. szent pálnak ezt a mondását., hogy mindennél nyomorultabbak volnánk, hogy ha csak. a mostani életet tekéntenök?

F. Azt lehet érteni minden keresztényekre., mert minden valaki keresztényi életet akar élni, annak minden világi kívánságokat el kel hadni. és csak Istenért kel élni, magának ellene kel mondani, ellene kel állani arosz kívánságoknak, szokásoknak., meg kel gyözni az akadályokat. a melyek minden felöl támadnak, el kel szenvedni az emberek üldöztetéseket. gyüölősegeket. csufságokat., káromlásokat, gyalázattyokat., erőszakoskodásokat, meg kel magát alázni. és mindent el szenvedni. inkább, hogy sem mint igasságtalanságban élni, mind ez igen nehéz atermészetnek. de mint hogy más boldogab életet remél., az a reménség meg

segíti és meg vigasztallja avasóságos keresztényt. mert másként nyomorult volna, és leg nyomorultab az emberek között.

szent Agoston nagy bölcsen mondgya, hogy az aki nem ohajttya. az más életben valo boldogságot., és aki ezen életnek boldogságában veti bizodalmát, a kárhozatos állapotban vagyon. ez a mondás meg egyezik. az ábrahám rosz gazdagnak valo mondásával: s. aug. supr ps. 148. num. 4. luk. 16. 25.

K Rosz kereszténynek kellé tartani az ollyat a ki fél a haláltol?

F. Azért félni ahaláltol. hogy el választ. e földön levő javainktol. és gyönyörüséginktől, amellyekel élnénk. örökké ha lehetne. e közönséges, de igen meg romlott gondolat., de a természetnek gyarloságabol félni ahaláltol., arra a kristus kivánt példát mutatni vigasztalásunkra. szabad ahaláltol félni azért, hogy ami büneinket meg tekintvén. bizonytalanok vagyunk holtunk után valo állapotunkrol., de mind azon által. a hittel. és az Istenben valo bizodalomal. erősítsük meg magunkol; az Istent meg bántanak, hogy ha alázatoságal, penitentzia tarto lélekel, és áldozatul nem vennök tölle a halált. st aug. serm 306. n. 4. de diversis

K. kicsodák azok. akiknek leg irtoztatobnak tettzik ahalál.?

F. Azok. akik vétekbén éltenek, és penitentziát nem tartottak, kik evilágot mindenkor szerették. kik a földhöz ragaszkodtak. és azal meg elégednek, nehéz azt el hadni amit szeretünk, de ketelenek leszünk akor azt el hagyni. és azt ollyan állapotban. a melyben minden irtoztatonak láttzik. st. aug. serm. 1 supr ps. 36. n. 1.

K Mit kel cselekedni hogy el kerülhessük ezt a retteget?

F Borullyunk idején az Isten irgalmoságanak lábaihoz penitentziát kel tartani., valóságal kel munkálodni azon hogy el lehesen kerülni azt a nyomoruságot, amellyel fenyegeti Isten a hamisakot, ezekel a szokal.,

Hittalak, és nem akartátok, ki terjesztetem kezemet., és nem volt a ki nézné. meg utáltátok minden tanácsomat. és dorgálásimat el henyeltétek. én is nevetek ati veszedelmeteken, és meg csufollak. midön rajtatok történik a mitöl féltetek, midön reátok rohan hirtelen anyomoruság. és a veszedelem mint a szélvész érkezik. midön reátok jö aháboruság., és a szorongatás; akkor segítségül hinak engem, és meg nem halgatom, reggel fel kelnek, és meg nem találnek engem. azért hogy gyüölték az oktatást. és azur félelmet bé nem vették és nem engedtek tanácsomnak, és rágalmazták minden feddésemet. azokáért az ő élettyek gyümölcsit fogják enni. és az ő tanátsokal meg elégítetnek. prov. 1. 24.

Azt el hihettyük. hogy eza fenyegető jövendölés. minden nap bé tellyesedik sok számu keresztényeken., de jaj annak a ki erről nem gondolkodik. vagy magát meg nem jobbittya.

K. Miért akarta Isten. hogy a mi utolso oránk bizonytalan lenne?

F Azért hogy mindenik orát ugy tekéntsük. mint utolso oránkot., és hogy az illyen gondolat bennünk vigyázásban tarttson. s. aug. serm. 2. supr ps. 34. num. 14.

14. Articulus.

A különösön valo Itéletről.

K Hová lészen alélek. minek utánna atestből ki mégyen?

F. A kristus ítélő szeke eleiben mégyen. hogy ót számot adgyon. jó, vagy gonosz cselekedeteiről. ez a szám vétel pedig nagy igasságal. és szorgalmatoságal mégyen végben.

mivel akristus azt mondgya. hogy az emberek számot adnak az utolso napon. leg kisebbik haszontalan szavokrol is. matth. 12. 36.

K. Miről kel az embereknek számot adni midőn az Isten eleiben mennek?

F. A vétekről melyet cselekedtek. gondolattal, szóval, tselekedetel. vagy el mulatassal., a rossz példáról melyet adtanak, a mások vétkiről melyekben részesültek, egy szóval minden féle hivatalokrol. és köteleseégekről; mert mind ezek meg lesznek fontolva a sanctuáriumbéli mérték szerént. 2. Cor. 5. 10. apoc. 20. 12. 13.

K Micsoda féle szabot rend szerént. vizsgáltnak meg az emberek cselekedeti?

F. Nem az emberek. szokások. tartások. és példájok szerént. hanem az örökös igazság szerént ítéletnek meg, az Isten ígéje szerént, a kristus Évangyeliума szerént., ez az ítéletnek szabot rende. ki ki vizsgállya meg. ha az élete meg egyeziké ezzel a rendel. joan 12. 48.

K. kicsoda lészen az ítélő bíró?

F. A kristus Jésus., akinek az Atya. hatalmat adot az ítélésre., és aki halála és fel támadása által. biroja lett az élőknek, és a holtaknak.. joan. 5. 22.

K. Mitől kel leg inkább rettegni abünösnek, hameg tekénti azt az utolso napot.

F 1 Attol hogy micsoda szorgalmatosággal kel számot adni leg kisebbről is, 2 a Bironak világos és igazságos voltától, 3. attol. hogy az a bíró akoron irgalmaság nélkül leszen, 4. attol a gyalázattól. a melyben lészen akoron a bünös, minden segittség, menttség. és vigasztalás nélkül, terhelve lévén vétkekel., haszontalanul gondolkodván. mind azokról, a mellyeket el mulatott. az üdveség el nyérésére., és attol., hogy micsoda bizonytalan az az ora, amelyben arra az irtoztato ítéletre kel el menni. st aug. serm. 96. de tempore.

K Mit kel cselekedni, hogy ezeket a nyomoruságokat el lehesen kerülni?

F 1. Most kel magunkot meg ítélni, hogy meg előzhessük akristus kemény ítéletit, 2 meg kel engesztelnünk. a Bírót. penitentzia tartásunkal. és köny hullatásinkal, 3. szerezzük meg magunknak. a jó lelki üsméretnek bekeségit, és vigasztalását., akár mely nehezen tegyünk is szert arra., 4. tarttsuk készen mindenkor magunkot, erre valo nézve: vigyázunk, és mindenkor imádkozunk, a kristus hagyása szerént. 1 Cor. 11. 41. s. aug. serm 47. supr ps. 37. v. 16. luk. 21. 36.

K Az ítélet napja. irtoztatoé. az igaz lelkeknek.?

F Még az igazaknak is kel félni attol anaptól. mert senki nem tudgya ha szeretetre. vagy haragra méltóé. eccles. 9. 1. hogy ha az Isten irgalmasággal. nem bánnék velünk, senki meg nem álhatna az ő szine előtt., de az igazakban ez a félelem elegyes bizodalomal. és vigasztalásal. és némelylekben örömmel. s. hier. Cap. 6. supr. ps. 100. n. 2.

K. Mihez támasztyák az igaz lelkek. az ő bizodalmakot, és vigasztalásokat.?

F. Az Isten irgalmasághoz., a kristus érdemeihez, az ő ígéretihez, és a magok tiszta lelkek üsméretihez. 1 cor. 4. 45

15 Articulus.

Hogy micsoda állapotban lészenek a lelkek a különösön
valo ítélet után.

K. Hová lesznek. a lelkek. akülönösön valo ítélet után?

F Némellyek a Paradicsomban. némellyek a purgátoriumban. némellyek a pokolban mennek., mind ezekről bővebben fogunk ezután szólni

K Micsoda lelkek mennek paradicsomba.?

F Az olyanok kik meg tartották., vagy is helyre hozták, kereszttségeknél ártatlanságát, annyira hogy még bocsánandó vétekben sem holtak meg.

K Micsoda lelkek mennek purgátoriumba?

F Az olyanok a kik meg nem tisztítottak bocsánandó bűnökből. halálok előtt, vagy az Isten igazságának tellyeséget eleget nem tettek

K. Micsoda lelkek mennek pokolba?

F Az olyanok. akik halálos vétekben halnak meg.

K Hová lesznek atest, azután hogy a lélek ki megyen belőle?

F Meg rohad a földben, és porrá lesznek. a fel támadásnak napjáig. De az Isten némelykor különösön való kegyelméből. meg oltalmazza némely szenteknek testeket arodhadástól., hogy nagyobb fenyeséget nyilatkoztassa ki szenttségeket. erről. elég példa vagyon.

K Honnét tudjuk mi azt hogy mindenik embernek lelke halála után. mindigárt meg büntetetik. vagy meg jutalmaztatik. még világ vége előtt?

F Azt a szent írásból, a traditioból, és az anyaszent egyház. végezéséből tudjuk., a szent írás erről bizonyosságot ad. a rossz gazdag. és a szegény lázár példájában. luk. 23. 43.

K Mennyi ideig maradnak a lelkek a purgátoriumban.

F. A szent írás, se a traditio erről bizonyosságot nem tanít. se az anyaszent egyház erről nem végezet., hanem azt el gondolhattuk. hogy ott fognak maradni mind addig. még eleget nem tesznek az Isten igazságának.

K. Mennyi ideig kell tartani a purgátoriumnak?

F A krisztus utolsó eljöveteleig. és nem tovább. s. aug. de civ Dei libr 21. Cap. 1. et 16.

K. A viaskodó, és a szenvedő Anyaszent egyház. nem fog tehát örökösön tartani.?

F Igen is nem. hanem csak világ végi-ig tart.

K. A győzedelmes anyaszent egyház. meddig fog tartani?

F Mostanában. gyülekezik ez. és annak társaságnak száma akkor telik bé. a midőn a földön, és a purgátoriumban lévő anyaszent egyháznak vége lesz. akkor a győzedelmes anyaszent egyház. egyedül fog tartani örökké.

K A győzedelmes anyaszent egyháznak száma elébe miért nem telik bé, hanem mikor vége lesz a földön, és a purgátoriumban lévő anyaszent egyháznak?

F Azért, mert a győzedelmes anyaszent egyház társaságának száma hogy egész lehesen., és boldogsága tellyes, szükséges hogy a választottak, kik a földön. vagy a purgátoriumban vannak, mindnyájan a paradicsomban menjenek, és hogy a testek. a boldog lelkekkel meg egyesülvén, azok is részesülhessenek a boldogságban., mind ezeknek világ végekor kell meg lenni.

16 Articulus

A világ. végéről. az Anti kristusrol., Ilyés. és Enoch
el jövelekről. a sidok meg térésekről..

K. A világnak mikor leszen vége?

F Azt az időt nem tudhatni., hanem azt tudgyuk, hogy az égnek. és a földnek el kel mulni. ujj égg. és ujj föld leszen helyében., a hol fognak lakni aboldogok

K világ végekor micsoda állapotok fognak történni?

F Leg inkább ezek vannak meg jövendölve., úgy mint. 1. a hadakozások., dög halálok., éhségek, nagy föld indulások, azidő járásának meg bomlása. 2. a keresztények közöt. a szeretett meg kezd hülni. 3. az Evangyélium az egész földön fog prédikáltatni. 4. az anti kristus el fog jöni., 5. Ilyes. és Enoch a földre vissza jönek., 6. a sidok meg térnek..

K A szent irás mit tanít nekünk az antikristusról?

F Hogy gonosz és hatalmas ember leszen, ellene fog állani azonak, de leg inkább a kristusnak, 2. thes. 2. 3.

2. hogy Isten gyanánt fogja magát imádatni. 2 thes. 2. 4.

3. hogy soha nagyobb üldözés nem volt az anyaszent egyház ellen. mint a mellyet ő fog támasztani., és hogy sok számu keresztények hozzája hodoznak. 2 thes. 2. 9: s. aug. supr. ps. 9. num. 27.

4. hogy hamis csudákat fog tenni, a mellyekkel sokakat el áltatt.

5. A szent atyák azt mondgyák. hogy valamit Daniel meg jövendölt volt Antiochusrol, hogy a jerusalemben lévő minden kori áldozatot el fogja törölni, hogy azt az antikristusra kel érteni. aki is azon leszen. hogy el töröllye az uj törvény béli áldozatot, mindenüt valahol fog uralkodni.

6. Hogy az antikristusnak üldözése. nem fog sokáig tartani, a szent irásbol lehet által látni. hogy csak negyed fél esztendeig fog tartani. apoc. 20.

7. hogy a kristus. ezt az Istentelent meg emesztí. az ő szájának lelkével; és az ő dicsőséges el jövele által el törli. 2 thes. 2. 3. 8:

8. hogy az antikristus el jövele előtt. nagy támadás leszen az anyaszent egy ház ellen. és sokan meg tagadgyák a hitet. 2. thes. 2. 3. 8.

9 Hogy az antikristus világ vége elöt. egy kevés idővel fog el jöni., és azután. minek utánna. az Évangyélium az egész világon prédikáltatott volna. 2. thes. 2. 2. 8.

K Bizonyosé a. hogy még az antikristus elnem jött.?

F Ennek a szonak antikristus. két magyarázattya vagyon. az edgyik közönséges, a másik különös, közönségesen azokat hiják antikristusoknak, kik a kristus ellen tamadnak ezen értelem szerént a szent irás. az eretnekeket antikristusoknak nevezi., tehát ezen értelem szerént eljött. 1. joan. 2. 18.

De ha az antikristuson azt a gonoszat érttyük., aki az utolso üldözést fogja támasztani, abizonyos hogy még elnem jött. könnyü is meg felelni az eretnekeknek., kik nagy káromlásal apápát anti kristusnak nevezik.

Először. nem lehet nekik az a káromló gondolattya. hogy ha azt fel nem teszik., hogy a közönséges anyaszent egy ház annyira meg romlott., hogy az ő látható feje., a kivel minden koron egy volt. akristus ellen támadot volna., az ilyen gondolat pedig tellyeséggel akristus ellen volna., aki azt ígérte az anyaszent egy háznak., hogy mindenkor véle lészen. az igazságnak lelke azt soha el nem hadgya, és apokolnak kapui az ellen gyözedelmet nem vésznek, a tehát az antikristus, aki akristusnak beszédi ellen tanyit.

2 tsak kevés értelemmel is által lehet látni, hogy csak esztelen vakságból lehet apápának tulajdonítani. azt. a mi az antikristusra illik.

3. A leg okosabbak a protestánsok között. meg vallyák azt. hogy azok kik apápát. antikristusnak hívják. ók nélkül hívják. Grotius. disser. supr anti Chris. 3 vol.

K Bizonyosé a. hogy még Illyés, és Enoch el fognak jöni?

F Azt, a szent írásból. és atráditóiból tudgyuk. ugyan azért is ragadtattak el a földről életben.

K Illyés. és Enoch miért fognak el jöni?

F Azért hogy ellene állyanak az antikristusnak, és hogy munkálkodgyanak a sidok meg téréseken. s. aug. tract. 6. supr. s. joan. lib. 1. de Civitt. Dei. libr 20. Cap. 29.

K Mint fog vélek bánni az antikristus?

F. Meg öleti őket. és tsak hamar azután. meg szégyenítettik akristus eljövételével:

K bizonyosé a. hogy a sidok meg térnek világ vége felé?

F. Igen is emeg vagyon írva. mind az Ó. mind az új testamentumban. ose. 3. 5.

Mostanában pedig a kristus Jézus haláláért való büntetés. akadályozza őket. a meg térésben. mostanában. mint egy lepedő vagyon szemek előtt. hogy ne láthassák. a prophétiáknak bé tellyesedését., de világ végén.. az a lepedő el vétetik szemek elöl. és akor meg láttyák. hogy hejában vártak más Messiást a kristuson kívül., és akoron meg térnek hozzája. malak 4. 5. 6.

17 Articulus

A közönségesen való fel támadásról. világ végén.

K Mi fog következni világ végén. az antikristus. üldözése., és a sidok meg térések után.?

F. Az Isten parancsolattyaiból. az Angyalok szavokat az egész világra el terjesztik. valamint a hangos trombitáknak. szavait; és arra a szora az egész emberi Nemzet fel támad egy szem pillantásban, matth. 24. 31. 1 Cor 15. 1.

K Mit értesz azon. midőn azt mondod hogy a halottak mind fel támadnak.?

F Azt értem hogy minden embernek lelke a maga testében viszá mégyen.

K Miképpen lehet meg. atestnek fel támadása?

F. Az Isten mindenhatóságával, a ki – is olyan könnyen támaszttya fel a testeket akoporsóbol. valamely könnyen teremtette semmiből. 1 Cor. 15. 42.

K. Meg foghattyuké mi azt., hogy miképpen mégyen viszá mindenik lélek. az elébbeni testében., aki-is anyyi saeculumoktól fogvást porrá lett.?

F Mi azt igen gyengén foghattyuk meg. de hisszük, mert az Isten azt ki nyilatkoztatta., látunk is valami hasonlot ahoz a természetben, a buzát hogy el vetik. meg rohdad, és abból a

rodhadásból. más nő; ez a példa. noha tellyeséggel nem világos. de ebből is meg láthatjuk az Istennek mindenhatóságát. a testeknek fel támasztására.

K. A test hasonló állapotban támad fel, mint a melyben volt halála előtt?

F Ugyan azon test léssen., de más féle állapotban., mivel más léssen. az igazaknak fel támadások, más a gonoszoknak fel támadások 1 Cor. 15.

K Az igazak mi képpen támadnak fel.?

F. Dicsőséges testben. és mint egy lelki testben. 1 Cor. 15.

K Micsoda különbségei lesznek a dicsőséges testnek?

F. A szent Atyák. négy félet tesznek fel., szent pál után. 1 Cor. 15. st aug de civ Dei lib 22 C. 21

Először. hogy a világos. és fényes léssen. 2. hogy olyan könnyü. és gyors léssen. valamint alélek. 3. hogy olyan subtilis léssen. hogy mindenén által mehet., valamicsodás volt a kristus teste fel támadása után. aki ahazban bé ment, noha az ajtok bé zárva valának, 4. szenvedhetetlen léssen, az az. hogy semmit nem fog szenvedni, apoc. 21. 4. phil. 3. 21.

K. Mi képpen támadnak fel a gonoszak.?

F Azt ellehet gondolni hogy az ő testek. a vétek miat. olyan nyomoruságos. és irtoztato állapotban léssenek. valamely nagy léssen dicsősége. a szentek testeinek

K. Lészené valaki a ki fel ne támadgyon.?

F A bizonyos. hogy minden holtak fel támadnak, de a nem oly bizonyos ha az emberek mindnyájan meg hálnaké; a szent Atyák. ezen meg nem egyeznek., némellyek azt tarttyák. hogy mindnyájan meg hálnak., és hogy azok. kik életben léssenek. a kristus el jövetelekor; meg hálnak, de mindgyárt fel támadnak., mások azt tarttyák., hogy a kik akor életben léssenek. azok meg nem hálnak., hanem egy szempillantásban meg változnak, és az ő testek olyan léssen. mint ha meg holtak. és fel támadtanak volna és hogy az irás ezért mondgya, hogy a kristus az élőknek. és a holtaknak bírája. s. aug. epist 193. ad mercatorem.. de civitt. Dei libr. 20. Cap. 20. et 21.

K Az Anyaszent egy háznak. minden tagjai dicsőségesen támadnaké fel?

F. Nem, hanem csak azok. kik szentül. holtanak meg, a többi halálok után. már nem tagjai az anyaszent egy háznak. mivel az ördögnek irtoztato társaságában léssenek.

K A lélek fel támadé atestel?

F A léleknek nem szükséges fel támadni. mivel halhatatlan.

K. Az emberek. meg hálnaké még a fel támadás után?

F. Nem, mert azután. meg halhatatlanok léssenek. és többé. el nem válik. a lélek a testtől.

18. Articulus.

A Kristusnak utolszori eljöveteléről. és a közönséges Itéletről.

K Mi fog történni a fel támadáskor?

F. A nap és ahold meg homályosodnak. a Csillagok helyeket meg változtatttyák., az egész természet el romol rettentő zugásal., az eget, és a földet atüz meg emészti, és az emberek meg

látják a kristust, nagy dicsőséggel. és hatalommal le szállani a felhőkben, kísérvén őket az szent angyalok, és a szentek., matth. 24. 30. 2 petr. 3.

K Mi követi még ezeket?

F Először. a kristus kereszttye meg fog láttani, mint győzedelmének jele., matth. 24. 30. s. Chrysost. supr. s. matth.

2. A kristus az ő ítélő székiben fog ülni. hogy meg ítéllye az eleveneket és a holtakat. matth. 25. 31.

3. Maga mellé fogja ültetni a szenteket, hogy véle edgyüt ítéllyék meg az ördögököt., és az Istenteleneket, matth. 19. 28. 1 cor. 6. 2. 3.

K Miért akarja a kristus hogy véle edgyüt ítéllyenek a szentek.?

F. Hogy fel magasztallya dicsőségeket, az ő meg aláztatásoknak szenvedéséért.

2. hogy meg pirullyanak és meg aláztassanak. a hamissak. kik eföldön. meg vetették a szenteket

3. hogy meg mutassa azzal. hogy a szentek. az ő tagjai. s. aug. de civitt dei libr 20. Cap. 5.

K Mivel minden ember meg ítéltetik halála után. aközönséges ítélet tehat haszontalan.?

F Szükséges egy néhány okokra való nézve

1. Hogy az egész emberi nemzet meg lássa. az Istennek cselekedetét. és hogy nagyobb fényeséggel. és győzedelmel. tessék ki az ő rendelése., a mely ellen. oly gyakran káromkodnak a hamissak. sap. 4. s. aug. de Civitt dei libr 20. Cap 2.

2. Hogy mindenek előtt válaszsza el a jokat a gonoszoktól.

3. Hogy meg jutalmaztassa., vagy meg büntesse. az embereket., testekben. valamint lelkekben

4. Hogy meg szaporítsa. a szentek dicsőségét. vagy a hamissak szenvedését. kinek. kinek. érdeme szerént.

Magyarázat

Vannak olyan vétkek és jó tselekedetek., a melyek csak világ végén tellyesednek bé., és a melyek csak akkor jutalmaztathatnak., vagy is büntetődhetnek meg. példának okáért. egy Eretnekség kezdő. nem tsak azért abünért vétkes. hogy el szakadot az anyaszent egy háztól. hanem még részesülni is fog mind azokban a vétkekben., a melyekben estek. vagy esnek világ végi-ig mind azok. kik az ő tanítására, való nézve. el szakadtak, vagy el szakadnak az anyaszent egyháztól., az ő bünei tehát bé nem telnek, se érdemek szerént. meg nem büntetődhetnek. hanem világ végén.

De meg ellenben egy Apostol. nem tsak azért a jó tselekedetért érdemel jutalmat., a melyet maga cselekedett, de sőt még mind azért ajóért is, a melyet cselekedtek, vagy cselekesznek mind azok, akiket meg térített az urhoz. prédikállása, vagy írása által, vagy az ő tanítványi által. világ végi-ig:

Ebből a két példából. meg láthattják. hogy micsoda rettentő dolog követi a rossz példát. és abotránkoztatást. és hogy menyire el terjed a jó cselekedet.

K Az ítélő napon mi leszen még más is.?

F. Az Angyalok el választtyák a választattakat. a meg vettettektől, és az el választattakat a kristus jób keze felől állítták. és a meg vettetteket bal keze felől, akoron akristus ki mondgya az ítéletet mindenik részre.

A választattaknak azt mondgya jövetek el én Atyamnak áldottai, birjátok az országot. mely meg készítetett néktek, e világ fundámentumának fel vetése előtt, mert éheztem, és ennem adtatok. szomjuhoztam és innom adtatok. &.

Azután mondgya a bal felől valoknak

Átkozottak mennyetek el töllem az örök tüzre, mely készítetett az ördögnek. és az ö angyalinak, mert éheztem, és ennem nem adtatok. szomjuhoztam, és innom nem adtatok., mezitelen voltam, és meg nem ruháztatok. &. akoron a meg vettettek az örökké való szenvedésre mennek., testben és lélekben. az el választattak pedig testestől, lelkestől mennek apadicsomban, hogy az örökké való bődógságban éllyenek a kristusal. és a szent angyalokkal.

19 Articulus Az örök Életről.

K. Micsoda az örök élet.?

F Az olyan boldogság. amelyben élnek a szentek az égben.

K Micsoda nevel nevez az irás azt a boldog életet?

F Az Isten, és akristus országának, mennyeknek országának. és abarány menyegzőjének, alakadalom vendégséginek agyönyörűség patakának. az ur örömeinek,

Az Isten. és a kristus országának., mert abban az életben való boldogság a, hogy a kristus Isten. s.' ember lévén, tellyeséggel való ura mind azoknak kik az égben vannak., minden örömmel engedelmeskedik néki. a szenteknek. az Istennel, és a kristusal. egy akarattyok vagy on hebr. 2. 8.

A szenteknek addig tellyes boldogságok nem léssen, valamég akristus egész gyözedelmet nem vészen. minden ellenségein., a mely csak világ végén lesz meg. Mennyeknek országának., mert az égben vagy on helyheztetve. ez az ország. és mind azok kik azt lakják. királyok, mivel a kristusnak örökös társai, akoron. magokon., és ateremtett állatokon tellyes birodalmok léssen. sap. 3. 8. apoc. 1. 6.

A Barány menyegzőjének. mert akor tellyesedik bé. a szent szövetség. mellyet tett akristus az Istennek báránnya, az anyaszent egy házal., ugyan akor is egyesülnek meg a szentek a kristusal, ugy., hogy mind edgyek lesznek véle. joan. 17. 23.

K Miben áll. amás életnek boldogsága?

F. Mi azt ki nem mondhattuk., mert azt meg kellene próbálni. hogy arról lehetne szollani. hanem azt tudgyuk. hogy soha a szem nem látot, se afül nem hallot. és soha az embereknek szivekben nem ment., a mit az Isten készített. az ötöt szeretőknek. 1 Cor 2. 9.

K Micsoda foglalatoságok léssen. aszenteknek az égben.?

F. Hogy az Istent mindenkor láttják. imádgják. szeretik, és örökké dicsérik.

K A dicsóság iránt, leszené valamely külömbség az égben.?

F. Igen is: mert azok kik inkább szerették az Istent. és inkább követték a kristust a földön, azok nagyob dicsőségben is lesznek., a boldog lelkek mindnyájan. egy bődógságban vannak. de

némellyek közüllök nagyob tekélleteségel birják azt másoknál., ugyan ebben is fog állani. az ö boldogságoknak különbözése, matth. 20. 9. 1 cor. 15. 41.

K kicsodák azok. akiknek részek nem lesz az örök életben?

F Mind azok kik az anyaszent egy hazon kívül hálnak meg. és mind azok kik az anyaszent egy házban halálos vétekben hálnak meg. edgy szoval mind azok, kiknek nevek nincsen fel írva az Élők könyvében.

K. Az örök élet szemlélésenek, micsoda gondolatokat kel oltani elménkben, és szivünkben?

F. 1. Hogy minden erönkel azon legyünk. hogy oda juthassunk. 2. hogy a földi állapotokat meg vessük. 3. hogy siránkozunk eföldön mint idegenek. és sohajtsuk az eget mind lako helyünket. 2. Cor. 5. 4. Edgyesüllyünk meg a kristusal, és kapcsollyuk ugy magunkot hozzája. hogy annak soha vége nelegyen

20 *Articulus.*

Az örökké valo halálrol.

K. Micsoda az örökké valo halál?

F Az Istentől örökké valo meg válás., az Isten elete a mi lelkünknek, valamint alélek élete a testnek. tehat a lélek el válva az Istentől. halálban vagyon., az Istentől örökösön meg válva, örökké valo halálban vagyon s. aug. de Civitt Dei. lib 13. cap. 2.

K. Hová lesznek azok. kik erre az örökké valo halálra ítéltetnek?

F. Az Isten szine elől. el lesznek örökül rekesztetve., soha a mennyekben nem mehetnek. matt 5. 20..

2. örökké kinezni fogja őket lelkek üsméreti, de haszontalanul. mivel meg bánások meg nem szabadithattya őket nyomoruságoktol. mark. 9. 45.

3. A tüzes tóban vettetnek. az ördögökkel pokolban mennek. apoc. 20. 15. matth 25.

K Micsodás tűz lesz a testi és valóságos tűz leszé a?

F A szent írás mint egy meg érteti velünk. hogy a pokol béli tűz. valóságos tűz lesz., és amely természet felet valo erővel égeti a lelkeket, és a testet. meg emésztés nélkül.. s. aug. de Civitt Dei lib 20. Cap. 22. matth. 25. 41. apoc. 20. 15.

K. Hitt ágazattyaé a. hogy az elvettettek pokolban valóságos tűzben fognak szenvedni?

F A hit ágazattya, hogy ök örökül el lesznek válva az Istentől, és aboldogságtol., a mely leg nagyob kinnya az olyan teremtetett állatnak, a ki az Istenért teremtetett volt., az is hitt ágazattya hogy rettentó szenvedéseket éresznek örökké, testekben és lelkekben., minden vigasztalás és könnyebség nélkül. az is hit ágazattya, hogy azokat a kinokot. a szent írás örökké valo tűznek nevezi, de azt nem tudhattyuk bizonyoson. hogy ha valóságos materiális tűz leszé a. vagy nem, a szent írás azt nyilván nem tanittya.

K. A lelkek pokolban, egy aránsu képpen fognak szenvedni?

F. A büntetés holmiben nem lesz egy aránsu. de mindnyáján egy aránt szenvedik. az Istentől. valo el válást, és a büntetésnek örökké valo tartását.,

K Bizonyosok vagyunké abban., hogy az el kárhozot lelkeknek büntetések örökké fog tartani?

F. Ez olyan hitt ágazattya. a mely a szent írásra, és atraditiona vagyon építve. az anyaszent egy ház. mindenkor eretnekeknek. tartotta, a ki ezel ellenkezöt tanyított. s. aug. de Civit. Dei lib 21 cap. 17.

K Mit kel cselekedni. hogy el lehessen kerülni. a kárhozott; és az örök életben lehessen jutni?

F kereszténynek kel lenni. és keresztényül élni,

K El érhettyüké az örök életet. magunk erejével?

F Nem, az örök élet a kristus kegyelméből vagyon, ő erdemlette azt meg nekünk halálával. és irgalmaságából adgya azt meg nekünk.

K Miért mondgyák tehát. hogy szentül élvén. örök életet érdemlünk,

F. Mi azt meg érdemellyük., de nem amagunk. erejével. mivel nem élhetünk szentül. akristus kegyelme nélkül., ugyan aza kegyelem érdemli meg nekünk a dicsőséget., ez így lévén. akristus meg koronázvan szent életünket., a maga ajándékit koronáza meg, és mindenkor csak az ő irgalmaságának tartozunk mindenért.

K. Mi formában adatik nekünk. a szent életre való kegyelem?

F A szenttségekben, és azt a mi imadságink. vagy az anyaszent egy háznak. imádsági nyerik meg nekünk.

21 Articulus.

Az Apostoli Symbolumrol. mely magában foglallya
mind azt. valamit eddig mondottunk.

K Hol találjuk fel tsak rövideden mind azokat az igazságokat a mellyeket eddig mondottál.?

F. Az Apostolok symbolumában.

K Mit értesz az apostolok symbolumán?

F Ertem a hit tételnek azt a formáját., mellyet az apostoloktól vettük a traditioból..

Melly ekképpen vagyon.

1. Hiszek a mindenható Istenben. menynek és földnek teremtőjében. 2. Es az ő egy fiában a kristus Jesusban mi urunkban. 3. Ki fogontaték. a szent lélektől. születek szüz Mariától. 4. ki pontius pilatusnak alatta szenvedet. fel feszítetett, meg hala, és el temetteték. ki szálla alá poklokra. 5. ki harmad napon halottaiból fel támada. 6 ki mene mennyekben, és üll a mindenható Atya Istennek jobján. 7. A honnan eljö itélni az eleveneket. és a holtakat.. 8. Hiszek a szent lélekben, 9. A közönséges Anyaszent egy házat, a szenteknek egyességét. 10. A bünöknek bocsánattyát. 11 A testnek fel támadását. 12. És az örök életet.

Ez a symbolum. a mint meg lehet látni. tizenkét részből áll.

Az első rész magában foglallya mind azt. valamit mondottunk eddig az Istenről. természetiről, tekélleteségiről. a szent háromságrol. az égnek, földnek, Angyaloknak, és az embernek teremtésekről.

A második rész. emlékezik. az emberek meg váltojáról. a mi urunk Jesus kristusunkrol Isten, s'emberöl. és ebben foglaltatik mind a. valamit mondottunk az embernek esetiről. az eredendő bünről, és a meg váltonak szükséges voltárol. és mind a. valami történt ennek a meg váltonak el jövetelég.

A Harmadik rész. rövideden magában foglalja mind azt; a mit mondtunk a krisztus születéséről.

A Negyedik részben értődik, mind a, valamit mondtunk a krisztus életéről. szenvedéséről. haláláról, temetéséről.

Az ötödik rész. emlékezik rövideden mind arról. valamit mondtunk a krisztus fel támadásáról.

A hatodik rész pedig, mind arról, valamit mondtunk a krisztus menyben meneteléről. és tulajdonságairól

A hetedik rész magában foglalja mind azt: a mit mondtunk. a különös, és a közönséges ítéletről.,

A Nyolcadik. mind azt valamit mondtunk a szent lélekről, és az Anyaszent egy háznak fel állításáról.

A kilencedikben. értődik mind az. amit mondtunk az anyaszent egy házról, és az ő tagjainak egyeségéről.

A tizedikben foglaltatik. a mit mondtunk az anyaszent egy háznak hasznairól. a melyek közöt. első. abünöknek bocsánattya.

A tizenegyedikben. amit mondtunk. a közönségesen való fel támadásról.

A tizenkettődik rész, magában foglalja mind azt rövideden. valamit mondtunk. az örök életről, és halálról.

K Nincsené az Anyaszent egyháznak még bővebben való vallás tétele? a hitről.?

F A sok féle eretnekségek okozák. hogy az Apostoli symbolumnak bővebben való magyarázására. az Anyaszent egy ház. egy néhány szót ada ehez a symbolumhoz. azt meg láthatni a Nicéai. és a Constantinapolyi symbolumban.

de ezen a symbolumon kívül; az anyaszent egyház bé vette. és éneklí minden vasárnapokon a symbolumot. melyet szent Athanásius symbolumjának nevezik.

A szent szék. csinált még a hitről való vallást. a tridentinumi Conciliumnak végezése szerint. a melyben. a Nicéai, és a Constantinapolyi symbolum szerint. fel tétetnek mind azok a hit agazatok. a melyek ellen tanítottak a protestansok. az utolsó saeculumokban és a nem Catholicus, valaki nem hiszi valóságát a mi abban avallás tételben vagyón.

Ezt a vallás tételt meg lehet látni. ennek az első szakasznak avégin..

22 *Articulus.*

A melyben meg mutattatik miképpen kellesék élni e földön.
hogy az örök életet. el lehessen érni. mellyért is teremtettek
az emberek

Tsak rövideden a keresztényi életről.

K Mit kellesék e földön cselekedni hogy meg lehessen nyerni az örök életet. a mellyért teremtettünk?

F keresztényül kel élni.

K Mit értesz a keresztényi életen?

F olyan életet értek. mely meg egyezik akrisztus tanításával.

K. Mellyek a kristus tanítási?

F Csak két dologból állnak., a világot el kell hagyni és az Istenhez ragaszkodni. *Ne szeresétek a világot.* mondgya szent János. *sem azokat mellyek avilágban vannak., ha valaki szereti a világot. nincsen abban az Atyának szerelme.* 1 joan. 2. 15. A kristus azt mondta az apostolinak., és minden keresztényeknek, *Nem evilágból valok vagytok, el választottalak titeket evilág közül.* Joan 15. 19. meg másut azt mondgya. *hogy nem szolgálhat senki két urnak.* matth 6. 24. *szeresed ate uradot Istenedet tellyes szivedből., tellyes lelkedből. és tellyes elmédből.* matth 22. 37. ezek a kristus szavai.

K mit értesz avilág el hagyásán?

F Azt hogy nem kell ragaszkodni a tiszteletekhez. a gyönyörűségekhez., egy szóval arosz kívánságokhoz.

K Miért szükséges a világot. el hadni.?

F. Mert minden valami evilágban vagon. atestnek kívánsága, szemnek bujálkodása, és életnek kevélysége. mondgya szent. jános. 1 joan. 2. 16.

K Micsoda atestnek kívánsága?

F. Az érzékenységbéli gyönyörűségekhez való ragaszkodás. s. aug. tract. 1. in Epist 1. s. joan.

K Micsoda a szemnek bujálkodása?

F A fősvénység, vagy szent agoston szerént. a felettéb haszontalan való szorgalmatoság. Conf. lib. 10. n. 51.

K. Micsoda a haszontalan való szorgalmatoság.?

F Midőn azt akarjuk látni vagy tudni ami nékiink ártalmas, vagy haszontalan st aug cap. 49. de vera religione

K. Micsoda az életnek kevélysége?

F. Ezt másut meg mondgyuk ahol a fő vétkekről fogunk szollani.

K. Minek nevezik ezen három hajlandoságot?

F Rosz kívánságnak

K. Tartozunké ezektől el távozni?

F. Igen is. egész életünkben kell azon munkálodni és. azért erőszakot kell magunkon venni. matth. 11. 12. rom. 6. 12. gal. 5. 24.

K. Miért szükséges meg győzni ezen három hajlandoságot?

F Mert minden rosz. és vetek. ezekből erednek.

K Miért kell nekünk csak az Istenhez ragaszkodnunk?

F Mert az Isten ami örökös urunk. ő az örökös jó., mindennel néki tartozunk, ő tehet egyedül boldogokká, és ő érette is teremtettünk. st aug Conf lib 1. Cap 1.

K Miképpen ragaszkodhatunk mi az Istenhez?

F A jó erkölcsöknek cselekedete által. az az, a hit. reménség. és a szeretett által.

K Miről lehet meg üsmérni hogy az Istenhez vagyunk ragaszkodva. a hit reménség. és a szeretett által.?

F Azt meg lehet üsmerni. arról. ha engedelmesek vagyunk az Istenhez. és az anyaszent egy házhoz, mivel csak úgy ragaszkodunk az Istenhez. hogy ha meg tarttyuk az ő parancsolatit. és az anyaszent egy házét. Mind ezekből. amiket mondottunk a következők, hogy e földön való keresztényi élet abban áll., hogy avétket el kel kerülni, a jó erkölcsöt gyakorolni kel., az Isten. és az anyaszent egyház parancsolatit meg kel tartani. ebből áll tehát rövideden az egész keresztényi tanítás.. ezt a négy dolgot ide aláb bővebben meg magyarázunk. 1 joan. 2. 3. 4. 5. luk. 10. 16.

Második könyv

Nyolczadik Rész.
A vétekről. közönségesen

Első Articulus
Hogy mi légyen a vétek

K. Micsoda a vétek?

F. Az Isten törvényenek által hágása.

K. Micsoda a törvénynek által hágása?

F. A nem más. hanem., vagy gondolni. mondani. vagy tselekedni, vagy is el mulatni az ollyat. ami atörvény ellen vagyon.

K. Micsoda kezdetből szegjük meg az Isten törvenyt?

F. Azt meg szegjük. vagy tudatlanságból. vagy gyarloságból vagy hamiságból. de mindenkor. csak a rossz kivánság agyükere ennek a három rossz kezdetnek. 1 tim. 6. 10.

K Mikor vétünk tudatlanságból.?

F. A midön. tudatlanságból. olyan rosszat cselekeszünk. vagy olyan jót mulatunk el., a melyről. lehetett volna, és kellett volna magunkot oktattatni.

K Mikor vétünk gyarloságból.?

F. A midön el ragadtatunk a kísértetnek sebeségétől. a magunk gyarloságától. vagy a rossz szokásnak erejétől.

K Mikor vétkezünk hamiságból?

F Midön avétket, tellyes szándékal., és rossz akaratból cselekeszük.

K. Az Isten parancsolatját csak akkor szegjük meg. mikor mi magunk tselekeszük a vétket.?

F. Akor is meg szegjük. mikor más vétkeiben részesülünk. rom. 1. 32.

K kicsodák azok, kik a más vétkeiben részesülnek.?

F. Azok., kik a rosszat parancsolják., azt tanácsolják. segítik., vagy dicsérik a rossz cselekedetet., vagy azok kik meg nem gátolják a rosszat., hogy ha az.t meg gátolhatták. szent pál azt mondgya. hogy méltó ahalálra. nem csak az, a ki a rosszat cselekeszi. hanem azis aki oltalmazza azokat. kik azt cselekeszik. rom. 1. 32.

K Hány féle vétek vagyon?

F két féle, eredendő. és tselekedendő.

K Micsoda az eredendő bűn?

F Az. a melyel mi születünk., mint ádamnak fiai.

K. Micsoda a cselekedendő bűn?

F Az, a melyet akarattal. cselekeszük, a midön már. az okoságnak idejét el értük

K Azok kik részegen roszat cselekesznek. nem vétkeznek tehát. mivel az ókosságal nem élhetnek?

F A vétek nékik tulajdonittatik. hogy ha akarattal részegedtek meg, mivel akkor a rosz mellyet cselekesznek., kezdetiben. szánszándékal valo.

2. *Articulus*

A halálos. és a bocsánando vétekről

K Hány féle cselekedendő vétek vagyon?

F két féle. halálos. és bocsánando., a szent írásból ki tettzik hogy nem minden vétek halálos, a tráditiobol hasonlot látunk. 1 Cor. 3. 12. 15. s. aug. manu. ad laur. Cap. 64. de civit dei lib 21. Cap 27.

K Micsoda. a halálos vétek?

F Az Isten parancsolattyának által hágása., mely lelki képpen alelket meg öli.

K A halálos vétek mi képpen öli meg alelket.?

F Annyiban meg öli. hogy abban a lélekben nem lakik az Isten kegyelme és lelke.

K. Az Istennek lelke és kegyelme élteti tehát a lelket?

F Igen is valamint alélek élteti atestet., vallyon el a lélek a testtől. az ember. meg hal, hasonlo képen a lélek meg hal. ha el válik. az Isten kegyelmétől, és azö lelkétől. st. aug. de civ dei lib 13 cap 2.

K de A lélek nem halhatatlané?

F Igen is halhatatlan. de itt a lelki életről. és halálrol vagyon a szó. st aug. de civ dei 1. 13. Cap. 2.

K Miért neveztetik lelki halálnak az a halál. melyet a halálos vétek okoz?

F mert el válunk a szent lélektől midön halálos vétket cselekeszünk.

K Mikor vétünk halálosan?

F. Midön nagy dologban meg szegjük az Isten parancsolattyát. tellyes akarattal.

K Mi következik a halálos vétekért.?

F Ez a vétek minket az Istennek ellenségivé téssen, az ördögnek rabjává., és apokolnak kinnya ala vett.

K. Micsoda a bocsánando vétek.?

F. E könnyebb. és meg bocsáthatóbb vétek.

K Mikor vétkezünk bocsánando vétekel.?

F Midön a törvény ellen valamely kevés állapotban vétünk, vagy ha szinte nagyban vétünk is. de nem szánszándékal.

K Mi következik abocsanando vétekért?

F. Ez a vétek való hogy meg nem öi alelki életet., de meg gyengíti, készíti és vezeti ahalalos vétekre; az Isten előtt nem leszünk oly kedvesek. noha ideig való büntetést érdemelyen is. de a gyakorta irtoztato. s. aug. hom 50. tract.12 supr. s. joan.

K Nagy véteké a. mikor kevésnek tarttyuk abocsánando vétkeket?

F Igen is. mert először ha bocsánando is. de az Istent meg bánttya. 2. mert arra keveset hajtván. lassanként nagyobbban esünk. és magunkot el vesztyük. 3. mert sokszor a mely vétkeket bocsánandonak tarttyuk. a halálos., igen nehéz is meg különböztetni mikor bocsánando. és mikor halálos st aug. manual. ad laurent cap 78

K. Leheté nekünk bocsánatot nyerni. a magunk erejével. és érdemével. a bocsánando vétkekért?

F Tsak a kristus vérinek erejével., és azö kegyelmének érdemi által. nyerünk bocsánatot akár mely vétkekért. Conc. trid. sess. 6. dejustificatione. Cap. 9.

3 Articulus.

A fő vétkekről. közönségesen

K Hány részre lehet osztani a fő vétkeket közönségesen?

F Rend szerént hét részre oszttyák., amelyeket hétt fő vétkeknek nevezik.

Először. a kevélység, 2 afösvénység, 3. a tisztátalanság, 4. a torkóság. 5 az irigység, 6 ahara. 7. areszttség.

K. Miért nevezik ezeket a vétkeket fő vétkeknek?

F Mert rend szerént ezekből származnak. és erednek atöbbit.

K. Ezek avétkek halálosoké mindenkor.?

F Némelykor halálosok, némelykor bocsánandok, halálosok. amidön nagy dolgokban cselekeszik. és tellyes akarattal. bocsánandok, a midön kevés dologban cselekeszik. és nem szán szándékal.

Kilentzedik Rész

Különösön a vétkekről.

Első Articulus

A kevélységről.

K Micsoda a kevélység.?

F A magunkhoz való. rendetlen szeretett. a mely nem hogy mindent az Istennek ajánlana, és tulajdonittana, hanem mindent magának tulajdonit, mondgya szent ágoston. de Civit. dei libr 14. Cap. 23. Eccli. 10. 14. 15.

K Nagy véteké a kevélység?

F. E legg elsőbb, legg nagyobb és legg veszedelmesebb a vétkek közöt.

Magyarázat.

Legg elsőbb. mert ez által vétkeznek az ördögök, és ebben is eset az első ember.

Legg nagyobb. mert mindenek felet ebánttya meg egyenesen az Istent. és atöbb vétkek is ettől származnak. s. aug. supr ps. 18.

Legg veszedelmesebb. 1. mert még a jó erkölcsök közé is bé szijja magát. mondgya szent ágoston. epist 56. et. 109.

2. Mert annak eredetét magunkban hordozuk. és leg utolszor is hadgyuk azt el. s. aug. serm 1. supr. ps. 18. num. 14.

3. mert mikor a kevélység uralkodik. a szivben. a jele a meg vettetésnek. s Greg. moral. supr. job. libr 34. Cap. 18.

K Miért jele a kevélység a meg vettetésnek.?

F Először. mert a meg vettekhez illik a kevélység. az ördög példájára. a ki-is a kevelyek királyának hivatik jób. 41. 45. 2. Mert az Isten ellene áll a kevelyeknek. és kegyelmet adgya. az alázasoknak. jacob. 4. 6.

K Mellyek azok a külömb féle kevélységek. a mellyekért vétkes lehet az ember?

F. Azok négy félek. 1. A testi vagy a lelki, a természet, vagy a természet felet valo ajándékokal magában valo dicsekedés., a mely dicsekedés ellenkezik a szent pál mondásával. *mid vagyon a mit nem vettél volna.* 1 cor. 4. 7. 2. Azt gondolni hogy az Isten a mi érdemünk jutalmaztatására. adta ezeket az ajándékokat. vagy pediglen azt hitetni el magunkal hogy az Isten nekünk valamivel tartozik. 3. magunknak többet tulajdonítani, vagy magunk felöl többet állítani. mint sem amint kellene. 4. másokat meg vetni.

K Mellyek azok a vétkek a melyeket rend szerént okoz a kevélység?

F. A kevélység amint meg mondottuk. kut feje a több vétkeknek. de vannak olyanok a mellyek inkább akevelységtől szármáznak mint sem mástol, szent Gergely szerént, ezek pedig azok. 1. ahejában valo dicsőség, 2 az engedetlenség. 3 a szükség nélkül valo dicsekedés, azt mondám. szükség nélkül valo. mert némelykor a meg lehet szent pál szerént. 2. Cor. 12: 4. kép mutatoság. amely ellen akristus annyit mondot., 5. a vetekedések, a mellyek., sem az igazságtól. sem a szeretettől, sem a szükségtől nem erednek, 6. az igazság ellen valamely dologhoz vakmerő képpen valo ragaszkodás. 7 a viszá vonás. egyenetlenség. 8. avallás ellen lévő ujj dolgokon valo kapás. 9. a nagyra vagyás. s. Greg. moral supr. jób libr 10. Cap. 31. st aug. serm. de utilitate jejun Cap 8.

K Micsoda a kevélységnek orvosága?

F Az alázasosság.

K Micsoda az alázasosság?

F Szent Agoston szerént. az alázasosság nem egyéb. hanem hogy annyira vigyük az Isteni szeretetet. hogy magunkot meg vessük. de civitt dei libr 14. Cap. 13.

Az alázasóság szent thamás. szerént. nem egyéb, hanem olyan jó erkölcs. mely meg üsmértetvén velünk hogy mik vagyunk. meg határozzuk igazán magunkot a szerént a mik vagyunk, és hogy nem keressük. senem kívánnjuk fellyeb valok lenni se a magunk elméjében. se a másokéban., mint sem a mint vagyunk. 3. thom. 22. quaest. 61.

Szent pál azt mondgya. hogy magunktol semmik vagyunk minden valami jó vagyon bennünk az Istentől jő. *ha valaki láttatik magának valaminek lenni., holot semmi, az ilyen embert az ő maga gondolattya tsallya meg.* Gal. 6. 3. meg másut azt mondgya. *mid vagyon, a mit nem vettél volna ha pedig vetted mit kevelykedel. mint ha nem vetted volna.* 1 Cor. 4. 7.

Mind ezekből a következők, hogy az alázatosság cselekeszi azt, hogy mi semmiben ne dicsekedgyünk. hogy magunkot meg vessük, hogy senki eleiben magunkot ne tegyük, hogy senkit meg ne vessünk. hogy ne keressük az elő menetelt. becsületet, hogy jobban szeressük. engedelmeskedni. mint sem parancsolni, hogy mindenben az Isten parancsolattya alá vessük magunkot, és engedelmeskedgyünk felebarátunknak az Isten rendelése szerént,

Ezeket az utolsó szokot jól meg kell tartani, tudni illik 1. hogy mindenben az Isten parancsolattya alá vessük magunkot. az az, hogy mindenben engedelmeskedgyünk néki, hogy kívánunk meg maradni abban az állapotban a melyben tett, és gyengeségünkre való nézve. jobban szerettyük. az alacson rendet, mind azon által. engedelmeséget. és Istenben való bizodalomal el veszük. tölle a fellyeb való rendet is. hogy ha azt meg tudhattuk a mennyiben lehet., hogy ő hi arra. s. Greg. pasto. pars. 1.

2. Az alázatosság cselekeszi, hogy felebarátunknak engedelmeskedünk. az Isten rendelése szerént. az az, hogy soha magunkban fellyeb nem emellyük magunkot. felebarátunknál. akár mely alá való légyen az emberek előtt. vagy nemzetségiért. tisztségiért. vagy személyiben való voltáért., mivel lehet alázatosággal parancsolni, büntetni, inteni, a hivatalnak méltóságát. meg tartani., de jól reá kel vigyázni, hogy ezeket nem kel cselekedni kevelységből. az Isten rendelése, az igazságnak törvénye, az okosság. és a szeretett ellen. mivel kevelységből is lehet meg alázni magát az embernek.

K szükségesé az alázatosság.?

F olyan szükséges hogy anélkül bé nem megyünk az Isten országában, mondgya a kristus. matth. 18. luc. 18.

2. Articulus. A fősvénységről.

K Micsoda a fősvénység.?

F. A. világi jokhoz való rendeletlen szeretett. st aug lib. 4. de civ Dei cap 15

K Mikor rendeletlen a világi jokhoz való szeretett?

F. A midön a sziv ahoz vagyon ragaszkodva.

K. Hogy lehet azt meg üsmérni, hogy a sziv avilági jókhoz vagyon ragaszkodva?

F Ezen ött jeleknek valamelyikéről., 1. a midön nagy örömmel kívánnyuk azakot birni., és hogy mód nélkül félünk azokot el veszteni. és azoktol meg fosztatni. 2. a midön azokot igasságtalanul. és az Isten törvénye ellen keressük, vagy is akarjuk meg tartani. 3. a midön azokot nagy nyughatatlansággal. és szorgalmatosággal keressük. 4 a midön. azokal szükségünk felet élünk. azért hogy eleget tegyünk. akevelységnek. és a mértékletlenségnek., 5 a midön a szükségesen fellyül valot a szegényeknek nem adgyuk tim. 6. s. aug. serm 43. de diversis.

K Miről lehet meg üsmérni. hogy a sziv nincsen ragaszkodva a világi jókhoz.?

F. 1. A midön azoknak birását valóságos boldogságnak nem tarttyuk. se azoknak el vesztésit nyomoruságnak 2. amidön jobban szerettyük szegénységben élni mint sem rossz utakon gazdagságot szerezni. vagy azokot meg tartani. 3. a midön nem a rossz kívánsagokat keressük meg elégíteni. hanem csak a szükség, és a bé vett. jó szokás szerént akarunk élni azokal. 4. a midön. másokal jól teszünk, és a szegényeknek adgyuk. a szükségesen fellyül valokot.

K Ez így lévén kevesen vannak tehát a kik nem fősvények.?

F. Igen is. mivel nagyobb része a keresztényeknek. a fősvénységért vész el. sőt még az a nyomoruság, hogy kevesen gondolkodnak arról.

Magyarázat.

Sokan meg csallják magokat a fősvénység iránt. azt tarttyák hogy nincsenek ebben a vétekben, a midön olyan utakon keresik, és tarttyák meg a jóságokat, a melyek kárára nincsenek másoknak, a midön a költségek rendekhez képest vagyon, és hogy nem olyan sobrákok mint a kik magoktól is szánnyák, de emég nem elég. mert ugy is fősvények vagyunk. ha a világi jókhoz kapcsollyuk szivünket., sőt még az olyan jókhoz is, a melyek öss. örökünk, ilyen értelemel. kevesen vannak., a kik fősvények ne volnának., de még jóság nélkül lehet valaki fősvény. a szegények fősvények, a midön agazdagságot szeretik. és a midön szegénységeken suhajtoznak, és azt nyomoruságnak tarttyák. s. aug. supr. ps. 51. num. 14.

K Mik okozák a fősvénységet?

F A kevélység. a minden látásnak. és tudásnak. kivánsága. és a mértékletlenség.. mivel evilági jokótt nem szeretik egyébért, hanem hogy ezen három véteknek eleget tehessenek. s. aug. de confess. lib. 3. Cap. 8.

K A fősvénység nagy véteké?

F. Igen is. mivel. sz.pál. azt mondgya, hogy a fősvénység gyökere. minden roszaknak. 1 tim. 5. 10.

K Micsoda vétkeket okoz rend szerént a fősvénység?

F A nagy szent Gergely, hetet számlál elő. 1. az árulást. 2. a tsalást. 3 a hazugságot. 4. az esküvést, 5. a nyughatalanságot, 6 az erőszakoskodást. 7. a szegényeken valo könyörületlenséget. s.greg. moral. supr jób. libr. 31 Cap. 31

K Mikor halálos vétek a fősvénység?

F Midön inkább szerettyük avilági jokat az Istennél.

K. Micsoda orvosága vagyon a fősvénységnek.?

F. Az imádság., alamisnalkodás. az akarattal valo szegénység, és a halálrol valo elmelkedés., meg gondolván azt. hogy a halál. erővel el fogja venni töllünk azt a gazdagságot a mellyet ugy szeretünk.

3. Articulus

A Tisztátalanságról.

K. Micsoda atisztátalanság?

F. olyan vétek amelytől irtozni kellene akeresztényeknek. sőt még üsmérni sem kellene.

K Mikor esnek ebben a vétekben?

F 1 A midön tisztátalan dolgot cselekesznek. egyedül, vagy másokkal., 2. a midön beszélnek., énekelnek., olvasnak., irnak, vagy halgatnak tisztátalan dolgokat., 3 amidön olyan személlyeket, vagy dolgokat néznek, melyek vétket okozhatnak 4 a midön helyt adnak arosz gondolatoknak,

K Mik okozák rend szerént atisztátalanságot?

F Az Isten arra meg tanyit a proféta által, hogy a kevélység, a torkoság., a bövség. a reszttség. a szegényekhez valo keménység. okozzák a tisztátalanságot. Ezech. 16. 49.

K vagyoné még más is. a mi a tisztátalanságra vezessen.?

F vagyon. A különböző személyeknek egy másal való társalkodások. a táncz, a roszt könyvek olvasása.

K Mik követik rend szerént. a tisztátalanságot?

F. Az elmének vaksága., a szívnek meg keményedése, az egészségnek rontása; a házi dolgoknak rendeletlensége., a hirtelenkedés. álhatatlanság. az Istenről. és az üdvességről való feledékenység, a haláltól való irtozás. az elmének el fajulása, és gyakorta a penitentzia tartatlanság.

K Miképpen lehet el hagyni vagy el kerülni ezt a rut vétket?

F Az alkalmatoságot kel el kerülni. az imadságot szeretni. a foglalatoskodást, penitentzia tarto életet kel élni. gyakorta meg gyonni., gondolkodni gyakorta a halálról, és az örökkévalóságról 2 Cor. 12. 8.

4. Articulus.

A Torkosságról.

K Micsoda. a torkosság?

F Az ételnek, és az itálnak mértékletlen szeretete.

K Miért mondd, mértékletlen szeretete?

F Hogy meg mutassam, hogy az ételnek. és az itálnak szeretete. lehet jó. és helyyes.

K Az ételnek és az itálnak szeretete. mikor jó. és helyyes?

F A midön csak a szükségre. és az egészség meg tartására vigyáznak.

K Mikor vétkeznek a torkosságal.?

F A midön mód nélkül esznek, és isznak., 2. nagy kivánságal. 3 nagy költségel, 4 mikor kényeségből az ételben, vagy az italban válogotnak. 5 mikor az egészegnek azal ártnak., 6 mikor a böjtöt meg szegik.

K Mellyik torkosság leg veszedelmeseb.?

F. A reszezség.

K Micsoda veszedelem követi arészegeseket?

F Azokat ezer féle rendeletlenség követheti., az embereknek tsufjai. a maradéjkjokot szegénységben vetik. élettyeket rövidittik. az Istennek átkozottai. Isai. 28. 7. oséas 4. 12.

K Mik követik a torkosságot?

F Az elmének meg tompulása. a vigasság. a helytelen beszédek, a tisztátalanság.

K A torkosság nagy vétéké.

F Igen is. mivel szent pál azt mondgya hogy a torkosoknak a hasok az Istenek phil. 3. 18.

K Micsoda orvosága a torkoságnak.?

F A mértékletesség. böjt, penitentzia. ahalálról való gondolkodás. tertull. libr de jejun. st leo supr jejun

5 Articulus
Az Irigységről.

K Micsoda az irigység?

F Az olyan kedvetlenség, amelyet érzünk magunkban, a midőn felebarátunk valamely lelki vagy testi hasznos állapotot bír, a mellyek meg sértik a mi magunkhoz való szeretetett,

K Mik okozzák az irigységet?

F. A kevélység. és a fösvenység.

K Miért mondod hogy a kevélység okozza az irigységet?

F. Mert nehéz a nekünk. mikor valaki nagyobra mégyen nálunknál, vagy hozánk hasonló leszen, mert kevélyek lévén. nagyobra becsülyük. magunkot másoknál.

K Miért mondod hogy a fösvenység okozza az irigységet?

F mert a földi jókhoz lévén ragaszkodva. azt nehezen szenvedgyük hogy mások olyan jóságokat birjanak., a mellyeket magunknak kívánnók.

K Mik követik az irigységet?

F A felebarátunkhoz való gyűlölség, kívánván néki artani, örülünk szomorúságán, szomorkodunk örömin., azután, az ember szollás. gyalázás.

De a miért leg inkább meg kellene utálnunk az irigységet a hogy hasonlokká teszen minket az ördögökhöz, a ki is csak irigységből kíván nekünk artani., mert nem szenvedheti azt hogy mi boldogabbak legyünk nálánál. st Cypr. tract. de invi. st chrysost hom. 41. supr st math.

K Az irigység nagy véteké.?

F Mint hogy hasonlokká teszen minket az ördöghöz hová lehet tehát ennél nagyobb vétek.

K Micsoda orvoságai vannak az irigységnek?

F. Az alázatoság. a sanyargatás. a világi joknak ellene mondása., mivel ezek a jó erkölcsök. nem engedvén hogy szeressük a gyönyörüségeket, és a gazdagságokat., tehát irigységgel sem leszünk. azokhoz, akik ezeket birják. st basil. hom. supr in vid

6 Articulus
A haragrol.

K Micsoda a harag?

F A léleknek oly rendeletlen indulattya, a mely sebességgel mutattattyaki ami nekünk nem tettzik.

K Mikor helyes. és igazságos aharag?

F. Midőn azzal valamely jót akarunk szerezni, vagy valamely rosszat meg gátolni, akristus példája szerint. joan. 2:15.

K Minek nevezik a helyes haragot?

F Buzgoságnak. zelus. joan. 2. 15.

K Mikor rendeletlen aharag.?

F midőn arosz indulatoktól ered.

K Mit hívsz rossz indulatoknak.?

F A léleknek rendezetlen hajlandóságait.

K Micsoda rossz indulatok okozzák a haragot.

F A kevélység. mértékletlenség. fősvénység.

K Mik követik aharagot?

F A vissza vonások, veszekedések, gyűlölségek. bestelenkedések. boszuállások, és gyilkosságok

K Az igazságtalan harag nagy vétéké?

F Igen is. mikor annak meg tüköztetésin nem igyekeznek.

K Mit kell cselekedni hogy a haragot el lehessen kerülni?

F Mindenben ahitt. és az okosság szerint kell cselekedni. és soha sem az indulat szerint. imádkozni kell. keveset beszélteni,, és bekeséges türenek kell lenni.

7 Articulus. A Resttségről.

K Micsoda a resttség?

F Az olyan tunyaság. és kelletlenség, amely inkább el hagyattya velünk kötelességünket. hogy sem mint valamely erőszakot vegyünk magunkon.

K Mikor vét valaki a resttség miatt?

F. 1. Mikor kötelességit. hivatalyát. el mulattya, mikor magát nem oktattattya, mikor valamely hivatalt: a melyre hitta az Isten, fel nem akarja venni. 2. mikor csak a tunyaságban akarja az időt tölteni, 3 mikor csak ahejában valóságban foglalatostkodik. a sok beszélgetésben. játékban, szüntelen való vadászásban, 4 mikor el mulattya. az Isteni szolgálatot. és az üdvesség keresést., 5. mikor azon nem munkálodnak szüntelen., hogy magokat meg jobbitssák. fogyatkozásokból., és elő mennyenek ajó erkölcsben.

K Mik okozzák. a resttséget?

F A kevélység. fősvénység. mértékletlenség; a részegség, mivel azért mulattya. a kötelességet: hogy erőszakot nem akarnak venni a rossz hajlandóságokon.

K Mik követik a resttséget?

F A munkához való unalom, a sok álom, valamely nehéz dolognak el kezdéséhez való félelem, az igazságnak meg utálása, sőt még az olyat is a ki arról beszél.

K A resttség nagy vétéké.?

F Ha a resttség a szívben uralkodik. kárhóztos véték. *a haszontalan* szolgát vessétek akülső setéttsegre. mondgya a kristus. matth 25. 30.

K Mit kell cselekedni hogy el lehessen kerülni a resttséget.?

F Meg kell tanulni kötelességünket, a lelki és világi hivatalunkot; mind azt. valami szükséges az üdvességhez., és mind azt, valami szükséges a rendhez., tiszttséghez. mesterséghez. a melyekben vannak, a munkát kell szeretni., mindenkor foglalatosságban kell lenni, és erőszakot venni magunkon

K Micsoda orvoságai vannak a resttségnek?

F Az imádság, a munkás élet, penitencia. mindenkor hasznos dologban való foglalkozás.

K Micsoda okokra való nézve kell ilyen életet élni?

F A halálra. és az örökké valóságra. való nézve, és más nagy okokra nézve. a mellyek köteleznek az üdvösnézésre,

Tizedik. Rész

Közönségesen a jó Erkölcökről.

K Miért kel cselekedni hogy el lehessen kerülni a vétkeket?

F. A jó erkölcsöt kel követni, mivel aki nem jó erkölcsű. a minden bizonyal a vétkekben áll,

K Micsoda a jó erkölcs?

F. Az Istennek olyan ajándéka, mely mind könnyüséget. mind hajlandóságot ad. a keresztényi élet kötelességének meg üsmérésére., és végben vitelére.

K Miért mondd azt. hogy az jó erkölcs Isten ajándéka?

F Mert az embernek magától nem lehetne az a hajlandósága. a jóra, ha Isten azt nem adná jacob. 1.17.

K Hány féle jó erkölcs van?

F két féle. theologális. és morális.

K Mit hívsz theologálisnak.?

F hívom azt a jó erkölcsöt. a mely egyenesen az Istent tekint.

K Mellyek a morális jó erkölcsök?

F. Azok. amelyek a jó szokásokat rendben tartatták, és amelyek nem egyenesen az Istent tekintik.

K Hány theologális jó erkölcs van?

F. Három. a hitt. a remény. és a szeretet. 1 Cor. 13. könnyü azt meg látni hogy ezek. egyenesen egyedül az Istent tekintik. mivel az Istenben hiszünk ahitt által. a remény által várjuk hogy ötet bírassuk. és ötet szeretnünk kell.

K Hány morális jó erkölcs van?

F. Noha azok sok számuak, de lehet négy részben foglalni, amelyeket nevezik a deákok. *virtutes Cardinales*, mivel ezek. mint egy sarkai. vagy fundamentumi atöbb jó erkölcsöknek, ezek pedig azok, az okosság. a mértékletesség., az erő, és az igazság.

K Miért mondád azt. hogy a morális vagy a Cardinális jó erkölcsök. nem tekintik egyenesen az Istent?

F. Mert azok egyenesen. a mi szokásainknak rendben. való vételt tekintik. a meiyeket azután az Istenhez kel fordítani, mivel ami szokásaink csak akkor jók. és helyesek., mikor az Istenért munkálodunk.

Tizen, egyedik Rész
Különösen a jó Erkölcökről, először a hitről.

Első Articulus
Hogy mi légyen. a hitt.

K Micsoda a hitt?

F. Az olyan világosság, a mellyet az Isten lelkünkben öntvén, erőssen hiszszünk az Istenben. és mind azt valamit kinyilatkoztatott; ha szinte azt meg nem foghattuk is.

Magyarázat

Azt mondám hogy a hitt világóság., mert meg világosittya elménket. és meg üsmérteti véle azokat az igazságokat. a mellyeket az Isten ki nyilatkoztatott; ez a világosság cselekeszi hogy *Erösen hiszünk.*, az az, minden kételkedés nélkül, és tellyes bizodalomal. ez is cselekeszi. hogy az *Istenben hiszünk.*, az az, hogy bizonyosok vagyunk. hogy vagyon edgy Isten akiben kel vetnünk minden bizodalunkot., ugyan ez a világóság cselekeszi. hogy hiszük mind azt. *valamit ki nyilatkoztatott. ha azt meg nem foghattuk is.* az az, hogy vannak olyan igazságok amellyeket mi soha meg nem foghatunk, azt meg foghattuk hogy az Isten teremtette evilágot. az eget és a földet, de azt meg nem foghattuk., hogy edgy Istenségben három. különböző személy légyen. noha azt hiszük mert az Isten ki nyilatkoztatta.

K Micsoda a hitnek fundámentuma.?

F. Az Isten szava. mert csak azt hiszük erősen, ugy mint hitt ágazattját. a mít az Isten mondot. és ki nyilatkoztatott.

K Miért hiszük azt erősen. a mit az Isten mondot és ki nyilatkoztatott?

F Mert az Isten véghetetlen bölcseségü, és véghetetlen jó. magát meg nem tsalhattya. sem minket. hebr. 6. 18.

K Miképpen tudhattuk mi azt amit az Isten ki nyilatkoztatott nekünk?

F Az Anyaszent egy ház által. akire bizta szavainak meg tartását. és gondviselését.

K Hol vagyon le téve, az Isten beszéde.?

F. Az szent írásban, és a tráditióban. ebben a kettőben fel találtatnak mind azok, valamiket az Isten ki nyilatkoztatott nekünk.

K Micsoda a szent Irás?

F. Az Istennek. írásban tétetett szavai. a mellyek záratva vannak a szent könyvekben., a mellyeket Canonicusoknak nevezük.

K Micsoda atráditio. vagy a hagyás.

F. Az Istennek olyan szavai, a mellyek nincsenek a Canonicus könyvekben írva., hanem azokat az apostoloktól vettük, mint egy kézről, kézre, az apostoloktól fogvást

2. Articulus.

Az Anyaszent egy ház. hatalmárol. a hitt dolgaiban.

K Miért mondád, hogy az Isten. a közönséges anyaszent egy házra bizta a szent Irásnak., és atráditioinak meg tartását.?

F. Mert egyedül a közönséges anyaszent egyházat illeti meg különböztetni. az igazán való írást. és traditiót, a hamisaktól. 2. meg magyarázni, és meg üsmértetni velünk, avasóságos értelmet a tráditionak és aszent írásnak. s. aug. libr 13. Contr. faust Cap. 4.

K Miért mondád azt hogy csak a közönséges anyaszent egy házat illeti.?

F. Mert csak egyedül az anyaszent egyház csalatkozhatatlan, és hogy csak azt is kel halgatni, hogy tévelygésben ne essünk. 1 tim. 3. 15. math. 16. 18. st aug. Contr. Cresconium cap. 33

K Mit mondhatni hát azok felől. kik azt tanítták. hogy mindeneknek a hívek közül. kel tudni magától a szent írásoknak értelmet, az anyaszent egyház segítségé nélkül?

F Azok kik ezt tanítták. tévelygésben vannak., mert ez által kaput nyíttanak a szabados életre. és az annyi sok féle vallásnak bé hozására., valamenyi különböző elme vagyon az emberek között., mivel nincsen, és nem volt olyan eretnek, a ki nem vette volna eretnekségit. a szent írásokból. mondgya szent hilarius. lib 2. ad Constancium. s. aug. de Trinit. libr 1. Cap. 3. E mind a szent írás ellen való. tanítás. mind pedig lehetetlen. és az okosság ellen való.

Magyarázat.

Azt mondám. hogy ez. a szent írás ellen vagyon mivel szent péter. azt mondgya. hogy az írást nem kel különösön való magyarázatal magyarázni. 2. petr. 1. 20. soha nem volt szabad a sidoknál. hogy ki ki maga hatalmából. magyarázza az írásokat malach.2.7. Azt mondám hogy a mind lehetetlen, mind az okosság ellen való., mivel lehetetlen hogy az együgyuek, és atudatlanok., kik leg többen vannak az emberek között., és akik ugy hivattak a hitre valamint atudosok., hogy azoknak lehessen magyarázni a szent írást, holott olvasni sem tudgyák. és az írásoknak eredendő nyelvit sem értik.

K Nem érthetnéké meg a szent írás fordításit. ha ő előttök el olvasnák.. és a fordítások szerént ítéletet nem tehetnéké magoktól. az írások értelméről.?

F. Minek előtte ítéletet tennének magoktól. a szent írás fordításáról, szükséges volna, hogy magoktól meg tudhatnák különböztetni az igazán való írásokat, a hamisaktól. hogy mellyik könyv Cannonicus, és melyik nem a, 2. Aban bizonyosoknak kellene lenniük, hogy ha azok kik a szent írásokat fordították. meg nem tsaltáké őket, és azt is kellene magoktól meg tudni, ha azok a fordítások meg egyezneké a leg elsöben írot könyveket. de mind ezek. tellyes lehetetlen nekik. csak azok bizonyosok tehát ezekben., akik az anyaszent egy háznak meg csalatkozhatatlan hatalmát tarttyák. a ki is elönkben adgya. mind az originalis könyveket, mind azoknak fordításit.

K De nem mondhatnié azt., hogy a szent lélek, oktattyá és világosittya ahiveket. fel nyitván szemeket belső világosittással., hogy meg üsmérhessék az írásnak értelmét?

F. Azt el nem mondhatni., mivel láttyuk, hogy az ilyen tartás. sok eretnekségeket okoz. luthérust. példának okáért. maga Calvinus igaz hívek tartotta lenni, miért tehát nem hiszik midön azt mondgya hogy az Isten sugarlásából. magyarázta a szent írást noha. ellenkezöt tanított Calvinussal. miért nem mondhatnának hasonlot magok felől. az ujj keresztények, a reszketők, és a fánaticusok.? mindenik ezek közül el mondhattya, hogy a mely értelmet ad a szent írásnak, a szent lélektől vette., lehetetlen a szent léleknek két embernek, két különböző dolgot sugarlani., mivel ő az igazságnak lelke. azt nem sugalhattyá luthérusnak. hogy a kristus valóságal jelen vagyon az eucharistiában, Zuinglusnak pedig azt. hogy ót nincsen, mind ezekből a következik. hogy ha az emberek között nem tartanak olyan meg változhatatlan tudományt. mely az ő elméjeket mint egy kötözve tarttsa., soha semmi közöttök nem lészen bizonyos, avallás dolgában. és minden tanításnak szelétől el hadgyák magokat vinni. valamint a gyermekek. a mely a szent írás ellen való volna ephes. 4. 14.

Az Isten bölcsesége. által látta mind ezeket, meg is orvosolta. kötelezván minket arra hogy halgassuk. az anyaszent egyházat, és néki engedelmeskedgyünk. meg igérvén azt is. hogy az anyaszent egy ház, mindenkor fent marad. és soha tévelygésben nem esik.

3. *Articulus* A Szent Irásrol.

K Micsoda a szent irás?

F Az Istennek a szent könyvekben bé zárt beszéde, a mellyeket Cannonicusoknak nevezik.

K Miért nevezik a szent könyveket Canonikusoknak.?

F. Mert a szent könyvek, a hitnek szabot rendei, mivel Canon. görög szó lévén. rendet téssen.

K Mellyek a Canonikus könyvek?

F két Canonikus könyvek vannak., az ó testamentumbéli Canonikus könyvek, és az uj testamentumnak Canonikus könyvei, az ó testámentum béli könyvek., a kristus előtt irattak. az uj testámentum béli könyveket. a kristus halála után írták.

K Mellyek az ó testamentum béli Canonikus könyvek?

F. Azok négy félek, 1. a törvénynek könyvei, 2. a historiának könyvei, 3. a dicséretnek könyvei, 4. a proféták könyvei.

A törvénynek könyvei ezek. Mojsesnek ött könyvei. ugy mint, a Genesis. Exod. leviticum, Numerorum, Deuteronom. A historia könyvei, Josué. Birák, Ruth. a királyok négy könyvei, a mellyek közül a két elsöt, samuel két könyvének nevezik. a Chronica két könyvei, a melyeket nevezik paralipomenesnek., az Esdrás első könyve, a másika a nehémiasé., a Tobiás. judith, Esther, Jób. könyvei, és a Makabaeusok két könyvei.

A dicséretnek könyvei, a Dávid soltáros könyve. a melyben foglaltatnak száz ötven soltárok., A példa beszédek, az Ecclesiastes., az Enekek éneke, a Bölcsesség könyve, és az Ecclesiasticus. ezek Isteni dicséreteket. és az életnek modgyait. foglalják magokban. noha sokszor. jövendöléseket. és historiát is foglalnak magokban.

A jövendölések, a negy első proféták könyvei. ugy mint Isaiásnak. jeremiásnak., Ezechielnek, Danielnek. Baruch is ezekhez számláltatik. a tizenkét kis proféták ezek. Osiás, joel. Amos. Abdiás. Jonás. Mikéus. Nahum. Habacuc. Zophoniás. Haggeus, Zakariás. Malakiás.

K Mellyek az uj testámentum béli Canonikus könyvek.?

F. A kristus. négy Évangyélisták által iratott Évangéliuma. ugy mint. Matthé. Márk. Lukáts. és János. az Apostolok tselekedetei lukáts által. az Apostolok levelei, ugy mint szent pálnak tizen négy levelei. szent jakabnak edgy, szent péternek kettő, szent Jánosnak három, szent Judásnak. edgy. és az apocalypsis. vagy szent János látása

K A keresztényeknek kellé olvasni a szent irást?

F. Igen is kel, az anyaszent egyház. azt kívánnya hogy a hivek leg inkább annak olvasásában foglalatoskodgyanak fő képpen olvasák. az uj testamentumot., a soltárokat., a példa beszédeket. és a bölcseségnek könyveit s. Chrisost. hom. 2. supr s. matth. hom 10. supr. s. joan. hom. 1. supr. epist. ad rom.

K Micsoda formában kel olvasni a szent irást?

F. Tisztelettel., alázatosággal. figyelmeséggel. a mit meg értünk, azt kövessük. a mit pedig abban meg nem értünk, hidgyük. és tisztellyük., és mindenben az anyaszent egy ház ítélete alá vessük magunkot.

K mit kel cselekedni hogy hasznunkra lehessen az a szent olvasás?

F. mind az olvasás előtt. mind utána, kérjük az Istent hogy nyissa fel elménket, és szivünket beszédének., és ahoz szabjuk és intézük. a magunk viselését. hogy *ne legyünk hasonlo az olyan emberhez. a ki a tükörben nézi magát. és aki el felejtí hogy micsodás volt. mihent a tüköröl el veszi szemeit.* mondgya szent jakab. 1. 23.

4 Articulus.

A hitt dolgaiban valo Traditiórol

K Meg vagyoné. mind az írva. aszent könyvekben amit az Isten akarja hogy hidgyük.?

F. Nincsen. tartozunk hinni sok olyan dolgot, mely azokban nincsen meg írva. és ami azokban meg vagyon írva, nem tudhattyuk azoknak valóságos értelmit más keppen. hanem a tráditióbol. (a hagyásbol.)

Magyarázat.

Hogy micsoda szükséges atráditio. a ki tettzik a szent Írásbol. a szent Atyákból, söt még azoknak szokásokból is. kik azt meg vetik.

1. *A szent Írásból.* mivel szent pál azt mondgya a thessálonika bélieknek. hogy hiven meg maradgyanak a tráditio mellet, és meg tarttsák a tráditiokot a mellyekre vagy szoval. vagy leveleiben tanította őket., szent pál sok helyen atráditioakra igazittya a hiveket. mivel nem mindent magyaráz meg nekik írásban. 2. thes. 2. 14. 2 Cor. 11. 23. 24. 2 tim. 2. 2.

2. *A szent Atyákból.* szent ignátz. a szent péter tanítványa., szent Irénéus. aki amásodik saeculumban élt. Alexándriai szent kelemen., Tertullianus. Eusebius. szent basilius. szent Hiéronimus, szent Agoston, nem szollok atöbb szent atyákról., akik mind egyet mondván., mindnyájan meg vallyák a tráditioinak szükséges voltát. s. ignat. apud Euse, hist Eccle. libr. 3. Cap. 36. s. Iren. libr 3. Cap. 2. 3. 4. tertul.lib de corona mili. Cap.3. s.basil. de spiritu sancto. Cap. 27. s. hier. dialog. Contr. lucife. Cap. 4. s. aug. libr. de bapt. Contr. donatis.

3. *Azoknak szokásokból is. kik azt meg vetik.,* Mivel a protestánsok. sok olyan dolgot követnek. és hisznek., a mellyeket csak a traditióbol tudhatni, azt hiszik hogy a kisedeket akár ki keresztelje meg. de a kereszttség jó., mi is így hiszük. de ezt a tartást, sem ők, sem mi meg nem mutathatnok más képpen. hanem atráditiobol, ők is nem szombatot hanem vasárnapot illik, más Innepeket is illenek. ángliában még többet illenek mint másut., atráditiobol tudgyuk tehát. hogy ezeket a bé vett szokásokat kel követni., valamint sz.agoston mondgya epist 118. ad janua.

Sok féle dolgok vannak olyanok a mellyeket a protestánsok nem követik., noha a szent írásban meg legyenek írva, és azt. csak atráditiobol. és az egész anyaszent egyháznak szokásiból tudgyuk hogy nem szükséges azokat követni.

Ökk nem követik aláb mosást. noha azt a kristus világosan hadgya. és ha a kristus szavait betü szerent veszük, úgy tettzik mint ha ezt a Ceremoniát. szenttségnek rendelte volna lenni. mondván szent péternek. *hameg nem mosom lábaidot, nem léssen részed velem.* és alább. *mossátok meg edgyik amásitoknak lábokat. valamint én tselekedtem.* joan. 13.

Azt csak a tráditioból tudhattuk. bizonyosan. hogy ezeket a szokot nem kel betü szerént erteni., és hogy nem rendeltetett szenttségnek.

Meg más példa. a protestánsok. minden kételkedés nélkül meg eszik. a vért. és a fojtot hust valamint mi, epedig tellyeséggel etlenkezik az apostolok jérusálemben tartot Conciliumnak parancsolattyaival, a mely ezeket hadgya, *tetszet a szent léleknek, és mi néküink. hogy egyéb terhet ne vetnének ti réátok, hanem eszükséges dolgokat, tudni illik. meg tartoztassátok magatokat azoklól. mellyek a bálványoknak áldoztattak,. avértöl. és afojtot hustol.* act. 15.

Azt pedig tsak atráditioból tudgyuk hogy ez a tilalma az apostoloknak tsak egy időre való volt A protestánsok kételenek tehát a magok tanítások ellen is. sok dolgokban atráditiot halgatni.

K Miképpen jöhetet mi hozánk az Isten szava., mely írásban nincsen.?

F. Az Apostolok a kristustól tanulván., meg tanították azokat a püspököt. akiket fel szenteltek., azok apüspökök meg tanították az utánok valójokat, azok meg másokat. eszerént tehát az igazság meg maradot az anyaszent egy házban, kézről kézre.

K De az a fel nem iratot szó. annyi sok szájon menvén által. idővel nem szenvedhetetté nagy változást.

F. Nem, mert, 1. az anyaszent egy ház. a szent lélektől vezetetvén, azt el nem hadgya soha, meg sem engedi hogy tévelygésben essék. 2. Az anyaszent egy háznak bizonyos és meg csalatkozhatatlan régulája vagyon. hogy meg üsmérhesse. avaloságos traditiot ahamistol., a melyet meg tanulhattuk szent Agostontól., úgy mint *Az anyaszent egy ház. tsak azt tarttya apostoli tráditiónak, a melyet közönségesen tarttyák, és tanittyák mindenüt az egész anyaszent egy házban., noha ne tudhassák is annak kezdetit.* s. aug. lib 5. de bapt. Contra donatistas. Cap 24.

K Miért bizonyos. és meg tsalatkozhatatlan. ez a regula.?

F. Mert lehetetlen hogy az egész keresztények, kik az egész földön vannak., akik edgy másnak soha hirit nem hallották. és a kiknek külömb féle nyelvek. és szokások vagyon ahit ágazattyán kívül., úgy meg edgyezhessenek. hogy egyet tanítsanak. és tarttsanak., a vallás dolgában., hogy ha tsak. azt a tanítást, vagy tartást. azon edgy mestertől nem vették. volna. aki el küldvén tanítványit., egyenlő oktatást. és rendelést adot nékik.

K Nem történhetetté meg, hogy valamely tanítás, vagy szokás. mely az apostolokéval ellenkező volna., csak lassanként az anyaszent egy házban bé szivárkozván, azt mindenüt bé vették., a mely változást. azután. sok idővel vették észre?

F A lehetetlen, hogy ha nagy dologra értődik az a tanítás. vagy szokás. négy ókból azt meg láthattuk.,

1: A kristus meg ígérte anyaszent egy házának. hogy soha tévelygésben nem esik.

2. Az okosság ellen volna meg is gondolni, hogy mindenüt meg változtassák. az olyan tanítást. és szokást. a melyet közönségesen vették bé, úgy hogy valaki azt észre ne vegye., és hogy az ellen valamely vetekedést. és ellen tartást. ne indittanáknak..

3. Soha semmi olyan nevezetes ujj dolog nem támadot az anyaszent egy házban. hogy azt meg nem üsmerték volna. és azonnal nem Condemnálták volna azt, a kezdőivel együt.

4. Ez a változás nem lehetne meg. hogy ha csak egy szers mind meg nem változtatnák. mind azt. valami akönyvekben vagyon írva és a mellyek el vannak terjedve mindenüt. az Apostolok idejétől fogvást. azokban a könyvekben pedig fel vannak téve. mind azok amit hiszen. és tart

az Anyaszent egy ház. és valamit tartott, és hitt minden saeculumokban. az ilyen változás tehát. mind az okosság ellen volna. mind pedig lehetetlen.

K Mi következik hát mind ezekből.?

F. Midőn valamely dolgot, az egész anyaszent egy házban közönségesen egyaránt hisznek. tanítanak. és követnek, nem tudhatván annak kezdetit., a bizonyos jele tertullianus, és szent agoston szerint, hogy a nem ujjontában találtatott dolog., hanem az apostoloktól származot. a kik el terjedvén az egész világra. edgy lélekben tanították és rendelték mind azt. mindenütt, valamire a kristus tanította őket. tert. de prescrip Cap. 20. 21. s. aug. libr 5. de bapt. Cap. 24. et epist. 118. ad janua.

K. Az anyaszent egy ház. vigyazé. a traditiora. a mi a szent irást illeti?

F Igen is. vigyáz két dologban. 1. tsak azokat a könyveket üsméri szent irásoknak a mellyeket traditioból tud azoknak lenni. s. aug. libr. 2. de doctrina Christiana. Cap. 8.

2. hogy a szent irásokat, tsak a trádítio szerint. magyarázza.

K Az anyaszent egy ház. mindenkor azt hitte tehát az apostoloktól fogvást., valamit mostanában hiszen?

F. Nincsen különben, mivel az anyaszent egyház. tsak azt hiszi mais.. amit az apostolok idejében hitt.

K Az anyaszent egyházban való bé vett szokások az apostoloktól maradtanaké?

F Az egész anyaszent egy házban. mindenüt közönségesen bé vett szokások., úgy mint a nagy böjt. a kereszt vetés. a kisdedek kereszteltetése., az apostoloktól maradot. ezekről bővebben szolunk másut.

5. Articulus.

A Conciliumoknak. és a Szent Atyáknak auctoritásáról.
a hitnek dolgaiban.

K Mít cselekeszik az anyaszent egy ház. midőn valamely vetekedés támad a hivek közöt. ahit dolgában?

F. Az anyaszent egy ház. arról végezést teszen, vagy a pápa. vagy a püspökök által., a kik is meg tartói a trádítionak. szent pál szerint 2. tim. 2. 2.

K Mikor szoktak Conciliumot tartani?

F Rend szerint mikor valamely kérdés támad a hitt dolgában. vagy valamely nagy dologról kel rendelést tenni.

K Hány féle Concilium vagyon?

F. Az Concilium, vagy Generálé; közönséges, (vagy Nationale. nemzet béli vagy provinciále, tartomány béli vagy diaecesis, egy püspökség A Concilium generálé az egész világon lévő püspököknek gyülekezetiből áll. A Nationale., tsak egy féle nemzetből való püspököknek gyülekezetiből, a provinciále, tsak egy tartományban lévő püspököknek gyülekezetiből, a Diaecesis. egy püspökségben lévő Clericusoknak gyülekezetiből áll. a püspök engedelmeiből.

K Tsak a püspökök vannaké jelen a Conciliumokban?

F. Más féle papi renden lévőknek is lehet jelen lenni vagy szokásból, vagy rend szerint. de tsak apüspökök voxolnak vég képen. és ők vannak ót úgy mint Birák

K Régi szokásé a Concilium tartás?

F Az apostolok kezdék ezt a szokást., jerusálemben, és annak a Conciliumnak végezése, e szerint kezdődik. *Ugy tettzet a szent léleknek és mi nékünk.* act. 15.

K Miért éltek az apostolok ilyen szokkal?

F Hogy meg mutassák a szent léleknek jelen való létét. az olyan szent gyülekezetekben, és hogy a szent lélek teszi avégezéseket

K A Conciliumnak végezése ahit dolgában. tehát tsalatkozhatatlan?

F. A közönségesen való Conciliumoknak végezések. a hit dolgában, igen is tsalatkozhatatlan., a más féle Conciliumoknak is végezések tsalatkozhatatlanok, hogy ha azokat bé veszi az egész anyaszent egy ház.

K Miért tsalatkozhatatlan aközönséges Conciliumoknak végezések ahit dolgában.?

F Mert azok a Conciliumok az egész anyaszent egy háznak képit viselik. akinek is a kristus meg ígérte hogy soha tévelygésben nem esik.

K Miért teszi az anyaszent egyháznak bé vétele., tsalatkozhatatlanná az olyan. Conciliumoknak végezésit, kik nem közönségesek.?

F. Mert az a bé vétel. bizonyos jele., hogy azoknak a Conciliumoknak. végezések. meg egyeznek az anyaszent egyháznak hitével. és a traditioval, a mely bizonyos regulája ahitnek.

Magyarázat.

Hogy meg lehessen jól érteni ezt a feleletet., azt meg kell tudni., hogy soha az anyaszent egy ház. a Conciliumban más képpen nem végez, hanem a szent irás, és atraditio szerint. a mely kétt meg tsalhatatlan regulája ahitnek., midön a vetekedés támad a szent irásban lévő valamely versnek értelmén, a mint esokszor történt, mivel az eretnekek mindenkor vissza élnek annak értelmével, veszedelmekre., 2 petr, 3. 16. olyankor az anyaszent egy ház. a tráditioból meg magyaráza. azt averset. fel menván az apostolok idejéig., valamint azt meg mutattuk, hogy tsak a tartatik Isteni és apostoli traditionak, a melyet tanittanak, és tanítottak mindenkor az anyaszent egy házban. mindenüt, Edgy nehány féle képpen lehet meg üsmérni., hogy ha az az egész anyaszent egy ház. meg edgyeziké a hitben. és atartásban. az első a., hogy öszve kell gyűjteni az egész világon levő püspököt., kik gondviselői az Isten beszédinek, hogy mindenik püspök. hadd adgyon számot. a maga püspökségiben lévő tráditiolorol, ugyan ezt is követik a generale Conciliumban, de mint hogy nehezen lehetnek az olyan gyülekezetek., azért könnyeb uttyát találták annak, hogy bizonyosok lehesünk az anyaszent egy ház tráditiójában., mivel mikor a pápa végez valamiről. azt az anyaszent egyházak bé veszik., mikor pedig valamely vetekedés támad. a püspökök arrol végeznek., vagy magok. vagy a Nationális, vagy a provinciális gyűlésekben., az ő végezéseket romában viszik, a pápa Confirmálja. és mindenik anyaszent egy ház bé veszi., ez a bé vétele, az egész anyaszent egy háznak az ilyen különösön való Conciliumnak végezésit., meg bizonyittya a traditionak meg egyezésit, és az ilyen különösön tett Concilium, a melynek végezésit. közönségesen bé veszik. csak nem annyit téssen. mint egy Concilium Generale, sok volt olyan Concilium. a mely noha nem volt is Generale. de mint hogy végezésit közönségesen bé vették., azért generalénak tarthatik., az első Constancinápolyi Concilium nem vala ugy hirdetve hogy Generale legyen. hanem Nationale, de mint hogy minden végezésit közönségesen bé vette az anyaszent egy ház, azért ugy tartatik. mint második Concilium Generalé.

K. Miképpen tekénti az Anyaszent egy ház azokat, kik végezési alá nem vetik magokat ahit dolgában.,

F. A krisztus mondása szerént. ugy tekénti őket, valamint a pogányokat, és a hamisakat, kívetvén kebeléből, eretnekeknek tarttya. matth 18. 17.

K. Micsoda engedelemel kel lenni aszent Atyák tanittásihoz. a vallás dolgában?

F Ugy kel őket tekinteni, mint ki ki amaga saeculumában lévő, annyi bizonyágít az anyaszent egyház tráditiojának, hogy ha valamellyik. közüllök egyedül tanit valamit. az ollyonak tanítása nem oly bé vehető., mint mikor. a többivel együt meg egyezik. Az anyaszent egy ház rend szerént nem végez az ollyan dolgokrol., a mellyeken meg nem egyeznek a szent atyák. mert ollyankor a traditio nem lévén se oly bizonyos., se egyaránsu, azért nem is tekéntik ugy mint Isteni, vagy apostoli traditiot.. ez is az oka hogy sok féle kérdések támadnak a theologusok közöt, a mellyek jollehet a hitt ágazattyát nem illetik.

K Mit kellesék cselekedni az ollyan dologban, a melyről semmit nem végezet az anyaszent egyház., és amilyen meg nem edgyeznek a theologusok.?

F. ollyankor szabad az ollyannak értelmét választani, a melyik leg igazabnak láttzik lenni., de kettöre kel vigyázni., először; hogy ha az anyaszent egy haz. arrol találna végezni., ahoz kel hajolni. másodsor meg kel a békeséget tartani azokal; kik az iránt a dolog iránt más értelemben vannak., mivel egy kereszténynek nincsen semmi drágáb mint a felebaráti szeretet: A szükséges dologban edgyeség legyen. a kétségesben szabadság, de a felebaráti szeretet meg kel tartani mind edgyikében. mind a másikában. st aug epist 118. ad janua.

6 Articulus.

A hitnek szükséges voltárol.

K Szükségesé a hitt az üdveségre?

F. Igen is szükséges. mivel nem lehet üdvezülni. hogy ha azt nem hiszik. a mit az anyaszent egy ház tanit. és hiszen.

K Szükségesé. mindeniknek a hivek közül tudni mind azt. valamit az anyaszent egy ház hiszen. és tanit?

F szükséges. hogy mindenik. a hivek közül. higye közönségesen mind azt valamit az anyaszent egy ház hiszen, és hogy annak némely fő részeit meg tanullya különösön.

K Mellyek azok a fő részck mellyeket minden kereszténynek kel hinni és tudni különösön?

F. A szent háromságnak titkait., az igének meg testesülését, és az embereknek meg váltását a krisztus által, az apostolok symbolumát, az Isten, és az anyaszent egy haz parancsolatit., és mind azokat mellyek a szenttségeket illetik. főképpen a kereszttséget, Eucharistiát. és apenitentziát.

Magyarázat

A hitt ágazattyáról valo üsmerettségnek nagyobnak, vagy kevesebnek kel lenni. ahoz képest. amint kinek kinek amaga rendi vagy hivatallya hoza magával., igen nehéz volna azt el ítézni hogy kinek kinek menyi mértékü szükséges, nem szollok arrol hogy mit kellett hinni a krisztus előtt, hanem szollok a meg kereszteltetet keresztényekről akik szabadoson élhetnek az értelemel, mivel edgy sem üdvezülhet közüllök, hogy ha nem tudgya a szent háromságnak., a meg testesülésnek és a válttságnak titkait. mindenik tartozik tudni, az Isten, és az anyaszent egy ház parancsolatit., az apostolok symbolumát., a kereszttségnak nagy hasznát. és szükségít. és mind azokat valamellyek atöbb szenttségeket, és hivatallyának köteleségeit illetik.

Mind ezek tekintik a leggyűlöttebbeket is, azok pedig a kik alkalmasabbak a vallásnak melyekben való meg tanulására, és nem tselekeszik. veszedelmes tudatlanságban élnek. mivel nincsen semmi a mi minket úgy illetve, se a melynek tudománya hasznosabb volna, mint azt meg tanulni különösen, hogy mit hiszen az anyaszent egyház, mit követ, és azt miért követi. erre való nézve nagyobb része a keresztényeknek akarattal való tudatlanságban élnek. a melyért félok hogy irtoztató dolog ne kövesse az ítéletkor.

Nincsen olyan világi életre köteleztetett keresztény aki nem tölthetné könnyen. avallásnak tanulásában azt az időt. a melyet ahejában valóságokban tékozol el. atudatlanság tehát meg nem menti őket

K A hit edgyé mindenkben akik hisznek?

F Nem, némelyekben élő hit vagyon., némelyekben meg holt hitt vagyon.

K Mikor vagyon élő hitünk?

F Mikor hitünk szerint vannak tselekedetünk., az az. hogy meg edgyezék. életünk ahittel. példának okáért, avilághoz nem kel ragaszkodnunk, mert azt hiszszük. hogy az Isten ellensége az, aki avilághoz ragaszkodik, mondgya szent jakab. 4. 4.

K Mikor vagyon meg holt hitünk?

F. Mikor ahittel ellenkezöt. cselekeszünk, más képpen elünk, mint sem amint hiszünk. jacob. 2. 20.

K szükségesé élő hitünknek lenni?

F Tellyeséggel szükséges, mivel azért is vesznek el annyin akeresztények., hogy meg holt hitek vagyon. jacob. 2. 14.

7. Articulus

A hitt ellen való vétkekről., a hitnek jeleiről. és a kereszt vetésről.

K Kicsodák azok kik ahitt ellen vétenek?

F Azok négy féle személyek, 1. kik nem hiszik azokat az igazságokat a melyekre a hitt tanit. ilyenek ahitetlenek, a sidok, az eretnekek, 2. azok kik külsőképpen ellene mondanak ezen igazságnak, vagy is nem merik mutatni hogy azt hiszik, se magokat keresztényeknek vallani 3. akik akarattal kételkednek ezen igazságokban, 4. kik el mulattyák meg tanulni ahitnek igazságit. amely noha nekik oly szükséges.

K Nem elégséges tehát. tsak belső képpen. hinni azt amit az anyaszent egy ház hiszen?

F. Nem, mivel szükséges külső képpen is vallást tenni mikor az alkalmaság azt kivannya. *mert szível hiszünk az igazságra.* mondgya szent pál. *szájjal teszünk pedig vallást. az üdvösségre.* rom. 10. 10. A kristus azt mondgya. *valaki meg tagad engem az emberek előtt, meg tagadom én is azt az én mennyei Atyám előtt.* matth. 10. 31.

K Miképpen kel meg mutatni hitünket az embereknek.?

F. Azt három féle képpen mutathattuk meg.

1. Meg mutatván azt cselekedettel és beszédel, hogy nem pirulunk meg az évangyeliomért.
2. El mondván., a midön szükséges. az apostoli symbolumot. vagy más egyéb hitt tételt.
3. keresztet vetvén. a mely rövideden való hitt tétel.

K Micsoda a kereszt vetés?

F Ez olyan jel. amely azért rendeltetett, hogy az elménkben tegye a hitt fő ágazatának titkait., meg mutatván másoknak is hogy azokat hiszük., és hogy az Isten áldását és segítségét vehesük. akeresztben meg holt jesus kristus érdemiért.

K A kereszt vetésel micsoda titkokrol tészünk vallást?

F A szent háromságrol., a meg testesülésről, aválttságról.

K Miképpen teszünk vallást. ezekről a titkokrol, a kereszt vetésel.?

F Annyiban. hogy ezen jell, és szok által. segítségül hijuk a szenttséges szent háromságot, a meg testesült Isten fiának érdeme által., a ki mi érettünk a kereszt fán meg holt.

K Mikor kel keresztet vetni?

F. Az első keresztényeket követvén. igen jó keresztet vetni az imádság előtt, mikor valamely dologhoz fogunk, utra indulunk. vagy ha veszedelemben forgunk. mikor valamely munkához fogunk tertul. de corona mili. cap. 3.

K Miről kel gondolkodni mikor keresztet vetünk?

F Az Istent segítségül valo hívásrol, a keresztben meg holt kristus által.

K. ki rendelte a kereszt vetést.?

F Az apostolok.

K Miképpen tudgyuk mi azt?

F. Azt mi atraditiobol tudgyuk., Ez a jel mindenkoron szokásban volt az anyaszent egy házban. és minden keresztényeknél. minden időkben. tertul.libri de Corona mili. Cap 3. s. Athan de incarnatione. s. basil. de spiri sancta Cap. 27. s. Chrisost. hom 55. supr s. matth. s. hier. epist. 22. ad eustochium. s. aug. tract. 118. sup. s. joan. et libri. 1. de Conf. Cap 11.

K Hogy vagyon tehát hogy az utolso időkben olyan keresztények támadának. kik a kereszt vetést el törölék?

F Azt tsak az égben kiálto vakmerőségel törölheték el. a mely is bizonyos jele. hogy nem a szent lélek által vezettettek.,

K Bizonyosé a. hogy a hittel valo kereszt vetés. agonosz lelket el üzi. és más egyéb tsudát is mivelhet?

F igenis, mivel sok féle csudákról beszélnek a szent atyák kik az első saeculumban éltenek

Magyarázat

Lactancius. libri. 4. Cap. 27. azt mondgya hogy az ördög nem mére Juliánus Császár kérdésire meg felelni mivel edgy keresztény őtt jelen lévén. keresztet vetet magára. Názianus szent gergely mondgya., hogy juliánus apostata. edgyszer valamely ördögségeket cselekedvén. magában igen meg rettene., és keresztet vetett. a gonosz lélek azonnal el tünt elölle. sok féle csudákról látunk atöbb szent atyák irásiban, a mellyek a kereszt vetésért lettek. szent Athanásznál. a szent Antal életében. szent hieronimusnál., a szent pál első remete életében., szent agostonál, libri 22. de civitate Dei. Cap. 8. mind ezek a szent Atyák. a kik még a protestánsok előtt is nagy tiszteletben vannak. és még sokan többen. a kiket elé nem számlálunk, bizonyoságot tésznek. a csudákról, a melyeket a kereszt vetés cselekedet.

K Micsoda gondolatban lehetnek. a régi és az új catholicusok látván ilyen szent bizonyosságokat, kik bizonyítják akereszt vetésnek régiségét. és ezen jel által lett tsudákról?

F. 1. Szánni kel azoknak vakságokat, kik inkább szeretik egy vakmerőnek rendelését követni., mint sem az egész anyaszent egy háznak minden időbeli. szüntelen valo szokását, mely szokást. az Isten annyi sok csuda tételekel jóvá hadgya,

2. hogy nem kell soha csak szokásból keresztet vetni. hanem mindenkor figyelmeteséggel. és tisztelettel, és az elmének az Istenhez valo fel emelésével.

Tizen kettődik Rész
A Reménségről.

Első Articulus
Hogy Micsoda a reménség.

K Micsoda a reménség?

F. Az Istennek olyan ajándéka, amellyel bizodalomal várjuk azokat a jokat a mellyeket az Isten még ígért

K Miért monddod hogy a reménség az Isten ajándéka?

F Mert az Isten adgya azt. amagunktól nem jöhet. jac. 1. 17.

K Mire vagyon építve ami reménségünk?

F Az Isten ígéretere, a ki se meg nem tsalhat. se meg tsalni nem akar minket, és kristus érdemire, aki azért jött evilágra. azért is holt meg, hogy örök életet nyerjen nekünk. hebr. 6. 18. rom. 8. 31.

K A bizodalom, a mellyel várjuk az Isten ígérését. nem elegyesé félelemel?

F Igen is elegyes félelemel., mert el mulathattuk azt a mit az Isten kíván töllünk, hogy ígérétere bé töltését el érhessük. és hogy azt sem tudgya senki. ha a szeretetre méltóé, vagy a gyűlölségre, és ha meg maradé végig ajóban. Eccle. 9. 1. 1 Cor. 9. 24.

K. Mit ígért az Isten minekünk?

F Örökké valo életet, és modot annak elérésére. rom. 8

K Micsoda mód lehet a?

F Az, az Isten kegyelme és segittsége. mellyet ad a kristus által. hogy igazak lehessünk elötte, és hogy jó cselekedeteket mivelhessünk. Eph 1.

K kellé az Istentől várnunk evilági jókót is?

F Igen is. mert azokat az Isten adgya., de azokat tsak annyiban kel kívánnunk és kérnünk, a mennyiben az üdveségre szolgálhatnak..

K. szükségesé az Istenben vetnünk reménségünket?

F A ki tsak az Istenben bizik. soha meg nem tsalatik., jaj annak aki más valamiben veti reménségit. ps. 24. 2. 3. 145. 2.

K Micsoda más valamiben vetni areménséget?

F Mikor mi magunkban bizunk. vagy más teremtetett állatban. példának okáért. agazdagságban, vagy valaki jó akarattyában.

K Miért kell csak az Istenben bizni?

F 1. Mert csak egyedül ő tehet minket boldoggá. mivel egyedül. ő véghetetlen hatalmu, és véghetetlen jó., minden más egyéb segítség romlando és tsalandó. ateremtett állat magában csak hazugság. és gyarłoság. 2. mert az Isten csak azokat segitti meg, akik ő benne biznak. ps. 90. 14.

K A reménség edgyé minden keresztényben

F. Azt kel mondani areménségről. valamit ahitről. a kiben edgyüt vagy az Isteni szeretettel. akkor a reménség élő, valamint szent péter mondgya 1 petr. 1. 3. akiben a szeretet nélkül vagy. akkor meg holt, és elégtelen. rom. 5. 5.

2. Articulus

A reménség ellen valo vétekről.

K Hány féle képpen vétének. a reménség ellen?

F kétt féle képpen. a mod nélkül valoval. és a kevéssel. 1. A maga hittséggel, és a kéttségben valo esésel.

K. Mikor vétünk areménség ellen. a magunk hittségivel?

F 1. A midön azt gondollyuk hogy az Isten segítése nélkül. csak amagunk erejével. jót cselekedhetünk. 2. mikor az Istent kísérttyük.

K Hogy kísérttyük az Istent?

F. Mikor az Istentől olyat kérünk, vagy várunk, szükség nélkül. és ók nélkül. a mit meg nem ígért.

Magyarázat

Az Isten azt akarja. hogy olyan modokkal élyünk, a melyek az ő rendelése szerént vannak., ha azokat el mulattjuk az Istent kísérttyük., példának okáért. kísértés volna. kérni vagy várni tölle szükség nélkül. hogy mi érettünk valami csudát tegyen; hogy bennünket valamely veszedelemtől meg oltalmaz, a melyre mi vakmerő képpen. és rendelése ellen adtuk magunkot., hogy minekünk szükségünkre valot adgyon. és a henyelésben tölttsük az időt., hogy meg halgassa imádságinkot., a midön készületlenül. és figyelmetlenül imádkozunk.. az Istent kísérttyük., midön azt remélyük, hogy meg bocsáttya büneinket, ha penitentziát nem tartunk is. akkor is kísérttyük, mikor abban abizodalomba vétkezünk, hogy még meg bocsáttya azt. rom. 2. 4.

K Hogy vétkeznek a kéttségben valo esésel?

F Edgy néhány féle képpen. 1. midön kéttségben esnek. abün bocsánatnak meg nyérése iránt., azért hogy azok nagyságuak. és sokaságuak., 2. midön kéttségben esnek, a rosz hajlandoságbol valo ki térésről., mert érzik szokásoknak meg rögzésit. és minden nap tapasztallyák. az iránt magok gyengeségit. 3. midön bizodalomal nem vetik magokot az Isten rendelése alá. félvén attol. hogy a szükségekre valo el főgy. 4 midon nem az Istenben vetik reménségeket. hanem magokban vagy másokban st aug. serm. 35 supr ps. 146.

Tizen harmadik Rész.
Az Isteni szeretetről.

Első Articulus
Hogy mi legyen az Isteni szeretett.

K Micsoda az Isteni szeretett?

F Ez az Istennek olyan ajándéka, a mely az Istent szeretetti velünk. magáért, mindenek felet. és a felebarátot az Istenért. valamint magunkot.

K Miért monddod hogy a szeretet Isten ajándéka?

F Mert az Isten adgya azt, magunktól a nem jöhet, és a szent lélek tölti azt szivünkben mondgya szent pál. rom. 5. 5.

K Micsoda az Istent magáért szeretni?

F A nem más., hanem az Istent úgy szeresük, hogy semmi egyéb jutalmat azért ne várjunk, hanem csak önnön magát. s. aug. supr. ps. 72. n. 34.

K Micsoda az Istent mindenek felet szeretni?

F Mikor ötet inkább szerettyük. magunknál. és inkább mint sem evilágon lévő mindennél.

K Mikor szerettyük az Istent mindenek felett?

F Mikor inkább ellene mondunk annak amit leg jobban szeretünk evilágon, hogy sem ötet meg bántssuk.

K szükségesé mindenkor ilyen akaratban lenni?

F. tellyeségel szükséges, *aki inkább szereti attyát, vagy annyát. hogy sem engemet. nem méltó az én hozám. és aki inkább szereti fiát vagy leányát, hogy sem engemet. nem méltó az én hozám.* mondgya a kristus matth.10. 37.

K Ujj parancsolaté az Isteni szeretett?

F E legg régieb parancsolat. és el kerülhetetleneb. azzal az emberi természet tartozik. hogy imádgya és tisztelgye az Istent mint teremptőjét. az Istent pedig úgy tisztelik. ha szeretik mondgya szent agoston. epist. 29. ad s.hier. Cap.3.

K A sidok üsmértéké ezt aparancsolatot?

F Igen is. ez a parancsolat legg nagyob és legg elsőbb a Mojses törvénye közöt, mondván. szeressed ate uradot Istenedet tellyes szivedből, tellyes elmédből, és minden erődből, irjátok a szivetekben ezeket a szokot, agyermekeiteket ezekre meg tanittsátok, ezekről gondolkodgyatok, aházatokban, utozástokban. mikor alusztok, mikor fel ébredtek., ezeket ati kezetekén visellyétek, deut. 6.

A kristus meg ujjította ezt a parancsolatot a keresztényeknek. mondván. hogy úgy üdvezülünk. ha ezt követtyük. matth. 22. 37.

K Micsoda értelme vagyon ezeknek a szoknak szeressed ate Uradot Istenedet tellyes szivedből. tellyes elmédből. és minden erődből?

F. A hogy az Istenre tzelozanak minden kívánságink. gondolatink, és tselekedetink., valamint egy torkos csak a ételre. és az italra tzeloz, és edgy fősvény agazdagságra. az Isten nem akarja

hogy a mi szívünk fel legyen osztva, ő közötté, és a teremtett állat között. egyedül akarja ő azt bírni. mi lehet ennél igazságosabb. matth.6. 24.

K Micsoda az értelme ezeknek a szoknak, ezekről gondolkodgatok, a házatokban. utózatokban., mikor alusztok. mikor fel ébredtek, ezeket a kezeiteken viselletek. a kaputokra fel irjátok

F Ezek a szavai Mojsesnek nyilván meg mutatják. a szidok., és a keresztények kötelesegit. és azt, hogy minden tselekedetben az Isteni szeretetre kell vigyázni, és önéki ajánlani. a legközönségesebb munkánkat is.

Szent pál hasonló parancsolatot ad a keresztényeknek mondván *akár egyetek, akár igyatok, akár mit cselekedgyetek., mindeneket az Isten dicsőségére mivelletek.* 1 cor. 10. 31.

K E szerint a parancsolat szerint, szükségesé hogy szüntelen. az Isteni dolgokban foglalatoskodgyunk.?

F. A mennyekben léssen az a boldogságunk. hogy csak egyedül az Isteni dolgokban foglalatoskodgyunk., az Istent szeretni pedig e földön. úgy amint parancsolja, az elégséges. hogy ő hozzája célozának egyenesen, vagy más okok által, minden gondolatink., beszédink. és tselekedetink. és hogy az ő rendelése szerint legyenek. s. Thom. 2. 2 qu. 24. art. 8.

K Véteké meg mást is valamit. szeretni az Istent?

F. Igen is vétek. hogy ha az a szeretet nem célzó az Istenhez. és nem az ő rendelése szerint vagon, de ha ő hozzája célzó. és rendelése szerint vagon nem vétek. sőt jó. s. aug. Conf. lib 10. Cap. 29. n. 40.

K Ennek a parancsolatnak meg szegése mindenkor halálos véteké?

F vagy halálosan., vagy bocsánando keppen lehet ez ellen vétetni, halálosan, hogy ha valamely cselekedet el olttya szívünkben az Isteni szeretetet., bocsánando képen. hogy ha csak meg gyengíti. s. thom. 2. 2. qu. 44. art. 4.

K szerettyüké az Istent azzal. mikor azt mondgyuk néki hogy szerettyük?

F Nem, hogy ha csak, valóságban nem szerettyük. mivel csak akkor szerettyük, mikor néki ajánlyuk minden gondolatinkot, kívánságinkot, és cselekedetinket, egy szóval mikor magunk viselésével meg mutatgyuk. hogy a szívünkben vagon a szeretet, hogy ha pedig csak szóval. mondgyuk és nem cselekedettel hazugok vagyunk, noha szóval is jó gyakorta a szeretetnek cselekedetit tenni. hogy magunkban azt fel gerjeszük. de szükséges ötet szeretni minden időben.. ps. 77. 36

K szerettyüké akkor az Istent amint kell. mikor csak a világi jókért szerettyük?

F csak azért szeretni az Istent hogy világi jókat adgyon., úgy nem az Istent szerettyük. hanem a világi jókat s. aug. supr. ps. 48. n. 15.

K szerettyüké az Istent akkor. amint kell. mikor mennyei jókért szerettyük. a mellyeket ígért?

F A mennyei jók nem egyebek., hanem hogy az Istent birhassuk, az Istent magáért szerettyük tehát., és úgy a mint kell. mikor a mennyei jókért szerettyük. s. aug. supr. ps. 55. n. 17.

K kicsodák azok kik az Isteni szeretett ellen vétenek?

F Azok kik e világot és az ő kívánságait szeretik, mivel ezen szeretet ellen való vétek. vagy halálos, vagy bocsánando; halálos. hogy ha az Istent meg vetvén. a teremtett állatokhoz ragaszkodunk., úgy hogy az a ragaszkodás uralkodik a szívben. ha pedig a ragaszkodás nem uralkodik. bocsánando

2. *Articulus*
A Magunkhoz valo szeretetről.

K A felebaráti szeretet köteleldzé minket arra, hogy magunkot szeresük.?

F Igen is. mert a kristus azt parancsolja hogy ugy szeresük felebarátunkot valamint magunkot,, kell tehát magunkot szeretni.

K Hogy kel magunkot szeretni?

F Az Istenért kell magunkot szeretni. az az, hogy az Istenhez kel forditanunk a magunkhoz valo szeretetett.

K Mikor fordittjuk az Istenhez amagunkhoz valo szeretetett?

F Mikor az Istenben keresük boldogságunkot, és csak ő hozája igyekezünk.

K Miért kell az Istenhez fordítani. amagunkhoz valo szeretetett. és csak egyedül hozája igyekeznünk?

F Mert magunkot szeretni. annyi mint ha boldogok akarnánk lenni. és munkálodni azon hogy a boldogságot el érijük, mivel csak egyedül, az Isten tehet minket boldogoká. hogy pediglen ötet birhasuk. hozája kel igyekeznünk.

K tsak akkor szerettyük hát mi magunkot amint kel. mikor az Istent szerettyük?

F Nincsen különben. mivel másképpen nyomorultakká teszük magunkot. és a magunkhoz valo szeretet rendetlen. és vétkes lészen.

K kicsodák azok. kik magokot rendetlenül, és vétkesen szeretik.?

F Azok, kik eleget akarnak tenni a kevelységnek, az érzékenységnek. és a hajában valo látásnak, ugyan ezekre is vezetnek minket az eredendő vétkekel meg romlot természetünk., azért is kel szüntelen magunkon erőszakot vennünk. hogy ezeket aveszedelmes hajlandóságokot meg gyözhessük.

Magyarázat.

Mikor a kristus nekünk azt parancsolja hogy magunkot meg utálljuk. hogy meg hallyunk magunknak., akkor a magunkhoz valo vétkes szeretetett tiltta nekünk. és mivel hogy ez a vétkes szeretet minden nap ujj gyökeret hajt mi bennünk. a mely edgyez a világi szokással, neveltetessel. és a meg romlot természetnek hajlandóságával, tehát hogy meg lehesen magunknak halni. és azon halálal. örök életet nyerni, a kristus arra tanit hogy szüntelen erőszakot vegyünk magunkon, minden nap hordozzuk keresztünket, ne a sokaságot kövessük. hanem a szoros kapun mennyünk bé. és a keskeny uton járjunk., mind ekeménynek, és nehéznek láttzik. de a jutalom véghetetlen. akristus kedvessé, és könnyüvé teszi az ő terhét. kik azt akarják viselni., A szent lélek által szivben öntetett Isteni szeretett, nagyobb örömmel és vigasztalással vétet mivelünk erőszakot amagunknak valo meg halásra” mint a mely örömmel és vigasztalással követik a bünösök meg romlot hajlandóságokot sz.agoston sok helyt szépen beszél erről munkáiban. serm 47. de diversis.

K Minek nevezik a magunkhoz valo vétkes szeretetett?

F Tulajdon szeretetnek. vagy rossz kívánságnak.. (cupiditas) de ez a szeretett. vétkes., mert az Istent meg bántta. és nekünk artalmas.

K Miben bántta meg az Istent tulajdon szeretett?

F Abban hogy el hagyattya az emberel az Istent. a teremtett állatért.

K Miben árt nekünk atulajdon szeretett?

F Abban hogy nyomorultaká téssen., mivel el hagyattya velünk az Istent. aki egyedül való boldogságunk.

K Leheté véteni bocsánando képen. atulajdon szeretettel.?

F. Igen is. mivel minden vétkek atulajdon szeretettől származnak. de nem minden vétkek halálosok.

K A magunkhoz való szeretettel mikor vétkezünk halálosan. vagy bocsánando képpen?

F, Mikor avétek., melyet amagunkhoz való szeretett okoz. el ólttya bennünk. az Isteni szeretetett. akor halálos vétkek. mikor el nem olttya egészen. hanem csak meg gyengitti. akor bocsánando vétkek.

K a Rosz kívánságu szeretettől, vagy a Isteni szeretettől jöé, a világi jókót kívánni?

F Azokat az Isten rendelése szerént kívánni. hogy azokal az Isten szerént élyünk. magunkot azokhoz nem kapcsolván.. igy Isteni szeretet., de arosz kívánságu szeretett. azért kívánni hogy eleget tehessünk. a kevélységnek, fősvénységnek. vagy a torkosságnak

3 Articulus.

A felebaráti szeretetről.

K A felebaráti szeretet mire kötelez minket?

F Arra, hogy szeresük. felebarátunkot mint magunkot.

K. kicsoda a mi felebarátunk?

F Minden ember, keresztény. eretnek., hitetlen. söt még a leg nagyob ellenségünk is.

K Micsoda felebarátunkot ugy szeretni mint magunkot.?

F Hasonlo jót kel kívánni. és szerezni néki, valamint magunknak. tudni illik. az üdveséget. és azt ami arra vezetheti.

K Nem kellé felebarátunknak ideig való jokat is kívánni és szerezni?

F Mind azokat kell néki kívánni és szerzeni valamit magunknak. edgyedül az Istenért. és üdveségire való nézve. más képpen. a hozzája való szeretetünk vétkes volna.

K kellé minden embernek azt kívánni amit magunknak.?

F Igen is. mert mindennek kell kívánni az üdveséget valamint magunknak., és mind azokat. valamik arra vezethetik.

K kellé közönségesen mindennek azt szerezni. amit magunknak kel szerezniük?

F Mint hogy a nem áll mi rajtunk, hogy mindenhez hasonló segítségel, legyünk. mind azon által. a felebaráti szeretetnek rendire. és köteleségire igen kel vigyázni.

K Micsoda a felebaráti szeretetnek rendgye. a melyre kel vigyázni?

F A, hogy inkább segítssük a hozánk közeleb valokat. másoknál. ugy mint az atyánk fiait, és tselédinket., a keresztényeket inkább mint sem a hitetleneket., a pásztorokat inkább. mint a közönséges hiveket.

K Miről üsmérhettyük meg. hogy ha szerettyüké felebarátunkot?

F Arrol. meg üsmérhetjük., a midőn. nem hogy valami rosztat kívánnánk. vagy okoznánk néki. de sőt még tehetségünk szerént. minden jót kívánunk. és szerzünk néki. mikor fogyatkozásit el türjük, és gyengeségit el szenvedgyük., a midőn ugy bánunk véle. a mint kívánnok., hogy mások bannyanak velünk.

K Micsoda féle segittséget szerezhethünk felebarátunknak?

F Az a segittség két féle, lelki vagy testi., az elsöt lelki irgalmaságnak nevezik. a masikát. testi irgalmaságnak.

K Mellyek a lelki irgalmaságnak cselekedeti?

F. 1. A tudatlanokat tanítani. 2. meg inteni avétkeseket. 3. jó tanácsot adni azoknak., kiknek arra szükségek vagyon 4. vigasztalni a meg keseredeteket. 5 békeséggel szenvedni a mások rágalmaszásit. 6. jo szivel meg bocsátani azoknak. kik minket meg bántottanak. 7. imádkozni kel az élőkért és aholtakért, és azokért. kik minket üldöznek.

K Mellyek atesti irgalmaságnak cselekedeti.?

F. 1. Éfelt adni azoknak kik éheznek, italt a szomjuhozoknak, 2. az idegeneket be fogadni, 3 ameziteleneket ruházni, 4. betegeket látogatni. 5. a rabokat vigasztalni, 6. rabokat váltani., 7 aholtakat el temetni.

4 Articulus. Az Alamisnárol.

K Mit értesz az alamisnán.?

F. Ertem azt a segittséget mellyet szerzünk. felebarátunknak vagy lelki képpen, vagy testi képpen., az első lelki alamisna, a másika testi.

K. Az alamisnálkodás. el mulathatatlan köteleség?

F Igen is mind azoknak, kik azt végben vihetik.

K Mire vagyon építve ez a köteleség?

F A felebaráti köteleségre. mivel felebaratunkot nem szerettyük akor; ha szükségiről nem teszünk. mikor lehet 2. A kristus parancsolattyára. és fenyegetésére. matth. 25. 42.

K Az alamisnálkodás hasznosé.?

F. Sokal hasznosab annak aki adgya, mint sem aki veszi., a szegénynek, mulando segittséget adsz. és magadnak azal. örök életet nyersz mondgya szent agoston supr. ps. 102. n. 12. 13.

K Mellyek a fővebb hasznai az alamisnálkodásnak.?

F. 1. A nekünk bocsánatot nyér. luk. 11. 41. 2. azért az Isten irgalmasággal tekint reánk. ps. 40. 2. 3. azal az Isten igasságának. eleget teszünk dani. 4. 24. 4. azal nagyob bizodalomal kérjük az Istent imádságinkban. és nyomoruságinkban. tób. 4. 12.

K Mit tartozunk adni. hogy bé tölthessük ezt a parancsolatot?

F Mind azt, valami a szükségesen fellyül vagyon.

K. Mit értesz a szükségesen fellyül valon.?

F Mind azt, valami a szükségeset meg haladgya. mivel két féle szükség vagyon., az életnek, és a rendnek szüksége., az életnek szükségin értem. a mi szükséges a táplálásra, és aruházatra. a rendnek szükségin értem. azt. a mi szükséges a mi rendünkhöz, és hivatalunkhoz.

K tartozunké a szegényeknek adni mind azt, a mi a szükségtől meg marad.?

F Igenis. és ez elegendő a közönséges szükségekben. de nem elegendő a nagy szükségekben, mikor nagy drágaság, nagy éhség vagy az országban., a közönséges szükségek azok., a melyeket rend szerént szenvedik. a szegények.

K Az ilyen állapotban mit kel cselekedni agazdágoknak?

F A közönséges szükségekben, a szegényeknek kel adni a szükségesen felül valót, de a nagy szükségekben minden tehetségével azon legyen., hogy a szegényeket meg segítse még a szükségesből is

K tartozunké tellyeséggel eképpen cselekedni?

F. Igen is, és azok, a kik ezt nem cselekeszik vétének.

K Micsoda képpen kel alamisnát adni hogy hasznos és érdemes legyen.?

F. Alamisnát kel adni 1. serénységgel., 2 örömmel, 3 szánakodo szível. 4 alázatosággal., 5 értelemel., és külömböztetéssel. 6. igazsággal., és amagunk saját jóságából. mivel a másébol adni. a boszu állást kérne ellenünk.

K A szegények tartoznaké alamisnát adni,?

F lehetetlenségre. senki nem köteleztetik. de a leg szegényeb is adhat alamisnát. leg aláb. lelki képpen, és meg segítheti felebarattját testi képen. ha csak valamiben is. s.aug.sup.ps. 125 n. 1. 12. 13 14. 3 reg. 17. nézd meg a sareptai özvegy aszszonyt

5. *Articulus.*

A felebaráti Intésről.

K Miben áll a felebaráti intés.?

F Hogy ötet meg fedgyük vétkeiről, és fogyatkozásairól.

K E szükséges. és hasznosé felebarátunknak.?

F Igen is. de azt szeretettel és okosággal kel végben vinni.

K tartozunké inteni másokat?

F. A köteleség, és az igazság. erre kötelez a hivatalban lévőket, a buzgoság. a szeretet, és a kristus parancsolattya.. erre kötelez másokat is. matth. 18. 15. luc. 17. 3.

K Micsoda a szeretettel valo felebaráti intés?

F. Nem más. hanem hogy harag nélkül, irigység nélkül. gyűlölség nélkül. legyen; tekintvén csak annak hasznát akit intünk, és azt. hogy köteleségünknek eleget tegyünk

K. Micsoda az okosággal valo intés?

F A. hogy vigyázni kel mind a személyre. az időre, és a helyre. és annak jó modgyára. hogy hasznos lehesen.

K Micsoda okos vigyázással kel lenni az intésben. a mi a személyt illeti?

F vigyázni kell. az idősségre, a rendre, gyengeségre. és természetre., és arra, hogy micsoda állapotban vagy on mind akinek inteni kell, mind az, akit inteni kell. 1 tim. 5. 1. 2.

K Mire kell vigyázni. a mi az időtt, és a helyt illeti?

F Meg kell vizsgálni. hogy ha az intésnek. nyilván kellé meg lenni vagy különösön, hogy ha mindgyárt abban az időbené a melyben avétek eset. vagy azután. egy szoval hogy meg nyerhessük az Istennek felebarátunkot., leg alkalmatosabb. időt, és helyt kell arra keresni matth. 18. 15. 16. 1 tim. 5. 20.

K Mire kel vigyázni. ami az intésnek modgyát illeti?

F. Meg tudgya a szeretet különböztetni az intésnek modgyát, mivel némelykor kegyeséggel kel inteni, némelykor keménységgel, némelykor a szent harag szükséges, némelykor ártalmas, némelykor akérelem, némelykor a fenyegetés, némelykor a kemény szó hasznos. de már az okoság abból áll, hogy meg tudgya kiki. az intésnek. amodgyát meg választani úgy, hogy helyesen legyen, mind az időhöz. mind a személyhez, és mind a vétekhez.

K Micsoda állapotban kell annak lenni a ki mást int?

F. A szeretet, és az okoságon kívül, nagy alázatoságu legyen. és afeddés előtt. imádkozék. az Istennek., úgy utánnais.

K Miért kell. alázatosnak lenni annak, aki mást int?

F Azért hogy magát el ne veszesse a kevélységért. amidön atyafiát akarja meg menteni. más féle vétekben való eséstől. mivel lehet kísértetben esni az olyan állapotban., nagyobra becsülvén magát annál. a kit int. az ilyen veszedelmes kevélység volna

K Miért kel imádkozni. az intés előtt, és utánna?

F Azért hogy az Isten hasznosá tégye. az intést, mind annak a ki int, mind annak akit intenek.

K Micsoda elmével kell venni az intést.

F. Engedelmes, alázatos. és békeséges türo elmével. söt még (a mellyet nem kel könnyen el hinni.). ha szinte az intö. nem vigyázot volna is a szeretetre. és az okoságra intésében.

K Miért hogy rend szerént. oly nehezen veszik bé az intést?

F Azért mert tele vannak kevélységgel. és a magokhoz való szeretettel., és hogy szeretik fogyatkozásokat. az irás sok helyt mondgya, hogy esztelen. az, aki az intést bé nem veszi. és el is vész. prov. 15. 5. prov. 29. 1.

6. Articulus.

A meg bántásért. való bocsánatrol.

K Tartoznaké a keresztények. meg bocsátani. mikor meg bánttyák őket?

F. Tellyeséggel tartoznak arra. anélkül. nem lehet bocsánatot várni Istentől.

K Miben áll, az a bocsánat?

F. Hogy szivünkben semmi gyűlölséget, boszu állást. vagy idegenséget ne tarttsunk. az ellen aki minket meg bántot, de söt igazán szeresük ötet mint atyánk fiát. és mutassuk meg néki hozzája való szeretetünket.

K Hogy ennek aparancsolatnak eleget tegyünk., szükségesé ahoz menni aki minket meg bántot, és véle meg békélni?

F Annak kel hozánk jöni. aki minket meg bántot., ami hivatalunk pedíg a. hogy meg bocsásunk ha bocsánatot kér.

K De ha mindeniknek vetke vagyon. és ha mindenik meg bántodot félnek tarttya magát., a mint a sokszor történik. olyankor mit kel tsinálni?

F A melyikének szívét, az Isten kegyelme előbször meg hattya. annak kel a másikához menni., és meg nyerni az Istenhez.

K Mikor a fellyeb valo. az alább valot meg bánttya. ók nélkül. kellé tölle bocsánatot kérni?

F Olyan alkalmatoságok történhetnek., a melyben az okosság, és az atyafi szeretet meg nem engedi neki azt cselekedni. nehogy hivatallyát, azzal meg kisebittse. de azon kívül, minden jó akarattyát. és szeretetit. kel néki mutatni az alatta valójához.

K Hogy ha az, aki minket meg bántot., meg nem alázván magát. nem jó bocsánatot kérni, szabadé hozája idegenséget mutatni?

F Vagy magát meg alázza vagy nem, de szivből meg kel bocsatani néki., és szeretni kel, ami pedig az idegenséget illeti, azt az szeretetnek, és az okoságnak. kel el rendelni.

Magyarázat

szükséges és hasznos némelyekhez idegenséget mutatni. hogy azért magokban térjenek, de némelyekhamaréb meg üsmerik vétkeket, hogy ha barátságot mutatunk hozzájuk, mivel az idegenség még jobban fel gerjesztené. mind ezeket okoságal kel kormányozni.

K Hát azok kik törvény szerént keresik a meg bántodásnak helyre hozását. véteneké ezen parancsolat ellen?

F. Sokszor hizelkednek magoknak az ilyen állapotban, mivel atörvényesen valo helyre hozásnak szine alat, legg gyakrabban csak a kevelységnek. gyűlölegnek., és aboszu állásnak akarnak eleget tenni. mind azon által szabad törvényesen helyre hozni a meg bántodást. mikor az igasságnak szeretete viszen arra.

K Mikor vagyon a. hogy az igasságnak szeretete viszen arra?

F Mikor azt nem haragbol. irigységből. vagy boszu állásbol cselekeszik. hanem csak tisztán az igaz uton akarják és keresik meg tartani jóságokat., jó hireket, becsületeket. a melyel tartoznak is. fő képpen. hogy ha nemzetségeket. vagy a közönséges jót. illetné.

Tizen Negyedik Rész

A Keresztényi jó Erkölcsoökröl. a mellyeket nevezik Morálisoknak

Elsö Articulus

A négy Cardinalis jó erkölcsökröl.

K Mellyek azok a keresztényi jó erkölcsök, amelyeket nevezik morálisoknak?

F közönségesen négyet számlalnak, a mellyeket Cardinalis jó erkölcsöknek is nevezik. mivel fundámentumi atöbbinek ezek azok, az okosság. az erő, mértékleteség. és az igasság.

K Miert hívják ezeket morális jó erkölcsöknek?

F. Mert jókká, és rendesekké tészik a mi szokásinkot,

K Miképpen tészik jökká, és rendeseké szokásinkot?

F Ugy hogy az Istenhez fordittattyák velünk minden cselekedetinket.

K Az Isteni szeretetből erednek hát ezek a jó erkölcsök a keresztyényekben.?

F Igen is. el is mondhatni szent ágostonal., hogy a hivekben ezek a jó erkölcsök nem egyéb. hanem Isteni szeretett, a melynek egy néhány féle nevet adtanak.. st aug epist 52. ad macedo. Cap. 4.

K Micsoda a keresztyényi okosság?

F Az olyan jó erkölcs mely meg különbözteti azt, a mi Istenhez vezethet, attól, ami tőle el távoztathatt. az elsőt velünk szereteti, amásikát utáltattya. s. aug. lib 6. de musica. Cap. 13

K Micsoda a mértékleteség?

F Olyan jó erkölcs mely szívünket el távoztattya evilági jóktól, úgy hogy mértékleteséggel, élvén azokkal. csak az életnek szükségit. és felebarátunknak hasznát. tekinttyük azokban.

K Micsoda a keresztyényi erő?

F olyan jó erkölcs. a melyel mindent inkább el szenvedünk, hogy sem valamit cselekedgyünk. kötelességünk, és az Istenhez való szeretetünk ellen.

K Micsoda az igazság?

F. olyan jó erkölcs, a melyel el járunk abban, a mivel tartozunk az Istennek. felebarátunknak., és magunknak.

K Miképpen járunk el igazsággal abban. amivel tartozunk az Istennek?

F Ugy hogy tellyeséggel az Isten alá vettyük. magunkot szeretetünkkel.

K Miképpen. járunk ell. igazsággal abban, amivel tartozunk felebarátunknak?

F úgy hogy, úgy bánunk felebarátunkal. valamint magunkal. és hogy egészen bé tölttyük kötelességünket, a fellyeb valokhoz. hozánk hasonlokhoz, és az aláb valokhoz.

K Miképpen járunk el igazsággal abban. amivel tartozunk magunknak.?

F Ugy hogy meg elégszünk a rendel amelyben az Isten tett minket. és az ő rendelése alá vettyük magunkot.,

Hogy csak egy néhány szóval ki lehesen mondani, valamit ebben az árticulusban mondottunk, csak szent ágostont kell halgatni. „a jó erkölcs, mondgya. nem egyéb, hanem annak szeretete., amit szeretni kel, tudni abban választást tenni, azt nevezik okoságnak, attól elnem távozni valamely akadályért, azt nevezik erőnek, se semmi gyönyörüséggért., azt nevezik. mértékleteséggnek, se semmi kevélységgért. azt nevezik. igazságnak.” epist. 52. ad macedo. Cap. 4.

2 Articulus.

Hogy micsoda a jó erkölcsök követik. a Cardinális jó erkölcsöket, és hogy micsoda vétkek ellenkeznek azokkal.

K Mellyek azok a jó erkölcsök. kik az okosságot követik?

F. 1. Az el múlt dolgokrol való figyelmetesség. 2. a jelen való dolgokrol való értelem. 3 a jövődöröl való gondolkodás. 4 a mások jó tanácsokal való élés, 5. az okosság., az az, helyesen való okoskodás., (recta ratio). 6. az időről, a helyről, és a személyről, való meg vizsgálás, és figyelmezés., 7. a veszedelmekre való vigyazás. 8. a gyorsaság. és a serénység.

K Micsoda vétkek ellenkeznek az okossággal.?

F Az oktalanság., ameg gondolatlanság. az álhatatlanság. az el mulatás., a csalárdság, a mód nélkül valo nyughatatlanság a világi dolgokban.

K Mellyek azok a jó erkölcsök. akik. a mértékleteséget követik?

F Azok, a szemérmeség. és atiszteség. a böjt, a tisztaság. a kegyelmeség. irgalmaság. az alázatoság. jámborság., a beszédben valo meg türkötetés. a tanulásnak szeretete., a tisztességes mulattság. és vigasság.

K Micsoda vétkek ellenkeznek a mértékleteséggel.

F A mértékletlenség., tobzodás. torkoság., tisztátalanság. a harag. keménység, szemérmelenség. a mod nélkül valo. álm, mulattság. foglalatoság. öröm. szomorúság, a beszéd. mikor halgatni kellene. a halgatás. mikor beszélni kellene.

K Mellyek azok a jó erkölcsök. akik az erőtt követik?

F A nemesi természet. a békeséges türés, az álhatatoság, a tisztességes. bövséggel valo költés.

K A bövséggel valo költés. mikor tisztességes. és mikor nem ellenkezik a keresztényi rendel.?

F A mikor nem arosz kívánságtól., hanem a szeretettől vagyon.

Magyarázat

Igen dicséretes dolog szép templomokat. és Ispotályokat építeni, és olyan fundációkat tenni. a melyek hasznosok az anyaszent egy háznak. és az országnak, és hasonló költséget tenni a renchez., a melyben az Isten tette, mind az ilyen költség meg egyezik ahittel. 1. hogy ha nem kevélységből, és nem hivalkodásból teszik a költséget. 2. mikor ezt a költséget azután teszik. minek utána minden igasságnak eleget tettek volna. meg fizetvén. adóságokat. cselédgyeket. 3. mikor az ilyen költség. az alamisna adást.. elnem mulattatya.. 4. mikor ez a költség. meg egyezik. az idővel. és az állapotal. amelyben vannak

K Micsoda vétkek ellenkeznek az erővel.

F A maga hittség, és a meg átkodás. a nagyra vágyás, a hivalkodás, a lágység, a vakmerőség.. türhetetlenség. tékozlás.

K Mellyek azok a jó erkölcsök, kik az igasságot követik?

F A vallás. áitatóság, kinek. kinek. abecsület meg adása az engedelmeség, háláadoság., az igazságnak szeretete., abünnek büntetése, azok által. akiknek arra hatalom adatot., az adakozás, és akegyeség.

K Micsoda vétkek ellenkeznek az igassággal?

F Nincsen olyan aki egy reszint azal ne ellenkeznék. mivel minden vétkünkből áll. hogy el mulattatya azt. a mivel tartozunk. az Istennek. felebarátunknak. és magunknak, meg lehet ót látni azokat a vétkeket ahol szollunk. az Isten és az anyaszent egy ház parancsolatáról.

Tizen ötödik Rész

Az Isten parancsolatáról. közönségesen.

K Miről üsmerhettyük meg. ha szerettyüké az Istent?

F Arrol ha meg tarttyuk parancsolatit.

K Miért,

F. Azért mert. az Istent úgy szerettük. hogy ha azt akarjuk. a mit ő akar, és azt cselekeszük amit parancsol.. aki ellenkezik akarattjával, a nem szereti.

K Hány parancsolati vannak az Istennek?

F. Tíz.

K. ki csinálta azokat atiz parancsolatokat?

F Az Isten maga adta a sidoknak, két kö táblára írva. mojses által., Exod. 34.

K szükségesé meg tartani az Isten parancsolatit?

F, Igen is. mert ha csak egyet által hágnak halálos vétel., el kárhozunk., ha penitentiát nem tartunk, a krisztus azt mondgya hogy ha üdvezülni akarunk, tarttsuk meg aparancsolatokat. matth. 19. 17.

K Mojses, előtt. nem tartoztanaké az emberek meg tartani a tiz parancsolatot?

F Az emberek mindenkor. tartoztanak és mindenkor tartozni fognak arra. mivel atiz parancsolat. a törvénynek, és a természet szerént valo. okoságnak parancsolatit foglallya magában., sohanem volt. nem is lesz szabad, az igazán valo okosság ellen cselekedni. (recta ratio.). s. aug. libr 22. Contr. faust Cap. 27.

K Nem volt tehát szükséges. hogy az Isten ki adgya mojses által ezeket aparancsolatokat a sidoknak., hogy ha azok még világ kezdetitől fogvást, az emberek szivében valának iratva?

F A vétel el törölte. volt ezeket aparancsolatokat az emberek szivéből. és elmejéből., azért is adá ki az Isten azokat ujontában. le írva akö táblákon., a melyeket azután a krisztus a sziveinkbe írta kegyelme és szent lelke által., a mint szent pál mondgya 2. Cor. 3. 3. hebr. 8. 10.

K Micsoda jutalmat ígér az Isten azoknak, kik meg tarttyák parancsolatit.

F. Az örök életet.

K Mellyek azok aparancsolatok?

F. Ezek. 1. En vagyok ate urad Istened. ki Égyiptumnak földéből ki hoztalak tegedet. ne legyenek te néked én előttem idegen Istened. Ne tsinály magadnak faragot képet, se semmi hasonlatoságot azoknak formájára. melyek oda fel az égben vannak, sem azoknak formájára melyek it alatt a földön vannak. hogy azokat imádgjad vagy szolgáljad.

2. A te Uradnak Istenednek nevét hejában fel ne végyed. mert nem hadgya az ur büntetés nélkül azt. aki az ő nevét hejában fel veszi.

3. Meg emlékezel a szombatrol. hogy azt meg szenteltyed, hat napon munkálkodgyál, és minden munkádot el végezed. hetedik napon ateUradnak Istenednek szombattyavagyon, semmi dolgot ne tégy azon anapon., sete, se fiad, se leányod. se szolgálod, se szolgálod, és semmi barmod. se a jövevény. ki közöttetek vagyon.

4. Tiszteltyed ate Atyádot. és Anyádot. hogy hoszu életü lehess eföldön. melyet ate urad Istened ad tenéked.

5. Ne ölly.

6. Ne paráználkodgyál.

7. Ne orozz. ne lopj

8. Ne mondgy ate felebarátod ellen hamis tanubizonyságot

9. Ne kívánnjad ate felebarátodnak feleségít.

10. Ne kívánnjad ate felebarátodnak se házát. se szolgáját, se szolgáló leányát. se öket, se számárát. se semmi némü marháját.

Rend szerént. csak ezen versekel mondgyák el atiz parancsolatot. rövideden.

1. Tsak egy Istent kell Imádnod,
szeretettel azt szolgálnod,
2. Nevét hejában ne vegyed.
A káromlott te meg fedgyed;
3. Vasárnapot meg szentellyed,
A bünt azon el kerüllyed.
4. Becsüllyed Atyádöt, Anyádöt.
Öregségben láthassad magadot.
- 5 Gyilkos ne légy semmi moddal;
tselekedet, vagy szándékkal.,
- 6 Kerüllyed a paráznságöt,
szeresed a tisztaságöt,
7. Te a lopást el kerüllyed,
titkon másét el ne vegyed,
8. Ne tégy hamis bizonyságöt,
Kerüllyed a hazugságöt,
- 9 Ne részesüly testi kívánságban.
hanem tsak a házáságban
- 10 Más jóságát ne kívánnjad.
Azt hamissan el ne vonnyad.

K Mit foglalnak magokban a tiz parancsolatok.?

F Az Isteni, és a felebaráti szeretetett, az első három parancsolat., az Istent tekintik, a hétt pediglen a felebarátott. A kristus. azt mondgya. hogy az Isteni, és a felebaráti szeretetnek. parancsolattyában függ az egész törvény., és a proféták. matth. 22. 40. szent pál azt mondgya, hogy a ki felebaráttyát szereti. bé töltötte az egész törvényt, rom. 13. 8. de arra kell vigyázni. szent ágostonal. erre a szavaira szent pálnak. hogy a felebaráti szeretett. meg válhatatlan az Isteni szeretettől. mivel nem szerethettyük felebarátunköt úgy mint magunköt ha az Istent nem szerettyük. hasonlot mondhatni az Isteni szeretetről.. mivel az Istent nem szerethettyük. ha felebarátunköt nem szerettyük, a mint már ezt meg mutattuk. s. aug. supr epist. s. paul. ad gala. Cap. 5.

K Miért mondod hogy a három első parancsolat az Isteni szeretetett tekénti?

F Mert az Istent nem lehet imádni úgy a mint kívántatják. se szent nevét tisztelni, se meg tisztelni az ő szolgálattyára. rendeltetett napot., hogy ha ötet nem szeretik., hogy ha pedig szeretik. ezeket a kötelességeket végben viszik., valamint szent agoston mondgya. hogy az Istent úgy imádgják. és szolgállyák, ha szeretik.

K Miért mondod hogy a több hétt parancsolat. a felebaráti szeretetett tekénti?

F Mert a mikor a felebarátöt szeretik. meg adgyák a mivel tartoznak néki, és semmi kárt néki nem tesznek, meg becsülük azt. akit meg kel becsülni, a gyilkoságöt el kerülük. semmi kárt nem tesznek felebaráttyoknak., se személyében, se becsületiben. se jóságában, se szoval, se cselekedetel. söt még gondolattal sem, ezekből áll. tehát a hét parancsolat. amint ezt meg fogjuk magyarázni. s. paul. rom. 13. 8. galat. 5. 14:

K Mellyek az első táblán lévő parancsolatok?

F Az első három parancsolatok melyek az Istent tekintik, ugyan ezért is vagyunk hogy a Mojszes törvényében, ezek csak nem annyi szóból állanak, mint a több hétt parancsolatok, a melyet meg lehet látni, a szent írásban. Exod. 34.

K Mellyek a második táblára írott parancsolatok?

F Azok a több hétt parancsolatok melyek a felebarátot tekintik.

K Bé tölthetjük-e mi az Isten parancsolatát?

F Igen is bé, az Isten kegyelmével.: az Isten meg is adja ezt a kegyelmet azoknak, kik azt úgy kérik, a mint kell, mivel az Isten semmi lehetetlent nem parancsol, a parancsolatban arra int, hogy azt cselekedjünk, a mi lehet, és kérjük tőle azt, amit meg nem cselekedhetünk, réá is segít a cselekedetre., mivel az ő parancsolati nem nehezek., az ő járma, kedves, és az ő terhe könnyű. Conc. trid, sess. 6. cap. 11. s. aug. libr. de natura et de gracia. Cap 43. s. aug. supr. ps. 30. n. 8.

Első. Articulus.

Hogy mit foglal magában az Első parancsolat.

K. Mellyik az első parancsolat?

F. Én vagyok a te Urad Istened, ki Egyiptumnak földéből, ki hoztalak tégedet. &c.

K Miért kezdi az Isten ezen parancsolatát, En vagyok a te urad Istened ki Egyiptumnak földéből ki hoztalak tégedet?

F Azért hogy annál nagyobb tisztelettel lennének a szidok az ő nagy dicsőséges és hatalmas voltához, és nagyobb háláadásal, hozzájuk való nagy jó teteményiért, és hogy mind ezekre való nézve nagyobb kötelességet tartssák meg törvényit. Ezek a keresztényeket is illetik, mivel a farao szolgálattyaiból, meg szabadított szidok, jelentették a keresztényeket, a kiket a Kristus Jézus meg szabadította a véteknek, és az ördögnek, szolgálattyaiból, ebből következik tehát, hogy mi-is, akiket a mi Urunk Jézus Kristusunk ki hozott az ördögnek rabságából, tartozunk engedelmessé válni a tíz parancsolatoknak., a melyeket nekünk meg ujjította.

K Micsoda értelmek vagyunk ezeknek a szoknak.. *Ne legyenek én előttem idegen Istened, ne tsinály magadnak faragot képet, se semmi hasonlatoságot hogy azt imádjad?*

F. Ezek a szók, tilalmat, és parancsolatot foglalnak magokban

K Mit parancsol az Isten nekünk ebben az első parancsolatban?

F Kogy ötet imádjuk, tiszteljük, egyedül neki szolgáljunk mint örökös urunknak, és teremponknak.

K Hány féle képen lehet az Istent imádni?

F. kétféle képen, belső képpen lélekben, külső képpen, testünkkel.

K Hogy lehet az Istent imádni belső képpen, és lélekben?

F úgy hogy hozzájuk kapcsoljuk magunkot egész szívünkkel, mint örökös urunkhoz.

K Miképpen kapcsoljuk magunkot az Istenhez?

F Mikor ő benne hiszünk, remélünk, és ötet szeretjük.

K Akor imádjuk tehát az Istent, lélekben és igazságban mikor szeretjük?

F Igen is. mivel szívükből az Istenhez kapcsolni magunkot., és ötet szeretni. ez a ket szó egyet téssen. szent agoston sok helyt is mondgya, hogy szeretve imádgják, és szolgályák az Istent epist 120. ad honorat Cap. 18.

K Azok kik avilágot szeretik. és kívánságit követik. nem imádgják tehát az Istent lélekben, és igazságban?

F. Nem, mert a szent irás azt mondgya. hogy evilághoz valo szeretett. ellenkezik. az Isteni szeretettel. 1 joan. 2. 15.

K Micsoda az Istent imádni külső képen?

F A hogy külső cselekedetinkben is. meg mutassuk hozzája valo tiszteletinket..

K Tartozunké az Istent külső képpen is tisztelni valamint belső képen?

F Mind akét féle tisztelettel tartozunk néki. mivel a mi testünk is övé. valamint a lelkünk. igazságos. dolog hogy ötet imádgjuk, magunknak mind a két részivel.

K Mellyik kedvesebb Isten előtt. a belsőé, vagy a külső imádás

F. A belső kedveseb. ezt is kívánnya az Isten. de a külsöt sem kel el mulatni; valamint. a kristus. és az apostolok cselekedtenek joan 4. 21

K Mit mondhatni az olyanokrol; kik csak külső képpen imádgják az Istent?

F Az olyanok két színűek, és hazugok. az Isten meg veti az olyan tiszteletet

K Az olyanok, akikben avilági szeretett uralkodik. két színűek tehát., a midön az Isten előtt le borulván. azt mondgyák néki hogy imádgják.?

F Igen is. hogy ha amidön le borulnak Isten előtt., azt nem kívánnyák, hogy magokat meg jobbittsák. mivel csak akor imadgyák az Istent lélekben. és igazságban. mikor ötet szeretik mondgya szent ágoston. és a kristus szerént, avilági szeretett, meg nem edgyezik az Isteni szeretettel. sz. Agos. epist 140 matth. 6. 24. ad honorat

2 Articulus

A vétkekröl. mellyek ellenkeznek az első parancsolattal.
leg előbször abálványozásrol.

K Mit tilt az Isten nekünk az első parancsolatban?

F Tilttya mind azokat a vétkeket, mellyek ellenkeznek, a hittel. a reménségel, az Isteni szeretettel. és avallásal. ezekröl már szollotunk ide fellyeb

K Micsoda vétek ellenkezik a vallásal?

F. A bálványozás. szenttség törés, és a babonaság.

K Mit téssen eza szó idololatria?

F E Görög. szó. a mely téssi. a bálványok imádását.

K Mit téssen ez a szó idolum. bálvány.?

F E görög, szó. a mely irot, vagy faragot képeket teszen. és a szent könyvek szerént hamis isteneket téssen: mivel a pogányok nem csak ateremtett állatokot imádnák. hanem még a faragot képeit is azoknak. valamint szent pál mondgya. rom. 1. 23.

K Micsoda a bálványozás?

F A teremtett állatot imádni, holot csak egyedül az Istent kel imádni. a ki nem ötet imádgya. a bálványozo.

A bálványozás két féle. belső. és külső, abelső bálványozás a. mikor valaki minden szeretetét, remétségét.. valami másban teszi és nem az Istenben

A pogányok bálványokat imádván, mind belső, mind külső képen bálványozok valának., mivel minden bizodalnokat. abálványokban vetették. és le borulva imádták.

Még azok is bálványozok egy részint, kik evilágot szeretik. mivel szereteteket. bizodalnokat. a becsületben gazdagságban, és a gyönyörüségeekben teszik. atisztátalanság. és a fösvényység is bálványozás. szent pál szerént. ephes. 5. 5.

3 Articulus.

A szentek tiszteletéről. és segittségül valo hívásrol.

K Kellé imádni a kristust?

F Igen is mert a kristus Isten

K. Kellé imádni a kristusnak szenttséges emberségit?

F Igen is, mert az el válhatatlan az Istenségtől, a kristusban. az Istenség. és az emberség egy személy.

K szabadé imádni a boidogságos szüzet. az angyalokat, és a szenteket.?

F Nem, mert a bálványozás volna., az anyaszent egy ház, se nem tanittya, se le nem szenvedí. se meg nem engedi az olyan utálatos dolgot Conc. trid. sess. 22. cap. 3. sess. 25. de invocation sant.

K. Meg vagyoné tiltva. az első parancsolatban hogy a boldogságos. szüzet. az angyalokat. és a szenteket ne tiszteljük.

F. Nincsen, sött még szent, és dicseretes szokás. volt mindenkor. az anyaszent egy házban. hogy azok tiszteltesenek, mint szolgálai, és baráti az Istennek. de nem azzal az örökös tisztelettel tiszteltetnek. mint a melyel az Istennek tartozunk

K Mi okbol tisztelik a szenteket?

F Azért hogy az Isten őket. bövségesen kegyelmivel meg áldotta azokért a gyözedelmekért. mellyeket nyertek eföldön, adicsőségért melyben vannak., és az ö fejekel akristus Jesusal valo egyeségeért. akinek is adatik a tisztelet. st. aug. libr. 20. Contr. faust.. C. 21

K Leheté kérni a szenteket?

F Igen is jó. és hasznos őket kérni., hogy nyerhessünk esedezéseek által segedelmet, és kegyelmet. s. aug. libr 8. de Civitt. dei Cap. ult. et libr 22. Cap. 10.

K Edgy képpen kéréké az Istent. és a szenteket?

F Nem, az Istent kérjük hogy adgya meg nekünk a szükségünkre valokot, a szenteket pedig kérjük. hogy azokat kéréké az Istentől mi érettünk és mi velünk. akristus által.

K A kristust nem bánttjáké meg azzal. hogy a szenteknek esedeznek. nem keresünké akor más közben járot?

F. Nem. mivel ő abban inkább meg nem bántodik. mint mikor az élő hiveket kérjük. hogy imádkozanak érettünk, edgyedül a kristus jesus aközben járo. ő általa járulunk az Istenhez., mivel ő is váltot meg minket., a szenteket úgy hívjuk segítségül., mint a kristus előtt érettünk valo esedezőket. az anyaszent egy háznak minden féle imádsági így végeződnek. A mi Urunk jesus kristusunk által.

K Mint hogy mi magunk is a kristus eleiben mehetünk. miért folyamodunk tehát a szentekhez?

F Noha ámbár akristus eleiben mehessünk is. de igen hasznos a szentekhez folyamodni, mivel ők igazabbak. és egyesebbek a kristusal. mint sem mi, ez okáért ők inkább meg halgatatnak, az Évangyéliumbéli százados mások által. kéreté a kristust., meg is dicséré az ő hitét. alazatoságát. és bizodalját. luc. 7.

K Nem ellenkeziké a szent irásal, aszentek segítségül valo hívása?

F. Nem hogy ellenkeznek. de söt még a szent irásbol bizonyítatik meg. mivel szent pál. arra kéri a hiveket hogy imádkozanak érette. 1 thes. 5. 25. hebr. 13. 18. Az Isten azt parancsolja jóbnak hogy imádkozék. barátiért. 42. 8.. 9. szent jakab azt mondgya imádkozatok egymásért, mert igen hasznos az igaznak buzgo könyörgése. 5. 16. Hogy ha pedig eföldön lévő szenteknek edgyásért. valo imádságok meg edgyezik a szent irásal. és nem ellenkezik a kristus közben jároságával. a mennyekben lévő szenteknek érettünk valo könyörgések sem ellenkezik a szent irásal. és a kristus közben jároságával. s. aug. tract. 1. supr. 1 epist. s. joan. Először. A szent irás azt mondgya hogy az angyalok., és a szentek az Isten eleiben viszik imádságinkot. tob. 12. 12. apoc. 5. 8.

2. hogy az Angyalok örülnek a bünösnek. meg térésin. és hogy a szentek hasonlok az angyalokhoz. luk 15. 7. 10. matth. 22. 30.

3. hogy az angyalok, és a szentek örülnek. az égben abálványozásnak veszedelmin. melyet jelenti babilonia a szent jános látásiban. 18. 20. 19. 1. 2. 3. 4.

4. hogy a szentek a kristusal. együt igazgattyák. a nemzeteket. és hogy véle edgyüt fogják meg itélni. Avagy nem tudgyátoké. hogy a szentek meg itélik avilágot, 1 Cor. 6. 2.

5. hogy a fő pap Oniás. és jeremias. imádkoznak a sidokért. 2. machab. 15. 12. Az angyalok és a szentek vigyáznak tehát eföldön lévőkre. is. érettünk imádkoznak., nem ellenkezik tehát. a szent irásal. és akristus közben jároságával. hogy ha hozzájuk folyamodnak.

K A szentek halljáké imádságinkot?

F Mint hogy az irás azt mondgya hogy az Istennek ajánlyák könyörgésinket. hogy a bünösnek meg térésin örülnek., hogy a nemzeteket meg itélik, abban nem lehet tehát kételkedni. hogy az Isten meg ne üsmértesse vélek. esedezésinket. valamint a profétákal meg üsmértette ajövendöket. mivel sokal nagyob kedveségel vannak a szentek Isten előtt az égben. mint azok valának eföldön. de ha szinte nem halhatnák is imádságinkot (amelyet nem lehet mondani hogy ne hallanák.) mégis szükséges volna öket segítségül hini. mert amint szent ágoston mondgya. *mit tudunk abban. hogy ha a szentek. közönségesen nem könyörögneké az Istennek mind azokért kik öket segítségül hívják. valamint mi könyörgünk a holtakért., noha nem láttyuk öket, se azt nem tudgyuk. hol vannak. se azt hogy mit csinálnak.* s. aug. libr. de cura mort. cap. 16.

K Régi szokásé az anyaszent egy házban. a szenteket segítségül hívni?

F. Ez a szokás mindenkor meg volt az egész anyaszent egy házban, és ezt az apostoloktól vettük. origen. hom. 1. supr Ezech. libr. 13 s. basil. discours. supr 40 mart. s greg Naz. discours.

18. supr s. Cypr. s. Chrysost hom. 45. supr s. melec. s.hier. epist 27. s aug. libr. 7. de bapt Contr donat Cap. 1. tract. 84. supr s. joan. s. hilar. supr. ps. 124. s. leo. serm. 5. c. 4. de epiph. Conc. Calcedo. sess. 11.

4 Articulus.

A Reliquiák tiszteletéről.

K A mely tiszteletel tisztelik az anyaszent egy házban. a szentek réliquiáit. nincsené meg tiltva az első parancsolatban?

F Nincsen, sött még helyyes. és a szent írásra vagyon fundálva. Az írás azt mondgya hogy az Illyés palástyával Élizéus. kétt felé választotta ajordán vizét. és szárazon ment által rajta, egy halott fel támadot., hogy az Élizéus holt teste hozzája ért., a kristusnak köntöse. meg gyógyitta egy aszszonyt avér folyásbol. a nép nagy sokaságal ment sz. péter eleiben mert az ő árnyéka a betegeket meg gyógyította a ruha mely szent pál testéhez ért. a betegeket meg gyógyította act. 5. 15

K Miert tisztelik a szenttségeket?

F Mert azok drága részetskei azoknak a testeknek, a kik a szent lélek templomi voltak. és akik még dicsőségesen fognak fel támadni.

K Azon tiszteletet adnaké a szenttségeknek. mint az Istennek.?

F Az Isten örizzen, az utálatos bálványozás volna.

K Régi szokásé az anyaszent egyházban a szenttségek tisztelete?

F Ez a szokás. apostoli traditio. az anyaszent egyház mindenkor nagy tisztelettel volt a martyrumok és a más szentek testihez, akiknek szenttségek nyilvánóságos volt mindenek előtt. a négy első saeculumokban a martyrumok testét kezdék közönségesen tisztelni. idővel azután a Confessorokét. az Isten meg is mutatta hogy jóvá hadná ezt a szokást. sok sok tsuda tételi által. mellyeket tett azö temető helyyeken. Euseb. libr. 4. de hist Eccle. Cap. 15. libr. 7. Cap. 19. s. aug de Conf libr. 9. Cap. 7. de civit Dei libr 22. cap. 8. a gyonásiban szent agoston. sok csudákat hoz elé. melyek lettek az ő idejében a szent István. reliquiai által.

5 Articulus

A kereszt, és a képek tiszteletéről.

K Mit parancsol az Isten az első parancsolatban. ezek a szók által. ne csinály faragot képet. se semmi hasonlatoságot azoknak formájára. kik az égben, a földön, vagy a vizekben vannak.?

F Ezek által azt parancsollya az Isten, hogy nem kell se irot, se faragot képet csinálni hogy azt imádgjuk

K Miért parancsolta az Isten ezeket a sidoknak.?

F Azért hogy ne kövessék. a bálványozó szomszédtságokban lévő nemzeteket. kik a napnak. tsillagoknak. embereknek, még az oktalan állatoknak is képeket imádták.

K Ez által. az Isten nem parancsoltaé meg, hogy semmi képpen. nem kel képeket csinálni.?

F Nem, sött még az Isten maga parancsolá Mojsesnek, hogy két Cherubimokot csináltatván, a frigy ládjára tenné. ugyan véle is csináltatá a réz kigyot, az Isten jóvá hagyá. a salamon templomában az állatoknak. rézből. ki öntött. formáit.

K keresztet. faragot és irott képeket tartani a templomban., ez a szokás nem ellenkezik az első parancsolattal.?

F. Nem, mert ezek közül. semmi nem imádtatik. a közönséges anyaszent egy ház. csak egyedül az Istent imádgya

K Ez a szokás régié az anyaszent egy házban?

F legg régieb szokásnak mondhatni. mert tertull, Euseb., s. Greg. de Niss.. s. greg. papa. és több szent atyák, arégiek közül. bizonyágot. tesznek. ennek a szokásnak régiségéről.

Söt még a protestánsok között is az értelmesek jonak tarttyák ezt a szokást., a lutheránusok., és az ánglusok. meg tartották. ezt a szokást. mivel az ő templomokban., közönségesen lehet képeket látni.

K Miért tarttyák a keresztet. és a képeket a templomokban.?

F Szent gergely azt mondgya. hogy azok atudatlanok könyve. azért hogy meg emlékezünk azokra atitkokra amellyeket jelentnek., és azokért háláadásal legyünk. az Istenhez. és kövessük a szenteket. Conc. trid sess. 25

K Nem vétünké tehát az első parancsolat ellen ha a keresztet. a kristus. és a szentek képeit tiszteljük?

F. Nem. 1. mert mi azokban nem tartunk lenni semmi Istenséget; se erőt, 2. nem nekik imádkozunk hanem a kristusnak. és a szentek képei előtt. aszenteknek esedezünk. 3 mert mi azokban semmi remétségünket nem vettyük. valamint a pogányok vetették abálványokban.

K Hát mikor anép áitatoságal tiszteli a Boldogságos szűznek némely képeit, a mellyeket tsudálatos képeknek tarttyák. ez az áitatoság nem bizonyítja meg hogy a nép abban veti remétségét és azt hiszi, hogy abban aképben. vagyon valami természet felet valo erő, mind enem ellenkezik az első parancsolattal.?

F Nem., mert ez az áitatoság. mikor az anyaszent egy ház. rendelése, és értelme szerént vagyon., akkor nem ellenkezik a parancsolattal.

Magyarázat

Aztot tarttyák. akristus vagy a szentek tsudálatos képének., mikor az Istennek valamely tsuda tétele lett. valamely kép iránt. 1. Az anyaszent egyház. meg nem engedi hogy az olyan képeket ki tegyék. közönségesen., minek előtte a püspökök jól meg nem vizsgállyák a tsudáknak valóságát. 2. Az anyaszent egyház nem tarttya hogy a kép cselekeszi a tsudát., se hogy abban valami hatalom vagy erő legyen, de az olyan képet tiszteletben tarttya azért, hogy az Isten abban meg mutatta joságát, és hatalmát., Mojses parancsolattya szerént. a sidok is eszerént tartották tiszteletben az Áron veszszejét. és a rézz kigyót. azoknak a tsudáknak emlékezetekre., amelyeket tett volt Isten ezekben 3. Az anyaszent egy ház. reméni azt is. hogy a nép látván azokat aképeket amelyekben az Isten tsudákot tett. nagyob hittel és buzgoságal. fogják ötet imádni., a melyért. az Isten több kegyelmit adgya. reájok. a kristusnak érdemi által, a Boldogságos szűznek. és a szenteknek esedezések által. 4. Az anyaszent egy ház nem engedi azt. hogy az olyan képeknek imádkozanak. sem azt hogy valaki az olyanban vesse bizodalját. mivel azt kel segítségül hívni. akit jelent a kép. és csak egyedül. az Istenben kell bizni. 5. hogy ha a hivek között találkozik olyan tudatlan a ki ez iránt valamely rendeletlenségben esik. vagy valamely helyetlen viszá éles talál történni, azt nem kel az anyaszent egy háznak tulajdonítani., mivel az ollyat, soha jóvá nem hagyta. nem is hadgya, azt parancsollya mindenkor a pásztoroknak hogy az olyan rendeletlenségeket el ne

szenvedgyék. hanem anépet meg tanítsák arra, hogy mit hidgyen. és tarttson az ilyen áitatoságokrol.

K Mikor a kereszt előtt le borulnak, akeresztett imádgjáké akor.?

F Nem. mondgya szent ambrus. hanem akristust. ki akeresztten holt meg, amely halálrol. emlekeztet minket akép. s. ambr. supr. s. helen.

K Leg aláb nem imádgjáké, avalóságos keresztet a melyre a kristus feszitetett volt fel.?

F Mindenkor csak a kristust imádgják. mikor a valóságos kereszt előtt le borulnak, bálványozás volna hogy ha a fát magát imádnak. egyedül az Istent kel imádni.

K Miért énekei tehát az anyaszent egyház nagy pénteken. *tuam Crucem adoramus Domine, uram ate keresztedet imádgjuk. Ecce lignum Crucis. venite adoremus imhol a keresztnek faja. jöjjetek imádgjuk.?*

F Az anyaszent egy ház ezen a szón. *adorare* imádni. nem ért mást, hanem hogy a keresztre feszitetet kristust imádgjuk. eztet világosan meg magyarázta; Ezek aszóok tehát nem tésznek egyebet, hanem hogy borullyunk le a kereszt előtt. imádgjuk a kristus jésust. aki arra feszitetett. a mi üdveségünkért.

Magyarázat.

Ezt a terminust. *adorare*.. Deák. sido, és Görög nyelven edgy néhány féle képen lehet érteni: de közönségesen le borulást tészten. mikor tisztelnek valakit., azt minden nap láttyuk. hogy az emberek előtt le borulnak. de őket nem imádgják. a szent írásban egy néhány példát látunk az adoratorol., de más értelemel., mint sem valójában ez a szó tészten.. Mikor ilyen szó találkozik az imádságokban., nem a szorol kel itéletet tenni az anyaszent egy ház hitéről, hanem hogy micsoda értelmet ád annak a szonak. és micsodás avallása., az anyaszent egy ház. azt mindenkor meg vallotta hogy tsak edgy Istent imád, nem lehet tehát káromlás nélkül. más féle gondolattal lenni felölle.

K Miért füstölik. a keresztet. és a képeket?

F Az anyaszent egy ház. a füstölést. nem tarttya imádasnak még a hiveket is meg füstölik.

F. Azt az apostoloktól vettük. tertullianus azt mondgya hogy a pogányok azzal vádollyák vala a keresztényeket, hogy ök is imádgják a keresztet; azért hogy a hivek tisztelték a keresztet, és a kristus képit. tert. Cap. 16. in Apolog.

6 Articulus

A szenttség törésről. babonaságról. amelyek ellenkeznek az első parantsolattal

K Micsoda vétkek ellenkeznek még az első parancsolattal.?

F A szenttség törés, és a babonaság.

K Micsoda a szenttség törés?

F A szent dolgoknak, vagy az Istennek szenteltetett dolgoknak meg szeplösítése.

K Mit értesz a szent dolgokon, vagy az Istennek szenteltetett dolgokon?

F 1. Az egy házi személyeket, vagy a szerzeteseket, 2. a szent helyeket, ugy mint a Czinteremeket. klastromokat, 3 a szenttségeket 4 az egy házi jóságokat, 5. mind a, valami az

Isteni tisztelethez tartozik. mint aképek, keresztek, az oltári ruhák, a szent edények. és a szent olajak.

K Micsoda a babonaság?

F Az olyan tartás. vagy tisztelet, a mely haszontalan valo. vagy ártalmas. s. aug libr 2. de doctri Christ. Cap. 20.

K Hány féle képpen vétkeznek ababonaságal.?

F Négy féle képpen. 1. mikor az Isteni tiszteletben hejában valo tartásokat elegyítnek. a melyek haszontalanok, és amellyeket az Isten tilttya. vagy a melyeket az anyaszent egy ház jóvá nem hadgya.

2 Mikor valaki bálványozásban esik, azaz, mikor külső képpen ateremtett állatoknak adgya azt az örökös tiszteletett. a mellyet csak az Istennek kellene adni.

3. Mikor az Isten, és az anyaszent egy haz tilalma ellen olyan mesterséget cselekesznek, a melynek természetén kívül valo hasznát, vagy erejét várják.

4. Mikor az ördögél valo szövetség által. vagy szövetség nélkül is. a jövendőt meg akarják tudni. vagy valamely varáslotol azt tudakozák. vagy az álomnak hisznek.

K Ebben a dologban tsak azok vétkeseké kik a babonaságra adgyak magokat.?

F Azok is vétkesek. kik azoktól tudakozodnak. ámbar hitelt ne adgyanak is nékik, vagy mikor vétkekben részesülnek, dicsérvén őket, segítvén mesterségekben. Concil in Trullo. Can. 6. st aug. lib 4. de confess cap 3. de doctrina christi Cap 20. 21. 22.

Tizen hatodik Rész A Második Parancsolatrol.

Első Articulus Hogy közönségesen mitt foglal magában ez a parantsolat.

K Mellyik az Istennek a második parancsolattya?

F *A te uradnak Istenednek nevét hejában fel ne vegyed.*

K Mit parancsol. és mit tilt az Isten nékünk ebben aparancsolatban.?

F. Azt parancsolya hogy tiszteleyük az ö szent nevét. és annak hejában valo fel vételét tilttya.

K Mikeppen tisztelik az Istennek szent nevét?

F 1 Az imádságal, 2. a hasznos és szent beszédekkel. 3 a keresztényi étellel, 4. a fogadás tétellel. 5. az igazságos, és törvény szerént valo esküvéssel.

Az imádságról. ezután fogunk szollani.

K Mikor veszük fel hejában az Istennek szent nevét.?

F. Mikor hejában esküszünk, hazudunk. szitkozodunk, káromkodunk.

2. Articulus A fogadásról.

K Micsoda a fogadás.?

F. Az Istennek valamely jó tselekedetről való ígéret tétel, meg gondolva

K. Miért hívod ígéretnek.?

F Hogy meg különböztessem a fogadást. a fel tételtől. példának okáért. fel teszem magamban hogy a rabokot meg látogatom ezel nem akarom magamot arra kötelezni, mint ha azt mondanám. az Istennek. azt ígérem, vagy fogadom, hogy a rabokot meg látogatom.

K Miért mondád azt. hogy valamely jó tselekedetről. való ígéret tétel. a fogadás?

F Mert az Istennek. jót, és kedves dolgot kel ígérni., anélkül nincsen se fogadás. se kötelesség. sőt az Isten nevének hejában való fel vétele., volna. példának okáért. csufság volna azt fogadni az Istennek, hogy holnap meg részegszem. boszut állok. vagy ha lopok, a szegényeknek. ennyit adok belőle..

Rend szerént. olyan dolgokrol tesznek fogadást. a melyek szent írásbéli tanácsok. példának okáért, meg nem házasodni. minden penetekeken böjtölni, &. de olyan dolgokrol is lehet fogadást tenni. a melyek másként is parancsolatok. ugy mint, soha meg nem részegedni., soha sem hazudni, és olyankor dupla kötelesség. alat tartozik az olyan ezen vétkeket el kerülni, a parancsolatot, és a fogadást meg tartani.

K Miért mondád. hogy az Istennek tett ígéret?

F Mert igazán szolván, tsak az Istennek tesznek fogadást.

K Nem tézneké minden nap fogadást. a szenteknek?

F Igazán szolván., nem, az Istennek ígérk azt, hogy valamit fognak cselekedni valamely szentnek tiszteletére., de akor tsak az Istennek teszik a fogadást és nem a szentnek, a nem igazán való szollásnak a modgya., azt mondani, fogadást tettem egy szentnek.

K Régi szokásé fogadást tenni a szentek tiszteletére.?

F Ez igen régi szokás. Euseb lib. 13. de praepa. Evange. Cap. 7. theodoretus. ad graec. lib 8. s. pauli. hymn. 1. 2. supr 1. felicem.

K Minek előtte fogadást tegyünk. szükségese. azt jól meg gondolni elsőben?

F Igen szükséges. mert azt meg kel tudni mire kötelezük magunkat., és hogy ha szabadok vagyunké a fogadás tételre.

Magyarázat

Mivel a tellyes okoságnak ideje előtt tett fogadás. semmi. ugy az olyan fogadások is a melyek nem szabados akarattal tétettek. hanem fenyegetésel. és erőszakkal.,

Szükséges azon kívül. hogy a mely személy valamire kötelezdi magát., a rend szerént kötelezde., mivel tizen hat esztendő kora előtt senki nem kötelezheti magát. valamely szerzetes rendben. Egy férfiu, vagy egy leany gyermek. nem kötelezheti magát az atya akarattya ellen valamire, addig, az ideig. a még arra a törvény szabadságot nem ad néki, egy házas aszszony fogadást nem tehet aférje akarattya ellen. olytat: a mely haboruságot okozhatna közöttök. ugy mint bucsura járni. vagy éttzakákon fel kelni valamely áitatoságbol, de olyanokra kötelezheti magát, a mi meg egyezhetik akötelességgel. ugy mint a szenttségekhez

gyakrabban járulhat, a játéktól magát el vonhattya., hasonlot mondhatni egy olyan szolgálórol, a ki olyan fogadást tette., a mely ellenkeznek. az ura szolgálattyaival. De ha az ilyen személyek fogadást tettek. tartoznak azt vegben vinni hogy ha az, akitől függenek, szabadságot ad nekik arra, az ilyenekben, tanácsot kel kérni. az okos gyontato atyáktól. valamiket mondottunk. meg egyezik a természetnek., és a szabot rendnek törvényivel.

K Hány féle afogadás.?

F Edgy néhány féle. 1. a fogadás, vagy tellyeségel valo. vagy *Conditionalis*. 2. vagy személy szerént valo, vagy valóságos. vagy elegyes, 3. *simplex*. vagy, *solemnis*.

Magyarázat

A *tellyeségel valo fogadás* az, amelyben semmi *Conditio* nincsen. A *Conditionalis* az, amely a *Conditio*val jár. ugy mint, azt fogadom az Istennek. hogy száz tallért adok aszegényeknek. ha az atyám betegségéből meg gyógyul. ez a *Conditionalis* fogadás, a melyet tsak a gyógyulás után tartozom meg tartani.

A *személy szerént valo fogadás* az., a mely a személyt illeti, ugy mint. azt fogadom az Istennek hogy böjtölni fogok, abucsurá el megyek, személyem szerént tartozom hát ezeket végben vinni.

A *valóságos fogadás*. az, amely nem illeti csak a személyt. ugy mint., azt fogadom az Istennek hogy száz tallért adok araboknak. afogadás a száz tallérból áll, ha én meg nem fizetem, az én maradékim, tartoznak meg fizetni.

Az *elegyes fogadás* az, a mely mind a személyt illeti. mind valóságos. ugy mint. azt fogadom az Istennek hogy a beteget segíteni fogom mind szolgálatomal. mind pénzemel.

A *solemnis fogadás* az. amelyet solemniter tesznek valamely szerzetes rendben leg aláb esztendeig valo noviciatuság után.

A *simplex fogadás* az. a melyet közönségesen veszi bé az anyaszent egy ház.

K Tsak könnyen kellé magunkot kötelezni a fogadásra?

F Nem. hanem meg ért elmével, és tanács kéréssel kel fogadni mert amint az irás mondgya. jobb sokal nem fogadni. mint. sem azt meg nem tartani Eccl. 5.

K Tartoznake bé tölteni a fogadást.?

F Igen is, és igen nagy véték. azt meg szegni

K. Mit kellesék tselekedni, amidön nem vagyunk olyan állapotban, hogy bé tölthessük a fogadást?

F. A lelki pásztorunknak tudtára kel adnunk állapotunkot, a ki is vagy meg változtattya a fogadást. vagy dispensatiót ad. a mint leg helyesebnek itéli lenni.

K Leheté valakinek e földön fel szabadítani fogadásunkból.?

F Igen is. halgassad szent thomás micsoda okát adgya, a fogadás valamely jonak ígérete, ugy történhetik. idővel., hogy az, a ki a fogadást tette., olyan állapotban lészen., a melyben végben nem viheti azt, hogy valamely rosztat ne kövessen., vagy hogy még nagyob jót el ne hadgyon., szükséges tehát akoron vagy hogy tellyeségel fel szabadittassék. fogadásából., vagy hogy a jó, amelyet fogadot. más jóvá változtassék. mind ezekben a pásztorok tanacsin kel járni. s. thom. 2. 2. quaest. 88. art. 10.

K kiknek illik a fogadást meg változtatni, vagy attól fel szabadítani?

F Azoknak, a kiknek hatalmuk vagyon. az anyaszent egyházban a meg kötésre. a fel oldásra. kinek. kinek. a maga rendihez képest.

Magyarázat

A Pápának vagyon az egész anyaszent egyházban hatalma fel szabadítani a fogadástól. mert az ő hatalma nincsen meg határozva., és az ő jurisdictioja mindenüvé ki terjed., a püspököknek arra, csak amagok. diecesisekben vagyon hatalmuk., de őt is nem adhatnak dispensatiót, olyan fogadásról. a mely csak apápát illeti, a mely dispensatio nem illeti csak a pápát., az olyan a püspököket illeti., azért. semmi féle pap a fogadást. fel nem szabadithattya, se meg nem változtathattya., hogy ha csak arra néki különös engedelem nem adatik.

K Mikor kel kérni, a fogadásból való fel szabadulást. vagy annak meg változtatását.?

F Azt akkor kel kérni. és meg engedni. mikor arra nagy, és helyes ók vagyon. mert másként. a dispensatio. inkább dissipatio. vagy tékozlás volna, mint sem dispensatio. mondgya szent bernárd libr. 4. de Considera. Cap. 4. s. thom 2. 2. quaest. 8. 8. art 12 ad secundum.

3. Articulus

Az Esküvésről. és a káromkodásról.

K Micsoda eskünni, vagy a hitet le tenni?

F Nem egyéb. hanem az Istent bizonyságul hívni arról a mit cselekesznek. a mit mondanak. vagy a mit fogadnak.

K Az Istent bizonyságul vesziké akkor mikor a teremtett állatokra esküsznek.?

F. midőn azokra esküsznek, arra is esküsznek olyankor a ki azokat teremtette. és vezérli. mondgya a kristus matth. 5. 34. 35.

K Mikor tisztelik. az Isten nevét az esküvésben?

F Mikor szükség képpen, és igazságos dologert esküsznek meg, mikor a királyok. a békeség meg tártására meg esküsznek. mikor az ország. a bírák. vagy más tiszték. a hitet le teszik. mikor a törvényben valaki meg esküszik. az igazság meg bizonyítására.

K Mikor bántodik meg az Istennek szent neve az esküvésben.

F Mikor gondolatlanul, vakmerőül. esküsznek, szitkozodnak. vagy káromkodnak.

K Mikor esküsznek. gondolatlanul.. vagy vakmerőül?

F mikor, vagy az igazság ellen. vagy szükség nélkül esküsznek meg,

K Micsoda az igazság ellen való esküvés?

F Mikor esküvéssel bizonyították azt a mi nem igaz, vagy a mit nem tudnak bizonyosan. vagy esküvéssel ígérni azt. amit meg nem akarnak tartani. az ilyen esküvés igen nagy véték.

K Micsoda szükség nélkül eskünni?

F Mikor az esküvésre szükség nincsen, arra nem kényszerítnek., még is esküszünk, enagy véték. ámbár. a mit mondunk, vagy ígérünk, igaz volna. és azt meg akarnok is tartani. s. hieron. supr. Cap. 4. jerem.

K szabadé meg tartani a hamis, és igazágtalan esküvést?

F A hamisan való esküvés véték. a hamis esküvéssel való ígéretet meg tartani, meg más véték. s. basil. epist. 2. ad amphiloichium. Cap 29

K Mellyek a leg vétkesek esküvések.?

F Az a szitok, esküvés. vagy a ki magát, vagy mást. átkozza, vagy a káromkodás. s. aug. Contr. mendacium. Cap. 19.

K. Micsoda a káromkodás?

F Az olyan szó. mely meg bántására vagyon Istennek és a szenteknek

Magyarázat.

Valamint a theologusok mondgyák. hogy olyan szó. a mellyel esztelenül. tulajdonittanak valamely fogyatkozást az Istennek. ugy mint. a káromkodás volna azt mondani. hogy az Isten nem igazán valo., nem igazságos, hogy a vétket ő okozza, hogy ő változo,

A szentek ellen valo szokot is káromkodásnak tarttyák. mert valamint hogy az őket valo tisztelettel az Istent tisztelik, ugy mikor őket meg vetik. az Istent vetik meg akkor

K Nagy vétéké a káromkodás?

F Minden időkben irtoztato véteknek tartatott. az ó törvényben a káromkodó meg köveztetett. az Isten száz huszon hét ezer embert vesztett el. hogy meg büntesse Benhádót az syriai királyt, káromkodásáért. 3 reg. 20. 28. Az assirii királynak sennacheribnek., egy káromkodo szováért. egy éttzaka. száz nyolczvan ött ezer emberét ölé meg az angyal táborában, 4. reg. 19. 22. szent pál. a sátánnak adá. himenaeust, és alexándert. káromkodásokért., 1 tim. 1. 20. az ország törvénye is azt hadgya hogy a káromkodonak. a nyelvit ki vonnyák.

Tizen hetedik Rész

A harmadik parancsolatról.

Első Articulus.

Hogy micsoda napot kel a keresztényeknek meg szentelni

K. Mellyik a harmadik parancsolat?

F *Meg emlékezel a szombatrol. hogy azt meg szentellyed, hat napon munkálkodgyál, hetedik napon ate uradnak Istenednek szombattya vagyon, semmi dolgot ne tégy azon anapon.*

K Miért kezdi az Isten ezt a parancsolatot ezekkel a szokkal. meg emlékezel?

F Meg akará azt értetni a sidokal. hogy ez a parancsolat nem új parancsolat lévén. hanem következése. és meg ujjitása annak. amelyet mindenkoron meg tartották világ kezdetitől fogvást. az Isten parancsolattyából. in catechism. Conc. trid.

K Mit parancsol az Isten ezen parancsolat által?

F Hogy kivált képpen szentellyük meg a szombatot., az az az Isten nyugodalmának napját. a mely napon meg szünek a teremtéstől.

K A szombatot kellene tehát meg szentelnünk. az Isten parancsolattya szerént.

F Az ó törvényben a szombatot szentelték. de az anyaszent egy ház a szent lélektől, vezetettvén vasárnappá változtatta azt a napot, ugy hogy az utolso nap helyet, az elsőt illik. a melyet is nevezik ur napjának Dies dominica.

K Az anyaszent egy ház. el változtathattaé a szombatot vasarnapá az Isten parancsolattyának meg szegése nélkül?

F Igen is. mert az Isten lelke által tette ezt a változást.

K Honnét tudgyuk miazta?

F. A Traditiobol. de az szent írásbol is ki tettzik.

Magyarázat

Szent pál azt mondgya hogy a hivek a hétnek első napján gyülekeznek vala esze. 1 cor. 16. 2. mind azon által bizonyoson nem tudgyuk ezt a változást. hanem atráditibol., és az egész anyaszent egy háznak, mindenkori szokásából. ebben egészen meg egyeznek velünk aprotestánsok.

K Az anyaszent egy ház. miért tette a szombatnak meg szentelésit vasárnaprá?

F Mert a kristus vasárnapon támadot fel. és akor is kezdete el nyugodalmát. minek utánna anyit szenvedet volna váltságunkért. ugyan vasárnapon is szállot le a szent lélek az apostolokra. és az anyaszent egy házra. s. aug. apolog. 2. s. leo. epist 81. ad dioscorum. episc. alex:

2 Articulus

Miképpen kellesék. szentelni az Urnak napját.

K Mit kel csinálni. hogy meg szentelhesük. az urnak napját?

F Meg kel azon a napon magunkot tartoztatni, a szolgálat beli munkától, és tsak a vallásnak dolgaiban kel foglalatoskodnunk. st. aug. epist 199. adjanua. Cap. 1.

K Mit értesz a szolgálatbéli. munkán?

F Minden féle vetket. minden kézi munkát. a melyet magának. vagy pénzért dolgoznak

K Miért szamlálod a vétket. a szolgálat béli munka közzé.?

F Mert az, az ördög hatalma ala. és ő rabságában vett minket mondgya a kristus joan 8. 34

K Nem lehet tehát semmi kézi munkát. tsinálni vasárnapon?

F Lehet mikor. a szükség vagy a közönséges jó kívánnya, de apásztoroknak engedelmmivel. hogy ha a meg lehet

K Miért szükséges arra apásztoroknak engedelmek?

F Mert ök igazgatván a népet a lelki dolgokban. önékik is kel meg visgálni havagyoneé szükségek vagy nincsen, a szabadságra. act. 20. 28.

K Miért mondád azt. hogy ha a meg lehet?

F Mert ha a meg nem lehetne, és a munka szorgos és szükséges volna, olyankor lehetne dolgozni szabadság nélkül, is, mert azt el lehet gondolni, hogy ha a pásztorhoz folyamodhattak volna, arra szabadságot adot volna, de az illyenben nem kel magunknak hízkelkedni.

K Miért tiltya az Isten a dolgot vasárnapon.?

F Mert a kézi munka meg nem egyezik azzal. amit az Isten kíván az emberektől azon anapon?

K Az Isten miképpen kívánnya hogy az emberek töltsék azt a napot?

F A vallásnak dolgaiban, az az. az ő tiszteletiben. és szolgálattyaiban. ez életben lévő sok szükség. és hivatal. azt meg nem engedvén. hogy egészen a hétnek minden napjait. a vallás dolgaiban tölthessék. az igasságos dolog. hogy leg aláb egy legyen. a melyet arra szenteltyék.

K Mit kellesék tselekedni hogy az Isten szolgálattyaiban. lehesen tölteni azt a napot?

F A szent Misére. predikaciora. és vecsernyére kel el menni, imádkozni kel, jo könyvet kel olvasni. Istenes dolgokrol. gondolkodni jó tselekedeteket mivelni.

K Mikor vétenek ezen parancsolat ellen?

F Mikor vasárnap. dolgoznak szükség vagy szabadság nélkül. mikor az Isteni szolgálatokat el mulattyák., mikor a napot vendégségben. részegségben. játékban, tánczban. és más illetlen mulattságokban töltik.

Tizen Nyolczadik Rész
A Negyedik Parancsolatrol.

Első Articulus

Az Aláb valoknak a fellyeb valokhoz valo köteleségekről.

K Mellyik a negyedik parancsolat.?

F. *Tiszteltyed Atyádot, és Anyádot. hogy hosszszu életü lehess eföldön. mellyet ate urad Istened ád tenéked:*

K Mit foglal magában ez a parancsolat?

F Az aláb valoknak. a fellyeb valokhoz. és a fellyeb valoknak az aláb valokhoz valo köteleségeket.

K Miért szól csak az atyákról, és az anyákról?

F Mert az atyák, és az anyák nevek alat, minden fellyeb valok értetnek. mivel ezeknek az aláb valojokat ugy kel szeretniek valamint a gyermekeket., az aláb valoknak is ugy kel szeretni, félni és tisztelni a fellyeb valokat. valamint az attyokat. a sido nyelven. az atya név. a gazdákra. mesterekre is illik. ez így lévén ez a parancsolat mind azokat is tekinti. a kik fellyeb valok másnál. az atyákat, anyákat, az edgy házi pásztorokat, a földes urakat. birákat, kereszt atyákat, tutorokat., a gazdákat. gazda aszszonyokat. az öregeket, erre valo nézve. a fiu név alá számláltatnak mind azok., kik mások kezek alat vannak

K. Micsoda a fiaknak, az atyokhoz, és anyokhoz valo köteleség.?

F. 1 Hogy őket tiszteltyék és becsültyék. 2 hogy őket szeresék. 3. tanácsokon járjanak. 4 nekik engedelmeskedgyenek 5 őket segittsék szükségekben, betegségekben, mind testi, mind lelki segittségel legyenek hozzájuk a menyiben töllök lehet. 6 fogyatkozásokat el szenvedgyék. 7. imadkozanak érettek, 8. jó erkölcsöket kövessék. 9 őket el temessék. 10. az utolso. akarattyokat végben vigyék.

K Hogy ha az atyák, vagy anyák. vagy más fellyeb valok ellenkezöt parancsolnának az Isten parancsolattyaival. az aláb valoknak kellé ollyankor engedelmeskedni?

F Nem, mert inkább kel engedelmeskedni az Istennek. mint sem az embereknek., mondgya szent péter. act. 5. 20.

K Mellyek a népnek, a pasztorokhoz valo köteleségi?

F 1 Hogy őket halgassa, és oktatásokat tisztelettel fogadgya, 2 a szenttségeket töllök fel vegye., 3. azö tartások iránt rendelést tegyen.

K Mellyek a népnek köteleségi, királyokhoz. fejdelmekhez.?

F. A nép tartozik az ö fejdelmének. szolgálattal. hüséggel, engedelmeséggel, adoval., imádkozni üdveségiért. országának, lelki és testi boldogulásáért. és tsendeségiért. matth 22. 21. rom 13. 1.

K Micsoda a népnek kötelesége. a fő Ispányokhoz, és a törvény szolgáltatókhoz.?

F Tisztelettel. becsülettel, és engedelmeséggel tartozik nekik.

K Micsoda az iffiaknak köteleségek az öregekhez.?

F. A tisztelet, engedelmeség. és hogy gyengeségeket könnyen szenvedgyék,

K micsoda a szolgáltnak köteleségek az urokhöz?

F. hogy őket hüséggel szolgállyák. mint az Istent szolgálván. az ö személyekben, az ö jóságokat meg tarttsák. és kiméllýék, haragra ne indítsák.

K Micsoda a mester embereknek, munkásoknak köteleségek, azokhoz; kik őket dolgoztatták.?

F. Hogy hiven dolgozzanak. a napot a dologban tölttsék, ne fogadgyanak olyat fel. amit nem akarnak végben vinni.

K Micsoda az Aszszonyoknak a férjekhez valo köteleségek?

F. A szivesen valo szeretet. engedelmeség, hüség, segittség. vigasztalás.

2 Articulus

A fellyeb valoknak., az alattokhoz valo köteleségekről.

K Micsoda a fellyeb valoknak, az alattok valójokhoz a köteleségek?

F. A szeretet., vigyázás. oktatás. parttyok fogás. segittség. jó példa adás. érettek valo imádság.

K Az Atyák. és Anyák. mivel tartoznak a gyermekeknek.?

F Hogy őket szeresék Istenért. és Isten szerént., őket táplállyák. ruházzák, és valamely jó rendben tegyék. őket tanítsák. vagy taníttassák. vigyázanak reájok. őket meg inttsék. szelidséggel. némelykor keménységgel; jó példát adgyanak nekik, érettek imádkozanak.

K Micsoda a pasztoroknak a néphez valo köteleségek?

F Jó példát adgyanak nekik. őket segittsék, oktassák. és imádkozanak érettek., 1 tim 4 12. tit. 2. 7. act 6. 4.

K Micsoda a fejdelmeknek és a törvény szolgáltatóknak, a néphez valo köteleségek?

F Hogy anépet békeségben tarttsák, igazságot szolgáltsanak neki, a vétket meg büntessék., abotránkoztatásokat meg tiltsák, az Isten, az anyaszent egy ház. és az ország törvényeit véle meg tartassák. anépnek atyai legyenek.,

K Micsoda a Gazda embernek kötelesége. tselédihez, és a munkás emberekhez?

F Hogy hiven meg fizese amiben meg alkudot vélek. sokára ne halasza bérek meg fizetését. visellyen gondot reájok egésségekben. és betegségekben., vétkekről meg fedgye, vigyázon az

ö magok viselésekre., oktassa szeretettel; bánnyék velek mint atyafiaival. házánál azt ne szenvedgye. ki sok intesi után. feslet életit meg nem akarja jobbitani.

K Micsoda a férjek kötelességek a feleségekhez?

F A szeretet, hűség, reájok valo gondviselés. segítség. kegyeséggel valo bánás. és vigasztalás.

K Mire kel vígyázni a fellyeb valoknak tiszttségekben?

F Az Isten dicsőségire., a magok, és az alattok valojok üdveségire.

K Micsoda elmével kel parancsolni?

F Alázatos elmével, félelemel, meg emlékezvén arrol hogy emberek vagyunk, és hogy mennél felyeb emeltetünk. annal több számadásal tartozunk Istennek

K Micsoda jutalmat ígér Isten azoknak, kik ezt a parancsolatot végben viszik?

F Örök életet., a melyet jelentette a hoszu élet a melyet az Isten ígért a sidoknak. s. ambr. libr. de Benedict patriarch. cap. 1.

K Miképpen büntettetnek meg azok kik el mulattyák. azokat akötelességeket a melyekről szollottunk a kétt articulusban?

F Azon kívül. hogy a kárhozatra vetik magokat., ezen a világon is nagy büntetésekben esnek gyakorta

Tizen kilenczedik Rész.
Az ötödik parancsolatrol.

K Mellyik az ötödik parancsolat?

F *Ne ölly.*

K Mitt tilt ez a parancsolat?

F Hogy meg ne öllyük felebarátunkot a magunk hatalmából., se néki rosztat ne kívánnjunk. se ne árttsunk.

Azt mondám. hogy felebarátunkot. meg ne öllyük, mivel szabad meg ölni az oktalan állatokat szükségünkre, azt is mondám. a magunk hatalmából, nem szabad meg ölni, mivel az ölés akor nem véték., amidön igazságos hadakozásban arra közönséges hatalom adatik. vagy a mikor a birák törvény szerént meg öletnek valakit.

K szabadé valakinek magát meg ölni?

F Nem, és azok kik akarattal. magokat meg ölik, ezen parancsolat ellen vétének.

K Hány féle képen lehet felebarátunknak véteni személyében.?

F Két féle képen. árthatunk, vagy testének. vagy lelkének.

K. Mikor ártunk felebarátunknak testiben?

F. Mikor ötett meg öllyük, meg sebesittyük, meg átkozuk. vagy karomollyuk avagy mikor reszesülünk azoknak vétékiben. kik ezeket mivelik.

K Mikor ártunk. felebarátunk lelkiben?

F Mikor ötett meg botránkoztattyuk. vagy néki rosz példát adunk

K Micsoda a botránkozás?

F. Az olyan beszéd. vagy cselekedet., a mely rossz. vagy rossznak tettik. leni. és a mely azért. alkalmatosságot adhat másoknak. hogy az Istent meg banttsák. tertul. libr. de vela virg. cap. 3

K Meg botránkoztathattuk hát felebarátunkot ha szinte rosszat nem tselekeszünk is.?

F Ha olyat cselekeszünk, a mi csak láttik is rossznak akkor meg botránkoztathattuk felebarátunkat; ámbár az a cselekedet rossz ne legyen is magában, és akoron el kel magunkot attól vonni,. mert a cselekedet rosszá válnék. abotránkoztatásért. ezt szent pál tanította. 1 Cor. 8. 2. 1 thess. 5. 22.

K Hát ha felebarátunk meg botránkoznék vagy tudatlanságból. vagy hamiságból. az olyan dolgon mely magában jó volna. szükségesé azt el hadni?

F Hogy ha a cselekedet nem csak jó. de még szükséges, és hasznos az Isten dicsőségire. végben kel vinni, és nem kel hajtani a botránkoztatásra. valamint akristus cselekedet, a ki is nem hajtja arra hogy a farisaeusok az ő cselekedetén meg botránkoznak vala matth 15. 14. hogy ha pedig a cselekedet, jó de nem szükséges., olyankor arra kel vigyázni a mi leg hasznosab. az Isten dicsőségire. és a felebarát üdvességére., sz.pál azt mondgya hogy soha inkább húst nem ennék. hogy ha azzal meg botránkoztatná atyafiát, szabad volt néki a hús étel. de azt el is hagyhatta, nem vétvén azal az Isten dicsösege, se a felebarátja üdvessége ellen. 1 Cor. 8. 13.

K Tartozunké helyre hozni abotránkoztatást.?

F Igen is. igyekezzvén azon. hogy a rossztól el fordítsuk. azt akit meg botránkoztattunk. és jó példát adgyunk néki. más képpen félhetünk arettentő ítételtől. a kristus azt mondgya hogy jobb atengerben vettetetni, mint sem a leg kissebet is meg botránkoztatni. matth 18. 6.

K Mit parancsol az Isten az ötödik parancsolatban?

F Hogy felebarátunkat szeresük. néki jó példát adgyunk, minden jót kívánnyunk és szeresünk néki. tehetségünk szerént. békeséges türelem legyünk. tsendesek. és mindenkor készek a meg bocsátásra.

Huszdik Rész A hatodik Parancsolatrol

K Mellyik ahatodik parancsolat?

F. *Ne paráználkodgyál.*

K. Mit tilt az Isten ebben a parancsolatban?

F Minden tisztátalan vétket. és mind azt, ami arra vihet.

K Micsoda állapotok véhetnek a tisztátalanságra?

F. A henyélés, a lágy. és tunya élet. a torkosság. a tancz. a rossz könyvek, énekek, a szemérmetlen öltözet. a kendőzés, és más egyéb haszontalan ékeségek, a melyek csak a tettzésért. vannak két féle személynek. egy másal való nagy nyájásokok.

K Mit hágy nekünk az Isten ebben a parancsolatban?

F Hogy tisztaságban éllyünk, és azt kövessük a mi arra vezethet

K Micsoda a tisztaság.?

F Ez olyan jó erkölcs. mely el távoztatt minket ahelytelen szeretettől.

K Vagyoné egy néhány féle. tisztaság?

F Vagyon. úgy mint a szüzek tisztasága. az özvegyek. és a házasok tisztasága.

K Miben áll. a szüzek tisztasága?

F A minden kori tisztaságban való életben.

K Miben áll az özvegyek tisztasága?

F Hogy a tisztaságot meg tarttsák. és meg tartozkodásban éllyenek, mind addíg valamég özvegységben maradnak.

K Miben áll. a házasok tisztasága?

F Hogy szentül éllyenek a házasságban, és annak szabadságával. Isten szerént éllyenek, ne hadgyák magokban uralkodni a rosz kívánságot.

K Hogy lehet minden féle renden lévőnek a tisztaságban élni,

F El kel a vétekre vivő alkalmatóságot kerülni. az imádságot és a böjtölést szeretni., gyakorolni a szenttségeket, gondolkodni a halálrol, és örökké valóságrol,

Huszon egyedik Rész.
A hetedik parancsolatrol.

Első Articulus
Hogy hány féle képen lehet a más jóságát el foglalni

K Mellyik ahetedik parancsolat?

F *Ne orozz.* ne lopj.,

K Mit tilt az Isten nekünk ezen parancsolat által?

F Hogy el ne vegyük. se meg ne tarttsuk a más. jóságát. igasságtalanul. se kárt. ne tegyük felebarátunknak jóságában.

K hány féle képpen lehet amásét el venni igasságtalanul?

F Azt el lehet venni lopva., tsalárdságal., erőszakal., ez avétek sokal közönségeseb, mint sem gondollyák. és minden féle renden lévők közöt. kevesen vannak olyanok kiknek részek nem volna ebben a vétékben

K Az aszszonyok a gyermekek és a tselédek, miben vétkesek rend szerént. a lopás iránt. a gazda emberek házainál?

F mikor a gazda hire nélkül, a házhoz tartozando valami jóságot el vesznek., vagy másnak adnak

K A kalmárok. kereskedők mikor. vétkesek a lopás iránt?

F Mikor hamis mértékel és fontal éllnek. mikor rosz portékát adnak el a jó helyet; mikor a vevőnek látván szükségít, vagy tudatlanságát. drágábban tarttyák árujokot mint sem a mint kellene., mikor valamely tsalárdságal éllnek. mikor monopoliumot tsinálnak.

K Mit hívsz monopoliumnak?

F Azt. mikor valaki egy féle. árút. vagy portékát. mind meg veszi, hogy azt azután. drágán adhassa el.

K A törvény szolgáltatók mikor vétkesek alopás iránt?

F Mikor nem szolgáltatták. jól. és gyorsan az igazságot., mikor azt fizetésért szolgáltatták. mikor csak az ajándékot tekintik., mikor hamis birságot vetnek valakire., mikor az alattok való tisztéknek meg engedik hogy a szegényekkel igazságtalanul bánnyanak.

K A törvénykezők. mikor vétkesek alopás iránt?

F. Mikor hamisan törvénykednek., mikor valamely tsalárdságból a törvénykezést meg hozsabittyák.

K A prokátorok és más igazság szolgáltató tiszték. mikor vétkesek a lopás iránt?

F Mikor több fizetést kérnek mint sem kellene. mikor a kétt részt. szükség nélkül nagy költségben vetik. mikor tanácsokat. valamely káros állapotban ejtik. luk. 3. 13. st aug. epist 54 ad macedo.

K A mester emberek közül. kik veszik el a másét hamisan.?

F Azok kik drágán fizettetik munkájukat, azok kik. a napot egészen munkában nem töltik, kik el titkollyák. vagy el cserélik. a mit kezekben adtanak

Hogy pediglen. a más jóságának. annyi sok. féle hamisan való el vételiért ezen vétekben ne essünk, emlékezünk meg minden tselekedetinkben. ezekről. a drága szokrol. ne tselekedgyed azt másokat. a mit nem akarnád. hogy mások cselekedgyenek veled. tob. 4. 16. matth. 7. 12.

2. Articulus

Az usoráról.

K A gazdagok mikor vétnek az lopás iránt?

F Mikor a szegényeket le nyomják. mikor usorára költsön adnak.,

K Micsoda usorára. költsön adni?

F Mikor valaki költsön ad valakinek, hogy a költsönt haszonnal vegye viszá. st aug. supr ps 36. 5. 3. n. 6.

K Az usora meg vagyóné tiltva?

F A meg vagyon tiltva. a természetnek. az Istennek., és az anyaszent egy háznak törvényetöl: deut. 23. 19. ps. 14. 1. 5. luk. 6. 14. Conc. nicae. Can. 18.

K Soha sem szabadé interest venni a költsön adot pénzért.?

F Az egyébkor nem szabad, hanem a mikor a költsön valamely kárt okozhat, vagy valamely hasznot vesztenek el. azért.

K szabadé olyankor interest venni, mikor a Capitális summa veszedelemben forog?

F A meg vagyon tiltva, hogy ha a veszedelem együt jár a költsönnel, és ha az adás. adosan marad; de szabad olyankor hogy ha az ados magára. veszi és felel a veszedelemről.

Magyarázat.

Vagyon olyan veszedelem, mely edgyüt jár. a költsönnel. példának okáért. én költsön adok egy olyan embernek a kinek a dolgai nem jó renden folynak. vagy is egy szegénynek. való hogy veszedelemben forog a pénzem, hogy ha ez a veszedelem elegendő ók volna az interes

vévésre., ugy lehetne usorat venni a szegényektől is. a mely mind meg vagyon tiltva, mind égre kiáltó vétek volna, tehát a mind usora, mind pedig vétek. azért kívánni az interest hogy a pénzem veszedelemben forog. mivel soha ugy költtsön ki nem adhattuk pénzünket, hogy azt ne lehesen félteni eVilágon lévő sok változo és bizonytalan dolgok miat.

K Mit kel tekinteni a költtsön adásban?

F Azt hogy eleget tehessünk a felebaráti szeretetnek. és a barátságai kötelességnek, valóságos usorás az, aki csak. a gazdagulást tekinti a költtsön adásban. szabad viszá kérni a koltsönt, és a kárt. melyet azért szenvedtek. de nem annál többet, akár mely szép szint adgyunk az usorázásnak az emberek előtt. de az Istent meg nem lehet tsalni.

3 Articulus.

A más ember jországának igasságtalanul valo meg tartásáról.
és más egyéb károkról melyeket másoknak okozhatnak

K Kicsodák azok. kik a más jországát igasságtalanul meg tarttyák?

F. 1. Azok kik meg nem fizetik adóságokat, de a mi még nagyob, kik tselédeknek., és a munkásoknak fizetéseket meg tarttyák. 2 azok kik hejában valo költtségek miat, a költtsönt meg nem fizethetik. vagy annak meg fizetésit sok időkre halogattyák. sok hamis álnokságokal., 3. Azok kik azálogat meg tarttyák. 4. Azok. kik minek utánna valamely jországát, birták. volna másnak, vagy annak gondviselői lettek volna., valamint a tutorok. udvarbirák, tisztartok. igazán arról számot nem adnak. 5. Azok kik midőn valamely el veszet jországot találhatnak, azt viszá nem adgyák. nem is tudakozodnak felöle. hogy kié lehetett.

K kicsodák azok. kik másoknak kárt téznek.?

F Három féle képen lehet másnak kárt tenni. 1. mikor a másét el veszük, vagy meg tarttyuk., 2. mikor kezünkben lévén a más jországa, azt el hagyuk pusztulni, vagy veszni. vagy el rontani., 3. mikor részesülünk a lopásban, vagy a kártevésben.

K Miképpen részesülünk. a másnak tett kárban.?

F két képen lehet abban részesülni. 1. mikor azt okozuk. 2. mikor azt meg engedgyük: noha azt meg gátolhatnak.,

K Miképpen okozunk kárt másnak?

F Mikor parancsolatot, segittséget, tanácsot adunk akár tévésre. mikor ellene állunk annak. a ki akár tévést meg akarna gátolni.

K kicsodák, azok. kik meg engedven a kárt; a kár tevésben részesülnek?

F A cselédek, kik látván az uroknak károkat. azt néki tudtára nem adgyák. a birák. kik meg engedik a lopást. huzást, vonást, és mind azok. kiknek a közönséges jora kellene vigyázniok, és akik a kár tételeket el szenvedik, és el halgattyák.

4. Articulus

A más jországának viszá adásáról.

K Mikor felebarátunknak valamely kárt tettünk. mivel tartozunk néki?

F Hogy azt néki meg fizessük. vagy viszá adgyuk.

K Micsoda jországot kel meg fizetni vagy viszá adni?

F Azt a mellyet el vettünk. és meg tartottunk, ugy a kárt is amelyet néki okoztunk,
 K Tartozunké viszá adni ugyan azt amit el vettünk?
 F Igen is, hogy ha az olyan állapot hogy visza lehesen adni. hogy ha pedig az nem lehet, meg kel fizetni. igazán.
 K Elegendőé azt viszá adni amit el vettünk.?
 F. Még azon kívül. le kel néki tenni mind azt a kárát. a melyet érettünk szenvedet.
 K. Hát ha abban nincsen modunk hogy viszá adhasuk. a mit el vettünk.
 F Azt adgyuk viszá ami lehet.
 K Hát ha semmink nincsen.?
 F. Tegyük fel magunkban hogy mindent viszá adunk, mihent abban modunk lészen.
 K Kinek tartozunk viszá adni azt. a mit el vettünk,
 F Annak akitől elvettük, vagy holta után. annak maradékinak.,
 K Hát ha nem találhattuk meg a jóságának urát. vagy annak maradékát. mit kel csinálni?
 F. A szegényeknek kel osztogatni az el vett jóságot., hogy had imádkozanak azért a kijé volt de először értelmes emberektől kel tanácsot kérni.
 K Mikor kel viszá adni a másét?
 F. Mindgyárt mihelyt lehet., mert másképpen vétkeznek.
 K Mit parancsol az Isten nekünk a hetedik parancsolatban.?
 F Hogy ugy bánnyunk felebarátunkal valamint magunkal. és hogy jól tegyünk véle szükségiben..

Huszon kettődik Rész
 A Nyolczadik parancsolatrol.

Első Articulus
 A hamis tanu bizonyásgról. és a hazugságról.

K. Mellyik a nyolczadik parancsolat.?
 F *Ne mondgy felebarátod ellen hamis tanu bizonyásgot.*
 K Ebben a parancsolatban. mit tilt nekünk az Isten?
 F A szoval, vagy gondolattal valo igazságtalanságot.
 K Hány féle képpen árthatunk felebarátunknak?
 F Ött féle képpen, 1 hamis bizonyásgal. 2. hazugságal. 3 gyalázásal. 4. hizelkedéssel. 5. bal itelettel.
 K Micsoda a hamis tanu bizonyás?
 F Mikor a törvény szék előtt. az igazság ellen bizonyítanak valamit.
 K Mitt kell cselekedni, mikor hamis bizonyásgot tettek valaki ellen?

F Helyre kel hozni akárt. melyet tettek felebarátyoknak [felebarátyok nak], de sött még. viszá is kel mondani a mit mondtak. ha másképpen nem lehet.

K Micsoda a hazugság?

F A gondolat ellen valo beszéd.

K szabadé némelykor hazudni?

F Nem. ahazugság mindenkor vétek., akár micsoda féle állapotban. sött még nem is szabad el szinelni a hazugságot, valamely két értelmü szokal.

Magyarázat

A Aequivocum. olyan szó. a melynek két értelme vagon., a mellyel mást akarok meg értetni, nem azt a mit gondolok, nem is azt a mint más érti., a szónak bé vett szokása szerént., a restrictio mentalis: mikor az elmében olyan értelmet teszek fel. a melyet meg nem magyarázom., azért hogy a beszédben meg tsalhassak mást, ugy mint. azt kérdik töllem, ha halgattamé misét. azt felelem hogy halgattam., én azt értem azon. hogy halgattam de tegnap.. holot azt akarják meg tudni töllem. ha ma halgattamé. én azt jól látom hogy a feleletem meg tsalta azt aki kérdezet; ezt hiják tehát restrictio mentálisnak., mind e. mind az aequivocum vétek, mert hazugság. mert valamikor mást akarnak meg értetni másal. nem azt a mit gondolnak., a hazugság. st aug. de mendacio Cap 3.

K Hát ha jóvára akarjuk meg tsalni felebarátunkot a hazugság szabadé ollyankor?

F Nem. mert nem kel rosztat cselekedni. hogy abbol jó következék. ezt szent pal el végezte. rom 3. 8. s. aug. ibid.

2. Articulus A Rágalmazásrol.

K Micsoda a rágalmazás?

F Midön rosztat mondanak valakirol.. amely gyalázattyára igyekezik.

K Micsoda nevet adnak még arágalmazásnak.?

F Ha a nem igaz amit más ellen monduk, a káromlás. ha pedig igaz. az ember szollás. de az ember szolláson; minden féle. rágalmazást is értenek.

K Hány féle képen lehetünk ember szollok?

F ött féle képen. 1. a midön a más roszt tselekedetit nagyra terjeszük. 2. mikor azt ki nyilatkoztattuk, ha titokban volt. 3 mikor a más jó tselekedetit. roszt magyarázunk, 4. mikor azt kedvetlenül dicsérjük. 5. még halgatásunkal is lehet mást meg szollani; mikor csak azért halgatunk, hogy mások felebarátunk kissebségire magyaráza halgatásunkat.

K Nagy véteké. a rágalmazás., vagy az ember szollás?

F Mind ezek igen nagy vétkek, mert meg fosztyják. felebarátunkot becsületitől. és a mennyeknek kapuját előttünk bé zárják. 1 Cor 6. 10.

K Nagy véteké arágalmazást. vagy az ember szollást halgatni?

F Igen is. hogy ha azt hamiságal vagy gyönyörüségel halgattyák

K Mit kel tselekedni mikor mást hallunk rágalmazni?

F Azt, meg nem kel engedni ha lehet. a pedig két keppen lehet meg, 1. az ember szollást félben kel hagyatni, ha arra hatalmunk vagyon 2. abeszédet másra kel fordítani. 3. nem kel olyankor szólni. és szomorú ábrázatot kel mutatni., 4 el kel onnét menni ahol rágalmaznak, ha lehet

K Mivel tartoznak az olyanok, kik másokra bestelen hirt költenek?

F Hogy őket meg kövessék, szavokat viszá mondgyák. becsületeket helyre hozzák.

K Hát mikor az ember szollásban igazat mondtak,?

F olyankor. nem kel vissza vonni szavakat, mert. a hazugság nem szabad. de tartoznak, minden jó uton modon, becsületit viszá hozni másnak,

K szabadé. azokat rágalmazni, és meg szollani, a kik felöllünk roszt beszéltek

F soha nem szabad, roszt. rosztal ftetni. jót kel kívánni és tselekedni azokkal. kik velünk rosztul bánnak., és imádkozni kel azokért. kik minket gyaláznak, és üldöznek. matth. 5. 44.

K Mindenkor véteké mikor rosztul beszélünk más felől?

F Lehetnek olyan alkalmosságok, mellyekben nem vétek, sőt még a felebaráti szeretet kötelez arra. 1. mikor a dolog bizonyos és nyilván való. akkor nem roszt arrol beszélni. tsak hamissággal ne légyen a beszéd. és legyen valami haszonra. 3. mikor másnak valamely roszt szándékát., vagy tselekedetit meg mondgyuk valakinek. azért hogy attól magát meg őrizze, mivel nem kel avétkesnek becsületit. meg tartani, az ártatlannak kárával. 3 mikor okosságal meg mondgyuk másnak roszt tselekedetit. egy olyannak, aki azt meg orvosolhattya, és arrol tehet

3 Articulus

A hizelkedésről. és a vakmerő ítéletről

K Micsoda a hizelkedés.?

F Ez olyan dicséret. mely nem igazán való. szines. és mód nélkül való.

K A hizelkedés véteké?

F. Igen is, mert olyan hazugság, mely másnak kárt téssen.

K Miben téssen kárt másnak ahizelkedés?

F Abban hogy neveli kevélységit. roszt erkölcsit, fogyatkozásit táplállya, erősíti.

K Micsoda a vakmerő ítélet?

F Az olyan ítélet. mely másnak ártalmas, és a melynek helyes oka nincsen.

K Micsoda külömbtség vagyon agyanakodás, és a vakmerő ítélet közöt?

F Rosztul itélni más felől. a, mikor elménkben bizonyosnak tartjuk hogy fele barátunk rosztal cselekedet, agyanakodás. a. mikor arosztrol kételkedünk, azt bizonyosnak nem tartjuk

K véteké mindenkor. rosztul itélni, és gyanakodni másrol?

F vétek., hogy ha azt vakmerő képpen cselekeszik; de jó. hogy ha igazsággal. és szeretettel cselekeszik. matth 7. 1. luk. 6. 7.

K kicsodák azok, kik jó végre rosztul itélnek, vagy gyanakodnak más felől?

F. A fellyebb valok., akik tartoznak az alattok valojokra vigyázni, akik is tarthatnak attol hogy valamely rossz állapotban ne legyenek, akik azért gyanakodnak alattok valojokrol, hogy jobban meg ismerjék. őket, vagy hogy ne árthassanak másoknak, de igen kel vigyázni, mert sokszor ahamiség. irigység. a felebarati szeretetnek palásttya alá veszik magokat.

K Mit parancsol az Isten ebben a nyolczadik parancsolatban?

F Hogy mikor beszélünk, mindenkor igazságot mondgyuk. aztot szeresük is. mert az Isten igazság. 2. Mikor a Birák. vagy más fő tisztkek előtt vagyunk, igazságal. és világosan kel meg felelni arra, a miről kérdeznek., 3 jora kel mindenkor magyarázni. amenyiben lehet masoknak beszédit. és cselekedetit. s. aug. supr ps 147.

Huszon harmadik Rész
A kilenczedik parancsolatrol.

K Mellyik a kilenczedik parancsolat.?

F *Ne kívánnjad a te felebarátodnak feleségét.*

K Mit tilt eza parancsolat?

F A házasag törésre valo gondolatokot., kívánságokot, és más egyeb tisztátalan vetkeket., a melyekről szóllottunk a hatodik parancsolatban.

K Vagyoné valami külömbtség a tisztátalan cselekedetnek gondolattya, és kívánsága közöt?

F vagyon. agondolat az elme eleiben terjeszti a tisztátalan dolgot. akivánságot pedig követi az akarat, avégben vitelre

K A rosznak kívánsága véteké mindenkor?

F Igen is, mert magaban foglallya a rosz cselekedetre hajlando akaratot., ugyan ez is tselekeszi avétket. mivel a szivből, az az, az akaratnak valo engedelemből. származik minden vétek, mondgya a kristus. matt 15. 19.

K A rosznak gondolattya véteké?

F Vétek hogy ha az akaratnak. abban része vagyon

De ha arosz gondolatokat nem hogy kedvelnök, de még utálljuk, és ha azokra alkalmatoságot nem adunk, söt még elménkből is ki vettyük, olyankor nem hogy vétek volna. de söt még érdemet okoz.

K szabadé a más feleségit házaságra kívánni. hogy akor el vegye mikor özvegységre jut?

F Ez a kívánság vétek, mert rend ellen valo. és igen veszedelmes, mert vagy az házaság törésben. vagy valamely tisztátalanságban ejti azt. a ki ilyen kívánságot tart magában.

Huszon negyedik Rész
A Tizedik Parancsolatrol.

K Mellyik a tizedik parancsolat?

F *Ne kívánnjad ate felebarátodnak se házát, se szolgálját. se szolgáló leányát. se ökrét, se szamarát. se semminému marháját.*

K Mit tilt eza parancsolat.?

F A hetedik parancsolatban az Isten tiltta igasságtalanul. el venni vagy meg tartani a más jóságát. ebben tiltta hogy azt csak kivánnuk is felebarátunk kárával.

K Miért mondád felebarátunk kárával?

F Mert a nem tilalmas felebarátunknak jóságát kívánni: és magunkéva tenni. igaz és jó uton modon. és az ő akarattából, mivel mikor valamely házat. vagy földet. vagy más féle állapotot veszünk, a nekünk meg tetzvé. meg kívánnuk. és ugy veszük meg.

K kik vétének ezen parancsolat ellen.?

F A kalmárok, kereskedők, kik a drágaságot kívánnák. hogy meg gazdagodhassanak, 2. A hadi emberek, kik a hadakozást kívánnák. nem a haza jóváért, hanem hogy foszthassanak, prédálhassanak, 3. a doktorok kik a betegségeket kívánnák. 4. a prokátorok kik a perlekedést kívánnák. 5. a fiak, kik oly nyomorultak. hogy atyoknak halálát kívánnák, azért. hogy a jóságot bírassák, egy szoval mind azok., kik a mások szerencséjít., becsületit., érdemit. irigylik és kívánnák.

K Mit parancsol az Isten ezen utolso parancsolatban?

F Hogy minden kívánságinkban. ahített tekinttsük, és az okoságot

K Miből erednek a ros z kívánságink?

F. A testnek kívánságából, a szemnek bujálkodásából, és az életnek kevélységéből. az az. agyönyörűségnek, tiszteletnek. gazdagságnak, szeretetitol

K Mit kel cselekedni hogy meg lehesen zabolázni a kívánságot?

F Az Istenhez kel kapcsolni magunkot mert ő adgya az örökös és valóságos jót. csak egyedül. ötet kel szeretni. és mindent ő érette.

K Az Isteni szeretetből áll tehát az egész vallás.?

F Igen is,. a keresztenységben, minden csak az Isteni szeretetre vigyáz. mert nem lehet, se hinni, se reménleni az Istenben amint kell., ha ötet nem szeretik., a hit, reménség. és a szeretet, mindent magaban foglal.

K Miért akarta Isten törvényével rendben venni az emberek kívánságit?

F. Három fő ókból, 1. hogy meg mutassa azzal. hogy ő láttya és visgállya a sziveket, és hogy aző törvénye fellyeb valo az emberek törvényénél. a mely csak a külső dolgokrol tehet rendelést. 2 hogy még a kezdetiben irtsa ki avétket, mivel a kívánság. kezdete a vétéknek.. 3. hogy senki magának nehizelkedgyék. azzal hogy ártatlan, amidön vétkes cselekedeteket nem cselekeszik., mivel csak egyedül. a kívánságokért is. avétekben, és az Isten haragjában eshetünk. rom. 8. 27. matth 15. 19. matth 5. 28.

Huszon ötödik Rész.

Az Anyaszent egy háznak parancsolatirol. közönségesen.

K Az Anyaszent egy háznak vagyone arra hatalma hogy nekünk valamit parancsollyon?

F A kristustol vette azt a hatalmat. és tartozunk néki engedelmeskedni. matth 18. 17.

K Nem elégé az Istennek engedelmeskedni?

F Az Isten azt parancsolja hogy engedelmeskedjünk. az anyaszent egy háznak., tehát az Istennek nem engedelmeskednék az., az ki. az anyaszent egy háznak nem engedelmeskednék.

K kicsodák. azok kik törvényt szabnak az anyaszent egy házban?

F A krisztus pásztorokat rendelt az anyaszent egy ház igazgatására, tehát nekik kel törvényt csinálni, és a híveknek, engedelmeskedni kell. act 20 28 hebr 23 17

K Meg bizonyíthatodé azt az Evangéliumból?

F Igen is meg. a krisztus azt mondotta az apostolinak. és az apostoliban., minden pásztoroknak, hogy *aki titeket halgat, engem halgat. a ki titeket meg vett, engemet vett meg.* luk 10. 16.

K Láttuké azt. hogy az apostolok az Isten parancsolatin kívül. más parancsolatokat is adtak volna.?

F Igen is. Az apostolok esze gyűlvén. jérusálemben. meg tilták ahíveknek. a vérnek, és a fulva holt állatnak ételét, *Tetszék a szent léleknek., és minéünk.* mondák az Apostolok. hogy. &c. act. 15. 28

K Mitt hoz ki ebből?

F. Azt hozom, hogy az anyaszent egy háznak szava. a szent Léleknek szava. és hogy az anyaszent egy házban áll olyan törvényt szabni. amicsodást szükségesnek látta lenni. eki tettik mind annyi sok Conciliumokból., a protestánsok is meg egyeznek azon hogy az anyaszent egy ház tehet rendelést. amelynek engedelmeskedni kell.

K Nagy vétéké az anyaszent egy háznak nem engedelmeskedni.?

F Igen is. mivel akrisztus azt mondgya. hogy úgy fognak azokat bánni. kik az anyaszent egy háznak nem engedelmeskednek. valamint. apogányokal. és a publikánusokal. matth. 18. 17.

K Az anya szent egy ház miért ad parancsolatot fiainak?

F. Azért. hogy az áitatoságnak némely külső cselekedetét rendben vévén. az Isten parancsolatit. az által. könnyebben végben vihessék, 2. hogy meg mutassa idejét, és modgyát. az Isten parancsolatinak végben vitelire.

Magyarázat

Hogy jobban meg lehesen érteni ezt a feleletet. két vagy három példát hozok elő.

Mi tartozunk azal hogy gyakorta elő számlállyuk elménkben. az Isten jó téteményeit. hogy az örök életnek kívánását. magunkban fel gerjeszük, hogy a szentek dicsőségét meg tekintvén, őket kövessük. ugyan ezen okokból is rendeltettek az innepek. amint ezt még jobban meg látjuk.

Tartozunk az Isten parancsolattya szerént. hogy ő néki külső tiszteletet adgyunk, és minden héten egy napot meg szentelni. és azt az Isten szolgálattyaiban tölteni., az anyaszent egy ház, hogy ezt a kötelességet végben vitesse velünk, azt parancsolja. hogy vasárnapokon. és innep napokon. a szent misét el ne mulasuk, mivel ez a szent áldozat. leg főveb része avallás béli cselekedetnek

Tartozunk, Kommunikálni. és halálos vétkeinket meg gyonni. a mint ezt meg fogjuk mutatni. mikor az oltári szenttségről, és agyonásról. fogunk szollani. az Anyaszent egy ház idött szab ezekre. azért. hogy a hívek végben vigyék ezeket a kötelességeket

Végtire, tartozunk azal. hogy a testet sanyargasuk, és a szolgálat alá vessük. szent pal mondása szerént., némelykor tartozunk böjtöltni is. valamint a krisztus mondá. a farisaeusoknak., hogy az

ö tanítványi böjtölni fognak menyben menetele után., hogy pediglen ezeket nagy kötelesegeket végben vigyük. az anyaszent egy ház nekünk, böjtököt és abstinenciákat parancsol tartani:

Ezekből meg láthatni tehát. hogy az anyaszent egy ház parancsolati. csak arra. valok. hogy időt. és modot szabjanak. az Isten parancsolatának végben vitelére.

K Mellyek az anyaszent egy ház parancsolati?

F. Rend szerént. csak hat parancsolatokat. számlálnak. a mellyek közönségesen minden renden lévő hiveket illetik.

Az Első azt parancsolja, hogy meg szenteljük, a bé vett Innepeket. A második. hogy Misét halgassunk vasárnapokon, és innep napokon. A harmadik,. hogy leg aláb. egy szer esztendőben a magunk pásztorához gyonni el mennyünk. A negyedik. hogy leg aláb. egy szer esztendőben. husvét napján az ur testét. magunkhoz vegyük. Az ötödik, hogy a kántort. vigiliákat, és a nagy böjtöt. meg böjtöljük, A hatodik, hogy pénteken. szombaton hust ne együnk.

Rend szerént. ezen verseket mondgyák el a hat parancsolatokat.

1. Innepeket meg szenteljed,
Dolgot, s' henyéllést kerüljed.
2. Misét halgass vasárnapon.
Ugy az több innep napokon.
3. Esztendőben. egy szer menni.
El ne mulasd vétkeid gyonni,
4. Teremtdnek testét vegyed,
Buzgon husvétkor azt egyed.
5. Cantort, vigiliát, meg böjtöljed,
Nagy böjtben a hust kerüljed.
6. Pénteken, hust ne edgyél.
Ugy szombaton. cselekedgyél.

Huszon hatodik Rész

Az Anyaszent egy ház Első parancsolatgyáról.

Első Articulus.

Közönségesen az Innepekről.

K Mellyik az anya szent egy ház első parancsolatgya

F. *Innepeket meg szenteljed. dolgot, henyelést kerüljed.*

K Mit parancsol ezek által. az anyaszent egyház?

F Hogy meg szenteljük bizonyos innepeket. valamint a vasárnapot

K Miképpen kel meg szentelni az innepeket?

F A szolgálót béli munkát el kel kerülni. fő képpen a vétkeket. 2. nem a henyelésben. hanem az Isteni szolgálatban kel tölteni azokat a szent napokat

K Meg tiltani az innep napokon valo dolgozást. nem ellenkeziké ez, az Isten parancsolattyával aki azt mondgya, hogy hat napon dolgozál, a hetedikén meg nyugodgyál.?

F Nem. mert ezek a szok nem tesznek egyebet hanem hogy, a rend szerént valo hétben. hat nap rendeltetet a munkára. és egy a meg szentelésre. de ezek azok. nem rekesztik ki aköteleséget., amelyel tartoznak a szolgálat béli munkától meg szünni. az innep napokon. a melyek rend kívül vannak a hétnek folyásában.

K Miért magyarázod eszerént ezeket a szokot?

F Az Isten maga magyarázta eszerént. e kitettzik az Exodusbol., 12. 16. 23. 14. Mivel azt láttyuk ebben a könyvben. hogy a midön valamely héten innep napok estenek, azokon a napokon: ugy meg volt tiltva a munka. valamint a szombat napján. Mojses sok innepeket hagyot a sidoknak a melyeken a dolog meg volt tiltva. levit 23. deut 16.

K Az anyaszent egy háznak vagyone hatalmában. hogy olyan innepeket rendellyen, amelyeken ne legyen szabad dolgozni?

F Ha a sidó anyaszent egy háznak volt arra hatalma. a keresztény anyaszent egy haznak nagyob vagyon

K Honnét mutatod azt meg hogy a sido anyaszent egy háznak volt arra hatalma

F A szent írásbol. a melyben láttyuk hogy egy néhány innepeket rendelt volt a törvény ki adása után. az Evangyéliumbol láttyuk. hogy a kristus el ment a templomban. az olyan innepre. ugy mint a templom dedicatiojára, melyet a synagoga rendelte vala a makabaeusok idejében. 4.59. joan 10.22. Ester. Cap 9. judith. 31. 2. makab. 15. 36. 37.

K Az anyaszent egy házban kiknek. illik.az innepek szentelésit meg parancsolni.?

F A Pápának., a püspököknek, akiket az Isten arra rendelte. hogy az anyaszent egy házát igazgassák. valamint szent pál mondgya, act 20. 28.

K kik rendelték azokat az innepeket amelyeket mostanában üllenek?

F Némellyeket az apostolok rendelésiböl. vettük. ilyenek leg többire. akristus innepei, némellyeket azutan rendelte. vagy vette bé az egész anyaszent egyház. némellyeket pedig apüspökök. rendelték a magok püspökségében.

K Tartozunké ugy meg szentelni ezeket az utolsokat. valamint az elsököt?

F Igen is tartozunk, mind egyikét, mind a másikat meg szentelni. és ahoz arendhez alkalmaztatni magunkot, a mely rend tartatik abban a püspökségben, a melyben vagyunk

K Miért tartozunk abban apüspökségben lévő szokáshoz alkalmaztatni magunkot a melyben találkozzunk.?

F Mert akár hol. legyünk. mindenüt jó példát kel adni, a több hivel. egyenlö szokást kel tartani., és engedelmeskedni a pásztoroknak., akiknek illik, kinek kinek a maga püspökségében. el rendelni az Isteni szolgálatnak modgyát. és idejét. hebr. 13. 17. s.aug.epist. 119. ad janua.

K Miért rendelték az innepeket?

F Az Isten tiszteletire. és hogy a hivet oktassák.

K Az anyaszent egy ház miképpen tiszteli az Istent az innepekel.?

F A vallásnak leg fővebb titkainak szentelésével. a Boldogságos szüz., vagy a szentek. emlékezetinek meg ujjításával., akikben az Isten leg inkább mutatta ki ajándékait. és amelyekért az Istennek hálát ad az anyaszent egy ház.

K Az anyaszent egy ház. miképpen oktattya a hiveket az innepek által?

F Elméjekre adván. a hitnek leg fővebb titkait. vagy leg nevezetesebb cselekedetét a szenteknek,

K Mellyek azok a különbféle innepek., mellyeket az anyaszent egy ház parancsolja ülleni?

F Az anyaszent egy ház. némely innepeket szentel. a szent háromságnak tiszteletire. akristus tiszteletire., a Boldogságos szüz az Angyalok., és a szentek emlékezetire. és a templomok meg szentelésinek emlékezetire.

K Miképpen lehet hasznosan szentelni azokat az innepeket?

F Elmélkedni kell azokról atitkokról a melyeket tisztel azokon a napokon az anya szent egy ház., vagy is a szenteknek azon jó erkölcsiről. a melyeket előnkben adgya hogy kövessük, azokon a szent napokon., szent dolgokban foglalatoskodgyunk.

2 Articulus.

Különösön az innepekről. leg először. a szent Háromságnak Innepéről.

K Mikor szenteli az anyaszent egy ház. a szent Háromságnak innepét?

F Minden napon. de fő képpen vasárnapokon., és úgy szolván. a szentek innepei, a szent háromságnak tiszteletére szenteltetnek., mind azon által. mint egy ött száz esztendőől fogvást. az anyaszent egy ház. bizonyos napot rendelt ennek a titoknak. tiszteletére, a mely nap szent Háromság vasárnapjának neveztetik. némely anyaszent egy házakban, kétszer üllik ezt az ünnepet. úgy mint pünkösd után való első. és utolsó vasárnapon.

K Miért mondád azt. hogy mindenik nap a szent Haromságnak tiszteletére rendeltetett.?

F Azért hogy akár mely napon. akár mely innepen. csak egyedül. az Isten, három személyében imádtatik. és dicsőitetik.

K Mit kell tsinálni a szent haromság napján?

F Az Istent a három személyben imádni kell, meg kell magunkot aláznunk az ő hatalma alatt. és gondviselése alá kell magunkot ajánlani.

3 Articulus

A kristus Jesus fogantatásának innepéről. melyet gyümöls óltó Boldog Aszszony napjának nevezik.

K Mellyek a kristus Innepei?

F. Az ő fogantatása. születése. körülmetéltetése. epiphania. a templomban való bé mutattatása. szenvedése. temetése, menyben menetele, a szent Léleknek le szállása, és Ur napja.

K Mikor szentelik az ő fogantatásának innepét?

F Martiusnak huszon ötödik napján. gyümöls óltó Boldog Aszszony napján. s. aug. libr. 4. de Trinit. Cap. 5.

K Miért nevezik ezt az innepet annunciationak?

F Mert ezen a napon küldték. Gabriel angyal a Boldogságos szüzhöz. hogy néki meg jelentse a meg testesülésnek titkát, luk 1. 26.

K Miképpen fogadá a Boldogságos szüz ezt a követtséget

F Eleintén mindgyárt meg háborodék. nem tudhatván hogy ki volna az, aki néki. olyan nagy dolgot mondana. érdemetlennek is itélé magát arra, hogy az Isten Annyává lenne. ugyan azon alkalmatosságal. mutatá meg nagy szeretetét az tisztasághoz. az alázatosághoz., és az engedelmeséghez., meg mutatá szeretetét atisztasághoz, mivel az angyalnak meg vallá, hogy soha férfiat nem üsmért. és nem is akarna üsmérni. Az ő alázatoságát abban, hogy magát az ur szolgálójának nevezi, a midön. az Isten Annyává választatik. Az ő engedelmeségét abban. midön azt mondá. légyen nékem ate mondásod szerént., és mihelyt akarattyát ki monda. azonnal szenttséges méhében fogadá a meg váltot. a szent léleknek munkája által. ezen a napon. mind a kristus. mind a Boldogságos szüz. innepet üllik.

K Miképpen kell szentelni ezt a dupla innepet?

F. Imádni kel a meg testesült. öröktől fogvavalo igét. a ki magát meg alázván. emberré lett. tisztelni, követni, és esedezni kell a Boldogságos szüznek, elmélkedni kell atsudákról mellyek benne lettek ezen a nagy napon., tekinttsük meg a kristushoz valo köteleségünket, és utállyuk meg abünt.

4. Articulus.

Az Adventi napokrol.

K Miért nevezik adventnek a karátson előtt valo négy hetet?

F Mert az anyaszent egy ház azt akarja. hogy a hivek azon idő alat készülyenek arra., hogy a kristus első eljövételének innepét. áitatoságal szentelhessék.,

K Mellyik akristus első el jövetelének innepe?

F A kristus születésinek innepe, melyet karátsonnak nevezik.

K Miképpen kel akarátsoni innephez készülni?

F 1. Meg kel emlékeznünk. arrol hogy micsoda nagy szükségünk vagyon akristusra, meg tekintvén büneinket, és nyomoruságinkot. 2. sohajttsuk a kristust. és kerjük hogy jöjjön el meg gyógyításunkra. 3. szüntelen imádgjuk a meg testesült igét. 4. penitentzia tartásal. és más áitatoságokal, készülyunk akristust magunkhoz venni azon a szent napon. A régi időkben. sok helyyeken böjtöltek. az adventi napokon valamint cselekesznek még a görögök.

K Az anyaszent egy ház. nem teszené adventben emlékezetet a kristus utolso el jöveteléről.?

F Igen is. mert ugyan az utolso el jöveteléről akristusnak, kezdi el oktatásit, azon okból, hogy a penitentziára indittson bennünket, meg tekéntetvén velünk az Isten iteletit. 2. hogy ohajttsuk. a kristus utolso el jövetelét., mint a büntöl valo meg menekedésünknek idejét.

K Mit cselekeszik még az anyaszent egy ház. hogy a penitentziára indittson minket azokban az időkben?

F Azokat az oktatásokat olvastattya nekünk, amelyeket ada a sidoknak a kristus elöl jároja, keresztelő szent jános. hogy őket a penitentzia által. akristus fogadására készittse.

5 Articulus
Karátson Napjáról.

K Micsoda napon szentelik a kristus születését?

F Huszon ötödik decembris. karátson napján st aug lib 4. de trinitate Cap 5.

K Mit kíván töllünk az anyaszent egy ház. azon a napon?

F. Hogy imádjuk a kristust: mint gyermeket, hozzája nagy háláadásal legyünk. nagy figyelmeteséggel halgasuk az oktatásit mellyeket ad a kristus születéséről.

K Mire kell figyelmeznünk. akristus születésében?

F Arra hogy ő utozásban jöt evilágra, éjfélt tajban., bethlehembben egy istáloban, és az esztendőnek. leg keményeb idejében

K Miért volt utozásban a Boldogságos szüz. mikor a kristust evilágra hozta.?

F Mert kételenítették. Augustus Császár parancsolattyára. bethlehembben menni, az Isten azon pogány császár által. akarta bé tölteni a jövendőléseket. a melyék. meg mondották. hogy a Messiásnak bethlehembben kelletnék. születni. továbbá. a kristus. azt is akará ezzel. hogy nekünk. ez oktatásunkra lenne. mikae 5. 2.

K Micsoda oktatást akart akristus nekünk adni ezáltal?

F 1. Hogy engedelmesek, alázatosak legyünk, és hogy ugy tekintsük magunkot eföldön mint idegeneket: és utozókat. 2 hogy szeresük a szegénységet. és meg vessük agazdagságot, becsületet., és az előmenetelt. 3. hogy szeresük a sanyaruságot, és meg gyözzük. a kényeségre valo hajlandoságot tit. 2. 12.

K Miért akarta a kristus. utozásban. és sanyaruságban születését?

F Mert még születésekor ellene akara állani a test kívánságinak, a szemek bujálkodásinak. és az élet kevélységinek,

K Miért állot ellene a kristus ezen három kívánságnak?

F Mert még születésekor akará a vétket gyökeriből ki irtani, hogy azután aző példája oktatásokra lenne az embereknek

Magyarázat

A kristusnak minden oktatása, és tselekedete nem egyéb végre tzeozot, hanem hogy arosz kívánságoktól el távoztasson minket, és egyedül az istent szerettesse velünk. nem is adhata ennél hasznosab oktatást. az embereknek. jaj annak a ki ezt nem követi, jaj annak aki azt becsüllí. szereti és keresi a mit akristus meg vetett.

K Miért mondanak három misét. karátson napján?

F Ez még az Anyaszent egy haznak régi szokásától maradot. mivel az előtt. a nagy innepeken egy néhány miséket mondottnak. mert mindenek nem lehettenek volna jelen csak az edgy misén. ugyan egy pap is mondotta azokat amiséket. vagy pedig azt is el mondhatni. hogy a három misében. akristusnak három féle születését tisztelik.

K Mellyek azok a három féle születési az Isten fiának?

F Az Isten fia öröktől fogva születet az ő Attyának kebelében. időben születet a Boldogságos szüz méhében. és minden nap születik lelki képen az ő hiveinek szivekben, ahol lakozik kegyelme által. mondgya szent pál. ephes. 3. 17.

K Mellyik születésit szentelik az éjfélkori misében?

F Az ő időbéli születésit. ugyan az oltáron is vagyon akristus éjfélkor. valamint a jászolban volt bethlehemben ugyan azon tályban.

K Micsoda lélekben kel jelen lenni az éjfélkori misén?

F Imádnunk kel az istáloban születet kristust.

K Mellyik születésit tisztelik aregeli misekor?

F A reggeli mise arra rendeltet, hogy tisztellyük. akristus születésének ki nyilatkoztatását. a pásztoroknak., azért ebben a misében tisztelhetjük. az ő hiveinek szivekben valo lelki születésit is.

K Micsoda lélekben kel jelen lenni aregeli misén.

F. Imádkyuk az ujjonon születet Jésust, a pásztorokal és az angyalokal együt. kik ének szoval dicsérék mondván. Dicsőség menyben Istennek. békeség földi népeknek. jó akaratu hiveknek.

K Mellyik születésit tisztelik aharmadik misekor?

F Mint hogy az anyaszent egy ház. a harmadik misekor a szent jános Évangyéliumának. a kezdetit olvastattya, ahol az Isten Fiának. az Attya kebelében öröktől fogva valo születése olly csudálatosan fel vagyon téve, és hogy azon misében a szent pál sidokhoz irt levelének első részit olvastattya. a melyben ugyan ezen igazság. nyilván ki tettzik. ugy lehet tehát ezt a harmadik misét tekinteni., mint akristus Isteni születésének meg szentelését.

K Micsoda lélekben kel jelen lenni ezen a misén.?

F. Imádkyuk az Angyalokal. és a szentekel együt az Istennek fiát, és adgyunk hálákat néki az emberekhez valo jó téteményiért. mivel az angyalok imádkák ötet. mihelyt születék mondgya szent pal. hebr. 1. 6.

K Tartozunké három misét halgatni karátsonkor?

F valo hogy eleget teszünk az anyaszent egy ház parancsolattyának hogy ha ahárom közül edgyet meg halgatunk. mind azon által azt jovallya hogy mind a hármat meg halgassuk.

6 Articulus.

A kristus környülmételkedéséről

K Micsoda napon illik a kristus környülmételkedésének innepét.?

F karácson után nyolczad napal. az esztendőnek első napján.

K Micsoda a környülmételkedés?

F Ez az ó törvénynek ollyan Ceremoniája., a melyet követtek minden férfiu gyermekekel. születések után nyolczad napal

K Miért rendeltetett vala ez a Ceremonia.?

F Hogy az Isten népe meg különböztessék. az egész földön lévő népektől.

K Mikor rendeltették ez a Ceremonia?

F Mikoron az Isten szövetséget tett ábrahámal. a környül metelkedés. jelül lett. ennek a szövetségnek.

K Mitt jelente kivált képen. a környül metelkedés?

F Azt hogy az emberi nemzetnek eredete tisztátalanná lett. az eredendő vétékért. s. aug. tract. 30. supr. s. joan.

K A kristus nem vala tehat alája vettetve ennek atörvénynek?

F. Igen is. nem. mert ő maga vala a szenttség.

K Miért akará tehát az alá vetni magát?

F Mert avétkes embernek formáját vévén magára. a mi vétkeinkert akara szenvedni, hogy azokat el töröllye vérével. phil. 2. 7.

K Micsoda nevezetes dologra kel vigyáznunk a kristus környülmételkedésekor?

F A sidok szokása szerént. a környülmételéskor. nevet adnak vala azoknak kik környülmételtek, valamint a keresztényeknél nevet adnak a kereszttségben, ezen a napon adák a kristusnak a jésus nevet, a mely meg váltot. teszen. valamint Gabriel angyal meg mondotta volt a Boldogságos szüznek. hogy ezen a néven neveztessek.

K Nagy névé a Jésus név?

F Szent pál azt mondgya hogy Jésus neve előtt, mind az égben, mind a földön, mind a pokolban, meg kel hajolni minden térdnek. phil. 2. 10.

K Miképen kell illenünk ezt az innepet?

F Az esztendő kezdetin meg kel magunkot ujitani az Isteni szolgálatban., magunkot arra kell szoktatni, hogy nagy tisztelettel hijuk segítségul. a Jesus szent nevét. és legyünk azon hogy lelki képen. környülmételkedtek lehesünk

K. Miben áll a lelki környülmételkedés?

F Abban hogy el távozunk arosz hajlandóságoktól. és ellene mondgyunk arosz kívánságoknak, egy szoval, valamint szent pál mondgya, *meg tagadvan ahitetlenséget. és avilági kívánságokat, mértékletesen. és szentül éllyük. ejelen valo világon. várván azt a boldog reménséget, és ama nagy Istennek, és a mi meg tartonknak. a Jesus kristusnak dicsöséséges meg jelenését.* tit 2. 12.

7. Articulus.

A Kristus Epiphániájáról. melyet viz keresztnek nevezik.

K Micsoda innepet szentelnek hatodik januárj?

F A kristus Epiphániáját.

K Mit téssen ez a szó Épiphánia?

F E görög szó. mely téssen. meg jelenést. vagy ki nyilatkoztatást. s.aug.serm: 64. de diversis.

K Miért nevezik ezt az innepet Épiphánianak?

F. Mert azon az innepen három titkot szentelnek., a melyek által. nyilatkoztatta ki az embereknek akristus azö dicsöségét,

1. A mágusok bethlehemben való meneteleket a krisztus imádására. 2. A krisztus szent jános által való kereszteltetésit., 3 a lakadalomban tett tsuda tételit a krisztusnak. aviznek, borrá való változtatását.

K kik valának a mágusok?

F Nap keleti pogány philosophusok., akiket közönségesen királyoknak nevezik. noha tellyeséggel nem tudhatni micsoda renden lévőek valának. de azt el hitethettyük magunkal hogy nagy urak valának, ugyan ezt is tarttyák sokan a szent irás magyarázok közül, hogy pediglen királyoknak nevezik. azt a prophétiákra való nézve tselekeszik.

K Tudgyuké számát a mágusoknak.?

F szent leo. azt tarttya. hogy hárman voltak, de azt bizonyosan nem tudhatni.

K A magusok neveit tudgyáké?

F A mit némely auctoroknak tettzet irni a mágusok nevek iránt, a bizonytalan, jób meg vallani hogy nem tudgyuk neveket

K Miért jövének imádni a krisztust?

F Mert meg üsmérék az Isten sugarlásából. és az uj tsillagnak támadásából hogy ő volna a mennyeknek, és a földnek királlyá.

K Hová menének a magusok akrisztust imádni?

F. Bethlehemben ahol születet volt

K Honnét tudták ők azt hogy a krisztus bethlehemben születet?

F Jerusalemben érkezvén. a papi fejedelmektől. meg tudák. hogy a Messiásnak bethlehemben kell születni a proféták szerént.

Magyarázat

Az Isten Jerusalemben küldé amágusokat, akarván azt. hogy a sidó papoktól tudakozák meg az igazságot. és azután mennyenek a krisztushoz., ebből világosan ki tettzik. hogy tsak az anyaszent egy ház szolgaitól akarja az Isten hogy az emberek. tanitassanak az üdvességnek uttyára.

2. A sidópapok meg tanították arra a magusokat hogy hól kellene keresni a messiást. de ő magok oda nem menének vélek., rettentő jele vala ez, annak a meg vettetésnek. a melyben esének. idővel. mikoron pediglen az urnak szolgálai azt nem tselekeszik a mit predikálnak, akkor amágusokat kel követnünk.. élven avilágositással. melyet az urnak szolgálai adnak., de nem kel őket követni szokásokban mondgya a krisztus. matt. 23. 2.

K Mi vezeté a magusokat bethlehemben?

F A mely tsillagot láttak vala nap keleten., ugyan azon tsillág vezeté őket jérusalemtől fogvást., mind addig a helyig ahol volt a krisztus. és őt meg állapoték.

K Mit tselekedének a mágusok, mikor meg találák a krisztust?

F Mindgyarást imádnak őtet, és nékie ajándékat adának. aranyat, temjént, és myrhát. aranyat mint királynak, temjént mint Istennek, myrhát. mint halando embernek.

K Micsoda lélekel kel szentelnünk ezt az innepet?

F. 1. Hálaadást kell adnunk az Istennek, hogy minket pogányokat ingyen való kegyelmeségből a kereszténységre hívott, holott a szidokot. és annyi sok népet., az ő vakságokban elhagyta. rom. 9. 10. s. aug. serm. 199. supr. epiph.

2. Imádnunk kell a Krisztust. valamint a magusok, és áldozatul kell neki ajánlani minden jóvainkot., a melyeket jelenti az arany. az imádságinkot. melyeket jelenti a temjén. és áldozuk fel rossz hajlandóságinkot. melyeket jelenti a myrha. a melynek keserősége jelzi a szenvedést. s. bern. serm 3. supr. epiph.

8. Articulus.

Gyertya szentelő Boldog Aszszony Innepéről.

K Micsoda innepet illenek. 2. februáriusban.?

F A Krisztusnak a templomban való bémutatását, és a Boldogságos szűznek béavattatását.

K ki által, és miért mutattatott bé a Krisztus a templomba. és micsoda időben volt a.?

F A Krisztust, a Boldogságos szűz mutató bé a templomba születése után negyven napal. hogy a Mojszes törvényének eleget tette., a mely parancsolja a szidoknak, hogy az első fiak a templomban az Istennek bémutatassanak a szüléjük által, és ugyan azok által meg is valtatassanak.

K Miért adá az Isten ezt a törvényt?

F Hogy a szidok reá emlékezzenek, hogy a midőn az atyákat meg szabadította egyiptumból., az egész egyiptum bélieknek. első szülötteit meg ölé, és a szidokét mind meg tartá;

K Mi tselekedet a Krisztus. mikor a templomban bémutattatott?

F ő magát ajánlá az ő Attyának., az Istennek, áldozatul. hogy ötöt meg engesztelné. hebr. 10. 6. 7.

K Micsoda nevezetes dolog történék még azon időben?

F Edgy szent öreg ember., és edgy szent özvegy asszony, a Krisztus Jésust, messiásnak üsmérék lenni.

K Mit tselekedék. simeon?

F A Krisztust ölében vévé. és nagy örömet áldá mondván, Mostan bocsátod el uram szolgátot békeséggel. ate ígéréted szerént, mert látták az én szemeim. ate udvezitődöt. &c.

K Mit tselekedék Anna?

F Jövendőlélek lévén ebben az özvegy asszonyban a Krisztusrol beszéllé mind azoknak, kik varják vala az Izraelnek meg szabadulását.

K Mit értesz a Boldogságos szűz béavattatásán.?

F Értem azt a Ceremoniát amely alá akará magát vetni hogy a Mojszes törvényének eleget tette., a mely parancsolja az asszonyoknak el menni a templomban tisztulásnak okáért. mihelyt a Gyermekek ágyból fel szabadulnak

K Miért volt ez a tisztulás?

F Ez olyan törvény béli szokás vala. a mely jelenté. hogy ami születésünk. ádám esetitől fogvást. tisztátalanság, és átok.

K Ez a törvény nem illeté hát a Boldogságos szűzet.

F Igen is nem, mert semmi tisztátalanság. meg nem illette a krisztus születését. se a Maria születését. s. bern. serm. de purifi.

K Miért veté hát ezen törvény alá magát a Boldogságos szüz.?

F Alázatoságból. és a jó példa adásnak kedvéért.

K Mit cselekesznek vala a sidó asszonyok a templomban hogy meg tisztuljanak?

F A törvény azt hagyta nekik., hogy a gazdagja azon anapon az Istennek áldozék egy esztendő bárányt, egy galambot. vagy egy gerliczét: és a szegénye. két gerliczét. vagy két galambot.

K Mit ajánlot a Boldogságos szüz.?

F A szegények áldozatját. mert szegény vala. luk. 2. 24.

K Micsoda lélekel kell szentelnünk ezt az Innepet?

F Ajánlanunk kel magunkat az Istennek, főképpen a Mise alat hogy mindenkor az ő akarattját követhessük.

2. kövessük Máriának alázatoságát. és engedelmeségét.

3 kövessük szent siméonak szorgalmatoságát, a melyel vala a krisztushoz. hogy tsak a krisztust ohajtsuk.

4. tekéntsük a krisztust ugy., mint világóságunkot. és dicsőségünket. és kérjük hogy világosítson meg minket.

5. kövessük ajövendő mondó Annát., és szeresük valamint ő a templomban valo lételt., és a krisztusrol valo beszélgetést.

K Miért szentelnek gyertyát azon a napon?

F Az anyaszent egyháznak. az a szokása, hogy meg szentellye mind azt, amivel élni szokot Cérémoniájiban. ennek az okát másut bövebben meg mondgyuk. amái innepnek egyik Cérémoniája a., hogy a hiveknek égő gyertyát osztogatnak. azt a processio. és a Mise alat a kezekben tarttyák., hogy meg mutassuk azzal., szent siméonal örömben valo léteket. aki is akrisztust ölében tartván. monda. hogy eza gyermek a népeknek világósága. és Izraelnek dicsősége.

K Miért járnak processiot ezen a napon?

F Annak az okát meg fogom mondani. hogy miért rendelte az Anyaszent egy ház. a processiokat vasárnapokon és innep napokon., a mái processioiban pedig elönkben teszi., a Boldogságos szüznek a templomban valo menetelét ölében vivén aző szent Fiát.

9 Articulus

A Nagy hétről. először. virág vasárnaprol.

K Az Anyaszent egy ház. mikor szenteli leg különösebben a krisztus szenvedésinek titkait?

F Noha az Anyaszent egyház az egész böjtön az üdveztőnek szenvedésiben foglalatoskodgyék is; de leg inkább a nagy héten. szenteli azon titkokat

K Miért nevezik ezen hetet nagy hétnek?

F Azért hogy ezen a héten tölt bé a mi válttságunknak nagy titka.

K Mit kel cselekedni. hogy ezt a szent hetet, szentül tölthesük?

F. szorosabban kel böjtölni. hogy ha lehet. 2. az imádságot inkább kel gyakorolni. 3. A kristus szenvedésiről minden nap kel elmelkedni. 4. A szenttségekhez kel készülni, 5. Az Isteni szolgálatokon jelen kell lenni a mennyiben lehet

K Micsoda titkot szentel az anyaszent egy ház. virág vasárnapján.?

F A kristusnak, Jerusalemben dicsőségesen való bé menetelét. szenvedése előtt hat napal.

K Mi formában lett az a bé menetel.?

F A kristus számon mene bé avárosban zakariás profetiája szerint, a nép, és a gyermekek eleiben menvén. ágakat hintének az utra., és köntösöket le terítették., nagy öröm szoval kísérek ötet. tartván ágakat kezekben zak. 9. 9. matth. 21. 1.

K A kristus miért üle számára.?

F Azon kívül. hogy a profetiákat bé akará tölni. a számára ülven, azt is meg akará nekünk mutatni az által. hogy meg vetné az emberi nagyságokat. és evilági dicsőségeket

K Mitől volt. hogy tsak a köz nép mene a kristus eleibe?

F Hogy észre vehessük ez által. hogy a nagy renden lévők, és a gazdagok, nem erdemlik kevélységek miatt, hogy részt vegyenek a kristus győzedelmében. és hogy az Isten szereti az edgyűgyűeket, és az ártatlanok dicséret adását.

K Micsoda kiáltást mond vala a nép utánna?

F. Hosánna. a Dávid Fiának. áldott légyen. a ki jött az urnak nevében, hosánna a magosságbeli Istennek. ez a szó hosánna. térszi, légy segítségel. vagy, üdvözet.

K Miért szenteltet ágakat az Anyaszent egyház ezen a napon?

F Hogy meg emlékezzünk arról, amit a sidok tselekedének a midön ágakkal menének a kristus eleiben, hogy mi is tiszteljük a kristus győzedelmesen való bé menetelét jerusalemben. hasonló Cérémoniákkal., mivel a processiókor. mindennek ágg vagy a kezében.

K Midön a processio vissza tér. miért ütök meg három szor akaput. és végtire a kapu meg nyílik?

F Hogy meg emlékezzünk arról. hogy a mennyeknek kapuja bé vala zárva mind addig. valamég a kristus azt meg nem nyitá nekünk. halálának érdeme által.

10 Articulus

Nagy tsötörtökről és Nagy péntekről.

K Mi cselekedék. a kristus nagy tsötörtökön?

F Az apostolinak lábokat meg mosá; a szenttséges Eucháristiát rendelé és azon éttzaka későn a sidok meg fogák, és egész éttzaka sokat szenvede

K Miért szentelik a szent olajakot ezen a napon?

F Mert a nagy szombat való solemnis kereszttségekhez szükséges.

Magyarázat.

Hogy ezt a feleletet meg lehesen érteni. azt meg kel tudni, hogy régenten mikor a püspök. Ceremoniával keresztelt. elsőben. mindenkor meg szentelte. a szent olajakot, valamint mostanában meg szenteli apap a sőt. valahány szor keresztel., nagy szombat. és pünkösöd előtt való szombat, a Ceremoniával való keresztelésekre voltak rendeltetve., nagy szombat a

Mise előtt kereszteltek., valamint mostanában is cselekesznek, azért a Catecuménusok olaját nem lehet meg szentelni azon napon., se az előtt való napon, mivel miset nem mondtak nagy pénteken., most sem mondanak., szükséges volt tehát nagy tsötörtökön meg szentelni az olajakot az ótától fogvást. ez a szokás bé vétetödöt. hogy csak nagy tsötörtökön szenteljük meg a szent olajakot, egész esztendőre. és ez a szokás végtire törvényé lett.

K Miért nem harangoznak nagy tsötörtöktől fogvást. nagy szombatig?

F Az anyaszent egyház. meg akarván. tartani ezt a régi szokást. olyan formán kívánja. a híveket ezen akét napon a templomba hini. valamint hitta őket. minek előtte még harang nem volt, hogy nem harangoznak, azt is mondhatni, hogy az által az anyaszent egy ház. jelenti nagy szomorúságát.

K Miért járvák a templomokat nagy pénteken.?

F Annak emlékeztire. hogy a kristus külömbféle helyeken szenvedet, úgy mint az olaj fák hegyén. Caiphásnál. pilátusnál., hérodesnél. a Cálvaria hegyén. és sok féle személyektől, úgy mint a maga tanítványtól, a sidoktól. a pogányoktól. a papoktól. a néptől. és avitézektől.

K Miért tarttyák. meg más naprá a szent sácramentumot?

F A Communionra. mert nagy pénteken az anyaszent egyház a Misének szent áldozattyát nem ajánlja

K Miért nem ajánlják. a Misének szent áldozattyát nagy pénteken.?

F E még arégi szokástól maradt mivel az előtt nem volt szokás misét mondani böjt napokon., még mostanában is nem mondanak mediolánumban a nagy böjti péntekeken, és a görögöknél. nagy böjtben, tsak szombatokon. és vasárnapokon mondanak.

K Mit kel tsinálni nagy pénteken?

F A kristus szenvedéséről kel elmelkedni, ő réája való nézve. szenvedni kell. és szorosabban böjtlöni, az anyaszent egy házal együt imádkozni kel. minden emberekért., a kereszt imádásra nagy tisztelettel el kel menni.

K Miért imádkozik az anyaszent egyház. ezen a napon minden renden lévő emberekért. még a sidok. és ahitetlenekért is?

F Meg akarja mutatni hogy a kristus minden emberekért holt meg, és meg akarja nekik. nyerni. halálának erdemit. 2. Cor. 5. 14. 15.

K Miért mondád hogy nagy tisztelettel kel akereszt imádásra menni. nem bálványozásé akeresztet imádni?

F Ez a szó *adoratio* a deák. nyelven. nem teszen egyebet hanem le hajolást. köszöntést. való hogy ezen a napon le kel borulni a kereszt előtt, de nem azért hogy a fát imádjuk, hanem a kristust a ki arra volt feszítve., ez az anyaszent egy ház tanítása. nem is lehet káromlás nélkül neki más tanítást tulajdonítani [tulajdonit tani], erről már szollottunk az első parancsolatban

K A három matutinum alatt. miért tesznek az oltár eleiben három szegeletű gyertya tartot a melyen sok gyertya léven, mindenik soltár után el oltanak edgyet?

F E még az anyaszent egy házának régi szokásától maradt, mivel a nagy héten., sok régi szokásokat meg tartottak.

Régenten. az oltárookra gyertya tartokat nem tettek. még most is vannak olyan templomok, a hol soha sem tesznek, mind azon által. a templomokban., lámpást, és gyertyát gyujtani; a legg

elsőbb, és legg régieb szokás: az egész világon lévő anyaszent egyházban amint ezt meg fogjuk mutatni.

Az előtt. a lámpásokat vagy fel függesztették. vagy pedig a gerendákra rakták. a mely gerendák a Chorus felet végig értek. vagy pedig az oltárhoz közel. magos gyertya tartokra tették., a mellyek mindenkor helyben maradtanak, ezek a gyertya tartok sok féle formára valának tsinálva. némelleyek. kereszt formára. némelleyek három szegeletre., némelleyeknek sok ágai valának, ezeket a gyertya tartokat. és lámpásokat., az éttzakai Isteni szolgálatra gyujtják vala meg. szükségből. és napal meg nem gyujtották. hanem a nagy innepekben misekor. a nagy Innepekben pedig az éttzakai officium. viradtig tartot. mert nagy halkal éneklették. és amint világosodni kezdet a templomban, az gyertyákat is ahoz képest óltották el.

Tehát a régi szokásnak meg tartásáért teszik az oltár eleiben. a három szegeletű gyertya tartot a sok gyertyával. és hogy azokat lassanként oltyák el.

Nemelleyek pedig ezt a Ceremoniát lelki értelemre magyarázák. mondván. hogy az egymás után el oltot gyertyák az apostolokat, és akristus tanítványit jelentik akiket is a kristus a világ világosságának nevezi., és akik el szaladván. el széledének. mikor akristust meg fogák.

K Miért szoktak zörgést csinálni az officium után. ezen ahárom napon?

F E még a régi szokástól maradt., mert apap, az officiumnak avégin. meg ütötte vagy a könyvet, vagy a széket., hogy azal jelt adgyon anépnek. hogy az Isteni szolgálatnak vége vagon. és ki ki el mehet, de anagy innepekben mikor atemplom tele volt népel. egy néhány szor kellett meg ütni a széket., hogy mindenek meg halhassák., a romai breviárium. tsak egy kevés zörgést mondgya hogy tegyenek., sit fragor, et strepitus aliquantum. hogy pedig anép oly nagy zörgést tsinál. a bizonyos hogy nem régi szokás. Némelleyek pedig azt tartják. hogy az a zörgés, azt a fel zendülést jelenti, a melyben volt. az egész föld akristus halálakor; eszép áitatos gondolat, tsak annyira ne mennyen, hogy meg engedgyék a templomban valo székeket. és padokat el törni a gyermekeknek

K Miért foszttyák meg az oltárokot azokon a napokon.?

F. Ez is még arégi szokástól maradt, mivel az előtt meg fosztották az oltárokot minden nap a mise után. de már régtől fogva vagon hogy ennek a Cérémoniának lelki értelmet adtanak., mondván. hogy a kristus. akit az oltár jelent, meg fosztatot köntösétől szenvedésekor ugyan ezért is foszttyák meg az oltárokot és mondgyak el. a huszon edgyedik soltárt. a melyben ezek a szók vannak. Fel osztották magok között az én ruháimot, és az én köntösömrre. sorsot vetének.

11. Articulus Husvét Napjáról.

K Micsoda napon szentelik a kristus fel támadását?

F Vasárnapon. a mely mindgyárt követi a tizen negyedik napját a mártiusi holdnak

Magyarázat

Nagy vetekedések voltak az előtt az anyaszent egy házban a husvét napja iránt, a Nicaei Concilium generále 325. esztendőben. el végezé hogy a Romai anyaszent egyház szokása szerént. mindenüt husvét napja lenne az első vasárnapon. mely mindgyárt követi a tizen negyedik napját. aholdnak a tavaszi aequi noctium után. de hogy el kerüllye a sok féle változást. mely származhatnék., az ástronomiai Calculusokbol. az aequinoctium iránt, a Szent Concilium. martiusnak huszon egyedik napjára rendelé az aequinoctiumot, ugyan ettől is

vagyon, hogy a husvéti Innepe, és a több innepek melyek attól függenek. és a melyeket változó Innepeknek nevezik. némelykor hol elébb. hol hátrább esnek.

K Miért nevezik ezt az Innepet husvétnak páschának?

F Tsak éppen ami nyelvünkön hogy husvétnak hívják. azért hogy már szabad húst enni azon a napon, mivel más nyelveken nevezik, páscha, az az által menetel, a sidoknak meg kellett emlékezni ezen anapon, hogy az angyal meg ölé egész égyptumban az első szülötteket, által menván pedig a sidok kapuja előtt, nem bántá őket., azután az égyptumból való ki menetelekről, és a farao rabságából való meg szabadulásokról.

A keresztények pedig a kristus fel támadásának emlékezetit szentelik azon a napon, az az ahalálból. az életre való által menetelit. a mely által menetel meg győzé az ördögöt, minket az örökös haláltól meg menté. és nekünk. meg nyitá a mennyeknek kapuját.

K Miért illik ezt az innepet olyan nagy Cérémoniákkal?

F Mert a mi válttságunknak. és az Istennel való meg békéltetésünknek. munkája. azon anapon tellyesedet bé., *a kristus a mi büneinkért halálra adatot., és fel támadot ami meg igazulásunkért.* rom. 4. 25. ezt az innepet három nap szokás illeni, hogy meg mutassák, avigasságot, mind pedig hogy meg hálállyák a jó téteményt. melyet meg érdemlet nekünk a kristus fel támadásával, régenten egy hétig illették..

K. Mit kel tselekedni. hogy jól. és az anyaszent egyház akarattya szerént. lehessen szentelni ezt az innepet?

F. Nem a hus ételnek kel örülni. hanem a fel támadot kristusnak, ötet imádni kel., és néki hálákot adni. annyi jó téteményiért, és annyi sok szenvedésiért., és fel kel támadnunk akristusal. Coloss. 3. 1.

K Hogy kel a kristusal fel támadni.?

F Ugy valamint a kristus. vegyünk mi is új életet magunkra, hogy többé meg ne halyunk. rom. 6. 9.

K Miben áll. az az új élet?

F. Hogy ellene mondgyunk avéteknek, és tsak egyedül az Istennek élyünk.

K Honnan tudhattyuk meg mi azt. hogy ellene mondottunk avéteknek?

F Akor ellen mondottunk avéteknek mikor azt nem szerettyük, és az arra való alkalmatoságot is kerüllyük.

K Honnan tudgyuk mi azt. hogy tsak az Istennek élünk?

F Akor az Istennek élünk. mikor meg vettyük azokat, a miket avilági emberek szeretnek. és keresnek, úgy mint, améltóságokat gyönyörüségeket. tziifraságokat, és mikor tsak az oda fel valokat ohajttjuk. Coloss. 3. 1.

K Micsoda a menyei dolgokat ohajtani?

F Tsak egyedül az Istent kel szeretni, az imádságokat: a jó olvasásokat., az Isteni szolgálatot. a prédikációt. és avaloságos áitatoságot

K Miért imádkoznak fent álva. a husvéti időkben.

F. Azzal az örömet akarják meg mutatni: és a jelenti a kristus fel támadását. Can 20. Conc. Nicae..

12. Articulus

A kristus Menyben meneteléről.

K Mikor szenteli az anyaszent egy ház. akristus menyben menetelét.

F Negyven napal husvét után. mivel akristus fel támadása után. negyven napig marada eföldön.,

K Miképpen kel szentelni a kristus menyben menetelét?

F Imádni kel akristust, mint közben jaronkot. és szószóllonkot hozzája kel emelni szívünket., tekinttsük az eget. ahová a kristus dicsőségesen fel ment., valamint hazánkot., és a földet úgy mint bujdosásunknak helyit. és készülyünk az apostolokal együt., hogy alázatos szivel vehesük a szent lelket.

13. Articulus

A Pünkösöd Innepéről.

K Micsoda nap szentelik a szent léleknek le szállását?

F Pünkösöd napján. ötvenedik napon husvét után. ez a szó pentecostes. téssen. ötvenedik napot

K Mely tályban szálla le a szent Lélek az apostolokra?

F. Kilencz ora tályban reggel. act 2. 15.

K Hol valának akor az apostolok?

F Mind edgyüt valának imádságban, a Boldogságos szüzel. és más több szent Aszszonyokal., és több jérusalemben lévő atyafiakal. act. 1. 14.

K Miképpen szálla le reájok a szent lélek?

F. Igen nagy zugás hallaték, és látának mint egy tüzes nyelveket., a mely le szálla mindenikére közüllök, azonnal bé töltetvén szent Lélekel, minden féle nyelveken kezdének szollani. és tsudákat tettek, egy szoval uj embereké lettenek. tellyesek böltseségel. világóságal. és buzgoságal.

K A sidok veveké észre ezt a nagy tsudát?

F Igen is. mert éppen abban az időben jérusalemben gyülekeztenek vala a sidok. a világnak minden részeiről. pünkösöd napjára. és azon igen tsudálkozának, hogy ki ki a maga nyelvén hallaná szolni az apostolokat., és sokan meg is térének közüllök.

K Micsoda napon volt a sidok pünkösödye?

F valamelyen a miénk. husvét után ötven napal. ez nálok igen nagy innep vala.

K miért vala ez olyan nagy innep a sidoknál?

F Mert azon a napon, az az. ötven nap után; az első husvét. vagy is egyiptumból való ki menetelek után., a sinai hegy alatt, a meny dörgés, és villámás közöt. adá ki nekik az Isten Moyses által. akő táblákra írot törvényt, ugyan ezen a napon szoktak vala ujj buzából süöt kenyeret az Istennek ajánlani.

Ez az ő pünkösödyök, a mienket jelentette mert. 1. ugyan azon anapon szálla le a szent lélek, hogy az Istennek törvényét, nem a kö táblákra, hanem az apostoloknak, és ahiveknek. szivekben írja., és hogy őket bé töltse, nem félelemel hanem Isteni szeretettel. 2. Az

apostolok is ujj lelki gyümölcsöt ajánlának azon a napon az Istennek., mivel a szent péter. első predikálására. három ezer ember tére meg. act. 2. 41.

K Micsoda elmével kel szentelni ezt az innepet?

F Elmélkednünk kel ezekről a nagy dolgokrol., 2. Imádnunk kel a szent lelket; és kérnünk, hogy bennünk is azt a kegyelmét tselekedgye. valamint az apostolokban., az az. hogy szívünkben írja, az Isten törvényit, azt velünk szerettesse, és követtesse,. 3. gondollyuk meg hogy ezen a napon formálta. akristus az ő anyaszent egy házát. tellyesítette bé az ő titkait. és végezte el az ő nagy munkáját. s. aug. serm. supr. pentec. et s. leo..

14. Articulus

Ur napjáról

K Mikor szentelik a szenttséges Eucharistiának Innepét?

F Szent Háromság napja után. valo első tsötörtökön.

K Miért nem szentelik ezt a napot nagy tsötörtökön. mivel azon anapon rendeltetett aszent Eucharistia?

F Noha az anyaszent egy ház szenteltye az Eucharistiának rendelését nagy tsötörtökön, de mint hogy azon anapon az urnak szenvedéséről valo dolgokban foglalatoskodik. annak okáért más tsötörtököt választot hogy különösön szentelhesse ennek a nagy titoknak emlékezetét, azért is választotta pünkösöd. hete után valo első tsötörtököt., mert pünkösödkor, az anyaszent egy ház fel állításának innepét szentelvén. illendő volt mindgyárt. pünkösöd után. szentelni ennek a nagy titoknak emlékezetit, a mely táplállya, erősíti. és élteti az anyaszent egy házát.

K Miért rendelte az anyaszent egyház ezt az innepet?

F Hogy ellene állyon azoknak. kik a szent Eucharistia ellen támadának.

Magyarázat

Negyedik Orbán pápa rendelé ezt az innepet. 1264 esztendőben. hogy ellene allana azoknak., kik tagadák a kristusnak az Eucharistiában valóságosan jelen valo létit. ezeket a káromlásokat. meg ujították a mi időnkben zuinglius, kalvinus. és más több sacramentariusok. Baronius. supr. an. 1004. 1028. 1035. 1059. 1079. 1088.

K Miért rendelte az anyaszent egy ház ezen anapon. a nagy Ceremoniával valo processiot. ahol a szent Eucháristiát hordozzák

F Hogy meg szenteltye azt a gyözedelmet., a melyet a kristus vétetett. az ő anyaszent egy házával. azokon, kik ez ellen a titok ellen tanítottak.

K Micsoda elmével kel jelenlenni azon aprocession?

F Tsendeségel. és alázatoságal kel lenni., imádni kel akristust a szenttségben.. örülni kel gyözedelmeségén. hálákot kel néki adni a hitért. és az ajándékiért., mellyeket nekünk adot.

15 Articulus

A szentek Innepeiről. leg először. a Boldogságos szüz. fogantatásáról.

K Mit hisz a szentek innepeinek?

F E szerint nevezik azokat a napokat, a melyeket az anyaszent egy ház. az Istennek szenteli a szentek emlékezetire. s. aug. lib 2. faust. Cap. 21.

K Régi szokásé az anyaszent egy házban. a szentek innepeit szentelni?

F A martyrumok innepeit szentelni, a még apostoli traditio. a több szenteknek pedig innepeit azoknak. példájára rendelték. de ezek nem olyan régiek. tertul. de coron. cap. 3. s hier. supr. cap 4. epist ad gal. s. aug. supr. ps. 63. et 88.

K Mit kíván mi töllünk az anyaszent egyház az innepekben?

F Hogy az Istennek hálát adgyunk. a szentekkel tett kegyelmeséigiért., hogy kövessük az ő példájokat, és hogy nekik esedezünk. s. aug. libr. 10. de civit dei cap. 4. serm. 115. de diversis.

K Micsoda szenteknek az innepeit illi az anyaszent egy ház?

F. A Boldogságos szüzét, az Angyalokét. keresztelő szent jánosét, az apostolokét, az Évangyelistákét, a martyrumokét. a szent püspökökét. a szent Confesorokét. a szent szüzekét., a szent házasszonyokét., vagy özvegyekét. vagy penitentzia tartokét.

K Mellyek a Boldogságos szüznek innepei, a mellyeket tartozunk meg szentelni?

F Fogantatása, születése. meg tisztulása. látogatása. és fel emeltetése. már szollottunk az annunciációról., és ameg tisztulásról

K Mikor szenteli az anyaszent egyház. a Boldogságos szüz fogantatását?

F. Decembernek. nyolczadik napján.

K A Boldogságos szüz. eredendő bün nélkül fogantatotté. és makula nélkül volté fogantatása.?

F. Ezt így tarttyák közönségesen de az anyaszent egy ház. erről a kérdéstről nem végezet. Bulla. Grave nimis. sext. 4. pap. anno. 14. 83. Conc. trid.. sess. 5. supr peccatum origi.

Midön avétekről. vagyon a szó. szent agoston azt akarja hogy semmiképen ne beszéllyenek a Boldogságos szüzzről., azért mert nagy tisztelettel tartozunk az ő Fiának, mi urunknak s. aug. libr. de natura. et de gracia. cap. 36.

K Azok kik azt tarttyák. hogy a Boldogságos szüz. eredendő vétek nélkül volt. nem ellenkezneké a szent írásal. mely azt mondgya. hogy minden emberek vétkeztek Ádamban:

F Ki tettzik a szent írásból, hogy az ilyen közönséges propositioknak mint e, lehet exceptioja. és nem lehet vakmerőnek mondani azt. aki valamely exceptioval áll., hogy ha azt az anyaszent egy háznak engedelmeiből tselekeszi.

K Hogy ha a Boldogságos szüz. vétek nélkül fogantatott. a kristus tehát néki nem meg váltoja?

F A kristus igen is az ő meg váltoja, mert tsak egyedül a kristus kegyelme oltalmazhatta meg a vétektől., a mely alá vettetett volna. valamint a több emberek.

K Miképpen kel szentelni ezt az innepet?

F Nagy tisztelettel kel lennünk. az Isten anyjának fogantatásakor valo meg szenteltetéséhez, hálát kel adnunk az Istennek a Boldogságos szüz fogantatásáért. a kitől születet a kristus. bellarmin. de Cult sanctr. libr 3. Cap 16.

16 Articulus.
Kis Aszszony Napjáról.

K. Mikor szentelik a Boldogságos szüz születésének innepét.?

F. Nyolczadik septemberben.

K A Boldogságos szüz vétekben születetté. valamint a több emberek.?

F Isten ne adgya hogy ilyen gondolatunk legyen, kéttség nélkül. az Isten több kegyelmét adta az ő szent Annának. mint sem keresztelő szent jánosnak, a ki is. meg vala szenteltetve még az annya méhében.. s. ambr. supr. cap. 2. s. luc.

K A Boldogságos szüz. vétek nélkül élté?

F Igen is. ő soha semmi vétekben nem esett. még tsak bocsánando vétekben is. és tellyes vala malasztal. Conc. trid. sess. 6. Can. 23. s. aug. libr. de natura. et de gracia. Cap.36.

K Micsoda életet élt a Boldogságos szüz?

F. Igen nagy szenttségben élt. nagy alázatoságban., mindenkor tsak az Istenben. és a maga kötelességben foglalatoskodot. s. ambr. libr. 2. de virgin.

K Mellyik leg nevezeteseb. a Boldogságos szüz. jó erkölcsi között?

F A fogadás melyet tett volt meg gyermek korában Istennek., szüzeségének. meg tartásáról., holot a példa nélkül valo volt abban az időben. ezt mindnyájan a szent Atyák is tsudállják.

K Kik valának a Boldogságos szüz szüléi.?

F Közönségesen azt tarttyák hogy leánya volt., szent Annának. és szent jóáchimnak.

K Micsoda Nemzettségből. vala?

F Dávid. király nemzettségéből.. math. 1. luc. 1.

K Mire int az anyaszent egyház. ezen az innepen.?

F Hogy tiszteljük. és kövessük a Boldogságos szüzet, és igyekezzünk azon valamint. ő. hogy érdemesek lehesünk a kristust magunkban venni serm s. bern.supr nativ. B. v.

17 Articulus
Nagy Boldog Aszszony Napjáról

K Micsoda nap szenteli az anyaszent egy ház a Boldogságos szüz halálát?

F Tizen ötödik napján augustusnak.

K Mit téssen ez a szó. Assumptioja a Boldogságos szüznek?

F Tészi a Boldogságos szüznek. halálát. és menyben vitetésit mivel az anyaszent egy ház. sokszor nevezi a szentek halálát is assumptionnak, mivel halálok után menyben vitetnek a foldról

K A Boldogságos szüz testestől lelkestől vitetetté menyekben?

F közönségesen ezt így tarttyák. és ez áitatos trádítioja egy néhány anyaszent egyháznak..

K Mire kell leg inkább vigyázni ezen az innepen?

F Arra hogy a Boldogságos szüz fel emeltetett. alázatoságáért és a mint az anyaszent egy ház éneke. az angyaloknál fellyeb emeltetett. s. bern.serm. de assump. B. v.

K Alázatos volté eföldön létekor?

F leg alázatosab, és leg tekélteseb volt. minden teremtetett állatoknál.

K Mire int minket az anyaszent egyház ezen az innepen?

F Hogy bizodalomal legyünk aboldogságos szüz esedezéséhez. az ő gondviselése alá ajánlyuk magunkot., nagy Cérémoniával [Cérémoniá val] valo processiók vannak mindenüt a mai napon, mivel szent István király a Magyar nemzetet gondviselése alá ajánlotta.

K Miképpen érdemelhetjük meg. a Boldogságos szüz gondviselését.?

F Hogy ha követjük. az ő jó erkölceit. fő képpen alázatoságát. tisztaságát. és az Istenhez való ragaszkodását.

18. Articulus.

A Szent Angyalok Innepéről.

K Micsoda napon szenteli az anyaszent egyház az angyalok Innepét.?

F Huszon kilencedik napján septembernek. második octobris. az örző angyalok innepét szenteli., de enem illő innep.

K Miért nevezik ezt az innepet szent mihály innepének.?

F Mert szent Mihály első lévén az angyalok közöt. azö innepével. atöbb angyalokét is szentelik.

K Miért szentelik az angyalok innepét?

F Mert az angyalok az anyaszent egyházhoz tartozván. a kristus az ő fejek valamint nekünk., azon boldogságban élnek. mint a melyet mi remélyük. az anyaszent egy ház. hálát ad Istennek azon anapon hogy őket gyözedelmeské tette. tob. 12. 15 luc. 1. 19. matth. 16. 27. ök vizik az Isten eleiben imádságinkat. tob. 12. 12. apoc. 8. 4.

K Mit kel cselekedni azon a napon hogy jól lehesen szentelni az angyalok innepeit?

F 1. Hálátot kel adni az Istennek, hogy minket társoká tett az angyaloknak. 2. követni kel az angyalok alázatoságát, szeretetét. engedelmeségét. és vigyázását. úgy hogy részesülhesünk boldogságokban. 3. hálálljuk meg az Istennek. hogy angyalokat rendelt örzésünkre., 4: tisztelettel legyünk. a leg aláb valohoz is ahivek közül, mivel azö angyalok szüntelen láttyák. az Istennek színét. 5. tisztellyük a mellettünk lévő angyalokat meg ne szomorítsuk őket avétekel., 6. kérjük a szent angyalokat. hogy mutassák bé imádságinkat az Istennek széke eleiben., valamint a jó illatu temjént. apoc. 8. 4. s. bern. serm. de fest s. mich.

19 Articulus

Keresztelő szent János Innepéről.

K kicsoda vala keresztelő szent János.?

F Ö az Istentől. küldetet volt. hogy meg üsmértesse. asidokal a messiást., akinek is el jövetelére. készitené az embereket. ugyan ezért nevezik elől járonak

F Micsoda innepeket szentel az anyaszent egyház: szent jános tisztességére?

F Az ő születésének, és halálának innepét s. aug. serm. 287. de nati Joan bapt.. et serm. 307. de decolat.

K Miért szenteli az Anyaszent egyház a szent János születését?

F Mert meg volt szentelve még az anyja méhében, és egy néhány csudák is történtek. születésekor. luk. 1. s. bern. serm. de nati. Joan. bapt

K Miért tsinálnak tüzet ezen a napon?

F Hogy az angyal mondása bé tellyesedgyék. mondván. hogy sokan fognak örülni az ő születésin.

K Micsoda oka lehet ennek az örömnnek?

F A hogy a kristus eljövetele közelgetet, akinek elöl jároja volt szent jános, midön a setétségben jár valaki, örül a hajnalnak mert tsak hamar meg láttya a napot, mint hogy pedig az emberek setétségben valának, méltán örülhetének a szent jános el jövetelin. a ki is hajnali tsillaga vala a világ világositojának. de ennek az örömnnek, nem kell. hogy valakit babonaságra. vigyen szent János éttzakáján.

K Miért neveztetik szent János keresztelőnek?

F Mert oly boldog volt, hogy meg keresztelte a kristust, és mind azokat, kik hozzája menének.

K Miképpen élt szent jános?

F A pusztában lakot, rettenetes sanyaru és penitentzia tarto életet élt. tsak vizet ivut. az ő eledele tsak sáskából állot.

K Miképpen hala meg szent János?

F Tömlöczben tétetvén. hérodes őt fejét véteté: azért hogy botránkoztato életéről. ez a szent gyakran meg feddé.

K Mit kell tanulnunk, szent Jánostól?

F Hogy a világot kerülyük, a sanyargatást, és az ártatlanságot szeresük. az Isten törvényét. életünk vesztésével is meg tarttsuk. alázatosak legyünk. a kristust szeresük., amenyiben lehet másokat oktassunk

20 Articulus

Az Apostolok. Martyrumok, Confessorok, püspökök, a
szent szüzek, házas. vagy penitentzia tarto aszszonyok
Innepeiről

K Kik az apostolok.?

F Azok, akiket a kristus választot hogy el küldgye az egész világra. az Évangyélium predikálására. és az emberek meg térítésére. marc. 16. 15.

K kik az Évangyelisták?

F Azok. kik a kristus életét irták.

K Míkepen kel az apostolok és az évangyelisták innepeit szentelni?

F 1. Hálákot kel adni Istennek, hogy velünk meg üsmértette az igasságot ő általok. 2. kérnünk kel. hogy végig meg tarttson abban a hitben melyet ökk prédikálottak 3. hogy adgyon olyan pásztorokot nékünk. mint az apostolok valának. s aug. serm s. leo. s. bern de fest apost.

K kik azok a szentek.. a kiket martyrumoknak neveznek.?

F. Azok, a kik akristusban valo hitért meg ölettek. kik az igazságért. a vallásért. kinokat szenvedtek

K Miképpen kell szentelni a Martyrumok innepeit?

F Hálákot kel adni Istennek az erőért. és a jutalomért melyet nekik adott., 2. kérjük az Istent hogy adgya meg nekünk is azon kegyelmét. esedezések által. serm. s gregor. nazian. s. chrysost. s aug. defest martyr.

A szent püspökök innepein. hasonlo képen kel cselekedni valamint az apostolokén.

K. Kik azok, akiket Confesoroknak neveznek?

F A régi időkben tsak azokat hivaták Confessoroknak a kik az igazságért. tömlöczöt, üldözést, és kinokat szenvedtek. de meg nem ölettek, ezeket Confessoroknak. nevezték. mert nyilván tettek vallást a kristus hitéről. de edgy néhány saeculumoktól fogvást., Confessoroknak nevezik azokat a szenteket. kik se apostolok, se évangyelisták. se martyrumok nem valának azért neveztetnek pedig eszerént, mert mindnyájan. vallást tettek a kristus hitéről. és bizonyoságot az igazságról., leg aláb szent élettyekel.

M Miképpen kel szentelni a szent Confessorok innepeit?

F szolgállyuk az Istent nagyob buzgosággal; igyekezzünk meg gyözni avilágot., az ő rosz kivánságival.,

K Mikeppen kel szentelni a szent szüzek innepeit?

F Elmélkedgyünk. az ő jó erkölcsökről, kérjük az Istent hogy esedezések által követhesük jó erkölcsöket. és példájokat. melyeket adtanak nekünk azok a szent leányok oly gyenge testben valo létekkor.

K Miképpen kel szentelni a szent házas, és özvegy aszszonyok innepeit?

F Adgyunk hálákot Istennek, aki minden renden levő személyeket a szenttségre hivat., és igyekezzünk szentül hivatalunkat végben vinni, valamint ezek a szent aszszonyok.

K Mikeppen kel szentelni a penitentzia tarto szentek innepeit?

F kövessük őket alázatoságokban., és penitentzia tartásokban. reméllyük hogy az Isten velünkis hasonlo irgalmaságot tselekeszik. és erre valo nézve, minden rosz hajlandóságinkot igyekezzük meg gyözni.

21. Articulus

Minden szentek napjáról.

K Micsoda Innepet szentel az anyaszent egy ház. első novemberben.

F A minden szentek innepeit.

K Miért szenteli az anyaszent egyház ezt az innepet?

F 1. hogy tisztelje azokat aszenteket, a kiktől emlékezet nincsen az esztendő forgása alatt, 2. hogy minket az Isteni szolgálatra fel indíttson annyi sok féle renden lévő szenteknek példájokra, 3. hogy halákot adgyon az Istennek. az egész boldog lelkekért.

K Miért szenteli az anyaszent egyház ezt az innepet oly nagy Ceremóniával?

F Mert ez az innep magában foglalja mind atöbb innepeket, és képzeli azt az örökké való innepet, melyet az Isten szentel maga, az mennyekben az egész szentekel. s. aug. serm. 256. de temp.

K Micsoda gondolat vihet minket a szentek példájok követésére.?

F. Meg kel azt gondolni, hogy a szentek. hasonló gyarloságal valának meg környékeztetve valamint mi., azon kísértetek alá valának vettette., mi is azon testnek vagyunk tagjai valamint ök, azon lélek vezet minket, ugyan azon mester tanit minket. valamint öket., és ugyan azon jutalomra vagyunk hivatalosok., a melyre ök voltak s. bern. serm. de festo omnium sanct. ezt az innepet 3 dik gergely pápa rendelé 737. esztendőben.

22 Articulus

A halottak napjáról.

K Miért rendelt különös napot az anyaszent egy ház. ahalottakért való imádságra?

F Hogy könnyebülest nyerhesen nékik.

K Miért rendelé arra minden szentek másod napját?

F Hogy meg mutassa azzal, az anyaszent egy ház tagjai közöt való egyeséget..

Magyarázat

A menyekben. purgárotoriumban. és eföldön lévő hivek. mindnyájan tagjai az anyaszent egy háznak, mindnyájan az örökké való boldogságra hivattak., ez a három anyaszent egyház csak edgy. fejek is tsak edgy vagyon. a kristus Jesus.

K Régi szokásé az anyaszent egy házban. aholtakért imádkozni.?

F Igen is, mert az anyaszent egy ház. mindenkor imádkozot aholtakért., ez apostoli traditio. nézd meg mit mondottunk apurgátoriumrol.

K A holtakért való imádságot meg lehető bizonyítani a szent irásbol?

F meg lehet ezt a szokást. bizonyítani. mind az ó. mind az ujj testamentumbol. 2. makab. 12. 46. 1 cor 15. 29. 2 tim. 1. 18.

K kik azok ahalottak akikért kel imádkozni?

F Azok. akik felöl gondolhatni hogy a lelkek purgátoriumban vagyon, mert tsak ugyan ezeknek is használhat az imádság, mivel a szenteknek arra szükségek nincsen. és haszontalan volna a kárhozattaknak.

Magyarázat

Ez okáért a martyrumokért. nem imadkozunk., mivel meg bánthanok öket azal. mondgya szent agoston., söt még esedeznünk kel nékiek, mondgya ezen szent libr 22 Contr. faust Cap. 21. A több szentek felöl is, a kiket az anyaszent egy ház közonségesen azoknak üsméri leni. hasonlot kel mondani. ugy a keresztség után meg holt kisdedek felölis. st aug de cura mort. Cap. 1.

Nem imadkozunk pedig a hitetlenekért., eretnekekért. schismaticusokért. a hittöl szakadtakért, akik exComunicáltattak, hanem imádkozunk közonségesen a hivekért. kik az anyaszent egyháznak kebeliben holtak meg. ha szinte jó. és szent életüek voltanak is; mert mindenkor lehet öket féltetni az Isten ítéletitöl, vagy ámbár vétkes eletet éltenek is, de remenleni kel hogy az Isten meg irgalmaz nékik, az anyaszent egy haz az ilyen kétséges dologban, jobban szereti

az olyanokért imádkozni, a kiknek arra szükségek nincsen., mint sem el vonni ezt a segítségét azoktól., akiknek arra szükségek volna

K Micsoda holtakért kel imádkozni ahalottak napján.?

F Az anya szent egy ház szándéka a, hogy az egész purgatoriumban lévő lelkekért kérjük az Istent, és hogy más napra hadgyuk a szüléinkért, atyánkfiaiért valo különös imádságot. mert ez a nap a közönségesen valo imádságra vagyon rendeltette.

K Tsak az imádságal leheté könyebséget nyerni a purgatoriumban lévő lelkeknek.?

F Az imádságon a szent Misének áldozattját is érttyük. de ezen kívül is lehet az alamisnával., és más jó tselekedettel. ez az innep 998 esztend. rendeltetett.

23 Articulus.

A templom Dedicátiojának innepéről.

K Micsoda a templomnak dedicátioja?

F Az olyan Cérémonia. a melyel a püspök. valamely épületet meg szentel. hogy csak az Isteni szolgálatnak., és az imádságnak háza legyen.

K Miért vagyon eza Ceremonia olyan nagy solemnitásal.?

F Mert e figurája. és képe, annak a szentekből álló élő templom dedícátiojának. mely a menyekben leszen meg

Magyarázat

Nagy hasonlatosság vagyon a matériális épület közöt. melyet a püspök. szenteli meg., és a lelki épület közöt; melynek dedícatioja az mennyekben leszen meg. ezen alelki épületen pedig, azt a gyülekezetet kel érteni. mely aszentekből fog állani. az égben, melyet nevezik gyözedelmes anyaszent egy háznak, menyei jérusálemnek. az Isten városának. Ez pedig a hasonlatosság: minek előtte pedig egy épülethez kezdgyenek., a fő köfarago aköveket meg választtja. és meg faragtattja. és azután ugy téteti mindenikét a maga helyére., és mind ezekből az öszve szedet kövekből, áll az épület, melyet apüspök. meg szentel, és a melynek a fundámentumbéli. első kövét. a püspök teszi a földben. nagy Cérémoniaival. E pedig ennek a lelki értelme: Az emberek. élő kövei a lelki épületnek. és az Isten a fő áts mester., hogy ha pedig az Isten érdemek szerént bannék azokkal a kövekkel. edgyik sem tétetnek az épületben., mert arra a nagy kegyelemre érdemetlenek avétekért., az Isten némellyeket el hádgy a vétekben. igasságára valo nézve. némellyeket pedig irgalmaságából. az épületiben helyezteti; ezeket a köveket pedig a földön faragja. és simittja meg a szenttségekel, oktatásokkal., kegyelemel. és ostorozásokal., Ennek alelki épületnek pedig akristus a fundámentum béli., szegelet köve. ezeket az élő köveket. pedig a szeretett foglallya. esze., de mint hogy a szeretet csak a mennyegben leszen tekélletes., ugyan tsak a világ végén is foglaltatnak öszve, ezek a kövek. akoron. a fő pap. akristus Jésus. meg fogja szentelni az épületet. mely örökké fent marad; tudni illik. a kristus, a mint szent pál mondgya, az Istennek bé mutattja, az ő tiszta, és makula nélkül valo Anyaszent egy házát, hogy örökké dicsérje nagyságát. és irgalmaságát a minden hatonak. ephes. 2. 27. s. aug. de Civ. Dei. libr. 27. Cap. 8

K Miért gyujtanak annyi sok gyerttyát azon az innepen?

F Hogy meg mutassuk az örömet, remélvén azt hogy még a lelki épületben helyeztetünk. és hogy fel fogadgyuk az Istennek hogy ugy akarunk égni az ő szolgálattjában. valamint azok a

gyertyák. a apostolokat is jelentik a gyertyák., kik a világ vilagosítottai, és akik fundamentumi az anyaszent egyháznál., ephes. 2. 20.

K Mikepen lehet jól szentelni ezt az innepet?

F Tisztelni kell a templomot mely az Istennek lako helye. és annak fel ékesítését el ne mulassuk, amennyiben töllünk lehet, szeresük., a templomban valo el menetelt. a könyörgésre, meg emlékeztvén arról, hogy az Istennek templomi vagyunk., ne tselekedgyünk azért semmit is ollyat, a mi azt a templomot tisztátalanná. tehetné. kérjük az Istent hogy akár mint bányék velünk eföldön, itt vágjon., égessen. nyomorgasson, tsak irgalmaságából, helyheztesen minket. a menyei épületben. s. aug. serm 336. s. bern. serm. 1. de dedi.

K A templom szentelésének. Ceremoniája. régi szokásé.?

F. Az Isten maga parancsolá a salamon templomanak deditioját. az anyaszent egy háznak. mihelyt aza szabadsága lett., hogy templomokat építhet., ezt a Ceremoniát mindgyárt követte.

Huszon hetedik Rész

Az Anyaszent egy háznak. második parancsolattyáról

K Mellyik az anyaszent egyháznak második parancsolattya.?

F. *Misét halgass. vasárnapon. ugy az innep napokon*

K Mit parancsol az anyaszent egyház nekünk ezzel.?

F Hogy vasárnapokon. és innep napokon. a szent Misere el mennyünk.

K. Régi parancsolaté ez?

F Még az első saeculumtól fogvast valo parancsolat., szent lukáts. azt mondgya. hogy a hivek a hétnek első napjan esze gyűlnek vala a szenttséges kenyérnek meg szegésére act 20. 7. s. justin. apolog. 2.

K Miképpen kell jelen lenni a szent Misén?

F. Egészen meg kell halgatni a Misét. figyelmeteségel. és áitatoságal.

K Miért kívánnya az anyaszent egy ház. hogy a szent misére. el mennyünk azokon a napokon.?

F Mert a szent Mise halgatása leg szentebb, és leg hasznosab dolog.

K Miképpen lehet áitatoságal halgatni a misét, az anyaszent egy ház akarattya szerént.

F Alázatosságal. tisztelettel. és figyelmetességel kel azt halgatni. nem is lehet jobbat tselekedni, mint a papal edgyüt el mondani azon imádságokat, és ő véle edgyüt ajánlani a szent áldozatott.

K Hová akarja az anyaszentegyház. hogy el mennyünk. misére vasárnapokon. és az innepeken.?

F Az anya szent egy ház. azt kívánnya. hogy a hivek a magok parochiájokban halgasanak misét vasárnapokon, és innep napokon Conc. trid. sess. 22. et sess. 24. Cap 4.

K véteké el mulatni a parochiális misét?

F vétek, hogy ha tsak valamely helyes akadály azt meg nem gátollya

K Mire vagyon építve eza köteleség?

F Arra hogy az anyaszent egyház., arégi Conciliumokban az ex Communicátiora méltoknak ítélte lenni azokat. kik helyyes ók nélkül. három vasárnapon egy más után. a parochiális misét el mulattyák. Conc. sardi. Can. 14.

K Micsoda ókból köteledzi az anyaszent egyház a hiveket arra hogy a parochiális misére el mennyenek.?

F két fő ókból. 1. hogy a hivek mindnyájan esze gyülvén. és a pásztorokal meg edgyesülvén.. véle edgyüt könyörögjenek., és ajánlyák. a szent áldozatot. s. justin. apolog. 2: 2. Azért, hogy mindnyájan a hivek jelen legyenek a pásztorjok oktatásin.

Huszon nyolczadik Rész

Az Anyaszent egy háznak harmadik parancsolattyáról.

K Mellyik az anyaszent egy háznak harmadik parancsolattya?

F. *Esztendőben. edgy szer menni. el ne mulasd vétked gyonni.*

K Mire kötelez ez a parancsolat?

F Hogy meg gyonnyunk leg aláb egy szer esztendőben

K Hány esztendős korában tartozik agyermek el kezdeni agyonást.?

F Miheltyen annyi idős hogy halálosan vétkezhetik.

K kinek kel meg gyonni?

F A püspöknek, a parochusnak. a püspöktől rendeltetet papnak. Ezt az olyan hivekről értem., a kiknek parochiájok vagyon. mert a szerzetesek, a magok papjokhoz gyonnak., azért mondgya a latera. Conc Can. 21. omnis utriusquae.. *proprio sacerdot.*

K vétkezneké hogy ha a husvéti gyonásra a parochiában nem mennek.

F Igen is hogy ha ameg lehet, vagy ha arra szabadságot nem kérnek a parochustól., nézd meg a fellyeb valo citatiot.

K Miért köteledzi az anyaszent egy ház ahiveket arra. hogy leg aláb edgy szer meg gyonnyanak esztendőben?

F Azért hogy a vétekben elne merüllyenek, és az urhoz meg térjenek.,

K. Tsak egy szer kellé meg gyonni esztendőben?

F Azt tapasztallyuk, minden nap hogy akik tsak egy szer gyonnak, tellyeségel keresztényi életet nem élnek., erre valo nézve is inti arra a hiveket hogy gyakortáb is meg gyonnyanak., de a parancsolat, csak az egy szerire. kötelez mindeneket

Huszon kilenczedik Rész

Az Anyaszent egy háznak negyedik parancsolattyáról.

K. Mellyik az anyaszent egy háznak negyedik parancsolattya?

F *Teremtődnek testét vegyed. buzgon husvétkor azt egyed.*

K Mire kötelez eza parancsolat.?

F Hogy a Communiora el mennyünk leg aláb egy szer esztendőben., a nagy héten. vagy a husvét hetin., Can. omnis utriusque sexus.

K Hány esztendős korban tartoznak Communicálni?

F Mikor a pásztor arra alkalmatosnak itéli lenni. és ahoz elegendő képen oktattatot

K Hól kel fel venni a Communiot?

F A parochialis templomban.

K Hát ha valaki beteg talál lenni a husvéti napokban?

F Tartozik a husvéti Communiot fel venni vagy az ágyban. vagy ha jobban kezd lenni

K Hat ha a gyontato pap el halasztattya a penitentzia tartoval. a husvéti Communiot. mit kel néki tsinálni?

F Az anya szent egyház azt parancsollya a gyontato papoknak hogy fel ne adgyák. a Communiot azoknak, kik ahoz elegendő képen nem készültek., azért a penitentzia tartonak meg kel tellyeségel térni., a Communiohoz kel valóságosan készülni, penitentiát tartani, és a Communiora menni, mikor a gyontato pap azt meg engedi.

K Micsoda büntetést parancsol az anyaszent egy ház az ellen aki a husvéti Communiot. el mulattya szán szándékal.

F Annak egész életében nem lesz szabad a templomban menni. és holtok után. ugy el nem temetnek. mint a töb keresztények. Can.Omnis utriusque sexus.

Harmintzadik Rész

Az Anyaszent egy ház ötödik parancsolattyáról

Első Articulus

Közönségesen a böjtről.

K Mellyik az anyaszent egyháznak ötödik parancsolattya?

F *Cántort, vigiliát, meg böjtölyed, nagy böjtön hust enni kerüllyed.,*

K Mit parancsol az anyaszent egyház nekünk ez által?

F Hogy a negyven napi böjtöt, a kántort. vigiliakot meg böjtöjük.

K Micsoda a böjtölés?

F A hus ételt el kel kerüllyni. és napjában tsak egy szer kel enni.

K Miért tiltyák a hus ételt.?

F Hogy sanyargassák atestet., mivel a hus étel. táplálob. mint sem a más féle étel.

K Nem ellenkeziké ez a parancsolat a szent pál mondásával., valamit a mészár széken árulnak meg egyétek?

F. Szent pál itt a korintusbélieknek abálványoknak áldoztatot husról beszél., mert a korintusbéli hivek közül némelleyk minden tartozkodas nélkül. meg eszik vala az ilyen hust, némelleyk pedig, nem tsak meg nem eszik vala. de még a mészár széken. hust sem mérnek

vala venni, tartván attól.. hogy atöb hus közöt, ne légyen olyan mellyet a bálványnak áldoztak volna, szent pál hogy ezt meg orvosollja. meg irá nékik. hogy bizvast ehetnek abbol a husbol mellyet a mézár széken árulnak. arrol nem is kerdezkedvén. hogy ha áldoztatot volté abálványnak., vagy sem. de ha azt meg tudgyák. hogy valamely hus abálványnak áldoztatot, akoron nem kel abbol enni, hogy másokat meg ne botránkoztassanak.. 1. Cor. 10. 19 mind végig el kel olvasni ezt a részt., de itt nem arrol vagon a kérdés. mivel azt jól tudgya az anyaszent egyház hogy a hus étel jó; és meg lehet, ha pedig némely napokon azt meg tilttya a sanyargatásnak., és a penitentzia tartásnak kedviért tselekeszi. eszerént is tselekedet annyi saeculumoktól fogvást., a böjtöt a kristus jóvá hagyá. dicsérvén szent jánost, aki tsak sáskával. és mézel élt.

K Hány orakor kel enni böjt napokon.?

F. A régi idökben, nagy böjtben csak estve felé ettenek., és más böjti napokon, három ora felé dél után; igen dicséretes dolog volna most is ezt követni. noha az anyaszent egyház. meg engedi mostanában. hogy böjti napokon délben egyenek. s. bern serm. 3. de quadra.

K A Collátot meg engedié estve.?

F Mikor még a régi szokás tartatott; akor nem volt szabad töbször enni napjában egy szernél., de mostanában. hogy a déli étel szabad; az anyaszent egy ház az estvéli Collatit is meg engedi., de ugy, hogy igen kevésből állyon. tsak éppen szükségre valot egyenek. enni nem kel. se halat, se tyuk tojást., se vajast, se tejest

K Böjti napokon időközben leheté innya?

F Böjti napokon sanyargatni kel magunkot. az italban is ugy valamint az ételben. szomjuságot. és éhséget kel szenvedni apenitentzia tartásnak kedviért. de ez iránt a theologusok egymás közöt meg nem edgyeznek, ha idő közben, egy ital vízzel a böjtöt meg szegiké vagy sem. az anyaszent egyház is erről semmit nem végezet s. thom. 2: 2: quaes 147. art. 5.

K kicsodák. azok kik böjtölni tartoznak.?

F Mind azok valakik a husz esztendöt meg haladták.

K kicsodák azok, akiknek engedelmek vagon hogy ne böjtöjenek.

F A dajkák. a terhes aszszonyok, abetegek, azok, akiknek nagy nehéz munkákat. kel dolgozni., az öreg emberek, egy szoval. azok, akiknek a böjtölés egészségek meg romlására lenne.

K Mit kel cselekedni, mikor olyan állapotban vagon valaki hogy nem böjtölhet.?

F Minek előtte meg szegje a böjtöt, tanácsot kel kérni. mástol. és ha lehet szabadságot a pástortol., leg aláb amenyiben lehet meg kel tartani., vagy más penitentzia tartást kel cselekedni. mert a penitentzia tartást senki el nem kerülheti.

K Miért rendeltetett aböjt?

F. hogy a testet sanyargasuk., és eleget tegyünk az Istennek apenitentziával. serm. s. basil. s. chrysost. s. aug. s. leo. de jejun.

K Mit kel csinálni hogy a böjt érdemes legyen?

F A böjtöléshez, az imádságot, és más jó cselekedeteket is kel tenni., fő képpen az alamisnát;

K kicsodák azok., kik a böjtnek parancsolattya ellen vétének?

F 1. Azok, kik hust esznek szükség nélkül, 2. azok, kik idő közben esznek, vagy isznak, 3. azok kik ebédkor. sokat esznek, a Collation is hasonló képen. 4. a gazdák. a kik szükség nélkül. a tselédekot dolgoztatták. olyan kemény. munkán. a melyért a böjtöt meg kel szegni. serm. s. aug. s. basil. s. leo. de jejun.

2 Articulus A Nagy böjtről.

K kicsoda rendelte a nagy böjtöt?

F Ez Apostoli traditio. a melyet minden időben meg tartották az anyaszent egy házban., az apostoloktól fogvást s. aug. serm. 208 supra jejun

K Miért rendeltetett a negyven napi böjt?

F 1. Hogy kövessük. a kristus negyven napi böjtét. 2. azért, hogy a hivek a penitencia tartásal., és a negyven napi böjtölesel., készüllyenek. a husvét innepéhez. s. aug. s. basil. s. leo. serm. de quadra

K Miért nevezik az első napját hamvas szeredának?

F Mert azon anapon hamvat hintenek a hivekre.

K Ez a Ceremonia régié az anyaszent egyházban.?

F Igen régi szokás., és azokért rendeltetett volt, a kik nyilván tartottak penitentiát, a püspök, vagy a penitentiarius. hamvat tett azoknak fejekre., a Ninivébéliek példájára., az anyaszent egy ház mostanában. az egész hivekhez meg tarttya ezt a szokást. mivel a negyven napi böjt. az egész hiveknek penitencia tartására rendeltetett idő. s. bern. serm. in Capite jejunii.

K Micsoda elmével kel a hamu vételre menni?

F Alázatos és töredelmes elmével., és olyan igazan valo szándékal. hogy a nagy böjtöt penitencia tartásban akarják el tölteni.

K Mint kel cselekedni. hogy a nagy böjtöt. szentül lehesen eltölteni, az anyaszentegyház akarattya szerént?

F Böjtöltni és alamisnát kel adni. az Isteni szolgálatot., a predikációt. el nem mulatni. 2. a tánczot, a mulatást, és fő képpen avétket, el kel kerülni. 3. az imádságot inkább kel gyakorolni, az Isteni szolgálatokra gyakrabban kel elmenni. 4 a husvét Communionra készülni. serm. s. aug. s. leo. s. bern. s. basil. s. Chrys. de jejun. quadra

K Nagy böjtben. miért mondgyák reggel avecsernyét?

F. A régi időkben. nagy böjtben. tsak estve felé ettenek. és avecsernyét is szokás szerént mondhatták el., mint egy ött, vagy hat ora tályban. de a hiveknek gyengeségére valo nézve, az ételnek idejét lassanként eleb eléb vitték. a vecsernyét is ahoz képest eléb kezdék mondani; hogy el lehesen leg aláb mondani. hogy vecsernye után szegik meg a böjtöt. szent thomás Aquinus idejében. tudni illik. a tizen harmadik saeculumban, nagy böjtben három orakor végeznek vala el a vecsernyét., ugyan akkor is kezdettenek az ételhez, de azon időtől fogvást. az ebédnek orája. mindenkor elébb elébb vitetett; egy szóval. a miolta a szokás bé jött. hogy délben szegik meg a böjtöt a vecsernyét is az előtt mondgyák el., hogy el mondhasák., hogy vecsernyéig böjtöltek, ugyan ez a régi szokás is hányya a hiveknek szüntelen a szemekre, gyengeségeket, és lágyságokat, ugyan erre valo nézve. kellene tehát. nagyob szoroságal meg böjtöltni azt a böjtöt., a mely aző régiségiért. oly meltó a tiszteletre., és oly hasznos büneinkre valo nézve.

3 Articulus.

A kántorok. és a vigiliákról

K Micsoda a kantori böjt?

F Az anyaszent egyháztól rendeltetett. minden harmadik holnapban való böjtök.

K Régi szokásé ez, az anyaszent egyházban?

F Ez a szokás. még az ötödik saeculum előtt vétetett volt bé a romai anyaszent egy házban. és szent Leo. a ki abban az időben élt, azt mondgya hogy ezek a böjtök. még apostoli traditio.

K Miért rendeltettek ezek a böjtök?

F. 1. Hogy egy néhány napi böjtet. meg szentellyük. az esztendőnek mindenik részit. 2. hogy az Istennek áldását kérjük a földnek gyümölcsére, és hogy meg hálállyuk azokat, a melyeket már meg adott. 3. hogy az anyaszent egy háznak jó pásztorokat adgyon. mivel azon időkben szoktak lenni az egy házi rendelések.

K Miért imádkozik. és böjtöl. az egész anyaszent egy ház, a jó pásztorokért.?

F Mert rend szerent a népnek üdvesége a jó pasztorokon függ. a jokat az Isten adgya irgalmaságából. és amás féleket. meg engedi haragjában.

K Micsoda a vigiliáknak böjttye?

F Ez olyan böjt. mely a nagy innepek előtt való napokra rendeltettet.

K Miért rendelte az anyaszent egy ház ezeket a böjtököt?

F Azért hogy a hivek penitentzia tartásal készüllenyek az innepek szentelésihez.

K Miért nevezik ezeket a napokat vigiliáknak,? vagy virasztásnak?

F Azért mert a régi időkben ezeken a napokon., éttzakákon a templomban virasztottak, az éttzakának nagyob részit az imádságban töltötték, valamint most is cselekesznek a görögök.

K Miért nem virasztanak mostanában a templomokban?

F Az anyaszent egy ház ezt a szokást el törölte. mivel sok féle rendeletlenségek következtek abbol. hanem tsak. a karácson és a husvét éttzakáját tartotta meg, a husvét éttzakáját sem tarttyák mindenüt.

Harmintz egyedik Rész

Az Anyaszent egy ház. hatodik parancsolattyáról.

K Mellyik az anyaszent egy ház hatodik parancsolattya.?

F *Pentekeken hust ne egyél. ugy szombaton cselekedgyél.*

K Mit akar ez a parancsolat?

F Hogy pénteken. és szombaton magunkot meg tartoztassuk a hus ételtől.

K Miért választotta az anyaszent egy ház, pénteket és szombatot?

F Azért. hogy pénteken holt meg az üdvezítő, és szombatot, el temetésinek emlékezetire, és hogy penitentzia tartásal. készüllünk a vasárnap szentelésihez.

K Régi szokásé az abstinentiára való napok.?

F Ez a szokás még az anya szent egy ház kezdetekor jött bé. de az előtt, a böjtött is hozzája tették. és némely anyaszent egy házban, szombat helyet, szeredát tarttyák.

Magyarázat.

Sokan vannak olyanok, kik a böjt, és az abstinencia közöt semmi különbözést nem tesznek, holot nagy különbség vagyon., mivel a böjti napokon délig nem szabad enni., akor is csak szükségre valot, időközben. semmit estig nem kel innya, és estve tsak száraz ételt enni., péntekeken. és szombatokon., mint hogy tsak abstinencia vagyon. az az. csak a hustol valo meg tartozkodás., kétszer napjában szabad föttet enni., és idő közben innya. szükségre valot.

K vannaké meg más abstinentiára valo napok.?

F vannak, a rogátiok., és szent márk napja, de sok helyyeken ezekben a napokban abstinentiát nem tartanak, hanem processiók vannak, a melyekről. fogunk szollani.

Ennek az első Szakasznak bé fejezése.

A keresztényi életnek tekélleteségéről., és az Evangyéliumi jóvállásokrol

K Már azt eddig meg magyaráztad: hogy miben ályon a keresztényi élet, meg mutattad külön. külön. hogy micsoda köteleséggel tartozunk avétektől. el távozni., a jó erkölcsöt követni. az Istennek. és az anyaszent egy háznak engedelmeskedni, azt is meg mutattad hogy miben. és mi formában. kel el járni azokban a különb féle köteleségekben., nincsené még több is ez iránt a mit tudni kellene.?

F Még egy igen nagy dolog hátra vagyon, a melyet meg kel magyarázni., tudni illik, hogy miben ályon. a keresztényi életnek tekélletesége.

K Miben áll tehát a keresztényi életnek tekélletesége.?

F. Az Isteni szeretetnek tekélleteségében., mert mentől inkább kapcsollyuk magunkot az Istenhez., és el távozunk a világtól. annál tekélletesebbek leszünk.

K Micsoda uton lehet a keresztényi életnek. tökélleteségere jutni?

F A kristus meg tanított. arra az utra. a melyen el érhettyük. azt, az az út, nem egyéb, hanem az Évangyéliumi jóvállásoknak követése.

K Mit értesz, az Évangyéliumi jóvállásokon. vagy tanátsokon.?

F Azokon értek némely szép dolgokat, a melyeknek követésit jóvallya nékünk a kristus., és azokra int., de azokra nem kötelez. ez így lévén. az Évangyéliumi jóvállás. és parancsolat közöt. az a különbözés vagyon., hogy a parancsolatot tartozunk végben vinni. köteleség alat., nem is lehet üdvezülni. ha azt nem követik. akár. micsoda féle renden légyen is valaki., de üdvezülni lehet, ha nem követik is az évangyéliumi tanácsokat, hanem tsak azok kötelesek tartozás képen azokat követni. a kik azokra kötelezdzik magokat fogadás tétellel. s. aug. manuale. ad laurent. Cap. 12.

K Mellyek az Évangyéliumi jóvállások?

F A leg főveb azok közöt. a tisztaság, szegénység. az engedelmeség. matth 19.12.21. 1 Cor.7. luc.9.23.

Az Évangyéliumi. tisztaságon értem, a hazasagnak, szabad akaratbol valo ellene mondását., mikor valaki egész életét atisztaságban akarja tölteni, 1 Cor 7. s. athan. s. ambr. s. aug. de virginitate.

Az Evangyéliumi. szegénységen. értem. a gazdagságoknak, és a világi joknak szabad akaratból való ellene mondását., mikor valaki a kristust szegénységiben akarja holtig követni. maga akarattjából., matth. 19. 21. luc. 14. 33. s. aug. serm 49. de diversis. s. bern. serm. Ecce nos reliquimus omnia.

Az Evangyéliumi engedelmeségen értem. mikor valaki ellene mond a maga akarattjának, hogy a fellyeb való akarattját kövesse, alája vetvén magát. szabad akaratból, matth. 17. 24 luc. 9. 23.

K Mint hogy ezek nélkül lehet üdvezülni. miért adta hát a kristus ezeket a tanácsokat?

F Ugy adta minékünk ezeket. mint igen jó tselekedeteket magokban., a mellyek a tekéltetésre vezethetnek, és a mellyek nagy könnyébséget adnak a parancsolat bé töltésére.

K Mutasd meg azt nékem, hogy az Évangyéliumi tanácsok igen jó tselekedetek magokban?

F Nincsen semmi jobb, mint az Istennek áldozni testünket, jószágunkot és akaratunkot, ugyan ezeket cselekeszik, a kik az Évangyéliumi tisztaságban, szegénységben. és engedelmeségben élnek. matth. 16. luc. 9. 23.

K Mutasd meg azt, hogy az Evangyéliumi tanácsok. atekéltetésre vezetnek.?

F A keresztényi tekéltetés abban áll. hogy ellene mondgyunk minden rosz kívánságoknak, és egyedül az Istenhez ragaszkodgyunk, hogy pediglen ebben a szándékban lehesünk, semmi nem alkalmasab minket arra vezetni., mint a tisztaságban, szegénységben, és az engedelmeségben való élet, mert atisztaság el távoztatt minket atesti kívánságoktól. a szegénység a szemeknek bujálkodásától. és az engedelmeség. az életnek kevélységétől. ezek is egyedül okai. hogy ugy nem kapcsollyuk magunkot az Istenhez amint kellene. s. thom. 2. 2. quaest 186. art. 7. in Corp.

K Mutasd meg azt, hogy az Evangyéliumi tanácsok könnyebbé tészik. a parancsolat bé töltését.?

K Igen könnyü azt meg mutatni; mert a parancsolat. hogy el ne osszjuk szivünket a teremptő. és a teremttett állat között. matth. 6. 24. sokal könnyeb egyedül az Istenhez ragaszkodni mikor tisztaságban. és a házaságon kívül él valaki. mint mikor. a házaságnak köteliben vagyon. 1 Cor. 7. 32. 33.

A parancsolat hogy ne ragaszkodgyunk avilági jókhoz. luk. 14. 23. sokal könnyeb azokat meg vetni, mikor tellyeséggel el hadgyuk., mint mikor azokat birjuk

Az is parancsolat, hogy a magunkhoz való szeretetet meg kel sanyargatni. és magunknak meg kel halni. matth. 16. 24. luc. 9. 23. sokal könnyeb ezt végben vinni., mikor valakinek parancsolattya alá vettyük magunkat., mint mikor. a magunk akarattján járhatunk

K Miképpen kel követni az Evangyéliumi tanácsokat.

F Három féle szándékban kell lenni. a melyek nélkül nem használhatnak az üdveségre. 1. tiszta igyekezettel., keresvén egyedül az Isten dicsőségét. 2. nagy alázatosággal. magunkat nem tartván jobbnak annál. a ki azokat nem követi., 3. hogy a parancsolatokat végben viszi, ugyan azokon is kel el kezdeni., mert azok nélkül az Evangyéliumi tanácsokat végben vinni. csak haszontalan volna s. aug. libr. de. s. virginitate. cap. 31.

K Nem történhetiké a meg hogy azok kik a parancsolatokat követik. el hagyván a tanácsokat., tekéltesebbek, mint sem azok. kik a tanácsokat követik.?

F Azok kik a világi rendekben élnek, ha ámbár az évangyéliumi tanácsokat nem követik is. de ha avilágtól. és annak rosz kívánságitól inkább. el távoznak., az Istenhez magokot inkább

kapcsollyák. és a parancsolatokat inkább végben viszik. mint sem azok kik az Evangyéliumi. tanácsokat követik., (a mint e történik sokszor). ilyen formában. tökéletesebbek ha nem követik is az evangyéliumi tanácsot, mint sem azok. kik követik. s.aug. lib 16. de civ Dei Cap. 36.

Mivel a tekéletesség nem áll tellyeségel. a tanácsokat valo követésben., hanem a tekéletességel valo Isteni szeretetben, és avilág meg vetésiben, azt meg nyerhették. noha nehezebben, és ha az Evangyeliumi tanacsokat nem követik is. s. thom 2. 2. quaest. 184. art. 3.

VÉGE Az Első SZAKASZNAK.

A Tridentinumi Conciliumnak Symbolumja.

A mely hitt Agazatokat hinni kel az egész hiveknek. és amelyekről. vallást kel tenni azoknak. kik az Anyaszent egy házban jönnek.

Erös hittel hiszem, és vallom. azokat a hit ágazatokat melyek, a hitnek symbolumjában vannak. és a mellyeket előmben ad. a romai Anyaszent egy ház. ugy mint.

Hiszek egy Istenben. mindenható Atyában. menynek, földnek, és minden látható. s'láthatatlan állatoknak teremőjében., Es az egy ur Jesus kristusban. Istennek egyetlen egy Fiában, ki az Atyától született, minden időknek előtte, Istentől Istent, világóságtól világóságot. igaz Istentől valo igaz Istent., A ki születetett, nem teremtetett, Az Atyával egyenlő természetű, ki által mindenek alkodtattak, ki mi érettünk emberekért. és ami üdveségünkért. Mennyekből alá szálla: és meg testesüle. a szent lélek által. szüz Máriától: Es emberré lön, Meg is feszítették. mi érettünk, poncius pilátusnak alatta, kint szenvede. és el temetteté: és fel támada harmad napon. az irások szerént, és fel mene Mennyekbe. ül az Atya Istennek jobján. Es ismét. eljövendő dicsőségben. hogy meg itéllye. az eleveneket., és holtakat., a kinek országának vége nem lészen, Hiszek az elevenítő szent Lélek Urban. ki az Atyától., és Fiutól szarmazik: ki az Atyával., és Fiuval, egyenlőül imádtatik. ki a proféták által szóllót: Es egy, szent, közönséges, és Apostoli gyülekezett., Vallom az egy kereszttséget; bünöknek bocsánattyára,: Es várom a halottak fel támadását. és a jövendő boldogságnak életét. Amen. Eza nícaei symbolum. A mi következik: atridentinumi Conciliumé.

Tartom. és vallom. az apostoli. és az Anyaszent egy házi tráditiokat. és a több tartásit. és rendelésit. ugyan azon anyaszent egy háznak.

Tartom a szent irást. ugyan azon értelem szerént. a melyet annak ad. és adot az anyaszent egy ház., a kinek illik egyedül, a szent irásoknak. valóságos értelméről. és magyarázattyáról ítéletet tenni. és soha azokat. se nem értem. se magyarázni nem fogom más képpen. hanem a mint a szent atyák. értették és magyarázták.

Vallom azt is. hogy az uj törvénynek. hét valóságos szenttségi vannak, amelyeket a kristus rendelte. az emberi nemzet üdveségére. noha nem mindenik szükséges mindenikének ugy mint. A kereszttség. a bérmálás. az oltári szenttség. a penitentzia., az utolso kenet., a papi rend, és aházáság., ezek mind kegyelmet osztogatnak, és ezek közül, a kereszttséget. a bérmálást. és a papi rendet többször egyszernél fel nem vehetik szenttség törés nélkül., bé

veszem, és tartom az anyaszent egy háznak. mind azokat a szokásit; a mellyeket. tart. és bé vett. a fellyeb említet szenttségeknék ki szolgáltatások iránt.

Bé veszem. és tartom. közönségesen, és különösen mind azokat a dolgokat a melyeket a tridentinumi szent gyűlés végezet. és ki adot az eredendő vétekről; és a meg igazulásról.

Vallom hasonló képpen, hogy a valóságos. meg kegyelmező áldozatot, A szent Misében. ajánlyák. az élőkért, és a holtakért, és hogy a szenttséges Eucharistiában., valóságos teste, vére, lelke., és Istensége vagyon a kristus Jésusnak, és hogy a kenyérnek állattya. substantiaja az ő testévé változik. és abornak állattya, substantiaja az ő vérévé, a mely változást. a közönséges anyaszent egy ház. transzsubstanciátiónak nevezi., vallom azt is. hogy a kristus Jésust egészen. valósággal. veszik., a kenyérnek., vagy a bornak színe alatt.

Tartom hogy vagyon purgatorium. és hogy a lelkek. kik őt vannak., meg segítetnek, a hívek imádsági által,

Hasonló képen a szenteket, kik a kristus Jéusnal uralkodnak tisztelni. és segítségül kel hini. és hogy ők az Istennek ajánlyák. imádságokat értünk. és hogy tisztelni kel az ő reliquiájokat.

Tartom keményen, hogy a kristus. Jesus, a Boldogságos szűz. és a szentek kepeit. meg kel tartani., és azokhoz illendő tisztelettel, és becsülettel kel lenni.

Bizonyítottam azt is. hogy az indulgentiákat a kristus hagyván az anyaszent egy házban., és hogy igen üdvöseges azokat élni a keresztényeknek

Vallom és üsmérem. a Romai közönséges és apostoli anyaszent egy házat; annyának, és aszszonyának lenni a több anyaszent egy házoknak, és esküszöm, és fogadom. valóságos engedelmeséggel lenni a romai pápához: a kristus vicariusához., szent péternek., az apostolok fejedelme. sucesorához.,

Vallom, és bé veszem, minden kételkedés nélkül mind azokat a dolgokat, a melyek a traditióból maradtak. a melyeket rendelték. és ki adták. a szent generale Conciliumok, és főképpen. a szent tridentinumi Concilium.

Ugy hasonló képen, kárhoztatom., meg vetem, és anathematizálom, minden ellenkező dolgokat., és minden féle. eretnekségeket, a melyeket. kárhoztatot., meg vetet, és anathematizált az anyaszent egy ház.

Ugyan ezt a valóságos. és közönséges hitet., a melyen kívül nincsen üdvőség. vallom mostanában szabad akaratomból., és tartom valósággal. esküszöm, fogadom, és ígérem. hogy ezt fogom tartani. és vallani. álhatalosan., az Isten segítségével. életemnek fogytáig.

Es hogy minden tehetségemmel azon lések. amenyiben töllem lehet, hogy ez, prédikáltassék. tanitassék. és meg tartassék. mind azoktól. kik töllem fügnek, vagy a kik gondviselésem alá adattak

Az Isten így segéllyen engemet. és ezek a szent Evangyéliumi Istennek

Azoknak. a kik vallást. tesznek, a szent evangyéliumra kel tenni kezeket.

CATECHISMUS

Formájára való közönséges.

OKTATÁSOK

Melleyekben rövideden meg magyaráztatnak,
A Szent Írásból. a Traditioból, a
vallásnak hitt ágazati. a keresztényi tudományok.
A Szenttségek. Imádságok. Cérémoniák,
Az Anyaszentegy háznak rend tartási
és szokási, mind ezeket szükséges meg tudni
minden kereszténynek

Második. Szakasz

Hogy micsoda modon. kell Élni az Embereknek,
e földön, hogy az örök életet el érthessék

Harmadik könyv

Első Rész
A Kegyelemről.

Első Articulus.

Hogy mi légyen. a kegyelem és a hány féle.

Kérdés. Lehető mi nekünk a magunk erejével. keresztényi életet élni eföldön?

Felelet. Nem. mert arra szükséges az Isten kegyelme és segítségé.

K Mit térsen ez a szó. kegyelem.? Gratia.

F. Ez a szó. közönségesen térsen. ajándékot. irgalmaságot, és olyan adományt, mely nem tartozás képpen való.

K vagyoné egy néhány féle kegyelem?

F. vagyon. ugy mint. természet szerént. és természet felett való kegyelem. vagyon. belső. és külső kegyelem., vagyon olyan kegyelem, mely minket kedvesekké térsen Isten előtt. vagyon olyan kegyelem, mely annak üdvességire adatik, aki azt veszi. vagyon olyan is. mely a más üdvességére való nézve adatik., vagyon még habituális., és actualis kegyelem. végtire. az actualis, vagy sufficiens. vagy efficax. a jó tselekedetre.

K Mit értesz. a természet szerént való kegyelmen.?

F. Értem azokat az ajándékokat. a melyek tisztán. természet szerént valok, ugy mint, az egészséget, atesti erőt. a jó elmét. és értelmet. és több efféléket, a melyek meg adatnak, ahitetleneknek, valamint a keresztényeknek, a roszaknak, valamint ajóknak, ezeket a kegyelem közti számlálom. mert az Isten ezeket. senkinek nem tartozik., és ezeket ugy adgya. amint neki tettzik.

K Mit értesz a természet felett való kegyelmen?

F Értem az Istennek azt a jó téteményit. melyet reánk hint az üdvességre való nézve.

K Mit hívsz külső kegyelemnek

F. Azokat az ajándékot. Istennek. amellyek kívül vannak rajtunk, ugy mint. az Igének meg testesülését., halálát. a prédikációkat. intéseket. tsudákat.

K Mitt hívsz belső kegyelemnek.?

F. Azokat a belső segítségeket, melyeket az Isten ad., ugy mint. a jó gondolatokat., a hitnek, reménségnek, és a szeretetnek ajándékát.

K Mellyek azok a kegyelmek, mellyek kedvesekké térszen minket Isten előtt?

F Hogy a szoknak, valóságos értelmek szerént szollyak., tsak éppen ameg szentelő. sanctificans, kegyelem. téssen minket kedveseké az Isten szemei előtt., de a théologusok szerént, a kegyelmek melyek minket kedveseké. téssnek. Isten előtt. *Gratiae gratum facientes*, azok., a melyek nekünk adatnak, fő képpen ami magunk üdveségére., eképpen neveztetnek azért., hogy meg különböztessenek azoktól., a melyek adatnak, a felebarátunkra valo nézve., és a melyeket a theologusok nevezik. *Gratiae gratis datae*. azért tettem fel ezeket az iskola béli terminusokat, hogy meg érthesse akárki mikor a könyvekben olvassa. vagy is a prédikáció közben halya. de magyarázás nélkül

K Melyek azok a kegyelmek. amelyeket az Isten főképpen a mi magunk üdveségére ad?

F. A jó gondolatok, és indulatok., de leg inkább a meg szentelő kegyelem.

K Melyek azok a kegyelmek, amelyeket az Isten ad. főképpen. felebarátunkra valo nézve.?

F A tsuda tételeknek ajándéka, a sok féle nyelven szollásnak. jövendölésnek., prédikalásnak ajándéka., az Isten ezeket a kegyelmeket azért adgya, hogy a hitetleneknek, vagy más bünösöknek. meg térésekre fordittassanak., a hiveknek oktatásokra., egy szoval. a felebarátunk üdveségére. 1 Cor. 14.

K Mit értesz a habitualis kegyelmen.?

F Értem az Istennek olyan kegyelmét. a mely bennünk lakván. minket meg szentel., és ő előtte. kedvesekké téssen., ezt meg szentelő kegyelemnek is nevezik.

K Micsoda az actualis kegyelem?

F Ez olyan világosság. és olyan jó indulat, melyet az Isten ad; hogy a rosztat el kerüllyük. és jót tselekedgyünk.

K Micsoda külömbség vagyon a habitualis, és az actualis kegyelem közöt.?

F A habitualis kegyelem. meg maradando ajándék. a mely bennünk lakik., és minket igazakká téssen., az actuális kegyelem nem meg maradando segítség. és ha ezt veszük is. azal igazak nem vagyunk

K. Micsoda az excitans, vagy a sufficiens kegyelem.?

F ez olyan actualis kegyelem, mely minket a jora indit. erőtt is ad annak meg tselekedésére., de a mely azt meg nem tselekedteti velünk.

K Micsoda az efficax kegyelem?

F Ez olyan actualis kegyelem, mely ajora indit. és azt meg is tselekedteti velünk..

2 Articulus

Hogy kinek érdemiért adatik a kegyelem

K Az Isten ki érdemiért adgya nekünk a kegyelmet?

F. A hitt ágazattya. hogy ádam esetétől fogvást. valamenyi kegyelmet adot az Isten az embereknek. az ő üdveségekre, azokat mind a kristus erdeme által adta. és adgya., mert a vétektől fogvást. az emberek menyben nem mehetnek., se Isten előtt kedvesek nem lehetnek, hanem tsak a kristus által. joan 14. 6. act. 4. 12. azok. kik kedvesek valának Istennek. a Messiás el jövelele előtt, tsak ő általa lehetének kedvesek. s. aug. libr. 10. Conf. Cap. 43.

K A mely kegyelmet adot Isten az angyaloknak. teremtetések után. és az embernek esete előtt, akristus által adtaé?

F Ez olyan kérdés. melyen a Catholicus theologusok egy másal meg nem egyeznek; az anyaszent egyház is. ez iránt, semmit nem végezet.

K A kegyelem, melyet az Isten adot. az angyaloknak. teremtetések után. és az embernek. esete előtt., valaé olyan erős: mint a mellyet ad akristus által. a bünös embereknek?

F Nem., mert a mely kegyelemre a bünös embernek vagon szüksége., és amelyet az Isten ad néki. akristus által., hogy ötett miveltesse., a sokal erősebb. és hatalmasab; mint a melyet adott az angyaloknak, és az ártatlan embernek., oka ennek a különbségnek a, hogy az embernek ereje igen meg gyengült a vétek által., és hogy sokkal erősebb, és hatalmasab segítség kívántatik néki a mivelésre; hogy sem mikor még az ő lelke egész erejében vala; az olyan embernek aki gyenge. és minden felöl üldöztetik, inkább vagon szüksége. az erős segítségre., mint az olyanoknak, a ki maga erejében vagon., Az ártatlan embernek, nem valának rosz kívánsági., annyi gyengeségi, sem annyi akadályok az üdvésre, de a vétekben eset ember meg gyengült, tudatlan, a roszra hajlando. minden felöl a sok kísértetek, és minden ellenzi boldogságát., el is kellene veszni, hogy ha erősebb segítséget nem venne. az ártatlan embernél. s. aug. libr. de correct. et de gracia. Cap. 11.

3 Articulus.

A kegyelemnek szükséges voltáról. és a bünös embernek. szabadságáról.

K. Tselekedhetünké valami jót a kegyelem nélkül.?

F. A nélkül semmi jót nem tselekedhetünk olyat; a mi hasznos lenne az üdvésre. hogy ha arra kegyelmet nem veszünk a kristus által., joan 15. 5. mi magunktól. se a parancsolatokat. végben nem vihetjük, se nem imádkozhatunk., se idveséges jó gondolatunk nem lehet, hogy ha ezekre a kristus kegyelmit nem adgya. s aug. lib 10. de Conf. Cap. 29.

K Végben vihetjüké a parancsolatokat a kegyelemel.?

F. Igen is. mert ámbár magunktól semmit ne tselekedhessünk is, de mindent tselekedhetünk abban. aki minket erősített. Az Isten semmi lehetetlent nekünk nem parancsol., hanem azt akarja hogy végben vigyük parancsolattját; amenyiben töllünk lehet; és a mi az erönköt meg haladgya. arra kérjük segítséget tölle., és meg segitt hogy azt végben vihessünk philip. 4. 13 Conc. trid. sess. 6. Cap. 11. s. aug. libr de natura. et de gratia. cap. 43

K A külső képen való kegyelmek elégségeseké. a jó tselekedetre?

F. Nem. mert a jó tselekedetre; szükséges. a mi szivünkben öntetett kristus kegyelme, a mely ött is munkálodgyék

K A kristusnak belső képpen való kegyelme. szükségesé különösön mindenik jó tselekedetre?

F Igen is. mert az emberek semmi jót nem mivelhetnek az üdvésre, hogy ha az Isten irgalmaságából őket nem segitti mindenik jó tselekedetre. s. aug. epist. 107. ad vital.

K Az igazaknak vagoné szüksége a kegyelemre. különösön mindenik jó tselekedetre.?

F Igen is. mert szükséges hogy akristus az igazakat is segittse kegyelmével minden tselekedetekben. mert másképpen vétekben esnének. 2 Cor. 3. 5.

K A kegyelem szükségesé. az igazságnak. és a jó erkölcsnek meg üsmérésére. és szeretetire?

F Igen is. mert kegyelem nélkül nem lehet meg üsmerni az igazságot. vagy a jó erkölcsöt. sem azt szeretni olyan szeretettel. a mely hasznos legyen az üdvésre. mert magunktól. semmi jó

nem lehet bennünk az üdvösségre., mivel minden valami az üdvösséghez tartozik. az Istentől jó akristus által. s. aug. de dono persever Cap 12.

K Honnan vagyon hogy olyan nagy szükségünk vagyon a kegyelemre?

F onnét. hogy szüntelen. a Teremtőtől kel függeni a teremtett állatnak. és attól a gyengeségtől. amelyben estünk, avétek miat. s. aug. de dono perseverantiae. Cap. 12

K Nem vagyunké szabadok a jó vagy a rossz tselekedetre?

F. Igen is szabadok vagyunk., de ezt a szabadságot igen meg gyengítette a véték, és az oltatól fogvást. mindnyájan hajlandok vagyunk a rosszra, és nem adhatnók magunkot a jóra, hogy ha a kristus nem segítené kegyelmével szabadságunkat s. aug. de gratia. et libe. arbitrio.

K Az Isten kegyelmének ellene állhatunké. és azt meg vethettyüké?

F Feletéb is gyakorta történik. hogy ellene állunk a kegyelemnek és azt meg vettyük. ez iránt minden nap veszedelmes próbát teszünk. a szabadságunkról. nincsen is olyan kegyelem. melyet meg nem vethetünk. *meg lássátok hogy valaki az Isten kegyelmétől el ne szakadgyon* mondgya szent pál. hebr 12. 15.

4. Articulus

A mi tselekedetinknek érdeméről. és a kristus kegyelmének erejéről.

K Meg érdemelhettyüké az Isten kegyelmét?

F Hogy ha azt meg érdemelhetnők; nem volna kegyelem. hanem igazság tétel. és adóság. holot az Isten nekünk. semmivel sem tartozik. rom. 11.6.

K Miben áll tehát. a vétkes embernek érdeme.?

F Abban. hogy ha jól áll a kegyelemel, mely a kristustól jö. mivel ha azal jól áll., ezért újabb kegyelmet nyerhet., és így kegyelemről. kegyelemre. az ember. az örökké való életre jutt. a kristus által. Conc trid. sess. 6. Cap. 16.

K A kegyelem nélkül tett tselekedetek nem érdemeseké?

F Semmit nem érdemelnek a tselekedetek az üdvösségre hogy ha azok nem származnak a kristus által való kegyelmétől az Istennek, azok a tselekedetek pedig melyek örök életet érdemlenek. a kristus kegyelmének erejétől vannak, ez így lévén, az örök életet ha meg érdemelyük is jó tselekedetinkért., de az az érdemelés. mindenkor, tsak. a kristus által való kegyelmétől vagyon az Istennek rom. 6. 13. s. Celest epist. 1. Cap. 12

K Az első kegyelmét. az Istennek., melyet térszen valamely bünösel. hogy ki végye abból az állapottyából. nem érdemlette meg azt a bünös.?

F. Nem, mert a tisztán a kristus által való irgalmasága az Istennek, mikor pedig azt nekünk adgya az Isten., akkor tsak vétket., és nyomoruságot talál bennünk. Conc. trid. sess. 6. Cap. 5.

K Micsoda grádicsokon érkezhetyünk a kegyelemhez. mely minket. igazaká térszen?

F Az anyaszent egyház. azt el végezte, hogy a meg állapotot idejüek. kik vétékben esnek., hat féle gráditson érik el a meg igazulásnak kegyelmét., leg első kegyelme Istennek valamely bünöshöz. a, hogy fel nyittya elméjének szemeit., hogy hidgye mind azt. valami kí vagyon nyilatkoztatva. A 2. hogy félye az Isten íteletét. A 3. hogy az Isten irgalmaságában való reménséget adgyon néki, akristus szenvedésinek érdemi által. A 4 hogy Isteni szeretetett olttson beléje. Az 5. hogy meg utáltassa véle abünt, A 6. hogy olyan szándékot olttson beléje.

mely a szenttségekhez vezesse., bünei bocsánattyának vételére., hogy újj életet élvén., meg tarttsa mind az Isten. s', mind az anyaszent egyház parancsolatit. Conc. trid. sess 6. cap. 6

K Miben áll. ameg igazulásnak kegyelme? *justificatio*

F Hogy meg ujjítván lelkünknek belső részeit. az Isten előtt kedvesek lehesünk.

K Miben áll. abelső képen valo meg ujjittás.?

F A bünöknek bocsánattyában. és a jó erkölcsöknek bé oltásában.

K kicsoda ennek a meg ujjitásnak a kezdete.?

F A szent lélek. aki is szívünkben jövén lakni. abban helyhezteti meg maradását.

K Miképpen veszszük. a meg ujjulásnak kegyelmét.?

F A kereszttségben. vagy a penitentzia tartásnak szenttségiben., és némelykor az utolsó kenetkor. Conc. trid. sess. 6. Cap. 7.

5 *Articulus.*

Azokrol. a kiknek a kegyelem adatik.

K kiknek adgya Isten kegyelmét.?

F A mit leg bizonyosabban tudhatunk ez iránt. ezek azok.

1. *Az Isten azt akarja. hogy minden emberek üdvezüllyenek és az igazságnak üsméretire jussanak*, mondgya szent pál 1. tim. 2. 4.

2 Ezen a közönséges akaraton kívül. hogy mindenek üdvezüllyenek, vagyon még az Istenben hathato akarat, hogy némellyeket közüllök üdvezittsen., ugy annyira hogy valóságál nem minden ember üsméri meg az igazságot, se nem üdvezülnek mindnyájan. nem is adgya mindennek üdvezítő kegyelmét. ugy mint, a jóban. végig meg maradando kegyelmét. *donum perseverantiae.*

3. Az Isten annak adgya ezt a kegyelmét. és közönségesen minden kegyelmit akinek akarja., és olyan formában a mint néki tettzik., mert ő szabad ajándékival. de mikor kegyelmit nem adgya: vagy azt viszá veszi, mindenkor tsak a véteknek büntetésiért tselekeszi.

4. Az Isten több kegyelmit adgya a hiveknek mint a hitetleneknek., de a hivek közöt is. némellyeknek többet ad, mint másoknak. 1 tim. 4. 10. joan. 14. 2.

K Az Isten miért nem adgya mindennek egyaránt. üdvezítő kegyelmét., holot azt akarja, hogy mindenek üdvezüllyenek?

F Az Isten azal. fényeségel. mutattya ki igasságát némellyeken. és irgalmaságát másokon.

Magyarázat

Ámbár az Istenben, az a közönségesen valo akarat légyen, hogy mindenek üdvezüllyenek, de aza különösön valo akarat is vagyon, hogy meg büntesse a gonoszokat. mindnyájan tehát vétkesek lévén az emberek az eredendő vétékért., meg érdemlették az örök kárhozatot, az Isten érdemek szerént bánik tehát vélek. mikor meg bünteti; némellyeknek meg is kegyelmez irgalmaságából., adván nékik azután. ameg igazulásnak., és a végig meg maradásnak kegyelmét, hogy az örök életet. el érhessék. másokat pedig el hágy. igasságából a vétkekben. és meg engedi abban lévő halálokat. a melyért. el is kárhoznak. s. aug. epist. 105. ad sixt.

K Mint hogy az emberek mindnyájan vétkekben születnek, mindnyájan vétkesek az eredendő vétkekért. miért tehát az Isten egyikével. inkább térszen irgalmaságot. mint a másikkával.?

F *oh! Ember. te kicsoda vagy, Isten ellen versengesz.?* mondgya szent pál. rom 9. et 11. mindnyájan vétkesek lévén. tehát senki sem panaszkodhatik. az Isten semmivel sem tartozik nékik., ö szabad mindennel., hogy ha ö inkább választlya az egyikét. mint a másikkát., ez olyan titok. a melyet nem lehet meg fogni., hanem azt imádnunk kel szent pálal., mondván. *oh! Isten bölcseségének. és tudományának mélységes gazdagsága.! ki mehetet végére az ur akarattyának, vagy ki volt néki tanátsossa, mely igen meg tudhatatlanok azö itéleti, és meg foghatatlanok az ö utai* rom. 11.

K leheté el veszteni a meg igazulásnak kegyelmét?

F. Igen is: és ez gyakorta történik.

K leheté azt azután viszá nyerni?

F lehet, de nem kel magunknak ez irányt hizelkedni. mert sokszor történik. hogy azt visza nem nyerhetni, igen ritkán tesznek ugy penitentiát. amint kellene. hebr. 6. 10.

K Mikor veszi el az Isten ezt a kegyelmet az embertől?

F A meg igazulásnak kegyelmét. akkor veszi el, mikor az ember halálos vétkekben esik. mert az Isten el nem hadgya az embert, hogy ha ö elsőben el nem hagyatik. Conc. trid. sess 6. Cap. 11. s. aug. libr de natur. et de gratia. Cap. 26.

K Mitt hozzunk ki mind ezekből.?

F Azt hogy, félelemel. és rettegésel, munkálkodgyunk. üdveséginkért, az Istenben, nagy bizodalommal. legyünk, foglallyuk magunkot szüntelen, a jó tselekedetekben., az imádságokban., vigyázzunk mindenkor magunkra., és legyünk nagy alázatoságal. az Istennek keze alatt. Conc. trid. sess. 6. Cap. 13.

K Miért kel félelemel munkálodni üdveségünkért.?

F *Mert az Isten az, aki azt tselekszi bennetek. mind hogy akarjátok., mindhogy véghez vigyétek, az ö ingyen valo jó kedvből.* mondgya szent pál 2. 13. és hogy azt senki nem tudgya.. *ha a szeretetre é méltó. vagy aharagra.* mondgya salamon. Eccles 9. 1. és hogy a végig meg maradando kegyelemel. az Isten senkinek sem tartozik. mondgya a trid. Conc. sess. 6. Cap. 13.

K Mit hivsz. végig meg maradando ajándéknak.?
donum perseverantiae.

F Ez olyan kegyelem mely végig meg maraszt az igasságban. a melyet tsak azoknak adgya Isten., a kik szentül halnak meg. s aug. de dono. perseverantiae.

K Rend szerént kinek adgya Isten. a végig meg maradando ajándékát. vagy a szent halált?

F Azoknak kik jól éltek., hogy ha azt meg adgya másoknak is., de a ritka tsuda, és azzal nem kel magunkot biztatnunk hanem reméllyünk. az Isten irgalmaságában. Conc. trid sess. 6. Cap. 13

K Mit kell. közönségesen tudnunk az kegyelemről?

F 1. Hogy a nélkül, semmit nem tselekedhetünk az üdveségre. 2. hogy az el nem veszi az embernek szabadságát., 3. hogy azal nékünk nem tartoznak 4. hogy az Isten azt meg nem vonnya soha senkitől. hogy ha ugy kéri azt. amint kell. 5. hogy a minket nem illet. hogy az Istennek ez iránt valo titkait vizsgállyuk

K Rend szerént micsoda modal. veszük az Isten kegyelmét?

F. A szenttségek. és az imádság modgya által.

Azok akik. bővebben. és mélyebben akarnak tudni a kegyelemről. el olvashattak, szent agostonnak. a pelagiánusok ellen való írásit. a 6 sessioját a tridentinumi ConCiliumnak., a szent pápák. leveleit. Innocentius. 1. Bonifacius 2.

Második Rész.

A Szenttségekről. közönségesen.

Első Articulus.

Hogy mikk legyenek a szenttségek.

K. Micsoda a szenttség?

F Ezen a szón közönségesen olyan látható jelt értenek, a mellyet a kristus ami meg szentelésünkre rendelt

K Miért mondád hogy a szenttségek látható jelek.?

F Mert azok olyan dolgok, vagy tselekedetek, a mellyeket. mi láthattuk, és halhattuk., mi láttyuk mikor apap keresztel, halljuk is mit mond; ez a tselekedet, és ezek a szók. kegyelmet oltanak annak szivében akit keresztel, noha mi azt nem láttyuk

K Mikor szentek. és kedvesek az emberek, az Isten előtt?

F Midön vétkek el töröltetik., és a meg igazulásnak kegyelmit veszik.

K A szenttségek mi formában szentelik meg az embereket?

F Olyan szenttségek vannak melyek az embereket meg szentelik. a kegyelemnek életét adván nekik., némelyek pedig, meg szentelik őket., meg szaporitván. és erősitvén benne, akegyelmet, az elsőket. a halottak szenttségének nevezik., az utolsókat., az élők szenttségének.

K Mellyek azok a szenttségek, a mellyeket a halottak szenttségének nevezik?

F A kereszttség., és a penitencia tartás, és némelykor az utolsó kenet

K Mellyek az élők szenttsége?

F Mind több szenttségek., mert hogy haszonnal lehesen azokat venni. kegyelemben kell. lenni.

K Mind azok kik a szenttségeket veszik. vesziké azoknak hasznait.

F A szenttségeknek kegyelme azoknak adatik meg. kik azokat illendő készüllettel veszik. de akereszttségnek bérálásnak. papi rendnek., Caractere meg marad. ha szinte azokat roskészüllettel veszik is

2 Articulus

A szenttségek számairól. rendeltetésekrol.
ki szolgáltatásokrol.

K Hány szenttség vagyon?

F Hétt. a keresztség. bérmálás. az oltári szentség. penitencia tartás. utolsó kenet, papi rend, és a házasság.

K A Krisztus rendelkezett mind a szentségekkel?

F Igen is. ezt az apostoli tradícióból tudjuk. de más módon is, csak az Isten rendelheti a szentségeket, mert csak egyedül ő adhat azokhoz. természet felett való kegyelmet.

K Miért rendelkezett a Krisztus ahétt szentségeket?

F Hogy az anyaszent egy háznak lelki szükségéről tessen.

A keresztségben lelki képen születünk, a bérmálás neveltett, és erősített. az Úr vacsorája minket táplál. a penitencia tartás. meg gyógyít. az utolsó kenet. a jó halálra. segít, a papi rend. egy házi. szolgákat. és pásztorokat ad az anyaszent egy háznak. a házasság. pedig. szaporítja a híveket

F Kiknek vagyunk hatalmuk a szentségek ki szolgáltatására?

F Olyan szentségek vannak melyek csak a püspököket illetik, némelyek apákat, és szükségben minden kereszthet.

K Hogy ha a pap halálos vétkekben vagyunk. igazán ki szolgáltatathatjaé. a szentségeket?

F Igen is: noha az olyan pap. aki halálos vétkekben lévén. szentséget osztogat. (szükség nélkül:) ujonnan vétkekben esik. mert meg széplösíti a szent dolgot

K Az olyan a ki halálos vétkekben osztogatta ki a szentséget, kegyelemben nincsen hogy osztogathat tehát kegyelmet?

K A ki a szentséget osztogatta, a csak eszköz. a Krisztus ő általa adja a kegyelmet. a Krisztus kegyelme pedig nem függ az eszköznek, jó, vagy rossz voltától. s. aug. libr de Bapt. Contra donatis.

Harmadik Rész A keresztségről.

Első Articulus Hogy mi legyen a keresztség.

K Melyik az első szentség?

F A keresztség.

K Mit térszen ez a szó baptismus?

F Ez a szó a görögből vétetett. a mely térszen. mártást, mosást, tisztulást.

K Miért neveztetik eszerént.

F Mert meg mossa, és tisztítja a vétkekből aleket.

K Micsoda a keresztség?

F. Olyan szentség. mely el töröli az egész vétket, és a vétkekhez tartozando büntetést. és így az Istennek, és az anyaszent egy háznak. fiaivá térszen.

K Mit értesz az egész vétkeken. a melyeket el töröli a keresztség?

F Azokon értem az eredendő bünt. és mind azokat. a melyeket tett valaki keresztsége előtt, akár mely nagyok legyenek is azok. de a keresztség azokat el töröli.

K Mit értesz. avétekhez tartozando büntetésen?

F Értem abüntetést., mellyet kell szenvednünk. avétekért. vagy ezen. vagy a más világon., ideig, vagy örökké., hogy eleget tegyünk az Isten igasságának.

K Nem tartoziké hát már eleget tenni az Isten ígasságának akit meg kereszteltek?

F Nem mert ebben a szenttségben minden meg bocsátatot néki mind a bün. mind a büntetés. valamég uj vétekben nem esik. rom. 8. 1. s aug libr 2. de merit: et de remissi peccatr. Cap. 28

K Miképpen lészen meg, ez az egészen valo bocsánat?

F. Mert az Isten irgalmaságából., egészen reánk fordittyta. a kristus érdemeit a keresztségben. és egészen meg bocsátatnak büneink

K Miért nem teszi az Isten az embert akereszttség által, abban az állapotban, a melyben ádám volt esete előtt?

F Mert a néki ugy nem tettzet. öszabad mindenel., az Isten azt akarja. hogy az ember meg emlékezők. arról. a mitől el eset, azt is akarja, hogy ezen a földön. szám ki vetésben, bujdosásban, alázatoságban, és félelemben élyen.

K Miképpen téssen minket a keresztség Isten fiaivá.?

F Az ujj élet által. melyet ad akristusban, a mely ujj élet. olyan állapotban téssen, hogy az Istent atyánknak nevezhettyük, és a menyet ugy tekinthettyük., mint örökségünket., ez az ujj élet, a kegyelemnek élete. mely minket az Istenhez kapcsol., a hitt. reménség. és a szeretett által. Conc. trid. sess. 6. Cap. 7.

K Miért mondod azt hogy ez az uj élet a kristusban adatik nekünk?

F. 1. Mert tsak ő általa., és az ő érdemiért vehettyük az uj életet. 2 mert a kristus lelke, melyet a keresztségben veszük. hogy bennünk lakjék., kezdete ennek az életnek. 3 mert a kristus lelkének bennünk valo lakása, a kristusal ugy meg edgyesit. hogy ugy mondván. egyek vagyunk véle., vagy is inkább ő áll mi bennünk, és mi az ő tagjai vagyunk galat. 2. 10. ephes. 5. 30.

K Miért téssen minket olyan állapotban ez az ujj élet., hogy az Istent atyánknak nevezhettyük. és amenyet ugy tekinthettyük mint örökségünket?

F Mert meg edgyesitvén minket akristusal., azért az Isten minket fiainak fogad. örökösinek téssen. és a kristusnak örökös társaivá. 1 joan 3. 1. rom. 8. 17.

K Miképpen téssen a keresztség az anyaszent egy ház fiaivá?

F Mert a több hivek közé. számláltatván, szabadságot ad a szenttségekel valo élésre, és részeseké téssen az anyaszent egy ház lelki hasznaiban.. ephes. 2.

K Mit okoz még más egyebet is bennünk a keresztség.?

F A lelket olyan lelki bélyegel belyegezi meg, a mely soha el nem töröltethetik. ez okáért is vagyon hogy tsak edgyyszer adgyák fel a keresztséget, és töbször nem. Conc. Trid. sess. 7. Can. 11.

2 Articulus
A kereszteleőről.

K Miképen adgyák fel a keresztséget?

F Háromszor természet szerént valo vizet öntenek kereszt formára. arra, akit keresztelnek, mondván ezeket a szokot, Én tégedet keresztellek, Atyának. † és Fiunak † és szent † lélek. Istennek nevében.

Még más két féle képpen is lehet keresztelni...

1. Háromszor természet szerént valo vízben kel mártani azt akit keresztelnek., mondván a mártáskor ezeket a szokot, Én tégedet keresztellek Atyának † és Fiunak. † és szent † lélek Istennek nevében.

2. Háromszor: természet szerént valo vizet hintvén a gyermekekre., mondván ezeket a szokot az első hintéskor. Én tégedet keresztellek Atyának. † és Fiunak, † a második hintéskor; és szent † lélek Istennek nevében, a harmadik. hintéskor.

K Honnét tudgyuk hogy ez a három féle keresztelés jó?

F A traditiokbol., mert a szent irás. a mártásal valo keresztségről teszen emlékezetet. rom. 6. 4. Coloss. 11. 12. S. Cypr: epist 76. ad magnum.

K Mellyik közönségeseb ezen három féle keresztelés közzül?

F Az elöt a mártásal valo keresztelés közönségeseb volt, mostanában pedig az a szokás. hogy vizet öntenek annak fejére akit keresztelnek.

K. Miért mondád. hogy kereszt formára kel három szor vizet önteni, vagy három szor. mártani, vagy háromszor vizet hinteni arra a kit keresztelnek.?

F Mert az anyaszent egy ház. mindenkor eszerént tselekedet az apostoloktól fogvást. a szent Háromságnak emlékezetire., de nem tekenti ugy azt a szokást., mint ha azon állana a keresztségnak igazán valosága., mivel ha tsak egy szer töltenék is avizet. és nem. kereszt formájára. a keresztség jó volna

K Micsoda vizel kel keresztelni?

F olyan vizel, melyet arra avégre szenteltek. de szükségben minden féle viz jó; tsak természet szerént valo legyen., ugy mint a folyo viz, forrás. kut viz. esső, tó viz. emind jó. tsak olyan viz nelegyen, mely. tsinált viz volna. joan. 3. 5. act. 8. 16.

K Mikor keresztelnek. micsoda részire kel a gyermeknek avizet tölteni?

F A fejére a mennyiben lehet, de a keresztség jó lesz.. ha más részire. töltik is avizet.

K lehető két személynek keresztelni., hogy edgyik avizet töltse. a másika ezeket a szokot mondgya. Én tégedet keresztellek. &c.

F Nem, a ki avizet tölti, annak is kel ezeket a szókót mondani.

K lehető elsőben avizet tölteni, és azután mondani ell a keresztséghez valo szókót?

F Nem lehet. mert mikor avizet töltik, a szokot is akor kell a töltéskor el mondani. másképpen a keresztség nem volna jó.

K kellé különösön meg nevezni a szent haromságban lévő személyt.?

F Igen is, különösen kell meg nevezni az. Atyát, a Fiát, és a szent Lelket., a három személynek, nevében kel keresztelni., matth. 28:19 s. just. apolog. 2.

K kicsodák azok. akik keresztelhetnek.?

F A püspökök, papok., és némelykor a diáconusok is. ezek keresztelhetnek egyedül. az anyaszent egy házi Cérémoniákkal. de szükségben, minden ember, és aszszony keresztelhet akár mely keresztényi valláson legyen keresztelhet. csak hogy valóságos tselekedgye ezt a szent dolgot.

K Honnét tudgyuk azt., hogy minden ember., aszszony, és eretnek. keresztelhetnek.?

F. Azt a tráditióból. és az anyaszent egy ház szokásából tudgyuk. a szent irás erről nem szól:

K Az Isten miért akarta. hogy mindenképpen keresztelhesenek.?

F Az Isten mindenben elkövetheti akarattját., és olyan eszköz által adhattya kegyelmit. a mint néki tettzik.

2. Az Isten jószágából tselekedte. azt. hogy minden keresztelhesen, azért hogy minden könnyen fel vehesse. ezt a szentséget. a mely nélkül lehetetlen üdvözülni.

K Mikor szükségben egy néhány féle személy találkozik. a keresztelésre, melyikét kell arra inkább választani.?

F Az egyházi renden valokot inkább kel választani. mint sem avilágiakat, a Catholicusokat. inkább, mint sem az eretnekeket. a ferfiakat inkább. mint az aszszonyokat.

K Edgy atya. vagy anya; meg keresztelheti a maga gyermekét?

F Igen is meg, de igen nagy szükségben lehet a meg., más képpen nem lehet, a kereszttségben való lelki szövetség miatt. és úgy. hogy ha nálokön kívül. ótt más Catholicus nem találkoznék.

Magyarázat.

Az anyaszent egy ház törvénye szerint., lelki szövetségben esik az, aki keresztel., azzal. akit keresztelt., úgy hogy a ki keresztel, meg nem házasodhatik azzal. akit keresztelt. sem annak atyával, vagy anyjával. hogy ha pedig az atya, vagy anyja nagy szükség nélkül. meg keresztelik gyermekeket., erre a lelki szövetségre való nézve, a melyik a kettő közül meg keresztelte. a gyermekét., a püspök engedelmével nélkül, a nem kívánhattya a másikatól azt, a mire kötelezdi a házasság. noha azt nem kel egy mástól meg tagadni. Conc. trid. sess. 24. de refor. matrim. Cap. 2.

K A szent irás mondgyaé hogy meg kel keresztelni a gyermekeket?

F. Azt nem mondgya tellyeséggel, nem is tudgyuk másként. hanem atráditióból, és az apostoloktól fogvást. az egész anyaszent egy háznak szokásából.

3 Articulus.

A kereszttségnek szükséges voltárol. és a kereszttség nélkül meg holt gyermekekről.

K A kereszttség. tellyeséggel szükségesé az üdvösségre?

F Igen is. ezt a tráditióból. és akristus szavaiból tudgyuk., a ki is azt mondgya, *ha valaki nem születendik víztől. és szent lélektől., nem mehet bé az Isten országában.* joan. 3. 5.

K Ez a szükség. úgy tekénti a gyermekeket. valamint atöbb embereket?

F Igen is. az anyaszent egy ház. mindenkor így értette. és tanította, és ezeken a szokos gyermekeket is érte. valamint atöbb embereket. *Ha valaki nem születendik:* &. s. Cypr. epist. 59 ad fidum

K Mi okozta a kereszttségnek ezt a nagy szükséges voltát?

F A, hogy a kereszttség egyedül való orvosága az eredendő véteknek. mivel míg az ember az alatt van, az ördög hatalma alatt van, amennyekben nem mehet.

K A kereszttség nélkül meg holt gyermekek el kárhoznaké?

F Örökül el vannak rekesztve az Istentől. ez is leg nagyobb kinnyok. a kárhozott lelkeknek, de az anyaszent egy ház semmit nem végezet ez iránt. hogy miképpen szenvednek, sem a szent irásból. sem atráditóiból ez iránt bizonyost nem tudunk., atheologusok is eziránt edgymással meg nem edgyeznek

Magyarázat.

A kristus azt mondgya az Evagyéliumban., hogy minden emberek az ő ítélő széki eleiben mennek az ítéletre. a jók. az ő jobb keze felől léznek. és a gonoszok a bal keze felől. azok. akik a job keze felől léznek, az örök boldogságban. mennek., abal keze felől valok pedig az örökké való tüzre, az ördögökkel. matth. 25. 32. a kereszttség nélkül meg holt gyermekek meg ítéltetnek valamint a töb emberek. mivel nem láttyuk. hogy a kristus különös helyt rendelt volna nekik. a mely, se job keze. se bal keze felől nem volna., úgy tettik hogy szent János mond valamit erre a kérdésre az ő látásinak 21 résziben. vers:27. hogy tsak azok mennek bé. menyekben, kik bé irattattak. az életnek könyvében, és másut: valaki nem találtatot bé irva az életnek könyvében, atüznek tavában vettetik. 20. 15. tehát amely gyermekek meg nem kereszteltettek. az élet könyvében sem irattak. szent ágoston erre való nezve azt mondgya hogy a mely gyermekek keresztetletlenül hálnak meg. a tüznek büntetésit szenvedik, de nem oly keményen mint mások., *omnium mitissimam.* a mi bizonyos ebben a dologban a, hogy az ilyen gyermekek nincsenek aboldogságban, és hogy az Istentől való el rekesztések, nekik elég kin.

K Hány féle kereszttség van?

F. Harom., vizelele kereszttség. kívánással való kereszttség, és vérelele kereszttség.

K Mit értesz avizelele keresztstsegen.?

F Értem azt a keresztstseget, amint szoktak közönségesen vizelele keresztstelni.

K Mit értesz a kívánással való keresztstsegen?

F. Értem azt a buzgo kívánást., a melyel kívánna valaki fel venni a keresztstseget., és a mikor a tellyeséget nem lehet.

K Ez a buzgo kívánás, elegendő az üdveségre?

F. Az olyan ember aki meg nem keresztstelkedhetvén. ezel a buzgo kívánással meg hal., hogy ha ez a kívánás. szeretettel. és igazán való., az olyan, mint ha a keresztstseget fel vette volna. üdvezül, az anyaszent egy ház. mindenkor eszerent hitte, és tanította. s. aug. libr 4. de bapt Contr. donatis. Cap 2. Conc. trid. sess. 6. de justifi. Cap. 4.

K Mit értesz a vérelele keresztstsegen.?

F Értem a martyrságot. mikor valaki halált szenved akristusért. keresztstsege eiött. ezt vérelele keresztstelésnek nevezik tertul. de bapt.. Cap. 16. s.aug. libr 13. de Civitate.Dei Cap 7.

K Az olyan kisedek kik halált szenvedtek a kristusért. keresztstsegek eiött üdvezülteké.?

F Az anyaszent azokat tiszteli mind martyrumokat., erre valo nézve mindenkor szentelte az apro szentek inepét, amint ki tettzik szent ágoston irásiból. serm. 66. de diversis.

K leheté többször egyszernél fel venni a kereszttséget?

F Nem lehet., igen nagy vétek is meg keresztelni azt. aki az anyaszent egyház szokása szerént már meg volt keresztelve.

K Mit kel hát tselekedni mikor kételkednek valaki kereszttségiben?

F Mikor nagy ók lehet a kételkedésre., akkor meg lehet keresztelni ilyen formán. hogy ha te meg nem vagy keresztelve: Én tégedet meg keresztellek Atyának.. &c.

Régenten meg keresztelték Conditio nélkül. az ollyat akinek kereszttségéről semmi bizonyság nem volt, a Conditio alatt valo keresztelés nem régi szokás.

K leheté el veszteni a kereszttségnek kegyelmit?

F Igen is lehet a halálos vételkel. a melyet el veszteni nagy nyomoruság

K Mit kell tselekedni mikor azt el vesztették.?

F Nincsen más orvosága annak. hanem a penitentzia tartáshoz kel folyamodni.

4. Articulus.

A kereszt Atyákról. és Anyákról.

K Miért adnak. kereszt Atyát. és Anyát, annak. akit keresztelnek?

F. 1 Hogy a templomba bé mutassák azt, akit meg kel keresztelni. 2. hogy nevet adgyanak, és bizonyági legyenek meg kereszteltetésinek. 3 hogy helyette felellyenek atemplomban, és mint egy felellyenek arról is, hogy végben viszi az igereteket, melyeket tésznek helyette. tertul.libri. de bapt. Cap. 18. s.aug.epist. 98. ad bonifacium.

K Leheté minden féle személy. kereszt atya, vagy anya.?

F A kereszt atyának, vagy anyának., jó Catholicusnak kell lenni., avallást jól kel tudni, jó erkölcsüek legyenek., és ne légyen közüllök. valamellyik. se atya, se anya. annak a személynek. akit ak kereszt viz alá tartanak.

K Miért kell. Catholicusoknak lenni a kereszt atyáknak, és anyáknak?

F Mert azok kik az anyaszent egy házon kívül vannak, nem ajánlhatnak néki fiaikat, és nem is felelhetnek helyettek. mert az anyaszent egy ház. nem közösül az eretnekekel imádságiban.

K Mit kel tudni a kereszt atyáknak, és anyáknak.?

F kell nékik tudni ahitnek ágazatit., az Isten, és az anyaszent egy ház parancsolatit, azt is, hogy ő magok micsoda igéreteket tettek volt kereszttségekkor. mert azokra tartoznak meg tanítani kereszt fiokat, hogy ha pedig magok azokat nem tudgyák. hogy tanithatnak azokra másokat

K Miért a kereszt atyáknak., és anyáknak, jó erkölcsüeknek kel lenni.?

F Mert az anyaszent egy ház. bé nem veszi az ollyan felelököt. kik botránkoztato életet élnek, mivel nem lehet másokért jól ellene mondani az ördögnek, azö pompáinak, és szolgálattyának, hogy ha ő magok elsöben., ezeknek ellene nem mondanak tselekedeteket.

K Miért hogy az atya. és az anya, nem lehet kereszt atya, vagy anya. a magok saját gyermekeknek.?

F Azért a lelki szövetségért, a melyben esnek a kereszty atyák. és anyák. a kereszty fiokal. vagy leányokal., és azoknak. attyokal, és Annyokal., ettől is vagyon hogy a kereszty atya. vagy anya., meg nem házasodhatik a kereszty fiával. vagy leányával., se azoknak. attyokal. vagy annyokal., még sokan azt is tarttyák., hogy ha edgy atya, vagy anya. a kereszty viz alá tartaná a maga gyermekét szükség nélkül, hogy a házasságbéli szabadsággal nem elhetnének. engedelem nélkül. Conc. trid. de reforma. matrim. sess. 24. Cap. 2

K A kereszty atyák. és anyák., ebben a lelki szövetségben esneké akkor. mikoron a keresztytségnek csak a Ceremoniáit adgyák. fel.?

F Nem. hanem csak. akkor. mikor a keresztytséget cereumoniával adgyák fel.

K Mitsoda a kereszty atyák. és anyák, hivatallyok. a kereszty fiokhoz, és leányokhoz?

F 1. A kereszty fiokat. vagy leányokat. szeretni kell valamint lelki gyermekeket, 2. vigyázanak neveltetésekre., és ha szüléjektől meg válnak. ő magok nevellyék. 3. annak idejében. meg béráltassák. 4. meg magyarázzák nékik. azigéretet. melyet tettek helyettek keresztytségekkor., és azt vélek meg tartassák. 5. imádkozanak érettek.

5. Articulus.

A keresztytségnek. Cereumoniáirol.

K. Miért állt্যা meg a pap atemplom ajtaja előtt azt, akit keresztyelni visznek?

F Azért hogy nem érdemes abé menetelre. az eredendő vétekkért., a melyért. a sátánnak birodalma alatt vagyon

K Miért. fu reája a pap.?

F Hogy az ördögöt el üze, a szent léleknek erejével., a melyet az Isten fuvallásának nevezik., kereszty formára. fu a gyermekekre. azért. hogy azal meg mutassa, hogy a meg feszitetett kristusnak érdeme által. kell el üzni az ördögöt.

K Miért vett keresztytet apap a gyermek homlokára?

F Azért. hogy nem kell meg pirulni. hanem dicsekedni, a kristus keresztytében.

K Mit tésznek ezek a szók. dicsekedni a kristus keresztytében. vagy meg pirulni a kristus keresztytiért?

F A kristus keresztytiben való dicsekedés. a, hogy meg vallyuk nyilván. hogy keresztyények vagyunk, és hogy a keresztyényi tselekedeteket is. félelem nélkül mivellyük. meg pirulni pedig akristus keresztytiért a, midön szégyenellyük keresztyényeknek mutatni [mu tatni] magunkat, és annak tselekedetit is szégyenellyük.

K Miért tsinál keresztytet a pap a gyermek melyére.?

F Azért hogy szeresse a keresztytet, és minden reménségit. ameg feszitetett kristusban vesse.

K Mit tésznek a több keresztytek is a melyeket vett a pap agyermekre?

F Azt teszik, hogy a keresztytség. minden erejét. akristus keresztytétől veszi, és azö szenvedésének, érdemetől.

K Miért adgyák a gyermekekre. valamely szentnek anevét.?

F Azért hogy annak a szentnek példáját kövesse., és a kristus mellett való gondviselőjének. tarttsa.

K Miért exorcizálja anyit apap gyermekeket?

F Hogy el üze tölle agonosz lelket., akinek hatalma alatt volt az eredendő vétékért. S.Cypr epist. 76. s aug.lib. 1. de nupt. et de concupis. Cap. 9.

K Miképpen nevezi az anyaszent egyház. azokat. kiket keresztelni visznek.?

F Azokat catechuménusoknak nevezi.

Magyarázat.

Ez a szó catechuménus, görög szó, a mely olyan személyre értődik. akit tanítanak, Catechizálnak., az előtt az anyaszent egy házban. hoszas oktatásokkal készítették a kereszttségre. a keresztelni valokat., azok sokan is valának. azokat catechistáknak, vagy Catechumenusoknak nevezték. mostanában is eszerént nevezik mind azokat kik keresztelni valok. noha a gyermekek ne legyenek is alkalmasok atanulásra

6 Articulus

Ismét a kereszttség Cérémoniáirol.

K Miért teszen sőt apap a gyermek szájában?

F A jelenti a bölttseséget. melyet néki kér az anyaszent egyház. s.aug.Conf. libr 1. Cap. 1.

K Miért tesznek néki nyálat, az orrában, és fülében?

F Ezzel a kristus példáját akarják követni. a ki nyálával gyógyította meg a némat és siketet. az anyaszent egy ház azt kéri az Istentől. hogy a Catechumenusoknak nyitva legyenek fülei az igazságra. és hogy érezze annak kedveségit.

K Miért mondattják el a Hiszek egy Istent a kereszt atyákal. és anyákal.?

F Azt a gyermek helyet mondgyák el. a melyet magának kellene el mondani, ha arra alkalmas volna., mivel az anyaszent egy ház tsak azokat kereszteli meg, akik akristusban hisznek s.aug. de symb. ad catech.

K Miért viszik bé atemplomban a gyermeket, midön ahiszek egy Istent mondgyák.?

F Meg akarják azal mutatni., hogy tsak az igazán valo hitt tétel által. érdemellyük bé menni a szent egy házban.

K Micsoda ígéretek tétetnek a gyermekekkel.?

F Arra kényszerítik hogy ellene mondgyon a sátánnak., az ő pompáinak. és tselekedetinek, és hogy fogadgya fel. akristust követni. ezeket az ígéretek a kereszt atyák. és anyák. teszik a gyermek helyet, de ha nagyot keresztelnek. magának kel felelni.

K Miért kívánnyák ezeket az ígéretek?

F Mert a kereszttség. az Isten, és az ember közöt valo szövetség. a melyben az Isten örök életet ígér. azoknak. kik meg keresztelkedvén. hűségel meg tarttyák ígéretek. az ember is arra ígéri magát hogy ellene mond a sátánnak. pompáinak. és tselekedeteinek, és hogy a kristust igyekezik követni.

K Mitsoda az értelme, ezeknek az ígéreteknek.?

F *Ellene mondok a sátánnak*, az az, hogy aző birodalma alól el álok, és azt el hagyom. *az ő pompáinak*. az az. evilág hejában valóságának. *az ő tselekedeteinek*. az az. a vétéknek., *hiszek* a kristusban &c. az az. hogy tsak egyedül. a kristushoz akarom magamot kapcsolni. minden ki

nyilatkozottat titkait hinni akarom, tudományát. és példáját követni akarom., az ő tanítványa között akarok lenni. őtet is veszem mesteremnek.

F szükségesé némelykor meg ujitani a keresztségben tett ígéreteket?

F Gyakorta szükséges. azért hogy meg láthassuk. miben mulattuk el azokat., de főképpen ilyen állapotokban szükséges. 1. Mihelyt annyira való esze lehet a gyermeknek hogy arról gondolkodhatik. 2 minek előtte a bérházat fel venné. 3 az első kommunio előtt. 4. husvét, és pünkösd előt való napokon minden esztendőben., 5 a keresztségnek minden esztendőnként való elő fordulásokor. és halála óráján

K Tartozunké meg tartani azokat az ígéreteket melyeket tettek helyettünk. a keresz atyák. és anyák. a keresztségben?

F Igen is tartozunk. mivel azon ígéretre való nézve adta az Isten a keresztségnek kegyelmét.

A keresztségben tett ígérek meg ujitásának
formulája.

Hiszek egy Istenben. minden hato Atyában. menynek. és földnek teremőjében. és a kristus Jésusban. ő egy Fiában, Isten. s' emberben. ki a keresz által az embereket meg váltotta. Es a szent Lélekben. hiszem a közönséges anyaszent egy házat. a szenteknek edgyeségét. a bünöknek bocsánattját, a testnek fel támadását. és az örök életet. szívemből ellene mondok az ördögnek. az ő pompáinak. és tselekedeteinek. az az. avilági hejában valóságoknak. és a véteknak. a kristushoz akarom egyedül magamot kapcsolni, és őtet követni., és egyedül ő érette. akarok élni, és halni Atyának. Fiának. és szent Lélek Istennek nevében. Amen

7 Articulus.

Ismét a keresztség Cérémoniáirol.

K Mit jelent a. hogy agyermeknek vallát és melyét meg kenik?

F Ez a kenet jelenti a kegyelmet., mely a keresztynt. a lelki életben való munkáiban és hartzáiban meg erősíti. és neki kedvessé. s' könnyüé teszi akristus terhét., s Cyrill. hierosoli. catechis. 2.

K Miért kérdezik a Cátéchuménustol. hogy ha akaré meg keresztelkedni?

F Mert az anyaszent egy ház. tsak azokat kereszteni meg, a kik azt kérik. és kívánnyák

K Hiszem a gyermekek azt nem kérhetik?

F Ugyan azért is rendeli az anyaszent egy ház. a keresz atyát. és anyát. hogy azt kérjék, és felellyenek is helyette

K Mit jelent a. mikor a keresztség után. meg kenik a gyermek fejét?

F Az a kenés jelenti, hogy a keresztség valamenyiben. őtet pappá. és királya teszi.

Magyarázat

Szent Péter. azt mondgya a keresztyenyek felöl., *Ti pedig választott Nemzettség. királyi, papság., szent nép vagytok.*, 1 petr. 2. 9. A mely edgyeségben vagyunk akristusal., a részesít minket. az ő papságában. és kiralyságában., más képpen is el lehet mondani. hogy papok vagyunk, mivel tartozunk. az Istennek szüntelen ajánlani magunkot. valamint szent pal mondgya.. rom 12. 1. Edgy szóval arra rendeltettünk. hogy a kristusal örökké uralkodgyunk. és hogy véle edgyüt örökké ajánlyuk az Istennek a magunkbol álló áldozatot menyekben

K Mit jelent a fehér ruha, melyet adnak a gyermekeknek, a keresztség után.?

F Jelenti a keresztségnek ártatlanságát, a melyet meg kell néki holtig tartani.

Magyarázat

Régenten. fehér ruhát adtak azokra akiket meg kereszteltek, hogy jelentse a keresztség ártatlanságát, és hét napig kellett azt viselni. ezen idő alatt az Isteni szolgálatokon jelen voltak és minden nap kommunikáltak a mise alatt, a melyet is ő érettek mondtak. valamint eki tették arégi imádságokból, a melyeket mostanában is mondják. azért is hívták azt a vasárnapot. amelyen le tették a fehér ruhát. és rend szerént való köntöst vettek magokra. Dominica post albas. és még mostanában is azt nevezik Dominica in albis. fehér vasárnap. a mely fehér ruhát teritnek mostanában. a gyermek fejére. a fehér köntös helyét vagy s.aug serm. 81. de diversis.

K Miért adnak égő gyertyát. annak kezében. akit meg kereszteltek?

F Hogy azal meg mutassák néki, hogy a fénylő jó erkölcsök, és a buzgó Isteni szeretet által. mint egy, égő világosságnak kell néki lenni ephes 5. 8. matth. 5. 16.

K Mind ezek a keresztség előtt, és a keresztség után való Céréoniák, régieké az anyaszent egy házban?

F El lehet itélni. azoknak régiségeket, mivel mind azokat a szent Atyák írásiban megtalálhatni. és még ők is azt tartják. hogy az apostoloktól maradtanak. tertul. de Corona milit. Cap. 3. s.basil. libr. de spiritu sancto. Cap. 27. akik pedig erről bővebben akarnak tudni. megtalálják. a Josephus vicecomes auctor könyvében a melynek titulusa. observationes Ecclesiasticae. de antiquis. baptismi ritibus et caeremoniis.

Negyedik Rész

A Bértálásról.

Első Articulus

Hogy mi legyen a bértálás.

K. Melyik a második szentség?

F A bértálás

K. Micsoda a bértálás?

F. Ez olyan szentség. a mely szent lelket ad a meg keresztelteknek, hogy őket. meg erősítse a hitben. és tekkéletes keresztényeké tégye.

K Miért mondd hogy a bértálás szentség?

F Mert ez olyan látható jell. melyet a Kristus rendelt, a mi meg szentelésünkre.

K Honnét tudjuk. hogy a bértálást, szentségül rendelte a Kristus?

F. Azt mi a szent írásból. és a tráditióból tudjuk, mert senki más a Kristuson kívül. nem rendelhet új törvénybéli szentséget

K Micsoda látható jell. vagy a bértálásban.?

F A kézel való illetés, a szent olajjal való megkenés. és a püspök szavai.

K Honnét tudjuk hogy a kézel való illetésel, és a szent olajjal való meg kenésel. szent lélek adatik?

F Azt a szent írásból, és a tráditioból tudjuk., mivel a szent írás egy néhány helyt mondja, hogy a keresztség után. az apostolok szent lelket adtanak azoknak, akiknek fejekre tették kezeket act 8. 15 hebr. 6. 2.

K A szent írás teszené emlékezetet., a szent olajjal való meg kenésről. a bérmláskor.?

F szent pál erről téssen emlékezetett. 2 Cor. 1. 21. de ezt leg inkább atráditioból tudjuk., mivel az anyaszent egy ház mindenkor úgy tartotta, hogy a püspökök az apostolok helyekben [hel lyekben] következvén. hatalmok vagyon a szent lelket osztogatni. az ujjonnan meg kereszteltetteknek., vagy a kezekel való illetés által. vagy a szent kenet által, vagy mind a kettő által egy szersmind. tertul. libr de bapt. Cap. 7. s.Cypr. epist 70. ad janua. s.leo.serm. 4. de nativi. J.Ch. s aug.lib. 15. de trinitate. Cap 26. libr 3. de bapt. Cap. 6.

K Miért nevezik ezt a szenttséget Confirmácionak.?

F Mert meg erősíti a hiveket a keresztség által vett ujj életben.

2 Articulus

A bérmlásnak hasznairol és a szent Lélek ajándékirol.

K Micsoda hasznot szerez a lélekben a bérmlás?

F Először azt, hogy, a szent léleknek kegyelme. meg erősíti a lelket. akülső, vagy belső. kísértetek ellen. és minden ajándékiba. közössé teszi, másodsor olyan bélyeget nyom a lélekben, valamint a keresztség. a mely soha el nem töröltethetik. ugyan azért is nem szabad többsör egy szernél. fel adni ezt a szenttséget Conc.trid sess. 7. Can. 9. de sacram.

K Mit hívsz külső kísérteteknek?

F Az üldözéseket, gyalázatot., bestelenséget. és mind azokat, valamit az ördög indíthat. és szenvedtethet akeresztényekel., hogy meg tántoríthassa hitekben, és jó erkölcsökben.

K Mit hívsz belső kísérteteknek?

F Azokon értem a rossz kívánságokat, melyek gyarlóságunk miat bennünk fel támadnak, és a melyeket az ördög neveli incselkedésivel és a világ rossz példa adásával.

K Mikeppen ad nekünk a szent lélek erőt. hogy ellene állhassunk ezen kísérteteknek.?

F Neveli, és tekéltetésé teszi bennünk az Isteni szeretetett.

K Mellyek a szent lélek ajándéki?

F A szent írás hetett nevez. úgy mint, a bölcsesség. értelem, tanács, erő., tudomány, buzgoság., és Isteni felelem Isai. 11.2.

A *bölcsesség.* a szent léleknek. olyan ajándéka, a mely, el vonván minket evilágtól., csak egyedül az Isteni dolgokat szereteti velünk s.aug manual. ad laurent Cap. 1.

Az *értelem* olyan ajándéka., a mely meg érteti velünk avallásnak igasságait. és titkait. s.aug.tract 27. supr.s.joan. et libr de agone Christiano. Cap 13.

A *tanács* olyan ajándéka, mely mi velünk mindenkor azt választattya. a mileg inkább szolgálhat az Isten dicsőségére. és ami üdvességünkre. s. aug libr 1. de sermone Domini in monte. Cap. 4.

Az *erő* olyan ajándéka. a melyel meg győzük azokat az akadályokat, mellyek támadnak a mi üdveségünk ellen, s. aug. supr ps. 141.

A *tudomány* olyan ajándéka. mely meg mutattya azt az utat. a melyen menyekben mehetünk. és velünk el kerülteti aveszedelmet. s. aug. libr 5 de Conf. Cap. 4.

A *buzgóság* olyan ajándéka.. mely mi velünk. örömet. és könnyen végben viteti mind azt, ami az Isten szolgálattýára valo. s. aug. libr 10. de Civit Dei Cap. 3.

Az *Isteni félelem* olyan ajándéka mely szivünkben Istenhez valo tiszteletet ólt. elegendesen szeretettel, és a mely felelemben tart minket, hogy valamiben az ő kedvetlenségében ne essünk. s. aug. supr. ps. 127. lib 14 de Civit Dei. Cap. 9

K vagyoné valamely külömbség, a keresztség. és a bérmálás belyegi közöt.?

F. A keresztségben. az Isten fiának bélyegét veszük. a bérmálásban az ő vitézinek belyegét, az első tselekeszi hogy az Istené vagyunk., a másika. hogy érette vitézkedünk tertul libr. de praescriptionibus. Contra hereticos. Cap 40.

3 Articulus

Hogy ki adgya fel a bérmálást. annak szükséges voltárol.
és hogy micsoda készüllettel kel ahoz járulni.

K kinek vagyon hatalma abérmálást ki szolgáltatni?

F Tsak egyedül a püspöknek, ezt a szent Irásbol, atráditiobol., és az anyaszent egy ház el végezéséből tudgyuk. a szent irásbol láttyuk. act. 8. v. 15 hogy az apostolok szent lelket adának azoknak, akikre kezeket tévék. a kik már a kristus nevében meg valának keresztelve.

A tráditiobol azt láttyuk, mivel mindenkori szokása volt ez, az anyaszent egy háznak, és a szent Atyáknak, erről valo bizonyság tételit bövön láttyuk. szent Cyprianus, arany száju szent jános. szent hieronimus. szent innocentius pápa. az anya szent egy ház ezt elis végezte a tridentinumi Conciliumban sess. 7. Can. 3.

K kicsodák azok. kik fel vehetik a bérmálást?

F Mind azok., kik meg kereszteltettek, és meg nem bérmáltattak.

K A gyermekek kik még az okoságnak idejére nem jutottak meg bérmáltathatnaké.?

F Az előtt. meg bérmálták. még a kisdedeket is., és midön a püspök keresztelt. a bérmálást is mindgyárt fel adta., de ezt a szokást már most nem tarttyák. a nap nyugoti anyaszent egy házban. a görögöknél, még most is a keresztség után. mindgyárt meg bérmályák a gyermekeket, a Romai anyaszent egy ház. noha jóvá hadgya ezt a szokást. de nem követi. s. greg. libr. 3. epist 9. ad janua.

K Micsoda idejében kel annak lenni a kit meg bérmálnak a mostani szokás szerént.

F szükséges hogy az okoságnak idejét el érje, azért hogy nagyob haszonal vegye fel ezt a szenttséget. 2. mivel abban az időben kezdődnek a kisértetek., az erő vételre is akor vagyon nagyob szüksége. 3. mert üsmerettségel vévén fel ezt a szenttséget. arra reá emlékezik, és kétszér fel sem veszi.

K Lehető meg bérmálni. a haldoklo embert. a ki bérmálatlan.?

F. Igen is lehet. eszerént tselekedet mindenkor az anyaszent egy ház. az olyan helyyeken. a hol püspökök vannak

K Mitsoda készüléttel kel fel venni ezt a szentséget?

F. kegyelemben kel lenni. az az, a kereszttségnek ártatlanságát meg kellett tartani., vagy is leg aláb azt helyre hozni a penitencia tartásal. kel tudni a hitnek fő igazságit: és ehomra kel azt fel venni.

K szükségesé a bérmálás az üdvösigre?

F A bérmálás nélkül is lehet üdvösigülni. de vétkeznek., hogy ha azt fel vehetnék. és fel nem veszik. vagy azt semminek tarttyák. mert olyankor. az Istennek. és az anyaszent egy háznak nem engedelmekednek, akinek is az, az akarattyá hogy minden keresztény meg bérmáltassék. de ezen kívül is nagy segittségütl fosztanak meg magokot az üdvösigre. ha azt el mulatnák.

4. *Articulus.*

A bérmálás. Cérémoniainak magyarázattyá

K Miképpen adgyák fel a bérmálást?

F A püspök a fejére teszi a kezét annak. akit bérmálni akar., és azután. az olajban mártván a hüvelykét. keresztet tsinál azzal. annak homlokára. és az imádságot el mondgya pontifical. rom.

K Mit téssen ez a szó *Chrisma*?

F E görög szó lévén. kenetet téssen

K Mitsoda a szent *Chrisma*?

F. Ez olaj magbol. valo olaj. balsamumal elegyes. ezt a püspök. Cérémoniával szenteli meg.

K Az olajnak. és balsamumnak, vagyoné valamely titkos értelme.?

F Az olaj természet szerent lágyító. és erősítő. ezel azt akarják velünk meg értetni. hogy a szent léleknek kegyelme. meg enyhíti azt, a mi a parancsolatban nehéz volna., meg is erősít. annak végben vitelére. a balsamum pedig az ő jó illattyával, meg sem engedi a rothadást. ezel azt akarják velünk meg értetni. hogy a szent lélek kegyelme. meg oltalmaz minket a vétektől.

K Miért keni meg a püspök. a homlokot?

F Azzal meg akarja mutatni., hogy nem kel meg pirulnunk az évangyéliumért., és hogy ez a szentség bátorságot is ád. arra, hogy vallást tegyünk a kristus hitéről. életünk el vesztésivel is.

K Miért keni meg kereszt formára?

F Azzal azt akarja velünk meg értetni, hogy a kristus keresztében. dicsekedjünk. mely eszköze volt váltságunknak

K. Miért tsapja meg egy kevesé a püspök. az orcáját annak a kit meg bérmált?

F Hogy néki békeséget kíványon ugyan azért is mondgya *pax tecum* békeség legyen teveled; azt is el mondhattyyuk, hogy az által azt akarja velünk meg értetni az anyaszent egy ház., hogy mindeneket békeséggel kell el szenvedni a kristusért

K leheté a bérmáláskor kereszt. atyát. és anyát választani?

F Igen is lehet. és önékik kel a püspök eleiben vinni azokat akiket meg kel bérmáltatni. és az ő kötelességek. olyan a bérmálásban. valamint a kereszttségben.

Ötödik Rész
Az Eucharistiáról.

Első Articulus
Hogy mi Légyen az Eucharistia.

K Micsoda az Eucharistia?

F. A krisztus Jézus testének. és vérének szentsége. és áldozattya melyet ajánlanak., és osztogatnak. a kenyér. és a bór szine alatt. E szentség. mert látható jellel alatt magában foglalja az eucharistia. a krisztus Jézust., minden kegyelemnek kútját.

Áldozat. mert a krisztus testét. és véréjét. abban valószággal ajánlják. és osztogatják.

K Mit tészen ez a szó Eucharistia?

F. E görög szó lévén. hála adást tészen, eszerént nevezik a krisztus testének. és vérének. áldozattját. és szentségét. mert ajánlván, vagy vévén. a krisztus testét. és véréjét. a kenyér. és a bór szine. alatt, az Istennek. az által legkedveseb hálaadást adunk. 1 Cor. 11. 24.

K Az Eucharistiát neveziké még más képpen is?

F. Nevezik: úgy mint. Oltári szentségnek., szent ostyának, Communionnak. szent asztalnak., viaticumnak., szent vacsorának. a gyermekek kenyérének. és az angyalok kenyérének.

1 *Oltari szentségnek.*, mert az oltáron áldoztatik, és szenteltetik. a mint szent pál mondgya. vagy oltárunk, a melyről nem szabad enniek azoknak akik szolgálnak. az ó testámentumban való sátorban. hebr. 13. 10.

4 *szent ostyának.* mert magában foglalja a krisztust, a ki is ostya. az az, érettünk fel áldoztatot áldozat. hebr. 10.

6 *Communionnak*, mert meg edgyesitti a híveket az ő fejekel. a krisztus Jézusal: 1 Cor.10. 17.

2 *Szent asztalnak*, mert a, lelki vendégség. amelyre hívja a krisztus a híveket. hogy őket. maga tulajdon testével, és vérével táplálja. prov. 9. 2.

7 *Viaticumnak.* mert meg erősíti a híveket. uttyokban., és ez életnek szárandokságában, és eföldről. a menyekben vezet. joan 6. 50. 52. 55.

3 *szent vacsorának.* mert a krisztus az utolsó vacsorán rendelé. 1 Cor 11. 25.

5 *A gyermekek. kenyérének*, mert a hívek az Isten fiai lévén, a krisztus testével. és vérével tápláltatnak. az Eucharistiában.

Az Angyalok kenyérének. mert magában foglalja a krisztust. a ki valószággos kenyere az angyaloknak. valószággosan is le szállot menyekből. valamint a mannát, mely jelenté. az Eucharistiát. angyalok kenyérének nevezték. azért, hogy az égből. hullot az Izraélitákra.

2 Articulus
Az Eucharistianak rendeléséről.

K kicsoda rendelte az Eucharistiát?

F A krisztus rendelé halála előtt, az apostolokkal való utolsó vacsorája után.

E szerint rendelé. az évangyélisták. és szent pál szerint. *A kristus minek utánna vatsorált volna az apostolokkal., fel kele asztaltol. hogy meg mosná lábokat, azután ismét asztalhoz üle. és mikor ök ennének, vevé a kenyeret., hálákot ada. meg áldá. meg szegé., és adá atanítványinak mondván. vegyétek és egyétek. ez az én testem mely ti érettetek adatik. (a görög fordítás szerint, mely ti érettetek adatot.) tselekedgyétek ezt az én emlékezetemre., hasonló képpen. minek utánna vatsorált volna., vevé a pohárt. halakot ada. meg áldá. és nékik adá mondván. Igyatok ebből mindnyájan, mert ez. az én vérem. mely az új testámentumnak vére. mely sokaknak bünök bocsánattyára. ki ontatik., (a görög fordítás szerint. ki ontatot). tselekedgyétek ezt az én emlékezetemre. matth. 26. marc 14. luk 22 joan 13. 1 Cor 11.*

K közönséges kenyér valaé az. amelyet meg álda a kristus mikor a szent Eucháristiát rendelé.?

F A kristus pogátsát. álda meg, az az kovásztalan kenyeret., ezt lehet tudni., mivel az Évangyélisták azt taníttják. hogy a kristus a szent Eucharistiát, a husvéti bárány étele után rendelé; és olyan kenyeret álda meg, a micsodás találkozáék az asztalon., annak a kenyérnek pedig pogátsának kelletet lenni. mert a Mojses törvénye szerint meg vala tiltva, halálnak büntetése alatt, kovászos kenyeret enni. vagy tsak tartani is a háznál azon a napon. Exod 12. 18. Matth. 26. 17. marc. 14.

K A kristus meg parantsoláé az apostolinak, és azoknak kik ő utánnok következnek, hogy a szent Eucharistiában tsak pogátsát szenteljenek.?

F. Azt láttyuk atráditiból., hogy a kristus szabadságokra hagyá az apostoloknak, akár kovászos kenyeret. akár pogátsát szenteljenek

Magyarázat

A bizonyos hogy mostanában a Romai anyaszent egy ház. pogátsát szentel. a görög anyaszent egy ház pedig kovászos kenyeret, mindeniknek a szokások jó, és mindenik anyaszent egy háznak meg kell tartani a maga szokását.

De hogy azt meg lehessen tudni. ha a Romai anyaszent egy ház. mindenkor pogátsát szentelté. és kovászos kenyeret nem, és ha a görög anya szent egy ház. mindenkor tsak kovászos kenyeret szentelté, és pogátsát nem., erre igen nehéz volna meg felelni. leg aláb arra a mi a Romai anyaszent egy házat illeti. ez iránt a Catholicus theologusok egymással meg nem egyeznek Cardina. bona. liturg. libr 1. Cap 22.

K Mivolt a pohárban mikor meg áldotta?

F Bór. vizelel elegyítve. ezt minden saeculumokban valo tráditioiból tudgyuk. és az anyaszent egy háznak mindenkori szokásiból. s. justin. in 2 apolog. s. Irenaeus. libr. 4. Cap. 57. s. Cypr. epist. 63. ad Caecilium. Conc. in trullo. Cap. 32.

Magyarázat

A szent Irás nem mondgya hogy bór vagy viz lett volna a pohárban, hanem tsak azt mondgya, hogy akristus vévé a pohárt., és meg áldá: ebből világosan ki tettzik., hogy tellyeségel szükséges. a tráditiokhöz folyamodni; mert ha edgy részint a szent irás eziránt semmit nem szól., más részint az anyaszent egy háznak mindenkori szokása, mely szokásnak bizonyági valának az első saeculumbéli szent Atyák., meg bizonyította nekünk, hogy a pohárban bór vala vizelel elegyes. valo hogy azt mondá akristus, *Nem iszom ez időtől fogva. eszöllő tönök gyümölsében mind a napiglan. mellyen ti veletek ujjat iszom az én Atyámnak országában.* ugy tettzik tehát. mint ha ez mutatná. hogy bort szentelt volna meg. és hogy a szent irás szerint., bornak kell lenni a pohárban., de arra kel vigyázni, hogy a kristus minek elötte a szent Eucharistiát rendelné. az apostolival vatsorált. és azon a vatsorán bort ivut vélek. és így ezek a

szavai, Nem iszom ez időtől fogva e szőlő tőnek gyümölcséből. &c. abórt tekintik melyet vatsorán ivut. a szent írásból meg nem bizonyíthatni hogy ezen szavaival azt a bort értette volna a melyet meg áldot, hogy vérivé változtassa, ebből ki tettzik tehát. hogy nem tudgyuk mit tett a kristus a pohárban hanem csak a tráditióból..

3 Articulus

Az Eucharistiáról való ígéretnak magyarázattya
a mint szent Janosnál vagy a hatodik részben.

K Az apostolok nem ütközéneké meg azon. mikor a kristus mondá nekik, hogy a maga testét adgya nekik. hogy egyék. és a vérit hogy igyák.

F lehet hogy meg ütköztenek atitoknak nagyságán. de ök már azt. többször is hallották vala., mivel a kristus el készítette vala őket erre azon ígérettel, melyet tett volt nekik., amint szent Jánosnál. a hatodik részben vagy a *kenyér. melyet néktek adok az én testem., melyet én adok, a világ életéért.* joan. 6. 51.

K Hát azok kik ezeket a szokot hallák mitsoda gondolatban lehetének?

F Midőn a kristus ezeket mondá., a sidok ezen meg ütközvén. egy másol kérdezék. *hogy adhattya nekünk a maga testét eledelül.,* de a kristus meg annál nagyobb bizonyítással bizonyította. mondván. *bizony, bizony mondom néktek. hanem eszitek az ember Fiának testét. és nem iszjátok az ő vérit. nem lészen élet ti bennetek, Aki eszi az én testemet, és iszja az én véretem. örök élete vagy a annak, ésfel támasztom azt az utolsó napon, mert az én testem. bizonyal. étel, és az én vérem. bizonyal ital., A ki eszi az én testemet, és iszja az én véretem. az én bennem lakozik. és én is öbenne, Ez amaz kenyér. a ki menyekből jött alá., A ti atyáitok mannát ettetek, és meg holtak. de aki ekenyeret eszi, él mind örökké,* ezekre való nézve, sokan a tanítványok közül meg ütközvén, meg is botránkoznak, és mondák., *kemény beszéd e, kitsoda halgathattya őket,* A kristus mondá nekik: *E bántaé meg titeket., ha azért látandgyátok az embernek fiát fel menni oda, a honnan le szállot, mit mondatok.?*

K Mitsoda az értelme. ennek a feleletnek.?

F Ezt a feleletet három féle képen lehet érteni. 1. hogy a kristusnak menyben való menetele., a melynek bizonyági lészenek a tanítványi., meg bizonyittaná nekik ezt a mondását, hogy az égből szállot volna alá., és egy szers mind ígéretnak valóságát is

2 hogy midőn a tanítványok látni fogják. mestereket az égben fel menni, a koron meg üsmérik, hogy nem darabonként. akarja nekik adni eledelül a maga testét., nem is olyan formán. a mint ök magyarázták. a kristus beszédét. s. aug. tract 27. supr. s. joan.

3. hogy ha azon az ígéreten meg botránkoztak hogy nekik adgya eledelül magát., azon még inkább meg ütköznek., a midőn meg láttyák, hogy ha a menyekben fel megyen is de mind azon által., a hiveknek adgya magát. eledelül. világ végezetig.

K A kristus nem adaé még valamit ehez a felelethez.?

F Igen is. mondván. *A lélek az, a mely meg elevenit, atest nem használ semmit. a beszédek melyeket én szóllók néktek, lélek, és élet.* az az. hogy a kristus teste egyedül nem elevenit. az ő lelke és Istensége nélkül, és hogy nem kel az ő beszédit, oly durván. és testi képen magyarázni, hanem azoknak lelki értelmet kel adni. s. aug. tract. 27. supr. s. joan.

K Micsoda durva és testi értelmet adának a sidok akristus beszédinek.

F Ők azt gondolák hogy a kristus darabonként fogja osztogatni a maga testét., és a verit. olyan formában., valamint a sebből szokot ki folyni. ezt tsak meg gondolni is irtozás. s. aug. tract 27. supr. s. joan. et líbr 3 de doctrina Christiana. Cap 13.

K Miképpen akará tehát akristus. hogy azö igérete értessék?

F Azt akará vélek meg értetni., hogy ámbár valójában adná is eledelül. a maga testét. és italul vérit. mind azon által. annak étele. és itala. olyan formában lészen. hogy azt tsak alélek érezheti meg. s. aug. tract 26. et 27. supr. s. joan

K A kristus beszédének értelmét meg foghaták az apostolok.?

F Meg nem foghaták mind addig. valamég nem láták. az ígéretnék bé tellyesedésit. tsak a midön az Eucharistiát rendelé.

K Mit mondának tehát az apostolok mivel meg nem foghaták. a kristus beszédinek értelmét?

F Azt meg vallák. hogy a kristusnál volna. az örök életnek beszéde. erre valo nézve. el hitték a mit monda nékik. ha szinte meg nem foghaták is.

K A tanítványok közül. hitteneké mindnyájan. a kristus beszédinek, és igeretinek.?

F Nem., mivel sokan meg háborodván. a kristus beszédin, hogy a maga testét. és verét. akarná nékik adni. erre valo nézve. sokan el is hagyák. ötet. s. joan Cap. 6.

A Catholicusok hasonlo képpen tselekesznek mostanában. valamint akor tselekedének. az apostolok, mivel a kristus szavainak hisznek., jól lehet azokat meg nem foghatták, hiszik azt hogy a kristus teste igazán valo étel. és az ö vére. igazán valo ital. mivel azt ö ugy mondotta. ámbár azt meg ne foghassák is. hogy mitsoda formán lehessen az, azt is hiszik. hogy ö nála vagon az örök életnek beszéde., és őket meg nem tsalhattya, enékik elég.

A réformátusok pedig azokat követik. kik a kristust el hagyák. meg botránkozván. ök is azon, valamint amazok, hogy lehetne enni azö testét. és innya az ö vérit., azt is mondgyák; hogy a kristus az égben lévén. hogy adhattya a földön valóságos testét? igen kemény beszéd is azt mondani., hogy valóságal kell enni az ö testét., azért ezt nem is halhattya. erre valo nézve. inkább szeretik, a kristusnak. és a hiveknek társaságát el hadni, mint sem azt hinni amit meg nem foghatnak. mint ha a több titkai-is a hitnek nem volnának meg foghatatlanok.

4. *Articulus.*

Az Eucharistiáról. ugy mint Szenttségről. és a transzsubstanciáról.

K Mitsoda az Eucharistia, ha ugy tekénttyük. mint szenttséget?

F. Olyan szenttség., mely magában foglallya. igazságal. és valóságal akristus testét., és verét, lelkét. és Istenségét. a kenyérnek. és a bornak szine alatt. Conc. trid, sess. 15. Cap. 1.

K Hát ugyan azon Jésus kristus vagoné. az Eucharistiában aki az égben vagon. és a ki a Boldogságos szüz méhében fogantatott.?

F. Igen is. a kristus olyan valóság vagon az Eucháristiában. a mely valóság az égben vagon, és a Boldogságos szüznek méhében volt., mindenüt azon Jésus kristus. azon teste és vére.

K A kristusnak teste és vére. mitsoda képpen vagon jelen az Eucháristiában a két szin alatt?

F. Azt hiszük. és tudgyuk, hogy valóság jelen vannak., noha azt lehetetlen meg mondani szoval. hogy mitsoda képpen, mert az Isten azt ki nem nyilatkoztatta.

K Hogy tudjuk mi azt, hogy a krisztus valóságban jelen van az Eucharisziában?

F Mi azt tudjuk., mert a krisztus azt világosan megmondta., és annyi százévtől fogva való tradícióból is tudjuk., hogy az anyaszent egyház. mindenkor hitte a krisztus testének jelen való létét, mivel a krisztus a kenyeret vévé., mondá. *Ez az én testem.* a pohárt vévé mondá. *Ez az én vérem.* mi lehet világosab ezeknél a szoknál.

K A krisztus tehát. egy szers mind, az égben, és az Eucharisziában jelen van?

F. Igen is. a krisztus. mind az égben. mind az Eucharisziában egy szers mind jelen van

K Hogy hogy lehessen e?

F. Ezt mi meg nem foghatjuk., etitek, nintsen is különben, nekünk ezt hinnünk kell., a krisztus így hagyta. a nekünk elég.

K Tartozunké azt hinni a mit meg nem foghatunk.?

F Mi a titkokban meg nem foghatjuk, tudni illik, a szent Háromságot, a krisztus megtestesülését. és a feláldozást. ezek mind olyan megfoghatatlan titkok, a melyeket a protestánsok is hiszik. valamint a krisztus testének az Eucharisziában való jelenléte., a melyet ők nem akarják hinni, mi pedig ezeket hiszük. mert az Isten mondotta.

K A mi engedelmeségünknek, nem kellé. okosággal lenni. a mint szent pál mondgya? rom. 12. 1.

F. Nincsen okosabb állapot. mint az Isten beszédi alá vetni magunkat, olyan dolgokban is. amelyeket meg nem foghatunk

K Nem volnaé helyesebb ezeknek a szoknak, *Ez az én testem*, ilyen értelmet adni. *Ez az én testemnek bélyege.*?

F Ez az értelem. éppen helytelen volna. 1. mert ellenkezne az Isten mondásával. 2. mert ez a magyarázat. ellenkezne az értelemmel. a melyet adott az anyaszent egyház anyi sok százévtől fogva ezeknek a szoknak.

Magyarázat

Valahányszor a szent írás emlékeztet tészen a szent Eucharisziáról, akár szent jánosnál. a hatodik részben, akár a több Evangyéliumnál. akár szent pálnál., de mindenkor a krisztusnak, valóságban jelen való léteéről. és az ő testének valóságban való ételéről beszél, a bélyeg, vagy patsétet sohult fel nem találhatni, sőt még tellyeséggel ki is vagon rekesztve a szent írásokból., mivel a mely testet adott enni az apostoloknak., ugyan. azont adta mondása szerint. a kereszten való váltságunkra. Manichaéus volna. az olyan. aki azt merné mondani hogy az Isten Fia. nem a maga valóságos testét adta ahalálra. hanem csak figuráját. vagy bélyegét.

Az apostoloktól fogva. a máig napig az egész anyaszent egyház. mindenkor hitte. hogy a krisztus teste. valóságban jelen van az áldozatban és hogy a híveknek osztogatatik valóságban. erről pedig világosabban nem lehet szólni., valamint a szent Atyák irtanak. ez iránt.

K Mit értesz a kenyér. és a bór színén. mivel azt mondád hogy az alatt vagon a krisztus?

F Ertem azt. amit az érzékenység érezhet, vagy láthat a kenyérben, és a borbán. úgy mint, annak színét, formáját. és ízét,

K Mikor a krisztus az Eucharisziában vagon. nintsené őt már kenyér. és bór?

F Ót már nintsen se kenyér. se bór. egyéb. Ót nem marad tsak a mit a szem látt. ugy mint. a szine. a formája. és az ize.

K Hová lészen. hát a kenyér. és a bór?

F A kenyér. a kristus valóságos testivé változik. és abór. valóságos vérivé. Conc. trid. sess. 13. Can 2.

K Miképpen nevezik ezt a változást?

F. Transsubstántiátionak.

K Ez a terminus régié az anyaszent egy házban.?

F sokkal régieb mint sem gondollyák., de akár minémü régisége legyen., abizonyos hogy a mit ez a szó tészen, azt az anyaszent egy ház mindenkor hitte, holot a transsubstántiátionak, és a jelen valo lételnek tanítását. az apostoloktól vettük. mindenkor is. ebben az értelemben értették a kristus szavait.

K szabadé ilyen ujj terminusokat hozni az anyaszent egy házban?

F Az anyaszent egy háznak szabad, hogy jobban meg értethesse a régi. tanításokat; de főképpen akoron tselekeszi ezt, midön valaki valamely hitt ágazattya ellen fel támad., erről nagy példát látunk., mivel midön az áriánusok. az kristus Istenségét kezdék tagadni., az anyaszent egyház. a Consubstántiális terminust bé vevé, azért hogy meg mutassa, hogy Isten a Fiu. és edgy az Atyával. symbol. Nicae.

K A substántiának változása, miképpen lészen az Eucharistiában.?

F A Jesus kristus mindenható szavainak ereje által. mellyeket a pap mond az üdvezítő nevében.

K A szent írásban látunké hasonló változásokat?

F Igen is; a loth felesége. sová változék. a Mojses páltzája kigyová. a ki mind ezeket a változásokat tselekedte., a kenyeret is maga testévé változtathattya, a mint meg is tselekedte, s' tselekeszi., a szent Atyák igen éltek ezekel a példákal. mikor valakit, az első Communionora [Communio ra] oktattak, s. Cyril. hierosolim. Cathez. 5. mist.

K tsak a test vagyoné, a kenyér szine alat, és a vér. a bor szine alatt.?

F A kristus egészen vagyon mind a kétt szín alatt. Conc. trid. sess. 13. Can. 3.

K Mint hogy a kristus azt mondotta. *Ez az én testem* a kenyeret meg áldván, *ez az én vérem* a bort meg áldván. tehát tsak a testnek kellene lenni a kenyér szine alat. és a vérnek. a bor szine alatt.?

F A kristus teste az Eucharistiában élő, és lelkes test, hasonló képen az ő véreis, atest pedig ugy élő. ha lelke és vére vagyon, a vér is ugy élő. ha együt vagyon a lélekel a testben. ebből következik tehát, hogy a kristusnak teste vére. és lelke edgy szers mind vagyon a kenyérnek., és a bornak szine alatt.

K Miért mondod, hogy a kristusnak Istensége mindenik szín alat vagyon?

F Mert a kristusnak. teste, vére, és lelke nem lehet az Istenség nélkül. és attol el válhatatlanok. Conc. ephes.

K Mikor a kenyeret két felé szegik., a kristus testét két felé oszttyáké akor.

F Nem, mert akkor csak a szentséget osztják kétfelé; tudni illik. csak azt. a mit a szem láthat., de a krisztus teste meg marad egészen, mindenik darabocskában. Conc. trid sess 13. Can. 3.

K Edgy kis ostya alatt. annyi vagyoné., mint a nagy darab alatt?

F A legkisebb ostya. vagy annak legkisebb része, a krisztust szintén úgy egészen magában. foglalja., valamint a legnagyob ostya. Conc. trid sess. 13. Can. 3.

5 Articulus

A szentséges Eucharistiának. imadásáról.

K. szabadé a krisztust imádni az Eucharistiában?

F Nem csak szabad, de nagy vétek volna abban nem imádni, s. ambr. libr. 3. de spiritu sancto. Cap. 12. s. aug supr ps. 98. mivel a krisztust mindenütt imádni kell. hebr. 1. 6. a protestánsok okoskodása, kik azt mondják. hogy a szent írásban nincsen, hogy a krisztust az Eucharistiában kellene imádni, méltó a szanakodásra., mert mivel hogy ő ott jelen legyen, már imádnunk kell., erre nem kellett új parancsolatot adni., ezt magok is a kalvinisták. megváltják a lutheránusok ellen való írásokban., a mint e kitették. a theodorus Beza könyviből, a melyet irt. az ur vacsorájáról, egy lutheránus ellen:

K A szentséget. vagy a külső jelt kellé imádni?

F Nem a szentséget imádják. hanem a krisztust el rejtve a szentségben., midőn a krisztus földön volt nem aköntösét hanem magát imádták.

K szabadé a templomban. el zárva tartani az Eucharistiát?

F Igen is. mert ez a szokás az apostoloktól maradt, és az egész világon lévő anyaszent egyház. mindenkor követte, és követi, csak az eretnekek nem követik. tert. ad suam Conjugem. lib. 2. Cap 5. s. Cypr. libr. de lapsis.

K Mi okra való nézve tartják?

F 1. Hogy minden órában lehessen a betegnek utra való lelki eledelt adni., mivel emindenkor meg volt az anyaszent egyházban. 2. hogy az a vigasztalások lehessen a hűveknek., hogy a templomban, mennén, imádják őket. s. justin. apol. 2. s. hier. libr. 4 ad rusti.

K Miért tészik ki bizonyos napokon a szent sacramentumot?

F 1. Hogy azzal buzgoságra indítván a hűveket., el mennyenek imádni a krisztust. 2. azt a közönségesen való szükségekben. és veszedelmekben tselekeszik, azért hogy az Istennek ajánlják. az ő hozánk való szeretetének zálagját., úgy hogy az ő szerelmes szent Fiára tekintvén. nekünk érette meg irgalmazon,

K Miért hordozák. a processióban a szent sacramentumot?

F 1. Azért. hogy amennyiben lehet, azzal ő néki nagyob dicsőséget. és tiszteletet adgyunk. 2. azért hogy az által helyre hozhassák. azokat a rendetlenségeket., a melyeket minden nap meg bántodik sokféle képpen. 3. azért, hogy a krisztus meg áldgya jelen való létével. a helyeket. a hol el megyen.

6 Articulus

Az Eucharistiának hasznairól

K Miért rendelte a krisztus az Eucharistiát?

F Azért hogy nekünk adgya., hozánk valo nagy szeretetének zálagját. 2. hogy a nekünk lelki eledelül. legyen. és mi bennünk tsudálatos hasznot tselekedgyék.

K Az Eucharistia. micsoda hasznot mivel mi bennünk?

F ött főképpen. valokat, 1. meg edgyesit bennünk a kristusal., ugy annyira. hogy ő mi bennünk lakozik, és mi ő benne. joan. 6. az ő bennünk valo lakása tselekeszi, hogy mi, ugy szolván. egy testé. és lélekké leszünk a kristusal., az ő szent testében. és lelkében valo részesülésünk által. s. Cyril. hierosol cathec. mist. 5. s. Cyrill. alexand. libr 4. supr. s. joan.

2. A hiveket edgy másal meg edgyeztetit. ugy annyira. hogy tsak egy sziveknek, és edgy lelkeknek kel lenni, a kristusal valo edgyeségek által. 1 Cor. 10. 17. s. aug. tract. 26. supr. s. joan.

3. Meg tarttya, neveli, és erősitti mi bennünk. a lelki életnek kegyelmét. mellyet vettünk a kereszttségben. és a több szenttségeken. s Cyril. alexand. libr 4. supr. s. joan

4. Meg gyengítit. és kissebitti. a rosra valo hajlandóságinkot. és a rosz kívánságoknak buzgoságát., és erött ad nekünk., hogy elő mehessünk a keresztényi jó erköltsökben.

5. Nekünk a Zálogja a üdveségnek. és a dicsőséges fel támadásnak, *a ki észit. az én testemet, és iszsza véremet.*, mondgya a kristus. *annak örök élete vagyon. és azt fel támasztom az utolso napon.* joan. 6. 55.

K Az Eucháristia.. edgy aránt mivelie mind azokat a hasznokat. kik azt veszik.?

F Mindenekben ezeket a hasznokat mivelit, a kik azt méltán veszik., de ellenkezöt mivel azokban, kik azt méltatlanul veszik.

K Mikor veszik méltatlanul az Eucharistiát?

F Midön ahoz nem azzal a készülettel járulnak. a mellyet a kristus kíván mi töllünk.

K Azok kik a szent Eucharistiát méltatlanul veszik a kristus testét vesziké valamint mások.?

F. Igen is. mivel a kristusnak az Eucharistiában valo létele nem függ annak hititől aki Communicál; azok. pediglen kik olyan vak merök. hogy méltatlanul Communicálnak. *a magok itéleteket eszik. és iszák,* a mint szent pál mondgya 1. Cor 11. 29. szent pálnak ezen mondásából bizonyosan ki tettzik. a kristus jelen valo létele az Eucharistiában, az is. hogy abban valosaggal eszik. az ő testét.

K Micsoda állapotokot okoz a méltatlanul valo Communio a lélekben?

F Az Istennek el hagyását. a léleknek vakságát., a szivnek meg keményedését, a veszekedő elmét., a joval. és az igasságal valo ellenkezést., minden féle vétket, penitentia tartatlanságot. és az örök kárhozatot, mivel semmi ugy meg nem boszonttya az Istent, mint az ő testének. és vérenek. szenttség töréssel valo meg szeplösítése. 1 Cor. 11. 30.

7. Articulus

A Communiohoz valo készületről.

K Micsoda készülettel kel venni az Eucháristiát?

F két féle készület vagyon. némely a lelket tekintit, a többi a testet.

K Miben áll a lelki készület?

F Hogy a lélek tiszta legyen. tudni illik, hogy meg tartotta légyen a kereszttségnek ártatlanságát., vagy hogy azt helyre hozta a penitentzia tartásal. ezt is jelenti. az évangyéliumban. a menyegzői ruha matth. 22. 12.

K Midön halálos vétekben vagyon valaki. mit kel annak tselekedni, minek előtte Communicályn

F A penitentia szenttségéhez kel járulni.

K Elegendő készületé az, a Communiora. midön halálos vétekben vagyon valaki, ha először a penitentzia tartásnak szenttségéhez járul?

F A bizonyos, hogy ha azt el hihetyük. hogy igazán valo töredelmeségel kértük az Istent, a penitentzia tartásnak szenttségében. akkor bizodalomal lehet Communicálni. de ez iránt sokan meg tsallyák magokat, és sokan szenttség törésben esnek., gondolván azt, hogy az Istenhez meg tértenek. mert meg gyontanak, noha még a vétekben maradnak. az Isten szemei előtt. hogy pediglen ezt el lehesen kerülni. 1. okos, és bölts gyontato atyát kel keresni. és annak oktatása alá adni magát. nem is kel sietni a Communioval. 2. jól meg kel tanulni azt, a mi a penitentia tartásnak szenttségét illeti, és azt kell követni.

K Miképpen kell a Communiohoz járulni?

F Élő hittel, erőss reménségel. buzgo Isteni szeretettel. nagy alázatoságal hálá ado szivel, erőss kívánságal., hogy meg edgyesüllyön a kristusal. s. aug tract. 25. supr. s. joan., et supr ps. 33.

K Mitsoda testi készülettel kell járulni a Communiohoz?

F Ehomra kell lenni. ugy mint. éjféltől fogvást. semmit nem kell enni, vagy inya, tsak egy tsep vizet is el nyelni. hanem a beteg, a kinek lelki uti eledelt adnak, szükségben Communicálhat étel után is.

K Mint hogy a kristus az Eucharistiát étel után. rendelé. miért nem lehet étel után Communicálni?

F Az előtt egy nehány anyaszent egy házban. nagy tsötörtökön, estve étel után Communicaltanak., de tsak ezen a napon., már pedig ez iránt az anyaszent egy ház. régen meg változtatta szokását., mivel az éhomra valo Communio, még az apostolok rendelése. ezis volt mindenkor az anyaszent egy háznak szokása., engedelmeségel is kell követni ezt a szokást, tertul. lib 2. ad Conjugem. Cap. 5. s. Cypr. epist 63. s. aug. epist, 18. ad janua.

K vagyoné még más külső, és testi készület. a jó Communiohoz?

F A Communiora, nagy tsendeségel, és tisztelettel kell járulni. ahoz igen jó készülni böjtölésel. és a házások. a magokat valo meg türköztetésel, de annak egy aránsu akaratbol kel lenni 1 Cor. 7.

8. *Articulus.*

A gyakorta valo Communiorol.

K. Hasznos és jó dologé. gyakorta Communicálni?

F Nem lehet semmi jób, se hasznosab, tsak érdemesen legyen.

K kellé jovallani a hiveknek agyakorta valo Communiot,?

F Lehet azt jövallani mind azoknak kik jó életet élnek, ez az anyaszent egy ház kivánsága, a többinek pedig azt kel jövallani hogy penitentziát tarttsanak. hogy azután. gyakrabban Communicálhassanak. s. Cyril. d'alexandr. libr. 3. supr. s.joan.

K Micsoda állapotban kel lenni hogy gyakorta lehessen Communicálni?

F szükséges. hogy tiszta lelki üsmérettel legyen., minden féle halálos vétectől ment légyen., sőt még abotsánando vétkeknek is ellene mondgyon., és nagy kivánságal kell kivánni, a kristusal táplálni magát.

K Miért mondád hogy még a bocsánando vétkeknek is ellene kell mondani.?

F Azért. mert a lankadság, a melyel ez iránt vannak, meg gátollya a haszonal valo Communiot., és nem hogy több kegyelmet nyernének a Communio által., de azt is el veszti. amely volt. s. basil libr 1. de bapt Cap 3. s. chrysost. hom. 83. supr s. matth.

K Azok kik a mulattságban, atunyaságban. ajátékban töltik élettyeket; és akik avilági szokás szerént élnek. kellé ezeknek gyakorta Communicálni?

F Mind ezek vétkes életet élvén az Isten előtt. és ellenkezöt az Evangyéliumal., azért ezeknek nem kell Communicálni addig, még meg nem jobbittyák életeket. s. Chrysost. serm 7. supr. s. matth. s. franc. de sale. epist. 18. libr. 2.

K Az olyanok kik gyarłoságból gyakorta bocsánando vétkekben esnek. noha abból kivánnak meg térni, Communicályanaké gyakorta?

F Igen is, mert a Communio nagy orvoság a gyarłoság meg gyógyítására. s. aug. epist 118. ad janua.

K Az ilyen személyek jól Cselekednéké., hogy ha némelykor el vonnák magokat alázatoságból a Communiotól.?

F. Igen is tsak sokára ne halaszák, és azért, hogy a penitentzia tartás által, még a szentebbül valo Communiohoz készülhessenek., mivel tunyaságból., és az alázatoságnak színe alatt el vonni attól magát, a nyomoruság volna s. aug. epist 118 ad janua.

K Mit kell tselekedni. mikor a Communiotól el rekesztetik valaki?

F Munkálkodni kell a penitentzia tartásban. és magára nagyon kell vígyazni. hogy érdemesé tehesse magát a Communiora.

9 Articulus

Az Edgy szín alatt valo Communioloról.

K szükségesé mind a két szín alatt Communicálni?

F A papok mikor misét mondanak, tartoznak mind a kétt szín alatt Communicálni, de ezen kívül, az anyaszent egyháznak. mostani szokása szerént, csak az egy szín alatt Communicálnak., Conc. trid. sess. 21 Cap. 2 mind azon által eza szokás nem közönséges. mivel bizonyos napokon. és innepeken nem tsak a papoknak. hanem meg másoknak lehet a két szín alatt Communicálni. romában, mikor a pápa. Cérémonialis misét mond. az oltárnál szolgáló diaconusok mind a két szín alatt Communicálnak. talám még másut is lehet eza szokás.

K Mitsoda volt az előtt. ez iránt valo szokása az anyaszent egy háznak?

F szabad volt a hiveknek mind a kétt szín alatt Communicálni. vagy akár tsak az egy szín alatt, s. leo. serm. 4. de quadrag.

K Az anyaszent egy ház. parancsoltaé valaha az hiveknek. hogy mind a kétt szín alatt Communicállyanak.?

F Az anyaszent egy ház. azt soha sem parancsolta. hogy közönségesen az egész világon lévő anyaszent egy házakban két szín alatt Communicállyanak., sok olyan féle alkalmaság is volt. a melyekben csak egy szín alatt Communicáltak

1. Az előtt. a kis gyermekeket addig is meg Communicáltatták. még minek előtte, az okoságnak idejét el érték volna. de akkor, csak a bornak színe alatt Communicáltatták s. Cypr. epist. 63. s aug epist. 107. s. Cypr. de lapsis.

2. Némely anyaszent egy házakban a kenyérnek színe alatt Communicáltatták. az olyan gyermekeket, a kik már az okoságnak idejéhez közelgettek. Evagrius. lib 4. de histo Eccles. Cap 36.

3. Az előtt a hivek el vitték a magok házokhoz az ur testét, hogy szükségben Communicálhassanak, fő képpen midőn üldözésekben valának, a bor színe alatt pedig, a kristus vérit soha meg nem engedték nekik el vinni. tertul. lib 2. ad conjugem Cap. 5. s. Cypr de lapsis.

4. Az apostoloktól maradván ez a szokás. hogy a betegeknek vigyék az Eucharistiát, emindenkor meg is volt az anyaszent egy házban, de a betegek számára csak a kenyérnek színe alatt tartották meg az Eucharistiát Euseb histo Eccles. lib 6. Cap 44. paulinus de vita s. ambr.

5 Az előtt. noha bizonyos napokon misét nem mondtak is., de Communicáltak azokon a napokon, de csak a kenyérnek színe alatt, a melyet annak előtte való napon szenteltek vala meg. mivel soha más napra. meg nem tartották. a kristus vérit. a bór színe alatt. tartván mindenkor valamely rendeletlenségtől. Cardi. bona. libr 1. de liturg. Cap 15. num 5.

Még mostanában is meg tarttyák. ezt a régi szokást. nagy pénteken., a mely napon a papok csak a kenyérnek színe alatt Communicálnak., a melyet. az előtt való napon szenteltek volt meg, a régi időkben azon a napon még a nép is Communicalt. a kenyérnek színe alatt, a görög anyaszent egy házban ezt mostis követik. nagy böjtben. a böjti napokon., a melyeken noha misét nem mondanak is; de Communicálnak vasárnapokon meg szenteltetett kenyérel. Conc in trullo. Can. 51.

K Az anyaszent egy ház. nem tartotta tehát soha is a két szín alatt való Communionot. a kristus parancsolattyának.?

F A papoknak mikor misét mondanak a két szín alatt való Communionot. az anyaszent egy ház. a kristus parancsolattyának tartotta, de ezen kívül. az anyaszent egy ház úgy tekintette. és tekénti ezt a szokást., mint a mely neha meg változtathatik. Conc. trid. sess. 21. Cap. 1. Még a protestánsok is kételenek ezt így tartani, mivel az ő disciplinájok Cap 12. art. 7. meg engedi azoknak kik a bort nem szenvedhetik. hogy ne igyanak a pohárból. luther de Captivitate babilonica tsinált könyvében. meg valya. hogy olyan parancsolat nincsen mely kényszerítsen a két szín alatt való Communionra.

K A kristus a pohárt adván az apostolinak. nem mondottaé hogy igyatok ebből mindnyájan?

F A kristusnak ezek a szavai az apostolokot illették., a kik is mindnyájan ittak abból. matth. 13. 23.

K Az anyaszent egy ház. miért tarttya a a disciplinához tartozando résznek, akét., vagy az egy szín alatt való Communionot?

F Azert mert tudgya. hogy a kristus egészen vagyon mindenik szin alat., és hogy annyit vesznek egy szin alat. valamint kettő alat, ezt már meg mutattuk ide fellyeb, ez iránt valo hite, és szokása az anyaszent egyháznak, az szent írásra vagyon építve. mivel szent pál azt mondgya., hogy *valaki ejendi a kenyeret, vagy ijandgya az urnak pohárát. méltatlahul, vétkezik. az urnak teste, és vére ellen.* (vigyáz erre a szóra.). vagy ijandgya 1 Cor. 11. 27.

K De szent pál nem mondgyaé. hogy ki ki próbállya meg magát., és ugy edgyék abbol a kenyérből; és ugy igyék abbol a pohárból.?

F valo hogy szent pál azt mondgya. mert az ő idejében a kétt szin alat valo Communio szokás volt, de azt nem mondgya hogy az ilyen Communio szükséges volna. sőt még más képpen érti. a mind ide fellyeb láttuk. 1 Cor 11. 27.

K A kristus nem mondgyaé. *hogy ha nem eszitek az ember Fiának testét., és nem iszátok az ő véréét. nem léssen örök élet tibennetek.?*

F Igen is. de azt is mondgya *a kí ebből a kenyérből eszik, örökké éll. a ki engemet eszen. éll én általam.* joan. 6. 58. 59. az edgy szin alat valo Communioban ugy veszik tehát az ő vérit valamint az ő testét; mivel egészen vagyon mind a kétt szin alat., ezt már meg mutattuk ide fellyeb.

K Mint hogy az előtt szabad volt a két szin alat valo Communio miért most meg nem engedi az anyaszent egy ház.?

F Az egy szin alat valo Communio már szokásban vétetett volt. mikor az anyaszent egy ház. décrétumot tsinált az edgy szin alat valo Communiorol. 2. Az eretnekek. kénszerítették az anyaszent egy házat. ezen décrétum tsinálására. akarván. ellene állani. ez iránt valo tévelygéseknek. 3. Az anya szent egy ház nem tartana ellent a két szin alat valo Communioban. ha nem látna abban sok rendeletlenséget

Magyarázat

A pohárt tsak lassanként hagyák ell, az anyaszent egy ház parantsolattya nélkül, a mi pedig erre okot ada nem egyéb; hanem. 1. hogy a betegetek rend szerent tsak az egy szin alat Communicáltatták., 2. a bornak szüksége miat némely helyyeken. 3. mert sokan valának olyanok. kik a bort utálták. és a szagát sem szenvedhették. 4. sok olyan tiszteletlenségek történtenek hogy a kristus vére a földre öntödöt. hogy ezt el kerülhessék. lassanként az edgy szin alat valo Communio szokásban vétetödék közönségesen Cardin. bona. libr 2. de lyturg. Cap. 19.

Ebben az állapotban vala tehát a tizen kettüdik saeculumban ez a szokás. az anyaszent egy háznak minden decretuma nélkül., valamint szent thamás. mondgya pars. 3. quaest. 80. art. 12.

A hivek abban ahitelben lévén. hogy a két. vagy az egy szin alat valo Communio. edgy volna, kétt száz esztendeig az egy szin alat valo Communioval meg maradának. de Huss János, cseh országban fel támadván. ez ellen, tanítani kezdé hogy a pohár tellyeséggel szükséges volna, a Constantiai gyűlés. 1414. ellene alla ennek a tanításnak, és mindeneket jól meg vizsgálván, parancsolá hogy az akori bé vett szokast meg kellene tartani az egy szin alat valo Communio iránt., atridentinumi gyűlés. követé a Constanciainak böltsen tsinált decretumát., de mind azon által a pápa bölcs ítéletinek szabadságára hagyá. hogy meg engedhesse. a pohárt bizonyos helyyeken., és bizonyos személyeknek az anyaszent egy ház hasznáért., erre valo nézve némely helyyeken Német országban apohárt meg engedék. de olyan formában. hogy a Communioban vallást tennének., hogy hiszik azt, hogy az edgy szin alat annyit vesznek, valamint akét szin

alat. de mint hogy ezt jól meg nem tarták. azutan helyesebnek itélék. meg tartani tellyeségel a Constanciai gyűlésnek decretumat.

10 Articulus

A Communionak szükséges voltáról.

K szükségesé az üdveségre a szent Eucharistia?

F. Igen is. eki tettzik akristus szavaiból. *Bizony, bizony mondom néktek, hanem eszitek az ember fiának testét. és nem iszjátok az ő véréit. nem leszén élet bennetek.* joan 6:

K A kristusnak ezek a szavai tekéntiké közönségesen minden embereket, sött még agyermekeket is?

F Ezek a szok tekéntik minden embereket, lelki értelemel még a gyermekeket is. s. aug. epist. 106. ad paulinum.

Magyarázat.

Lelki értelme ezeknek a szoknak a, hogy mi meg nem egyesülünk. és testesülünk a kristusal. részünk nem lesz az üdveségben., ezt a kegyelmet a keresztségben veszük., a keresztség pedig szükséges még a gyermekeknek is. s. aug. epist 106. ad paulinum.

Betü szerént való értelme ezeknek a szoknak, a, hogy ha mi a szent Eucharistiában nem veszük. a kristus testét és véréit, nem leszén élet mi bennünk., ezek a szók pedig ezen értelem szerént. tsak azokat illetik. kik már meg haladták a gyermekségnek idejét., mert. 1. az Anyaszent egyház. annyi saeculumtól fogvást ekképen értette, 2. tsak azokat tekéntik. kik azt az időt. el érvén. hogy ehez a szent eledelhez járulhassanak., arról különbözést tudgyanak tenni, amely tsak azoktól lehet meg, kik az okoságnak idejét el érik. s. thom. pars. 3. quaest 73. art 3. Conc. trid sess. 21. Cap. 4.

K leheté fel adni a Communionot a gyermekeknek.?

F Az előtt az anyaszent egy ház. meg engedte, de már. nem szokás a nap nyugoti anyaszent egyházban.

K Mitsoda idős korában kell meg engedni a gyermeknek a Communionot?

F. Akor mikor már jól tudgya ahit agazatit., midön magát meg próbálhattya, és meg különböztetheti a kristus véréit. és testét. a közönséges kenyértől.

K Hogy ha el vesztette a keresztségnek ártatlanságát. leheté ötet Communicaltatni?

F Addig ne Communicállyon, valamég azt helyre nem hozza a penitentzia tartásal., igen kell tehát. a gyontato atyáknak ezekre vigyázni.

Hatodik Rész

A penitentzia tartásnak szenttségéről.

Első Articulus

A penitentzia tartásnak szükséges voltáról.

K Mitsoda a penitentzia tartás?

F A penitentiát úgy is lehet tekinteni vagy úgy mint jó erkölcsöt, vagy úgy mint szentséget., a penitencia tartásnak jó erköltse a, mikor meg szánnyuk és bánnyuk vétkeinket., és magunkban fel teszük hogy többé azt nem tselekeszük. sött meg azt meg büntettyük. s. aug. epist. 54. ad macedonium.

A penitencia tartásnak szentsége, olyan szentség, a mellyet a kristus rendelte., hogy meg botsássa a kereszttség után tett vétkeket. Conc. trid sess 14. Cap 1.

K Mitsoda külömbség vagyon a penitencia tartásnak szentsége; és a penitencia tartásnak jó erkölcsé közet.?

F A penitencia tartásnak jó erkölcsé. szükséges volt mindenkor, és minden féle vétékért, de a penitencia tartásnak szentsége. tsak a kristustól fogvást kezdödöt. és rendeltetett., Conc. trid. sess. 14. Cap 1.

2. a penitencia tartásnak szentségihez értődik. a vétéknek meg gyonása, a penitencia tartásnak jó erkölcséhez a nem értődik.

K Miért mondod azt hogy a penitencia tartásnak jó erkölcsé mindenkor szükséges volt. minden féle vétékért?

F. Mert mindenkor szükséges volt. az Isten kegyelmiben viszá menni. a vétket meg utálni, meg bánni, annak el hagyásáról. fogadást tenni, és azt meg büntetni. ugyan ezt is nevezik penitencia tartásnak, s. aug serm. 351.

K Mikor kell penitentiát tartani.?

F Mindgyárást. a véték után. azt nem halasztván másod naprá. eccl. 5. 8. azok kik a betegségre,. vagy az öregségnek idejére halaszttyák. a penitencia tartást, és azonban a vétékben, és a gyönyörüségekben élnek, azok igazan esztelenek. és vakok. 1. mert azt nem tudhattyuk ha el érhettyüké az örekségnek idejét,. mert meg halhatunk hirtelen halálal. abetegség pedig olyan állapotban tehet. hogy semmiről nem gondolkodhatunk, tsak nem minden embert meg lóp ahalál, ezt a kristus előre meg mondotta, és ezt minden nap láttyuk. matth 24 marc. 13. luc 12.

2. A mely penitencia tartást kezdünk a betegségben,. rend szerént. nem a szivnek meg térése viszen arra, hanem a félelem, tehát a rend szerént. mind elégtelen. mind nem igazán valo. s. aug serm. 393.

3. A, mint egy az Istennel valo jádzás. mikor olyan időt halasztunk a meg térésre. a melyben már nem lehet vétkezni. az Isten is meg neveti az olyan bünöst halála oráján, aki életében ö véle így bánt. prov. 1. 24.

4. A szent írásban az antiochus király példáján rettegni kellene. mind azoknak.. kik halálok orájára halaszttyák meg téréseket és penitencia tartásokat, antiochus gonoszul élván, az Istenre nem hajtot, a sidokot kegyetlenül üldözte, azután betegségben esvén. és halálához közelgetvén. magában szálla. sok szép dolgokat téve fel magában. hogy ha meg gyógyulhatna. külső képen buzgoságal is könyörge az Istennek. a kitől, mondgya az írás., nem kellett néki irgalmaságot várni, *orabat autem hic scelestus Dominum. a quo non esset misericordiam Consecuturus*, 2. makab. 9. 13. Az Isten hasonló fenyegetéssel fenyegeti mind azokat kik az utolso orára hadgyák. meg téréseket. prov. 1. 5.

K Hogy ha ez így vagyon ketttségben kell tehát esni halálok oráján azoknak a kik meg nem tértenek.?

F Nem, mert az Isten hasonló tudatát tehet érettek. valamitsodást tett a jó lateral., de ezzel magoknak ne hizelkedgyenek. mert ez, egyedül való példa a szent írásban,

K Mit kell tehát ez iránt tselekedni?

F Jó idején meg kell térni, és hogy ha hirtelenséggel való betegségben esünk. tarttsunk az Isten igasságotól, és hadgyuk magunkot az ő irgalmaságára. s. aug. epist. 54. ad macedonium.

2 Articulus.

Hogy miben álljon a penitencia tartásnak szentsége.

K Miben áll a penitencia tartásnak szentsége?

F A töredelmeségben, a gyónásban, a penitencia tartásnak elég tételében. és apap absolutiojában.

Magyarázat

Az az, hogy aki vétekben eset kereszttsége után, 1. azt meg bánnya, 2. azt meg gyonnya, 3. azért Istennek eleget kívánnyon tenni, 4. hogy a paptól azért. fel oldozást kérjen.

K Honnan tudgyuk mi azt hogy a kristus rendelte volna a penitencia tartásnak szentségét.?

F A szent írásból. és atraditioból. tudgyuk. a szent írás azt mondgya hogy a kristus az apostolinak adá ameny országnak koltsait., és hatalmot a meg kötözésre, és a fel oldozásra, atraditioból azt láttyuk hogy a penitencia tartásnak szentsége. által követik azt a hatalmat a püspökök és a papok. s Cypr. epist 54 ad Cornel pontif.

K. szükséges volté mindenkor a penitencia tartásnak szentségihez járulni, a bün bocsánattyának vételére?

F szükséges mert a kristustól fogvást, a kereszttség után tett halálos vétkek, a penitencia tartásnak szentségiben bocsátattak meg.

K Az olyan keresztény aki fel nem veheti a penitencia tartásnak szentségét. és meg hal halálos vétekben, el kárhoziké?

F. Nem, mert szükségben., ha nagy töredelmeséggel kívánnya fel venni a penitenciának szentségét; olyan, mint ha azt fel vette volna Conc trid. sess. 14. Cap. 4.

K Honnan tudgyuk mi azt. hogy a tekélleteséggel való töredelmeség; a szentség fel vételének, kívánságával együt, a bünnek bocsánatytyát. meg nyeri szükségben.?

F Ezt mi a traditioból tudgyuk, holot evolt mindenkor az anyaszent egy háznak tanítása., ettől is vagyton. hogy ha valamely penitencia tartó, a penitencia tartásának. ideje alatt absolutio nélkül meg holt, az olyannak üdvesége felől. mindenkor jó reménségben volt az anyaszent egy ház. s. Cypr epist 12. Conc. 4. Carthag. Can 79.

K Mikor kell a penitencia tartásnak szentségéhez járulni?

F Mindenkor, mikor valamely vétekben esnek. fő képpen ha halálos vétekben: matth. 18. 22. Conc. trid. sess 14. Can. 1.

K szükségesé ahoz járulni. midön tsak bocsánando vétekben érzik magokat.?

F Igen jó és hasznos akor is., de nem szükséges tellyeséggel. mivel lehet más modal is bocsánatot nyerni, úgy mint a töredelmes szível, alamisnával. böjtel, és más jó tselekedetekel. s. aug. serm. 48. de diversis.

3. *Articulus* A Töredelmeségről.

K Mire vigyázon leg elsöben is az olyan aki a penitentzia tartásnak szenttségéhez akar járulni?

F valóságos töredelmeséggel kell lenni vétkeiért.

K Mitsoda a töredelmeség?

F. Az olyan keserüése a vétkeknek, a melyel a vétket meg utálván. fel teszi magában, hogy azt többé nem tselekeszi., Conc. trid. sess. 14. Can. 4.

K Mit térszen eza szó töredelmeség. *Contritio*?

F Ez a szó. mint egy meg törést térszen. eszerént nevezik., mert mint egy meg töri a szivet, és meg lágyittya. annak keménységét

K Mitsodásnak kell lenni a töredelmeségnek, hogy igazán valo lehesen?

F Annak belsönek. természet felet valonak. mindennél nagyobnak, és közönségesnek kell lenni.

A töredelmeségnek belsönek kell lenni. azaz, hogy a szivnek belsö részében kel azt érezni, és nem tsak szájjal kell tenni a töredelmeségnek tselekedetit. mivel a szivből ered a vétkek, ugyan a szivett is kell meg törni, mert a szivből kel származni a meg térésnek, s. *Cypr. de lapsis*.

A töredelmeségnek természet felett valonak kell lenni, az az hogy a hitt, és a szent lélek indittsa azt fel, és nem a természet szerent valo indulatok. Conc. trid. sess. 14: Can. 3. példának okáért, olyan ember a ki a vetket sirattya, tartván. a gyalázattól. és az emberek előtt valo büntetéstöl; az ollyannak tsak természet szerent valo keserüése vagyon. egy olyan ember pedíglen aki bánnya vetkeit., mert azokért. az Isten kedviböl ki esett, meny országbol ki rekesztetik. és kárhozatot érdemel. az ollyannak, természet felet valo keserüése vagyon.

A keserüségnek, mindennél. nagyobnak kell lenni, az az hogy minden féle keserüéséget fellyül haladgyon. s. *Cypr de lapsis*, mivel., a mely jótt a vétkek vesztett el velünk, nagyob minden féle jóknál, és nyomoruság. melyben a vétkek ejt, nagyob minden nyomoruságoknál. szükseges tehát. hogy a keserüség is, melyet erzünk ezen nyomoruságért, nagyob légyen minden más keserüségéknél. s. *thom. in 4. dist. 17 qu. 2. art. 3. De nem szükséges, hogy ez a keserüség, érzékenységgel legyen. mivel, nem az érzékenységböl. kell azt meg vizgálni. vagy arrol itéletett tenni, hanem abbol., mikor azt inkább bánnyuk, hogy az Istent meg bántottuk., mint ha el vesztettük volna mind azt., valami előttünk leg kedveseb evilágon. és hogy készebbek volnánk. mindent inkább el hadni, még életünket is. hogy sem az Istent meg bántani., valamint ezt a kristus parancsollya. *matth. 10. 37. 16. 25.**

végtére. a töredelmeségnek. közönségesnek is kell lenni. az az, hogy közönségesen az egész vétkeket meg kell szánni, és bánni, ki nem hagyván tsak edgyet is. mert ha még valamely vétkekhez. vagy személyhez ragaszkodásal volnánk, ugy nem térnénk meg egészen az Istenhez. és olyan formában. akarattal maradnánk meg avétekben

K kitsoda olttya mi belénk a töredelmeséget?

F. A szent lélek. ö edgyedül lágyithattya meg szivünknek. keménységét, ö utáltattya meg velünk a vétket, és szereteti velünk a jó erkölcsöt. ö is keseregett minket Isten előtt. vétkeinkért. ezt hiják töredelmeségnek

K Mitt kell csinálni. hogy igazán valo töredelmeséggel legyünk a vétkekért.?

F. könyörgeni kell azért az Istennek. valamint Dávid. a nem jöhet mi töllünk, és az. a szent lélek ajándéka. ps. 50.

4. *Articulus.*

A Tekélleteségel valo töredelmeségről.

K Vagyoné edgy néhány féle töredelmeség?

F Két féle vagyon. az edgyike tekélletes, mellyet nevezik. Contritionak., a másika nem, tekélletes, a mellyet is atheologusok attritionak nevezik.

A tekélletes töredelmeség, avéteknek meg szánása, és bánása, a mellyet, a tekélletes szeretett indittyá bennünk,

Az attritio pediglen, olyan meg szánása, és bánása a véteknek. a mellyet rend szerént. abüntetésnek. félelme okozá mibennünk, és noha még a szent lélek. nem lakozik is a szivben. de a kezdi indittani. és gerjeszteni ajóra.

K A félelemtől származo töredelmeség, elegendő a bün bocsánat meg nyérésére ebben a szenttségben.?

F Elegendő. hogy ha edgyüt vagyon a szánással és bánással. (és hogy ha ezt az Isteni szeretett okozá.?) mas képpen nem elegendő. mert az Isten akor bocsáttya meg a vétket. mikor a sziv meg tért. a büntetéstől valo félelem hogy ha magánosan vagyon, valo el kezdi a meg térést, de el nem végezi., hogy ha edgyüt nincsen. az uralkodo Isteni szeretettel.. és az igasságnak szeretetével.

K Miért nem téritheti meg a szivet a büntetéstől valo félelem, hogy ha. az Isteni szeretettel. és az igasságnak szeretetével edgyüt nincsen?

F. Mert a sziv tsak akor tért meg, mikor valójában meg utállya a vétket., a vétek meg utálására pedig szükséges az igazságnak szeretete, az olyan aki tsak. azért hadgya el a vétket hogy tart az örökké valo égéstől, nem a vétektől tart mondgya szent agoston., hanem a tüztől, mivel vétkeznek, ha nem tartana a büntetéstől, és így a vétket mindenkor szereti, nem is az ígasságnak szeretete tartoztattya meg., a vétektől, hanem a büntetésnek félelme. tehát az ollmannak szive se meg nem tért, se meg nem változot s. aug. epist, 245 ad anastas.

K Miért mondod azt, hogy a büntetésnek félelme el kezdi a meg térést, és arra készít?

F. Mert külső képen. el hagyattya a véteknek tselekedetét. és ez által. a meg térésre készít.

Magyarázat

Ámbár a félelem egyedül meg ne változtassais a szivet. mind azon által meg tartoztattya a vétektől, nehogy azért meg büntettessünk, és lassanként, el is hagyattya velünk. a véteknek szokását, el hagyatván pedig velünk a vétkes szokást, elis távasztattya tölünk azt az akadályt, a mely meg nem engedte, az Isteni szeretetnek, szivünkben valo menetelét, és ilyen formában készitti a szivet a meg térésre; ugyan ezért is hasonlittyá szent ágoston, a félelmet atöhhöz, a mely maga után viszi a matériában a selymet; a melyel esze todozák a matériát, de mint hogy a selyem tö nélkül a matériában nem mehet; ugy a szivet is tsak az Isteni szeretet teriti meg. és tészí igazán valo keresztényé. de rend szerént, ez a szeretett. a büntetésnek félelme által mégyen a szivben s. aug. tract sup. 1 epist, s. joan,

K Miért mondod azt, hogy tsak az Isteni szeretet lehet kezdete a sziv meg térésének.?

F Mert a szivnek meg térése nem egyéb, hanem egy olyan bünösnek meg változása., a ki el hadgya a magában uralkodo vétket. és a teremtett állatokhoz valo szeretetett. hogy az Istenhez

ragaszkodhassék. az Isteni szeretett nélkül pedig ez a változás meg nem lehet; mivel szent János azt mondgya, *hogy a ki az Istent nem szereti. a halálban marad.* valamég tehát. mindenek felett az Istent nem szerettyük. addig mindenkor az Isten első parantsolattya ellen vétünk. és ilyen formában, mindenkor vétkes állapotban is leszünk. luk. 10. 27. 1 joan. 3. 14.

K A szivnek ez a változása, miért nem lehet meg. az Isteni szeretett nélkül?

F Mert a sziv nem ragaszkodhatik az Istenhez. hanem tsak a szeretett által. valamint a szeretett által ragaszkodik a teremtett állathoz. ez a két szó, szivbéli ragaszkodás, vagy szeretett, edgyet téssen.

5 Articulus.

A jóra valo fel tételekről. a rosz szokásokrol, és a vétekre vivő alkalmatoságokrol.

K Elégségesé meg bänni a meg tselekedett vétket?

F. Nem, mert azt is fel kell tenni, hogy többé azt nem tselekeszik. Conc trid. sess. 14. Cap. 4. s. aug. hom. 51.

K Miért szükséges ez a fel tétel.?

F Mert enélkül a meg bánás nem igazán valo. mivel nem mondhattjuk hogy bannyuk azt a mit tselekedtünk, hogy ha még azt tselekedni akarjuk.

K Miről lehet azt meg üsmérni, hogy igazán tettünk arrol fogadást. hogy az Istent meg nem bánttyuk.?

F Azt meg lehet üsmérni 1. abbol. hogy ha életünket meg változtattjuk, 2., hogy ha erőszakot veszünk magunkon rosz szokásinknak meg változtatására 3. hogy ha el kerüllyük a vétekre vivő alkalmatoságokot s. aug. hom. 41

K Mit értesz a rosz szokásokon.?

F Érttem azokat a vétkeket, a melyekben könnyen esik valaki, és a melyekhez hozá szokot, ugy mint a tisztátalansághoz., a káromkodáshoz, részegeskedéshez, és az ember szolláshoz.

K Mit kell tselekedni hogy el lehesen hagyni ezeket a rosz szokásokat,?

F Nagy figyelmeteségel kell magunkra vigyázni, gyakorta kell imádkozni. és el kerülni. a vétekre valo alkalmatoságot

K Tartozunké el kerülni. avétekre valo alkalmatoságot?

F. Igen is. más képpen. minden bizonyal el veszttyük magunkot. A ki a veszedelmet szereti. el vész abban. mondgya a szent lélek. Eccli. 3. 27.

K Mellyek rend szerént. a vétekre vivő alkalmatoságok.?

F Azok kétt félek., némellyek, kik önnön magokban. a vétekre vivő alkalmatoságok. némellyek pediglen, tsak annyiban a vétekre vivő alkalmatoságok., a mennyiben azokal roszul élnek.

1. Az olyan képek., melyek helytelen állapotokat mutatnak. a tisztátalanságról valo könyvek kétt féle személyeknek edgy másal gyakorta valo létek, a mód nélkül valo játék; mind ezek, magok. a vétekre vivő alkalmatoságok.

2. Az olyan biró. a ki tudatlanságból, félelemből, vagy emberi tekintetből., igasságot nem szolgáltathat., az ilyen mind addig valamég hivatallyában marad, vétekre vivő

alkalmatoságban vagyon, egy olyan ember, akí olyan helyre szokot jární. ahol ha tsak valamiben is az Istent meg szokta bántani., az olyan vétekre vivö alkalmtatoságban vagyon és el kell hadgyni az olyan társaságot. s. Greg. hom. 24. supr Evang,

K Mit kell annak tselekedni, a ki ezen kétt féle vétekre vivö alkalmtatoságokban találkozik?

F El kell hadgyni avétekre vivö alkalmtatoságot. akár micsodás légyen a, mert a nélkül nem lehet igazán valo töredelmeség.

K De ha annak el hagyásáért valamely kárban esnének, vagy bestelenségekre lenne., olyankor el kellé hadgyni a vétekre vivö alkalmtatoságot?

F Akoron azt kell tselekedni a mit akristus mond, *Ha ate jobb szemed, és ate jobb kezed meg botránkoztat tégedet. vájd ki szemedet. és vágd el kezedet; mert jobb fél szemmel, és fél kézel. a mennyekben menni, mint sem agehennára. menni két szemmel. és kétt kézzel,* matth. 5. 29. az Értelme ezeknek a szoknak, a; hogy ha valamely személy, vagy valamely dolog olyan drága, és szükséges volna is nekünk. mint a jobb szemünk. vagy a jobb kezünk., de ha a vétekre vezetnek bennünket, meg kell azoktól válni. ha el akarjuk kerülni akárhozatot.,

K De ha tellyeségel el nem lehet se hadgyni, se kerülni avétekre vivö alkalmtatoságot. a mint etörténik azokal kik mások hatalma alat vannak. mit kell olyankor tselekedni?

F. Olyankor nagy erőtt kell magunkon venni: nagy vigyázásban kell élni. és félteni kel magunkot. gyakorta kell imádkozni, és az alkalmtatoságot ell kerülni amenyiben lehet, és valamely okos gyontato papnak atanáttsán kell jární.

6 Articulus.

A Gyonásrol. és annak szükséges voltárol.

K Mitsoda a gyonás?

F. A penitentzia tartonak büneiröl valo vallás tétele. mellyet meg vall a pap előtt, hogy tölle penitentziát, és büneiböl valo fel oldozást nyerhessen,

K szükségesé avéteknek meg gyonása?

F A keresztség után tett halálos vétkeknek meg gyonása szükséges, hogy ha azokrol botsánatot akarunk nyerni, a mi pediglen a botsánando vétkeket illeti, azokat jó és hasznos meg gyonni. de nem szükséges, mivel más modok által is lehet azokert botsánatot nyerni s. Chrysos. hom. 9. supr. epist. ad hebr. s. hier. supr. Cap. 10. de eccles. s. aug, supr. ps. 66.

K Honnan tudgyuk mi, hogy szükséges ahalálos vétkek gyonása.?

F Azt a szent írásbol, és atraditiobol tudgyuk.

A szent írásbol, mivel a kristus azt mondá az apostolinak *vegyétek a szent lelket., valakiknek meg botsattyátok büneiket.. meg botsátatnak nékiek, akiknek meg tarttyátok, meg tartatnak.,* joan. 20. 23. ezek a szók meg bizonyittyák szükséges voltát a gyonásnak., mivel apapok meg nem tudhattyák mitsoda vétket kell meg botsátani, vagy meg tartani, hogy ha nekik meg nem vallyák, Conc. trid. sess. 14. Cap. 5.

A traditiobol tudgyuk azt; hogy akristus a fellyeb mondot szók által ada hatalmat a püspököknek, és a papoknak, hogy meg botsássák, vagy meg tarttsák, a keresztség után tett vétkeket. erre valo nézve az anyaszent egy ház. mindenkor köteleségnek tartotta a gyonást, s. Chrysos. libr 3. de sacer. Cap. 5. s. hier. epist 1. ad heliodorum. s. ambr libr 1. de penítentia. s. aug libr 20. de civitt Dei. Cap 3 s. Greg. hom. supr. Evang.

7 Artículus

A Gyontato pap meg választásáról.

K Meg leheté akár mely féle papnak gyonni?

F Nem, mert nagy vigyázással kell a gyontato papot meg választani, holot gyakorta, azon áll az üdveség, minden nap láttyuk azt, hogy nagyob része a keresztényeknek azért vész el. hogy nintsen olyan okos és értelmes kalauzzok, a ki nékik meg mutassa veszedelemben valo léteket. hizelkedés nélkül.

K Nem leheté nyugodalomban a lelkünk üsméreti, hogy ha jó szándékból véghez viszük mind azt, a mit agyontato pap mond, nem vizsgálván azt. hogy ha ő okosé és értelmes?

F A kristus azt mondgya, hogy *mikor edgy vak, más vakot vezet, mind a ketten averemben esnek.* a jó szándék meg nem ment az oda valo eséstől. ilyen formában tarthatunk, hogy a gyontato pap tudatlansága miatt el ne veszünk, mind azon által, a jó szándék, a melyel az edgyügyüek követik, valamely tudatlan papnak. gyontatásában valo oktatását., nem üsmervén tudosabat., az a jó szándék meg mentheti őket. matth. 15. 14.

K A hiveknek, nem kellé meg nyugodni apüspököknek értelmes voltokon, a kik választtyák. és rendelik a gyontato papokat.?

F Azt minden nap láttyuk. hogy a püspökök meg tsalatkoznak a választásban. a midön valaki beteg, azzal meg nem elégszik. hogy olyan doctort hívasson. akinek a doktori süveget meg adták. hanem, a leg tudosabbat igyekezik választani, sokkal drágabnak kel tartani a lelki gyogyulást. a testinél. jaj is annak, aki ez iránt, valamely hizelkedést keres magának

K Mitsodásnak kell tehát lenni edgy gyontato papnak.?

F Tudosnak, értelmesnek. felebarátyját szeretőnek. és titkosnak kell lenni, tudni, és érteni kell néki az anyaszent egy ház szabot rendeit, azután, állandonak, és okosnak, hogy azokat követsse. és szerettesse. a mi atitkot illeti, azt minden tudgya. hogy mitsoda keményen kell néki azt meg tartani. s. Greg. pastoral. pars 1. Cap. 1.

K Miképpen lehet az ilyen gyontato papra szert tenni?

F. Azt kérni kell az Istentől. és szorgalmatoságal keresni, igazán valo meg térő szándékal. Catech. Conc. trid. pars. 2. sess. 73.

K Mitt kell tselekedni mikor ilyenre találtunk.?

F Hálákat kell adni azért Istennek., és annak gondviselése és oktatása alá kell magunkot vetni.

8. Artículus

A Lélek üsméret meg vizsgálásáról. és a gyonáshoz
valo készületről.

K Miképpen kell a gyonáshoz készülni?

F szorgalmatoságal kell meg vizsgálunk alelkünk üsméretit. azaz, hogy figyelmeteségel. meg tekénttsük a lelkünk állapottyát., hogy azt meg üsmértethessük a gyontato papal.

K szükségesé ez a meg vizsgálás?

F Ez olyan szükséges, hogy ha edgy halálos vétket el hagyunk a gyonásban, azért hogy magunkot jól meg nem vizgáltuk. a gyonásunk haszontalan, és szentség törés, de meg, nem

kell minden kitsinért. kételkedni. avizsgálásban., hanem azon legyünk. hogy ilyen nagy dologhoz figyelmeteséggel lehesünk, és ahhoz elegendő időt vegyünk.

K Miképpen esmérhetjük meg a lelkünk állapotját,?

F A Szent léleknek segítségét, és világosítását. kell kérni, 2. A fő vétkekről., a jó erköltsökről., az Isten. és az anyaszent egyház parancsolatáról, edgy szóval, a keresztényi hivatalainkról, meg kell jól magunkat vizsgálni. mert edgy nap, ezekről ítéltetünk meg. meg kell tehát előzünk a krisztus ítéletit, meg ítélvén magunkot. valamint szent pál mondgya hogy *ha mi meg ítélnök magunkot, nem büntettetnének Istentől*, 1 Cor. 11. 31.

K Miről kell főképpen magunkot meg vizsgálni.?

F A mi rendünknek kötelesegeiről, a szokásban vett vétkeinkről, és a szivünkben uralkodo hajlandóságokról.

K Tartozunké meg vizsgálni külön külön minden vétkeinket?

F. Igen is, a mennyiben lehet, mert azokat tartozunk meg vallani a papnak, Conc. trid sess. 14. Cap. 5.

K Hogy lehet emlékeznünk minden vétkeinkre?

F Azt meg kell vizsgálni hogy mitsoda helyen jártunk, mitsoda személyekkel társalkodtunk. mitsoda dolgokban fogalatoskodtunk. vizsgáljuk meg kívánságinkot, hajlandóságinkot, szokásinkot,

K Mire kell vigyázni mind ezekben?

F. Meg kell tekéntení hogy mitsoda vétkekben estünk, gondolattal. szóval. tselekedettel. és elmulatással, meg kel tudni a halálos vétkeknek számát, azoknak környül álló dolgait. hogy mitsoda okok, és alkalmatoságok miatt estünk mind azokban. mi következhetett mind azokból, mi reánk, vagy másokra való nézve,

K Mit kell tselekedni midőn jól meg vizsgáltuk minden tett vétkeinket,?

F. 1. Meg kell az Istent követni szivünkben, és botsánatot kérni, tölle vétkeinkért, 2. fel kel tenni magunkban hogy soha többé azokat nem tselekeszük, 3. azon kell igyekezni, hogy azokat el kerüllyük, és azokért magunkat meg büntessük.

9 Articulus

Hogy mitsodasnak kell lenni agyonásnak. hogy jó legyen
Az egész életünkről való gyonásról. és hogy mitt kell
tselekedni. midőn apap előtt le térdeplünk.

K Miképpen lehet jól meg gyonnunk?

F. Ugy hogy meg kell vallani minden vétkeinket, apapnak, azt pedig, alázatosággal. edgyügyüségel. és okosággal.

K Mitt értesz azon, hogy meg kell vallani minden vétkeinket?

F Azt értem, hogy meg kell vallani legg alább az egész halálos vétkeket., azoknak számát, azoknak, külömb féle minémüségait, és Circumstantiáit.

K Mit értesz a külömb féle minémüségü vétken?

F Azt értem, midőn némelykor edgy véték nagyob. mint mászor. ugy mint, meg lopni atemplomot., a szenttség törés, emás féle véték. mint a közönséges lopás.. conc. trid. sess. 14. Cap. 5. Can. 7

K Mit értesz az aggravans Circumstántián?

F Értem azt. a mi egy szer a vétket súlyosabbá teszi, mint mászor; példának okáért. egy embertől száz tallért loptak ell, a lópás nagyob, mint ha csak egy tallert loptak volna, de még azt valamely szegénytől lopták ell. már a véték nagyob. mint. ha azt. gazdagtol lopták volna ell.

K Miért kell meg vallani a vétkeket, azoknak számait, minémüségait., és Circumstantiáit?

F Mert a nélkül. a pap nem esmérhetné meg. aléleknek állapottyát. és nem adhatna. ahoz illendő orvoságot.

K Hát ha nem emlékezhetünk. mindenről; minek utánna magunkat jól meg vizgáltuk volna?

F Az Isten nem kíván lehetetlent, az el felejtet vétket ugy meg botsáttya., mint a melyet meg vallottunk, hogy ha, a feledékenység, nem a mi roszaságunktól vagyon. Conc. trid. sess. 14.

K Hát ha a gyonás után. valamely véték eszünkben jutna mit kell tselekedni?

F Meg kell azt gyonni leg első alkalmatoságal.

K Hogy ha jól meg nem vizsgálván valaki magát, vagy szégyenből, vagy valamely más okból, egy halálos vétket el hagyva a gyonásban. mit kellene tselekedni?

F. A gyonás haszontalan, és szenttség törés volna, tartoznék ujjolag meg gyonni, és penitentziát tartani a szenttség törésért,

K Hát ha a gyonásban egy halálos vétket felejténe el. azért, mert nem tudták. hogy halálos légyen. a véték. a gyonás haszontalan volnaé.?

F. Hogy ha a tudatlanság halálos volna, a tudatlanságtól okozot feledékenység. a gyonást. szenttségtelessé tenné. hogy ha pediglen, a tudatlanság. bocsánando volna, a gyonás is jó volna

A tudatlanság. halálos, a midőn. tunyaságból, és szán szándékal mulattyák el. kötelességeknek meg tanulását.

Botsánando pediglen. hogy ha nem tunyaságból. és nem szán szándékal valo, vagy mikor a tudatlanság, nem nagy dologból álló.

K sokan vannaké olyanok. akik tudatlanságban élnek. a gyonás iránt?

F Nem lehet arról, rettegés nélkül. gondolkodni. kevés keresztény vagyon minden féle renden olyan., aki vetkes tudatlanságban. nem, élne. a kötelessége iránt. kevés is vagyon olyan akinek nem kellene tartani gyonásáért. és Communiojáért.

Magyarázat.

A te szán szándékkal valo tudatlanságod az oka. hogy magadot bé nem vádolod, vétkes hajlandóságodrol., ugyan ezért is olyan papot keresz magadnak, a ki semmi kérdéseket ne tegyen. és absolutiot adgyon. de az absolutio semmire valo., szenttség törésben is estél., talám apapod is. halálos állapotodban meg maradtál. azután. Kommunikálsz, az ujjab szenttség törés.

K Mit értesz, az alázatoságal valo gyonáson.?

F Azt értem, hogy alázatosággal kell meg gyónni. érezvén sullyát vétkeinknek, meg szánván, és bánván azokat.

K Miről lehet azt meg üsmérni. ha a gyonás nem alázatos?

F Arol. midön avétket szomorúság nélkül vallyuk meg, tsak ugy, mint ha valamely historiát beszélleánk. midön magunkot menttyük, vagy másokat okozunk., midön a pap intését, nem vesszük engedelmeséggel, az ilyen forma gyonás nem alázatos s aug. supr. ps. 31. n. 15.

K Mit értesz az edgyügyüségel valo gyonáson?

F. Azt értem, hogy a vétkeket meg kell vallani igazán, minden menttség nélkül, abból se el nem vevén, se hozzája nem tévén.

K Miről üsmérhetni meg, hogy nem edgyügyüségel vagy a gyonás?

F Hogy ha magunkat jobbnak téttyük. lenni, mint sem a mint vagyunk., vagy ha ugy bé hálozuk vétkeinket, hogy lehetetlen apapnak meg érteni. vagy ha ugyan azon is igyekezünk. hogy meg ne érthesse., és másra magyarázza, az ilyen gyonás nem edgyügyüségel valo, de igen közönséges, és nagy vétek. Conc. trid. sess. 14. Cap. 5.

K Mit értesz azon; hogy okosággal kell lenni agyonásnak.?

F Azt értem, hogy tisztességel szokál kell meg vallani a vétkeket. és nem kell a mások vétkeit elő hozni szükség nélkül. mondom szükség nélkül, mert adatik olyan alkalmatosság., a melyben szükséges ki nyilatkoztatni a más vétkeket., ugy mint, midön a magad vetkeket tellyeséggel ki nem terjesztheted, hogy ha tsak a másérol is emlékezetett nem tész.

K Nagy véteké a, midön a gyonásunk haszontalan valo?

F A szenttséggel meg szeplösítvén, szenttség törést tselekeszünk. a mely irtoztato vétek.

K szükségesé némelykor. egész életünkről valo gyonást tenni?

F Vannak olyanok, a kiknek szükséges, némellyek pedig. magokhoz valo okos gyanakodásból tselekeszik.

szükséges azoknak, a kik soha illendő képpen nem járultak, a penitentzia tartásnak szenttségihez, az olyanok nem térhetnek viszá az Isten kegyelmében. hogy ha életekről valo gyonást nem téznek..

A kik pediglen. magokhoz valo okos gyanakodásból, tselekeszik., kételkedvén. az addig tett gyonásnak joságában. az olyanok ha életekről valo gyonást tesznek., igen hasznos dolgot tselekesznek. mind azon által, előbször. tanatsot kel kérni. ez iránt a gyontato paptol.

K Mit kell tselekedni, mikor a gyontato pap előtt le terdeplünk.?

F Alázatosággal kell az áldást kérni, azután. el kel mondani a Confitéort. (gyonom a mindenható Istennek). vagy deákul, vagy magyarul: mind addig a szóig. mea Culpa, az én vétkem.) ót meg állapotván., meg kell mondani mikor gyontunk meg utólszór, ha adtak volté absolutiot., ha végben vittük a penitentiát. ha nem felejtettünk volté el valamely vétkeket., azután. a vétkeket el kell mondani, penitentiát kell kérni, és el kel végezni a Confiéort., töredelmeséggel. azután figyelmeteséggel kel halgatni a pap intését. és engedelmeséggel. jó szivel kell venni a penitentiát mellyet ad., az ő ítéletire kell hagyni magunkot ha szinte el halasztanáis az absolutiot.

10 Articulus.

Az Elégtételről, és annak szükséges voltáról.

K Miért ad apap penitentiát a gyonás után?

F Mert szükséges hogy a hivek eleget tegyenek az Istennek vétkeikért, mellyeket tettek. a keresztség után. Conc. trid. sess. 14. Cap. 8. tertul. de penitentia. Cap. 8. 9. 10. 11. s. Cypr. de lapsis. s. aug, hom. 50. s. leo. epist. 91. ad theodorem.

K Lehető az embertől. hogy eleget tegyen az Istennek.?

F. Magától nem lehet, de lehet a kristusal. edgyüt. aki eleget tett érettünk. és a mely elég tétel, teszi érdemesé a miéinket.

K Ha a kristus eleget tett érettünk., a mi elég tételünk haszontalan.?

F A kristus elég tétele kívül is eleget kel nekünk tenni az Istennek vétkeinkért., mert hogy meg nyerhessük bűneinknek bocsánattját, nem elég a, hogy a kristus eleget tett érettünk, mivel még a szükséges, hogy az ő elég tétele reánk illettessék, a pedíglén, tsak ugy leszen meg, hogy ha mi is eleget teszünk, az Istennek vétkeinkért., a menyiben lehet. töllünk. Conc. trid. sess. 14. Cap. 8.

K. Nem volnaé illendöb az Isten joságához, és a kristus elég tételének érdeméhez, ha azt mondanok, hogy a kristus elég tétele olyan elégséges volt hogy a mi bűneink az által meg bocsátattak, és nem is tartozunk már. más elég tétellel?

F. Szabad az Isten, olyan formán meg engedni nekünk, a mint neki téttzik, reánk illetvén. a kristus elég tételének érdemét., meg bocsáthattya vétkeinket, ha szinte azokért eleget nem teszünk is., ugyan így is bánik a keresztségben. de a penitentia tartásnak. szenttségében, az igasságos, hogy az Isten meg ne engedgyen nekünk. valamég meg nem büntettyük magunkot. ez életben. a mi elégtételeinkel a kristuséval együt, mert mint hogy tsak az olyan háláadatlanokért. rendeltetett a penitentiának szenttsége, a kik meg szegték. a keresztségben tett fogadásokat., az igasságos, hogy azok aháláadatlanok. meg is büntettessenek, és erre valo nézve. az Isten is ugy botsáson meg nekik, hogy ök is a sok nyomoruságban. és szenvedésben. részesek legyenek ez életben, azért az örökös kinért, a melyet érdemlettek volna, Conc. trid. sess. 14. Cap. 8.

K Mitsoda különbség vagyon a keresztségnek szenttsége, és a penitentiának szenttsége közöt, a mi abünnek bocsánattját illeti?

F. A keresztségnek szenttsége, meg botsáttya az egész vétkeket. akar mely nagyok legyenek azok, ugy a büntetést is. egészen, mind az ideig. mind az örökké valot, nem kötelezvé az embert, az bűneiért valo elég tételre, A penitentia tartásnak szenttsége, meg botsáttya a vétkeket, az örökké valo büntetést [bün tetést] is meg botsáttya, de az ideig valot nem mindenkor, és a bűnöst kötelezdi. a bűneiért valo elég tételre., ugyan ezért is nevezik a penitentiát. sullyos, és munkával valo keresztségnek Conc. trid. sess. 6. cap. 14. et sess. 14. Cap. 2. de penitentia.

11 Articulus.

A szent írásbol valo példák, a melyek meg bizonyították.
az elégtételnek szükséges voltát.

K Találunké valamely példát a szent írásban, a bűnnek bocsánattjáról, hogy azért kellett volna ez életben eleget tenni az Istennek.?

F. Edgy nehányat találunk, láttyuk azt is hogy a kristus előtt, avétkek meg nem botsátattak, másképpen, valamint mostanában is meg nem botsátatnak., hanem a kristus elég tételének érdeme által,

Az Izraéliták, Egyiptumból való ki szabadulásuk után, az arany bornyut imádják apusztában, és sokszor fel támadván., panaszkodának az Isten ellen. az Isten meg botsáttá azt nekik a moyses kérésére, de hogy meg büntesse azokat a meg botsátot vétkeket., negyven esztendeig hagyá őket apusztában, és meg nem engedé, hogy bé menyenek a meg ígért földre,

szent David, házasság törésben. és gyilkosságban való esetét. meg szánta, bánta, az Isten meg is botsáttá neki vétkeit., de Náthán proféta által. meg izené neki, hogy azokért a meg botsátott vétkeért. nehéz. és alázatos szomorúságokat fogna szenvedni büntetésül, azután. kevélységben esvén, az is neki meg botsátaték, de azonnal, három. napig tartó dög halál által meg büntetteték., 2. reg. 12. 10. 13. 14.

K Való hogy ki tettik. mind ezekből. a példákból. hogy büntetésére vétkeinknek., el kell szenvednünk. mind azokat a nyomorúságokat, mellyeket az Isten küld mi reánk, de azokból. kinem tettik. hogy akarattal való penitencia tartásokat., és elég tételeket. kellene azokhoz tenni?

F. Ez iránt való példát is találunk aszent írásban. David, egész életében siratá vétkeit. böjtöléseket tett, Ciliciumot hordozot., minden éttzakákon. imádkozni felkölt, noha ő király vala, és az Isten meg izente vala neki. a proféta által. hogy meg botsátotta volna vétkeit. nézd meg a 7. penitencia tartó soltárokat. a 68. és a 118 soltárt.

A Ninivé béliek példája nem aláb való, Jonás ninivé városában menvén, meg mondá nekik az Isten parantsolattya, hogy negyven nap múlva vétkeért az egész város el rontatnék. a Ninivé béliek, azonnal sákban öltözének, hamuval bé hinték magokat. erősen böjtölének, és kérni kezdék. az Isten irgalmaságát., aztot meg is nyerék., a kristus azt mondgya hogy ez a nép fel kell ellenünk, az ítéletkor. hogy ha őket nem követjük, és hogy mindnyájan el veszünk., ha penitenciát nem tartunk. valamint ők tartottak, a kristus parantsolattya tehát, az akarattal való elég tétel, olyan formában, valamint a ninivé béliek tselekedének. joan. 3. 5. matth. 12. 41. luk. 11. 31.

A manasses király, és a bethuliai sidoknak példájokból. meg láttyuk, hogy a böjtöléssel, az alamsnával, és más egyéb jó tselekedeteknek elég tétellel engesztelhetjük meg az Isten haragját, és nyerhetünk botsánatot., nem tévén azokat semmi kissebséget. a kristus elég tételének, minthogy a fő, az ártatlan testben szenvedet az emberekért, szükséges azért hogy a bűnös emberek is szenvedgyenek a fejeknek példájára, és *bé töltsék, szenvedéseket., a kristus szenvedésének maradékát.* a mint szent pál mondgya., Colos. 1. 24. *Egész szivetekből térjete meg hozám. mondgya az ur, aböjtölésekben, könyhullatásokban., és suhajtásokban..... hogy a házasok fel kelvén ágyokból, böjtölyenek, penitenciát tarttsanak, a meg tartozkodásban.* de azt egyenlő akaratból kell tselekedni. a mint szent pál mondgya. joel. prof. 2. 12. 16. joan. 3. 5. Colos. 1. 24. 1 cor. 7. 5

12. Articulus.

Az Anyaszent egy háznak. régi rendelése szerint való elégtételről.

A négy rend béli nyilván való penitencia tartásról.

K Az Anyaszent egy ház., adotté. mindenkor penitenciát azoknak, kik a keresztség után tett vétkeket meg gyonták.?

F Igen is. de azok a penitentiák, hol nagyobbak, hol kevesebbek valának, a szerént, amint már a vétek, vagy nagy, vagy kicsiny volt., eki is tettik, az egész szent atyákból.

K Miképpen viszik vala végben. azokat a penitentiákat?

F. Vannak olyan vétek. a melyekért., nyilván kellett penitentiát tartani, meg olyanok vannak, a melyekért különösen. tartának penitentiát.

K Miben állott. arégi időben, nyilván valo penitencia tartás.?

F sok féle próbákon. kellett által menni., amelyek, egy néhány esztendőig tartottanak. és némelykor holtig., a mint ekitették. a régi Conciliumokból. és a szent atyák írásból., ez a proba, nem volt egyaránsu formában mindenüt, de mindenüt egyaránt tartották. azt, hogy a penitencia négy rendre volt osztva, a melyeken által kellett menni a bűnösnek, a kik az első rendben voltak, azokat nevezték siroknak, a második rendben lévőket. halgatoknak, aharmadik rendben lévőket, le boruloknak, a negyedik rendbelieket jelenlévőknek, (Consistentes.). Cardi. bona libr 1. de liturg. Cap. 17.

Midőn valamely bűnös. magában szálván., penitentiát akart tartani, annak kételen volt, a templom ajtaján kívül le térdepleni, mint olyannak., a ki nem volt érdemes a templomban bé menni, és kérni kellett azokat kik mellette el mentenek., hogy imádkozanak érte, evolt az első renden lévő penitencia tartás, az ilyeneket hitták siroknak. s. basil. 2 epist Canon., ad amphilo.

sok idő múlva, a penitencia tartokat azután bé bocsátották, a templomban. az ajtóhoz, leg közeleb valo helyre., a honnét, halgatták. a tanításokat, prédikációkat., de a közönséges könyörgéseken jelen nem lehettek. ezeket nevezték halgatoknak, s. Greg. taumatur, epist. Can. 11. s. basil. Can. 56. s. Greg de Niss. epist. ad letoium.

A második renden lévő penitencia tartoknak., szabad volt atemplomban., a közönséges könyörgéseken maradni. és még a misén is, az Évangélium végig. de azután, atemplomból ki kellett menni, mint olyanoknak., kik nem érdemlették jelen lenni a szent áldozaton, de minek előtte ki küldötték volna őket. a templomból; imádságokat mondtak érte, és az imádság alatt. a templom közepin le borulva valának, az egész nép előtt, ezen renden lévőket nevezték; le boruloknak. vagy csak penitencia tartoknak. Conc ancyr. Can. 16.

A harmadik rendnek vége felé, a mint eki tettik a régi Conciliumokból., a penitencia tartoknak solemnis absolutiot adtanak., azután szabad volt nékik. jelen lenni a könyörgéseken. és a szent áldozaton, de nem Kommunikálhattak. mind addig valamég. a penitencia tartás negyedik rendének. szabot idejét ki nem töltötték., a mely negyedik rendet, nevezték, jelen lévők rendének. Conc ancyr. can 4. Conc. Nicae: Can. 12. s. basil epist. ad amphilo.

K Miképpen éltenek ezek. penitencia tartásoknak ideje alatt?

F Minden féle mulatságot, és hivatalt el kellett nékik kerülni, leg gyakrabban vízzel, és kenyérel böjtölnenek.. alamisnát adtak, gyakorta imádkoztak.

A mi pedig azt tekinti, hogy mitsoda vétekért. kellett közönségesen. és nyilván valo penitentiát tartani., ezen a theologusok magok közöt meg nem egyeznek, némelyek azt tarttyák. hogy minden halálos vétekért. nyilván valo penitentiát tartottanak, némelyek, hogy csak. a nyilván valo vétekért. tartottanak. nyilván penitentiát. némelyek meg azt tarttyák hogy ezen három vétekért, ugy mint. aházáság törésért, a gyilkosságért, és a bálványozásért, tartoztanak. nyilván penitentiát tartani akik eröl bövebben. akarnak. tudni. meg láthatták az olyan auctorokban a kik erről irtanak.,

13 Articulus

Hogy mitsoda okra valo nézve rendelte. és rendeli. az Anyaszent egy ház. a penitentzia adást.

K A régi időkben, miért adot az anyaszent egy ház oly kemény penitentziákat?

F 1. Azért, hogy az által eleget tegyenek az Isten igasságának 2. hogy az ilyen példakal, meg tartoztassa a hiveket. a vétekben valo eséstől. 3. hogy annál is inkább, meg utáltassa vélek a vétet. 4. közönséges jora valo nézve, 5, hogy ne engedgye. az ilyen szent keménysége által. abünösnek, ismét viszá térni avétekre. 6. hogy az olyan nehéz. és hoszas proba után., bizonyosabb lehessen valóságos meg téréséről. s. Cypr. de lapsis. s. leo. epist 91. s. basil. epist ad amphilo. Can. 39. Conc. trid sess. 14. Can. 8. et Can. 17.

K kívánnyae azt az anyaszentház., hogy mostanában is azon régi penitentziákat adgyák.?

F Nem, mert az anyaszent egyház. fiainak gyengeségekre valo nézve, sokat el hagyot ez iránt a régi szokásiban, meg engedi hogy ne adgyanak oly hoszas. és sulyos penitentziákat,

De mind azon által, az anyaszent egy ház. apenitentzia tartást, mostanában is szoroson akarja meg tartatni. ha olyan formában nem is mint az előtt., mivel azt parantsollya hogy a nyilván valo vétekért, nyilván valo penitentziát tarttsanak, azt is hadgya keményen, a gyontato papoknak, hogy a penitentzia adásban, amenyiben lehet, arégi szabot rendekhez, és a szent atyakhoz alkalmaztassák. magokat., vigyáztván a véteknek nagyságára, a penitentzia adásban. Conc. trid. sess. 24. cap 8. sess. 14. Cap. 8

K Lehető dologé a penitentziát avétekhez képest intézni?

F Hogy ha el választanok. a mi elég tételeinket, akristus elégtételétől. tsak aleg kisebb vétekért valo leg nehezebb, és leg sulyosab penitentzia tartás. semmire valo volna., de a kristus elég tételéhez tévén a miéinket, lehet valamenyiben, a penitentziát a vetekhez intézni..

K Mit mondhatni hát. az olyan papok felől. akik nagy vétekért is., kevés penitentziát adnak?

F. A szent atyák. az előtt, mint egy kegyetlenségnek, és mint egy gyilkoságnak tartották a papoktól. hogy ha avétekhez nem intézték a penitentzia adást. s. Cypr. de lapsis. mostanában is hasonlot mondhatni. a Tridentinumi Concilium, azt tanittyta. hogy olyan állapotban a pap. nem hogy abünöst fel oldozná, de magat kötözi meg, és részesül vétkében. sess. 14 cap. 8. s. ambr. libr 2. de penitentia. Cap. 9.

K Mitsoda féle penitentziát kell hátt adni atridentinumi Concilium szerént.?

F olyat, a mely büntetésül, és orvoságul légyen avéteknek, orvosága. a véteknek akor, a midön nem engedi, és meg oltalmazza. a bünöst, a vétekben valo eséstől, ugy mint, a magános élet, a jó könyvek olvasása., és a rossz alkalmatoságok el kerülése által., büntetése pedig avéteknek az olyan penitentzia, a mely nehéz, meg aláztato, és avétekhez hasonló nagyságu., ugyan erre valo nézve is nevezi a tridentinumi gyűlés., az egész szent Atyák után., a penitentzia tartást. sulyos, és munkával valo kereszttségnek, sess.14: Cap.8. sess.6. cap.14.

14. Articulus.

A penitentiális szabot rendeokról.

K A papok mire vigyáztak. az előtt, a penitentzia adás iránt,?

F Tartoztanak követni szorgalmatoságal. apenitentiális szabot rendeket, ugy mint, az anyaszent egy ház parantsolatit. a penitentzia iránt,. erre valo nézve. kellett nékiek, azokat tudni. s.Celest 1. Epist.3.

K szükségesé azokat tudni mostanában?

F. A papoknak. igen is kell tudniok, a hiveknek, pedig jó, és hasznos ha tudgyák,

K Miért kell. a papoknak tudni a penitentiális szabot rendeket?

F. Hogy amenyiben lehet, azokhoz alkalmaztassák. magokat, azért hogy meg értethessék. másokal. mi modon büntették meg az előtt avétket,

K Miért jó. és hasznos. hogy a hivek is tudgyák azt?

F Azért. hogy meg láthassák, miképen bánt volna vélek az anya szent egy ház. az előtt. és hogy erre valo nézve inkább meg térjenek, és penitentiát tarttsanak.

K Ezek a szabot rendek sokáig valánaké szokásban.?

F. A Deák anyaszent egy házban. tovább voltanak ezer esztendőnél., a görög anyaszent egyházban. még mostanában is szokásban vannak. in fine decret Grat

A penitentiális szabot rendek rövideden.

Azért hogy ahített meg tagadta valaki., tiz esztendeig valo penitentiára kénszeritetett.

Azért. hogy a jövőndö mondohoz ment, vagy valamely babonaságot tselekedet; ött esztendeig valo penitentiára.

Azért hogy szánszándékal. káromkodot, és hamisan meg esküdöt, negyven napig. száraz kenyérel. és vizele. valo böjtre, és hét esztendeig valo penitentiára.

Azért hogy másokat is. hamis esküvésre kénszerített, hasonló penitentiára.,

Azért hogy történetből. az Isten nevére hejában meg esküdöt, először, hét napig, kenyérel, és vizele valo böjtre, masodszor tizen ött napig valo hasonló böjtölésre.

Azért hogy nyilván káromkodot. az Isten, a Boldogságos szüz, vagy a szentek ellen. hét vasárnapokon egy más után. a templom ajtaján kívül, le kellett terdepleni az egész mise alatt., és a hetedik vasárnapon, mezitláb. és a nyakán egy kötélel. kellett misét halgatni, a hét vasárnap előtt valo péntekeken., kenyérel, és vizele böjtölt, és ezen idök alatt atemplomban nem volt szabad menni,

Azért hogy vasárnap. vagy innep nap. szükség nélkül dolgozot, három napig kenyérel, és vizele valo böjtre.

Azért hogy szükség nélkül.. vasárnapon utra indult. hét napig valo penitentiára.

Azért hogy a templom előtt táncolt., vasárnap. vagy innep nap., három esztendeig valo penitentiára.

Azért. hogy a templomban. az Isteni szolgálata alatt beszélt. tiz napig valo böjtre, kenyérel, és vizele.

Azért, hogy husvétot, pünkösödöt, és karátsont., nem alako helyin lévő parochiában szentelte., hogy ha beteg nem volt. kenyérel, és vizele tiz napig valo böjtölésre.

Azért hogy a nagy böjtöt meg szegte. valahány napot meg nem böjtölt, mindenik napért., hét napi böjtöt.

Azert hogy a kántort meg nem böjtölte, kenyérel, és vizzel, negyven napig valo böjtölésre

Azért hogy valamely átkot mondot. apja., vagy anya ellen, kenyérel, és vizelel. negyven napig való böjtölésre.

Azért hogy őket meg szidta, három esztendeig való penitentiára,

Azért hogy őket meg ütötte, hét esztendeig való penitentiára

Azért hogy fel támadot, püspökje, pástora, vagy apja ellen. egy klastromban. holtig való penitentiára

Azért. hogy püspökének. oktatását, parantsolattyát. meg nevette, vagy meg tsufolta., kenyérel, és vizelel. negyven napig való böjtölésre.

Azért hogy egy papot meg ölt, hétt esztendeig való penitentiára.

Azért hogy terhben esésének negyven napja után, azon igyekezett hogy időtlen szüljön, három esztendeig való penitentiára.

Azért hogy gondatlanságból. meg hagyta halni gyermekét. kereszttség nélkül, három esztendeig való penitentiára. a melyek közül egy esztendőt. kenyérel: és vizelel kellett meg böjtölni.

Azért hogy szánzándékkal. egy embert meg ölt, holtig való penitentiára. de idővel. hétt esztendőre hagyták

Azért hogy valakinek halálára igyekezett, ha azt vegben nem vihette is, annyi időre való penitentiát, mint ha meg ölte volna,

Azért. hogy valakit meg öletet hamis vádolásával, annyi időre való penitentiát. mint ha maga ölte volna meg.

Azért hogy történetből valakit meg ölt. gondolván ötet valamely vad állatnak lenni. kenyérel, és vizelel. negyven napig való böjtölésre., és ött esztendeig való penitentiára.

Azért hogy valakit meg sebesített. ha a seb veszedelmes, negyven napig kenyérel, és vizelel való böjtölésre., és esztendeig való penitentiára.

Azért. hogy meg ütötte felebarattyát. haragból. ha szinte meg nem sebesítette is., kenyérel, és vizelel., harmad napig való böjtölésre, hogy ha azt egy Cléricus tselekedte. tizen nyolcz holnapig való penitentiára.

Azért hogy gyűlötségben élt felebarattyával., kenyérel és vizelel való böjtölésre, mind annyi ideig, még a gyűlötség tartot,

Azért hogy a templomból valamely jóságot lopott el. a lopot jóságot viszá kell adni. kenyérel. és vizelel. háromszor. negyven napig való böjtölésre, és hétt esztendeig való penitentiára.

Azért. hogy valamely reliquiákat lopot. azokat viszá kel adni, és hétszer, negyven napig való böjtölésre.

Azért. hogy ezüst vagy arany edényeket lopot a templomból; négy anyit kel viszá adni helyette. és hét esztendeig való penitentiára.

Azért. hogy a templomot fel égette. vagy az égetésben részes volt. a kárt meg kell fizetni, és tizen ött esztendeig való penitentiára.

Azért hogy aholt testekről. valamit el lopot. hétt esztendeig való penitentiára, és azok közül hármat, kenyérel. és vizelel való böjtölésre.

Azért hogy valamit meg tartott abból. amit a templomra adtak, kenyérel, és vizele. negyven napig való böjtölésre;

Azért. hogy ha valamely nagy dolgot lopot el. hétt esztendeig való penitentiára, hogy ha Clericus. ött esztendeig való penitentiára. hogy ha világi. és viszá kell adni a lopot jóságot.

Azért, hogy egy szer, vagy kétszer lopot. ámbár kevés dolgot is, esztendeig való penitentiára.

Azért. hogy meg találván a más jóságát. viszá nem adta., annyi penitentiát mint ha et lopta volna.

Azért hogy usorát vett, három esztendeig való penitentiára, egyet azok közül. kenyérel, és vizele való böjtölésre. Azért. hogy egy szabad személyel paráználkodot., három esztendeig való penitentiára.

Azert hogy egy aszszony, házasság törésben eset. tiz esztendeig való penitentiára

Azért hogy a felesége házasság törését meg engedte, holtig való penitentiára.

Azert hogy egy házas aszszonyal vétkezet., maga nem lévén házas. hét esztendeig való penitentiára.

Azért hogy kétt egy testvér személyel vétkezet., holtig való penitentiára.

Azért. hogy a második ágon lévő atyafiával vétkezet., holtig való penitentiára.

Azért hogy természet ellen való vétket tselekedet., tizen ött esztendeig való penitentiára.

Azért hogy meg kendözte magát. hogy a férfiaknak tessék. három esztendeig való penitentiára.

Azért hogy hamis tanu bizonyóságot tett. hétt esztendeig való penitentiára.

Azért hogy hamis mértékel élt. akárt viszá adván. husz napig való böjtölésre. kenyérel, és vizele.

Azért hogy embert szollot. hét napig való böjtölésre, kenyérel és vizele.

Azért. hogy egy aszszony, férfiü köntösben öltözöt, és a férfiü. aszszony köntösben három esztendeig való penitentiára.

Az olyanok. a kik nem böjtölhetnek, vagy alamisnával. vagy más jó tselekedetekel vitték végben.

in decret Gratian.

15 Articulus

Az elégtételi tselekedetekről.

K Mitsoda tselekedetek azok. amelyek által, büneinkért eleget teszünk. az Istennek?

F. Azok közül némellyek az imádsághoz tartoznak, némellyek a böjthöz, némellyek az alamisnálkodáshoz. valamint raphael angyal mondá tobiásnak

K Mellyek az imádsághoz tartozó elégtételi tselekedetek.?

F. 1. midön az Istennek ajánlyuk tselekedeteinket, testi vagy lelki nyomoruságinkot, szenvedésinket., 2. szoval vagy elmével való minden féle imádságok, 3. az Isteni szolgálaton való jelen létele, 4. a szent dolgokrol való olvasások,

K Mellyek a böjthöz tartozó tselekedetek?

F A testnek minden féle sanyargatása, úgy mint a Cilicium, a kemény ágy, minden féle gyönyörüségektől való el, távozás. az elmének sanyargatása, mikor a magunk akarattját nem követjük, hanem a másét. mikor az Istenért el szenvedjük a meg aláztatást, és a bestelenséget

K Mellyek az alamsnátkodáshoz tartozó tselekedetek?

F Az alamsnához. foglaltatik minden irgalmaságbéli tselekedet, akár lelki, akár testi legyen az, erről már szollottunk az első szakaszban.

K Meg kellé elégedni azal a penitentiával. melyet a pap ád, nem tselekedvén annál többet?

F Igen is jó még ahoz többet is adni. csak okoságal legyen, ez iránt hasznos tanácsot kérni apásztortól.

K Mitsoda penitenciák leg hasznosabbak. azoké, melyeket mik adunk magunknak. vagy azok. amelyeket a pap ád nekünk?

F. A kétt egyaránsu penitentzia közöt, hasznosab, és érdemesebb. amelyet a pap ád nekünk.

16. Articulus

Hogy mitsoda igyekezetben. vagy szándékban kell lenni,
hogy az elégtétel hasznos legyen.

K Mitsoda szándékban kell lennünk. hogy eleget tehessünk az Istennek?

F Nem kell semmi hajlandoságal lenni avétekhez, azaz, bannunk kell annak tselekedetit., fel tévén valósággal magunkban. hogy többé azt nem tselekeszük,

K Az olyanok, kik még halálos vétekben esnek, kik azt nem bánnyák, és akik még fel sem tették magokban, hogy azt többé nem tselekeszik, de sött még semmi erőszakot sem vesznek magokan., az ilyeneknek tehát penitentzia tartások haszontalan.?

F. Igen is, sött még vétkes, mert kétt színü, 1 mert az olyan, mint egy jádzik az Istennel., aki olyan vétkekért, kér bocsánatot, a melyeket szereti, és el hagyni nem akarja. s.aug, hom.41. 2. valamely penitentzia tartás. nem a szívnek meg téréséből származik, a nem igazán való, nintsen tehát meg térés azokban. kik a vétket szeretik. és azt el nem akarják hagyni, ez így lévén az ő penitentzia tartásokkal., nem hogy az Isten haragját meg engesztelnék, de söt azt fel ingerelik.

K leheté ezt a feleletett meg bizonyittanod a szent irásbol?

F Lehet, mivel a szent irás azt mondgya, hogy a hamisaknak ajándéka., nem kedves az Isten előtt., meg is veti az ő áldozattjokat. nem is szenvedheti azokat; hogy a vétekben lévő böjtölő, ha abban sokszor esik, semmi hasznát nem veszi meg alázásának., és hogy senki meg nem halgattya könyörgését. Isai. 1. 10. Eccl.24.31. prov.28.9 s.aug. manua. ad laurent Cap,70.

17. Articulus

A purgatoriumrol.

K Csak az élő hivek tehetné eleget az Istennek az ideig való szenvedéssel avétekért?

F. Azok kik a kegyelemben meg halván, az Istennek való elég tétel nélkül, ahok purgatoriumban mennek. hogy vétkekből meg tisztittassanak. Conc.trid.sess.6. Can.30.

K Miért értesz apurgatoriumon.?

F. Azt a szenvedést értem, melyet szenvednek alélkek ez élet után. hogy meg tisztulván mennyekben mehessenek

K Mitsoda tisztaság kívántatik a meny országban valo menetelre?

F Nem kell semminémü vétekbén lenni. még tsak botsánando vétekbén is. és mentnek kell lennia z ideig valo szenvedéstől, mert oda semmi tisztátalan bé nem mégyen: és hogy oda bé vétessék, nem kell adóságban lenni. valamint a kristus tanítya. matth.5.25. apoc.21.27.

K Honnan tudgyuk mi azt. hogy purgátorium vagyón.?

F A szent írásból, és atrádioból. Először, a makabéusok könyvéből láttyuk. *hogy igen szent, és hasznos dolog ahalotakért imádkozni. hogy bünökből meg szabadullyanak.* 2 mach.12. szent pál. timotheushoz irt levelének 1 részében. azt mondgya. onésiforusrol., hogy *az ur adgya meg néki, hogy nyerjen irgalmaságot az urnál, az utolso napo.,* a negyedik résziben láttyuk pedig. hogy onésiforus meg holt volt már, mivel szent pál. tsak a háza népit köszönti, holot nem lehet a halotakért imádkozni. ha a purgátoriumot nem tarttyák.

2. A kristus azt mondgya., hogy vannak olyan vétkek, amelyek sem ezen, sem a más világon meg nem botsátatnak, matth. 12. 31. vannak tehát olyan vétkek, a mellyek. tsak a más világon botsátatnak meg., ezt szent agoston is így tarttya, de Civit. Dei. libr. 21. Cap. 24.

3. szent pál azt mondgya hogy némelylek a hivek. közül. a tüzön mennek által, az üdveségre, szent ágoston, és a több szent atyák. ezt a purgátoriumra értik. 1. Cor. 3. s. aug. supr. ps. 37. n. 9: s. ambr. serm. 20. supr. ps. 118.. s hier. libr. 2. Contr. jovini.

A purgátoriumrol valo traditioban nem lehet kételkedni. az egész világon levő anyaszent egy házban. ezt mindenkor így tanították. a kristustól fogvást. és ezt meg lehet bizonyítani. minden saeculumokban lévő szent atyákból, a görögök is. ez iránt mindenkor meg egyeztenek a Romai anyaszent egy házal; nézd meg, az ide fellyeb Cítált szent atyákat.. szent ágoston kéri mind azokat, kik az ő gyonásit olvasák, hogy az ő anyáért imádkozanak.

K Miből áll, a purgátoriumban lévő szenvedés?

F. Az anyaszent egy ház. nem végezet se annak nagyságáról, se hoszas voltárol, hanem tsak azt tudgyuk. hogy vagyón purgátorium, és hogy a szenvedés. hasonló nagyságu a vétekhöz.

K Miért nevezik ezt a szenvedést purgátoriumnak.?

F Mert szükséges hogy a lelkek meg tisztítatván., tisztán mehessenek meny országban s. basil. Cap. 9. supr. Isai.

K vagyóné valami vigasztalások. az ót lévő lelkeknek?

F Abban nem lehet kételkedni, hogy ne volna, mert az Istennek eleget tévén, ötöt szeretik, ötöt még meg is láttyák, és birni fogják, ez a reménség pedig vigasztalás nékik.

K Az ót lévő lelkeknek. leheté valamely könyebülést venni?

F. Az anyaszent egy ház. mindenkor azt tartotta. hogy lehet. az imádságok, alamisnák, és fő képpen. a szentséges Mise áldozattya által. tertull. de monogam. s. Chrysost. hom. 41. supr. 1 epist. ad Cor. s. ambr. serm. supr imper. valentin. et theodos. s. hier. epist. 26. ad pammachium.. s. aug. manua. ad laurent cap. 110. libr. 9. Conc. 3. Carthag. Can. 29.

K A purgátorium, fogé mindenkor tartani?

F Világ végezetig fog tartani. akoron. nem lészen más hely, hanem tsak meny ország, és pokol. s. aug. libr. 21. de Civit dei. Cap. 24.

18. Articulus.
Az Indulgentiákrol.

K Midőn az Istennek eleget nem tettünk büneinkért, vagy ha olyan állapotban vagyunk, hogy eleget nem tehetünk, vagyoné az anyaszent egy házban valamely mód, a mely által. azt bé tölthessük?

F. Igen is bé tölthettyük. elégtételeinket, az anyaszent egyháznak indulgentiája által., vagy a hiveknek könyörgések. és jó tselekedetek által. s. ambr. libr 5. supr. s. luc. num. 92. et de penitent libr. 2. Cap. 10.

K Mit értesz az indulgentián?

F Ertem azt a kegyelmet, a melyet térszen az anyaszent egy ház, a bünösel. el engedvén néki egy részit. az ideig valo büntetésnek. a melyet adott volna néki másként büneiért.

Magyarázat:

Mondám, *azt a kegyelmet. a melyet térszen az anyaszent egy ház, egy bünösel*, mert minden indulgentia supponit peccatum, mivel, ha vétünk nem volna, szükségünk sem volna, se a botsánatra, se az indulgentiára.

Mondám azt is, *Elengedvén néki egy részit az ideig valo büntetésnek, a melyet adot volna néki. másként büneiért.* ez az ideig valo büntetés. amelyet el enged az indulgentia, nem más, hanem. az a penitentzia, a melyet látunk a penitentiális szabot rendekben, a mellyekről ide fellyeb szollottunk, 14. artic.

Már azt meg magyaráztuk. a 14. artic. hogy az Isten. kívánnya azt a bünöstől. hogy az ideig tarto szenvedéseket eleget tégyen az ő igasságának, a keresztsége után tett büneiért, a mely igasságnak. ha eleget nem térszen ez életben, a purgatoriumban fog eleget tenni, ugyan ennek az elégtételnek szükséges voltára valo nézve. ad az anyaszent egy ház penitentiát abünösnek. ennek apenitentziának pedig végben vitele, tsak akor menti meg a bünöst az Istennek valo elégtételtől., amidőn, a penitentia hasonlo nagyságu a vétkekhez. amint már ezt. ide fellyeb meg mondtuk, a penitentia tartások sokal inkább meg egyeztek a vétkek nagyságival. amidőn. a penitentiális szabot rendek szokásban voltanak, mint sem mostanában. erre valo nézve, a mi penitentziánk távul lévén a régiekétől, sokal többel is tartozunk az Isten igasságának., mint sem a régi penitentia tartok. ebből következik tehát, hogy rend szerént sok ideig valo szenvedéseken kell által menni, hogy eleget tehessünk. az Isten igasságának, az indulgentia tehát, ezeket az ideig valo büntetéseket engedi ell.

De tsak egy részit engedi ell, mert az anyaszent egy ház, azal hogy indulgentiát ad, a bünöst fel nem szabadítja a penitentia tartástól, hanem tsak segíteni akarja gyengeségében, azt is akarja. hogy tehetsége szerént. eleget tégyen az Isten igasságának. a mennyiben tölle lehet. a mi azon fellyül valo. azt néki meg engedi, vagy egészen, vagy egy részét. a mint ezt bövebben meg fogjuk magyarázni.

K Az anyaszent egy házának, vagyoné hatalma az indulgentia adásra?

F vagyon. és mindenkor élt ezzel ahatalomal. Conc. trid. sess. 25. de indulgen.

K Mi okra valo nézve veszi magának ezt a hatalmat.?

F. A kristus szavaira valo nézve, *Néktek adom a menyországnak koltsait, valakiket meg kötöttök eföldön, menyben is kötözve lesznek, és valakiket meg oldoztok, e földön, oldozva lesznek menyben is.* matth. 18. 18.

K Látunké valamely példát. a szent írásban, hogy az apostolok éltenek volna. ezen hatalommal.?

F. Igen is. mert szent pál. meg engedvén, a korintusbeli paráznának, a kit is ki rekesztette volt a gyülekezetből, evalóságos indulgentia vala, mert el engedé néki a büntetést, a melyre ítélte vala és a melyet szenvedni kellett volna 2 Cor. 2. s. Chrys. hom. 4. supr. epist. ad cor. s. ambr. libr. 1. de peniten. Cap. 6.

K Ezt a hatalmat. miképpen bizonyítod meg atráditióból?

F. A szent atyák írásiból, és a Conciliumokból.

A szent atyák írásiból. tertullianus, és szent Cypriánus. azt mondgyák, hogy a püspökök, a fogságban lévő martyrumok kérésekre. a bünösöknek indulgentiát adtanak a melyre való nézve, a hátra maradt penitentiájokat elnem végezni meg engedék. tertul. ad martyres. Cap. 1. et libr. de pudicitia. Cap. ulti. s. Cypr. epist. 9. et 10.

Ezt a szokást. a Conciliumokban is lehet meg bizonyítani. 1. A midön még apenitentialis szabot rendel eltenek, egynehány Concilium meg engedé a püspököknek. hogy meg rövidíthessék. a penitentiának idejét. azoknak kedvéért., kik penitentiájokat leg nagyob buzgosággal viszik vala végben conc. ancyr. anno. 114.. Can. 5. Conc. niceae Can. 12. Conc. 4 Carthag. Can. 75.

2. A midön üldözések támadtanak, szokás volt ilyen indulgentiákat adni a penitentzia tartoknak., azért hogy az absolutio és a Communio után. bátrabban szenvedhessék az üldözést. s. Cypr. epist. 54. ad Corne.

K Mint hogy a szabot rend szerént való penitentiák már mostanában szokásban nintsenek., tehát. az indulgentiák haszontalanok?

F. sőt még mostanában szükségesebbek, mint mikor azok szokásban voltak., mert mostanában, a mi elég tételeink sokkal kisebbek lévén, mint sem abban az időben, tehát mostanában nagyob szükségünk vagyon az anyaszent egy ház, indulgentiájának segittségére.

19 Articulus.

Az Indulgentiákról

K. Mitsoda a hét esztendeig, az esztendeig., negyven napig való indulgentia.?

F. nem egyéb, hanem, ezek az indulgentiák el engedték a penitentiális szabot rendek szerént adatott penitentiából., hét esztendőt, esztendőt, negyven napot. a melyeket végben kellett volna vinni azok nélkül

K Mitsoda a jubilaumnak indulgentiája?

F. Nem más, hanem egészen való indulgentia. indulgentia plenaria. a melyet apápa szokot adni minden huszon ötödik esztendőben. azoknak, kik butsura el mennek romában lévő négy fő templomokban; ezt leg először száz esztendőre rendelék, azután ötvenre, azután harmintz háromra., végtire minden huszon ötödik esztendőre.

Magyarázat

Bonifacius octavus. rendelé a jubilaumot olyan formában. amint mostanában tarttyák, parancsolá. hogy el kezdvén. 1300. esztendőtől, minden századik esztendőben. közönségesen való indulgentia adatnék. mind azoknak. kik romában mennek butsura, a szent péter, és szent pál templomában, ezt pediglen arra való nézve rendelé, mert 1299 temérdeki sok szarándok menvén romában, mondák a pápának., hogy még az attyoktól hallották volna, hogy a kik minden saeculumnak avégin romában mennek. azok indulgentiát nyernének.,

Clemens sextus, a száz esztendő igen hosszú időnek találván, azért a jubilaumot ötvenedik esztendőre rendelé. és 1350 ben, a bonifáciuséhoz, hasonló közönségesen való indulgentiát ad azoknak kik a római négy fő templomokban, butura el mennének. ez a szokás tartá. második pápáig., a ki is 1470 ben. ezt az indulgentiát. minden huszon ötödik esztendőre rendelé., a mely rendelé. leg először sixtus quartus vivé végben., 1475. azon időtől fogvást. meg maradt ez a szokás. mindenkor; második pápá előtt, Gregorius. undecimus. bullát adott volt ki, rendelvén. minden harmadik esztendőre az indulgentiát. de a historiákból nem láttzik. hogy szokásban vették volna.

K Miért nevezik a szent esztendőkben lévő közönséges indulgentiát jubilaumnak?

F sixtus quartus nevezé leg először jubilaumnak, mert hasonlít a sidok jubilaumjához.

K Mi volt a sidok jubilaumja?

F. A sidok. akik eladták, vagy elzálogosították. volt jószágokat. minden ötvenedik esztendőben. vissza tért jószágok kezébe, az olyanok. a kik kételenségből. más sidoknak rabul adták volt el magukat. ugyan azon esztendőben fel szabadultak., a mely esztendőt jubilaum esztendőjének nevezték. az Isten azért adta volt nekik ezt a törvényt, hogy mindenkor ezekben tartassák., hogy ingyen való kegyelméből szabadította meg őket. az egyiptumbéli rabságból., és hogy azért, hozzá háláadásal legyenek. levit. 25. ez a jubilaumja a sidoknak, a proféták, és a szent atyák. szerint, jelentette mind azt, a mit a Kristus munkálodott az emberekért, ő minket meg szabadított a büntől, a melyet az írás adóságnak nevez. és az ördögnek rabságából. nézük mit mond erről a Kristus képében Isaiás. *Az ur lelke reám szállt, ~~~~ el küldött engemet. ~~~~~ hogy a foglyoknak az engedelmet prédikállanám, és a bé rekesztetteknek a meg szabadulást. hogy az urnak. engesztelő esztendejét prédikállanám.* Isa. 61. 1. 2. avilágosan ki tettik. hogy a proféta ezen szavaival. a jubilaum esztendejét tekintette., és a Kristus világosan ki adgya nekünk, hogy ez a jövendölés. ő benne bé tellyesed. luk. 4. 18.

K Mitsodák azok arrendkívül való jubilaumok, a melyeket ad apápa?

F Azok jubilaum formára adatot egész indulgentiák. a melyeket bizonyos nagy időkben adgyák, csak nem olyan formában, mint ha a sidok között, rendkívül adták volna meg azt a kegyelmet. a mely csak a jubilaum esztendejekor engedték meg nekik.

K Mitsoda féle szabadság adatik. a jubilaum idejekor?

F. Egy néhány féle. 1. szabad kinek, kinek, olyan gyontató papot választani. a mitsodás tettik. 2. apapok olyan vétkeket. abszolválhatnak. amellyeket nem volna szabad más időben. 3. meg változtathattya a fogadást. hogy arra hatalma adatik a bulában., és több ilyeneket, a melyeket meg lehet látni a bullában.

K Midőn az anyaszent egyház. indulgentiát ad. azzal meg akarja menteni ahiveket a penitencia tartástól.?

F. Az anyaszent egyház távol vagy az ilyen szándéktól. olyan formán. nem hasznos, hanem ártalmas volna. az indulgentia, mivel semmi meg nem menteti őket, hogy ne teremjenek a penitencia tartáshoz való illendő gyümölcsöket, az evangélium parancsolattya szerint, midőn pedig az anyaszent egyház, indulgentiát ad, a migyengeségünknek, és tehetetlenségünknek segítségire adgya, hozánk illetvén a Kristus elég tételének érdemét, s Cypr. de lapsis. 1. Conc.Nicae. Can.12.

K Az anyaszent egyháznak vagyóné arra. hatalma hogy a maga akarattából hozánk illese a Kristus érdemét?

F. Ez a hatalom a kristus szavaiból ered; aki is azt mondja; *valakit meg oldoztok eföldön, meg léssen oldozva* matth. 17. 19.

K Mi képpen lehet hasznosan venni az anyaszent egy ház indulgentiáit?

F. 1. valóságos töredelmeséggel kell lennünk vétkeinkért. 2. kívánnunk azokért eleget tenni az Istennek, 3. ne csak kivánsággal, hanem ugyan tselekedettel tegyünk azokért eleget. 4. véghez kel vinni mind azt. a mi meg vagyunk parancsolva az indulgentia adáskor. úgy mint a böjt, az imádság, a templomban való menetel. az alamisnálkodás. és mind azokat valamik fel vannak téve a bullában. mivel az indulgentia. az ilyen tselekedeteknek végben vitele alatt adatik.

K Nem az anyaszent egy ház tanításaé a, hogy valamikor misét mondanak valamely privilegiátus oltáron hogy az indulgentiára való nézve. mindenkor egy lélek szabadul ki purgatoriumból.?

F. Az ilyen tanításnak nem lehetne a fundámentumát fel találni. se a szent írásban, se a traditióban, nem is abban áll, a privilegiátus oltároknak indulgentiája.

Hanem abban áll. hogy az olyan oltárokon, különösen. ajánlja. a kristus elégtételeit., és a szentek érdemét a szent áldozatban. a meg holt lelkekért, e ki is tettik abból., hogy az olyan oltárokon. szabad misét mondani a lelkékért. olyan napokon. a mely napokon más oltárokon nem volna szabad. azt minden pap tudja. hogy a halotakért. bizonyos napokon különösen misét nem mondhatni, mivel az officiummal meg kell egyezni a misének, erre való nézve engedtetett tehát meg, hogy bizonyos oltárokon, a halotakért. misét mondhassanak, egyszer, vagy kétszer egy héten., de a privilegiátus oltár is olyan templomokban engedtetik meg, a melyekben bizonyos számú oltárok vannak

K kitsoda adhatta az indulgentiákat?

F. közönségesen való indulgentiát a pápa, vagy a Concilium generale adhatt, a püspökök pedig a magok diocésisekben., a szerént. amint az anyaszent egy ház. ez iránt hatalmat adot nékik.

20 Articulus Az absolutiorol

K Midőn valaki meg szánván büneit, azokat meg gyonta., magát meg jobbitani fogadta. mi vagyunk még azután hátra?

F. Egyéb nincsen hanem hogy absolutiot vegyen a paptól.

K Mitsoda az az absolutio.?

F. Az olyan sententia. amelyet a pap mond a bünösre a kristus nevében. a mely által. a bünei meg bocsátatnak azoknak kik azokért töredelmeséggel vannak, és akik mindent véghez vittek tehetségek szerént, hogy azokért, bocsánatot nyerhessenek Istentől.

K A pap valóságos meg bocsátjaé a vétkeket?

F Igen is, *A kiknek meg bocsátjátok bünöket*, mondja. a kristus. *meg lesznek bocsátatva. és akiknek meg tartjátok*, &. joan. 20. 23.

K Csak egyedül az Isten bocsáthatta meg a vétkeket, a pap nem bocsáthatta hát meg?

F. Igen is csak az Isten bocsáthatta meg a maga nevében, de a papok a kristus nevében bocsátják meg, mivel ő tőlük is vették azt a hatalmot.

K Honnét tudjuk mi azt. hogy ők arra hatalmot vettek.?

F. Ezt már meg mutattuk. mind aszent írásból, mind a traditioból, hanem csak azt teszem hozzá, hogy még a harmadik saeculumtól fogva. az anyaszent egy ház. eretnekeknek tartotta. a novatiánusokat, mert azt tanították hogy az anyaszent egy háznak nintsen hatalma, akersztség után tett minden vétkek meg botsátására. s.Cypr.Contr. novatian.

K Hogy ha apap csak akristus nevében botsátta meg avétkeket, tehát akristus botsátta meg azokat., és ilyen formában a pap nem tselekszik egyebet. hanem csak azt jelenti az absolutioval. hogy meg botsátattak vétkeink.?

F. A pap valóságál meg botsátta avétkeket, mivel a kristus nem mondotta hogy meg botsátatik azoknak bünök, a kiknek meg jelentitek. hogy meg botsátott bünök, hanem hogy meg botsátatik azoknak, akiknek meg botsáttyátok

K Vagyoné valamely példa az ó testámentumban., a melyből meg mutathatnád. apapnak ez iránt valo hatalmát?

F. Azt láttyuk az ó testámentumban. levit. 13. hogy a belpoklosok tartoztak apapokhoz menni hogy azok meg vizsgállyák. mitsoda féle bél pokloságban volnának, meg is kellett nekik jelenteni amidön abból meg gyógyultanak., apapok meg is próbálták azokat. akiknek gyógyulásokban kételkedtenek. a tudni valo. hogy a belpoklosság a vétket jelentette. szükséges tehát abünösnek vétkit meg mutatni apapnak a gyonásban, a papnak is kell különbözést tenni a véték közöt, és ahoz illendő orvóságot adni, vagy pedig meg kell próbálni az absolutio el halasztásával.

K Ebből a következik. hogy a papok csak meg jelentik. hogy bününk meg botsátattak., valamint az ó testámentum béli papok is egyebet nem tselekedtek. hanem csak tudtára adták. a belpoklosnak. hogy meg gyógyult.?

F. Ez a különbözés vagy az árnyék. és a valóság. között, hogy az ó testámentumbéli papok. egyebet nem tselekedtek, hanem csak meg jelentették. a gyógyulást, de az új testámentum béli papok valóságál meg gyógyították. a lelki belpokloságból a bünöst, a bünnek botsánattya által, mondgya szent Chrysostomus. libr 3. de sacerdot. Cap. 6.

21. Articulus.

Az absolutio el halasztásáról.

K A papoknak kellé valamely rendre vigyázni. vagy csak az ő akarattyon áll, a fel oldozás, vagy az el halasztás?

F. Igen is kell a rendre vigyázni, hogy ha azt nem követik. vétkeznek. és amit eföldön tselekesznek, a nem hagyatják jóvá az égben, mondgya szent gergely, hom. 26. supr. evang. s. cypr. de lapsis. s. hier. supr. cap. 16. s. matth.

K Mellyek azok a rendek amelyeket követniek kell.?

F. Meg lehet azokat látni arituálékban, és a szent Carolus oktatásiban. instruct. s. Carol. ad Conf. a leg közönségesebbek ezek,

Hogy csak azokat kel fel oldozni, akik valóságál szánnyák, és bánnyák vétkeket., és akik el tökéllették magokban. hogy többé azokat nem tselekeszik.

K Hogy ha valaki azt fogadgya apapnak. hogy ebben a fel tett szándékában meg marad, az ő szavára tartoziké azt néki él hinni?

F olyanok találkozhatnak, akiknek nem kell mindgyárt hinni, hanem mind addig kel halasztani a fel oldozást. valamég meg nem mutatják, magok viselésével. hogy se apapot, se magokot meg nem akarják tsalni.

K kitsodák azok. akiknek el kell halasztani bünökből valo fel oldoztatásokat. mind addig még életüket meg nem változtatták.?

F. Azoknak el kell halasztani a fel oldozást. 1. akik valamely meg szokot vétekben élnek. mind addig meg azt el nem hadgyák. 2. azoknak, akik vétekre vivö alkalmaságban élnek, mind addig valamég attol el nem távoznak. 3. azoknak. akik gyüöltségben élnek egymásal. valamég meg nem békéllenek egymásal. a menyiben töllök lehet. 4. azoknak a kik magoknál tartják amás jóságát. valamég azt viszá nem adgyák. de ilyen állapotban, tsak akor kell el halasztani, a mikor lattyák. hogy meg nem tartotta ígéletit, és viszá nem adta. 5. azoknak, kik a keresztényi, és amagok rendihez illendö hivatallyokot. és köteleségeket nem tudgyák. mind addig valamég azokra magokot nem oktattatták s. Carol. instruc. ad Conf. Conc. 2. generale later. Can. 22.

K Miért kell el halasztani azoknak az absolutiot., a kik valamely szokot vétekben élnek, valamég azt el nem hadgyák.?

F Mert tsak azokat kell fel oldozni akik töredelmeséggel vannak avétek iránt, azért az ö igazán valo töredelmeségekröl és meg térésekröl. nem lehet más képpen itéletet tenni, hanem ha meg változtatták életüket. mivel a fát agyümölcséröl üsmerik meg, matth. 7. 20.

K Miért kell el halasztani azoknak az absolutiot. a kik vétekre vivö alkalmaságban élnek?

F Mert valamég avétekre vivö alkalmaságban szán szándékal maradnak, mind addig aveszedelemre teszik magokot., söt még el is vesznek. aveszedelemre tenni pedig valakinek magát. vétek, mert azzal az Istent kísérténé, tehát fel nem oldoztathatik addig még attol el nem távozik. eccli. 3. 27.

K Miért kel el halasztani azoknak az absolutiot. a kik gyüöltségben élnek egy másal. mig meg nem békéllenek ha lehet., és azoknak kik a más jóságát birják. amelyeket még viszá nem adták. noha viszá adhatták volna. ígéretük szerént?

F. Mert Nem szabad fel oldozni az olyat. aki avétket gyakorollya, azok pedig vétekben vannak akik gyüöltségben élnek. mind addig még meg nem békéllenek azokat sem lehet fel oldozni a kik a más jóságát birják. valamég azt viszá nem adgyák. ha töllök lehet

K Miért kell el halasztani az absolutiot azoknak., kik nem tudgyák hivataloknak köteleségeit.?

F. Mert egy keresztényben. az ilyen tudatlanság nem meg menthetö. vétekben is élnek azok kik abban vannak, mind addig még azokat meg nem tanulják, szükséges tehát. mind akoráig el halasztani a fel oldozást.

K Nem elégé a, hogy tsak apapok tudgyák. mikor kell fel oldozni. vagy mikor kel azt el halasztani. szükségesé még a hiveknek is azt tudni.?

F Igen is jó. és hasznos ahiveknek is ezeket tudni, azért hogy meg tudhassák. ha papok jól vezetiké. öket, ha követiké hivatallyokot vagy sem, úgy hogy el kerülhessék az olyanokat kik hirtelenséggel adgyák az absolutiot, mivel akristus azt mondgya, *örizzétek magatokat a hamis profétáktól, kik hozátok jönnek juhoknak ruhájokban, de belül ragadozó farkasok.* matth. 7. 15. ezek által azt akarja akristus hogy oltalmazuk meg magunkot azoktól, kik a kedvezésnek színe alatt el vesztk a lelkeket., így is tselekesznek az olyan lágy gyontato papok. akik fel oldozák abünöst, midön meg kellene kötozni, erre valo nézve abünös meg elégedvén minden kételkedés nélkül haszontalanul valo fel oldoztatásával, tsak gyakorollya azonban, rendeletlen

életét, de mint hogy meg nem intették, ők lesznek okai, hogy végtire. örökül el veszti magát. s. hier. supr. s. matth. Cap. 16. s. ambr. serm. 8. supr. ps. 118. et libr 2. de penit. Cap. 9.

K Mit kell annak tselekedni, azon idő alatt a kinek el halasztották az absolutiót?

F. Töredelmeséggel kell ahhoz készülni hogy azt meg nyerhesse; magát sanyargatni kell, imádkozni, a vétekre vívő alkalmatosságot el kell kerülni, jó könyveket kell olvasni, az ellenséginek meg kell bocsátani, a másét viszá kell adni. ujj életet kezdvén, minden féle vétektől el kell távozni.

K A kinek az absolutiót el halaszttyák., és az alatt meg talál halni, leheté jó reménség az olyan felől?

F Az anyaszent egy ház mindenkor jó reménségben volt az ollyannak üdvesége felől, az ollyanért holtá után imádkozik, mint ha fel oldoztatot volna, mivel, avalló hogy ha tekélléséggel való töredelmeséggel holt meg, üdvezült. s. Cypr. epist. 12. 4 Conc. Carthag. Can. 79.

22 *Articulus.*

A pápákat, püspököket. illető absolutiókról. (Causa reservatus:). és a Censurákról.

K vannaké ollyan alkalmatosságok. amelyekben a papok nem adhatnak absolutiót?

F Igen is vannak, mivel bizonyos dolgokról absolutiót nem adhatnak.

K Mit értesz azokon bizonyos dolgokon. vagy a Causa reservatuson?

F Értem, az ollyan halálos vétkeket. a melyekről való absolutio csak apápat. vagy a püspököket illeti, meg lévén tiltva arend szerént való gyontato papoknak. azokat absolválni.. hogy ha csak arra, különösön való hatalmat nem vesznek, Conc. trid. sess. 14. Cap. 7.

K Miért tartották meg magoknak a fellyeb valok. bizonyos vétkeknek absolutióját?

F 1. Azért. hogy nehéz lévén az absolutionnak meg nyerése, avétek is ritkább legyen. 2. Azért, hogy meg büntessék. üdveséges gyalázzattal abünösöket. akiknek a fellyeb valok eleiben kell el menni. 3. Azért. hogy az ő meg térések bizonyosab legyen. ollyanok eleiben terjesztvén vétkeket. akiknek több világóságok vagyon mivel nagy nyavalyák, a nagy értelmű doktorokat illetik. Conc. trid. sess. 14. Cap. 7.

K vagyoné ollyan alkalmatosság., a melyben minden pap adhat absolutiót minden féle vétkekért?

F. vagyon. 1. mivel jubiléumkor. minden pap absolválhat minden féle vétket., hogy ha a bullában hatalom adatik arra, 2. mikor valaki utolsó óráján vagyon, akkor minden féle vétkeiből absolválhattya. és minden pap,

K Micsoda a Censura.?

F. Az ollyan egy házi büntetés., a melyel egy keresztény. valamely nagy és botránkozottató vétkekért, az anyaszent egy háznak lelki javaitól meg fosztatik.

K Az anyaszent egy háznak. vagyoné az a hatalma, hogy a keresztényeket meg büntesse. a Censurák által?

F Igen is vagyon, és ez a hatalom a kristus szavaiból származik. a kiket meg kötöztök e földön, meg lesznek kötözve menyekben. matth. 16. 19.

K kitsodák azok. akik élhetnek ezen hatalommal.?

F. A pápa, és apüspökök. amagok püspökségekben., és azok akiknek apápa erre hatalmat ad.

K Az anyaszent egy ház mikor áll. az ilyen Censurákal. a bünösök iránt?

F A midön láttya. hogy minden intési, kérés. abünösök előtt haszontalanok

K Hány féle a Censura?

F. Három féle. az exCommunicatio. suspensio. interdictio.

23 Articulus.

Az Ex Communicatiórol. az az, az egyeségből való
ki rekesztésről.

K. Mitsoda az exCommunicatio ?

F. Ez olyan egy ház béli büntetés., amely el tilt valakit, valamely nagy vétkiért., a közönséges jonak, a hivekel való részesülésétől.

K vagyoné egy néhány féle exCommunicatio.?

F vagyon. nagy ex Communicatio. (major, kis excommunicatio. (minor). az első. el tilttya a bünöst a közönséges joban való részesüléstől, minden ki vétel nélkül. a második. tsak bizonyos jóktól rekeszti el.

K. Mitsoda jóktól vannak el rekesztetve azok, kik anagy exCommunicatióban estenek?

F. Az olyanok egészen el lévén rekesztetve, a hivek társaságától. a könyörgésekben, szenttségekben, és más jó tselekedetekben nem részesülhetnek., és ha abban meg hálnak. a szent földben sem temetik ell.

K Mitsoda jóktól vannak el rekesztetve azok. kik a kis exCommunicatióban estenek.?

F Az olyanok a szenttségekhez nem járulhatnak, se az egy házi rendbe. nem vétetődhetnek.

K Tartozunké el kerülni azokat kik exCommunicatióban estenek?

F. Igen is tartozunk el kerülni azokat kik a nagy exCommunicatióban vannak. de nem tartozunk azokat, kik akis excommunicatióban estenek.

K Mitsoda az ex Communicatusok büntetése?

F Az anyaszent egy ház közönségesen való könyörgésiben nem részesülnek, mind azon által. a hiveknek imádkozni kell érettek. 2. ebből következik. hogy az Isteni szolgálton jelen nem lehetnek., ha a misén jelen volnának is, ki kell őket küldeni. ha pedig nem engedelmeskednének, a misét félben kell hadni. de a predikation. és más egyéb tanításokon. jelen lehetnek. 3. ebből következik. hogy a szenttségeket, se fel nem adhattyák, se fel nem vehetik. 4. a szent földben őket nem temetik. 5. ahivek semmiképen vélek nem társalkodhatnak, se hozzájuk nem szolhatnak, nékik nem irhatnak, őket nem köszönthetik. vélek senem imádkozhatnak. se nem lakhatnak, se nem dolgozhatnak., se nem ehetnek., ezt rövideden ezen deak versel szokták ki mondani.

Os, Orare, vale, Communio, mensa negatur.

K El kellé ugy tellyeségel. kerülni az exCommunicatusokat. hogy semminémü állapotban ne légyen szabad vélek társalkodni?

F. Történhetik olyan állapot a melyben társalkodhatunk vélek. az anyaszent egy ház mag bántódása nélkül. mitsoda állapot lehessen pedig az, ez a deák vers meg mondgya.

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

1. Utile, lehet hozzájuk szolni. és vélek beszélgetni a lelki jövokra valo nézve, hogy őket, a meg térésre, és a penitentzia tartásra vezethessük.

2. A házas személyek között, ha valamelyike exCommunicatioban vagon is. de egymáshoz ugy kell lenni. valamint annak elötte, noha nem kell. az exCommunicatus személynek vétékben részesülni.

3. humile. A fiaknak, tselédeknek. ugy kell, lenni az ex Communicatus attyokhoz. urokhoz, aszszonyokhoz. valamint annak elötte, nem vévén mind azon által részt a vétékben. a mellyekért exCommucáltattak.

4. res ignorata, akor nem vétünk semmiben., ha nem tudván exCommunicatioban valo létit valakinek. véle társalkodunk.

5. Necesse, adolognak szükséges volta, ugy hozhattya magával. hogy kell beszélleni egy exCommunicatusal; törvényben lehet hini, az adoságot meg lehet kérni. adoktorok, borbélyok betegségében hozzája el mehetnek. de tsak a szükséges dolgokrol beszélhetnek véle.

K Miért bánik ilyen keményen az anyaszent egy ház az exCommunicatusokal.?

F Azért hogy kénszerittse őket. az ilyen üdveséges kemenysége által, arra, hogy magokban szálván, magokat meg alázák, és penitentiát tarttsanak

K Mit kell tsinálni azoknak, a kik exCommunicatusok.?

F. Meg alázván magokat. helyre kel hozni a botránkozást melyet okoztak. penitentiát tarttsanak. és magokat tellyeséggel az egy házi törvény alá vessék, egy szoval, azon igyekezzenek. hogy az exCommunicatiobol fel oldoztassanak.

7. Rész

Az utolso kenetről.

Első Articulus

A betegségről.

K Mitsoda abetegség?

F. Az olyan testi vagy lelki nyavalya, mely az eredendő büntöl származot. és amellyet az Isten. reánk bottsáttya. mikor néki tettzik.

K Miért bottsát az Isten mireánk betegségeket?

F. 1. Hogy minket meg alázon. 2. hogy mind avilágtol., mind pedig magunktól minket el vonnyon; 3. hogy minket a halálra készittsen, 4. hogy a vétékért meg büntessen. és hogy az által. penitentiát tarttsunk, 5. hogy az által. abékeséges türesre és a sanyaruságra tanittson. 6. hogy az ideig valo ostorozás által, minket meg tisztittson. prov. 3. 12. hebr. 12. 5. 6. 10

K Mit kell egy kereszténynek tselekedni, midön betegségben esik?

F Az Isten akarattya alá kel magát vetni, nékie ajánlani betegségit. és azt jora fordítani. valamint. jób, Dávid, Ézékiás, tobiás.

K Mít kell tselekedni egy betegnek hogy jora fordítsa betegségét?

F Mindgyárt a penitencia tartásnak szentségéről kel gondolkodni, hogy ha szükséges. békeséges türelemmel kell lenni, és aláztatóság, az Isten rendelése alá hadgya magát. tsendeséggel legyen azokhoz kik hozzája látnak. akristus szenvedéséről elmelkedgyék, tégyen rendelést. mind a lelki, s' mind a világi dolgairól jó idején, a szentségeket fel vegye, hogy ha a beteg nehezebedik., a halálhoz készüljön, és ha eljő, áldozza [ál, doza] jó szível életét az Istennek.

K Mitsoda vétkeket kell elkerülni. a betegnek.?

F A türehetlenséget, panaszkodást, az élethez való nagy ragaszkodást. a szentség halogatását. és a kétségben való esést.

K Mít mondhatni az olyan betegnek gyónásáról. aki csak akkor akar meggyónni, midőn már igen elnehezdedet.?

F Az olyan gyónás. vagy rosszul tett, vagy haszontalanul.

Magyarázat.

Még egészséges korában is szükséges akár kinek. egész elméjét arra függeszteni, hogy hasznal vehesse a szentségeket., a lélek üsméret meg vizsgálásához. idő és figyelmetesség kívántatik. nem könnyű dolog meggyónni az egész vétkeket., mivel, hogy ha valaki azt egészséges korában is nehezen viheti végben, ha magának nem akar hízkelkedni., tehát a bizonyos hogy annál is inkább abeteg veszedelemre. veti üdveségét. ha az utolsó orára hadgya, mert a midőn az elme a kemény fájdalmokban foglaltatik. nem gondolkodhatik akkor másról., abban az állapotban a halált, mint egy jelen láttya lenni, amely az elméjét fel háborította., és nem engedi hogy abban a tsendeségben legyen, a melyben kellene lenni a készületre., ez így lévén noha nem kell kétségben esni az olyanok üdveségiről a ki utolsó orájára halaszttya a szentségek vételét, mert az Isten irgalmasága nagy, mind azon által igen lehet féltetni az olyat; ilyen példát minden nap látunk., és azok. kik a betegnek csak az utolsó oráján jóvallyák hogy a lelkiről tégyen rendelést. tartván attól hogy addig meg ne ijesszék., az olyanok nem igazán való szeretettel vannak hozzája, és a szánások kegyetlen. holott inkább kell attól féltetni a beteget hogy készületlen ne mennyen az Isten eleiben. mint sem attól tartani hogy meg ijed, a midőn eleiben adgyák a veszedelmet, erre pedig valóságosan kell figyelmeznii mindennek. mind magáért, mind másokért.

K Miképpen kell tselekedni abetegnek. hogy jó rendet tehessen lelke üsméretiről.?

F 1. Ha valakivel gyűlötségben élt. meg kell békélleni, és ha a gyűlötség nyilván való volt. a békéllésnek is nyilván valónak kell lenni. 2. ha valakit meg bántott személyiben, betsületiben, jóságában., ezeket mind helyre kell hozni., agyontato paptól ez iránt tanácsot kell kérni., 3. ha valakit meg botránkoztatott, azt meg kell orvosolni. 4. úgy kell elrendelni a világi dolgait. hogy még halála előtt. semmi hátra ne maradjon. ne is hadgyon maga után, ha lehet semmi törvénykedésre indított dolgot; erre való nézve idején tsinállya. meg atestamentumát. a keresztényi rend szerént.

2 Articulus

Hogy mi formában kell a testamentumot. a keresztényi rend szerént meg tsinálni.

K Mire kell vigyázni, hogy keresztényi rend szerént lehesen a testamentumot meg tsinálni?

F. 1. Azt meg kell hadni hogy pompáson ne temesék. el hagyván minden világi hejában valo szokásokat. hanem hogy mindenek felet az Isteni szolgálát mennyen rend szerént végben. s. aug libr 1. de Civit dei. Cap. 12.

2. Az is igen dicséretes, és keresztényi alázatosághoz illendő. hogy inkább kívánnya a tzinteremben temetetni, mint sem a templomban. Conc. 4. mediol. p. 1. titt. de sepult.

3. Hogy ha agyermekei még kiseddek. az atyafiak, vagy mások közül. kell olyan értelmes és jó keresztény embert választani, a ki nékik attyok helyet legyen. a kristus halálakor szent Janos gondviselésére bizá azö szenttséges szent Annyát.

4. leg először is viszá kell adni amás jószágát. és jó rendelést tenni az adossága meg fizetéséről. s. aug. epist. 54. ad macedonium.

5. A tselédinek fizetésekről, rendelést tegyen. és azon fellyülis szolgálattyokat meg jutalmaztassa a menyiben lehet. eccli. 7. 22.

6. Mindenekben az ország törvényére és szokására vigyazon. a jország iránt valo rendelésben, vagy hagyásban. rom. 13. 1.

7. mentől világosabban és értelmesebben lehet ugy irassa le testamentumját, ne hogy holta után azt más képpen magyarázván. abbol veszekedések támadgyanak. eccli 33. 24.

8. Az atyafiai közöt. inkább a szegényebre vigyázon.

9. Ha jossága vagyon, leg inkább ajosságában lévő szegényeket kell segíteni.

10. A ki az egy háznak akar valamit hadni, arra vigyázon. a mellyik szegényeb. a parochiára inkább kell vigyázni mint sem más templomokra, fő képpen. a mely parochia a josságában vagyon., és szegény.

11. Ha a templomokra valamit ollyat hágy. ugy mint. öltözetet, kelyhet, vagy más effélét. meg kel hadni hogy a tzimerít azokra ne tegyék. mert az anyaszent egy ház rende ellen volna, apapoknak sem kell azt el szenvedni.

12. ne tegyen semminémü fundatiot ollyat. amely meg ne egyezék az anyaszent egy ház rendével. az illyen dologban magátol ne tselekedgyék, hanem okos, és értelmes emberektől kérjen tanácsot. mindenkor aleg szükségeseb. és üdveségeseb fundatoria kell vigyázni,

13. kétt dolgot kell el kerülni, az egyike a, hogy mindenit a gyermekinek hadni, nem gondolván a templomokal. szegényekel. és az ispotályokal, noha. feles jossága vagyon. a második a, hogy a gyermekeit meg fosza. és nagyob részit josságának, a templomokra. és klastromokra hadgya; a buzgoság ugy jó, ha igasságos. mivel az Isten rendelése a, hogy hadni kell az atyafiaknak a mi öket illeti törvény szerént. mert az anyaszent egy ház azt jóvá nem hadgya. midön atemplomokra holmit hadgynak, másoknak kárával. s. aug, serm. 49. de diversis.

14. Hogy ha papi josságot birt. abbol nem kell hadni az atyafiaira. hanem az atyai josságbol. és nem kell esze elegyiteni a papi josságot az atyaival., mivel az egy házi josság. a szegények jossága. Conc. trid. sess. 23. Cap. 1. de reform.

Meg lehet tehát ezekből látni valamenyire, mitsoda formában kel tsinálni a testamentumot, leg először az anyaszent egy ház, és az ország törvényére kell vigyázni. azután a felebaráti szeretetre, és az igasságra:

3. Articulus.

Hogy mi legyen az utolsó kenet magában

K Micsoda az utolsó kenet?

F Ez olyan szentség, mely meg segíti a beteget. hogy békeséges türelemmel szenvedhesse nyavalyáját, ez, avétket el törölvén., a testnek egészséget is ad, ha a szükséges az üdvösségre, jacob. 5. 14.

Az utolsó kenet szentség, mivel olyan látható jell, mely kegyelmet ad, a pap meg keni a beteget., és imádságot mond rája. ez a látható jell, a kegyelem pedig ez, hogy a betegnek lelki gyógyulást ad, és testit is, ha a szükséges az üdvösségre.

K Honnét tudjuk azt., hogy a kenet, és az imádság kegyelmet ad.?

F A szent írásból. és a traditióból.

Betegé valaki közöttetek. hívassa az egy házi szolgakot., és imádkozanak érte, meg kenven azt olajjal. az urnak nevében. és az hitből származot imádság. meg tarttya a beteget, és fel segélli ötet az ur, ha bünt tselekedet, meg bocsátatik néki. jacob. 5. 14. 15

A traditióból tudjuk, mert a régi szent Atyák. erről. emlékezetet tesznek, a bizonyos hogy az anyaszent egy ház, mindenkor élt ezzel a látható jellel., hogy kegyelmet osztogasson a betegeknek, s. Chrysost libr 3. de sacer, s. Inno: 1. epist. 1. ad decentium.

K Miért nevezik ezt a szentséget utolsó kenetnek?

F. Mert leg utolszor veszik fel ezt a kenetet., mivel már meg kenetek volt a keresztségkor. a bérmálásor., a püspök, vagy a pap fel szenteltetésekor; és leg utolszor a halálos betegségkor.

K Micsoda féle olajjal kenik meg a beteget?

F Az olaj magának, olajával, a melyet a püspöknek kell meg szentelni nagy tsötörtökön.

K Mit jelent a püspök által meg szenteltetett olajnak kenettye?

F Jelenti a szent léleknek. belső képen való kenetet. mely a lelket bűneiből meg tisztítja. és meg erősíti az ördögi kísértetekben., akristus áldásának erejével. a kinek is képit viseli a püspök.

K Kiknek kell feladni ezt a szentséget?

F A püspököknek, és a papoknak,

F Fel leheté ezt adni minden féle papnak.?

F. E inkább a plébanusokat illeti. de szükségben minden féle pap fel adhattya.

K szükségesé jelen lenni egy néhány papnak, ezen szentség feladásakor?

F. A görögoknél hét pap vagyon jelen., az előtt nálunk is egy néhány papoknak kellett jelen lenni, mikor lehetet, de egy elegendő., ez is most a szokás, hogy csak egy adgya fel.

K kiknek adgyák fel ezt a szentséget?

F A keresztényeknek, kik betegségben vannak, és a kik el érték. az okoságnak idejét, de főképpen azoknak. kik veszedelmes betegségben vannak. Conc. trid. sess. 14. de extrem. unction.

K Meg kellé várni. hogy a beteg utolsó órájára jusson, és akkor adgyák fel néki.?

F. Nem, mert az elég, ha a betegség veszedelmes. és hasznosab is. ha utolsó orájára nem hadgyák.

K Miért lesz hasznosabb?

F 1. mert azt nagyobb készüllettel vehetik fell, 2. úgy tettik, mint ha az Istent kísérték, ha a betegnek olyankor kérnek testi egészséget, a midőn már haldoklik. hogy ha pedig még a beteg felől reménség lehet. akkor kísértés nélkül. ez a szenttség, a testi orvóságot hasznosá teszi.

4. *Articulus.*

Az utolsó kenetről.

K Micsoda hasznot téssen. az utolsó kenet mi bennünk?

F 1. A vétket meg bocsátja. 2. kegyelmet és erőt ad hogy békével szenvedhessük a betegségben lévő fájdalmakat és hogy ellene állhassunk az ördögi kísérteteknek, amelyek akoron erősebbek. 3. egészséget is ad atestnek. ha a szükséges a léleknek, Conc. trid. sess. 14 Cap. 2. de extrem. unct

K A halálos vétkek bocsátatnaké meg, vagy csak a bocsánandók ebben a szenttségben.?

F szent jakab közönségesen szól mindenikéről. mondván. hogy ha a beteg vétkekben vagy, ez a szenttség meg bocsátja neki., erre való nézve el kell hinni. hogy meg bocsátja. azokat a vétkeket; a melyekben a beteg vagy., és a melyekért, igazán való töredelmeséggel vagy; de az anyaszent egy ház arról nem végezet. hogy ha csak abocsánando vétket bocsátjaé meg, vagy a halálost is. atheologusok sem egyeznek meg ez iránt. szent károly. azt tanította, hogy mindenikét. Instruct. supr extrem unct.

K Mivel hogy szent Jakab azt mondja hogy ez a szenttség meg gyógyítja a beteget., miért mondd tehát. hogy egészséget úgy ad atestnek. ha szükséges a léleknek.?

F. Noha szent jakab nem ilyen formában mondja is. mind azon által. természet szerint. lehet azt úgy mondani., mivel a szenttségek a mi hasznunkra lévén, rendeltetve., a testi egészség annyiban hasznos. a mennyiben. szükséges az üdvöslésre.

K Az utolsó kenet. tellyeséggel szükségesé. a betegnek.?

F Nem, mert a nélküli lehet üdvözlüni., de magunknak rosszat kívánnánk, az Istent is meg bántanok., hogy ha szánzándékal meg fosztanak magunkot olyan nagy hasznoktól a melyeket ad eza szenttség.

K Micsoda készüllettel kell azt felvenni?

F Erős hittel, penitencia tartó elmével, büneiért való töredelmeséggel. és magát az Isten akarattal alá való ajánlásal,

K szükségesé elsőben a penitencia tartásnak szenttségéhez járulni, minek előtte az utolsó kenetett fell. vegyék.?

F. Igen is jó és hasznos hogy ha a meg lehet.

K szükségesé hogy ha lehet az viaticumot az utolsó kenet előtt fell venni.?

F. Az anyaszent egy ház régi szokása. szerint, az előtt, az utolsó kenetett adták fell. először, azután a viaticumot; mindenüt is tartta ez a szokás. az egész romai anyaszent egy házban a tizen harmadik saeculumig., még most is nemely szerzetesek így tartják, leg aláb a

Cistertiánusok., de mostanában a nap nyugoti anyaszent egy házban közönségesen a viaticumot, az utolsó kenet előtt adgyák fel..

K Mit kell. abetegnek tselekedni, midőn az utolsó kenetet fel veszi,?

F. Imadkozni kell a papal edgyüt. és az Istentől. büneiért való bocsánatot kell kérni,

K Mit kell azoknak tselekedni. akik jelen vannak. midőn ezt a szentséget fel adgyák?

F Imadkozni kell a papal edgyüt abetegért, magokban kell szólniok, meg gondolván az életnek rövid voltát. és azt, hogy még ökk is. arra az órára jutnak. amelyben láttyák lenni a beteget.

K Mit kell abetegnek tselekedni az utolsó kenet fel vétele után?

F Tsak az Istenről kell gondolkodni valamég éll, hálákot kell néki adni, gondolkodni kell a halálról, és az örökké valóságrol.

K Az utolsó kenetet fel adgyáké többször egy szernél?

F Igen is, mindenkor mikor valamely nagy betegségben esik valaki, de akinek egy szer feladták. ugyan azon betegségében már többször fel nem adgyák, hanem ha hosszas betegségben esvén. jobban kezd lenni. kevés idő múlva pedig ismét. betegségben talalna esni. emostanában. közönséges szokása a deák anya szent egy háznak. Conc. trid. sess. 14. Cap. ult.

8. Rész

Az Egy házi rendről.

Első Articulus

Mi légyen az egy házi Rend.

K Mítoda az egy házi rend?

F. Ez olyan szentség. a mely hatalmat és kegyelmet ad. az olyan szolgálatra. a mely az Isteni ditséretet, és alélek üdveségit tekintí.

Mondám. hogy az egy házi rend szentség. mert az olyan látható jell. a mely kegyelmet ad, mivel midőn apüspök kezeit teszi arra a kit szentel; és imádságot mond reája, ebből áll a külső látható jell. a hatalom, és a kegyelem a melyel követi a szent szolgálatokat. úgy mint a szent Mise áldozattyát. a bünök meg bocsátását., a predikállást, és a szentségek ki szolgáltattását. etehát a kegyelem, melyet ad ez a látható jell.

K kinek kel fel adni az egy házi rendnek szentségit?

F Tsak egyedül a püspöknek, ezt lattyuk a szent írásbol hogy tsak az apostoloknak, és a püspököknek kik helyekben következtenek, adatot ahatalom, a kézzel való illetésre., ezt a tráditióbol ís tudgyuk., mivel az anyaszent egy ház. mindenkor azt tartotta. hogy tsak egyedül a püspököknek volt arra hatalmuk. és mindenkor ellene állot azoknak, kik apapoknak is akarták tulajdonítani azt a hatalmat. 1. et. 2 Can. apost. s. Cornel. papa. epist ad fabium antioch. s. Chrysost. hom. 11. supr. 1 epist. ad tim.

K Hány féle az egy házi rend?

F. Rend szerént hetet számlálnak. 1. a kapus, ki a templom ajtajára vigyázot. 2. az olvasó. 3. az exorcista. 4. acolysta, 5 a sub diaconus. 6. a diaconus. 7. a papi rend.

K kellé azt hinni. hogy a püspökök fellyeb valok a papoknál.?

F Igen is. mert még a negyedik saeculumban az anya szent egy ház eretneknek tartá Áériust azért. hogy ezt az igazságot tagadá. s. epi. heret. 25. s. aug. libr. de heres. 53 s. ignac. mart. in. 1 saeculo. epist.

K Mind ezek a rendek. Isteni rendeléseké.?

F. A püspökség, papság. és adiaconuság. Isteni rendelések. a többi, az anyaszent egy ház rendelte.

2 Articulus

Azokról az akadályokról mellyek meg nem engedik az egy házi rendben való menetelt.

K kitsodák azok kik az anyaszent egyház rendelése szerint az egy házi rendet fel vehetik?

F. Mind azok, a kikben valamely akadály nem található. a kik alkalmasok az egyházi szolgálatra, és kik az Istentől arra hivatalosok.

K Mit értesz azon, akikben valamely akadály nem található?

F. Értem azokat a fogyatkozásokat. a mellyek miatt bé nem vétethetik valakí az egy házi rendben, vagy ha bé vétetett is, nem követheti annak hivatallyát.

K Hány féle az az akadály,?

F. két féle. 1. az a mely valami fogyatkozástól jö, 2. a mely valamely vétectől.

K Mellyek azok az fogyatkozások melyek akadályt tehetnek.?

F Nyolczat számlálnak. 1. az elmének fogyatkozása, 2. a testnek, 3. a születésnek, 4. az időnek, 5. a szabadságnak. 6. a szenttségnek. 7. a jamborságnak., 8. az maga viselésben való fogyatkozás.

K kitsodák azok. a kiket meg akadályoztattya. az elmének fogyatkozása?

F. Az esztelenek., akiket a nagy nyavalya töri, az ostobák, és a kik tellyeséggel tudatlanok..

K kitsodák. azok, akiket meg akadályoztattya a testnek fogyatkozása.?

F A kik tisztességel nem tehetik az egy házi szolgálatot, úgy mint, a kiknek az első. vagy a második ujja. el vagy vágva, kik bal szemekre vakok. sánták, vagy görbék.

Azok. kik ezekben a fogyatkozásokban. estenek fel szenteltetések után. végben vihetik szolgálattokat. amenyiben meg engedik azok a fogyatkozások. tudni illik. egy pap akinek a kezét el vágják, misét nem mondhat., de predikálhat. és gyontathat. ha meg süketült. nem gyontathat. de misét mondhat.

K kitsodák azok. akiket meg akadályoztattya. a születésnek fogyatkozása.?

F. Azok., akiknek apjuk. és anyjuk, nem a törvény szerint való házásban éltenek

K kitsodák azok akiket meg akadályoztattya az időnek fogyatkozása?

F Azok kik még elnem érték azt időt. hogy az egy házi rendben bé vitethessenek a szabot rend szerint.

K kitsodák. azok. akiket meg akadályoztattya a szabadságnak fogyatkozása.?

F Azok kik rabok. vagy jobbágyok. vagy azok kik adóságokban vannak

K kitsodák azok, akiket meg akadályoztattya a szenttségnek fogyatkozása?

F Azok. kik nintsenek meg keresztelve., kik bígamiában estenek.

K Mit értesz ezen a szón bígamia?

F Értem azokat. a kik egy néhány rendben házasodtanak meg.

K kitsodák azok, akiket meg akadályoztattya. a jámborságnak fogyatkozása?

F Azok, kik olyan tisztségekben voltak. a melyekben vér ontásokat követtek, úgy mint, a had viselők, kik hartzokon voltak, a bírák. kik halálra ítélték a rabokat.,

K kitsodák azok. akiket meg akadályoztattya a maga viseléseknek fogyatkozása,?

F Azok, akiknek nyilván valo penitentiát kellett tartani. azok, kik rossz magok viselésekért. rossz hír, névben estenek.

K Mitsoda vétkek azok, a melyek. meg akadályoztattják. azokat. kik azokban estenek?

F A szánzándékal valo gyilkosság, a kétszer valo meg keresztelkedés. az eretnekségben valo részesülés.

K Mit kell tselekedni az ollyannak, aki ilyen akadályoztatásokban találkozik.?

F Az ollyan. hogy ha nem egy házi. avilági rendben kell maradni. hogy ha pedig egy házi. minden egy házi szolgálatot félben kell hadgyni.

3. Articulus.

Hogy mitsoda készülettel, és mitsodásnak kell annak lenni. aki az egy házi rendben akar menni. és hogy, hivatalosnak kell erre lenni.

K Mind azoknak. kik a fellyeb meg mondott akadályoknélkül vannak. leheté az egy házi rendben menni?

F. Nem, mert még szükséges azon kívül. hogy azokra a szent szolgálatokra hajlandok, alkalmasak. és Istentől hivatattak legyenek.

K Mitsodásnak kell hát lenni, hogy alkalmas legyen valaki, az egy házi hivatalra?

F. 1. szükséges. hogy a világtól. magát meg vonnya, 2. a maga hasznát ne kerese., 3. felebaráttya szerető legyen. 4. az Isten ditsőségét. és felebaráttya. üdvességét kerese. 5. tudományja legyen. 6. alkalmas az anyaszent egy ház szolgálattára., 7. bátor. és álhatatos legyen. 8. okos. 9 békeséges tüdő, 10 tiszta életü legyen. 11 szerese a munkát. és a tanulást., 12. amagános életet: 13. kerüllye a kényeséget, 14. alázatos. és intést szerető legyen. 15. szeresse az imádságot, s. hier. epist ad nepotianum. s. Chrysost de sacerd.

K Ezeken kívül. kívántatiké még valami a papi rendhez?

F Még ezeken kívül szükséges. hogy arra Istentől hivatalos legyen.

K Honnét tudgyuk mi azt. hogy nem magunknak kel ezt a rendet választanunk. hanem Istentől kell arra hivatalosnak lenni?

F. Azt tudgyuk. a szent irásból, a traditioból. a proféták. a kristus, és az apostolok példáiból, és valamenyi szent püspökök, és szent egy háziak voltak. azoknak példájokból.

K kitsodák azok., akik nem hivatalosok az Istentől, az egy házi rendre.?

F. 1. Az ollyanok. a kikben azok a készületek., és indulatok nincsenek. a melyekről szollottunk. 2. az ollyanok. a kik ebben a dologban. tsak a szüléjek. és attyok fiai akarattyokot

követik. 3. az olyanok kik az egy házi rendre csak az előmenetelért. és a fősvénységért vágnak. 4. az olyanok., kik minden féle uton modon. azon vannak. és sürgetik püspökjöket. hogy fel szentelje őket. 5. az olyanok. akik a rendeletlen életből: az egy házi rendben akarnak egy szers mind menni.

K kitsodák azok. akik felöl el lehet gondolni. hogy az Istentől hivatattak arra a rendre.?

F Az olyanok. akik noha érdemesek legyenek is arra, de akik magoktól semmit nem tselekesznek., hanem meg várják hogy a püspökjök sürgesse arra. vagy is leg aláb. egy olyan okos, és értelmesnek követik tanáttsát. aki mind buzgo, mind pedig tudgya. az anyaszent egy ház szabot rendeit. mivel kételkedhetünk abban. hogy ha az Isten hivuté ebben arendben. amidön magunk választtyuk magunknak.

K Miért lehetne abban kételkedni?

F Mert szent pál azt mondgya. hogy *senki nem vérszi ő magának etisztességet., hanem aki hivatattik Istentől valamint Aron; a képpen a kristus is. nem tulajdonította magának etisztességet hogy fő pap lenne., hanem azt, az atya Istentől vette.* hebr. 5. 4.

K szabadé az atyáknak. papi rendre szánni az ő gyermekeket?

F Igen szent dolog azt kívánni. hogy gyermekek. az egy házi rendre hivatassanak., és hogy őket úgy is nevellyék, hogy arra alkalmasak lehessenek., de elkel kerülni azokat a vétkeket, a melyekben esnek sok atyák.

K Mellyek azok avétkek?

F 1. Amidön gyermekeknek hajlandóságokat erőltetik 2. midön azt rendelik a papságra. a melyikben keveseb elmét tapasztalnak. 3. amidön csak az előmenetelt, és a hasznot tekéntik. és rendeletlenül vétetik bé fiokot.

K Mik követik rend szerént az ilyen vétkeket

F. 1. Az Isten rend szerént meg nem áldgya az olyanokat kik ilyen formában mentenek az egy házi rendben. és gyakorta. familiájoknak gyalázattyára., és az anyaszent egy háznak. botránkoztatására lésznek., 2. az ilyen vétkekért az Isten átka száll némelykor a familiákra., 3. a szent írásban nagy példákot látunk. az olyanokrol. akik hivatlan akartak az egyházi rendben menni. a melyekért rettegjenek az olyan atyák. akik az Isten rendelése ellen akarják ebben a szent rendben tenni gyermekeket nagy példa. korédáthán, ábiron. osiás király meg pélpoklosodék azért. hogy a füstölöre akárá tenni kezét. num. 16. 4 reg. 15.

4. Articulus.

A Tonsuráról. az. az. ahaja el nyiréséről annak a ki
az egy házi rendben vétetik

K Mitsoda a tonsura?

F Ez olyan Cérémonia a melyel az egy házi rendben vétetvén valaki, azután, mind egy házi joszágot birhat. mind a több szent rendeket fel veheti.

K Miért nevezik ezt a Ceremoniát tonsurának.?

F Mert nagyob része ennek a Cérémoniának a haj nyirésből áll.

K Miből áll tehát ez a Ceremonia?

F Három dologból. 1. aki arendben akar menni., a püspök eleiben mégyen, papi köntösben. a karján tartván a superpelliciumot; és a kezében egy gyertyát. 2. annak a püspök a haját meg nyiri kereszt formára. és az alat a kit nyirnek. fogadást térsen. hogy egyedül az Istent veszi örökségül. magának. 3. apüspök reá adgya azután. a superpelliciumot.

K Miért veszen hoszu ruhát magára. az, aki magát tonsuráltatni mégyen.?

F Mert. az, az egy házi rendnek ruhája. a szent szabot rend szerént. Conc. trid sess. 23. Cap. 6. de reform

K Miért tart gyertyát a kezében?

F Azért. hogy a püspök képében., a kristusnak ajánlván a gyertyát, azal meg mutassa hogy az Isten szolgálattában. ugy akar égni, valamint a gyertya.

K Miért nyiri elahaját. a püspök annak. akit az egy házi rendben vészen.?

F Meg akarja néki mutatni azal., hogy e világtól tellyeségel el kell magát vonni., és el hagydni, mind azt valami a szükség felet vagyon.

K Miért mondgya az alat a még nyirik, hogy az Istent veszi magának egyedül örökségül.?

F. Azt fogadgya fel a kristusnak. és az anyaszent egy háznak., hogy evilágtól tellyeségel meg válván. az egy házi rendben akarja tellyes életét. az urnak szolgálattában szentelni.

K Miért adgya néki a püspök a superpelliciumot?

F. 1. Azért. hogy meg értesse véle az által. hogy egyházi személy lévén. az egy házi ruhát viselheti. és hogy a fejr ruha, ártatlanságot, és tisztaságot jelentvén, tiszta életet is kell néki élni.

K Miért nyirik el az egy házi renden lévőök haját?

F Az anyaszent egy házhoz valo engedelmességért. a ki is azt akarja, hogy az egy háziak meg különböztessenek az által. a világiaktól.

K A tonsura régi szokásé az anyaszent egy házban?

F közönségesen azt tarttyák. hogy a hatodik saeculumban kezdödöt.

Magyarázat

Az első saeculumokban. a püspökök, és a több egy házi renden lévőök, semmiben nem különböztetnek meg külső képpen. a világiaktól, mivel a sok féle üldöztetések. azt meg nem engedték az egy háziaknak. hogy más féle köntösököt viseljenek., valamint hogy még most is . a nap keleti országokban. a missionáriusok, tsak nem mind világi köntösben járnak, hanem azt láttyuk szent gergely pápa idejében, a hatodik saeculumban., hogy az egy háziak. már különös köntösöket viseltenek, a mi pedig a tonsurát illeti, a hetedik és a nyolczadik saeculumban már közönséges bé vett szokás volt.

K kiknek kell a tonsurát meg engedni?

F. Az olyanoknak., a kik felöl el lehet hinni. hogy az Isten hitta a papi rendre.

K Hány esztendő korában lehet valakit tonsurálni?

F A tridentinumi Concilium. meg engedi a gyermekeket is. tsak tudgyanak mar irni. olvasni. meg legyenek bérmálva, és a hitnek fő ágazatit tudgyák. Conc trid sess. 23 cap. 4.

K Mitsoda szándékban kell lenni. annak a ki a tonsurát fel veszi.?

F. 1. olyanban. hogy az egy házi rendben akar élni és meg halni. 2. hogy abban, az Istennek szenteli magát. minden haszon keresés., és kevélység nélkül. 3. hogy mindenben fog engedelmeskedni a püspökjének. és a szent szabot rendeknek. 4. hogy a világot meg fogja vetni, és el kerüli azokat a mulattságokat, a melyek tiltatnak, az egy háziaknak.

K Mitsoda hasznai vannak a tonsurának?

F 1. A tonsura. az embert. az egy házi rendben teszi, 2. az egy házi rendnek privilégiumával élteni. 3. a töb egy házi rendekhez közelíti. 4. hatalmat ad. arra, hogy beneficiumot birhat.

5 Articulus.

A beneficiumrol: vagy az egy házi jóságokrol. és a simoniáról.

K Mitsoda a beneficium?

F Ez, olyan egy házi titulus., a mely állandó és meg maradando részt ad annak., a ki azt viseli. hogy birhassa némely részit. az egy házi jóságoknak, véghez vivén azokat a kötelességeket a melyek ahoz vannak foglalva.

Az első saeculumokban nem ilyen formában üsmerték a bénéficiumokat., mivel az egy házi jóságok. közösök voltak. a püspökök viseltek azokra gondot., és ök is tartották azokbol. az olyanokat, a kiket kivántatot, a többit alamisnára.. és a templomra fordították., de idővel, és lassanként. az egy házi jóságokbol, részt kezdének szabni a püspöknek, részt az egy háziaknak. részt a szegényeknek. részt a templom ujjítására. végtire, a sok változtatások után. az a szokás maradt meg, a melyet mostanában látunk, és ugyan azon mostani szokás szerént is szollunk itt az egy házi jóságokrol.

K Mitsodásnak kell lenni. hogy lehesen beneficiumot birni?

F. Tonsuráltatotnak kell lenni., jó életünek, és jó erköltsünek. és hogy alkalmas legyen, végben vinni. ahivatalokot mellyek kivántatnak a beneficiumhoz.

Hogy ha pedig olyan beneficiumot bir. hogy a mások lelkére kell. vigyázni; papnak. és alkalmasnak kell lenni arra. hogy gyontathasson prédikállyon. és a szenttségeket jól ki osztogathassa

K Lehető beneficiumot adni atyafiainak vagy jó akaroinak.?

F lehet. hogy ha arra azok méltobbak másoknál. de ha nem méltobbak. az Istent meg bánttyák. és az anya szent egy házat meg botránkoztattyák, igen könnyü ez iránt magának hizelkedni. de jaj annak aki ebben a dologban magának hizelkedik.

K A keresztényeknek nem kell tehát. tsak könnyen arra ajánlani magokat, hogy beneficiumot kérjenek attyokfiainak, és jó akarajoknak?

F. Nem, mert az olyan keresztények. kik az Istent félik, könnyen arra nem ajánllyák magokat hogy másoknak egy házi jóságokot kérjenek 1. azért, hogy ne részesüllyenek azoknak vétkeiben., kik azokat osztogattyák, és akik kérésekre nem aleg érdemesebbet választották, 2. azért. hogy Isten előtt számot ne adgyanak azokért a vétkekért, a mellyekben eshetik az, akinek az egy házi jóságokot szerzették. ugyan azon jóság ki szolgáltatásáért, a mely kereszténynek élő hite vagyon. az olyan retteg, amidön láttya. hogy a mások vétkiért is számot kell adni Istennek.

6 articulus a simoniáról

K Mitsoda a simonia?

F. A nem más. hanem a midön fel tett akarattal akarják. meg venni, vagy el adni a lelki dolgokat. vagy azt ami a lelki dolgokat illeti.

K Hány féle a simonia.?

F. Három féle. valóságos. Conventionalis. és mentális.

K Mitsoda a valóságos simonia?

F. A midön. pénzt, vagy más egyebet adnak. vagy vesznek valamely lelki dologért, vagy azért. a mi a lelki dolgot illeti.

K Mitsoda a Conventionalis simonia?

F A midön azon meg alkusznak, hogy a földi jókért lelki jokat adgyanak, hogy ha az alkut végben vitték. a valóságos simonia., hogy ha pedig nem Conventionalis.

K Mitsoda, a mentális simonia?

F. A midön. fogadás alku nélkül. olyan szándékal adnak valamely lelki dolgot. hogy azért testi hasznot vegyenek. vagy hogy olyan szándékal adnak valamely földi jót. hogy azért lelki jót vegyenek.

példának okáért, Én másnak egy házi jorzágot adok, de azért. mert reménlem hogy azért ajándékot veszek. más képpen nem adnék, ajándékot adok. hasznos szolgálatot teszek., de olyan végre. hogy én azért magamnak. vagy atyám fiának egy házi jorzágot nyerhesek. én semmi ígérteket, se alkut nem tettem. az én szándékom tsak a., hogy a lelki jóért. földi jót szerezhessenek., vagy a földi jóért, lelki jót., mind azon által. szivemben, és elmémben. simoniát tselekedtem.

K Honnét jő ez a szó simonia?

F simon magustol. a ki pénzt akart adni. hogy ő is tsudákot tehesen. act. 8. 19.

K Honnét tudgyuk mi azt. hogy a simonia tilalmas?

F Az okosság meg tanyithat arra, hogy nem szabad se el adni. se meg venni a lelki dolgot., de ezen kívül. mind a kristus, mind az anyaszent egy ház. azt tilalmazza. adgyátok ingyen, mondgya a kristus. a mit ingyen vettetek. matth. 10. 8.

K Mitsoda büntetéssel büntetik meg a simoniát?

F 1. Hogy ha a simonia nyilván valo. az ex Communicatio a pápát illeti, hogy ha. titkos. a püspököt. 2. a papi jorzágot tölle el veszik. 3. semmi papi jorzágot többé nem birhat, gyalázatban esik., és a régi szabot rend szerént. a papi hivataltol el tiltathatik. Conc. Calcedo. Can. 2 extra. de sim.

7 articulus

K Mitsoda a köteleségek azoknak. akik egy házi jorzágot birnak.?

F. 1. Hogy nagy hüségel vigyék végben. azokat, a hivatalokot, mellyek azon egy házi jorzágot illetik., 2. igen vigyázanak arra., hogy a jorzág elne romollyék. és annak levelei

elne vesznek., 3. hogy annak jövedelmét. szentül költtsék el. 4. hogy az Isteni szolgálatot. szorgalmatosággal. és buzgósággal vigyék végben.

K Mire kel fordítani a beneficiariusoknak az egyházi jorzágot?

F. Az egész jorzágban a romlot épületeket meg kell ujítani. 2. A jorzágban lévő templomokban. az oltári ruhákra köntösökre és eszközökre gondgya legyen, hogy az Isteni szolgálat tisztességgel legyen. 3. tarttson annyi számu papokat, és egy házi renden lévőket., a menyi kivántatik az egy házi jorzágnak fundatiojához, 4. minek utánna. mindeneket ki fizetett volna., a jövedelemből tsak annyit tarttson meg. a menyi szükséges hogy magát betsületesen tarthassa 5 minek utánna ki vette volna. a maga szükségére valot. a mi meg marad. adgya a szegényeknek.

K Mitsoda szegényeknek kell adni. minek utánna ki vette volna a maga szükségére valot.?

F fő képpen. az olyan szegényeknek kell adni. akik az egy házi jorzághoz valok. a kik ót lakosok. az okosság hozza magával, hogy az olyanokat, kik a jorzágokat. az egy háznak adták. kik annak tizedet fizetnek, és annak szolgálnak, inkább kell segíteni mint sem az idegeneket. a felebaráti szeretet is ezt hozza magával. vagyon mindenik egy háznak. olyan szegényei. akiket tartani kell.

K A ki egy házi jorzágit bir. adhaté az atyafiainak is a jövedelemből?

F Hogy ha az atyafiai szegények. nem tsak adhat. de kell is azokat segíteni ugy mint szegényeket., de azért adni hogy meg gazdagullyanak., hogy kényesebben és nagyob uraságban éllyenek, az olyan vétek, a melyet az egész Conciliumok, és a szent atyák. kárhoztattyák. Conc. trid. sess. 25. Cap. 1. de reform.

8 Articulus.

Az Egy házi also rendekről.

K Mellyek az also egy házi rendek.?

F. Négyet számlálnak, ugy mint. a kapus. az olvasó. az exorcista, és az acolystha.

K Miért nevezik ezeket also rendeknek.?

F. Hogy meg különböztessenek. a fő szent renden lévőktől. a kik az oltárhoz közeleb valok. és akik. tellyeséggel az anyaszent egy háznak szenteltettek.

K. Mitsoda a kapusnak hivatallya?

F. 1. hogy a templom kapuját meg nyissa, és bé zárja. 2. Hogy a hitetleneket. eretneket. és az excommunicátusokat a templomban ne botsása. 3. meg ne engedgye hogy mások bé menyenek a sanctuariumban., hanem tsak azok akiknek illik oda bé menni. 4. meg ne engedgye a templomban a tisztetlen dolgokat a hejában valo beszélgetést. 5 a templomban lévő eszközöket, az oltárhoz valo ruhákat. és a templomot tisztán tarttssa. 6. a szabot időben harangozon.

K Mitsoda az olvasónak hivatallya?

F 1. Hogy énekellye. vagy fel szoval olvassa az epistolákat: és a szent atyák írásit.

2. A régi időkben. amidön a pap magyarázta a népnek a szent írást, az olvaso fent szoval. olvasta el. a verseket a melyeket magyarázot. az az. hogy az olvaso elolvasot egy részt., a pap azt utánna magyarázta, a midön pedig a püspök magyarázta az évangyéliumot. akor a diaconus olvasta el. a mit meg kellett magyarázni. pontifi rom. ad lector.

K Mitsoda az exorcistának hivatallya.?

F. 1. régenten az ördögököt ökö üzték ki akikben ördög volt, de már mostanában, ezt a hivatalt a papok viszik végben. 2. a szentelt vízhez való só. és vizet. neki kell elő készíteni, 3. a midőn. apüspök. vagy egy pap. exorcizálni akar valamely ördögöt, neki kell elő készíteni mind azt, valami ahoz kívántatik.

K Mitsoda az acolythanak hivatallya.?

F 1. A gyertyákat ő gyújtja meg. 2. a nagy misekor. a processiókor a gyertyát ő viszi. 3. a füstölőt, és a temjént. ő hordozza. 4. a tüzet, és a temjént ő készíti ell. 5. a szent áldozathoz való bort, és vizet elő készíti. és azt a subdiáconus kezében adja a misekor; 6. a szent áldozatkor a diaconusok. és a pap mellett vagyon

K Nagyra kellé betsülni mind ezeket a hivatalokat?

F Mind a, valamí az embert akristushoz közelíti, és reszesé teszi a szenttséges titkokban. amind nagy, és méltó a tiszteletre. a régi időkben, nagy jutalomnak tartották. ha bé vétték. az olyanokat kik a pogányok előtt vallást tettek a hitről. ha csak a leg aláb való rendben is. ezt látjuk a szent Cypriánus 33. és 34 leveléből, melyet irt a maga népének két olvasónak ordinatioiról, akik az üldözéskor vallást tettek a hitről,

7 Articulus

Az Egy házi fő rendekről.

K Mellyek az egy házi fő rendek?

F. A subdiáconuság. a diaconuság. és a papság.

K Miért neveztetnek. ezek a rendek. fő rendeknek?

F. 1. Azért, mert akik azokat fel veszik., az Istennek, és az anyaszent egy háznak vannak szenteltetve. meg változhatatlan képen, és az anyaszent egy ház, töllök, szüntelen való tiszta életet kíván. 2. mert ezek az oltár mellett szolgálnak. és nagyobb hatalmuk vagyon, mint az aláb való egy házi szolgálknak,

K Meg volté mindenkor tiltva a subdiaconusnak. a diaconusnak. és a papoknak a házasság?

F Igen is. mivel soha nem volt szabad a püspököknek, papoknak. diaconusoknak. subdiaconusoknak. fel szenteltetések után meg házasodniok. mindenkoron evolt. aGörög, és a deák anyaszent egy háznak szokása, Can aposto. 17. Justini Imp. libr. 45. Cap. de episcopis et Clericis.

K Nem látunké sok házas papokat, diaconusokat, a görög anyaszent egy házban?

F Igen is. de fel szenteltetések előtt házasodtanak meg.

K szabadé tehát, egy házas embert, subdiaconusnak, diaconusnak. papnak, vagy püspöknek fel szentelni?

F A deák anyaszent egy házban a nem szabad., hogy hatsak. a férfiu. és az aszszony azt fel nem fogadgyák hogy holtíg különösön fognak élni egy mástól., a fel szentelés után. hasonló szokást tartanak a görög püspökök. iránt. de a több egy házi renden lévőket a görög anyaszent egy házban fel szentelik. házas korokban is nem kötelezvének őket arra hogy elő vályanak feleségektől.

K Honnan vagyon ez a két féle szokás.

F Attól vagyon, hogy a deák anyaszent egy ház meg tartotta azt a régi szokást mely az előtt a görögöknel is meg volt. de idővel ökk azt el hadták. és új szokást vettek bé. conc. Nicae. Can. 2. Conc. Ancir. Can. 9. s. ambr. libr. 1. de offic. s. hier, libr contr. jovinianum.

K Mioltatol fogvást. engedte meg a görög anyaszent egy ház. a házasságot a papoknak, és a diaconusoknak.?

F A hatodik saeculumnak a végén. a püspökök Constancinápolyban gyűlvén., a Császár palotájában., arról törvényt tsinálának. Conc. in trullo. Can 6.

K A romai anyaszent egy ház, nem álláé ellene annak a gyűlésnek.?

F Eleinte mindgyárt ellene állá., de azután látván hogy az a szokás nem tekéntené ahitet; a békeségnek kedviért el szenvedé. Conc. later. sub innocentio. III. Can. ut Clericorum mores.

K Miért parancsolya az anyaszent egyház. hogy az egy házi renden lévőek. a házasságon kívül éllyenek.?

F Azért hogy a világi dolgoktól, bajoktól. gondoktól mellyek követik a házasságot mentek lehesenek., és hogy szabadosan járhasanak az Isteni, és a felebaráti szolgálatban., tiszták lévén testben. és lélekben, jobban vihessék végben. az oltári szolgálatot. 1. Cor. 7. 28. 32. 33. 34.

8. *Articulus*

A subdiaconusnak. Diaconusnak. papoknak. és püspököknek hivatallyról.

K Mellyek. a subdiaconus hivatallyi?

F. 1. Hogy az Isteni szolgálatkor segittsen a diaconusnak, 2. a nagy misekor az épistolát énekellye. 3. a nagy misekor vizet töltsön a kehelyben. 4. gondgya legyen a ruhákra mellyek szükségesek a szent áldozathoz, 5. a Corporálét. és a purificatoriumot meg mossa, 6. az Evangyeliumos könyvet tarttsa a diaconusnak. és azt a papnak vigye meg tsokolni. 7. az ajánlot ajándekokot a nép kezéből elvegye. pontifi. missa.

K Mitsoda jó erkölcsöt kel birni a subdiaconusnak.?

F 1. A tisztaságot, 2. a tanulásnak szeretetét. 3. az Isten házához való nagy buzgoságot, 4. az imádságot, 5. a penitentzia tartást., 6. az anyaszent egy házhoz való szeretetett, 7. az alázatoságot, 8. a püspökjéhez való engedelmeséget, a papokhoz, és diaconusokhoz való tiszteletet.

K Mellyek a diaconusnak hivatallyi?

F. 1. Hogy az oltár előtt szolgállyon, a papnak kezében adgya mind azt a mi a szent áldozathoz szükséges., noha ő nem szentel, de apapal együt ajánlya a szent áldozatot a népnek nevében. 2. az évangyeliumot énekellye. 3. oktasson és prédikállyon ha arra. szabadságot ad apüspök. 4. Cérémoniával kereszteltyen szükségben., 5. hogy a népnek hirt adgyon a templomban a midön le kellesék térdepleni. az Isteni szolgálat után. a népnek tudtára adgya. hogy ki ki el mehet 6. a templomban mindenre vigyázon., régenten. a diaconusok viseltek gondot az egy házi jóságokra. a püspök parancsolattya alat. ökk is osztogatták az alamisnát.

K Mitsoda jó erköltsök szükségesek a diaconusnak?

F szent pál. hasonlo jó erköltsöket kíván töllök: valamint a püspököktől. ugy mint. a tisztaságot, egyeneséget. nem a magok hasznok keresését, tellyesek legyenek hittel. szeretettel.

okoságal. buzgoságal. alázatoságal. tudományal., szegényekhez való szeretettel., egy szóval tellyesek legyenek szent lélekel. valamint az első hét diaconusok act. 6. 3. 1 tim. 3. 8.

K Mellyek a papnak hivatallyai?

F. 1. Hogy a szent Mise áldozattját ajánlya, 2. hogy a szenttségeket ki szolgáltassa, a bérálás. és a papi renden kívül. 3. az Isten beszédit hirdesse., 4. a lelkeket vezesse. 5. a népet meg áldgya. és érette imádkozék.

K Mitsoda jó erköltsök szükségesek apapnak.?

F. Minden féle jó erkölcsnek kell benne lenni., mivel a pap az Isten embere, egy papnak minden tselekedete oktatás helyet kell lenni., szükséges is. hogy tellyes legyen Isteni szeretettel, az Isteni szeretet pedig magában foglal minden féle jó erkölcsöt.

K Mellyek a püspöknek hivatallyai?

F. *A szent lélek őket vigyázoká tette. az Isten anyaszent egy házának legeltetésére. melyet tulajdon vérével kereset.* mondgya szent pál. act. 20. 28. a püspökök, az apostolok helyeit tarttyák., ő hozájok is tartozik az anya szent egyháznak igazgatása. és annak nagyobra való ki terjesztése.

K Mitsoda jó erköltsök szükségesek a püspöknek.?

F. A püspökség. leg nagyob tökéleteségü rend lévén., szükséges tehát. egy püspöknek. minden féle jó erköltsöket birni nagy tekéleteséggel; de mindenek felet. az Isteni szeretettel, okoságal. tudományal. bátorságal. álhatatosságal. buzgoságal. vigyázásal. és nagy alázatoságal bővölködgyék

A ki a pásztoroknak. jó erkölcsöiről akar bővebben tudni, szükséges hogy olvassa. Náziánus sz. gergely 1. discursusát. sz chrysostomusnak, a papságról való könyveit. sz. hieronimusnak. nepotiánusnak írt levelét., de mindenek felet a szent pál leveleit. és azok közöt. a timoteushoz. és titushoz írt leveleit., vagy hogy még jobban mondgyam, az egész új testámentumot.

9 Articulus.

Magyarázattya. a Ceremoniáknak. a melyek fel szentelik a püspököt.

K A választot püspököt. miért kell három püspöknek fel szentelni?

F Ez a szokás még apostoli traditio., és az anyaszent. egy ház. ezt mindenkor követte. tim. 4. 15.

Magyarázat.

A niceai Concilium. Can. 4. azt hadgya. hogy a püspököt. leg aláb az egész tartományban lévő püspökök szentellyék fell, *Episcopum Convenit. maximé quidem ab omnibus qui sunt in provincia ordinari.* ennek a szent Conciliumnak hagyásából úgy tettzik. mint ha azt kívánná az anyaszent egy ház. hogy az egész világon lévő püspökök jelen lehetnének egy püspöknek fel szentelésin. és mindnyájan tehetnék kezeket az új püspökre., hogy ha a meg lehetne; a püspökségnek egyeségiért, de mint hogy a nem lehetö. se nem szükséges hogy mindnyájan jelen legyenek, a tartománybéli püspökök, jelentik az egész apostoli gyülekezetet; de mint hogy az is nehéz dolog hogy az egész tartományban lévő püspökök mindnyájan jelen legyenek a fel szentelésin. a szent niceai Concilium azt hadgya, hogy leg aláb három jelen legyen,

ugyan ezis az apostoli traditio., de azt is hadgya., hogy a mely tartomány béli püspökök jelen nem lehetnek. azok írásban fel tegyék, hogy jóvá hadgyák a fel szentelést,

K. Miért mondgya, egyik a püspökök közül. a fővebb Consecratornak. hogy az anyaszent egyház. azt kívánnya. hogy amely papot néked bé mutatok., püspöknek szenteltessék.?

F Meg akarja azal mutatni. hogy a püspököt. tsak valamely anyaszent egy háznak szükségére szentelik fel.

K A főveb Consecrator. miért olvastattya el a bulát minek előtte. a fel szenteléshez kezdgyen?

F Mert a mostani törvénye szerént az anyaszent egy háznak. a deák anyaszent egy házban. a püspököket fel nem szentelhetik, a pápa engedelme nélkül, és hogy ha fel szentelésekre valo szükséges bulát nem nyernek,

K Az uj püspök. miért teszi le a hitet. a Consecrator kezeiben.?

F Meg akarja azal mutatni hogy holtig egyeségben akar lenni a szent székel, és hogy a pápához, és az utánna valoihoz tisztelettel lészen.

K Miért hogy, a püspök. aki Consecrator. kérdezkedik. az uj püspöktől. az ő hitéről., szokásiról. és más egyebekről, a melyet meg lehet látni a romai pontificaléban.?

F Mert az anyaszent egy ház. azt akarja hogy olyan püspököket tegyenek. kik a hitet meg tarttsák. kik a szent szabot rendeket hiven kövessék.

K Miért adgya eleiben a Consecrator az uj püspöknek a püspökök köteleségeit?

F Azért hogy, azok a köteleségek. fel szenteltetésekor adatván eleiben. azokat holtig nagyob köteleséggel vigye végben.

K Miért mondgyák el. a minden szentek litániáját. minek előtte. a fel szenteléshez kezdgyenek?

F. Azért. hogy a menyei anyaszent egy ház. a földön lévő anyaszent egy házal. az Istentől. bövséges kegyelmet kérjen az uj püspökre. az anyaszent egy ház annál nagyobbat nem kérhet. mivel egy jó püspök. mitsoda jót nem tselekedhetik az anyaszent egy házban. ellenben pedig egy roszt püspök, mitsoda rosztat nem okozhat?

K A három. fel szentelő püspökök, miért teszik az évangéliumot az uj püspöknek, fejére, és a vállaira?

F Meg akarják véle értetni. hogy a fel szenteléssel az évangéliumnak terhét adgyák reája. amelyet holtig örömelel kel viselni.

K Mitsoda az évangéliumi terh viselés?

F. A hogy tellyes légyen a kristus tanításával, a mely az évangéliumban foglaltatik, ahoz is szabja életét, beszédit, tselekedetit. minden maga viselésit.

K A szentelő püspökök. miért teszik kezeket a püspök fejére akit szentelnek.?

F Ez a Ceremonia. az imádságal edgyüt, a melyet mondanak., leg szükségeseb dolog a püspökök fel szenteltetésekhez. amint e kí tettik a szent írásbol, és a traditiobol. 2. tim. 1. 6. s. aug. libr 5. Contr. dona.

K Miért kenik meg a szent olajal az uj püspöknek fejét?

F Azért, hogy azon külső kenetel. az Istent kérjék. hogy a belső kenet. az az, a szent léleknek kegyelme le szálljon. és töltse be az új püspököt, a pontificaléban lévő imádságból meg lehet látni az okát ennek a Ceremoniának. a mely Isteni imádság. és mind a szent írásból való.

K A püspök, miért keni meg a két első ujjait. és kezeit az új püspöknek.?

F Hogy azon külső kenetel. az Istent kérje. hogy a belső kenet. az az, a szent léleknek kegyelme., fogatosá tegye azokat, a kezeket. és azoknak erőt adgyon. a meg áldására. és meg szentelésére. mind azokra. a mikhez ér apüspöki szolgálattában.

K A Consecrator. miért adgya az új püspöknek a püspöki páltzát kezében?

F Hogy azal. a püspöki hatalomban tegye.

K Miért ad neki egy gyűrűt?

F Meg akarja neki mutatni. hogy az anyaszent egy házal. mint egy, házassági szövetséget tett.

K Miért adgya az evangéliumos könyvet kezében?

F Meg akarja neki azal mutatni. hogy az ő leg szorosab kötelessége a lészen. hogy az evangéliumot hirdesse a népnek. aki az ő gondviselése alá bizattatik.

K Miért tarttyák az evangéliumos könyvet nyitva a vállán mind addíg még kezében nem adgyák?

F Meg akarják azt véle értetni. hogy egy püspöknek tellyesnek kell lenni az evangéliumal. minek előtte azt másoknak hirdesse, és hogy másokat tanithasson a kristus terhének viselésére. magának kell azt elsőben viselni.

K Az új püspök miért mondgya a misét együt a püspökkel. ki őtet szentelte.?

F Ez olyan Ceremonia. a mely az egész anyaszent egy házban mindenkor meg volt. hogy meg mutassák azzal. apüspökségnek, és az áldozatnak egyes voltát., a görög anyaszent egy házban. az új püspök Communicál elsőben. ő is Communicálttattya a püspököt. a ki fel szentelte.

K A misének avégin, miért teszik az új püspöknek a fejében. a püspöki süveget.?

F Mert azon süveg. a püspökök fejének ékessége. az olyan mint egy sisak. amelyet azért adgya nekik az anyaszent egy ház. hogy rettentőbbek legyenek. az üdvességnek ellenségi előtt. mondgya a pontificále.

K. A püspök a ki Consecrál. miért ad kesztyűt. az új püspöknek,?

F. ugy lehet a kesztyűt tekénteni a püspök kezein. mint a kristus tisztaságának. és ártatlanságának képit. a melyeket magára kell venni a püspöknek. hogy az Isten előtt. kedvesek, és anépnek hasznosok lehessenek az áldozatok. és az imádságok mellyeket ajánlani fóg.

K A fel szentelés után miért énekelik. a te deum laudamust?

F Azért hogy hálágot adgyanak az Istennek kegyelmiért. mellyet tett az anyaszentegy házal. új püspököt adván neki a ki őtet vezesse.

K Miért ültetik aszékben az új püspököt?

F. Hogy püspöki székit magának el foglallya.

K A kétt assistens püspök. miért hordozák el azután mindenüt a templomban.?

F Hogy a nép őtet meg láthassa, és áldását vehesse.

K A tedeum laudamusnak a végén. az új püspök. miért Ceremoniával ad benedictiót?

F. Az olyan tisztelet. a melyet néki meg adgyák a püspökök. és azon is kezdi el a püspöki hivataljának hatalmát. a melyet vett.

K Az új püspök. miért mondgya háromszor meg hajtván térdit. a püspöknek. ki őtet felszentelte., ad multos annos. sok, esztendőig.?

F. Ez olyan köszöntés. a melyel köszönti a felszentelőjét. hosszú életet kívánván néki. az anyaszent egyház javára.

K Mit kell tselekedni azoknak. akik jelen vannak ezen a Cérémonián?

F. Buzgósággal kell azoknak imádkozni az új püspökért, és a szent léleknek kegyelmét kell reája kérni.

10 Articulus

Hogy mivel tartoznak a hívek. a püspököknek, papoknak,
és más egyházi renden lévőknek.

K Mivel tartoznak a hívek apüspököknek?

F. Tartoznak nékik tisztelettel. szeretettel, parancsolattyokhoz való engedelmeséggel. és érettek való imádsággal. 1 thess. 5.12.13.

K Mikoron tartoznak. főképpen érettek imádkozni?

F 1. Az ő felszentelésekkor, 2. midőn valamely nagy dologhoz fognak. 3. midőn jó tselekedetekért valamely üldözést szenvednek. 4. midőn valamely nagy veszedelemben vannak 5. midőn egyházi. vagy az ország gyűlésében vannak. 6. midőn betegségben vannak., egy szóval a népnek mindenben kell vigyázni apüspökjökre, és részt venni mind abban a mí őket tekintni.

K Mit kell tselekedni anépnek. midőn apüspöke meg hall.?

F Imádkozni kell érette. kérni kell az Istent hogy adgyon néki. kedve szerént való pásztort. és meg nem kell szünni az imádságtól, valamég új püspöke nem léssen.

K Nem kellé hasonló képpen tselekedni a pápa. halálakor?

F. Igen is. mivel az. az egész anyaszent egyházat tekintti.

K. leheté vizsgálodni., zugolodni a püspök ellen?

F. Nem mert a nagy véték, és az Isten keményen meg bünteti az olyan vétket. exod. 12. 28. eccli. 18. 13.

K Mitsoda rossz követi rend szerént ezt a vétket?

F A bal ítélet, a legjób. és szenteb parancsolatnak megvetése. az igazságnak megutálása. az üldözések. és a rágalmozások.

K Miképpen bünteti meg Isten ezeket a vétkeket?

F Némelykor irtoztató büntetésekkel. a melyekről példákat látunk a szent írásban. exod 12. 28. num. 12. 10. de a legnagyobb büntetése a, hogy a jó püspököket. és a jó pástorokat magához veszi, és megengedi hogy helyettesek. más rosszak legyenek.. osé. 13. 11. Isai. 56. 10. zaka. 11. 16.

K Mit kell a népnek tselekedni. ha oly nyomoruságban esik hogy a pásztora nem az Isten kedve szerént valo. és aki nem épületre. hanem rontásra valo?

F Mint hogy az. az Isten haragjától vagyon., azon kellene igyekezni. hogy imádságával. és penitentzia tartásával. az Isten haragját. meg enyhittse., tsendeségben kell olyankor suhajtozni. el kell fedezni a mennyiben lehet az ur kenetettyének fogyatkozásit. és tartani kel attol az átoktól a melyben esék kám, egyik a noé fia genes. 9. 23.

K Mivel tartoznak a hivek a több pasztoroknak.?

F. Mind azokat valamelyekkel a püspököknek. hanem azt kell még azokhoz tenni., hogy tartoznak neki még adézmát is meg adni.

K Mivel tartoznak a hivek az olyan papoknak kik nem azö pásztorok. és a töb egy házi renden lévőeknek?

F Tartoznak nekik betsülettel, tisztelettel: mint a kristus. egy házi szolgainak., töllök ne kívánnyanak olyan állapotot. mely ellenkeznek. az egy házi törvényel: és a tisztességel. se olyan hivatalban ne tegyék, mely meg kissebitené rendeket. ámbár azt magok kívánnák is., nem hogy ki nyilatkoztatnák fogyatkozásokat., de söt még azokat el kel fedezniük, és érettek imádkozni kell.

II. Articulus

A szerzetesek rendéről

K Tsak az urnak szolgálai vannaké el szenteltetve az Istennek. arendek által?

F. A keresztények mindnyájan az Istennek vannak szenteltetve. a kereszttség által. de azon kívül. még két féle személyek vannak különösön szenteltetve Istennek, úgy mint az egy házi renden valok. és a szerzetes személyek.

K Szent állapoté aszerzeteseknek rendi?

F Igen is szent. és tsudálatra méltó. mivel az olyan rend amelyben ellene mondanak minden féle jóság birásáhak, minden féle világi gyönyörűségeknek, a maga saját akarattyának. és szabadságának. úgy hogy tsak egyedül. az Isten szolgálattyában. és a másokhoz valo engedelmeségben töltse egész életét.

K Míképpen mondanak ellene mind ezeknek a szerzetesi rendben?

F A három féle fogadás tétellel. a tisztaságal ellene mondanak minden féle világi gyönyörűségnek, a szegénységel, ellene mondanak minden féle földi jóknak. és az engedelmeséggel, ellene mondanak a saját akaratnak, és szabadságnak., az első fogadás meg zaboláza a testi kívánságot. a második a szemnek bujálkodását. és a harmadika az életnek kevélységét. ugyan ettől aháromtól is erednek minden féle vétkek.

K Mitsoda időben kezdődöt az anyaszent egy házban. a szerzetesi rend?

F Erről, némely résziben, a jérusalemben lévő első hivek között szép példát látunk, mivel közöttök, minden jóságok közös volt. de a szerzetesi rend a mint most szoktuk hívni, tsak a negyedik saeculumnak a kezdetén. kezdödek, égyiptumban: szent Antal alatt., szent benedeket. ki az ötödik saeculumban. elt. úgy tekintik mint a nap nyugoti szerzetesek Attyát. noha a nagy szent Gergely, a ki azö életét írta. azt tarttya hogy nap nyugoton ö előtte is valának szerzetesek.

K Sokan valánaké az olyanok., a kik arra a szent társaságra adták magokat?

F. valának olyan superiorok, a kiknek kezek alatt egy szersmind három ezer szerzetesek valának.

K Mitsoda életet éltenek azok a szent remeték?

F. Tsudálatos életet. inkább angyali életet éltek, mint sem emberit. erről bövön szól. sz. Chrysostomus. hom. 14. supr epist. 1. ad tim. ha azt meg olvasnak azok. kik oly könnyen beszélnek a szerzetesi rend ellen. gondolom hogy az után, nagyobb tisztelettel lennének ahoz a szent társasághoz.

K Mitsoda ókból kell a szerzetesi rendben menni?

F. 1. Hogy el kerülhessék. a világnak meg romlottságát. 2. hogy a vétkekért. penitentiát tarthassanak., 3. hogy csak egyedül az Isten szolgálattára szentelhessék magokat

K Hát ha valamely más ókból lenne valaki szerzetes mi következne abból.?

F. Az igen nagy vétek volna. az Istennek átkát is várhatná magára.

K Mellyek azok a rossz szándékok, a mellyeket el kell kerülni. midőn a szerzetes rendbe akar menni valaki?

F. 1. szerzetessé azért lenni, hogy azután könnyeb életet élhessen. 2. hogy az olyan atyának, vagy anyának keze alatt magát ki vonhassa. akí őtet sanyargattya, 3 hogy valamely superiorásra, mehessen, vagy valamely beneficiumot nyerhessen, 4. hogy valamely olyan dolgot el kerülhessen. a melyért rosszul lenne állapotja. 5. hirtelenségből, és maga meg gondolatlanul. egy szóval. hogy ha más ókból. mint sem amint ide fellyeb meg mondtuk. hogy pediglen olyan szerzeteseket látunk akik nem szerzetesi életet élnek. attól vagyon, hogy nem tiszta szándékkal adták magokat a szerzetesi rendre.

K Miképpen lehessen magát meg szentelni valakinek a szerzetesi rendben?

F Nagy szorgalmatossággal kövesse a szabot rendet. alázatoságból. mindenkor az utolsó helyet keresse: kerülje a mennyiben lehet a superioritást, fel vegye mind azon által. ha azzá teszik. a maga saját akarattját letegye., semmin meg ne ütközzék. mindeneket betsülyön és tiszteljen, másokkal a klastromon kívül. szükség nélkül semmi szövetséget ne tartson. keveset beszéljen. mindenkor foglalatoss legyen., mindenkor készen legyen az engedelmességre. és a mások szolgálattára.

K Mitől vagyon hogy mindenik szerzetes Congregationak. különbömbféle köntösök vagyok, meg különböztetvén. egyik rend magát. a másikatól. a köntösének. színével, vagy formájával?

F Azt ne tsudállyuk hogy mindenik szerzetben a szerzetesek egyféle ruhát viseljenek. azt láttyuk, hogy sok helyeken a magistratusoknak egyféle köntösök vagyon, ugy hasonló képen. a hadi embereknek is. mindenik ezerben., a mi pedig a sokféle. színt, vagy formát illeti. attól vagyon, hogy mindenik társaság, olyan köntöst vett magának. a mitsodást viseltek abban az időben. azon országban, a melyben kezdődött a Congregatio., idővel pedig a világiak meg változtatták köntösöket, a szerzetesek őket nem követvén., idővel az ő köntösök tsufosnak tettet. mitsoda nagy különbözés vagyon a lengyel. és a magyar köntös között.? de az országból ne mennünk ki, csak azt nézük hogy ennek előtte. két száz esztendővel. a magyarok mitsoda formájú köntöst viseltek. és mostanában. mitsoda különbözöt viselnek. nem csak a világiak, de még az egyházi rendben lévők is. a régi képek meg mutattyák.

A mely scapulárist viselnek, csak nem mind azok. a kik a szent benedek rendit követik. és még más Congregatio is, a régenten olyan köntös volt, a melyet csak akkor vették fel., a midőn a

dologra mentenek azért hogy a más ruhát meg kiméllýék véle. valamint mostanában is a mester emberek elő ruhát kötnek elejekben. szent Benedek azt mondgya Cap. 55. scapulare profer opera.. azt is mondgya ez a szent. hogy az ő szerzetesi ne vigyázanak a színre, se a köntösöknek durvaságára., hanem az országban a melyben vannak, a leg közönségeseb posztot válaszáik magoknak.

Mind ezekből ki tettzik. közönségesen szolván., hogy a szerzetesek köntösében. semmi titkos dolgok nintsenek, de mindenikének, a maga szerzetében való bé vett szokást kell követni. hogy ha valamely szerzetes világi köntöst akarna viselni abból az ókbol. hogy az ő szerzetének köntöse regenten hasonló volt a világiakéhoz., az olyan meg érdemlené a büntetést. Conc trid sess 25.

9 dik. Rész.

A házasság Szenttségéről.

Első Articulus.

Közönségesen a házasságról:

K. Micsoda a házasság?

F A férfiu, és az asszony között törvény szerént való társaság. a melyet az Isten rendelte. az emberi nemzetnek szaporodására

K Mikoron igazán való ez a társaság?

F. Midőn a törvény szerént vagyon.

K szabadé egy szersmind egy néhány feleségének lenni a férfiuinak?

F A házasság úgy rendeltetett hogy tsak egy férfiu, és egy asszony között való társaság legyen, mind azon által az ó testámentumban szabad volt egy néhány feleséget tartani. az emberi nemzetnek szaporodásáért., eki tettzik a szent patriárkák példájokbol., de a kristus az első rendére hozá a házasságot., és meg tiltá az egynél. több feleség tartást. luk. 17. 18. ki is tettzik ebből.. hogy luther, meláncton, és bucérus, tsalárdok valának. mivel. a kristus törvénye ellen. meg engedék a Hassiai langrávznak, philipusnak., hogy más feleséget vehetne. az első feleségének még élteben.

K Egy asszonynak. leheté egy férjet tartani?

F Az irtoztato vétek volna. és esoha nem volt szabad. és úgy az egész világ fel fordulna.

K A másodszeri, harmadszeri, vagy a negyedszeri házasságot, meg engedie az anyaszent egy ház az özvegyeknek?

F. A deák anyaszent egy ház. ezt mindenkor meg engedte. követvén szent pált. a ki is közönségesen meg engedi az özvegyeknek a házasságot., nem vetvén nekik semmi határt. a görög anyaszent egy házban, régi időktől fogvást meg vagyon tiltva a negyedszeri házasság. s. Basil. epist. ad amphilochium.

2 Articulus.

A házasságnak szenttségi voltáról.

K Honnét tudgyuk mi azt. hogy a kristus szenttségnek rendelte a házasságot?

F. Azon kívül hogy szent pál nagy szenttségnek nevezi a házasságot, azt bizonyosan tudjuk a traditiból, hogy az anyaszent egy ház. mindenkor úgy tekintette a keresztények házasságát, mint az új törvénynek. igazán való szenttségét. s. Ambr. libr. 1. supr Abraham. Cap. 7. s. aug. libr. de bono matrimonio.

K Miben szenttség a keresztények házassága.?

F. Abban. hogy olyan látható jell. mely kegyelmet ad azoknak. kik ahoz járulnak, és a mely, jelenti, az anyaszent egyháznak., a kristusval való edgyeségét. eph. 5. 32.

K Micsoda az a látható jel. a házasságban.?

F A két résznek. egy másnak való hit adása, és a pap aldása, a ki is őket esze köti, a házasságnak. szent kötelével.

K Micsoda kegyelmet ad ez a szenttség.?

F. Hogy békeségben és edgyeségben élhessenek edgyüt, hogy keresztényi képpen nevelhessék. gyermekeket., egymáshoz való hűségeket meg tarthassák., egymást segíthessék. ez életben való nyomorúságokban.

K A házasság miben jelenti a kristusnak. az anyaszent egy házal való edgyeségét?

F. 1. Abban. hogy valamint a kristus el hagyta az ő Attyát. hogy meg egyesülne az anyaszent egy házal., úgy a férfi is el hagyja attyát. és anyját. hogy meg edgyesüljön feleségével. 2. valamint az anyaszent egy ház a kristusból formáltatott., úgy az aszszony is a férfiuból formáltatott. 3. A kristus feje lévén az anyaszent egyháznak. a férfi is feje az aszszonynak. 4. az anyaszent egy ház. egy test lévén a kristusval.. a férfi is egy test az aszszonnyal. 5. A kristus szereti az anyaszent egy házát. és az anyaszent egy ház tiszteli a kristust, eképen kell lenni a férfinak is feleségéhez. és az aszszonnyak férjéhez. 6. A kristus soha elnem hagyta az ő anyaszent egy házát. hasonló képpen. a férfi, és az aszszony. edgyemástól meg nem válhatnak. hanem csak a halála által valamelyikének. 7. A kristus mindenben az anyaszent egyház javát. és hasznát tekinti., az anyaszent egy ház is azon igyekezik. hogy az ő ditsőségét kereshesse. így kell bánni a férfinak is az ő feleségével. és az aszszonnyak az ő férjével 1. Cor 7. ephes. 1. 23. 1 Cor. 12. 27. Colos. 3. 18. 19.

3. Articulus.

A házasságnak. akadályairól.

K Micsoda szolgáltattya ki ezt a szenttséget?

F. A theologusok ez iránt egymással meg nem egyeznek. az anyaszent egy ház is erről nem végezet. mivel némellyek azt tartják. hogy a házasságot személyek a parochus és más bizonyosságok előtt, egymásnak tett fogadásokkal. szolgáltattya magoknak a szenttséget; némellyek pedig azt tanítják. hogy a parochus fogadást tétetvén a házasságot személyekkel, a bizonyosságok előtt. és áldást is adván reájok., ő szolgáltattya ki ezt a szenttséget. nézd meg mit mondanak ez iránt a theologusok. maldonat. Estius. sylvius.

K Micsodák vehetik fel. a házasságnak szenttségét?

F Mind azok kik ahoz való időt el érték., és a kiknek házasságot valamely akadály meg nem gátolja.

K Hány esztendő korában lehet valakinek meg házasodni?

F. A férfiaknak lehet tizen ötödik esztendő korokban, és a leányoknak tizen harmadik esztendő korokban.

K Mellyek azok az akadályok akik meg gátolják a házasságot

F Azok két félek, némelylek a házasságot semmivé valová teszik. ámbár az esküvés már meg volt is. vagyon meg olyan akadály. a melyre valo nézve. vétek nélkül meg nem lehet hazasodni., de a házasságot semmivé valová nem tészi. ha már meg volt az esküvés. az elsőket nevezik dirimens akadályoknak. a többit nem dirimens akadályoknak.

K Mellyek a dirimens akadályok.?

F. Először a meg tsalatkozás, 2. arend. 3 atisztaságról valo fogadás tétel. 4. az atyafiság, 5. a bűn, 6 a különböző vallás. 7. az erőszak tétel, 8. az egyházi rend. 9. a házasságnak kötele, 10 a szövetség, 11 a tehetetlenség. 12. a lopva valo házasság. 13 az el ragadás,

K leheté az anyaszent egy háznak olyan akadályokat rendelni melyek aházasságot semmivé valová tegyék?

F. Igen is lehet. és mindenkor is ugy tselekedett. Conc.trid. sess. 24. Can 4.

Ezeket az akadályokat, rend szerént ezen deák versekkel mondgyák ki.

Error, Conditio. votum, Cognatio Crimen.,
Cultus disparitas, vis ordo, ligamen, honestas,
si sis affinis, si forté Coire nequibus.
Raptave sit mulier nec partí reddita tutae.
si parochí et dupliciis desit praesentia testis
Haec facienda vetant. Connubia, facta retractant.

4. Articulus.

Az akadályokrol, melyek a házasságot semmire valová teszik.
és a melyeket dirimens akadályoknak nevezik.

K Mit értesz a meg tsalatkozásnak akadályán.

F. Értem azt. hogy a házasság akkor semmire valo a mikor meg tsalatkoznak a személy iránt. melyet el akar venni [akar-venni],, példának okáért. péternek az a szándéka. hogy el vegye ersokot. de ötöt meg tsallyák, és ilonának téssen ígéretet gondolván hogy a légyen ersok, az ő házassága tehát. ilonával semmire valo.

K Miért tészi semmire valová a házasságot az ilyen tsalatkozás?

F Mert az ígeretnek valóságát el fedezi, a mely nélkül nincsen igazán valo házasság.

K Hát ha péter. azt gondollya, hogy a személy a kit el akar venni, nemes, okos, és gazdag, de házassága után meg tsalatkozik mind ezekben. akkor semmire valoé az ő házassága?

F Nem, mivel tsak magában a személyben valo meg tsalatkozás. tészi semmire valová a házasságot, ki veszem a rendben valo tsalatkozást.

K Mit értesz. a rendért valo akadályon?

F Ertem azt. midön valaki valamely rab személyt veszen el nem tudva. akor aházasság semmire valo.

K Miért rendelte az anyaszent egyház, ezt az akadályt?

F Azért hogy a rabságban valo személy. az ő urának hatalma alatt lévén, nintsen szabadságában hogy másnak hatalma alá adgya magát, mind azon által. hogy ha tudva veszi el a rabságban

lévő. személyt. akkor a házasság jó. mert szabad akarattából veszen el olyat. a ki más hatalma alatt vagy.

K Mit értesz a fogadás tételért való akadályon?

F Értem a szerzeteseket. kik meg esküttek, az olyanok meg nem házasodhatnak, ha meg házasodnának, a házasságok semmire való volna

K A fogadás tétel, miért teszi semmire valóvá a házasságot?

F Az anyaszent egy ház azt így rendelte. mert. az ilyen fogadásokat lelki házasságnak tarttja., a mely a kristushoz kaptasolja holtig a szerzeteseket.

K Mit értesz az atyafiságért való akadályon?

F Azt hogy meg vagy tiltva az atyafiak között, a negyed iziglen való házasság.

K Mit értesz a szövetségért való akadályon?

F. Hogy erre meg felelhessek, azt kel meg tudni. hogy három féle szövetség vagy. 1. a házassági szövetség, 2, az olyan szövetség a melyben esik valaki, a szabad, vagy házas aszszonyal való vétekért. 3. a kereszttség kori, vagy a bérmláskori lelki szövetség, ezek a három féle szövetség, dirimens akadályok lehetnek, de külömb féle képpen.

K Miben áll. a házassági szövetség akadályja?

F. Abban. hogy a férfiú, az ő feleségének atyafiaival szövetségben esik, hasonló képen az aszszony is. az ő férjének atyafiaival. ha valamellyik a kettő közül meg hall. a másika el nem veheti meg holt házas társának, negyed iziglen való atyafiát, mivel házassága semmire való lenne.

K Miben áll. a szabad, vagy a házas aszszonyal vétekért való szövetségnek akadályja?

F Abban hogy szövetségben esnek minden atyafiaival annak a személynek. akivel vétkeztenek. és minek utánna közöskültek volna valamely személlyel, ha annak el veszik második ágon való atyafiát, a házasság semmire való.

K Miben áll a lelki szövetségnek akadályja?

F Abban. 1. hogy szövetségben esik az, aki keresztel, a gyermekel akit keresztelt, és annak atyával, és anyjával, úgy hogy a ki keresztelt meg nem házasodhatik soha se a gyermekel a kit keresztelt, se annak atyával, vagy anyjával, 2. szövetség lévén a gyermek. és a kereszt atya. és kereszt anya. között, úgy hogy soha meg nem házasodhatik. a kereszt atya. vagy anya. a kereszt fiokkal, vagy leányokkal. 3. szövetség lévén. a kereszt atya, és anya között, és a gyermeknek. atya. és anya között, úgy hogy. se a kereszt atya, se a kereszt anya. soha meg nem házasodhatik. a gyermeknek atyával. vagy anyjával, ha valamellyik. özvedgyé maradna, mert a házasság semmire való volna.

K A testi szövetség miért akadályja a házasságnak.?

F. ugyan azon ókból, amelyel az, az atyafiság.

K Hát a lelki szövetség miért?

F Mert az anyaszent egy ház. azt úgy tekint, mint atyafiságot.

K Mit értesz a bűnért való akadályon?

F Értem a gyilkosságban vagy a házasság törésben való esést. olyan formán a mint azt meg fogom magyarázni.

1. Valaki meg öli a feleségét. azért hogy azt a személyt a kivel házasság törésben áll. el vehesse. vagy is annak a személynek az urát öleti meg, hogy ha azután el veszi azt a személyt, a házasság semmire való. jól lehet ha semmi ígéretet nem tett volt is először annak a személynek, vagy ha tudtára. nem volt is az aszszonynak a gyilkosság. hasonló képen az aszszony is. a ki meg öletné az urát hogy mást vehetne ell. akivel házasság törésben élne, vagy annak feleségét. akivel. házasság törésben élt.

2. Hogy ha azért tselekeszik a gyilkosságot hogy egy másnak fogadást tettek hogy egy mást el veszik. az özvegyességkor. akkor házasság semmire való volna. ámbár házasság törésben nem éltenek volna is edgyüt annak előtte., és ha szinte semmi része nem lett volna is a más résznek a gyilkosságban.

3. Egy házasság személy, házasság törésre adgya magát, olyan ígéret alatt. hogy el veszi az ura, vagy a felesége halála után. azt a személyt. akivel házasság törésben élt. azután, ha az ura, vagy a felesége meg halna, a házasság törő személy el nem vehetné azt a személyt akivel vétkezett., mivel az ígéretért, amelyet még házasság korában tett, és az ígéretért való házasság törésért, a házasság semmire való volna.

4. Egy olyan ember a ki még házasságban. ujjontában meg házasságban. még özvegyessége előtt, a házasság törésért a melyben eset. ha azután özvegyé maradna is az első feleségitől de az ő házassága semmire való volna, a másodikával, mivel még házasság korában vette volt el. annál is inkább. hogy ha a személy akit el vett, tudta hogy nem özvegyhez ment. mert ha meg tsalatot. a házasság azután nem lenne semmire való;

K Miért rendelte az anyaszent egy ház ezt az akadályt.?

F Azért hogy meg gátolgya a házasságban lévő személyeknek az ilyen házasságokért vétkekben való eséseket. és hogy a házassági hűség jobban meg tartassék.

K Mit értesz a különböző valláson való akadályon?

F Értem azt. hogy meg vagyont tiltva a keresztényeknek, az olyan hitetlenekkel való házasság. kik nincsenek meg keresztelve, más képen azolgyan házasság semmire való volna.

K Miért rendelte az anyaszent egy ház ezt az akadályt?

F. Azért. 1. mert az olyan házasság nem lehetne szentség. 2. azért hogy meg oltalmazza ahiveket ahitnek el vesztésétől.. a hitetlenekkel való szövetségért.

K A Catholicusoknak. az eretnekekkel való házasságok. semmire valóé.,

F Ámbár meg legyen is tiltva. de nem semmire való. hogy ha más képpen nintsen valami más akadály.

K Mit értesz az erőszakért való akadályon?

F Ertem azt. hogy a házasság semmire való mikor valamelyik rész, nem szabad akaratból veszi el a másikat. és hogy arra erőszakkal kötelezzik

K Miért rendeltetett ez az akadály?

F Azért. mert 1. házassághoz tellyeséggel szükséges a szabad akarat. semmi pedig úgy nem ellenkezik a szabadsággal. mint az erőszakosság. 2. azért. hogy a hatalmasok. ez iránt, senkit ne erőltessenek.

K Mit értesz az egyházi rendért való akadályon?

F. Értem, azt, hogy aki az egyházi rendben kötelezte magát. meg nem házasságban. és hogy egy subdiáconusnak házassága. engedelem nélkül semmire való volna.

K Mit értesz a házasság köteléért való akadályon.?

F Értem azt. hogy a házások másodsor meg nem házassodhatnak. hanem ha özvedgyé maradnak. mert mind addíg kötelben lévén. magokal nem szabadok. 1 Cor. 7.

K Hát sok ideig való távul lete miat. egy férfiunak, vagy egy aszszonynak, nem leheté ötet holtak tartani, és meg házassodni?

F Nem lehet, akár mely sok ideig tarttson atávul való létel. hogy ha tsak bizonyosan nem tudgyák halálát, mivel történik némelykor, hogy husz, vagy harmintz esztendő mulva is viszá jö a gazda házához,

K Mit értesz atehetetlenységért való akadályon?

F Értem azt. a midön tellyes lehetetlen eleget tenni a házassági köteleségnek, akkor aházasság semmire való., hogy ha pediglen az a tehetetlenység a házasság után kezdödöt, a házasság jó.

K Hát ha az a dolog valamely babonaságból történt mit kell tselekedni?

F. Akor az imádsághoz kell fogni. és nem kell más féle babonaságal orvoslani. mivel a nagy vétek volna

K Mit értesz a lopva házasságer való akadályon?

F Értem azt, hogy a házasság jó lehessen., az egy háznak szine előtt. (in facie Ecclesiae). kell meg lenni, a parochus, és a bizonyságok előtt.

K Hány bizonyság kívántatik.

F. Kettő, vagy három elegendő atridentinumi Concilium szerént, sess. 24. de reformat. matri.

K Mit értesz az ell ragadtatásért való akadályon?

F Értem azt. amidön valamely személyt el ragadnak., a szüléi, vagy tutora akarattyok ellen. akit is elnem vehetik mind addig, valamég szabados helyre viszá nem teszik., másként a házasság semmire való.

K leheté tsak könnyen az anyaszent egyház díspensatiojához. vagy engedelméhez folyamodni. hogy meg lehesen házassodni. ámbár dirimens akadály a légyen is?

F Nem lehet. hogy ha tsak valami nagy ók nem viszi arra, nézd meg mit mond eziránt atridentinumi Concilium. *A mi a házasságokat illeti, vagy nem kell semmi engedelmet adni. a dirimens akadályok iránt, vagy ha adnak is. de ritkán legyen az. és igen nagy okért, és az engedelem ingyen ajándékon legyen. A mi amásodik izen való atyafiságot illeti., arra nem kell soha engedelmet adni., hanem tsak a nagy fejdelmeknek, és a közönségesen való jóért. sess. 24. de reformati. matri. Cap. 25.*

5 Articulus.

Az olyan akadályoknak magyarázattya., a mellyek nem teszik semmivé. hanem tilalmassá aházasságot.

K Mellyek azok az akadályok, amelyek nem teszik semmire valová aházasságot hanem tilalmassá.?

F 1. Az anyaszent egy ház tilalma, 2. a mátkás személynek, másal való mátkásodása, 3. a tisztaság meg tartásának., vagy valamely szerzetben való menetelnek fogadása.

K Mit értesz az anyaszent egy ház tilalmának akadályán?

F Értem azt, hogy véték az anyaszent egy ház tilalma ellen meg házasodni némely időkben, némely helyeken. némely személyekkel. és bizonyos rend tartás ellen.

K mitsoda időkben tiltta az anyaszent egy ház a házaságot.?

F Advent első vasárnaptól fogva. viz kereszt másod napjáig. és hamvas szerdától fogva, husvét után való első vasárnapig. Conc. trid. sess. 24. Cap. 10. de reform matri.

K Mitsoda ez iránt az anyaszent egy ház akarattya?

F Ezzel azt akarja hogy a hivek nagyobb szorgalmatossággal foglalkozkodjanak, az Isteni szolgálatban, a böjti napokban. az anyaszent egyház ez iránt a szent péter, és szent pál akarattya követi. akik arra intik még aházásokat is. hogy azokat a szent napokat a meg tükröztetésben töltsék, de mind azon által, egyenlő akaratból. legyen. az. 1 Cor. 7. 5. 1 petr. 3. 7.

K Mit kell tselekedni az olyanoknak, kik valamely nagy okért szabadságot nyernek. hogy meg házasodhassanak azokon a napokon a melyeken a házaság meg vagyon tiltva?

F Az olyanoknak. minden pompa. és vendégség nélkül kell végben vinni lakodalmokat., és mint egy tsak titkon.

K Mitsoda helyeken tiltta az anyaszent egy ház a házaságot?

F Az anyaszent egy ház. tiltta mindenütt másutt a házaságot. hanem a templomban. hogy ha arra engedelem nintsen. az a templom is. a parochia temploma legyen,

K Mitsoda személyekkel tiltta az anya szent egy ház a házaságot?

F. A hitetleneken kívül. akikkel a házaság semmire való. tiltta a házaságot az eretnekeket. szabadság nélkül, és az excommunicatusokat. mivel az anya szent egy ház. az olyanoknak osztogatya a szenttségeket. kik az ő kebelében vannak,

K Mire kell vigyázni az anyaszent egy ház parancsolattya szerént a házaság előtt?

F 1. Arra. hogy három vasárnapon vagy innepen ki hirdessék, a templomban. a házasulando személyeknek házaságokat. 2. Jól meg vizsgálják a két résznek állapotját. hogy ha a házaságra elegendő szabadságok vagyoné.

K. Miért rendelte az anyaszent egy ház ezt a ki hirdetést?

F 1. Azért hogy meg lehessen tudni. ha nintsené valamely akadály a házaságnak. 2. azért. hogy a hivek imádkozanak a házasulo személyekért,

K Miben áll, az el jedzésnek akadályja?

F. Aban. hogy nem lehet el venni egy személyt. a ki jegyben vagyon másal. mind addíg, még a mátkaság tart.

K A házaságot miért akadályozza a jegyben való létel?

F Azért. mert akí ígéretet tett valakinek, azt meg is kell tartani. és azt meg nem szegheti véték nélkül.

K Mikor lehet a mátkásoknak meg válni egy másstól, ugy hogy szabad lehessen mással meg házasodni?

F. Mikor halála történik valamelyik résznek. a kettő közül, mikor mindenik rész. reá áll. a meg válásra.

K Mitsoda fogadások azok a melyek. nem teszik semmire valová. a házasságot. hanem tilalmasá?

F A tisztaságnak. vagy valamely szerzetben való menetelnek fogadása

K Miért teszik ezek a fogadások tilalmasá a házasságot?

F. Mert nagy véték. az Istennek tett fogadás ellen tselekedni:

K Mit kell az olyanoknak tselekedni., a ki minek utána fogadást tett volna meg házassodot?

F Hogy ha az olyan házassága előtt fogadása alól fel szabadított, az olyan meg házassodhatik., de ha fogadását meg szegte. nagy véték tselekedet, és mentől hamaréb engedelmet kel kérni. és penitentiát kel tartani.

6. *Articulus.*

Hogy miképpen kell készülni a házassághoz, és kel el
tölteni a lakadalmi napot

K Mitsoda végre kell meg házassodni?

F. Hogy az Isten felelmével békeségben élhessen a személyel akit el veszen, hogy gyermeke lévén, azt keresztényi modra nevellye, hogy a testi kívánságot meg zabolázhassa.

K Miképpen kell tselekedni. hogy békeségben lehesen elni aházasságban?

F 1. Azon kell igyekezni, hogy Istenfélő személyel lehesen az edgyesülés. 2. arra kel vigyázni. a menyiben lehet. hogy egyenlőség legyen mind az esztendő korbán. mind a jóságban. mind a rendben, mind a természetben. mind a hajlandóságban.

K Hogy kell készülni a házassághoz.?

F A könyörgésekel. jó tselekedetekkel., a szentségekhez való járulásal. Conc trid. sess. 24. Cap. 1. de reforma. matri.

K Mit lehet mondani az olyanokrol. a kik házasságokkor; tsak a hejában valóságban foglalatoskodnak, a nagy költségekben, vigasságban. és akik noha a gyonást el ne mulassák is, de tsak szokásbol tselekeszik., vagy hogy a pap arra kötelezdi., de akiknek olyan állapotban vagyon elméjek. hogy az Isten felől nem is gondolkodnak,?

F. Az olyanok nem keresztényi modra házassodnak meg, elis távoztattyák. házasságoktól az Isten áldását. és a lakadalmok után nagy keserüségeket fognak meg kostolni. s. Chrys. hom. 4. 8. et 56. supr. genes.

K Mit kell. tselekedni. az esküveskor, és a lakadalomkor?

F Nagy buzgoságal kell kérni az Isten áldását. a házasságokra, akik jelen vannak. azoknak is kel kérni az Isten kegyelmét. az ujházassokra.

K Miképpen kell tölteni a lakadalomnak napját?

F. Az olyan szent nap, a melyet meg nem kell szeplösíteni az olyan rendetlen vigasságokkal, a melyek ellenkeznének a kereszténységgel.

K Nem szabadé az új házassoknak alakadalmokon vigadni. el híván atyafiokat, és jó akarojokat,?

F A mind szabad, mind illendő, a szent írásban látjuk hogy akristus el ment alakadalomban., hanem csak a részszéget. tántzot, illetlen beszédekkel kell ki rekeszteni a keresztényi lakadalmokból. tób. 9. 10.

K Lehető még más is jóválni az újj házásoknak.?

F Jóbb tanácsot nem lehet nekik adni. mint a melyet Raphael angyal. adott tóbiásnak. hogy a három első éttzakát. a meg türköztetésben töltse ell, az anyaszent egy ház is azt jóvallya hogy az újj házások. leg aláb az első napon meg türköztessék magokat, de egyenlő akaratból. tob. 8. 5. hebr. 13:4.

7. *Articulus.*

A házásoknak egy máshoz való kötelesegekről.

K Miképpen kell a keresztényeknek magokat viselni a házásban?

F Nagy okosággal., tisztességgel. tisztasággal. és nem oktalan állat modgyára, valamint ahitetlenek akik az Istent nem üsmérik. és akik el hadgyák merülni magokat, minden rossz kívánságokban. tob. 9. 12. thes. 4. 3. 1 petr. 3. 1.

K A házásoknak egy máshoz való kötelesegek mitsoda?

F Azt meg lehet látni. a szent pál leveleiből. 1. Cor. 7. ephes. 5. 23. szent péter. első leveléből. Cap. 3. tobiásnak az egész könyvéből, de ezeken kívül. is azt mondhatni. hogy az ő kötelesegek a, hogy egymást szeressék., segítsék, egy másnak szenvedgyenek. békeségben éllyenek.

K Melyek rend szerént. azok a fogyatkozások. a melyek fel háborittyák a békeséget aházásban és a melyeket el kell kerülni a házásoknak.?

F. A mód nélkül való nagy szeretet, a mely is annyira megyen. hogy a rossz kívánságokban, és a vétékben, egy másnak hizelkednek, azután. az egy más ellen való gyanakodás., hüségtelenség, veszekedés, az egy másnak való nem szenvedés.

K Miképpen kell a férfiaknak magokat viselni a feleségekhez?

F Szeretni kell őket, kegyeséggel kell vélek bánni, jó példát kell nekik adni, kedv kereséssel kell hozzájuk lenni., a dolgokat előttök el ne titkollyák, annyiban, a mennyiben az okosság azt meg engedi., elne szenvedgyék azt. hogy a feleségek uralkodgyék rajtuk, hanem mindenkor meg tarttsák a főséget.

K Miképpen kell az aszszonyoknak magokat viselni a férjekhez.?

F. Tisztellyék, és betsülllyék őket. nékik engedelmeskedgyenek, ha szinte haragos természetűek volnának is. igyekezzenek a jó erkölcsre vezetni urokat, jó példájokkal nyerjék meg őket az Istennek, békeséges türök legyenek, az urok jóságát meg kimélllyék.

K Miképpen kell az aszszonyoknak magokat ruházniok és ékesíteniek?

F Tisztességesen kell lenni. kinek kinek a maga rendi szerént. magokat ne festtsék, a tzifraságokban ne bujálkodgyanak. mivel szent péter. tilttya az keresztény aszszonyoknak. a tzifra ruhát. és a köves öltözeteket 1. petr. 3. 2.

K Hát ha a férjék. tellyeséggel. azt akarják hogy tzifrán járjanak. kellé abban engedelmeskedni nékik?

F Igen is kell engedelmeskedni a férjeknek, de olyan formán. hogy az ő tzifraságok ne ellenkezék. a szemérmességgel. se a magok rendékel., és hogy Esthert, azt a szent király né

kövessék, az az, hogy kedvek ellen visellyék a tzifraságot, és hogy ha az urok meg engedi, akkor közönségeseb ruhában járjanak valamint keresztény aszszonyokhoz illik.

K Miképpen kell viselni magokat a házasoknak. midön valamely bajban vagy nyomoruságban esnek?

F. Még előre kell azokat magokra várai., mivel azok. meg válhatatlanok a házassági rendtől. de békeséges türesem kell azokat el venni, és az Istennek áldozni bünöknek botsánattyára. egy mást pedig segittsék. és vigasztallyák. a szenvedésben. 1 Cor. 7. 28.

8 Articulus.

A házasoknak gyermekekhez valo hivatallyokrol.

K Mivel tartoznak az atyák. és anyák gyermekeknek. mihent születnek.?

F 1. Azzal tartoznak. hogy halogatás nélkül meg kereszteltessék. 2. jó életü kereszt atyákat, és anyákat válaszanak, 3 magokkal ne hálassák. egy ágyban. esztendös. és egy napi koráig: 4. nagy vigyázással legyenek reájok

K Mitsoda főképpen az anyak kötelessége a midön terhesek?

F 1. Hogy ugy vigyázanak magokra. és ugy meg kiméllyék magokat, hogy semmi olyan veszedelemnek okai ne legyenek a melyért. idő előtt kellene el szülni gyermekeket, 2. penitentzia tarto lélekben szenvedgyék. mind azokat a nyavalyákat és fájdalokat, a melyeket szenvednek terhes voltokban. és szülésekben.

K Mit kell tselekedni az anyáknak. a gyermek ágyok után?

F Magoknak kell szoptatni gyermekeket. hogy ha lehet. valamint azok a szent aszszonyok tselekedtek a kirköl szól az irás. a szent atyák is mindenkor jóvallották ezt a keresztény aszszonyoknak., de ha tellyeségel magok nem szoptathattyák. jó erkölcsü, és jó természetü dajkáknak adgyák., és mihent a meg lehet. magokat bé avattassák: 2 makab 7. 27. S. basil.. hom 21. s. Chrys. hom. supr. ps. 50.

K Mitsoda szándékal kell az aszszonyoknak a templomba menni hogy magokat bé avattassák?

F. 1. Hogy az Istennek hozzájok., és gyermekekhez valo kegyelmiért. hálátot adgyanak, 2. hogy az Istennek ajánlyák gyermekeket. kérvén hogy vegye gondviselése alá őket. 3. hogy bünöknek botsánattyát kérjék, 4. hogy gyermekek jól neveltetésére kegyelmet nyerhessenek.

K Mire kell vigyázni az Atyáknak, és anyáknak hogy keresztényi képpen nevelhessék. gyermekeket, gyermekségektől fogvást, mind addig az ideig. amidön már egy kevesse nagyobbak.?

F 1. Idején kell őket a vallási dolgokhoz szoktatni. azokat szeretetni is kell vélek, 2. semmi rosra valo hajlandóságokat el nem kell szenvedniek., 3. semmit nem kell elöttek mondani, vagy tselekedni olyat, a mi el fordithatná őket ajó erkölcstől. 4. nem kell meg engedni hogy leány gyermekel. vagy ros erkölcü férü gyermekel társalkodgyanak. 5. meg kell büntetni ha szó fogadatlanok, de harag nélkül. 6. olyan mestert kell mellettek tartani. aki jó erkölcü legyen., a ki avallást szeresse, kövesse. a midön pedig azt az időt el érték, egyedül kell őket hálalni.

K Mivel tartoznak az atyák, és anyák. az ö fiokhoz a kik már agyermekségből ki költenek?

F kegyeségel kell vélek bánni. és meg ne szomorittsák, és ha valami kedvetlenséget kell is hozzájok mutatni. azt szeretettel tselekedgyék, idején gondolkodgyanak felölök. hogy miképpen helyeztessék ell őket az ö rendek szerént., ne erőltessék hajlandóságokat valamely

rendnek választására, igyekezzenek azon, hogy gyermekek az egyességben élyenek. egy másal. annak okáért. egyenlő szeretetet mutassanak hozzájuk.

K Mivel tartoznak az anyák a leányokhoz. akik már agyermekségből ki költenek.?

F Az ö elméjeket nem kell nevelni ahejában valóságban. hogy tsak a tantzot, és a tzifraságot szeressék. nagyon kell reájok vigyázni. idején kell őket szoktatni a dolog szeretésre, hogy had tanulhassák meg idején. ajó gazda aszszonyoknak hivatallyát. szeretessék vélek az imádságot, ajó könyvek olvasását. és a szegényekel valo jó tételt. kegyeségel kel vélek bánni, okoságal inteni, nem kell hajlandóságokat erőltetni. vagy a házaságra, vagy az apátzaságra

9 Articulus.

A tselédes Gazdáknak. és Gazda aszszonyoknak tselédgyekhez
valo hivatallyokrol.

K Miképen kell a gazdáknak, és gazda aszszonyoknak magokat viselni atselédgyekhez?

F Ugy kell magokat tekinteni, hogy attyok., annyok., és gondviselőjök lévén tselédgyeknek, őket szeretni kell, mind lelki. s' mind testi szükségéről kell gondolkodniok. ezt aköteleséget pedig olly nagynak kell tartaniok. hogy azokrol az Isten még számot kér töllök. 1. tim. 5. 8. s. aug. serm. 51. de sanctis.

K Miképpen kell vigyázniok azö lelki szükségekre?

F. 1. Azon igyekezzenek. hogy engedelmesek legyenek az Istennek. és az anyaszent egy háznak. 2. oktassák őket a vallásnak leg főveb részeire, és rendeknek hivatalyira, 3 hogy az Isteni szolgálatra a templomba el mennyenek, 4. azt nem kell el szenvedni hogy részegesek., esküvök, játékosok, vagy henyélők legyenek. 5. nékik jó példát adgyanak, 6. el kell botsátani az olyanokat. kik magokat meg nem akarják jobbitani, ne hogy a többit el ronttsák, 7. mutassák kegyeségel magokat az olyanokhoz kik keresztényi modra élnek, és hivatallyokot végben viszik., igen nagy társalkodásban ne legyenek vélek. mert a kevélyeké tenné.

K Miképpen kell vigyázniok testi szükségekre.?

F Fizetéseket szorgalmatoságal meg fizesék, és meg adgyák a miben szegődtek, a miben lehet segittsék őket, és házok népét. tisztességesen helyheztessek el mindenikét a maga rendi szerént, és jutalmaztassák meg szolgálattyokot.

10 Rész

Az Imadságról. közönségesen.

Első Articulus.

Hogy mitsoda az imádság. és a, hány féle.

K Mitsoda az imádság?

F A léleknek az Istenhez valo fel emelkedése.

K Miképpen emellyük fel lelkünket az Istenhez?

F A mikor ötet dicsérjük, és imádgjuk, jó téteményiért hálágot adunk, kegyelmet kérjük, vagy a mikor néki ajánlyuk magunkot. jovainkot, tselédinket, szenvedésinket, ez így lévén, ött féle imádság vagyon., imádás, ditséret, háláadás, kérés, és ajánlás.

K Hány féle képen lehet végben vinni az edgyikét ezen ött imádságnak.?

F Azt végben lehet vinni belső vagy külső képpen, közönségesen. vagy különösön, az, a belső képpen való imádság, a mely a szívnek belső részéből származik. és a mely külső képpen ki nem tettik, ezt az imádságot elmében való imádságnak nevezik, (oratio mentalis,) a külső képpen való imádság az, amely külső képpen ki tettik, a szózat által. ezt az imádságot nevezik szóval való imádságnak (oratio vocalis). de azt meg kell tudni, hogy a szóval való imádságnak, belső képpen valonak is kell lenni, hogy jó legyen. nem tsak külső képpen valonak., úgy hogy a szív meg edgyezék a szájal. mert más képpen semmire való volna, I reg. 1. 13. a közönségesen való imádság a, midön a hivek edgyüt imádkoznak a templomban., a különösön való pedig a, mikor valaki magánosan imádkozik.

K Mellyik imádság kedveseb Isten előtt. aközönségesen valóé. vagy a magánosan való.?

F Mindenik kedves Isten előtt. tsak buzgo legyen. mindenikel tartozunk., de aközönségesen való imádság hathatosab magában, mint a különösön való., mert az anyaszent egy ház. edgyüt imádkozván, a hathatosab Isten előtt, mint sem a különös embernek imádsága. mert akkor a mint tertullianus mondgya, mint egy, szent erőszakot vésznek az Istenen. a mely erőszak. ő előtte kedves, apolog. Cap. 39.

2. Mert akkor a gyengék. és a buzgoság nélkül valok, részesülnek a buzgoknak imádságokban.
3. A kristus azt mondgya hogy a midön ketten vagy hárman öszve gyűlnek az ő nevében. ő közöttök lészen., annál is inkább közötté lészen az anyaszent egy háznak., midön edgyüt imádkozik.

K Mellyik az imádságok közöt legg tekélteseb imádság.?

F Az amelyre maga akristus tanitot, a melyet mi Atyánknak nevezik, mivel ez az imádság magában foglallya rövideden mind azt. amit lehet kívánni, és kérni Istentől.

K A közönségesen való imádságok közöt. melyik a leg tekéltesebb?

F A. szent mise áldozattya. mert. 1. ez a szent áldozat, magában foglallya az imádat, ditséretet. háláadást, kérést, ajánlást. 2. mert akristust., akitől minden kegyelem származik, abban az egész anyaszent egyház ajánlya.

2 Articulus

Az Imádságnak szükséges voltárol.

K. Honnan tudgyuk az imádságnak szükséges voltát?

F. A kristus parantsolatlyából, példájából. és a mi magunk szükségéinkből.

K Mít parantsol ez iránt akristus?

F Azt parantsollya hogy szüntelen imádkozunk.

K Hogy lehet szüntelen imádkozni?

F. Az imádság aszívnek kívánsága, hogy ha az a kívánság az Istenhez emel minket, és ha mindenkor, az imádság úgy szüntelen való., és betü szerént bé tölttyük a parantsolatot mondgya szent agoston. supr. ps. 37. n. 14.

Magyarázat.

A nem lehet hogy mindenkor térden allyon valaki, sem ahogy mindenkor ditsérje és kérje szájjal az Istent. sem hogy mindenkor belső képpen az Isteni szeretetnek tselekedetit tegye. de mindenkor lehet az Istent szeretni. és kívánni az ő véle való meg edgyesülést, hogy ha ezt

igazán kívánnuk., minden tselekedetünkben az Istent fogjuk tekénten, és azok helyesek is lesznek, mert ha az Isteni szeretet uralkodik szívünkben., ő érette munkálodunk, ha Istenről akár nem gondolkodunk is. ez így lévén., a mindenkorí imádság, az Istennel való meg edgyesülésnek mindenkorí kívánása., és az Istent szüntelen való szeretés., ez olyan három féle dolog., amely tsak edgyet tézen, tehát, ezt a parantsolatot. hogy szüntelen imádkozunk, akkor végben viszük mikor az Istent szerettyük. a mi imádságunk is akkor meg szünik, amidön az Istenhez való szeretetünk meg szünik. s. aug. epist 121. ad probam.

K Miért mondod azt, hogy a kristus példájából meg láttyuk az imádságnak szükséges voltát?

F Mert a kristus, mind példa adásával, mind beszédével. arra akart minket tanítani., leg nagyob részt életének. az imádságban foglalta., egész éttzakakat abban töltötte, és midön valamely nagy dologhoz fogot., az imádságal készült ahoz, luk 6. 12. 9. 29.

K Miért mondod azt. hogy a magunk szükségéből meg láthattuk. az imádságnak, szükséges voltát?

F. Mert mi magunktól. semmi jót és hasznost nem tehetünk az üdveségre., tsak leg kiseb jó gondolatunk sem lehet., minden az Istentől jó akristus által., és tsak az imádság által veszük a kristus kegyelmét. joan. 6. 66: 15. 5. 2 Cor. 3. 5.

K Nem veszüké az Isten kegyelmét a szenttségben is?

F. Igen is. de a szenttségek ki szolgáltatása., mindenkor imádságal vagyon., és tsak a mi magunk. vagy az anyaszent égy háznak imádságiért. veszük az Isten kegyelmét. a szenttségekben való részesülésre, és így, mindenkor tsak az imádságért veszük a kegyelmet.

Magyarázat.

A bizonyos, hogy az Isten tsak a könyörgésre adgya kegyelmét, minden kegyelemnek pedig kut feje a kristus, és hogy tisztán a maga irgalmasága vitte az Istent arra., minden kérés nélkül. hogy a kristust a földre küldgye, avétek után. de azt is akarta, hogy az emberek sokáig suhajtozanak az ő el jövele után., hogy meg érezzék, reája való szükségeket. és hogy minek előtte ötöt el küldgye. addig sok ideig kérjék ötöt, A kristus el jövén, az ő imádságának, és vérenek érdeme által álltá fel anyaszent egy házát. és már most, hasznos, és üdveséges kegyelmét. tsak az nem adgya kegyelmét az üdveségre, ha nem tsak az anyaszent egy ház. kérésére, vagy azoknak kérésekre. kik annak tagjai. és mindenkor, a kristus vérenek érdeme. teszi erdemesé imádságinkot.

K Hát az Istennek sok velünk való jó téteménye, nem kötelezde minket az imádságra?

F Igen is kötelez, és mindenkorí háláadásal tartozunk néki.

K Mellyek azok a jó tétemények, amellyekért háláadásal tartozunk az Istennek?

F Azok a jó tétemények, vagy közönségesek, vagy különösök, vagy személy szerént valok.

A közönségesek azok, mellyek. az egész emberi nemzetet illetik, ugy mint a teremtés, a kristus halála. &c.

A különösök. azok. mellyek sokakat illetik, de nem mindnyájan az embereket, ilyen a meg igazulásnak jó téteménye, a szenttségekben. és az Isten igéjében való részesülés.

A személy szerént valok azok., a mely jó téteményeket vett kiki Istentől, és veszen minden nap. tudni illik. hogy kereszténységben neveltettünk, hogy az igazságot meg üsmértük, a vétket el hagytuk. az ideig tarto nyomoruságokat meg próbáltuk, arosz kívánságnak végben viteliben akadályt találtunk,

Egy szóval semmink nintsen. a mit Istentől nem vettük volna. hasonló képpen úgy mind azt is ami üdvességünkre hasznos, hálátot kel hát adni néki mindenért, ötet imádni és ditsérni kell, néki ajánlani személyünket, és mindenünket, kérjük kegyelmét. hogy jora fordithassuk ajándékit, és minden időben áldhassuk ötet.

K kiknek kell imádkozni?

F Mind azoknak. kik az okoságnak idejét el érték, mindennek kell munkálodni az üdvességre. apedig meg nem lehet az imádság nélkül.

3. Articulus

Hogy kinek kell könyörögni, és kiért.

K. Kinek kell könyörögni?

F Egyedül az Istennek, mint akitől származik minden jó. és kegyelem, és a kristusnak., mint egyedül való közben járónknak, lehet kérni a Boldogságos szüzet, az szent angyalokat, és a szenteket, hogy a kristus Jésusnak esedezenek érettünk. Conc. trid. sess. 25. de invocat sanctr.

K Tsak magunkért, kellé könyörögni?

F A felebaráti szeretet azt hozza magával, hogy másért is imádkozunk. *Imádkozatok egymásért., hogy üdvezüllyetek, mert igen hasznos az igaznak buzgoságos könyörgése, mondgya szent jakab. 5. 16.*

K Kiért kell imádkozni?

F. Minden emberekért, a pásztorokért, királyokért, fejdelmekért, birákért, atyánk fiaiért, jó akaróinkért, ellenséginkért. tselédinkért., az eretnekekért. hitetlenekért. 1 tim. 2. 1. colos.. 4. 3.

K Hasznos dologé a mások imádságiban ajánlani magunkot?

F Az olyan szent dolog., a melyet követték az ó testámentum béliek, az apostolok, és arégi hivek. 1.reg.7.8. judith. 8. 29. 31. 2. thess. 3. 1. 2. hebr. 13. 18.

K Mit kell kérni másoknak.?

F. Mind azokat valamit magunknak kell kérni, az örök életet. a lelki és testi jokat. a melyek arra vezethetnek.

K leheté a halottakért imádkozni?

F A szent irás azt mondgya. hogy igen jó és hasznos a halottakért imádkozni. az anyaszent egy ház ezt mindenkor követte. 2. makab. 12. 46.

K Mitsoda halottakért kell imádkozni.?

F Azokért kik purgátorumban lehetnek. mivel akik. meny országban vannak., azokért nem kell imádkozni, és az imádság, haszontalan való akárhozattaknak,.

4. Articulus.

Hogy mitsoda készületben kell lenni annak aki imádkozik.

K Mitsoda készületben kell lenni, hogy az imádság hasznos légyen?

F. Hogy erre meg felelhessek. azt meg kell tudni, hogy az emberek négy féle állapotban lehetnek, mikor imádkoznak,

Először, a midőn valaki a kegyelemben vagyon, másodsor midőn valaki halálos vétékben lévén. de azt el akarja hadni. harmadsor, midőn valamely eretnek valóságal kívánnya keresni és meg üsmérni az igazságot, negyedsor, midőn valaki szeretvén a véték, azt el nem akarja hagyni. hanem azt gyakorollya. és aki minden nap véték gyűjt a vétékhez

Ez így lévén. azt mondom. hogy azok kik az első három állapotban vannak. hasznal imádkoznak, de az utolsonak imádsága. haszontalan. és nem hogy az Isten haragját engesztelné., de sött még fel gerjeszti.

K Miért gerjeszti fel az Isten haragját az ollyannak imádsága., a ki nem akar penitentiát tartani.?

F. Mert az ollyannak imádsága két színü, mivel tsufság kegyelmét kérni az Istennek ollyankor, a midőn el nem akarják hagyni avéték. a melyel ötet ingerlik, mind azon által. arra kell vigyázni., hogy a meg történhetik, meg is történt. hogy egy ollyan bünös. aki avéték szereti, az Istent azon kéri, hogy ne szeresse többé azt a véték; az ollyan pediglen aki még el nem akarja hadgyni vétékét, az Istent azon kéri hogy azt el hadgyhassa, és végig abban ne maradgynon., a midőn tehát valamely bünös illyen szándékban imádkozik. az ő imádsága hasznos: noha, az illyen belső indulat és akarat; héjános, és gyenge legyen is. de a kegyelemtől jö, a mely, lassanként a meg térésre vezet abünöst, nem kell azért tehát., hogy az Istent, az imádságal valo meg bántásnak félelme, benne el nyomja a kegyelemnek ezt a kis sengéjét., melynek kezdete ámbár igen kitsiny legyen is., de végtire a meg térésre vezetheti őket. Ez így lévén, a bünös, aki alázatosságal, és bünéhez valamely gyűlölségal imádkozik, annak imádsága hasznos., ha szinte imádsága. egyébre nem használna is., hanem hogy észire adgya neki nyomoruságal állapottyát, de az ollyan bünös a ki alázatoság, és töredelmeség nélkül, vagy valamely kis jó. szándék nélkül, az Isten eleiben mér menni, ki nem veszi észre, hogy az illyen bünös még imádságával is ingerli az Istent., hát mennyi sok számtalan bünösök tselekesznek ekképpen minden nap, akik tsak szokásbol imádkoznak Istennek. de a szivek másut vagyon.

5. Articulus.

Hogy mit kell kerni Istentől.

K Mitsoda dolgokat kell kérni Istentől?

F Mind azt ami helyyes, és igazságos.

K. Egy formában kellé kérni mind azt. amit az Istentől kérünk?

F. ollyan állapotok lehetnek, a mellyeket tellyeségal kell kérni, ollyanok is vannak. a mellyeket bizonyos ók alat kel kérni.

K Mellyek azok, a mellyeket tellyeségal kell kérni.?

F. Az örök életet. és mind azt, a mí arra viszen. úgy mint a bünnek botsánattyát, a jó erkölcsöket, az Isten, és az anyaszent egy ház. parantsolatinak meg üsmérésére, és végben vitelére valo kegyelmet. és a mi rendünk köteleségének meg üsmérését.

K Mellyek azok. a dolgok a miket bizonyos ók alat kell kérni.?

F Mind azokat, amelyek az Isten országában vezethetnek. de amellyek nem szükségesek az üdveségre. tellyeségal:

K Mitsoda ók alat kell kérni az Istentől azokat a dolgokat?

F Olyan formán kell azokat kérni, és kívánni, hogy az Isten úgy adgya azokat meg, ha láttya. hogy üdvességünkre szolgáljak

K Miért kell. sok állapotokat ilyen formán kérni Istentől?

F Mert a mi nem szolgál üdvességünkre, anékünk ártalmas, azt pedig igazsággal. senem kérhetjük, senem kívánhattuk a mi ártalmas.

K Mellyek azok. amik minket. mind az Istenhez vezethetnek, mind tölle el is távoztathatnak.?

F. Mind egészen a világi dolgok., mind a, valamit testí jonak, és haszonnak neveznek, úgy mint, valamely hivatalban lenni inkább, mint sem másban. bizonyos személyel inkább lenni egy szövetségben, hogy sem másal. tudni, vagy nem tudni bizonyos dolgokat, egy szoval. a mi edgyet jóvá tehet, az el vesztheti a másikat, az ilyen állapotokat tehát, tsak annyiban kell kérni. amennyiben az Isten láttya. hogy az üdvességre szükségesek.

6 Articulus.

Az Imádságnak formájáról.

K A midön kérésünk helyyes. mi formában kell kérni hogy meg halgatathassunk?

F 1. A kristus nevében kell kérni, 2. lélekben és igazságban. 3. alázatosággal. és töredelmeséggel. 4. figyelmetességgel. 5. bizodalomal. 6. gyakorlatosággal.

A kristus nevében.

K Miképpen kell kérni akristus nevében?

F Az ő érdemei által. az ő véle valo meg egyesülést, és amí szükséges az üdvességhez. mert ha valami mast kérünk az Istentől. ha az ő nevét emlegetnök is, denem kérnénk az ő nevében, mondgya szent agoston tract. 102. sup. s. joan.

K Miért kell a kristus nevében kérni?

F. Mert nintsen más név. a melyben lehessen üdvezülni, nintsen is más közben járonk. tsak a kristus, és tsak ő általa mehetünk az Istenhez. act. 4. 12. 1 tim. 2. 5.

K Midön az anyaszent egy ház. a szenteknek esedezik, a kristus nevében imádkoziké akkor?

F. Igen is. mert az által nem akar egyebet, hanem hogy a szentek velünk edgyüt meg nyerjék a kristus által azt, amit kérünk, mivel a szentek, úgy valamint mi, tsak a kristus által mehetnek az Istenhez. Conc. trid. sess. 25. de invocat sanctr.

K Mikor az Istent ditsérik. imádgják, néki hálákot adnak., néki holmit ajánlanak, a kristus nevében kellé mind azt tselekedni?

F Igen is. mert mind ezek olyan valóságos könyörgések, a melyek által. a lélek az Istenhez emelkedik, de mi tsak a křistus által emelhetjük magunkot az Istenhez. tsak egyedül. ő általa is mehetünk hozzája.

Lélekben, és igazságban.

K Hogy kell lélekben és igazságban kérni?

F Egész szivből kell imádkozni, és ohajtani valósággal hogy meg halgattassunk.

K. Miért kell lélekben, és igazságban imadkozni?

F. Mert az Isten lélek, és igazság. és azt akarja hogy a kik ötet imádják, lélekben, és igazságban imádják. a kik másképpen tselekesznek. a sidokot. és a hipocritákat követik. joan. 4. 23. matth. 6. 5.

Alázatosság. és töredelmeség.

K Hogy kell, alázatoság. és töredelmeségel kérni?

F Ugy hogy fohászkozó töredelmes szível kell kérni, meg tekintvén nyomoruságinkot., szükséginket., gyengeséginket, és meg alázván magunkot, vétkeinknek súlyos terhe alatt.

figyelmetesség.

K Hogy kell figyelmetességgel imádkozni?

F. Ugy hogy arra figyelmeznél hogy mit kérünk, és kinek beszélünk.

K A figyelmetesség nélkül való imádság haszontalané?

F Hogy ha szán szándékal nem figyelmeznél. az imádságra. akkor haszontalan való. de ha nem szán szándékal vagy, az Isten az mi gyengeséginket meg tekéti. és imádságinkot meg halgattya.

K Miképpen kell tselekedni, hogy figyelmetes lehessen valaki az imádságban.

F Még az imádság előtt. kell ahoz készíteni lelkét, hogy ne láttassék. kísérteni az Istent. eccli. 18. 32.

K Miért kísértené azzal az Istent, ha az imádsághoz nem járul készülettel?

F Mert az Istent kísértik akkor. a mikor azt el nem kerülnek hogy ötet meg ne bántssák, az Isten ellen vétkeznek pedig akkor, mikor szán szándékal nem figyelmeznél az imádságra, az imádság pedig nem lehet figyelmetes. hogy ha ahoz nem készülnek.

K Az olyan keresztények. a kiknek elméjük tele vagy világi dolgokkal. nem imádkozhatnak tehát úgy amint kell.?

F Igen is nem., valamég nem kezdik érezni nyomoruságokat, a világot el nem akarják hadgyni. és az Istenhez nem kaptasolják magukat, ezen szándék nélkül. az imádság semmire való. és gyakorta vétke.

Bizodalommal.

K Hogy kell bizodalommal imádkozni?

F. Ugy hogy az imádság hittel legyen, erős bizodalommal, hogy az Isten minket meg halgathat., nekünk irgalmasággal lehet. és erős reménséggel., hogy azt akarja is.

K Mitsoda ók viszen minket arra, hogy az Istent bizodalommal kérjük?

F Ezek az okok. 1. hogy az Isten meg adhattya kérésünket. minket meg gyógyithat., akár mely nagy légyen. a mi lelki, vagy testi nyavalyánk. 2. hogy csak egyedül az Isten tehet a mi szükségünkön., ő is gyógyithatya meg gyengeségeinket. és ezt a kegyelmet csak azzal tselekeszi, a ki ötet kéri. 3. hogy akár mely nagyok legyenek vétkeink, de azokért kétségben nem kell esnünk. mert az Isten hatalma azoknál. még nagyobb. 4. hogy azt meg ígérte, hogy kérésünket meg adgya. ha úgy kérjük a mint kell, 5. hogy a mi üdvözítőnk, minket segít. nekünk közben járjon, és szószóllónk. 6. hogy sok számu hozánk hasonló bünösök. meg halgatattak, és irgalmaságot nyertenek. 7. hogy a szent lélek könyörög mi bennünk, és hogy annak a szenttséges léleknek könyörgése. mindenkor meg halgattatik. rom. 8. 26. 27.

Gyakorlatosság.

K Mitsoda a gyakorlatosság való imádság?

F A hogy mindenkor kell imádkozni. soha felben nem kell hadgyni.

K Miért kell mindenkor imádkoznunk?

F 1. Azért, mert a kristus parancsolja. 2. mert a minden napi szükségünkért. az Istennek segítségére. mindenkor szükséges. 3. mert az Isten sokszor azért nem halgat meg minket. hogy a kérésben. álhatatosak, és gyakorlatosak legyünk.

K Az Isten miért halgattya. meg halgatni kérésünket?

F 1. Azért, hogy meg próbálja hitünket, és bizodalunkat. 2. hogy meg büntesse lágyságinkot, és buzgotalan imádságinkot, mivel az Isten a buzgo. és áitatatos imádságot halgattya meg, 3. hogy jobban meg üsmértetvén velünk. nyomoruságinkot, gyengességinket, szükségünket, az által minket alázatosabbaká., és vigyázobbaká tegyen. s. aug. tract. 102. sup. s. joan.

K A mi imádságink olyanoké. a mitsodásoknak kell lenni. hogy ha semmit olyat nem kérünk. a mi ne légyen igasságos, és hogy ha a fellyeb említet hat féle készülettel imádkozunk?

F Igen is. mert akkor bizodalommal remélhetjük. hogy meg halgattatunk. de vagyon még valami hátra, amit az imádsághoz kell tenni. úgy mint. a böjtöt, az alamisnát.

7. Articulus.

Hogy miképpen halgattya meg az Isten az imádkozókat..

K Az Isten meg halgattyaé mindenkor azokat akik olyan forman kéri, a mint ide fellyeb meg mondtuk,?

F Igen is de nem mindenkor halgattya meg olyan formában a mint kéri, az az, hogy az Isten meg adgya azt. ami az üdveséget, és a jó erkölcsökben való előmenetelt illeti, de némelykor bizonyos kérésinket meg nem halgattya, noha azok jók legyenek is. oka a, hogy az Isten minket szeretvén, jobban tudgya mi nálunknál., hogy nekünk mi hasznos, és szükséges, ha valamit meg nem enged; az, azö joságától vagyon. ha pedig más uton akar minket vezérelni az üdveségre, nem azon a melyet mi választunk, azt irgalmaságából tselekeszi. s. aug. tract. 78. supr. s. joan

K Az Isten nem halgattyaé meg a bünösök kérését. a mit tölle kérnek ros kivánságal.?

F Sokszor történik hogy az Isten a hamisakat, sziveknek kivánsági ala adgya. és hozzájok való haragját meg mutattya abban., hogy meg adgya a mit kernek., valamint hogy irgalmasságából nem adgya sokszor azt meg amit tölle kérnek, hogy ha amit tölle kérünk, az ártana az üdvességnek., ha az Isten azt meg adná. a rettentő jele volna az ö igasságának, és haragjának, ha pedig meg nem adgya. atyai joságának jele a, ebből azt kell ki hozni, hogy midön az Isten ez életben ostoroz. nem hogy azért, zugolodni vagy panaszkodni kellene. hanem még meg kell neki köszönni. és azt kell kívánni, hogy tsak azt a kérésünket halgassa meg, a mellyikét láttya, hogy az üdveségre szolgálhat.

8. Articulus.

Hogy mitsoda formában kell lenni a testnek az imádságkor.

K Hogy az imádság jó legyen a testnek mitsoda formában kell lenni.?

F Külömböztessük meg először a közönséges imádságot a különösön való imádságtól., a mi aközönséges imádságot illeti, jobban nem tselekedhetünk., mint ha a Clericusokhoz szabjuk magunkot. a mi akülönösön való imádságot tekintti, az iránt nintsen semmi szabot rend. hogy mitsoda formában legyen atest., de akár mitsoda formában legyen atest az imádságkor; tsak a lélek.emelkedgyék az Istenhez buzgoságal. az ímádság jó. s. aug libr. 2. ad simplicia. qu. 4. mind azon által igen jó szent pál modgyára térden imádkozni. eph. 3. 14. a husvéti napokban: és a Vasárnapokon, az anyaszent egyház. szándéka a, hogy fent álva imádkozanak. igen jó némelykor le borulva imádkozni. valamint akristus. tselekedet. matth. 26. 39. ülve is lehet imádkozni. mint illyés. 3 reg. 18. 42. az imádságkor fel lehet emelni kezeinket. és szemeinket. valamint moyses, David, és a kristus. exod. 17. 11. ps. 120. 1. joan. 16. 1. lehet nap kelet felé fordulni az imádságkor; valamint tselekedtenek az első keresztények., követvén az apostolokat. tertull. apolog. Cap. 16. s. basil. libr. de spirit. sanct Cap. 27. az is igen jó szokás., a templom felé fordulni az imádságkor. ahol az oltári szenttség vagyon Ez az egy néhány féle formában lévő imádság mind jó. tsak a lélek, imádkozék. és arra vigyázzunk, hogy leg inkább. belső képpen gerjeszük fel magunkban a buzgoságot, a mely nélkül az imádság nem tétzhetnék az Istennek.

K Az anyaszent egyház. miért imádkozik. vasárnapokon és a husveti napokon fent álva?

F A kristus fel támadásának emlékezetire

K Az első keresztények miért fordultak nap kelet felé. mikor imádkoztanak?

F Meg akarták az által mutatni, hogy eföldön ugy voltanak mint szarándokok. és mint szám kivetésnek helyén, és hogy tsak a kristust suhajtották., a kit is nap keletnek nevezi az irás. és aki nap kelet felé fordula menyben menetelekor. a mint tanittyá atraditio. s. joan. damas. libr. 4. de fide orthodox. cap.18.

K Nem kellé ez iránt valami viszá élést el kerülni?

F. Igen is, mert a viszszá való élés volna. hogy ha tsak a külsöre vigyáznának, és el mulatnák belső képpen alelkit. akoron ugy imádkoznának valamint a sidok, de hogy ebben ne essék valaki. azt kell meg tudni, hogy az Isten leg inkább. a szívünket kívánnya. azt is akarja, hogy lélekben, és igazságban szolgállyuk, a testnek, térden, vagy le borulva való létele, tsak annyiban hasznos. a mennyiben külső képpen jelenti a szívnek buzgoságát, mert a nélkül a többi tsak kép mutatás. mely azIstent meg bánttya, a mint e ki tétzik az irásbol. Isai. 1. 15. annál is inkább meg bánttyák tehát az Istent a midön a templomban. illetlenül viselik magokat., mint ha tsak azért mennének oda, hogy meg bánttsák, és nem azért, hogy könyörögjenek.

9 Articulus.

Az imádságnak helyéről. és a templomhoz való tiszteletéről.

K Mitsoda helyen kell imádkozni?

F. 1. Minden féle helyen végben kell vinni. a minden korí imádságra valo parantsolatot., mert akár hol legyünk, de az Istent szeretni kell. hozzája kell fohászcodni, és kívánni kell. a véle valo meg edgyezést. 2. a közönségesen valo imádságnak a templom a helye, 3. a különösön valo imádság mindenüt meg lehet. mert akár hol legyünk, de a szívünket. gyakorta kell az Istenhez emelni., a mi pedig a különös imádságot illeti. az iránt jó holmire vigyázni.

K Mire kell vigyázni?

F 1. különösön valo helyt kell arra választani, ahol az emberek ne lássák, és a hol nagyobb figyelmetességgel és szabadságal lehessen imádkozni. 2. igen jó magánoson el menni a

templomban, a krisztusnak jelen való léte. meg ujjíttya bennünk ahítet. azon kívül is. a templom, az imádságnak. szenteltet helye, 3. mikor a templomban imádkoznak, igen jó tiszteletnek ókáért, távul állani az oltártól., a publicanus példájára fő képen a ki igen vétkesnek érzi magát.

K Vagyoné még valami más is. a mi atemplomhoz való tiszteletet illeti.?

F Vagyon. 1. mert szent pál azt akarja. hogy az aszszonyok bé fedet orczával mennyenek a templomban; mely igen távul vannak attol hogy engedelmeskedgyenek ennek a parancsolatnak. a midön arra a szent helyre tsak azért mennek, hogy nagyob ékességel. és tzifra öltözetekkel láthassák őket mindenek, 2. nagy tisztelettel és példa adásal kell őt lenni, 3. őt nem kell beszélgetni. hanem nagy tsendeségben lenni. 4. azt szeretni kell, hogy az Isten háza. tisztességesen legyen, és azt fel kell ékesíteni amennyiben lehet. 5 ha valaki valamely öltözetet, vagy ezüst mivet ad atemplomnak. nem kell arra se fel varratni, se fel metzteni atzimerét. mert az ellenkeznek. a keresztényi alázatossággal.

II RÉSZ

Az Elmével való imádságról.

Első Articulus

Hogy mi légyen az elmével való imádság.

K Mitsoda az elmével való imádság?

F Ez olyan könyörgés a mely nem külső, hanem a szivben megyen végben.

K Az illyen imádság hasznosé?

F Igen jó és hasznos, erről példát látunk a samuel annyában. 1. reg. 1.

K Ez az imádság nehezebbé mint sem a szóval való imádság?

F Nem, mivel nem nehezeb belső képpen könyörögni Istennek.. hogy sem szóval,

K Ez az imádság olly szükségesé, mint a szóval való imádság.?

F Még szükségeseb., mivel szollás nélkül is lehet imádkozni. mert nem a szollásban áll az imádság hogy ha tsak a sziv meg nem edgyezik a szóval., tehát a belső képpen való imádság szükségesebb.

K Miért tekéntik tehát, rend szerént, az elmével való imádságot. ollyan formán, mint a mely mindentől meg nem lehet?

F Azert, mert nem jól. és nem igazán gondolkodnak az elmével való imádságról, és azt, mind más féle képpen képzelik, mint sem a mint vagyon., azért, mert az elmével való imádságot, a nagy okoskodásban. és a mély elmével való gondolatokban tarttyák, és azt gondollyák. hogy azok, kik oly mélyen nem gondolkodhatnak, az elmével való imádságra sem alkalmasak,

K Miért mondod azt hogy nem igazán gondolkodnak.? arol?

F Azért. mert az imádság nem az okoskodásban áll, hanem a szivnek, az Istenhez való indulattyában, ez így lévén, tsak a mi szivünk, az Istenhez emelkedgyék, valóságal, az imádság jó, és hathatos, ámbár, az elme. ne légyen is alkalmas a mély, és bölcs gondolatokra.

K Mitsoda hát. az igazán való módgya az elmével való imádságnak.?

F Az imádság jó, akár, soval, akar belső képpen legyen. tsak a szív az Istenhez emelkedgyék, tsak nyomoruságinkot meg érezzük, tsak büneinket meg bánván. azokrol kívánnunk valóságos penitentiát tartani, tsak életünket meg jobbitván, kívánnunk munkálodni az üdveségért. erre tölle kegyelmet is kérjünk, tsak neki mindenekért hálágot adgyunk, tsak néki ajánlván, egész életünkben tett tselekedetinket, néki fel áldozuk, minden rosz hajlandóságinkot, a mellyek ellenkeznek. törvényével.

K Hogy mind ezek végben mehessenek. nem hasznosé hogy az imádságban. a szent gondolatokban foglalatoskodgyunk?

F Azok a szent gondolatok. nem tsak hasznosok, de még szükségesek, mivel a mi szívünk, és akaratunk, tsak a meg üsmert jóra hajol., azért., hogy magunkban fel gerjeszthessük. a vétékért való töredelmeséget. a valóságnak. és az igasságnak szeretetit, és az Isten jó téteményiért való háláadását. igen szükséges meg üsmérni vétkeinket, a valóságot., az ígasságot. és az Istennek jó téteményeit. gondolkodni kell tehát mind ezekről.

K Azt mondád ide fellyeb. hogy az imádság nem áll. se a gondolatbol. se az okoskodásbol. most pedig azt mondod. hogy az imádsághoz szükséges a gondolat. nem ellenkezelé magaddal.

F. Ítt semmi ellenkezöt nem látok, mert az imádság a szívnek, az Istenhez való indulattyában áll, azt az indulatot benne a gondolatok gerjesztik fel., de azok a gondolatok. nem a szívnek indulati., kell tehát gondolkodni. de a hoz még több is kell. mert a még nem volna imádság, hanem még. azokhoz az áitatos gondolatokhoz kell foglalni a szívnek töredelmeségit, és suhajtásit is.

K Tehát az igaz. hogy azok. kik így nem gondolkodhatnak, elégtelenek az elmével való imádságra.?

F. Az igaz, de azt is meg kell vallani, hogy azok kík az okosságnak idejét el érték, elegségesek az ilyen gondolatokra. ez így lévén. mindentől meg lehet az elmével való imádság., példának okáért. egy bünös, töredelmeséggel lévén, az Istentől büneinek bótánattyát kéri, a töredelmeség pedig, a mint már. meg mondtuk másut, nem egyéb, hanem, hogy szánnyuk, és bánnyuk, hogy az Istent meg bántottuk, és magunkban fel teszük. a magunk meg jobbitását, de hogy ilyen szándékban lehesen valaki, azt kell tudni. hogy miket kíván az Isten töllünk, és mellyek azok adolgok. melyek ötet meg bánttyák, meg kell visgálni, ha estünké azokba., azután meg kell nézni, hogy mitsoda okok vittek minket azoknak tselekedetire, mi modon lehet el kerülni. avétekre vivő alkalmatoságokat., de elsőben meg kell tudni, mellyek azok az alkalmatosságok. ezt hívják gondolkodásnak. és elmélkedésnek. tehát az igaz, hogy szükséges az imádsághoz az elmélkedés. és a gondolkodás. kitsoda, azért, a kí alkalmatos lévén a vétekre, nem volna elégséges az ilyen gondolkodásra., ki ki így gondolkodik. mikor agyonásra mégyen.

K Miért hát, hogy az elmével való imádságot. oly nagy, és nehéz dolognak tarttyák?

F. Azért mert, az emberek. tsak a szón ütököznek meg, nem. visgallyák meg annak értelmét, tsak a magok elméjeket és hajlandóságokat követik, és el távoznak attol, a mit a szó tészen:

2 Articulus

Az elmelkedésről. annak szükséges, és könnyü voltárol.

K Mitsoda az elmélkedés?

F Az elmélkedés a, midőn az elme valamiben foglalatoskodik, és arról gondolkodik, a midőn valaki valamely tiszttséget akar meg nyerni, vagy valamely hivatalban akar menni., előre elmélkedik azokról. és jól meg vizsgálja uttyát, modgyát, hogy szándékát végben vihesse.

K szükségesé az Isten törvényéről elmélkedni?

F Igen szükséges., ezt igen jóvalya az irás., és a szent atyák. deutr. 6. 7. s. ambr. supr. Cain. et abel. s. aug. libr. 11 de Conf. Cap.2.

K Mitsoda időben kell elmélkedni az Isten törvényéről?

F. Az irás azt tanította hogy mind éjjel, mind napal. deutr. 6. ps. 1. 2.

K De meg leheté a, hogy az Isten törvényéről. elmélkedgyék mindenkor valaki?

F A mindenkor nem lehet. nem is azt kívánja az Isten azzal, midőn azt mondgya., hogy éjjel napal kell elmélkedni törvényéről, annak értelme a, hogy mindenkor atörvény szerént kell tselekedni, és a szív tellyes légyen atörvényel. ugy hogy mindenkor a légyen kalauzunk., kell tehát nekünk gyakorta arról gondolkodnunk. hogy mit parancsol az Isten nekünk.

K Mitsoda idő leg alkalmasab az elmélkedésre?

F A reggeli idő, valamint dávid tselekedet, azért, hogy a napot. a törvény szerént tölthessük, estve pedig, azért, hogy meg vizsgáljuk, miben vétettünk. atörvény ellen. ps. 5. 5.

K Azok. kik nem tudnak olvasni. elmélkedhetneké az Isten törvényéről.

F. Igen is. és kell is elmélkedniek, gondolkodván azokról az igazságokról a melyekre az Isten tanította őket, akor, amidőn a szent irást hallyák olvasni, a midőn a paszorok intésit, és oktatásit halgattyák, vagy pedig avilági sok féle változások iránt. az ilyen dolgokról. lehet elmélkedni atudatlanoknak is.

K Miről kell leg inkább, és leg gyakrabban elmélkedni?

F A halálról, az ítéletről, a pokolról., aparadicsomról., a vétekről, az Isten parantsolatirol. az évangeliumi tanításokról. a magunk rendinek hivatalyárol, de arra kell vigyázni hogy az elmélkedés ne légyen gyümölcstelen. hanem vizsgáljuk meg szívünket az igazság szerént. a melyet olvasunk vagy hallunk. szánakodgyunk, a magunk meg romlásán, gyengeségén, és nyomoruságán, kérjük az Istennek segítségét, tegyük fel magunkban a meg térést, vígyázzunk magunkra. ezt nevezik elmével valo imádságnak:

K Tartoziké minden keresztény, ekképpen könyörögni?

F Meg láttzik abból amit eddig mondottunk, hogy minden tartozik, de még ezt világosabban is meg mutathatom, mint hogy mindennek kell tudni az Isten törvényét, mindennek is kell meg vizálni, életét azon törvényről., keseregni kell a vétekekért, amelyekel azt meg szegik, azokról botsánatot kell kérni Istentől, a maga meg jobbittást, fel kell tenni, és azt végben kell vinni, a ki eszerént tselekeszik. az imádkozik, és elmélkedik.

K Nehézé az ilyen könyörgés?

F. Annak aki üdvezülni akar, és aki meg akar edgyesülni az Istennel. éppen nem nehéz. hanem annak nehéz. aki mindenkor feslet életet akar élni, és aki szivének rossz indulattyára valo nézve, soha ugy nem könyörög a mint kívántatik, mert nem gondolkodik, se az Istentől, se magáról, valójában.

12. RÉSZ

A Szóval való Imádságról.. közönségesen.

K. A szóval való imádság hasznosé?

F Meg láthattuk. abból nagy hasznát, csak nézzük meg a soltárokat. az énekeket, az anyaszent egy ház könyörgéseit, szent pál arra int, hogy szóval kérjük az Istent. és énekelyünk ditséreteket az urnak. ephes. 5. 9. Colos. 3. 16.

K A szóval való imádság szükségesé.?

F Igen is, valamint szível, úgy szájjal is kell könyörögni. el kell mondanunk az imádságot. melyet az ur hagyot nekünk. a templomban. apappal edgyüt imádkozni kell. és énekelni az Isteni ditséreteket., mind ezekből ki tettik. a szóval való imádságnak szükséges volta

K Hasznosé mind azoknak imádságok., a kik szóval imádkoznak.

F. Nem, mert csak azoknak hasznos imádságok. akik bizonyos modal imádkoznak. a mint már meg mondtuk., úgy mint 1 a kristus nevében, 2 lélekben, és igazságban. 3 alázatoságal. töredelmeségel. 4 figyelmetességel. 5 bizodalommal. 6 és alhatatosságal.

K Hasznosé azokat az imádságokat mondani, mellyek a könyvekben találtatnak.?

F Igen is, de legg hasznosab imádságok, a Mi atyánk, a soltárok, és az anyaszent egy ház imádságai., vannak még, más sok szép imádságos könyvekis.

K Nem leheté viszá élni, az ilyen könyvekben lévő imádságoknak mondásával?

F Igen is. mivel a leg szenteb állapottal is lehet viszá élni, ebben áll azért a viszá élés. a melyben gyakorta esnek. 1. mert csak szájal. mondgyák az imádságot. nem figyelmezvén arra, a mit mondanak. 2. azt tarttyák. hogy elegendő. akönyvből el mondani az Isteni szeretetnek., a töredelmeségnek. hálá adásnak tselekedetit. 3. azt gondollyák. hogy a hoszu imádság inkább meg halgattatik., a kristus ezt nem így mondgya. matth. 6. 7.

K Mit kell tselekedni, hogy ne essünk az ilyen fogyatkozásban?

F Szükséges 1. hogy a sziv meg egyezék a szájjal., 2. azon legyünk hogy az akaratumk is éreze azokat a cselekedeteket. a mellyeket mondunk az imádságban., és azt ne gondollyuk. hogy azok a tselekedetek. a szivünkben volnának, mert az imádságban azt olvassuk. te benned hiszek uram, te benned reménlek, és tegedet szeretlek, hanem kérjük az urat. hogy óltsa maga szivünkben, ezeket a tselekedeteket. 3. akár hoszu imádságokat mondgyunk. akár rövideket, de azt el hitessük magunkal, hogy csak annyiban halgattatunk meg, a menyiben. buzgoságal. és hittel imádkozunk, és nem annyiban. amennyiben. hoszu vagy rövid az imádság. mellyet mondunk.

K Mitsoda nyelven kell imádkozni.?

F A különösön való imádság, hasznosab. amidön értik amit mondanak, mert akor szent pal szerént. az elme meg egyezik a szível, és a nyelvel., de ha nem értik, a nyelv, és a sziv könyörög, de az elme arra figyelmezhet. a közönségesen való imádságokban pedig. ahoz a nyelvhez szabjuk magunkot. a melyen. az anyaszent egy ház imádkozik. ennek az okát. meg mondgyuk ezután. és meg mutattjuk, hogy abban a közönséges anyaszent egy ház. meg egyezik a szent pál tanításával. 1 Cor. 14. 14. 15.

13 RÉSZ
Az Urnak Imádságaról.

Első Articulus.

Ennek az imádságnak Magyarázattya

K Mellyik a leg fővebb. és leg tekélteseb a szóval való imádságok között?

F Az urnak imádsága, tudni illik, A mi Atyánk, neveztetik eképen, mert a kristus adta maga ezt nekünk, ez az Isteni imádság, magában foglalja rövideden mind azt, a mit kell kérnünk, és mitsoda rendel kell azt kérnünk, hét féle kérésből áll, *Mi Atyánk. ki vagy a menyekben.*, első kérés. *szenteltessék meg ate neved. 2. jöjjön el ate országod. 3. legyen meg ate akaratod, miképpen menyben. azonképen itt aföldön is, 4. a mi minden napi kenyerünket ad meg mi nekünk ma, 5. bocsásd meg mi nekünk ami vétkeinket, mi képpen mi is meg bocsátunk azoknak. akik mi ellenünk vétettek. 6. és ne vígy minket a kísértetben. 7. de szabadíts meg minket a gonosztól, Amen.*

K Mikor kell ezt az imádságot el mondani?

F Minden nap. mivel az, aminden napi véték ellen való orvoság, mondgya szent Agoston serm. 119 de temp.

K Miért hijuk mi Atyánknak az Istent. ezen imádság kezdetin?

F. Hogy irgalmaságát vehessük, fiainak mondván magunkat, és hogy nagyob bizodalomal kérhesük, ötet. s. Cypr. de orati. domínica.

K Miért mondgyuk Mi Atyánk, és nem Én Atyám?

F Hogy meg mutassuk az által. hogy a mit kérünk, nem tsak magunknak kérjük. hanem az egész keresztényeknek, a kik is a mi atyánkfiai, és hogy az egész anyaszent egy ház nevében kérjük. s. Cypr, de ora dom. akinek mi tagjai vagyunk

K Miért mondgyuk utánna ezeket *a szokot. ki vagy a menyekben.* holot az Isten mindenüt vagyon?

F 1. Azért, mért az égg leg fővebb része lévén a világnak. az Isten ót nyilatkoztattya ki nagyob fényességgel az ő ditsőségét. és tekéltesegeit. 2. azért, hogy nagyob buzgoságal kívánnyuk azt a ditsőséges helyt. a mi szenttséges Atyánknak lako helyét.

2 Articulus

A Mi Atyánkban lévő kéréseknek magyarázattya.

Első kérés.

K Midön azt mondgyuk. *szenteltessék meg ate Neved.* ez által, azt akarjuké kérni hogy az Isten neve még nagyob szenttségü legyen.?

Nem, mert az Istenben. a szenttség. és a tekéltesség; ki mondhatatlan nagyságal vagyon. hanem azt kérjük., hogy az ő neve meg üsmértessék. tiszteltessék. és szolgáltassék. mi általunk. és minden emberek által., valamint az égben.

Ezekből a következik, hogy azt kérjük az Istentől, 1. hogy a hitetlenek meg térjenek, 2 hogy az eretnekségek el töröltessenek, és hogy azok, akik az anyaszent egy háztól el távoztanak., az igazságot meg üsmervén. viszá térjenek, 3. hogy mind azok a vétkek, a melyekel meg

kiszebittik az emberek az Istennek szent Nevét. tellyeségel ki irtassanak, 4. hogy minden bünös, valóságos penitentziát tarttson. 5. hogy minden emberek a jó erköltsökben foglalatoskodgyanak. 6. hogy mi, és minden a keresztyének., a tekéltességben elő mennyenek, és abban végig meg maradgyanak. s. Cypr. de orat. domi.

K Miből veszi eredetét. ez a kérés?

F Az Isteni szeretetből. a magunkhoz valo helyes szeretetből. és afelebaráti szeretetből,

K A szeretet miben eredete ennek a kérésnek?

F Abban. 1. amidön az Istent szerettyük, azt kívánnjuk hogy ö meg üsmértessék. szolgaltassék; és tiszteltessék. 2. midön helyyesen szerettyük magunkot., az Istennek szent nevét kívánnjuk meg üsmérni, szolgálni, és tisztelni. 3. a midön ugy szerettyük felebarátunkot mint magunkot., hasonlot is kívánunk neki, mint magunknak.

K Azok kik meg kiszebittik az Istennek nevét. esküvéssel, káromkodásal., nem mondhatták el tehát ezt az imádságot?

F Hogy ha penitentzia tarto szándék nélkül mondgyák el, a magok iteletekre mondgyák, hogy kívánhatták. az Isten nevének meg szenteltetésit, a midön ökk magok azt meg kiszebittik. és hejában fel veszik.

K Miképpen kell tehát azt meg mutatni. hogy igazán kívánnjuk. midön azt mondgyuk az Istennek, *szenteltessék meg ateneved?*

F. tsak kívánnjuk azt, amit mondunk. és igyekezünk meg szentelni az ö nevét. magunk jo viselésével, és másokal is meg szenteltetni.

Második kérés. *jöjjön el ate országod.*

K Mit kérünk mi ez által az Istentől. *jöjjön el ate országod.?*

F Hogy olyan tellyeségel uralkodgyék. az embereken. valamint az angyalokon, tehát azt kívánnjuk 1. hogy az Istennek örökös uralkodását az emberek meg üsmerjék, és magokot az alá vessék örömel, 2. hogy az igazak., az Isten Atyai gondviselésének. jelit vegyék, és az ö üldözöjök, meg térjenek. vagy meg szégyenittessenek,. 3. hogy az anyaszent egy ház. mindenüt. el terjedgyen. az ördögnek. és a véteknak birodalma el rontassék, és a kristusé jöjjön ell, 4. hogy a kristus uralkodgyék egyedül szivünkben, kegyelme által, és hogy fel álltssa abban az igasságnak, és a szenttségnek birodalmát, 5. hogy mi is véle együt uralkodhassunk ditsőségében. 6. hogy a kristus jöjjön ell. meg itélni az embereket., és minek utánna meg alázta volna ellenségit, egyedül gyözedelmeskedgyék.

K Miért kérjük az Istentől azt, hogy az ö országa jöjjön ell, minek utánna azt kértük volna. szenteltessék meg az ö neve?

F. Mert azon nem munkálodhatunk hogy magunk viselésével az ö nevét meg szentelhessük, hogy ha a kristus nem uralkodik kegyelme által szivünkben.

Harmadik kérés. *Legyen meg ate akaratod, mi képpen menyben. itt aföldön is*

K Mit kérünk az Istentől ez által, *legyen meg ate akaratod &c.?*

F kegyelmet; a mellyel az ö akarattya alá vessük magunkat hasonló buzgoságal, és szeretettel. valamint az angyalok, és aszentekek tselekesznek az égben.

K Mit értész az Isten akarattyan?

F. Először, értem azt, a mit az Isten akarja hogy meg tselekedgyük, 2. azt, a mi az ő rendelésit illeti, irántunk, vagy a több teremtet állatok iránt

K Mít akar az Isten hogy meg tselekedgyük?

F. 1. Azt akarja, hogy ne kövessük kívánságinkot, hanem szüntelen igyekezzünk, azokat meg győzni 2. hogy minden féle vétket el kerüllyünk, és az elmúltakért, penitentiát tarttsunk, 3. hogy minden féle jó erkölcsökben foglallyuk magunkat. 4. hogy abban a hivatalban mennyünk., a melyre hiv minket, 5. hogy álhatatosok legyünk. abban ahivatalban a melyre hivut, és annak kötelesegeit bé tölttsük.

K Mitsoda dolgok azok melyek aző rendelésit illetik, mi irántunk, vagy atöbb teremtet állatok iránt?

F Minden valami ezen avilágon történik, az Isten rendelete szerint vagyon. mivel semmi nem léssen az ő rendelése, vagy engedelve nélkül.

K Mít kérünk mi Istentől az ő rendelésére való nézve, midön azt mondgyuk. legyen meg ate akaratod.?

F. Kegyelmet kérünk. hogy az ő akarattya alá vethessük magunkat. a következő dolgokban., amelyek minket, vagy másokat tekintik.

Magyarázat

A következő dolgok, vagy meg egyeznek., vagy ellenkeznek a mi hajlandóságinkal, példának okáért, valamely pernek, jóságnak, vagy tiszttségnek meg nyérése. vagy kívánságunknak végben menetele: ellenben. vagy valamely betegség, atyánk fia halála. jóság, el vesztése. vagy előmenetelnek meg változása,

Az olyan következő dolgokban, a melyek meg egyeznek hajlandóságinkal, ennek az imádságnak., légyen meg ateakaratod, az értelme a, hogy hálátot adgyunk az Istennek jó téteményiért. és kérjük. hogy vegye el töllünk a fellyeb emlitet jókót, hogy ha azok, árthatnak üdvességünknek, mivel az Isten akarattya a, hogy üdvezüllyünk, valamí tehát ellenkezik az üdvessel. az Isten akarattyaival. ellenkezik, midön tehát. azt kérjük, hogy az ő akarattya legyen meg, mint ha azt kérnök., hogy vegye el azt mi töllünk., a mi akadályára lehetne üdvességünknek.

Az olyan dolgokban pedíglén., a melyek ellenkeznek a mi meg romlot hajlandóságinkal, valamint szoktak lenni, a nyomoruságok. az inségek., ennek az imádságnak. legyen meg a te akaratod, az értelme a, 1. hogy, az Isten rendelése alá vessük magunkat. és mondgyuk néki a kristusal. ne úgy légyen a mint én akarom, hanem a mint te akarod. 2. adgyunk néki hálátot a nyomoruságokért. meg üsmervén azokban az Isten kezét, a ki mint jó atya. meg akar minket jobbitani. 3. kegyelmit kell kérni, hogy azokat a nyomoruságokat jora fordítsuk, és azok az ideig való szenvedések. el vonván minket e világtól. az üdvességre vezesenek.

K Miért kell nekünk kegyelmet kérni Istentől, az ő akarattyanak végben vitelére. és arra hogy az ő rendelése alá vessük magunkat.?

F Azért, mert a meg romlásnak olyan kezdete vagyon mi bennünk, a mely szüntelen ellenkezik azzal., a mit az Isten kíván töllünk, és olyan gyarlok vagyunk. hogy segítség nélkül, nem engedelmeskedhetünk néki. se abban az engedelmeségben alhatatosak nem lehetünk.

K Miért kérjük mi, hogy az ő akarattya legyen meg. mindgyárt azután. midön már. kértük. hogy aző országa jöjjön ell.?

F Mert a krisztus úgy fog uralkodni szívünkben kegyelme által. és úgy fog magával uralkodtatni ditsőségében, hogy ha az ő akarattját követjük. elsőben, és ha az ő parancsolati alá vetjük magunkot.

Negyedik kérdés. A mi minden napi kenyerünket. ad meg mi nekünk ma.

K Mit kérünk ez által az Istentől. a mi minden napi kenyerünket ad meg minékünk ma.?

F. Azt, hogy méltóztassék. ez életben lévő. minden napi lelki és testi szükségünkről tenni.

K Miért említettük a szükségeket a kenyérnek neve alatt?

F Mint hogy a kenyér. leg szükségesebb az életre, a szent írás rend szerént. ezen a neven nevezi a lelki, és testi szükségeket. 2. A krisztus a kenyér által. azt akarta velünk meg értetni, hogy csak azt kell kérni a mi szükséges, és a mi azt meg haladgya, se kérni, se kívánni nem kell.

K Miért teszük hozzá ezt a szót. ma.?

F Hogy meg tudjuk. 1. hogy nem kell szorgalmatoskodni a holnapi napról. és hogy csak a minden napi szükségünkért kell minden nap kérni az Istent. 2. hogy a leg gazdagabbak is meg tudják, hogy az Istentől vették mindeneiket, azért szükséges nékiükis, valamint a leg szegényebbeknek., a minden napi kenyeret kérni, mert csak az Istenen áll, hogy egy szempillantás alatt. leg nagyobb szegénységben ne essenek, 3. mert a leg tekéltesebbnek is nagyon szüksége arra. hogy az Isten meg segítse lelki szükségében., valamint a leg nagyobb bűnösnek. 4. hogy mind ezekre az okokra való nézve, magunkat inkább meg alázuk. és az ő rendelésétől függünk.

K Miért vagyunk meg tiltva, a holnapi napról való szorgalmatoskodás.?

F. Azért hogy szoktassuk magunkat az ő rendelésétől függeni, és hogy ezen életért, nyughatatlanág nélkül legyünk.

K Az előre való gondviselés, a magunk. szükségére, vagy a tseléd szükségére, meg vagyunk tehát tiltva.?

F Nintsen, mivel a krisztus azt úgy tiltta., ha nyughatatlanág. és bizodalom nélkül mégyn végben., azért, az Istenben való bizodalom. és békeséggel kell tenni a szükségéről, vigyazván mindenkor az igazságra, nem úgy mint azok, kik nagy nyughatatlanág. és kételkedéssel gyűjtenek, a mely az ő kevés hitektől nagyon., és attól, hogy inkább biznak az emberben, mint sem az Istenben.

K Mitsoda testi szükségek értetnek a kenyér nevezete alatt?

F Mind azok valami szükségesek az élethez., az ételhez, ruházathoz, és lako helyhez,

K Szabad tehát kívánni. és kérni ilyen állapotokat?

F. Igen is, csak mindenkor aszükséget, és az igazságot tekéntsük, és az Isten akarattja alá vessük magunkot, ha szintén meg nem adná is kérésünket, ugyan ezért is mondjuk el még előre, hogy az ő akarattja légyen meg, és ne amiénk.

K Miért engedi meg az Isten hogy az ő szolgálai nagy szükségekben legyenek.?

F. Hogy meg próbállyá az ő hiteket, evilágtól el vonnyá, hogy ez életben, penitentziát tartasson vélek, hogy békeséges türelem legyenek, és őket meg koronázza az égben., egy szóval azért. mert őket szereti, és jóvakot akarja. s. Chrys. hom. de providen. s. aug. libr. 1. de Civit. dei. Cap. 8. 9.

K Mellyek azok a lelki szükségek., a mellyeket. a kenyér neve alatt kérünk?

F Mind azok. valami szükségesek a lélek táplálására., úgy mint, az Istennek beszéde, a krisztus kegyelme, és az oltári szentség.

K Miért nevezik a lelki, vagy testi kenyeret, minden napi kenyérnek?

F Mert minden napon vagy arra szükségünk.

E nyilván ki tétzik a testszükségben., könnyű azt is meg mutatni hogy a lelki eledel hasonló képen szükséges minden nap a léleknek, a kegyelem oly szükséges hogy a nélkül semmit nem tselekedhetünk, Nálam nélkül, mondgya akrisztus, semmit nem tselekedhettek. joan. 15. 5. ez így lévén, a kegyelem nem csak minden nap szükséges, de minden szempillantásban, azt is elmondhatni, hogy az oltári szentség, ami minden napi kenyerünk, a szent atyák szerint, a mi minden napi eledelünkre rendeltetett, és hogy ha arra elegendő szentségünk nincsen, hogy azzal tápláljuk magunkot minden nap, igyekeznünk kell. oly tiszta életet elni, hogy azt meg érthessük, mivel ez a krisztus, és az anyaszent egy ház akarattya, minden nap ajánlyák a szent áldozatot. azért, hogy azok akik oly szent állapotban vannak. minden nap Communicálhassanak, holott az első keresztyének így tselekedtek.

Ötödik kérdés. Botsáds meg ami vétkeinket, miképpen
mi is meg botsátunk azoknak, akik mi ellenünk vétettek.

K Mit kérünk mi ez által az Istentől. botsáds meg a mi vétkeinket., miképpen. &c.?

F Azt hogy meg botsása. vétkeinket, valamint mi is meg botsátunk másoknak., 2. hogy irgalmasággal bánnyék velünk az iránt, amivel neki tartozunk, valamint mi is irgalmasággal bánunk azokkal, kik nekünk tartoznak.

K Miért nevezik ebben az imádságban a vétkeket, adoságnak?

F Mert a vétkek. adosok a térszen minket, az Isten igazságának. a mely vétkek meg büntetődik, vagy ezen, vagy a más világon. ezen a világon meg büntetődik, az ostromozások. betegségek, nyomorúságok., és az inségek által, vagy is az akarattal való penitencia tartás által, a más világon pedig, meg büntetődik. vagy ideig, a purgatoriumban., vagy örökösön a pokolban., örökösön; ahalálos vétkekért, hogy ha botsánatot nem vett a földön; ideig, hogy ha a vétkek botsánandók,

K Azok a kik vétkekben nem érzik magokat lenni, tartoznak-e botsánatot kérni?

F Igen is, mert azért hogy vétkesnek nem érzik magokat, azzal meg nem igazultattak, mivel az Isten ítélte, aki a szívet látta, különbözik a miéinktől, 1 Cor. 4.4.

2. Ha azt mondgyuk. hogy vétkek nélkül vagyunk., magunkat meg tsalljuk, és az igazság nincsen mi bennünk mondgya szent János, 1 joan. 1. 8. *mert nincsen olyan ember, a ki vétkek nélkül volna.* mondgya salamon, 3 reg. 8. 46. ki vévén a krisztust, a ki nem vétkezhetet. *és a Boldogságos szüzet. akiről nem is kell szollani, amidőn vétkekről vagy a kérdés. az ő Isteni anyaságáért,* mondgya szent ágoston. libr. de natura. et de grac. Cap. 36.

K A kik Istennek el mondgyák ezt az imádságot. veszik-e akkor mindenkor bűnöknek botsánattya?

F 1. Hogy ha valóságos töredelmeségek nincsen. és azt fel nem térszik magokban hogy életet meg jobbíttyák, és az Istennek eleget tesznek, meg nem halgattatnak, mivel az Istentől botsánatot kérni olyan vétkekért, a melyet nem bánnyák, hogy meg tselekedték, és a melyet még tselekedni kívánnyák, ez az Istennel való jádzás volna.

2. Hogy ha töredelmeségek vannak. és a vétkek bocsánandó vétkek, ez az imádság bocsánatot nyer. hogy ha buzgó.

3. Hogy ha a vétkek halálosok. ez az imádság el nem töröli, hanem kegyelmet nyer Istentől a penitencia tartására, a mely által, a halálos vétkek el töröltetik. s. aug. de civit dei. libr 21 Cap. 72.

K Miért akarja akristus hogy a kéréshez tegyük ezeket a szokot. mi képpen mi is meg bocsátunk azoknak, kik mi ellenünk vétettének.?

F 1. Azért, hogy az Istent irgalmaságra indítsuk, fogadván néki, hogy mi jó szivel meg bocsátunk azoknak. kik minket meg bántottanak, 2. hogy meg mutassa, nekünk micsoda szükséges meg engedni másoknak., mivel anélkül meg nem halgattatunk, tertul. libr. de orat. Cap 10. imádságinkban

K A kiknek valamely harag, gyűlölség, bosszú állás vagyon szivekben. felebaráttyok ellen., az olyanok, haszontalanul mondgyák el tehát ezt az imádságot?

F Nem csak haszontalanul. de a magok. ítéletekre. és veszedelmekre mondgyák ell. mert mint ha, azt mondanák az Istennek, bányál ugy velem, valamint én bánom másokkal. meg ne bocsás nekem, ha én is meg nem bocsáttok.

Hatodik kérdés. Ne vigy minket a kísértetben.

K Mit térsen ez a szó kísértet?

F Ennek egy néhány féle értelme vagyon 1. közönségesen azt teszi, mikor valami tudatlan, vagy nehéz dolgot akarnak meg próbálni, ezen értelem szerént. az Isten soha sem kísért, mivel mindent tud.

2 Arra is értetik, mikor az Isten meg próbálja valakinek jó erkölcsét, hogy azt meg jutalmaztassa, ki nyilatkoztassa., valamint tselekedék Ábrahámal, mikor parancsolá néki fel áldozni fiát, eszerént is kísérti az embereket, az inségekkel, betegségekkel, szegénységgel. &c. mind ezek olyan dolgok, a melyeket meg próbálja az Isten hitünket, és jó erkölcsünket, valamint az arany próbáltatik, és tisztittatik az olvaszto föld edényben, ezt nevezi az írás kísértetnek. deut. 13. 3. tob. 12. 13.

3. Ez a szó. avétekre való vivést is térsen, a mely csak az ördöghöz illik, aki is kísértőnek neveztetik., és azokhoz, kik azö ingerlésit követik.

K Mit értesz ezen a szón. kísértetben vinni?

F Ennek egy néhány értelme vagyon, az első értelem szerént. azt teszi, mikor valaki valamely rossz tselekedetre viszen mást, 2. mikor meg nem gátol valakit, noha meg lehetne. hogy a kísértetben ne essék, és az Istent meg ne bántssa,

3. olyan helyben tenni vagy hadni valakit, a mely noha magában rossz, ne legyen is, de az ö gyengességére való nézve, vétkekre vivő alkalmaság lészen. a melyben belé is eshetik.

K Az. Isten viszené valakit a kísértetben. az első értelem szerént?

F Nem, mert az Isten senkit sem viszen avétekre., azt csak meg gondolni is irtoztato karomlás volna,

K kitsoda viszi hát az embereket a kísértetbe. az első értelem szerént.?

F Az ördög, avilág, és a test, az ördög az ö intselkedésével, és más egyéb sok féle mesterségeivel., avilág, az ö rossz példa adásával; beszédével, rossz szokásával, üldözésével, gyönyörködtetésével, atest. az ö meg romlot. hajlandóságival.

K Az Isten viszené valakit a kísértetben a második értelem szerént?

F. Igen is, mert mind azok akik vétkeznek attól vagyon mert az Isten azt meg engedi, az ő meg foghatatlan., de igasságos ítéletiből. s. aug. serm. 9. de diversis.

K Az Isten viszené valakit a kísértetben a harmadik értelem szerént.?

F. Igen is, mivel az Isten az embereket némelykor el hadgya az ő sziveknek kívánságára., meg is engedi nékik a gazdagságokat. méltóságokat. es töb ilyeneket. noha tudgya hogy ők azokal. viszá fognak élni. rom. 1. 24.

K Miért viszi az Isten az embereket a kísértetben. ezen két féle képpen?

F. Hogy meg mutassa rajtok. az ő igasságát. és némelykor az írgalmasságát. s. aug. de Correctione, de gratia. et de dono perseverantiae.

K Miért mondád azt, hogy az Isten meg mutattya azokon igasságát. akiket el hágy akisértetben?

F Mert azért hadgya el. hogy meg büntesse vétkeket.

K Mikor mutattya meg irgalmaságát azokon, akiket el hágy akisértetben?

F Midön azok. akik abban estek. fel kelnek. és el esésekre valo nézve, azután vígyázobbak. és aláztatosabbak

K Mit kérünk mi Istentől ez által. Ne vígy minket a kísértetben.?

F 1. Azt, hogy meg ne engedgye az ördögnek minket kísérteni, vagy is leg aláb. a ne legyen erönk felet valo. 2. hogy a kísértetkor, el ne hadgyon minket., hanem a kísértön, vétessen velünk gyözedelmet; 3. hogy ne hadgyon minket szívünk kívánságára, hogy ha kívánságunk. nékünk ártalmas volna. hanem adgyon eröt, rosz kívánságunk, meg gyözésére. 4. hogy inkább nyomoruságban tégyen, mint sem boldogságban., hogy ha az a boldogság. veszedelmünkre lehetne.

5. hogy eröt adgyon a világ meg gyözésére, hogy minket meg ne tsallyon. 6. hogy ha a kísértetben hagy ésní. bánnyék velünk irgalmaságal, kegyelmit adván, a felkelésre.

K Véteké a, mikor az ördög, atest, és avilág kísért?

F Vétek a kísértetnek engedni., de érdemes dolog, annak ellene állani, és azt meg gyözni.

K Mit kell tsinálni hogy a kísértetben ne esék valaki?

F Azt meg előzvé, ahoz kell készülni az imádságal, magára valo vígyázásal, vígyazatok. és imádkozatok. hogy a kísértetben ne esetek, mondgya az üdvezítő.

K Miben áll ez a vígyázás?

F 1. Abban, hogy a vétekre vivö alkalmatóságot el kerüllyük, 2 mindenkor a magunk hivatallyában foglalatoskodgyunk, 3. amagános életet szeresük, 4. ahitnek igazságalval tellyesek lévén, azokal oltalmazuk magunkat., az ellenségünk ostromozásakor. ephes. 6. 16.

K Mit kell tselekedni mikor valaki akisértetben vagyon?

F Nagyob buzgoságal kell imádkozni, 2. keresztet kell magára vetni, 3. ahitnek igazságalról kell gondolkodni, amelyek el fordittsanak minket arosztol. 4. ha a kísértet tartana., azt tudtára kell adni a gyontato atyának.

K Mit kell tselekedni, mikor valaki a kísértetben esett,?

F Botsánatot kell kérni Istentől. és abból fel kell kelni mentől hamarab a penitencia tartásal. és azután inkább kell vigyázni, *fiam*, mondgya a szent lélek, *vétkeztélé,? ne vétkezel többet, hanem imádkozál, vétkeidért, hogy meg botsátassanak néked.* eccli. 21.1.

Hetedik kérdés. Szabadíts meg minket agonosztol.

K Mit kérünk mi ez által az Istentől. szabadíts meg minket a gonosztol,?

F. Hogy meg oltalmaz. 1. az ördög hatalmától., meg nem engedvén. hogy az alá vettessünk, 2. minden vétektől, meg nem engedvén, hogy a hamiság uralkodgyék bennünk, 3. avétekért való büntetéstől. a purgatoriumban. vagy a pokolban. 4 az ideig való gonosztol., ugy mint abetegségtől, szegénységtől, hadakozástol. éhségtől, dög haláltol, és minden más gonosztol, de ezektől az ideig való gonoszoktól, a meg szabadulást csak annyiban kérjük az Istentől, amenyiben láttya hogy a hasznos lehet az üdvéségre., mivel ebben az imádságban egyebet nem kérünk az Istentől., hanem hogy a gonosztol meg szabadittson., nintsen is igazán mondva más gonosz, hanem az. a mi ellenkezik az üdvéségünkel., midön pedig a nyomoruságok az üdvéségre használnak., azok mi nekünk jók.

K A gazdagok. akik viszá élnek gazdagságokkal, és mind azok. kik a nagy szerentsében el vesztik magokat., nyomoruságot kívánnak hát az Istentől. mikor ezt az imádságot el mondgyák?

F. Igen is, mivel agazdagságok, és a nagy szerentsék. ő nekik rossz és gonosz, és azt kérik az Istentől, hogy szabadítsa meg őket a gonosztol.

K Az olyanok nem igazán kérik hát az Istent. és neki hazudnak mikor azt mondgyák. szabadíts meg minket a gonosztol.?

F. Igazán el mondhatni. hogy rend szerént nem tudgyák mit kérnek, nem is figyelmeznak kérésekre, mivel ha ugy imádkoznának a mint kell, azt kívánnák hogy az Isten ebben az életben küldgyön nyomoruságot reájok. hogy ha a szükséges az üdvéségekre. hogy ha pedig ilyen szándékban nintsenek, az imádságok hamis, mivel olyat kérnek Istentől, amit nem kívánnak.

K Miért küld az Isten nyomoruságokat mi reánk?

F Hogy meg büntesse büneinket, és hogy azok által. a bünök el töröltessenek. 2. hogy meg üsmértetvén velünk az emberi gyarloságot. hozzája emellyük szivünket, 3 hogy ötet nagyob szeretettel szeresük, 4. hogy a más életben lévő jó után suhajtozzunk.

K Miképpen kell venni a nyomoruságokat?

F Békeséges türesel. az Isten akarattyá alá ajánlván magunkot, penitencia tarto lélekel, és háláadásal.

Hogy az Amen. mit téssen.

Magyarázat

K Mit téssen ez a szó Amen, a melyet minden imádság után mondanak.?

F E sidó szó, és teszi 1. ez így vagy. 2. kívánom hogy a légyen, ugy légyen, 3. reá allok arra a mit mondtak, vagy kértek,

K Miért mondgyák ezt a szót, minden imádságnak avégin.?

F Hogy meg mutassák az által, hogy reá állanak mind arra, a mit Istentől kértenek, az imádságot akár mások mondták el, akar mi magunk,

K Ennek aszonak. mire kell minket indítani?

F. Arra, hogy figyelmesek legyünk az Isteni szolgálaton, és hogy, mind szível, mind szájjal mondhasuk az ament. 1 Cor. 14. s. aug. serm 121. de diversis, Cap. 28.

K Hogy lehet a községnek mondani az ament, holot nem érti mitsoda imádságot mond apap.?

F. A község, gyermekségétől fogva hallja énekleni a közönségesen való imádságokat, azért tudja hogy az anyaszent egyház mit kér az Istentől, és az elegendő neki hogy az áment el mondgya. ha szinte deákul nem tud is. 2. apásztorok. tartoznak. a tridentinumi Concilium szerint a népet arra oktatni, Conci. trid sess. 22. Cap. 8.

K A misekor mikor a pap mondgya a mi atyánkot. a nép azt feleli, de szabadíts meg minket a gonosztól, és apap egyedül mondgya az ament, holot atöb imádságoknak a végén, nem a pap, hanem a község mondgya az áment, honnan vagyon hát ez a szokás?

F. Ezt az okát adgya ennek, a tridentinumi Conciliumnak a Catechismusa., hogy a pap. a szent áldozatot, akristus, és a nép nevében ajánlván, a mi atyánkot el mondgya, és a nép, a kinek nevében el mondotta az imádságot, a hetedik kérést feleli reá, a mely magában foglalja rövideden atöb kéréseket, a pap pediglen, a kristus képében, az ament mondgya el, mint ha azt mondaná, hogy az Isten meg tekintvén a népnek, hitét, és könyörgését, meg halgatta. a szent áldozatra való nézve. Conc. trid, pars. 4.

14 RÉSZ

Némely Különös Imádságokrol.

Első Articulus.

Az Angyali köszöntésről.

K Mellyik a legnevezetesebb imádság, amelyel esedezik az anyaszent egyház. a Boldogságos szűznek?

F Az angyali köszönet, a melyel köszöntötte gabriel angyal. a szent szüzet, ilyen képpen, 1. *Üdvöz legy Maria malasztal vagy tellyes, urvagyon te veled, te vagy áldot az aszszonyi állatok között, 2. és áldot ate méhednek gyümölcse, Jéhus, 3. szent mária, Istennek anyja, könyörögj érettünk bünösökért, most, és halálunknak oráján amen*

Ez az imádság, három féle részből áll. 1. az angyalnak szavaiból, 2. a szent Ersébeth köszöntéséből, midőn a boldogságos szűz hozzája ment. 3. azokból a szövekből, a melyeket a hitek áitatosságból adának azokhoz. és a melyeket jóvá hagyá az anyaszent egyház, azt is el mondhatni hogy ez az imádság, tiszteletet. hálaadást, és kérést foglal magában.

K Mitsoda tiszteletet adunk mi a szent szűznek ebben az imádságban?

F Már nagyobbat nem lehet adni egy teremtett állatnak, mint mikor azt mondgyuk az angyalal, 1. hogy tellyes malasztal, 2. hogy az ur vagyon véle, 3. hogy minden aszszonyi állatok felet boldog, és áldot.

K Mit térszen ez a szó. tellyes malasztal?

F Azt, hogy az Isten bé böltötte minden teremtett állatok felet; ajándékival, kegyeségivel. és irgalmaságival.

K Mit térszen ez a szó ur vagyon teveled.

F Azt hogy, a Boldogságos szüz, különösképpen való temploma az Istennek, a szent lélek bövséges malaszttya által, és az ő Isteni anyasága által.

K Mitsoda értelme vagyon ezeknek a szóknak, Te vagy áldot. az aszszonyi állatok között?

F. Az hogy, az aszszonyi állatok között; a kik meg voltak áldatva, vagy akik ezután meg áldatnak, soha olyan nem volt, nem is léssen, a ki hasonló kegyelmet vett volna, vagy a ki végyen, mint a melyet a szent szüz vett, mivel ő választatot az egész aszszonyok között. hogy az Istennek anyja legyen. és hogy gyermeket szülyön. szüzeségben.

K Mitsoda hálá adást foglal magában ez. az imádság?

F A ki tettik leg inkább a szent Ersébeth szavaiból. Jésus a te méhednek gyümöltse áldot. mivel ezeket a szokot mondván, az Istent áldgyuk, és hálákot adunk néki. hogy Mária által. akristust adta nekünk, nem tselekedhetet az Isten, az emberekkel annál nagyobb irgalmaságot

K Mit kérünk mi ebben az imádságban a Boldogságos szüztől?

F Arra kérjük, és kénszerittyük. hogy érettünk esedezzék.

K Miért mondgyuk mi azt néki. szent Mária, Istennek Anyja?

F Mert ugyan az valóság. 2. mert arra való nézve nagyobb bizodalommal kérhettyük., tudván azt. hogy hatalmas és hasznos azö kérése Fia előtt,

K Miért mondgyuk azt néki hogy mi bünösök vagyunk?

F Azért, hogy meg tekintvén nyomoruságinkot, bennünket meg szánnyon, és Fiától nekünk irgalmaságot nyerjen.

K Miért kérjük arra, hogy esedezzék mi érettünk most?

F Azért, hogy szüntelen ujjab vétekbén esünk, ujjab veszedelemben forgunk, ujjab szükségéink vannak, és mind ezekre, szüntelen szükségés nekünk., az Isten kegyelme.

K Miért adgyuk hozzája, és halálunk oráján?

F Mert halálunk oráján. igyekezik leg inkább az ördög minket el veszeszteni, akoron nagyobb ami szükségünk, és az el esésünk. veszedelmeseb.

K Gyakorta kellé el mondani ezt az imádságot.?

F. Igen szent, és hasznos dolog gyakorta el mondani, a Boldogságos szüz esedezése. sokkal foganatosab, a több, szentekénél, mivel soha senki nem volt. nem is lesz. olyan szoros szövetségel. a kristusal.

K Mitsoda időben kell leg inkább el mondani ezt az imádságot?

F Reggel, délben, estve. amidön valamely veszedelemben vannak, vagy kísértetben. vagy betegségben.

2. Articulus Az Angelusrol.

K Mire rendeltetet ez a szokás, hogy harangoznak angelusra, reggel. délben, és estve.? az Angelusra?

F Ez a jó szokás arra rendeltetett, hogy a hivek. 1. az imádságban szentellyék. a napnak kezdetit. közepit. és végit. 2. hogy hálákot adgyanak Istennek. háromszor napjában, az ő szent

Fiának meg testesüléséért, 3. kérünk kell a szent szüzet, hogy esedezék érettünk, és nyerjen kegyelmet szent Fiától az imádság pedig e,

V Az ur anygala meg jelenté Mariának,

R Es a szent lélektől fogant

Üdvez legy Maria.

V Imhol az urnak szolgáló leánya,

R Légyen nékem a te beszéded szerént.

Üdvöz legy Maria,

V És az ige testé lett.

R Es lakozot mi közöttünk,

Üdvöz légy mária.

Imádság

Kérünk uram tégedet, önttsed szivünkben kegyelmedet., ugy hogy meg tudván, az anygaltol. a te szent fiad meg testesülésének titkát, azö kin szenvedése, és kereszttye által, vezetessünk. aditsőséges fel támadásra, kérünk tégedet, a mi urunk Jesus kristus által amen.

K Tartozunké el mondani ezt a könyörgést?

F Arra nem vagyunk kötelesek, de ez oly áitatos szokás, a melyet jó, és hasznos követni.

15. RÉSZ

Az Anyaszent egy háznak, közonségesen valo imádságirol.

Első Articulus.

Hogy mitsoda nyelven szokot lenni aközonségesen valo imádság.

K Miért imádkozik az anyaszent egy ház olyan nyelven, a melyet nem ért akösség?

F. Az anyaszent egy ház. az Isteni szolgálatot eleinte minden országban a közonséges nyelven mondotta, de az a közonséges nyelv, meg változván, és nem lévén idővel közonséges nyelv., az anyaszent egy ház azt meg tartotta. és nagy okokra valo nézve. azt meg nem változtathatta.

2. Noha adeák nyelv ne légyen is közonséges a nap nyugoti országokban., mind azon által. azt mindenüt meg értik europában, nem is lehet azt meg mutatni, hogy nap nyugoton más nyelven mondották volna az Isteni szolgálatot. Cardinalis Bona. a lyurgiáról valo munkájában meg mutattya, hogy midön a németek., franciák, anglusok, lengyelek az más északi nemzetek keresztényekké lettek, a deák nyelvet nem értették, mind azon által, azért a nyelvet meg nem változtatták, hanem, az Isteni szolgálatot deák nyelven mondották., a deák nyelv az egész romai birodalomban közonséges nyelv volt. minden parancsolatok, és törvények. azon a nyelven folytanak, a Conciliumokban a deák anyaszent egy ház. azzal a nyelvel áll, ugyan egy részint, az is tarttya meg. az egyenlőséget, és az egyeséget az anyaszent egy házban. mitsoda vigasztalás az, egy Catholicusnak. hogy akár. német országban, akár lengyel. országban mennyen, mindenüt egy nyelven halya lenni az Isteni szolgálatot., és mindenüt felelhet amise alat.

A bizonyos. hogy a nap keleti országokban. egy néhány féle nyelven volt a lyurgia, de a nyelv meg változván, a lyurgia meg nem változott, az első keresztények. kétség nélkül. jerusálemben. syriai nyelven mondták az Isteni szolgálatot., de aváros el romlása után, a görögök meg építvén avárost, görög nyelven volt az Isteni szolgálat, az egész görög szent atyák. azon a nyelven irtanak, de idővel az a helenica nyelv meg változván, azzal azért a lyurgiát meg nem változtatták., és az Isteni szolgálatot. most is a régi nyelven mondják. noha még a papok sem értik, hogy ha csak úgy nem tanulják, mint nálunk. a deák nyelvet.

K Mitsoda illetlenség következhetnék abból., hogy ha minden országban, a közönséges nyelven volna az Isteni szolgálat?

F 1. Hogy ha úgy lenne, az anyaszent egy ház béli imádságok. szüntelen való változásban esnének, mivel a nyelvek, szüntelen változván, egy nemzetnek nyelve. nem maradhat egy állapotban. száz esztendő múlva, 2. A szüntelen való változtatás közben, alattomban, változás is szivárkozhatnék. a hitnek agazattyában, a mellyek, mostanában, változás nélkül maradnak az egy házi könyörgésekben. 3. ha a lyurgiát meg akarnák változtatni mindenkor, amidőn anyelv meg változik, lehetné mindenkor olyat találni, a ki azt igazán meg fordítaná. de ha a meg lehetneis., hány szor kellene meg változtatni azokat a fordításokat, azért, hogy némely szók, akik egy időben jók voltak. másban illetlenek ne legyenek. ha minden tartományban a közönséges nyelvre akarnák fordítani az Isteni szolgálatot. az Imperiumban hány száz féle lyurgia kívántatnék, hogy a község meg érthesse. magyar országban, és erdélyben, hány féle képpen beszélnek, lehetné úgy fordítani a lyurgiát magyarul, hogy idővel valamely szó. valamelyik országban illetlenné ne változnék, szüntelen kellene munkálodni a változtatáson és a fordításon. még is azt végben nem vihetnék. hogy mindenek meg érthessék. mivel. az idegenek. semmit nem értenének. és olyan formában, a papokis, más idegen országokban. misét nem mondhatnak. 4. a világossan ki tettez hogy mitsoda nehéz volna meg változtatni a nyelvet. melyen az Isteni szolgálat vagyon. és a közönséges nyelven. a bé vett szókót, ebben akarattok ellen is meg kell velünk egyezni a protestánsoknak.

K Mint hogy idegen nyelven vagyon az Isteni szolgálat, nem ellenkeziké az, a szent pál tanításával.? 1 Cor. 14.

F. Nem, 1. mivel itt nem szól. az Isteni szolgálatról. a mely korintusban görög nyelven volt. a melyet minden értet,

2 szent pál nem tart abban ellent. hogy a gyülekezetben idegen nyelven ne szollianak. csak meg magyarázzák. azt azoknak. akik nem értik, 1 Cor. 5. 13. 26. 27. az anyaszent egy ház. pedig arra kötelezdi apászorokot, hogy meg magyarázzák a népnek. a közönséges nyelven., az egész Isteni szolgálatot. Conc trid. sess. 22. Cap. 8.

K Mitsoda alkalmatossággal, beszél szent pál. az idegen nyelv ellen? az Anyaszent egy házban?

F Itt a külömb féle nyelveknek ajándékáról beszél. mivel az iránt, sokan viszá éltenek.

Magyarázat.

A kereszténységnek kezdetekor., hogy több, pogányok térhessenek. meg, az Isten ahiveknek, külömb, külömb féle nyelveken való szollásnak ajándékát adá. de sokszor úgy történt., hogy azok. kik idegen nyelveken szollottanak, arra ajándékok nem volt., hogy azokat másoknak meg magyarázhassák, némelyek pedig meg magyarázhatták, az idegen nyelvet, de azon nem szolhattak, némelyek., valamint szent pál. ajándékot vettek volt. az idegen nyelvnek, mind meg értésére, beszéllésére, és mind meg magyarázására.,

A korinthus béli anyaszent egy házban. két roszt kezdődött volt, az idegen nyelvek iránt. 1. valának olyanok a hivek közül, akik agyülekezetben idegen nyelven beszéllettenek, meg nem várván, hogy mások el végezzék. beszédgyeket. 2. gyakorta történt a, hogy a gyülekezetben, nem találkoztot olyan a ki meg magyarázhatta volna, és ez, nagy rendeletlenséget okozot, szent pál. ezt meg akarván orvosolni, két féle dolgot parancsolt. a korinthusbéliekhez irt. 1. levelének 14. részében, 1. hogy a gyülekezetben aki idegen nyelven akar szollani, kettő, vagy legg fellyeb három szollyon egy más után., 2. hogy ha nem találkozik olyan a ki meg magyarázhassa az idegen nyelveket, az aki idegen nyelven szól., halgasson a gyülekezetben, tsak ő magának szollyon. és az Istennek., mivel tsak azt kell mondani közönségesen. a mi épületire lehet a gyülekezetnek. az idegen nyelv. a melyet senki nem érti, epületire nem lehet,

Mind ezekből. ki tettzik tehát. 1.. hogy ezen a helyen szent pál nem szóll. az Isteni szolgálatról., hanem atanításokról, 2. hogy nem tarttya szent pál azt rosznak. hogy ha valaki idegen nyelven szóll agyülekezetben, tsak legyen valaki, aki azt meg magyarázza, 3. azt nem mondhatni, hogy az anyaszent egy ház nyelve. idegen nyelv volna tellyeséggel, mivel nagyobb része annak, a ki a templomban jár. azt érti, és atöbbsi, gyermekségétől. fogvást. ugy meg szokta. halgatni az imádságokat. és az énekeket., hogy jól tudgya mire feleli az áment. azt is hozzája. adom, hogy a pásztorok meg magyarázzák. nékiek. a szent Miséhez való imádságokat.. és atöb könyörgéseit az anyaszent egy háznak.

2 Articulus.

Az Anyaszent egy háznak közönségesen való Cérémoniáiról.

K Az anyaszent egy ház. miért viszi az Isteni szolgálatot annyi sok Cérémoniával végben?

F Azok a Cérémoniák azért rendeltettek, 1. hogy a nép akülső pompára való nézve, az Istenhez hajollyon. és az ő nagy méltóságához nagyobb tisztelettel legyen.

2. hogy ahivek nagyobb tisztelettel szenteltyék a titkokot, és legyenek jelen az imádságokon.

3. hogy az Isteni szolgálatra szenteltyék a teremtettt állatokat, és azokat azö szolgálattyára fordittsák, mivel ugy is hozzája tartoznak,

4. leg nagyobb része a Ceremoniáknak. vagy szükségből rendeltettek, vagy a tisztességre való nézve, vagy azért hogy a szokás volt az országban.

5. olyan Ceremoniák is vannak, a melyek titkosok, és holmit jelentenek, ugyan avégre is rendeltettek, hogy fel emeltyük lelkünket. azokhoz, amíket jelentenek.

6. Az anyaszent egy ház, még eleinte bé vett egy néhány féle Ceremoniakot, a melyek szokásban voltak asidoknál,

7. A pogányok sok féle Ceremoniakot vettek volt fel asidoktól. a melyekkel ök éltenek. az anyaszent egy ház, hogy könnyebben meg térithesse. a pogányokat, helyesnek találta. meg tartani sokakat azokból a Cérémoniakból. és azokat az Istennek szentelni. és ditsőségire fordítani.

K El kellett volna azokat a Ceremoniakot törteni., azután hogy a pogányok meg tértenek?

F 1. Mint hogy a sidoktól vétettek volt., tehát magokban azok. jók. voltak, apogányok pedig meg térvén, és meg világositatván, azokat áitatosággal követték, és nem babonasággal., 2. ha szinte el akarták volna is törteni. de azt végben nem vihették volna, mivel azt minden tudgya, hogy mitsoda ereje vagyon a szokásnak, és hogy mitsoda akadályok találkoznak arégi szokások meg változtatásában, és hogy sokkal hasznosab azokat meg hagyni, hogy ha semmi

rosz nincsen azokban. 3 hogy ha könnyen el lehetett volna is törölni azokat a Ceremoniákat. de nem kellett volna azt tselekedni, mert azok hasznosok. sőt még szükségesek is.

K Ezek a Ceremoniák nem ellenkeznek a kristus mondásával. aki azt mondgya. hogy az Istent lélekben és igazságban kell imádni.?

F Nem, mert akristus. ezekkel a szavaival nem rekeszti ki a külső képpen való imádást. hanem azt akarja mondani azzal., hogy az Istent lélekben. és szível kell imádni, és hogy ezek nélkül a többi haszontalan valok, ugyan ezért is szükséges hogy a pásztorok. meg magyarázák ahiveknek a ceremoniákat, meg értetvén vélek, hogy a külső Ceremoniák a végre rendeltettek., hogy belső képpen fel emellyük szívünket az Istenhez.

K Az a külső képpen való pompa. azok a drága és ékes oltári öltözetek, drága ezüst, arany mivek. mind ezek nem ellenkeznek az Évangéliumi edgyügyüségel,?

F Nem azokban áll az Évangéliumi edgyügyüség. ha nem az alázatosságban: a szegény szívüségben, a közönségesen való öltözetben. avilági hejában valóságok meg vetésében. mind ezek meg egyezhetnek az templom béli ékeséggel, a kristus azt meg ditsérte. hogy drága keneteket öntöttek lábaira, és jóvá hagyá hogy ha a földnek gazdagságát az ő szolgálattýára. szentelik, tsak a szívet is néki szentellyék.

K Az első saeculumokban. ilyen formában voltaké a templomok.?

F A három első saeculumokban igen nagy üldözésben lévén az anyaszent egy ház, a templomokban semmi ékeségeket nem tehetett, mivel nyilván való gyülekezetet nem is tarthatot. de mihelyt az üldözések meg szüntének, templomokat építetnek, és azokat, a keresztény tsászárók, nagy drágán fel ékesítették. a mely tselekedeteket, az anyaszent egy ház, mindenkor nagy buzgoságoknak tartotta, Euseb. libr 10. hist. Cap. 3. s. hier. supr. Cap. 8. zakariae.

3 Articulus.

A Gyertyyáknak, és a lámpásoknak, szokásáról.

K. Miért gyutanak gyertyyákat, és lámpásokat, az Isteni szolgálatkor?

F Midön az Isteni szolgálat éttzaka vagyon, akor szükséges gyujtani, akoron szükséges volt gyertyyákat gyujtani, amidön az anyaszent egy ház. üldöztetésben lévén, a föld alatt való pintzékben, és rejték helyékben kellett esze gyülni a hiveknek, az üldözésnek vége szakadván, az anyaszent egy ház . ezt mindenkor követte még nap világonis, és ez a szokás, az egész napkeleti anyaszent egy házban meg volt, a negyedik saeculumtól fogvást, valamint ezt szent hieronimus mondgya. Contra vigilantiam. az anya szent egy ház. ezt a szokást meg tartotta, 1. azért, hogy a régi szokás meg tartassék. 2. vigasságnak jeliért. 3. hogy azok az égő gyertyyák akristust jelenttsék, a ki a világnak világosága. 4. némellyek a szent atyák. közül. azt tarttyák. hogy még aharmadik saeculumban is szokás volt. gyertyyákat gyujtani napal. az Isteni szolgálatkor. s. paulinus. hymn. de s. foeli

K Miért tartanak égő gyertyyákat. mikor az évangéliumot éneklik?

F Hogy azt meg tudgyuk, hogy az évangélium, az a világosság, a melyet a kristus hozta az embereknek. és annak kell meg világositani az egész földet,

K Miért tartanak égő lámpást. a szent sacramentum előtt?

F Az anyaszent egy ház. azt akarja. követni, amit az Isten parancsolt volt. az előtt, hogy a szent tűz, mindenkor éjjen. a frigy láda előtt.

4. Articulus A Temjének szokásáról.

K Az Isteni szolgálatkor való temjénezés. régi szokásé az anyaszent egy házban?

F Igen régi, a kí tettzik 1. anegyedik szabott rendből, a melyet apostolinak.. nevezik. a mely rendek előnkben adgyák. az első három saeculumokban lévő rend tartásit az anyaszent egy háznak, 2. a szent ambrus írásiból. libr. 1. supr. Cap. 1. s. luc. 3. az egész világon lévő anyaszent egy házaknak szokásiból, 4. aleg régiebb liturgiákból, ugy mint. a szent basilus, és szent Chrysostomus. liturgiáiból., még az ő törvényben is meg volt a parancsolva, exod. 29.

K Mire való hát a temjén?

F Sok féle szent dolgokra. tudni illik, a temjént az Istennek ajánlyuk, mint örökös urunknak, azt is meg mutattyuk az által nékie, kívánnjuk. hogy a mi imádságink az ő széke eleiben fel hassanak, valamint a jó illatu temjén, az oltárokat meg füstölik. a melyek. a kristust jelentik. az apocalypsis szerént, hogy meg halgassa imádságinkot, a melyeket jelenti a temjén. cap. 5. 8. az évangéliumos könyvet is meg füstölik, hogy meg mutassuk külső képpen is. mitsoda tisztelettel vagyunk az Isten Igéjéhez. az imádságok, a melyeket mondanak a füstöléskor: meg bizonyittyák ezt a magyarázatot, A hiveket is meg szokták. füstölni, azért. hogy az Istenhez emellyék sziveket a buzgo imádságokkal. és hogy mindenüt, a kristus jó illatját hinttsék ell, azt is el mondhatni, hogy ezen füstölésekel meg akarják mutatni, hogy mitsoda egység vagyunk a kristus, és a hivek közöt. ugyan ezért is füstölik meg leg először az oltárt, a mely a kristust jelenti, és azután a hiveket, a kik az ő tagjai. és a kiknek. a kristusban, akristus által, és a kristusal kel könyörögni.

K Miért füstölik meg, apüspököt, papokat, királyokat. fejedelmeket. és más fő renden lévőket, mindenikét különösen.?

F Azzal mindenikének, különös tiszteletet akarnak adni, mivel a népet közönségesen füstölik meg, a méltóságban levőket pedig különösen, de mind egyikét mind a másikat, egyenlő ókból füstölik meg.

K Miért füstölik meg a holt testeket, és a temető helyeket?

F Nem tsak a jó illatnak kedviért, hanem azért is, hogy az anyaszent egy ház. kebelében meg holt hiveknek, emlékezete, jó illatban légyen. és hogy az anyaszent egy ház. mind ő érettek, mind az élökért, ajánlya, könyörgésinek temjényét.

K Az ilyen titkos, és mélyen való magyarázattal. nem azt akarjáké, hogy még viszá vigyenek minket az ő törvényre. a melyben, minden tsak figura, és árnyék volt, a figurák helyében, nem következetté a valóság. az új testámentumban?

F 1. Adná az Isten. hogy az olyanok, akik ilyen kérdéseket tesznek. tellyeséggel el hitetnék magokkal, hogy az olyan nagy dolgokban, valamitsodás. az oltári szenttség, aválóság, a figurák helyében következet, az új testámentumban..

2. A bizonyos. hogy már most. nem minden jelentő a keresztények közöt, valamint a sidok közöt, minden avolt., de az is bizonyos. hogy a jelentő dolgoknak ideje még el nem mult. most is tsak tükör által, és homályban üsmérjük az Istent, de a mennyekben, minden világosan ki nyilatkoztatik. nem is léssen azután többé, se árnyék, se figura. 1 Cor. 13. 12.

3. Mint hogy testből, és lélekből állunk, szükséges azért. hogy valamely látható dolog, minket fel emeljen a lelki dolgokra.

4. némellyek. ezek a titkos Cérémoniák közül, nap keletről jöttek, az anya szent egy ház azokat bé vette, hogy magát a nap keletiek szokásához alkalmaztassa, a kik. is igen élnek, atitkos, és jelentő dolgok. még aközönséges dolgokban is.

5. *Articulus.*

A Anya szent egy háznak. az Isteni szolgálatban való
külömb külömb féle szokásról. a rituale. és a
Ceremoniák iránt.

K Az anyaszent egy háznak szokási, és Ceremoniái miért nem egyenlők mindenüt?

F olyan szokások. és Ceremoniák vannak, a melyek mindenüt egyenlők, olyanok is vannak. amelyek különböznek, mindenik országban. és tartományban. ennek pedig ez az oka, valamit az apostolok rendelték, és a mit traditioból vettünk, a mindenüt egyenlő képpen vagyunk, a mit pedig az apostolok azö utánok valójoknak akarattjukra és bölcseségekre hagytak, az olyan nem tartatik mindenüt egyenlő 15 formában, és változás alatt vagyunk. Cardinális Bona. libr. 1. de liturgia sacra. Cap. 6. az apostolok nem rendelték el mindent ömagok. mivel sok dolgok vannak olyanok. amelyeknek el rendelése az időtől, ahelytől, és a személyektől függ, és a melyeket ezekhez képest kel alkalmaztatni. az apostolok, csak azokat rendelték el, a külső Isteni szolgálat iránt, a mik az időtől nem függenek, és a miket. minden nemzeteknek. és minden tartományokban meg kell tartani.

K Miért hogy, azok. amiket az apostolok nem rendelték. nincsenek mindenüt egyenlő képpen, és hogy változás alatt vannak,?

F. Mert midön az emberek egy másol távol laknak, egy másal szándékjukot nem közölhetik, és azon egy mestertől egyenlő oktatást nem vehetnek, lehetetlen hogy egyenlő szokást, és Ceremoniát tarthassanak, fő képpen az olyan dolgokban, a melyek szabad ítéletre vannak hagyva. 2. a Nemzeteknek szokási, a melyekre kell vigyázni. a rendtartásoknak rendelésiben, nem egyaránsuak. minden helyen. és sok emberi változások alá vannak vetve. s. aug. epist. 11. ad st. januar..

Mind ezekből azt hozhatjuk ki, mint hogy, az emberek soha meg nem egyezhettek egy más közöt, a köz dolgokban, és hogy mindenik országnak, és diécésisnek, ez iránt különös szokása, és rend tartása vagyunk: a midön azt látjuk, hogy a népek, és az anyaszent egy házak, meg egyeznek egy másal. valamely szokásban. rend tartásban. Cérémoniában., a vallásban. hogy ha annak bizonyos eredetét nem tudják, el kel hinni. minden kételkedés nélkül, mondgya szent ágoston, hogy azt az apostoloktól vették, libr. 2 de baptisate Contr. donatis. Cap. 7.

K Miképpen kell tehát tekinteni, az anyaszent egy háznak a rituáléban. és a ceremoniákban lévő különböző szokásit.?

F. Annak az anyaszent egy háznak szokásához kel magunkot alkalmaztatni. a hol vagyunk. és azt nem kell rosznak tartani, amit őt látunk követni.

6 *Articulus.*

Az Éneklésnek, Musikának, és az orgonálásnak szokásáról.

K Az Isteni szolgálatkor való éneklés, régi szokásé az anyaszent egy házban?

F. Igen régi. de ez iránt volt holmi változás. az Anyaszent ház rendelésiben. az előtt egy néhány anyaszent egy háznak a volt a szokása. hogy a gyülekezetben csak egy éneket a

soltárokot.. a többi tsendeségben halgatta. idővel azt a szokást vették bé. hogy változva. egy más után énekelyenek. valamint mostanában követik. mindenüt. Cardin. Bona libr. de psalmod. cap. 16:

K Ditséretes szokásé. az Isteni szolgálatkor valo musikálás?

F Igen is ditséretes szokás, hogy ha azt. avalóságos buzgoságal követik, erre a szent lélek. gyakorta int a soltárookban.. 149. 150.

K Az a szokás. hogy orgonállyanak a templomokban. régi szokásé.?

F. Vannak olyan régi templomok. ahol. soha se orgonát. se semmi más féle musikát nem szenvednek. valamint romában. a Pápa kápolnájában, de meg sok számtalan templomok vannak olyanok, a hol a musika, és az orgona igen régtől fogva vagyon szokásban Cardin. Bona. de liturgia. libr 1. Cap. 5. num. 19.

K Míre kell vigyázni. a templomban valo éneklésel.?

F 1. Igen halkal. modoson. és sietés nélkül kell énekleni. ugy hogy az egyik rész ne kezdgye el addik, a még a másika el nem végezi 2. a szokot jól ki kell mondani, ne tsak szájjal, hanem inkább szivel kell énekleni., reá emlékeztvén arra, hogy az Isten azt akarja, hogy ötet, szolgálljuk. ditsérjük, és imádkyuk. léleekben, és igasságban.

16 RÉSZ

A Szent Mise Áldozattáról.

Első Articulus

közönségesen a belső vagy külső áldozatrol.

K Mellyik az anyaszent egy ház imádsági közöt a leg fővebb imádság?

F A Mise szent áldozattya.

K Mit értesz ezen azon áldozat.

F. Ezen a szón értem közönségesen mind azokat a vallás béli tselekedeteket; a mellyekel az okos teremtett állat, ajánlya magát. az Istennek, és ő hozzája kaptsollya magát., ugy mint az imádságot; az Isteni ditséreteteket, atöredelmeséget. az irgalmaságot. és a töb jó tselekedeteket. mind ezeket áldozatoknak nevezi az irás. ps. 49. 14. 50. 19.

Az áldozatot., lehet a maga tulajdon értelme szerént is érteni, és meg különböztetni. a vallás béli tselekedetektől, ezen értelem szerént, az áldozaton, értem valamely külső és látható dolgoknak ajánlását., a melyeket, a törvény szerént valo egy házi szolgál. ajánlya az Istennek. mint teremttönek, és örökös urnak.

K Miért mondd azt, hogy az áldozaton. valamely külső és látható dolgoknak ajánlását érted.

F. Azért hogy meg különböztessem. a külső, és látható áldozatot., a belsőtől, és a láthatatlantól.

K. Mitsoda a belső képpen valo. és láthatatlan áldozat?

F Az, a midön az Istennek ajánlyuk magunkat. hogy véle meg egyesüllünk, de igazán szolván, ez az ajánlás tsak akor vagyon. mikor az Istent szerettyük, ezért is mondgya szent

agoston. hogy az Istent. úgy tisztelik. ha szeretik. de Civit dei. libr. 10. Cap. 6. epist 110. ad honorat. Cap. 18.

K Mitsoda a külső képpen való. és látható áldozat?

F. Mikor az Istennek külső képpen valamit ajánlanak, valamint az előtt ajánlották. az állatokat. és a madarakot, és a mint mostanában ajánlyák. a krisztus testét, és vérének. akenyérnek, és abornak színe alatt. de hogy az Isten tiszteltessék a külső képpen való áldozatban, szükséges hogy az ajánlás belső képpen való legyen. mert az Isten lélek, ugyan lélekben, és igazságban is kell őtet imádni, arégi külső áldozatokban., az Isten akkor dicséretetett, a mikor belső képpen neki ajánlották magokat. ettől is volt. hogy az Isten sokszor meg vetette a sidok áldozatokat., valamint a szent írásból ki tettik. Isai. 1. 21. jerem. 7. 21. ps. 50. 18. s. aug libr. 10. de Civit dei. cap. 5. 6. Az Isten mindenkor meg vetette az olyan külső áldozatokat., a melyeket együtt. a sidok nem ajánlották neki, sziveknek belső áldozatját., a keresztényekről is hasonlat mondhatni., a midőn a mise szent áldozatját ajánlyák. a pap által, szükséges hogy a krisztus, magokat is ajánlyák. az Istennek., hogy ha azt nem tselekeszik; a krisztus érdemei a melyeket ajánlyák, és a ki magát is ajánlyá, kedvesé tészik Isten előtt mindenkor az áldozatot. de a hívek tselekedete., akik a pap által ajánlyák a krisztust., az Istent nem tiszteli, mert az Istent úgy tisztelik ha szeretik. mondgya szent agoston ez így lévén mindenkor azt mondhatni hogy a külső áldozatot, a belsőtől. soha el nem kel választani

K Miért mondod azt, hogy az áldozat, az Istennek tett ajánlás?

F. Mert csak egyedül., az Istennek tartoznak. az örökös vallás tétellel., az áldozatot, úgy tekintették mindenkor, még a hitetlenek is, valamint az Isteni tiszteletnek jelét, amellyel tartoznak az Istennek, ettől is volt, hogy a gonosz lelkek., Isten gyanánt akarván magokat imádatni., magoknak áldozatot adattak., de soha senki nem áldozot másnak. hanem, annak a kit Istennek tartot, vagy annak gondolta lenni, mondgya szent agoston. libr. 10. de Civit. dei. Cap 4.

K Miért mondod. azt, hogy az áldozat. Istennek tett ajánlás, atörvény szerént való egy házi szolgálta által?

F Mert az Istennek rendelése szerént, a külső áldozatokat, csak olyan egy házi szolgáltnak kellett ajánlani, akiket az Isten választot arra, hogy ajánlyák.

A moyses törvényekor., csak az ááron maradékból voltak az áldozó papok, az új törvényben, csak a törvény szerént való püspököknek, és papoknak szabad a, moyses előtt, és természetnek törvényekor., azt el hihettyük. hogy még akkor is voltak áldozó papok, mivel azírás fel teszi, hogy melkisedek, a magosság bélinek papja volt. a melyet az írás fel nem tette volna, hogy ha mindennek szabad lett volna. áldozó papnak lenni., nem tudhatni valóság. kik voltak az áldozók a természet törvényekor. azt tarttyák közönségesen. hogy a tselédes gazdág. ajánlották az áldozatot. mind azon által. azt láttyuk, hogy kain, és ábel. áldoztanak, de azt el mondhatni. hogy az ádámtól. és évától születet fiaikat, úgy tekintették. még az apjuk éltekor is, valamint tselédes fő gazdákot., de akár mint légyen az, a mit az írás mond melkisedek felől., abból el lehet itélgni, hogy nem volt szabad mindennek akkor. áldozatot ajánlani.

Ettől vagy. hogy az ördögök. hasonló tiszteletet kívántanak. a birodalmokban lévő emberektől, mint a melyel. tartozunk. az egy Istennek., arra. való nézve. választottak. magoknak különös embereket a kik nekik áldozanak., és azokat nevezték papoknak. és fő papoknak. valamint a volt szokásban az Isten népe között.

K Miért mondd azt, hogy az áldozatot az Istennek ajánlják., mint örökös urnak, és teremptőnek.?

F mert az okos teremptett állatok. semmivel inkább nem szolgálhatták. se nem tisztelhetik az Istent, mint az áldozattal.

K A belső, vagy a külső képpen való áldozattal. tisztelik az Istent?

F Mindenik áldozattal. abelső képpen való áldozattal annyiban, hogy kedvesebb dolgot nem tselekedhetünk Isten előtt, mint ha ő néki adgyuk magunkot. ugyan ezt is tselekeszik azok, akik az Istent szeretik. mindenek felet, ebben a szeretetben is áll. a belső áldozat, A külső áldozattal. annyiban, hogy a külső áldozattal, a mely abelsőt jelenti, az emberek meg mutatják. sziveknek. Istenhez való indulatját.

K Miben mutatják meg az emberek sziveknek Istenhez való indulatját, akülső áldozattal?

F 1. Abban, hogy ötet. ugy tekintik. mint mindeneknek örökös urát., és a teremptett állatokat, mint a semmit. 2. hogy az Isten örökös ura életeknek, és haláloknak. örömet is néki áldozzák. életet. 3. hogy a vétekért. ahalált. meg érdemlették., de halált magoknak nem adhatván. más áldozatot ajánlanak Istennek helyettek., akinek is halálát. kérik hogy vegye kedvesen, és annak érdeme, tegyen eleget érettek az ő igasságának..

K Mitsoda más tiszteletet adnak még Istennek az áldozatokban.?

F Hálákot adnak néki jó téteményiért, irgalmaságát kérik a bűnnek botsánattyára, és minden féle szükségekre való kegyelmeit.

2 Articulus.

A belső képpen való áldozatnak kötelességéről

K Tartozunké az Istennek valamely áldozatot ajánlani?

F. Az Istennek belső képpen való áldozatot ajánlani, az az, ötet mindenek felet szeretni., azzal tellyeséggel tartozik minden értelmes teremptett állat.

K Ez a kötelesség. mire vagyon fundálva.

F. Arra, 1. hogy az Isten azért teremptette az értelmes állatokat, hogy ötet tiszteljük.. és ditsöiítsék, de ötet nem tisztelhetik, se nem ditsöiíthetik más képpen, hanem akarattyoknak. és szereteteknek szabados indulatjából.

2. Az igasságos hogy minden rendel legyen, és hogy az értelmes teremptet állat, az ő teremptőjének alája vesse magát. ő alája pedig ugy veti magát., hogy ha tellyeséggel azt akarja. a mit Isten akar, de ez is ugy lehet meg, hogy ha az Istent szeretí.

3. Nintsen semmink is a mit az Istentől nem vettük volna, mindennel néki tartozunk, magunkal is néki tartozunk tehát, de magunkat ugy adgyuk néki., hogy ha ötet szerettyük. ez a leg első áldozat. a melyel tartozunk. néki, mivel ezzel az áldozattal ő néki ajánlyuk mind azt. a mink vagyon. és a mik vagyunk. és néki hálákot adunk.

4. az emberek hajlandok avétekre

5. Az Istennek segittségére, és jó téteményére szüntelen való szükségünk vagyon. de azokat ugy érdemellyük meg. hogy ha szeretetünkkel hozzája kaptssollyuk magunkot.

mind ezekből tehát, ki tettzik, abelső képpen való áldozatnak szükséges volta, 1. azért, hogy tiszteljük az Istent mint örökös urunkot. 2. hogy hálákot adgyunk jó téteményiért 3. hogy a vétekért való botsánatot nyerhessünk, 4. hogy mind testi, mind lelki segittséget vehessünk.

K Mikor tartozunk mi az Istennek ajánlani a mi szeretetünknek belső képpen való áldozatját?

F Minden időben. és minden helyen. mivel nintsen se idő, se hely, amelyben nem tartoznánk. szeretni az Istent, hozzája kaptcsolni magunkot, ő érette munkálodni, és az ő akarattját követni, de a lehetetlen mi töllünk. hogy az Istenhez szüntelen fel emelkedgyünk. a szeretetnek tselekedeteivel., hanem az elég, hogy azokat a tselekedeteket tegyük néha néha, hogy magunkot fel gerjesszük az Isteni szeretetre. és ahitre.

3 Articulus.

A külső képpen való áldozatnak. köteleségéről, és hogy mik voltak az áldozatok. a mojses törvénye előtt, és utánna.

K Tartozunké mi az Istennek valamely áldozatot tenni külső képpen? is?

F Igen is tartozunk, és az ördögök tsak azért kivánták az emberektől az elöt. a külső áldozatokat., mert azt tudták. hogy az emberek. azzal tartoztanak. az Istennek. mondgya szent ágoston. de civit dei libr 10. Cap. 19.

K Ez a köteleség, mire vagyon fundálva.

F Arra. hogy tartozunk. meg mutatni külsőképen. és nyilván valamely látható jel által. a mi szívünknek indulattját, az Isten örökös felségéhez.

K Miért tartozunk mi külső képen. valamely látható jellel meg mutatni szívünknek indulattját. az Isten örökös felségéhez.?

F Azért hogy a külső dolgokal magunkot fel gerjesszük belső képpen. 2. hogy jó példát adván felebarátunknak., és az Istenhez fordítván ötöt, hadgya meg amivel neki tartozik., 3. hogy az Istennek engedelmeskedgyünk, aki nekünk azt parantsollya. hogy mind külső., mind belső tiszteletett adgyunk néki.

K Ezt a belső indulatot. tsak akülső áldozattal leheté az Istenhez meg mutatni.?

F A külső áldozatot minden féle népek ugy tekintették mindenkor, mint olyan dolgot. a melyel leg inkább meg mutathatni az Isteni felséghez való belső indulattját szívünknek,

K Mitsoda azok a külső dolgok, a melyeket ajánlani kell az Istennek az áldozatban.?

F A Mojses törvénye előtt. szabad volt kinek kinek olyan dolgokat ajánlani az Istennek., a melyeket leg méltobbaknak ítélte lenni az ő nagyságához, és a melyeket leg inkább meg mutathatta hozzája való háláadoságát. Ábel, azt ajánlotta az Istennek, a melyik leg jobb volt. a juhái között, káin a földi gyümölcsökből ajánlot néki. noé, a bárkából ki szálván. madarakot. és állatokat áldozék fel, melkisedek, az áldozatban; kenyeret, és bort ajánlot az Istennek., az irot törvényben., az Isten, mojses által a sidok között, el rendelé az aldozatokat, elejekben adá hogy mik legyenek az áldozatra valok. és az osttyák, a mellyeket néki ajánlyanak, és hogy mitsodás Ceremoniákra kell vigyázni azon külömb külömb féle áldozatokban., de idővel mind azok az áldozatok el töröltetének a kristus által, a kit is jelentettek az áldozatok. és már mostanában, tsak egyedül a kristust magát. szabad az Istennek ajánlani, a ki is bé töltötte a töb áldozatokat amagáéval, és aki minket olyan állapotban tett, hogy az Istennek olyan tiszteletet adhatunk, a mely méltó az ő nagyságához. s. aug. libr. 10. de civit dei. Cap. 19.

K Miért nem szabad mostanában. valamint az előtt, az Istennek négy lábu állatokat. és madarakot ajánlani az áldozatban.?

F Mert az Isten előtt. azok az áldozatok. tsak a kristus áldozatjára való nézve. voltak kedvesek, és azt is jelentették., a kristus pedig azokat el törölte a maga áldozatjával, az

árnyék, és a jell. helyt adot az igazságnak, a kristust nagyon meg bántanák, hogy ha mostanában, az Istennek más áldozatot ajánlanának, az övén kívül.

K Miért mondod azt hogy a régi áldozatok csak a kristus áldozatjára való nézve voltak kedvesek., és annak jelei voltak?

F. Mert a lehetetlen volt, hogy a bakok, és a bikák vére, az Istent meg engesztelje. és a vétket el törölje, mondgya szent pál, hebr. 10. 4. A lehetlenn volt, hogy az emberek magoktól. meg engesztelhesék az Istent, sziveknek belső indulatjával, és hitekkel, a melyel várták. a messiást, és kit jelentettek a régi áldozatok, azt kell mondanunk, hogy mindenkor a kristus vére. munkálodta még akkor is abün bocsánatját. a régi áldozatokban., de abün bocsánatjának egészen való ereje es haszna. függőben volt mind addig. valamég ugyan valóságát azt a vért ki nem ontották. ugyan ezért is volt hogy az ó testámentum béli szentek kételenítették meg várni, hogy a kristus áldozatja bé tellyesedgyék, és a kristus mennyen őket meg szabadítani, és fel vinni magával. ditsőségel a menyben, a kinek kapuját. vérével nyitotta meg nekik.

4 Articulus.

A Moyses törvénye előtt való áldozatok figuráinak magyarázatja.

K. Mire való valának a régi áldozatok?

F. Arra való valának, hogy valamely látható dologban. meg mutathassák. az Istenhez való belső áldozatját a szívnek, 2. hogy a jelentse a keresztén való áldozatját a kristusnak, a melyet mostanában is ajánlják. minden helyeken az anyaszent egy házban., és a menyekben, valamint szent pál mondgya hebr. 9. s. aug. libr 10. de Civit dei Cap. 5.

K A régi áldozatok mindnyájan egy dolgot jelentettek?

F Nem lehet azoknak, mindnyájan, és egészen a kristus áldozatját jelenteni, hanem némelyek, annak valamely részit jelentették. mások meg más részit., amint azt különösen, könnyü meg mutatni. st. aug. ibid.

K Mit jelentettek azok az áldozatok, amelyekben. a négy lábu, vagy a szárnyas állatot meg ölték,?

F Azok a kristust jelentették., akinek meg kellett halni a keresztén. ezért is nevezik a szent jános látásiban, a kristust: meg ölettetet báránynak. apoc. 13. 8. mert ő a régi áldozatokban úgy mondván meg ölettetet mind azokat az állatokat., mivel csak az ő vére, és halála. tette kedvesé Isten előtt. azokat az áldozatokat

K Mit jelentett, a kenyérnek. és a bornak áldozatja.. a melyet melkisedek ajánla?

F Jelenté a kristus testének és vérének áldozatját, a melyet kellett ajánlani az egész földön, a kenyérnek, és a bornak színe alatt. st Cypr. epist, 63. ad Cecilium. st hier. epist ad marcellam, st aug. de Civit dei. libr. 16. Cap. 22. libr. 17. Cap. 20

K Honnét vagy a. hogy szent pál. aki asidokhoz irt levelében meg mutatta, hogy melkisedek a kristust jelentette, arról nem szól. hogy a melkisedek áldozatja az oltári szentséget jelentette volna.?

F Mert szent pál, amidőn melkisedekről szóllót, nem arra vigyázot, hogy azt meg mutassa, mitsoda hasonlatossága vagy a kristus áldozatjának, a melkisedek áldozatjával., hanem hogy mitsoda hasonlatosság vagy a kristus papi személye közöt, és a melkisedek papi személye közöt.

Magyarázat

Szent pál a sidokhoz irt levelében. arra vigyázot, hogy azt meg mutassa; hogy az ó törvény béli papság, nem lévén tekéletes, annak el kellett végződni, és hogy a tsak árnyékja, és figurája volt. akristus papságának., azt mondgya hogy a szent lélek., még előre. meg akarta velünk értetni ezt az igazságot. hogy a messiás. a melkisedek rendi szerént valo pap lenne. szent pál azt fel teszi. hogy az irás nem mondgya., hogy az Aaron rendi szerént valo pap lenne; hanem a melkisedek rendi szerént.

1. Mert az Aaron papsága nem volt örökös. mivel önéki a papságát, a fiaira kellett hadni. melkisedeket pedig az irás ugy adgya elönkben, mint atya. anya, és nemzettség nélkül valot. kezdet, és vég nélkül valot., aki is tsudálatosan jelenti a kristus örökös papságát., a kit is az irás, a melkisedek rendi szerént valo örökös papnak nevezi. ps. 109. hebr. 7. 3

2. Melkisedek meg áldotta ábrahámot, és Áaront, ábrahámaban, tehát ő fellyeb valo volt ábrahámnál, és Aaronál.

3. Melkisedek. király volt, és aneve magyarázattya szerént. igasságnak királlya, ő sálemi király volt, az az, békességnek királlya. mint ezek a nevek nem illenek Aaronra, hanem akristusra, hebr. 7. 2.

Mind ezekből ki tettzik, hogy a melkisedek papsága fellyeb valo volt., az Aaron papságánál, mivel a szent lélek még előre meg mondotta volt dávid által, hogy egy olyan pap fog támadni, aki a melkisedek rendi szerént valo leszen, a mely papság, mind nagyob, mind tekéleteseb lészen az Ááron papságánál., akinek, se papsága, se az áldozatok, nem. tartának mindenkor, hebr. 7. 11. 15. 16. 17. a sídok ellen semmi nem lehet erőseb. mint ezek a mondási szent pálnak.

Mind abban valamit szent pál mond melkisedekről. a kristus iránt, meg lehet látni, hogy szent pál. a melkisedek személyit hasonlittya a kristus személyihez, és nem az áldozattját. a melyről semmit nem szól. se ezt az áldozatot nem hasonlittya az Aaronéhoz, se a kristuséhoz. hanem azt mondgya. hogy melkisedekről sok nagy dolgokat mondhatna. de azokat el halgattya. hebr 5. 11.

5. Articulus.

A Mojses törvénye alatt valo áldozatok figuráinak magyarázattya

K. Mit jelentettek a sidok vérel valo áldozati?

F Jelentették. a kristus kereszten valo áldozattját., a melyen vérét ki ontotta.

K Mitt jelentettek avérnélkül valo áldozatok?

F. Azt lehet mondani, hogy azok jelentették. a Mise szent áldozattját. a melyben vért nem ontanak.

K Miért égették meg az áldozatokra valokot, egészen, vagy tsak azoknak némely részeit. minek utánna meg ölték volna őket.?

F. Azért. hogy az által. meg mutassák. az Istennek., ateremtett állatokon valo uralkodását, 2. azért, hogy ugy mondván, azoknak füsttye, az Isten széke eleiben fel hassanak. mint kedves illatu füstök.

K Azt mondád. hogy az egészen való áldozatban, mindent meg égettek, holot a békeséges, vagy a vétkekért való áldozatokban, az áldozatnak tsak egy részit égettek meg, a többit. vagy tsak a papok magok ették meg, vagy a papok, a népel együt, mit jelentettek mind ezek.?

F. A holocaustum. az az. az egészen való áldozat. leg inkább jelentette. a keresztben való áldozatot. a mely bé tellyesedet. akristus fel támadásával., és menyben való menetelével. mivel a kristus fel támadásával., és menyben való menetelével. mivel a kristus egészen fel támadot., és menyekben ment. valamint ebben az áldozatban, az egész az áldozatnak füsttye hogy fel ment.

A békeséges, és a vétkekért való áldozatok. jelentették a mise szent áldozattját. annyiban, hogy ezekben az áldozatokban. vagy tsak a papok. vagy a papok anépel együt, ettek az ajánlott áldozatokból., tsak egyedül apapok ettek a vétkekért ajánlott áldozatokból. a békeséges áldozatokból., a papok. a népel együt ettek., de az egészen való áldozatból. senki nem ehetett.

K Mi azoka. hogy soha a vétkekért való áldozatot ugy nem ajánlották, hogy először nem ajánlották volna az egészen való áldozatot?

F Meg akarták ezel mutatni hogy a mise áldozattya, nem tsak meg válthatatlan a kereszt áldozattjától, de azzal egy, A sidok áldozati olyanok valának. hogy tsak egy féle áldozattal, nem lehetet annyi titkokot ki jelenteni, de amisének áldozattya, amint azt meg fogjuk mutatni; egy szers mind, egészen való áldozat. (holocaustum). békeséges áldozat, és a vétkekért való áldozat, ugyan azon egy áldozat akereztben való áldozattal. és ez egyedül. bé tellyesitti, az egész régi áldozatokat. mondgya szent ágoston. libr 10. de Civit dei. Cap. 20. et libr 17. Cap 20.

K Azt mondád. hogy azok. akik avetekért való áldozatot ajánlották., nem ettek az áldozatból. mit jelentett a.?

F. Jelenté a lélek üsméretnek nagy tisztaságát, a melyel kell lenni, hogy az uj törvénynek áldozattjában. lehesen Communicálni., A papok ajánlhattyák. az oltári áldozatot a bünösökért, de ezeknek meg kell békélleni az Istennel, minek előtte abban részesüllyenek.

Ebből ki tettzik, hogy a vétkekért való régi áldozatok, nem voltak tekélletesek., mivel azok az áldozatok. meg nem tisztíthatták a bünösököt, és abün alat maradtak. az áldozat után is, ugyan azon ókból. nem részesülhettek az áldozatban.. de mi nekünk mondgya szent pál olyan oltárunk vagyon, amelyen olyan áldozatot ajánlanak., aki abünököt el törli, és részesülhetünk abban az áldozatban hebr. 13. 10.

K Azok akik áldozatot tettek, miért tették az áldozatra való állatra kezeket, minek előtte. fel áldozták?

F Meg akarták ezel a Céremoniával mutatni, hogy ahalált meg érdemelvén. azt az állatot teszik helyekben, és készek ahalált elvenni, ha Istennek az ugy tettzik.

K A papok meg ölvén az áldozatra való állatokat. azoknak a verit az oltár körül el hintették., mitt jelentet é?

F A jelentette akristus verit, akinek halála után, az oldalából folyó vér, a kereszt körül el hintetett,

K Mit jelentett a holocaustumok oltárán lévő áldozatoknak meg öletése, amely oltár a sátoron kívül volt?

F Jelentette a kristust, akinek a kálvária hegyén kellett szenvedni, jérusálemen kívül.

K Mit jelentet a veres tehén. áldozattya?

F. A bizonyos, hogy minden féle képen, ez az áldozat. akristus halálát jelentette.

1. A fő pap az áldozatra valót, ki kísért a táboron kívül hogy meg ölesék, A fő pap. ítélte halálra a kristust, ki is vitétt avárosból. a szenvedésre,

2. Az áldozatra való, az egész nép előtt öletetett meg, a kristus az egész nép láttára feszítetett fel.

3 A fő pap. hét szer hintet annak vériből. a sátor ajtaja felé., a melynek superláttya le volt botsátva, ezel azt akarta meg mutatni, hogy buzgoságal ohajttya, hogy az, akinek vérit jelenti. az áldozatnak vére. jöjjön el. és nyissa meg az embereknek, a menyeknek kapuját vérével..

4. Az áldozatot bőröstől egészen meg égették. ejelentette a kristus. tellyes, és egész áldozattyát., és amint szent ágoston mondgya. az ő fel támadását., amely meg emésztette, úgy mondván. mind azt; a mi halando volt akristusban s. aug. quaest. 13. supr. num.

5. A Cedrus fa, az isop. és a scárlát. amelyeket a fő pap. a tűzben vetette., jelentették. szent agoston szerent, a hitet. a reménséget. és a szeretetet, a mellyeket. a kristus áldozattya, tézsi. érdemeseké.

6. A fő pap, aki meg ölte az áldozatot. és az aki azt meg égette. mind estvélig tisztátalanok voltak. ezt úgy lehet tekénteni, mint olyan dolgot. amely képzeli. azt az állapotot. amelyben léznek a sidok. világ végiig. a kristus meg öletéséért,

K Mit jelentettek. a zemlye lisztnek áldozati.?

F A mise szent áldozattyát. amelyben akristus ajánlya magát, a kenyérnek. és a bornak szinek alat.

K Miért elegyítették meg a lisztet. olajal, és temjénel?

F Az olaj jelentette. a szent léleknek kenetit. amelyel tellyes volt a kristus, akit jelentet aliszt. a temjén, jelentette az imádságot, az az, aszivnek az Istenhez valo emelkedésit, a mely nélkül, az ajándékok, ő előtte nem lehettek kedvesek. lev. 2. 2.

K Mit jelentett. a bak áldozattya?

F Jelenti a Mise áldozattyát. a melyben az áldozat egészen meg marad, mivel a kristus ót élő áldozat.

K A midön ezt az áldozatot ajánlották, két bakot, vettek, az egyikét. fel áldozták. a másikanak fejére tették az átkot, és a nép hamiságát, a pusztában el botsátották, mit jelentettek mind ezek?

F. 1. Hogy a mise áldozattya. minden erejét. a kereszt áldozattyától veszi, ugyan ezt is jelentette a baknak vére akit meg öltek, és amely vérel meg kenték. a másikat akit el botsátottak, ez a két áldozat. tsak egy volt.

2. Hogy az ártatlan kristusnak, kellett magára venni az egész emberi nemzetnek vétkeit.

3. A meg öletet bak., jelentette. akristus emberi természetit., aki is halált szenvedet., a másika, jelentette az Isteni természetet., a ki meg halhatatlan volt. ez a két bak. akiket egy szers mind ajánlották az Istennek., tsak egy áldozat volt. a kristus Isten és ember, az Istennek ajánlya magát, az ember halált szenved, az Isten meg marad., de az ember s' Isten, magára véven avilág büneit. és avétkes embernek formáját, meg szabaditot minket büneinktől. lev. 16.

K Mit jelentet a veréb áldozattya akit szabadon el botsátottak.?

F Ugyan azt jelentette a mit abak áldozattya, nagy hasonlatosság is vagyion. ezen két áldozatok közöt. lev. 14.

K A törvény szerént. minden féle áldozatra bort kellett hinteni, mit jelentett a?

F A bort itt úgy tekinthetjük, mint akristus vérének figuráját. a mely még előre kedvesé tette arégi áldozatokat Isten előtt, az irás azt mondgya. Gen. Cap. 49. hogy a messiás borban fogja meg mosni ruháját, az az, hogy a vérit ki onttya a kereszten.

K. Meg leheté találni mind azt akristus áldozattyaiban, a miket láttunk arégi áldozatokban.?

F Mind azt fel találhatni a mise áldozattyaiban, ót látunk olyan népet, a ki a papnak kezében adgya mind azt valami az áldozathoz szükséges. aki a pap által ajánlya az Istennek az áldozatot, aki azért ajánlya., hogy imádgya az Istennek nagyságát. hogy büneinek botsánattyát kerje, hogy néki hálákot adgyon,

meg fogjuk mutatni ezután. hogy mi formában foglallya magában ez az áldozat. mind azt., valamit láttunk arégi áldozatokban.hogy mi képpen ez bé tellyesedése a többinek. mondgya szent agoston. de Civit. dei libr 10 Cap 20.

6 Articulus

Hogy mindenkor volt. és lészen az Anyaszent egy házban
külső keppen valo áldozat.

K Honnan tudgyuk mi azt. hogy vagyion az anyaszent egy házban, olyan külső képpen valo áldozat. amelyet világ vegiig fogják ajánlani az Istennek.?

F. Mi azt tudgyuk a szent irásbol, és a hagyományokból.

K Hogy bizonyittyák azt meg a szent irásbol?

F Azt meg bizonyittyák az ó, és az ujj testámentumból. Az ó testámentumban, az egész áldozatok a mostanit jelentették, a proféták közöt, pedig ez iránt malakiás szöll leg világosabban, *Az én kedvem nintsen ti bennetek mondgya a seregeknek Ura, a sidoknak., és tölletek el nem veszem az ajándékot., mert nap kelettől fogva, nap nyugotig minden helyen áldoznak nekem, és az én nevemnek tiszta áldozatot ajánlanak, mert nagy az én nevem a nemzettségek közöt.* Cap. 1.10.

Ebben a profétiában három dolgot látunk, 1. hogy az Isten meg veti az sidok áldozatit, 2. hogy azok helyében olyan áldozatot tészen., a mely tiszta, és szent, 3. hogy azt az áldozatot az egész világon ajánlyák.

Visgálljuk meg tehát. mitsoda áldozat lehet a, mivel a keresztnak áldozattya, nem ajánlották az egész földön minden helyen, a mi szeretetünknek áldozattya pedig. a protestánsok szerént is. nem olyan áldozat. a melyet tellyeséggel. tisztának, és szentnek. lehetne mondani. akülső képpen valo áldozatrol vagyion tehát itt aszó. ugyan ezt is érti a proféta, ezen a szón. *mincha*, a mely szó az originálisban találtatik, és a mely tészen, lisztel, olajjal, és boral valo áldozatot., ez az áldozat, nem lehet tehát más áldozat, hanem a mise áldozattya. a melyet minden helyeken, és minden nemzetek ajánlanak, ugyan ezen értelem szerént is magyarázzák ezen profétiát az egész szent atyák. st Irene libr 4. Contr. heress. Cap. 32. tertull libr 2. Contr. marci. Cap. 22. st Chrys. supr. ps. 95. st aug, libr. 18. de civit dei. Cap 35.

Ezt meg lehet bizonyittani az uj testámentumbol.

1. Az Eucharistiának rendelkezéséből. 2. az apostolok írásából, a melyekből ki tettik. hogy oltárok valának. ahol Kommunikáltak. és ő magok is ajánlották az áldozatot. 3. a szent jános látásából.

1. Az Évangelisták, és az apostolok az oltári szenttségnek. rendelkezéséről szólván, előnkben adgyák ezeket a szavait, a kristusnak, *Ez az én testem, mely meg törtetett, vagy adatott érettetek. Ez az én vérem, mely ki öntetett érettetek.* a kristus nem mondgya a görög fordítás szerént. *mely meg törtetik, vagy adatik, ki öntetik,* hanem, *mely meg törtetett, vagy adatot. ki öntetett.* hogy meg mutassa ez által, még előre, az ő testének, és vérének. az apostolokért, és minden emberekért való titkos fel áldozását.

2. Visgállyuk meg szent pálnak a sidokhoz irt levelének Cap 13. 10. abból meg láttyuk a mise áldozatját, mondván *vagyon oltárunk., melyről nem szabad enniek azoknak, akik a sátorhoz szolgálnak, mert a mely állatoknak vérek hé vitétik afő pap által. a szent helyben abünért, azoknak testek meg égettetik ataboron kívül. erre való nézve szenvedet a kristus avároson kívül,* ebből kitettik, hogy az ó testámentum béli áldozatoknak Cérémoniái. az új testámentum béli valóságos áldozatot jelentették.

3. szent lukás téssen emlékezetet az áldozatrol melyet ajánlottak az Istennek az apostolok antiokiában, eképpen is szól, a görög fordítás szerént. *mikoron azért áldoznának az urnak. és böjtölnének. mondá a szent lélek. válaszátk el nékem pált, és barnabást. a munkára. a melyre én őket hittam.* act. 13. 2.

A bizonyos hogy a görög szó, amelyet itt az áldozatra magyarázták, mindenkor a mise szent áldozatjára értették,

4. Meg lehet még bizonyítani az oltarinkon lévő szent áldozatot. a szent János látásából, a ki is látot *a királyi szék között, és anégy lelkes állatok között, és a vének között, mint egy meg öletett bárányt állani,* a görög fordítás szerént, *mint egy fel áldoztatot bárány állani.* apoc. 5. 6. a négy lelkes állatok, és a huszon négy vének le borulván a bárány előtt, mondák, *meg öletté, és meg váltottál minket véred által, minden ágazatból, és nyelvből, és népből, és nemzettségből, és tettél minket királyokká, és papokká, a miIstenünknek ditsőségire.* sokan az írás magyarázók közül, azt böltsen tarttyák, hogy a szent lélek, meg akarta ez által mutatni szent jánosnak, hogy mitsoda formában ajánlyak az Istennek akristust az oltári szenttségben., mivel szent péter is azt mondgya. hogy az anyaszent egy ház. választot nemzettségből. királyi papság. szent népből álván, minden nap ajánlya Istennek ezt a barányt. 1 petr. 2. 9.

A tráditioból is nyilván ki tettik, hogy mindenkor ajánlottak az Istennek külső képpen való áldozatot az anyaszent egyházban, és ez az áldozat. nem egyéb, hanem a kristus testének, és vérének ajánlása. akenyér, és abor szinek alat.

1. Ezt könnyü meg bizonyítani az egész Conciliumokból. az első közönséges Nicaei Conciliumból. Can 18. 325 esztendőben. az Ancyriai Concíliumból. Can. 1. a Laodicaei Conciliumból, Can 3. 4. a Carthagobéli második Conciliumból. Can. 2. 8. mind ezek a negyedik saeculumban voltak. a Toletumi tizenötödik Conciliumból. Can. 5. 681 esztendőben. többeket is még elő számlálhatnék, ha szükséges volna, ezek mind azt tanittyák hogy az anyaszent egy házban. ajánlották, akristus testének, és vérének külső képpen való áldozatját, és arról Cannonokot is tsináltak:

Ezekhez azt is hozá adom, hogy a Calcédoniai közönséges Concíliumban. 451.eszt. panaszt tettek dioscorus ellen., azért. hogy fösვნységétől viseltetvén, a szent áldozatra bort nem küldöt lybiában, ez a hely egyiptumban vagyon. és arra való nézve, sok ideig misét nem mondhattak.

2. Azt meg lehet bizonyítani. az egész anyaszent egy háznak lyurgiaiból, vagy missáléiból. szent Basilius, szent Chrysostomus. mindenik a negyedik saeculumban éltek. ezek a szentek a lyurgiát rendben vévén, meg most is azzal élnek agörögök., a lyurgia, a melyel a romai anyaszent egy házban élnek, hasonló régi, ki is tettik mind azokból a könyvekből, hogy az anyaszent egyház, mindenkor ajánlotta. külső képen az igazán való áldozatot. akenyérnek, és a bornak színe alatt

3. Erről az egész szent Atyák, téznek bizonyítást. az írásokban. sz. justinus. sz. Iraenés, libr 4. Cap. 34. Sz. Cyprianus. epist. 66. ad Cleri. sz. optatus libr. 6. ad donat. sz. Chrysostomus. libr. 6. de sacerdo. sz. Gregorius náziánus. apolog. 1. et 2. Contr. julianum. sz. agoston epist. 420. de Civit dei libr. 10. Cap. 20.

4. A bizonyos hogy a Mise szent áldozatját. az egész világon. és az egész keresztények ajánlották. és azt soha más eretnekek. el nem akarták törölni. hanem csak luthérus., és Calvinus. nem is lehet oly időt mondani amelyben ez a szent áldozat kezdődött volna. tehát a szent áldozat apostoli traditio, mert a meg tsalhatatlan régula. a mint ezt már másut is mondtuk., *hogy a mit az anyaszent egy ház. tart mindenit egy aránt. és a melynek kezdetit nem tudhatták, hogy az a dolog nem ujonnan találtatott, hanem apostoli tráditio.* ez, a szent agoston tanítása libr 4. de baptism. Contr. donatistas. Cap.24.

7 Articulus.

Erről a kétt szoról. Lyurgia. es Missa. a mely szokkal élnek, midőn az anyaszent egy háznak, külső képpen való áldozatjáról. szólnak.

K Miképpen nevezik az anyaszent egy háznak. külső képpen való áldozatját?

F A görögök azt liturgiának nevezik; a deákok Missának.

K Mit tézzen ez a szó liturgia?

F E görög szó. a mely közönségesen minden féle szolgálatot tézzen. de az egész traditio szerént, ezen a szón a szent áldozatot értik, ugyan csak egyedül erre az értelemre is vagyont szentelve ez a szó a keresztények között.

K Mit tézzen ez a szó Missa?

F Némellyek azt gondolták hogy sido szó. némellyek pedig azt tartották, hogy ezt a szót. az észak felől jött nemzeteknek régi nyelvekből vették ki. de azt inkább el mondhatni, hogy a deák nyelvből vették. Missa, vagy missio, tézzen küldést, mert az elötte ki küldötték a Catéchuménusokat, és a penitentzia tartokot, minek elötte a szent áldozathoz kezdettenek, és ahiveket is ki küldötték a szent áldozat után. ami képpen mostanában is ki küldik. erre való nézve szokták mondani. a Catechumenusok Miséje, a hivek miséje, idővel az egész Isteni szolgálatot Misének nevezték, eképpen szentelé a szokás. ezt a szót Mise, arra, hogy a szent áldozatot tegye.

K Régen vagyóné szokásban ez a szó?

F Ezen a szón értették. a szent áldozatot, még a negyedik saeculumtól fogvást. s. leo. epist. 11. vel. 81. ad dioscorum. Cap. 2. s. ambr. epist. 20. vel. 14. vel. 33. ad sororem. Cardinalis bona. lyurgia libr. 1. Cap 3.

8. Articulus.

Hogy mi legyen a Mise szent áldozattya.

K Mitsoda a mise áldozattya?

F. A kristus testének, és vérének áldozattya. amelyet akristus, és az anyaszent egy ház ajánlya az Istennek. apap keze által, a kenyér, és abor szinek alat. akereszt fán lévő áldozatnak emlékezetire.

K Mind a, valamiket mondottunk ide fellyeb. akülső képpen valo áldozatrol. reá illiké aMise áldozattýára?

F Igen is, mert ez az áldozat. olyan külső, és látható dolgokból álló ajánlás, a melyet. az ajánlot dolgoknak valamely változásával, ajánlya Istennek, a törvény szerént valo egyházi szolgál, mind azokra a végegre valo nézve, a melyekre kell az áldozatokat ajánlani az Istennek.

E külső, és látható dolgokból álló ajánlás, tudni illik. a kristus testéből, és véréből, a melyet ajánlanak a kenyérnek, és a bornak látható szinek alat.

Ajánlya az Istennek. mert tsak egyedül az Istennek ajánlyák a Mise áldozattýát, és a több áldozatokat, emlékezetet tésznek a misében a szentekről, de nem ajánlyák nékiek az áldozatot mondgya szent ágoston. libr. 20. Contr fausti. Cap 21.

A törvény szerént valo egy házi szolgál, tudni illik, a püspökök, apapok, akik is a kristus szolgálai lévén, az ő kępit viselik, és akik, ahivek nevében tészik az ajánlást.

Az ajánlot dolgoknak valamely változásával, ez a változás valóságos volt a kereszt fán, amelyen akristus meg holt, de az oltáron, akristus haláláról tsak emlékezetet tésznek, mivel amisében, nem szükséges hogy valóságos más változás légyen, mint a mely akereszt fán volt, mert amise áldozattya. és a kereszt fán lévő áldozat, tsak egy áldozat.

Vagyon mind azon által. változás. az ajánlott kenyérben. és borban., de az a változás tsak a, hogy helyt ad a kristus testének, és vérének, akenyérben, és a borban.

K Miért mondod azt, hogy apüspökök, és apapok., akristus kępiben vannak. és aző szolgálai?

F Mert akristus fő papja lévén ennek az áldozatnak, ugyan ő is változtattya maga testévé a kenyeret, és maga vérévé abort, ugyan ő magais ajánlya magát az Istennek, mivelvén maga, ezt a ki mondhatatlan változást.

K A püspökök, és apapok. miveliké ők is, ezt a ki mondhatatlan változást?

F. Igen is, de úgy mint élő eszközök. akikkel akristus munkálodik, mivel akristus beszél az ő szájok által, és magát is ajánlya az ő kezek által, az atya Istennek, ugyan ezért is vagyon; hogy a szenteléskor úgy mondgyák akristus szavait, mint ha ő maga mondaná, ez az én testem. ez az én vérem.

K Hogy ha ez így vagyon apüspököket, papokat., tsak a kristus szolgálainak kell hát nevezni., és nem papoknak, mivel ez a név. tsak azokra illik, akik áldozatokat áldoznak.?

F A kristus az az egyedül valo fő pap. aki magát valósággal fel áldozta. a kereszt fán, apüspökök, és a papok az alat. a fő pap alat valok, de ők valóságos papok, és áldozok, mivel valósággal ajánlyák akristust az Istennek., és ötet *titkoson mystice* áldozák az oltáron, a szentelésnek szavait mondván.

K Miért mondod azt. hogy a papok ebben. az anyaszent egyháznak is szolgálai.?

F Azért, mert az anyaszent egy háztól választottak arra, hogy az ő nevében. ajánlyák a szent áldozatot

Magyarázat

A Mise szent áldozatában. az anyaszent egy ház. ajánlya akristust, és magát is ajánlya az Istennek akristusul. és a kristus által, és ezt mind a papok által viszi végben., s. aug. libr. 10 de Civit. dei. Cap 6. et 20. eképpen. a mise olyan áldozat, a melyet egy szers mind akristus, apapok., és az egész anyaszent egy ház ajánlya. és mindenik a hivek közül. aki jelen vagyon.

K A kereszt fán való áldozat. egyé az oltáron levő áldozatal?

F. Mind egyikében, mind a másikában., azon áldozatot ajánlották, és ajánlyák, és ugyan azon pap által, hanem tsak némely dologban különbözik.

Magyarázat

A kereszt fán, és az oltáron a kristus magát ajánlotta, és ajánlya, de a kereszt fán. magát ajánlotta, vérit ki ontván, az oltáron pedig magát ajánlya vér ontás nélkül, ez a két féle ajánlás, nem szaporitnya meg az áldozatokat., mivel szent pál azt mondgya. hogy a kristus szüntelen ajánlya magát. az égben az atya Istennek., ami vétkeinknek el törlésiért, a kristusnak a kereszt fán. mi érettünk ki ontatot vérenek ajánlása az égben, és azon vérnek apap keze által való ajánlása nem más, hanem azon áldozat. amely volt. akerszt fán, Noha sok miséket mondgyanak is, de azt igazán el lehet mondani hogy tsak egy áldozat vagyon az anyaszent egy házban., amely akersztnek áldoztatta és a melyet gyakorollyák mindenik misében. ámbár azt szokták mondani valamely püspöknek, vagy papnak., szent áldozatidban ajánlom magamot, de ezzel azt nem tarttyák. hogy sok áldozatok volnának, hanem hogy az egy áldozatban. sok ajánlások vannak, melyeket meg ujittyák mindenik misében. erről példát látunk asidok áldozatiban., amelyeket az egész népnek büneiért ajánlották, azokban az áldozatokban, apap fel áldozván az áldozatot, azt az Istennek ajánlotta, azután azon áldozatnak vérit a sanctuariumban vivén, ujjolag az Istennek ajánlotta., akor kétszer volt az ajánlás, de tsak egy volt az áldozat.

K Mikor rendelte akristus ezt az áldozatot?

F A szenvedése előtt, amidön vevé akenyeret. és a pohárt, mondván, *Ez az én testem mely ti érettetek meg töretett, ez az én vérem., mely ti érettetek ki ontatot. ezt tselekedgyétek az én emlékezetemre.* 1 Cor. 11. 24. ezek a szók által., ezt tselekedgyétek. az én emlékezetemre., hatalmat ada akristus az apostoloknak., és az utánnok valojoknak, hogy azt tselekedgyék amit ő, és hogy ajánlyák az áldozatot, valamint ő ajánlotta, Conc. trid. sess. 22. Cap 1. de sacrificio missae,

9 Articulus.

Hogy mitsoda végekre, és okokra való nézve ajánlyák a Mise áldozatját.

K Mitsoda okokra való nézve ajánlyák a Mise szent áldozatját?

F. Mind azokra az okokra való nézve, amelyekre ajánlották. a sidok az áldozatokat., mivel a szent mise bé tellyesedése az egész régi áldozatoknak, s. Chrys. supr. ps. 115. s. aug. libr 17. de Civit dei Cap 20.

Magyarázat

A Mise szent áldozattya. egész áldozat. *holocaustum* a melyet az Istennek ajánlyák mint örökös nagy urnak, mivel akristus őt magát egészen ajánlya. az atyának, valamint ajánlotta magát a kereszt fán, és valamint ajánlya magát az égben, nem is lehet ahiveknek kedvesebb tisztelettel tisztelni az Istennek méltóságát, felségit a vallásnak valamely tselekedetivel, mint mikor a kristust ajánlyák ő néki, és magokat is akristusal.

2. A mise engesztelő áldozat. *propitiatoria*, az az, olyan áldozat, melyet a bűnök botsánattyára. ajánlyák, e meg bizonyittatik ezekből aszókból: *Ez az én testem mely meg törtetett ti érettetek, ez az én vérem., mely ki ontatott ti érettetek, és többekért, a bűnöknek botsánattyára.*

E meg bizonyittatik az anyaszent egy haznak. tráditióiból, a ki is mindenkor engesztelő áldozatnak tartotta. ezen áldozatot, ugyan is mi lehet a mi meg engesztelhesse jobban az Istent, mint a, mikor ő néki ajánlyák. az ő fiának testét, és vérét, a melyet ki ontott érettünk a kereszt fán, ha az ő törvényben. az áldozatnak vére. meg engesztelte az Istennek haragját, a kristus vérének ereje által, az ujj törvényben, akristus teste es vére, a melyet nem figurában, hanem valóságál ajánlyák. az Istennek, annál is inkább meg engeszteli ötet, mivel arégi áldozatok magokban nem voltanak foganatosak, se magokban nem voltanak engesztelők, mert tsak példái voltanak a keresztben való áldozatnak, és attól is vették minden erejeket, de a Mise áldozattya. magában engesztelő; mert abban valóságál a kristus testét, és vérét ajánlyák,

3. A szent Mise, háláado áldozat, ugyan ezért is neveztetik Eucharistiának, egörög szó, mely hálá adást tézen. s. aug epist. ad honoratum. 120.

4. Ez az áldozat, meg nyerő áldozat, *impetratorium* azaz, olyan Istennek való ajánlás, amelyel tölle, mind lelki, mind testi szükségéinkre való segítséget meg nyerünk., mi semmit meg nem nyerhetünk más képpen Istentől., hanem akristus által, azért, ebben az áldozatban, ő néki ajánlyuk az ő szenttséges szent Fiát, aki is tsak egyedül. a mi közben járunk. hogy ő általa mehessünk az Istenhez. s. aug. epist. 59 ad pauli.

K Mint hogy a bűnök botsánattyáért ajánlyák a Misét. elegendő tehát. abün botsánat el nyerésire. amisét hittel halgatni. és nem szükséges a penitentzia tartásnak szenttségéhez járulni?

F. A misét hittel halgatni, botsánatot nyernek., a bótsánando vétkekért, nem is szükséges azért, apenitentzia tartásnak szenttségihez járulni., de ami ahalálos vétkeket illeti, a szent Mise azokért meg engeszteli az Istent, és kegyelmét nyeri. hogy lehessen hasznoson járulni, apenitentzia tartásnak szenttségéhez. Conc. trid. sess. 22. Cap. 2. de sacrificio Missae.

Magyarázat.

A keresztnek áldozattya, akitől vészi amisének áldozattya minden erejét. eszerént engesztelő áldozat, mivel avétkek a keresztben lévő áldozatra való nézve, tsak a szenttségek által botsátatnak meg, de aszenttségek minden erejeket, akereztben lévő áldozattól veszik, és az Isten tsak annak az áldozatnak érdemiért adgya kegyelmit arra, hogy haszonnal járulhassunk aszenttségekhez.

10 Articulus.

Hogy kinek ajánlyák a Mise szent áldozattját. és hogy abban. miért téznek emlékezetet aszentekről.

K Kinek ajánlyák, a Mise szent áldozattját?

F Egyedül az Istennek, a mint azt már meg mondtuk másut, a Mise imádságiból eki tettzik. mind adeák, mind a görög anyaszent egy házban. s.aug. libr 20. Contr faustum. cap 21. Conc. trid. sess. 22. Cap. 3. de sacrificio missae.

K Miért szokták tehát eképen mondani. szent péter, szent pál miséje, a Boldogságos szüz miséje, a halottak miséje?

F Az által, tsak azt akarják mondani. hogy akor emlékezetet tésznek a misében, szent péteről, szent párol. a boldogságos szüztől, az élőtől, és a holtaktól.

Magyarázat

A szentek Miséje nem egyéb, hanem az az áldozat, amelyet ajánlyák az Istennek aszentek innepén, és amelyben emlékezetet tesznek rollok az áldozat előtt való imádságokban. a halottak miséjinek azt nevezik, a melyet fekete öltözetekkel mondanak. és melyben az imádságok. különösön mind inkább a halottakért vannak, de azt valóságban el lehet mondani, hogy az esztendőnek, mindenik napján. valahány miséket mondanak, azokat mind egyedül az Istennek ajánlyák, a szentek emlékezetire., az élő hűvekért, és a holtakért. Cardin. bona liturg. libr 1. Cap 2.

K Miért tésznek emlékezetet minden misékben, a szentekről, az élő hűvekről, és a holtakról.?

F. Mert a mise szent áldozattya., az egész anyaszent egyház áldozattya, akristus azt ajánlyá, mint feje az anyaszent egy háznak, avitézkedő anyaszent egy ház is ajánlyá azt az ő fejével akristus., és meg egyezvén a győzedelmes anyaszent egy házal, mind akettő az Istennek irgalmaságát. kéri akristus által, a szenvedő anyaszent egy házra. ezután bővebben fogunk erről szollani.

K Mitsoda okra való nézve tésznek emlékezetet a szent áldozatban., az angyalokrol, és a szentekről.?

F. 1. Hogy meg mutassák. a földön való anyaszent egy háznak, az égben lévő anyaszent egy házal való egyeségit, akivel is egy test, amint ide fellyeb meg mondók, 2. hogy örülvén győzedelmes voltáért, azért az Istennek hálákot adgyunk, 3. hogy az őket való követésre magunkot fel gerjeszük, 4. hogy az ő esedezések által, a kristustól. kegyelmet nyerjünk. Conc. trid sess. 22. Cap. 3. de sacrificio missae.

K Régi szokásé az áldozatban a szentekről való emlékezet tétel?

F Ez a szokás meg volt mindenkor az anyaszent egyházban., ezt meg lehet bizonyítani a leg régieb liturgiákból., és az első saeculumok béli szent atyák írásiból. s. justinus. apolog 2. s. Cypr. epist. 34. et 37. s. Chrysost. hom. 21. supr. act. apost. s. aug. libr 8. de Civit dei. Cap. 27.

II Articulus.

Hogy kiért ajánlyák. a Mise szent Áldozattját.

K kiért ajánlyák. a Mise szent áldozattját?

F. Az egész emberi nemzetért, fő képpen ahűvekért, és a purgatoriumban lévő lelkekért.

Magyarázat.

A Misében közönségesen nem tésznek emlékezetet másokrol, hanem a Catholicus hűvekről, nintsen is olyan Deák liturgiánk a mely nyilván tenne emlékezetet ahitlenekről, hanem tsak nagy pénteken. tesznek emlékezetet mostanában ő rollok, az előtt minden misében imádkoztak érettek, leg aláb olyankor, a mikor apüspök mondot misét, az anyaszent egy ház

szándéka a, hogy leg aláb titkon imádkozanak érettek, a mi atyánkban, fel találtatik az érettek valo imádság., szent pál azt akarja. *hogy minden emberekért imádkozanak, mivel az ilyen imádság jó. és kellemetes az ur jesus kristus előtt, aki azt akarja. hogy minden ember üdvezüllyön, és az igazság üsméretire jusson.* 1 tim. 2. 1.

K Honnét bizonyított meg. hogy lehet ajánlani a szent áldozatot. apurgátoriumban lévő lelkekért?

F Az egész világon lévő anyaszent egy háznak hagyásiból.

1. Ezt a hagyást meg lehet bizonyítani az egész szent atyák irásiból, és a Conciliumokból., tertul. lib de corona militum Cap. 3. s. Cypr. epist 66. s. aug. libr 9. de conf. Cap 12. et 13. Conc. 4. Carthag. Can 79. Anno. 398.

2. Az egész liturgiákból, mivel egy nintsen, aki emlékezetet ne tenne ahalottakról, az anyaszent egy ház az egész világon követi azt a szokást. hogy a holtakért ajánlya a szent áldozatot., eszközásban volt szent Chrysostomus idejében, aki arról világosan beszél, hom 69 ad populum antioch., és szent agoston erről nyilván tanít. ezt a szokást mindenütt tartották, amidön. lutherus, és Calvinus azt el akarák törteni, nem is lehet meg mondani hogy ez a szokás mitsoda időben kezdődöt, tehát apostoli trádítio szent agoston mondása szerent, libr 4. de baptist. cap. 24.

K Mitsoda az anyaszent egy ház szándéka. midön az élökért ajánlya az Istennek a szent áldozatot?

F A hogy abünösök meg téréseket kérje Istentől, az igazaknak meg maradásokat, és mindenikének az üdveséget.

12 Articulus.

A halottakért valo miséknek, bővebben valo magyarázása

K Mitsoda az anyaszent ház szándéka. midön ahalotakért ajánlya az Istennek a szent áldozatot?

F A hogy, a szenvedő lelkeknek könnyebbülést nyerjen Istentől, és hogy a szenvedéstől meg szabadulván. az örök ditsőségben mehessenek.

K Lehető azt el mondani, hogy bizonyos számú misékel., vagy a privilégiátus oltáron mondot misével, bizonyoson meg szabadithatni valamely lelkeket apurgátoriumból?

F. Azt nem lehet mondani, és magunkot ahoz kell szabni, a mit mindenkor hitt az anyaszent egy ház., tudni illik, *hogy a purgátoriumban lévő lelkek. meg könyebítettnek az imádságok, alamisnák, és a szent áldozatok által.* ezt szent ágoston mondgya. serm.32. de verbis apost. libr 4. de baptist. Cap 24. ezeknél többet mondani bizonytalan dolog, és el kell kerülni az ilyen dolgokról. az olyan kérdéseket, mellyek tsak a curiositast nevelik.

K Ajánlottáké az előtt, valamint mostanában. a szent áldozatot különösön minden halotért?

F. Az előtt, valamint mostanában., a szent áldozatot, soha ugy nem ajánlották egy halotért. vagy élöért. hogy akor atöbbiért is nem ajánlották volna, mert a mise az egész anyaszent egy háznak áldozattya, de a mindenkor meg volt, valamint mostanában, hogy az imádságokat különös személyre is fordították, eki tettzik a Conciliumokból. és a szent atyak irásiból. 4 Carthag. Can 79. tertull. libr. de monog. Cap. 11. Euseb. lib 4. de vita Constan. Cap. 71. s. ambr. oratio funeb. de valentin. s. aug. de Conf. libr 9. Cap 12.

K Mitsoda napon ajánlyák. a szent áldozatot. ahalotért?

F 1. Azon a napon. a melyen valaki meg hal. tertul. libr. de anima. Cap. 51. Euseb. de vita Constan. libr 4. Cap 71. s. aug. Conf. libr. 9. Cap 12. atest jelen lévén.

2. holta után valo harmadik napon. akristus harmadik napon valo fel támadásának emlékezetire. constitutiones apost. libr. 8. Cap. 42.

3. A hetedik napon., mert az Isten, azon anapon nyugodot meg, s. ambr. ora. de fide resurecti.

4. A harmintzadik napon.. Amalarius. libr. 3. de offi Ecclesi. Cap 44.

5. Az anniversarium napján. esztendő mulva, azon a napon a melyen meg holt. tertul. de Corona mili. Cap. 3.

K Nem babonaságé eképpen vigyázni a napokra.?

F. A napokra vigyázni valamely helyes ók nélkül babonaság, de mikor nagy okból akarnak tselekedni valamely dolgot valamely napon, inkább mint sem a másikán, a nem babonaság. meg tartani avasárnapot, és más napokat, a melyeken akristus titkait illik, a nem babonaság, mind ezekből azt láttyuk, hogy jó okból mondanak miséket azokon a napokon. és a szent, és ditséretes dolog. mostanában is meg tartani azt a régi szokást.

K Nem leheté viszá élni. valamiben, ahalotti Misék iránt?

F. Igen is, mivel a szent dolgokal. minden nap. láttyuk hogy viszá élnek.

K Miben áll hátt az a viszá élés?

F. Abban hogy nem követik az anyaszent egy ház szándékát, akiis azt akarja. hogy a halottakért valo Isteni szolgálatban. a hejában valo költségeket el távoztassák, és hogy azt a rendet kövessék, amelyet ad ez iránt, a mellyet sok volna itt fel tenni, azt a rubricában meg lehet látni, mind azon által, egyet szükséges fel tennem,

Az anyaszent egyház azt parantsollya., hogy ha tsak rend kívül valo dolog nem történik, a mise meg egyezék a napon lévő officiumal, de a hivek azt nem tudván, vagy arra nem vigyázzván, midön valakiért akarnak misét mondatni, azt akarják hogy halotti misét mondgyanak, meg nem vizsgálván, hogy ha a meg leheté, vagy nem azon a napon, találkozik is olyan pap. aki ebben kedvez a hiveknek. és halotti misét mond. nem vigyázzván anapra holot, ez abusus, mivel azt kellene tudni ahiveknek. hogy mindenik mise oly hasznos aholtaknak. valamint az élőknek, A minden napi misékben szintén ugy imádkoznak különösön aholtakért. valamint a töb misékben. és tsak a halotti solemnitásért, és atöb Isteni szolgálatokért. melyek vannak aholtakért, a fellyeb fel jedzet napokon, hogy az anyaszent egy ház rendelte azokat az imádságokat. és oktatásokat. a melyeket olvasák, a halotti misékben. nem szükséges tehát hogy a hivek az anyaszent egy háznak rendit meg bonttsák, és olyan napokon mondassanak miséket a mellyeken meg vagyon tiltva. és a papok kik nekik ebben kedveznek, hivatallyokot nem tudgyák egészen, mivel másképpen, azt nem tselekednék.

13 Articulus.

Az Énekes, és a szóval valo misékről.

K Hány féle képpen mondgyák a szent Misét?

F. Két féle képen, 1. aszokás szerént valo nagy Cérémoniával. 2. Cérémonia, diaconusok, és ének nélkül, az egyikét nagy misének, amásikát kis misének nevezik.

K Láttyuké azt arégi szokásokból. hogy illyen két féle képpen lett volna az áldozat?

F A nagy misének rendit látjuk a szent justinus második apologiájában., az apostoli Constitutiokban. libr 8. Cap. 6. egy szóval, mindenüt arégi irásokban.

A kis Misének régisége nem újabb, mivel erről nagy bizonyosságokat találunk. tertuli libr. de persecuti. cap 14. st Cypr. epist. 5. Euseb. libr 4: de vita Constant. Cap 45. st aug. libr. 22. de Civit dei Cap. 8. st Grego. mag. hom. 37. supr Evang. Cardin. bona. liturg libr. 1. Cap. 14.

K szabadé Misét mondani. midőn senki sem Communical?

F. A papnak, aki a szent áldozatot ajánlja, aszentséggel kell Communicálni, anépnek. aki jelen vagyon. leg aláb lelki képpen, az anyaszent egy ház azt kíváná. hogy mind azok akik a misén jelen vannak, olyan tiszták volnának. hogy mind Communicálhatnának, vagy is leg aláb némelleyek közüllök, de azért nem tiltta az olyan misét. ahol tsak egyedül a pap Communical, de sőt még azt szentnek. és jónak tartta. Conc. trid. sess. 22. Cap. 6. de sacrificio missae.

Magyarázat

A papnak. a ki a szent misét ajánlja. Communicalni kel. 1. mert apapnak Communioja szükséges leg aláb az áldozatnak egész voltáért, 2. mert az anyaszent egy ház azt parantsolja a papoknak hogy Communicállyanak. mindenkor mikor misét mondanak Conc. tolet 12. Can 5.

A népnek aki a szent áldozaton jelen vagyon, Communicálni kell. leg aláb lelki képpen, mivel a mise, a népnek olyan áldozattya, valamint apapnak, együt kell tehát ajánlani azt a papal, szükséges azért hogy abban részesüllyön. leg aláb szivel. és lelki képpen,

A misé a hol tsak egyedül a pap Communicál. jó, és szent. 1. mert azért nem különösön valo áldozat, hanem az egész anyaszent egy háznak áldozattya, közönséges, és valóságos áldozat.

2. Az anyaszent egy ház soha sem tiltotta az olyan miséket, ahol tsak egyedül apap Communicál, azt nem lehetne meg mutatni, hogy mikor tiltotta volna azt meg, de azt. meg lehet bizonyítani sok régi bizonyságokkal. hogy az olyan misék, a hol tsak egyedül a pap Communicál, igen régen vannak szokásban meg sem lehetne mondani eredetit annak a szokásnak, Cardin. bona. liturg. libr 1. Cap 14.

14 Articulus.

Hogy mitsoda helyen kell mondani a Misét, és a házaknál lévő kápolnákról.

K Mitsoda helyen kell szolgáltatni a szent áldozatot?

F. Az apostolok rend szerint a házakban szolgáltaták. act. 2. 46. mind azon által. ki tettik szent pál mondásából, hogy már akkor volt arra rendeltetett hely. amelyet templomnak neveztek, 1 Cor. 11. 22. az üldözésekben pedig mindenüt. ajánlották. a szent áldozatot. ahol lehetett, a tömlöczben, vendég fogadokban. és föld alatt valo pintzékben, Euseb. hist. Eccles. libr. 7. Cap 17. de amidőn a hivek szabadságban voltak, mindenkor, arra rendeltetett helyeken áldoztanak, szükségben most is meg lehet a házakban, de szükségén kívül másut nem szabad, hanem a templomban, és a meg szentelt kápolnáknak. Conc. trid. sess. 22.

K Régi szokásé a házaknál kápolnáknak lenni, ditséretes dologé, és szabadé?

F Constantinus Császár. épitetet vala egyet amaga udvara számára, amint Eusebius mondgya. de vita Constan, libr 4. Cap. 17. már igen régi időktől fogva, adnak arra szabadságot a püspökök, a fejedelmeknek, és anagy uraknak, szükségben másoknak is meg engedik, példának

okáért, midőn a parochiális templom mesze vagyon úgy hogy, az utra, vagy más akadályokra való nézve, sokszor elkelletnék mulatni az Isteni szolgálatot., de a háznál lévő kápolnák iránt, igen kell vigyázni az anyaszent egy ház rendelkezésre.

1. A nagy Innepekben nem szabad ótt misét mondatni, hanem a parochiában kell menni, hogy ha lehet.
2. Hogy üsméretlen, vagy idegen papal nem szabad abban misét mondatni a püspök hire nélkül.
3. Minden harmadik vasárnapon leg aláb a parochiális templomban kell misét halgatni,
4. Arra igen kell vigyázni. hogy az oltárhoz való szent edények, öltözetek, feje ruhák, tisztán, és tisztességesen tartassanak,
5. A parochusnak, meg kell némelykor vizgálni, a háznál lévő kápolnákot, hogy ha ótt, minden jó rendben vagyone. Conc. trid sess. 22.

15 Articulus

Az oltárokról, oltári öltözetekről. feje ruhákról,
és a szent edényekről.

K Regi szokásé az anyaszent egyházban. oltarokat tartani, a melyeken ajánlyák a szent áldozatot.?

F Ez a szokás az apostoloktól maradt., szent pál arról emlékezetet téssen, az egész szent atyák is ezt a szokást bizonyittyák, 1 Cor. 10. 12. hebr. 13. 10. tertul. libr. ad Conjug. Cap. 7. st. Iren. libr. 4. Cap. 34. st Cypr. epist. 66. st optat. lib 6. Contr. donatistas. st Chrys. libr 6. de sacerdo.

K A régi időkben, miből voltak az oltárok?

F Azt el lehet itélni, hogy az üldözésekkor. vagy fából, vagy köből voltak. a mint lehetet., mivel abban az időben a szent áldozatot mindenüt ajánlották, ahol alkalmatóság adatot., a negyedik saeculumban válogatás nélkül áldoztanak., akö, vagy afa oltáron, st Gregorius. de Nyss. emlekezetet téssen a kö oltárról, orat.supr. baptis. Je. Chr. szent athánasius pedig a fa oltarrol. epist. ad solita de már régi időktől fogvást, tsak kö oltáron szabad áldozatot tenni,

K Miért rendelte az anyaszent egy ház. hogy az oltárok köből legyenek.?

F Mert az oltár akristust jelenti, aki is aszent írásban négy szegeletü könek neveztetik.

K Régi szokásé az oltárok alá. reliquiákat tenni?

F. Annak kezdetit nem tudgyuk. hanem azt tudgyuk hogy ez a szokás. közönséges volt. a negyedik saeculumban, st. hier. Contr. vigilan. st aug. libr 20. Contr. faust.Cap. 21. ami pedig leg először adhatot erre okot. 1. a szent jános látásiban olvasuk. hogy az oltár alat látta a martyrok lelkét, apoc. 6. 9. 2. a szükség, mivel az üldözésekben. kénszeritettek. misét szolgáltatni, a föld alat való helyekben. a mártýrumok temetésin.

K Régi szokásé az anyaszent egyházban, egy nehány. oltárnak lenni egy templomban.?

F A görög templomban tsak egy oltár vagyon., mivel napjában tsak egy misét mondanak, mindenik templomban, szent Ambrus a nényinek írot leveleiben erről emlékezetet téssen, A nagy szent Gergely. palládus püspöknek írot levelében, a ki is tizen három oltárt tsináltatott volt egy templomban, arra inti, hogy gondviseléssel legyen. azokra a papokra, kik azoknak az oltároknak fognak szolgálni.

K A kö táblák. mellyeket a püspök szenteli meg, hogy azon ajánlyák a szent áldozatot; az olyan helyeken ahol meg maradando szentelt oltár nintsen. régen vannaké azok szokásban,

F A deák anyaszent egy házban azok a szentelt kövek. igen régen vannak szokásban. ahetedik saeculumban., avenerabilis Béda, erről emlékezetet téssen. histo libr 5. Cap 11.

A görögök. nem élnek olyan hordozható kö oltáral, hanem a helyet. nagy Cérémoniával szentelnek nálok. olyan ruhákat. a melyeket abrosz formára. el terittik. a hol misét akarnak mondani. azokat a szentelt ruhákat ők nevezik. *Antiminsia* ez a szokás igen régi a görög anyaszent egy házban. Cardin Bona. liturg. libr. 1. Cap. 14.

K Az abrosz, melyet leteritenek az oltarra, a Corporale, a kehely, a paténa, az oltári eszközök, mind ezek régen vannaké szokásban az anyaszent egy házban?

F. Mind ezek igen régtől fogva vannak szokásban. hanem tsak abban eset változás, hogy az előtt más féle formájuk voltak. Cardin. Bona. liturg. libr. 1. Cap 25.

K Régi szokásé virágot tenni az oltárookra?

F. A régi időkben az oltárookra edényekben virágot nem tettek, és a nem régi szokás hogy téssnek, sok számtalan régi nevezetes templomokban most sem tesznek, de az oltárra, és az oltár körül virágot hinteni, arégi szokás, szent agoston erről emlékezetet téssen. de Civit dei. Cap 8. libr 22. le is írja a tsudát melyet tett az Isten egy emberel, a ki egy virágot le vévén az oltárol, ahol volt a szent István első mártyr réliquiája, és azt a virágot egy betegnek a fejére tévén. a beteg meg gyógyult. szent ágoston. meg akarván pedig mutatni, hogy a szent István esedezése által lett volna az a tsuda, azt fel teszi, hogy a beteg meg gyógyulván, és meg térvén, mindenkor ezek a szók voltak a szájában, uram Jesus, vedd hozzád az én lelkemet, noha a beteg nem tudta. hogy szent István mondotta volna leg először ezeket a szokot. lehetné hitelt nem adni ilyen nagy szent bizonyításának.

16 Articulus.

A Miséhez való öltözetekről, a mellyeket a püspökök,
a papok vesznek magokra, és azoknak régiségekről.

K Püspökök, és apapok miért vesznek magokra más féle köntöst, a misekor. mint a magok rend szerént valo köntösök?

F A régi időkben, hasonló formájú köntösökben szolgáltak az oltárnál a püspökök a papok, és adiaconusok, mint a mellyeket viseltek rend szerént, mind azon által. atisztaságnak és a tisztességnek kedviért, más köntöst tartottak az Isteni szolgálatra, a mely drágáb volt. hogy ha pedig most nagy különbözes vagyon a Mise mondo öltözetek közöt, és a közönségesen valo öltözetek közöt, az, az oka, hogy a világiak meg változtatták a köntösök formáját, de az anyaszent egy ház azt a régi formát meg tartotta, noha abban is lett valamely változás. Cardin. Bona. liturg. libr 1. Cap 24.

K Jó, és ditséretes szokásé az Isteni szolgálatra. különös köntöst tartani?

F. Azt tiszteletes dolognak tarttyák. amidön a fejedelmek bizonyos Cérémoniákban, arra rendeltetett köntösököt vesznek magokra, és amidön atanáts urak, nagy palástokban mennek atanátsban, hogy lehetne azt rosznak tartani, ha az Isteni szolgálatban. különös köntöst vesznek fel, az Isten maga parantsolta volt az ó testámentumban, hogy az Isteni szolgálatkor, a papok különös köntöst vegyenek magokra, ez a szokás az anyaszent egy házban mindenüt mindenkor meg volt, valamég a protestánsok azt el nem hagyaták némely helyeken, mivel

mindenüt el nem hagyhatták, de sőt még Angliában is meg van ez a szokás. azok között, kik az anglicána liturgiát követik.

K Miért változtatták. annyiszor a szent. az oltári öltözetekben.?

F A színek meg jelentik nekünk, hogy azon anapon micsoda innepet üll az anyaszent egy ház, tudni illik, a fehér szín, jelenti akristus titkainak innepét, és a szüzek Innepeit, a veres a mártýrumokat, a viola szín, a penitencia tartó napokat, a fekete. a halottakért való szolgálatot, a zöld szín, vasárnapokra, és más közönséges napokra való,

K Micsoda hasznát vették az előtt annak az oltári köntösnek., a melyet pluviálénak nevezik?

F. Az olyan köpenyeg volt, melyet esős időkben a processiókban vették fel, azután azokat drága matériából kezdék csinálni, úgy annyira. hogy végtire. Ceremonialis öltözté lett.

K A papi Casula régenten olyan formájú volté, mint mostanában?

F. Nem, mert egészen kerekded volt, hanem aközepin volt a hasítás, apap azon vetette anyakában, valamint mostan, úgy hogy a karját., és egész testét bé fedte, sok helyeken láthatni még ilyen régi Casulákat, régenten pedig közönségesen viselték azt. atöbb köntösön felyül. arégi formájú Casula., egy néhány. Ceremoniára ada okot, a melyét még mostanában is meg tarttyák.

1. Az előtt, mikor apap a Confitéort mondotta., az egész Casula le volt botsátva, hanem akkor türték fel akét karjánál, midön az oltárhoz fel ment. és a mánipulát is akkor adták abal karjára, valamint most is, tsak akkor adgyák a püspököknek a karjokra. Bona. liturg. libr 1.

2. A Casulának nehézsége miat, a pap nem emelheté jól fel szabadosan a kezeit. hanem fel kellett emelni a a Casulát., innét is jött az a szokás. hogy midön a pap akristus testét fel mutattya. a Casulát fel emelik. Cardin Bona. ibid.

A Görögöknél most is szokásban van az ilyen régi Casula, a latinusok, azt lassanként az alkalmatoságnak kedviért a két oldalát fel hasították, és a prodonként. addig hasították, hogy olyan formájú lett, a mint mostanában láttyuk., az anyaszent egy háznak minden parantsolatya nélkül.

17 Articulus.

A Szent Mise szolgáltatásának, napjairol. és óráirol.

K Micsoda napokon kell szolgáltatni amisé?

F. 1. A bizonyos hogy a kristus úgy rendelte a mise áldozattyát, hogy az anyaszent egy házban azt világ végiig ajánlyák.

2. Azt el hihetní hogy a jérusalémi anyaszent egy házban, melyet az apostolok fundáltak. a szent lélek le szállása után, misét szolgáltatnak minden nap, mivel szent lukás ezeket, mondgya, *Az Apostolok minden nap egyenlő akarattal. a templomban mennek vala, és a házaknál a kenyeret meg szegvén.* act. 2. 42. 46. meg fellyeb azt mondgya. *hogy ahivek foglalatosok valának. a kenyérnek meg szegésiben, és a könyörgésben.* a világosan ki tettzik, hogy szent lukás, a kenyérnek meg szegésin, az oltári szenttséget érti, elhihetní tehát azt, hogy az apostolok aházaknál minden nap áldoztanak.

3. Azt tudgyuk a szent Írásból, és atraditioból., hogy ahivek minden vasárnapon. öszve gyűltenek. a szent áldozatra, hasonlot kell mondani az innepekről. a melyeket sokat közüllök, az apostolok rendelték, act.20. 6.7.8.

4. A mi pedig aközönséges napokat illeti, azok iránt az anyaszent egy ház rend tartása nem volt mindenütt. egyenlő, *vannak olyan templomok. mondgya szent ágoston, ahol minden nap ajánlyák a szent áldozatot, vannak meg olyanok a hol tsak szombaton, és vasárnapon., másokban pedig tsak vasárnapokon*, azt is utánna teszi, hogy mindenik anyaszent egy háznak. amaga rend tartását kel ez iránt követni. epist 118. ad janua. a görög anyaszent egy házban nagy böjtn. tsak szombaton, és vasárnapon mondanak misét. a médiolánumi templomban soha sem mondanak misét, a nagy böjti pénteken. de másut mindenütt mondanak az egész deák anyaszent egy házban. minden nap. nagy pénteken kívül, a régi klástromokban az előtt, tsak vasárnapokon. és innep napokon mondtak misét., ezt a szokást sokáig tartották. chartusiánusok, az ilyen rend tartások. meg változhatnak. kinek, kinek, szent ágoston szerént. a maga anyaszent egyházának szokását kell tartani, rosznak nem tartván amását, de a mi ez iránt bizonyos, és a mi mindenütt szokásban volt. a, hogy vasárnapokon, és innep napokon. a mise szent áldozattya meg volt. mind ebben, mind más sok dolgokban is. aprotestánsok., el távoztanak az apostolok rendelésitől, és az egész anyaszent egy ház. tartásától. mivel ök. esztendőben. tsak négy szere rendelték az ur vacsoráját, noha azzal ditsekednek. hogy ök tsak a szent irásal tartanak. Cardin bona liturg, libr 1. Cap 14. de mind ebben, mind más sokakban azal ellenkeznek

K Egy néhány miseket szolgaltatni egy templomban napjában, régi szokásé a?

F Azt már meg mondtuk. hogy a görög anyaszent egy házban mindenik templomban tsak egy oltár vagyon. és napjában soha sem mondanak két misét egy oltáron, ez igen régi szokás a görög anyaszent egy házban.

Egy néhány miseket mondani mindenik templomban, ugyan egy oltáron, vagy atöbb oltárokon, az igen régi szokás a deák anyaszent egy házban. és leg gyakrabban ugyan egy pap is mondtotta azokat a miseket, valamint mostanában láttyuk karátson napján, de régenten, a nem volt közönséges, hogy mindenik pap különösön mondgyon misét, leg aláb vasárnapokon, és innep napokon. hanem mindnyájan együt ajánlottak a szent áldozatot, vagy apüspökel, vagy a papal, aki a nagy misét mondtotta, erről példát látunk, midön püspököt, vagy papot szentelnek, mivel az ujj püspök, vagy az ujj pap, együt mond misét azzal, aki ötet fel szenteli. Cardin. Bona liturg. libr 1. Cap. 14. et 18.

K A régi időben hány orakor szolgáltatták a misét?

F A kristus ezt az áldozatot. tsötörtökön estve vatsora után rendelé

De az anyaszent egy ház, az apostolok hagyása szerént, a kristushoz valo tiszteletre nézve, helyyesnek ítélte aszent áldozatot reggel éhomra ajánlani,. eképpen is tselekedet mindenkor az anyaszent egy ház, s. aug. epist. 118. ad janua. s. basil. hom. 1. de jejunio. mind azon által, az előtt, sokáig szokásban volt., hogy nagy tsötörtökön. misét mondtak estve étel után, hogy azon anapon, egészen azt tselekedgyék, a mint a kristus tselekedet. Conc. carthag. can. 48. Anno. 397

Ezen traditiora valo nézve, hogy éhomra mondgyák a misét, a mise szolgáltatásának is ideje orája, hol eléb, hol hátrab eset, ahoz képest, a mint az ételnek ideje eléb, vagy hátrab volt, de rend szerént a nagy misét. tertia után mondták. az az, kilentz ora után, regel, a rend szerént valo böjti napokon. a sexta után. ugy mint dél után, mert az ebéd három orakor volt, a nagy böjtnben pedig. a nona után, ugy mint három orakor dél után. mert tsak vetsernye után ettek. a vetsernyét pedig ött, vagy hat orakor mondták. A mostani közönséges szokás pedig a, hogy hajnaltol fogvást, délig lehet kis misét mondani.

18. Articulus.

Hogy mitsoda készülettel kell lenni azoknak, kik misét mondanak.

K Mitsoda belső képpen való készülettel, és szenttségűnek kell annak lenni, a ki misét mond?

F. Mint olyan szenttségű embernek, akí akristus helyét tarttya, és képit viseli, avallásnak leg nagyobb dolgában, hogy ha az ó testámentumban szentnek kellett lenni, aki a sánctuariumban lévő oltáron füstölököt égetet, és akí akenyereket az asztalra tette., mivel az irás azt mondgya. hogy a papoknak szentül kell magokat viselni, mert ők ajánlyák atemjént, és a kenyereket, annak okáért szentek legyenek levit. 21. 6. annál nagyobb szenttségűnek, és nagyobb készülettel kel hát annak lenni, aki aszentekek szenttyét ajánlya, akinek szolgálattya fellyeb való az angyalok szolgálattyanál,

Mind azon által, akar mely nagy légyen ez aszolgálat, de azt halandó, és vétkes embereknek kell végben vinni, az ís bizonyos hogy az Isten, nem kívánnya azt apüspököktől, és a papoktól. az olyan tekélletes szenttségűséget, hogy a botsánando vetkektől is mentek legyenek, mert ha, az ugy volna, senki pappá nem lehetne, de leg aláb. hogy a szent áldozatot méltán ajánlhassák, ne legyenek ragaszkodásal. a botsánando vétkekhez, hanem tellyeségel. a krístushoz kaptsoollyák magokat. és buzgoságal ohajtsák a menyet. az olyan papok, kik siettségel. és hamarságal mondgyák a misét, meg mutattyák azzal. hogy tsak testi képen tselekeszik. a mit tselekesznek, az olyanok nagy számadásal tartoznak, de még nagyobbal tartoznak az olyanok. kik tisztátalan lelkí üsmérettel mérnek a szent oltárhoz járulni, az anyaszent egyház azt kívánná, hogy azok kik misét mondanak, meg tartották volna a kereszttségi ártatlanságokat. mind azon által, meg engedi, hogy pappá szenteltessenek azok, kik azt elvesztvén, helyre hozták igazán való penitentzia tartásokal, s. Chrysos. de sacerdot.

19 Articulus.

Hogy mitsoda készülettel kell jelen lenni a misén, és hogy, mellyik a leg jobb modgya a mise halgatásának.

K Mitsoda készülettel kell jelen lenni a Misén?

F Azt hittel, bizodalommal, és tisztelettel kell halgatni.

Hittel, mert tsak egyedül a hit által, láttyuk azokat a nagy titkokot. melyeket ótt imádunk.

Bizodalommal, mert semmi nem indithattya jobban a bünöst a bizodalomra, mint a, hogy láttya. a kristust, hogy maga ajánlya magát érettünk az attyának.

Tisztelettel, mert ez a vallásnak, legg szentebb tselekedete, mivel a kristus ótt magát ajánlya az Istennek, nekünk is kell ajánlanunk a kristust a pap kezei által, és magunkot is kell ajánlani akristusnak, ót azért vagyunk jelen, hogy az ur haragját meg engeszteljük., kegyelmét kérjük, örökös urunknak vallyuk, jó téteményiért hálákot adgyunk, mind ezek arra köteleznek minket, hogy igen nagy tisztelettel legyünk a mise alatt.

K kitsodák azok, kik ezen tisztelet ellen vétkeznek, a Mise alatt.?

F. 1. Azok, kik ót botránkoztato képpen vannak jelen, kik ótt nem helyesen viselik magokat., nevetnek, beszélgetnek, ide, s'tová tekéngetnek illetlenül, magokon ruhájokat igazgattyák, 2. azok kik. halálos vétkekben lévén, se a penitentzia tartásra, se a meg térésre szándékok nintsen.

K Mitsoda formában kell a misét halgatni?

F. A kis misét térdre kell egészen halgatni, a két evangéliumon kívül, az énekes mise alatt jobban nem lehet tselekedni, mint a Cléricusokra vigyázni, fent állani, mikor azok fent állanak. Le ülni mikor le ülnek, és le térdepelni, mikor le térdepelnek, mind azon által, a ki mindenkor térdepelni akar, ditséretes dolgot tselekeszik.

K Miért mondod azt, hogy azok nem tisztelettel halgatták a misét. akiknek meg térésre való szándékok nincsenek?

F Mert az olyanok két színűek, és hazugok, mivel külső képpen azért mennek oda, hogy az Istent ditsérjék, és kegyelmet nyerjék, mind azon által, belsőképpen az ő szívek ezekkel meg nem egyezik, és nem is azért mennek oda, hogy meg engeszteljük az Istent, hanem hogy még haragra ingereljük,

K Miért kényszeríti tehát az anyaszent egyház. a bűnösöket hogy a misére mennyenek?

F. Az anyaszent egyház, arra kényszerítvén őket. azt is elejében adja, hogy ott hittel, alázatosággal, és töredelmeséggel kell jelen lenniük.

Magyarázat.

Mint hogy az anyaszent egyház. nem ítélheti a szívet. hanem a külső maga viseléséről tehet ítéletet a belsőről, azért oly tellyeséggel is akarja hogy a misét hittel és tisztelettel halgassák, hogy tiltja a papoknak a misét elmondani, *hogy ha azok, a kik őt jelen vannak, meg nem mutatják. külsőképpen is, hogy nem csak testben., de lélekben. és szível vannak jelen jelen lévén, szent figyelmeséggel.* Conc. trid. sess. 22. de sacrifici missae:decretum.

K Az olyan bűnös, a kinek még a penitencia tartására szándéka nincsen., de a ki arra kegyelmet kér az Istentől, az ilyen vétkezik mikor ilyen szándékkal halgattya a misét?

F Távul legyen hogy vétkeznék, sőt még ditséretes dolgot tselekeszik, ugyan azt is kellene tselekedni minden bűnösnek, a ki a misére megyen, erre is inti őket az anyaszent egyház. hogy meg térésre való kegyelmet kérjenek

K Mit kell tekinteni, a mise halgatásában?

F Ugyan azt kell tekinteni, amit az anyaszent egyház, a midőn ezt a szent áldozatot ajánlja.

Magyarázat.

A Mise, amint már azt gyakorta meg mondtuk, úgy a nép áldozattya. valamint apapé, szükséges tehát, hogy a nép azt halgatván, és azt ajánlván. a pap által, ugyan arra figyelmezen, valamire a pap figyelmez

Azt már meg mondtuk., hogy az anyaszent egyház ezt az áldozatot. négy végre ajánlja., 1. hogy az Istent azzal. örökös tisztelettel tisztelje, 2. hogy hálát adgyon neki minden jó teteményiért, 3. hogy bocsánatot kérjen büneiért, 4. hogy kegyelmet kérje, az élő, és a meg holt hívekre, ilyen szándékban kell lenni mind azoknak kik jelen vannak ezen az áldozaton.

K Micsoda imádságot kell mondani a mise alatt?

F. Csak a misét halgassák tisztelettel, bizodalommal, hittel, és hogy meg egyesülvén apapal, ő véle együtt ajánlják a szent áldozatot. arra avégre a melyre az anyaszent egyház ajánlja, és azt kérjék közönségesen az Istentől akristus által., a mit apap kér, azt mondhatni hogy ez elegendő, midőn ilyen szándékban vannak., minden imádság jó és hasznos, csak hittel legyen. de az anyaszent egyház szándéka a, hogy belső képpen. minden imádságokban. és Cérémoniákban apapot kell követni, mert a misében minden közönséges, a pap. és a nép között,

Magyarázat

A Nép a Chorusal együtt énekelheti az introitust, akýrieleíson, a Gloriát, a gradualét, a Crédót, offertoriumot, és a sanctust, a nép minden imádságira a papnak, az áment feleli, az Epistolát, és az Evangéliumot a nép oktatására olvassák, aki is fent álva halgattya, az imádságokból ís ki tettzik hogy a nép a pappal együtt ajánlya a szent áldozatot., azért akiktól meg lehet, igen hasznos hogy kövessék apapot, az imádságokban, akiktól pedig ameg nem lehet., leg alább. lélekben meg egyesullyenek apapal.

20 Articulus.

A Misének rendiről. közönségesen

K Hány részben vagyon osztva a Mise?

F. két részben, az első, melyet az előtt a Catechuménusok miséjének nevezték, mert akkor a Catechuménusok jelen lehettek, ez az első rész magában foglalja mind azt, valamit mondanak a Crédoig s. aug serm. 237. de temp.

A második rész, melyet a hivek miséjének nevezték, mert csak ahiveknek volt szabad jelen lenni, ez a második rész, magában foglalja mind azt, valamit mondanak a Credotól fogva, mind végig.

K A régi időben csak a Catechuménusoknak volt szabad jelen lenni az első részin a misének?

F Az anyaszent egy ház meg engedte hogy nem csak ök, de a penitentzia tartok, az exCommunicátusok. és még a hitlenek is jelen lehessenek. ezen az első részin a misének, mert mindenkor tanítások valának, de mihelyt vége volt atanításoknak., mind ezeket ki küldötték atemplomból, a diaconus fel szoval mondotta. *sancta, sanctis, foris Canes*, a szent dolgok a szenteket illetik, az ebek ki mennyenek, valamint a kristus mondgya. hogy nem kell a szent dolgokat. az ebeknek adni. és valamint az apocalypsisben is vagyon., *kivül ebek, és varáslok, és szemtelenek, és gyilkosok, és bálvány imádok, és mind aki szereti, és tselekeszi a hazugságot, 22. 15.*

K Mi foglaltatik a Catechuménusok miséjében?

F Az íntroitus. kyrieleyson., a Gloria in excelsis, a Collecta, epistola, graduale, évangélium,

K Mi foglaltatik ahivek miséjében?

F A Credo, az offertorium, akéz mosás, az imádságok, mellyeket secretáknak nevezik. a praefatio. sanctus, a Canon. a mely egy néhány imádságokból áll, a Consecratio, a Mi atyánk, az osttyának meg szegése. az agnus dei, a Communio, a hálá adás. a Communio után. mind ezeket az imádságokat olyan Cérémoniák követik. a melyek igen szépek, és régiek.

K A misének rendi olyané a görögöknél, mint a latinusoknál?

F. mind egy a főveb részeiben, a miben különbözik. a nem essentialé. példanak okáért. az imádságok nem olyan rendel vannak mint nálunk, mind azon által meg egyeznek a miéinkel. mind egy végre tzeleznek, de nálók, valamint nálunk, vagyon offertorium. Consecratio, Communio. ami atyánk, az élökért. és a holtakért valo imádság, az szentekről emlékezetet téznek, a Credo, az évangélium, és más egyéb velünk meg egyező imádságok. a melyeket meg lehet látni az ő lyurgiájokban, nekik szintén ugy vannak oltári öltözetek, és annyi Ceremoniák, valamint nálunk.

K Régieké azok az imádságok, amelyeket mostanában mondanak a misében?

F Igen régiek, a leg régibb szent atyák, leírván hogy micsoda formában ajánlották a szent áldozatot. az ő idejében, mostan is azon rend tartás vágyon. s. justin. apolog, 2. azoknak régiségeket meg lehet látni. a szent. basilus, és szent chrysostomus liturgiájában. Cardin. bona. liturg. a mely liturgiával élnek a római anyaszent egyházban. szintén olyan régi, a mely liturgiával élnek. mediolanumban. a szent ambrus templomában, különbözik aramtól, és igen régi, ugyan szent Ambrus miséjének is nevezik, mert azt tartják. hogy szent ambrus a misét úgy mondta.

21 Articulus

A szent Mise imádságának, és Cérémoniáinak betű szerént való magyarázattya.

1. A Catechuménusok miséjéről. ps.judica.

K Miért kezdik a misét akerszt jelének vetésével, segittségül híván a szent háromságot ezeket a szokál

† In nomine patris et)(Filii, et spiritus sancti)(Amen

† Atyának. Fiának. és szent lélek Istennek nevében Amen.

F. Mert a szent háromságnak nevében gyűlnek esze, a kristus szenvedése emlékezetinek meg szentelésire.

K Miért mondgya ell a 42 soltárt. judica me deus?

F. Azért hogy a pap és a község nagyob bizodalommal és örömmel járullyanak az oltárhoz., a hol ajánlani fogják a szent áldozatot.

Magyarázat.

Ezt a soltárt szent Dávid abban az időben tsinálta, a mikor saultol üldöztetett, és számkivetésben kellett maradni, bizván, és remélvén, hogy még jérusalemben viszá térhet, és az Isten oltára előtt, áldozatot tehet, azt könnyü mi magunkra szabni, mivel számkivettettek vagyunk, amennyegből, a ki is ami hazánk, de biznunk, és remélenünk kell, hogy még oda jutunk, az oltár jelenti amenyet a melyhez bizodalomal. és örömel kel járulni hogy pediglen jobban meg lehessen látni, az egész soltárt fel teszem, az egyik verset a pap mondgya, amásikát a kösség.

Introibo ad altare dei.

Az Isten oltára eleiben megyek:

R. Ad deum qui laetificat juventutem meam

R. Az Isten. aki meg vigasztallya az én iffiuságomat.

Judica me deus et disCerne [dis-Cerne] Causam meam, de gente non sancta, ab homine iniquo doloso erue me.

Itély meg engem Isten, és itéld meg ügyemet agonosz nemzettség ellen. a hamis és álnok embertől ments meg engem.

Quia tu es deus fortitudo mea, quare me repulisti, et quare tristis incedo dum afilligit me inimicus.

Mert te vagy Isten az én erősségem. miért vetettel meg engem, és miért járok szomorúan. midőn az ellenség sanyargat engem.

Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua,

Botsásd ki világoságodot. és igazságodot, azok hordoztak engem és ate szent hegyedre hoztak, és ate hajlékidban.

Et introibo ad áltáre dei, ad deum qui laetificat juventutem meam.

Es bé megyek az Isten oltárához az Istenhez. aki iffiuságomat örvendezteti.

Confiteor tibi in Cithara., deus deus meus; quare tristis es anima mea, et quare Conturbas me.

Hálákot adok néked a Czitaran. óh Isten. én Istenem; miért vagy szomorú én lelkem, és miért haborgatsz engem.

Spera indeo. quoniam adhuc Confitebor illi, salutáre vultus mei et deus meus.

Bizál Istenben. mert még hálákot adok néki. én orczám szabaditoja, és én Istenem,

Gloria patri et filio. et spiritui sancto.

Ditsőség az atyának. és a fiúnak. és a szent léleknek.

Sicut erat in principio, et nunc et semper et in saecula saeculorum amen.

Valamint kezdetben volt, és most is. és mind örökkön örökké amen.

K Miért nem mondgyák. ezt a soltárt ahalottak miséjén, és a husvét előtt való két heteken.?

F Azt tarttyák némellyek. hogy ez a soltár. vigassági soltár lévén, az anyaszent egy ház el akarja távoztatni a vigasságot azokon a napokon. és ahalottak napján, de azt inkább el mondhatni. hogy ez arégi szokástól maradot

A Cartusiánusok. dominicánusok. a Carmeliták, vagy még mások is, soha sem mondgyák ezt a soltárt. amise előtt, hanem más verseket mondanak a soltárból. a régi romai lyurgia szerént. nem mondották. ezt a soltárt az oltár előtt. hanem a pap a segrestyében mondotta ell., idővel. az oltár előtt kezdék mondani.

2. A Gyonás tételről.

K A soltár után. a pap és anép miért téssen közönségesen való gyonást.?

F Azért hogy meg tisztulván. a leg kisebb vétektől is., nagyob bizodalommal. és örömmel. járulhasson az oltárhoz.

K Mitsoda formában. téssen gyonást a pap, és a nép. a büneiről.?

F Azt a pap a 123. soltárnak a 8 dik versén kezdi ell.

Adjutorium nostrum in nomine Domini.

A mi segittségünk, az urnak nevében vagyon.

A nép feleli:

Qui fecit Coelum et terram.

ki az eget, és a földet teremttette.

A pap azután így kezdi el a gyonást.

Confiteor deo omnipotenti, Beatae mariae semper virgini beato michaëli archangelo, beato joanni baptistae, sanctis apostolis petro et paulo, omnibus sanctis et vobis fratres (et tibi pater:) quia peccavi nimis Cogitatione, verbo, et opere. mea Culpa. mea Culpa. mea maxima Culpa. ideo precor beatam mariam semper virginem. beatum michaelem archangelum, beatum joannem baptistam, sanctos apostolos petrum et paulum., omnes sanctos et vos fratres, (et te pater,) orare pro me ad dominum deum nostrum

Gyonom a mindenható Istennek, mindenkor szeplőtelen szűz máriának, szent mihály archangyalnak, keresztelő sz. Jánosnak, sz. péter, és sz. pál apostolnak, és Istennek minden szenteinek. mert felette vétkeztem gonosz gondolatmal, szomál, és tselekedetemel. én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem, kérem azért a mindenkor szeplőtelen szűz mariát, sz. mihály. árchangyalt. keresztelő sz. jánost, sz péter és sz.pál apostolt. és Istennek minden szenteit. imádgják ami urunkot Istenünket érettem

Ezutan a nép mondgya.

Misereatur tui omnipotens deus, et dimissis peccatis tuis perducatur te, ad vitam aeternam. Amen.

A mindenható Isten irgalmazon néked. és meg bocsátván vétkeidet, vigyen tégedet az örök életben Amen.

A nép el végezvén a gyonás tételt, a pap azon imádságot mondgya el a népért, és azután, az Isten irgalmaságát kéri magára és a népre, mondván.

Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum [peccato-rum]. nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors dominus, Amen.

A mindenható irgalmas Isten legyen kegyelmeséget hozánk. és bocsássa meg bűneinket Amen

K Miért mondgyák agyonás tételben, gyonom a mindenható Istennek. a boldogságos szűz. máriának. szent mihály archangyalnak., a szenteknek, és a papnak.?

F. Az által azt akarják mondani, hogy vétkesnek üsmérik magokat lenni, az Isten, az angyalok, és a szentek előtt, az egész menyei, és földi anya szent egy ház előtt. a gyonást pedig az Istennek teszik, akit meg bántottak, és a szenteknek, akik itélni fogják a világot akristusal, és hogy esedezenek érettünk. 1 Cor. 6. 2.

K Miért verik a melyeket agyonás tételben?

F A publicanus példájára való nézve. aki is a melyét vervén, meg vallotta bűneit, és bocsánatot nyert.

K A gyonás tétel után, mitsoda imádságokat mond a pap egy más után anépel?

F Azok az imádságok a szent írásból vannak ki szedegetve. hogy az Istentől a bűnöknek bocsánattját kérje, és kegyelmet, hogy tisztán ajánlhassa a szent áldozatot.

Ezek az imádságok.

Deus tu Converteris vivificabis nos.

Istenünk tekénts kegyelmeséget mi reánk, az által ujj életet adcz nekünk.

R Et plebs tua laetabitur inte.

R. Es ate néped örvendezni fog te benned.

Ostende nobis domine misericordiam tuam.

Mutasd meg uram hozánk irgalmaságodat.

R. Et salutare tuum da nobis.

R. És ad meg üdvösedet nekünk.

Domine exaudi orationem meam.

Uram halgasd meg imádságomat.

R. Et Clamor meus ad te veniat.

R. És az én kiáltásom jusson elődbe

Dominus vobiscum.

Az ur légyen ti veletek.

R. Et Cum spiritutuo.

R. És a te lelkedel.

A pap az oltárhoz fel menvén. ezt az imádságot mondgya.

oremus.

imádkozunk

Aufer a nobis quae sumus domine iniquitates nostras. ut ad sancta sanctorum puris mercamur mentibus introire. per Christum dominum nostrum. Amen.

kérünk uram tégedet veddel rólunk vétkeinket, hogy tisztasággal járulhassunk a szentek szenttyéhez, a mi urunk Jesus kristusunk által Amen.

Oramus te domine per merita sanctorum quorum reliquiae hic sunt., et omnium sanctorum ut indulgere digneris omnia peccata mea.

kérünk uram tégedet, azon szenteknek érdemekért, akiknek tetemi itt vannak. és atöbb szenteknek érdemekért. hogy bocsássad meg minden vétkeimet.

K A községnek. kellé el mondani ezeket azimádságokat?

F Jobban nem tselekedhetik mint ha el mondgya apapal.

K Miért mondgyák oly gyakorta ezeket a szokot amisében. dominus vobiscum. et Cum Spiritutuo. az ur légyen ti veletek. és ate lelkedel?

F. Ez a pap. és a nép közöt valo köszöntés, apap ezeket a szokot figyelmetességre indítja anépet., a nép is feleletével meg mutatya figyelmeteségit.

K Miért mondgya a pap minek előtte fel mennyen az oltárhoz, oremus. imádkozunk,?

F Hogy anép figyelmeteséggel halgassa. és mondgya az imádságokat a mellyeket fog mondani.

K Miért tsokollya meg a pap annyiszor az oltár közepit.?

F A, köszöntésnek jele, és azért is, hogy meg egyesüljön akristusal. aki avalóságos oltár, és a kinek etsak képe.

Sok helyyeken nem tsokollyák meg az oltárt, hanem tsak meg hajtyák magokat, ez a Chartusiánusok, és a dominicanusok szokása. atsak mind egy.

3. Az *Introitusrol.* és hogy mi okért. mondanak a misében némely imádságokat jobb felől, némelyeket bal felől, és némelyeket az oltár közepin.

K Mitsoda imádság a, melyet apap az oltárhoz fel menvén. jób kéz felől mondgya?

F Rend szerént valamely soltárnak averseiből vagyon az az imádság. az előtt az soltárt magát egészen el éneklették. azért is vagyon hogy a vers után. a Gloria patrit mondgya ell, mivel az apostoli traditio szerént. az a szokás hogy minden soltárnak avégin el mondgyák, Cardin. Bona libr. de psalmod. Cap. 16.

K Minek nevezik ezt az imádságot?

F Introitusnak, az az, bé menetelnek. mert ezt a soltárt akkor éneklik, mikor a pap ki jövén a segrestyéből, az oltárhoz mégyen.

K A népnek kellé mondani az introitust?

F Az anyaszent egy ház szándéka a., hogy a nagy misekor az egész nep is énekellye azt.

K A pap az oltárnak job felől mondgya az introitust, és atöb imádságokat az évangyéliumig, az évangyéliumot bal felől mondgya. a Gloria in excelsist, a Credot, és atöbb imádságit az áldozatnak. az oltár közepin, mondgya, azutan jöbb feiöl megyen hogy ót a háláado könyörgéseket el mondgya. az áldozat után. mitsoda oka lehet mind ezeknek a Ceremoniáknak., nem jöbb volnaé mind ezeket egy helyben el mondani, mire valo annyiszor változtatni ahelyet?

F. Hogy erre akérdésre meg felelhessek, azt kell meg tudni, hogy némelyek mind ezeknek természet és betü szerént valo okait adgyák. némelyek pedig lelki okokra magyarázzák, azért fel teszem mindenikét, de azt meg kell vallani. hogy nem a lelki okokra valo nézve jött bé eza szokás, és tsak azután magyarázták lelki képpen, a midön már bé volt véve.

Magyarázat

A régi szokás szerént. a mint még most is láttyuk a pontificalis misékben, és minden nagy misekben, a pap nem ment fel az oltárhoz. valamég a Cathecuménusok miséje tartott, hanem a szokot helyen ült az oltár mellet, onnét halgatta az epistolat, melyet a sub diaconus énekelte, és az évangyeliumot. melyet a diaconus enekelte. maga pedig azokat különösön nem olvasta. mikor ezeknek vége volt és a szent áldozathoz kelletet kezdeni., akkor a pap fel ment az oltárhoz, és az oltár közepin mondott el minden imádságot, szükséges volt tehát két okra valo nézve. hogy a könyvet bal felől tegyék, 1. a pap alkalmatoságára valo nézve, aki az oltár közepin lévén, akönyvből kelletet olvasni az áldozathoz valo imádságokat. 2. mert a jöbb felire az oltárnak, az ajándékokot szokták volt rakni, a mellyeket a közsség ajánlot. ezen rendet tartották anagy misékben.

Hogy pediglen meg külömböztessék azokat akis misekben, amiket a nagy misékben az oltárnál mondották, azoktol. a miket az oltáron kívül mondották, tehát a miket az oltáron kívül mondottak. azt jöbb felől kezdék mondani, és a közepin az óltarnak amit ot szoktak volt mondani, és lassanként ez a szokás. anagy misékben is bé vétetödék, a mi pedig az évangyéliumot illeti, a kis misékben apapok szokásban vévék bal felől mondani, mert a nagy misékben, még a Diaconus az évangyeliumot éneklette. a pap missáléja bal kéz felől volt. amelyet mindgyárt a Collecta után oda vitték volt, és amelyre a papnak szüksége nem volt. valamég az offertoriumhoz nem kezdet, a kihez akkor kezdet. mikor az ajándékokat az oltárnak jobja felől tették, a könyv tehát bal felől maradot. a Collectától fogvást. a Communionak végi-ig. hanem akkor jöbb felől vitték a könyvet, mert már üres volt az a része az oltárnak, ugy hogy, azon a részin végezék el a misét, a melyen el kezdettek volt. ezek tehát betü szerént valo okai

a könyv egy helyről, a más helyre való hordozásának. egy bizonyos auctor szerént, aki erről irt. ennek előtte ött, vagy hat száz esztendővel micrologus. Cap. 9. aromai regi ordok

A mely lelki magyarázatot adnak pedig annak, nem egyéb, hanem hogy az oltárnak jobb felől való része a sidokot jelentí, a kik legg előbször hivatattak vala ahitre, és abal felől való része, a pogányokot jelentí, akik örömmel vették fel, a sidoktól el vettetett évángyéliumot, de mint hogy ők is végtire meg fognak térni, arra való nézve viszik tehát vissza az áldozat után, a jobb felől való részre akönyvet,

Ez a lelki magyarázat igen jó, és áitatos dolog, de azt meg kell vallani hogy eza szokás az évángyéliumot bal felől olvasni. nem azért kezdődöt, mivel nintsen több hat száz esztendejénél, hogy romában a diaconus még bal felől énekelte az évángyéliumot, mert mint hogy az emberek jobb felől állottak, az diaconus is az emberek. felé volt fordulva, az aszonyok helye pedig bal felől volt, ezt a szokást tehát, a mint ide fellyeb meg mondtuk, akis misékben, a papok kezdék, ugyan a meg mondot okokra való nézve, vagyon immár annak ött száz esztendeje, hogy ugyan a papokra való nézve, némely diáconusok is jobb felől kezdék énekelni az évángyéliumot. és bal felé fordultak, és ez a szokás végtire törvényé változék.

4. Kyrie eleison. Gloria in excelsis.

K Mit téssen ez az imádság kyrie eleison?

F E görög szó, amely azt tésszi, uram írgalmaz nekünk, kristus írgalmaz nekünk.

K Miért mondgyák görögül, és nem deákul ezt az imádságot.?

F Ez olyan régi szokás, a melynek kezdetit nem tudgyák, azt tarttyák ugyan., hogy a hatodik saeculumban. kezdődöt volna, az anyaszent egy ház, sok sido szokal éll, melyeket az apostoloktól vette. úgy mint. az amen, alleluja, hosánna, sabba hoth., a hivek már közönségesen értik ezeket a szokot. az anyaszent egy ház., ezekel a szókal élván, meg akarja mutatni. az egész anyaszent egy háznak egyeségét, ámbar a nyelvek különbözenek is.

K Miért mondgyák kilentzser a kyrie eleisont.?

F. A szent háromság közül mindenik személynek háromszor mondgyák ezt az imádságot. ezért is mondgyák a második hármat, Christe eleison. kristus írgalmaz nekünk.

Az előtt romában annak száma nem volt., hanem a Chorusban mind addig énekeltek, valamég a pap nem intette hogy hadgyák el. eki tettzik arégi romai ordobol.

K Miért füstöli apap az oltárt a nagy misekor, midön akyrie eleisont énekelik?

F hogy a népnek imádságát, aki írgalmaságot kér, az Istennek bé mutassa, és azon kéri az Istent, hogy vegye kedvesen azokat az imádságokat., mint kedves illatu temjént, akristus által, kit jelent az oltár.

K Mit kell tselekedni anépnek, midön akyrie eleisont énekelik?

F Ö néki is kell énekleni vagy mondani, de nagy alázatosságal., töredelmeségel. meg emlékeztvén arrol. hogy írgalmaságot kér.

K Mitsoda könyörgés az, a melyet nevezik. Gloria in excelsis Deo?

F. Az olyan hymnus., a melynek kezdetit az angyaloktól vettük., a többit az anyaszent egy ház adta hozzája nem is lehet ennél hathatob imádság.

Gloria in Excelsis deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. laudamus te, benedicimus, te, adoramus te. glorificamus te. gratias agimus tibi, propter magnam gloriam tuam, domine deus. Rex Coelestis, deus pater, omnipotens, Domine fili unigenite Jesu christe, Domine deus

Agnus dei filius patris. qui tollis peccata mundi, miserere nobis, qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram, qui sedes ad dexteram patris, miserere nobis, quoniam tu solus sanctus., tu solus dominus, tu solus altissimus, jesu christe, Cum sancto spirítu, in gloria dei patris. Amen

Ditsőség Istennek, amagoságokban, és békeség a földön ajó akaratu embereknek, ditserünk téged, imádunk téged, és ditsöitünk téged. hálákot adunk néked, ate nagy ditsőségedért, uram Isten menybéli király, atya minden hato Isten, uram jesu kristus atyának egyetlen egy szülöttje, Uram Isten, Istennek báránnya, atyanak fia, ki el vészted a világ büneit, irgalmaz nekünk. ki el vészted avilág büneit fogadd bé könyörgésünket, ki az atyának jobján ülsz, irgalmaz nekünk, mert te vagy egyedül ur, te vagy egyedül fölséges jesu kristus, a szent lélekel. az atya Istennek ditsőségében Amen.

K Mit kel a népnek tselekedni, mikor ezt a hymnust mondgyák, vagy énekelik.?

F Azt el kell mondani apappal. vagy a nagy misekor énekelni kell., de inkább szível. mint szájjal

K Miért nem mondgyák ezt a hymnust nagy böjtben, és a halottak miséjekor?

F mert az anyaszent egyház, ezt a könyörgést ugy tekénti mint a vigasságnak enekét.

5. Dominus vobiscum. Collecta.

K Miért fordul a pap a nép felé. mondván. dominus vobiscum?

F Természet szerént valo dolog ahoz fordulni akit köszönteni akarnak. Romában. olyan régi templomok vannak ahol az oltárok olyan formában vannak helyheztetve., hogy apap arczal vagyon fordulva a néphez mikor misét mond, azokban atemplomokban nem szükséges hogy a pap ki forduljon mikor dominus vobiscumot kell mondani.

K Miért nem fordul akor is anéphez mikor azt mondgya oremus, imádkozunk, hanem a szemeit és kezeit emeli fel, a kereszt felé, vagy a szenttség felé, mikor az oltáron vagyon?

F Mert ezekel a szokal. nem tsak anéphez szól. hanem még magát is a könyörgésre indittyta. fel emeli szemeit, és kezeit a kereszt felé, vagy a szenttség felé, azért hogy a nép is ő reája valo nézve. fel emelye szivét az Istenhez,

K Mikor valamely püspök mond misét, miért nem mondgya valamint apap. *Dominus vobiscum. hanem pax vobis, békeség legyen veletek?*

F E más féle köszöntés, a melyből ki tettzik, hogy a kristus nagyob hatalmat adván apüspököknek, mint a közönséges papoknak, inkább illeti őket, hogy a békességet hirdessék a kristus nevében.

K Miért hogy a penitencia tarto napokban. a püspök ugy köszönti a népet. valamint apap. dominus vobiscum, és nem pax vobis.

F. Mert ez a köszöntés pax vobis. vigasságbéli köszönet lévén, az anya szent egy ház, azt el távoztattya. apenitencia tarto napokon.

K. A pap ki fordulván azt mondgya Dominus vobiscum. de mikor azt mondgya Dominus. a kezeit ki terjeszti, és mikor azt mondgya vobiscum, a kezeit esze teszi, mitsoda oka lehet ennek.?

F Ez által azt akarja meg értetni, hogy az Istent kéri azon, hogy a népel legyen, és ő hozája halyollyon., régenten, és még most is a Chartusianusoknál, a pap meg hajtya magát az oltár előtt, mikor azt mondgya Dominus, és azután ugy fordul a néphez mondván, vobiscum.

K Mitsoda imádság a, melyet Collectának nevezik?

F Ez olyan imádság melyet az anyaszent egyház ajánl az Istennek apap által, hogy kegyelmit adgya reája. ez az imádság változik. az esztendőben lévő innepek szerint.

K Miért nevezték ezt az imádságot Collectának?

F Ez a deák szó Collecta, gyülekezetet, eszeszedést téssen, 1. A régi időkben anép, az egy házi szolgák után ment bé atemplomban. a midön az introitust énekelték, és ki ki a maga helyére ült, azután a kyrie eleisont és a Gloria in excelsist éneklették valamint mostanában, a kyrie: és a gloria után valo imádságot Collectának nevezték. mert leg először mondották ezt az imádságot, azután hogy a nép esze gyülekezet., ezt az értelmet adták leg először ennek a szónak Collecta, Cardin. Bona liturg. libr. 2. Cap 5. num 3.

K Miért mondgya a nép a Collecta, és atöbb imádságok után. az Ament?

F. Azért, hogy azzal mínt egy meg bizonyityta mind azt valamit a pap kért a nép nevében. ezt már másut meg mondottuk,

6. Epistola. Graduale Alléluja, tractus.

K Mitsoda az epistola.?

F A szent írásbol. anép oktatására valo olvasás. azért is nevezik epistolának. mert rend szerént a szent pál, vagy más apostoloknak leveleiből vannak kivéve. noha gyakorta az ó testámentumbol is olvasnak. és némelykor két épistolat olvasnak. az egyikét az ó, amásikát az uj testámentumbol. emég arégi szokástol maradt, mivel az előtt minden misékben eszerént tselekedtek. de mostanában. tsak bizonyos böjti napokon követik ezt a szokást.

K Mit kell anépnek tselekedni midön az epistolat olvassák?

F Azt figyelmeteséggel kel halgatni., és az Istennek kegyelmit kell kérni, hogy abbol tanulhasson.

K Mitsoda könyörgések azok. amelyeket az epistola és az évangélium közöt énekelnek.?

F Ezek az imádságok rend szerént a szent írásbol, és a soltárokbol vannak ki véve, ezek változnak. az innepekhez valo képest. ezt az éneket azért nevezik gradualénak, mert romában in gradu ambonis énekelik.

A graduale után énekelik az alléluját, mely tésszi, ditsérjed az Istent., ez a vígasságnak éneke, amelyel meg akarjuk mutatni Istennek, örömrömet, és háláadásunkot, az ő kegyelmiért. melyet adot az ígazság meg üsmérésére., apenitentzia tarto napokon nem éneklük az alléluját. hanem ahelyet a soltárbol énekelnek holmi verset. melyet nevezik tractusnak.

K Mit kell anépnek tselekedni. midön mind ezeket énekelik?

F néki is kell mind azokat énekelni., vagy valamely más imádságot mondani.

7. Az Évangélium.

K Mitsoda imádság a, melyet adiaconus térden mondgya el az oltár előtt., minek előtte áldást vegyen apaptol. hogy az évangéliumot énekellye?

F Ez az imádság.

Munda Cor meum, et labia mea, omnipotens deus, qui labia Isaiiae prophetae Calculo mundasti ignito, ita me tua grata miseratione mundare dignare. et digne sanctum évangélium. valeam nuntiare. per christum dominum nostrum
Amen.

Mindenható Isten. tisztíts meg az én szívemet. és ajakimot., valamint meg tisztítottad az Isaiás profétának ajakait atüzzel. úgy tisztíts meg engemet is irgalmaságodból, hogy hadd lehessen érdemesen ki hirdetnem evangéliumodot, ami urunk Jézus Krisztusunk által Amen.

Ugyan ezen imádságot mondja a pap. mikor neki kel olvasni az evangéliumot.

K Miért teszi az oltár közepére az evangéliumos könyvet a diaconus, minek előtte el mondja ezt az imádságot?

F. Az által meg akarja mutatni. hogy csak a Krisztus nevében, és az ő parancsolatjából. akarja hirdetni az evangéliumot, és hogy az evangélium. szavai, magának a Krisztusnak beszédi.

K Mitsoda imádságot mond a pap, midőn áldást ad a diaconusra?

F. Dominus sit in corde tuo, et in labiis tuis, ut digne et Competenter annuncies sanctum evangelium. in nomine patris † et filii, et spiritus sancti Amen.

F. Hogy az Ur legyen a te szívedben, és a te ajakodon. hogy illendő képen hirdethessed a szent evangéliumot. az atyának †. és a fiúnak. és a szent Léleknek nevében Amen.

K Mikor a diaconus az evangéliumot megyen énekelni. miért visznek előtte füstölőt.. és gyertyát?

F Azért mert az evangélium. a Lélekben, világosságot önt, a szívben szeretetett, és el hinti mindenőt a Krisztusnak jó illatját.

K Miért mondja a diaconus. valamint a pap. dominus vobiscum.?

F Hogy a népet köszöntvén, a figyelemre indítsa azzal.

K Miért csinál keresztet az evangéliumra?

F Meg akarja az által mutatni. hogy a Krisztus tanítása, csak a kereszt által munkálódik a világban.

K Miért hogy, mind az, aki olvassa, mind az aki halgatta az evangéliumot. keresztet csinálnak a homlokokra, a szájokra, és a melyekre?

F Azon jellel. fogadást tesznek. hogy soha meg nem pirulnak az evangéliumért. hanem arról szájokál vallást tesznek. és mindenkor szívekben hordozzák,

K Miért halgatták fent álva az evangéliumot?

F Hogy meg mutassák azzal. hogy készek engedelmeskedni a Krisztus szavainak, és hogy meg mutassák azt is, hogy mitsoda nagy tisztelettel. akarják, halgatni. az igazságokat. melyek az evangéliumban vannak.

8. A hívek Miséje, a Credo.

K Min kezdik el a hívek Miséjét?

F A Credo. itt már az előtt, a Catechumenusokat, a penitencia tartókat; a hitleneket a templomból ki küldötték, mivel a tanításoknak vége volt. és az áldozat kezdődött

K Miért énekelik. a szöveget vagy a hittételt. az evangélium után.?

F Azért, hogy fogadják azt hinni, valamit az evangéliumban olvastak., és mind azt, valamit az anyaszent egyház hiszen.

K Mi formában kell mondani azt a hittételt.?

F. Eszerént.

Credo in unum Deum. patrem omni potentem, factorem Coeli et terrae, visibilium omnium. et invisibilium., et in unum dominum jesum Christum., filium dei unigenitum., et ex patre natum ante omnia saecula Deum de deo. lumen de lumine, deum verum. de deo vero. genitum non factum. Consubstantialem patri. per quem omnia facta sunt. qui propter nos homines, et propter nostram salutem. descendit de Coelis, et incarnatus est de spiritu sancto ex maria virgine., et homo factus est., Crucifixus etiam pro nobis. sub pontio pilato, passus et sepultus est, et resurrexit. tertia die, secundum scripturas. et ascendit in coelum. sedet ad dexteram patris., et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis, et spiritum sanctum. dominum, et vivificantem. qui ex patre filioque procedit, qui Cum patre, et filio simul adoratur. et Conglorificatur: qui locutus est per prophetas, et unam sanctam Catholicam et apostolicam ecclesiam, Confiteor unum baptisma. in remissionem peccatorum. et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi Amen.

Hiszek egy Istenben mindenható atyában, menynek földnek, és minden látható s' láthatatlan állatoknak teremtőjében, és az egy ur jesus kristusban, Istennek egyetlen egy fiában. ki az atyától születet. minden üdöknek előtte, Istentől Istent. világságtól világóságot: igaz Istentől való igaz Istent. aki születetett, nem teremtetett, az atyával egyenlő természetű, ki által mindenek alkottattak., ki mi érettünk emberekért, és ami üdveségünkért, mennyekből alá szálla. és meg testesüle. a szent lélek által mariátul, és emberré lön. meg is feszíteték mi érettünk, poncius pilatusnak alatta., kint szenvede, és el temetteték, és fel támada harmad napon, az írások szerént, és fel mene mennyekbe, ül az atya Istennek jóbján. és ismét el jövendő ditsőségben. hogy meg itéllye az eleveneket, és holtakat, akinek országának vége nem lészen, hiszek az elevenítő szent Lélek urban, ki az atyától, és fiutól származik, ki az atyával, és fiuval egyenlőül imádtatik, és ditsértetik, ki a proféták által szóllót, és egy, szent, közönséges és apostoli gyülekezetett, vallom az egy kereszttséget, bünöknek botsánattyára; és várom a halottak fel támadását, és a jövendő bódógságnak életét Amen.

K Mi képpen nevezik ezt a hitt tételt?

F Niceai symbolumnak, mivel a Nicéai első közönségesen tartot Conciliumban vették az atyák rendben tsak nem egészen ezt ahitt tételt. az áriánusokra való nézve, a kik tagadták az kristus Istenségét.

Magyarázat

Azt mondám. hogy az atyák vették rendben. tsak nem egészen ezt a hit tételt, mivel vannak némely ágazatok. a melyeket, az anyaszent egyház adott azután hozája. a Concilium tsak ugy tette volt fel. hiszek a szent lélekben. de azután a Constantzinápolyi első Conciliumnak, a macédonius, és az Eunomius eretnekekre való nézve, kik tagadák a szent léleknek Istenségét. ezekhez a szokhoz. *hiszek a szent lélekben. ezeket kellett adni. a ki is ur; és életet ád, ki az Atyától. és a fiutól származik, kit imádni, és ditsöiteni kell az atyával, és a fiuval. ki a proféták által beszélt.*

Ángliában. akik az anglicana liturgiát követik. egészen el mondgyák ezt a symbolumot.

K Miért nem mondgyák minden misékben ezt a hitt tételt.

F Rend szerént. a romai liturgiában tsak a nagy innepekben énekelik. ugy mint vasárnapokon. és a nagy Innepeken. az apostolok, és a szent doktorok innepein is énekelik. mivel ök voltak a hitnek oszlopai. régenten romában sok idökig nem énekeltek, a Credot a mise alatt, a melyen szent Henricus tsaszár. romában való létekor igen tsudálkozot., és tudakozván annak az okát. a diáconusok azt felelték, néki. hogy nem szükség romában. a symbolumot énekelni, mivel ott eretnekség. soha nem támadot. de idővel. romában is szokásban vévék.

9 Az offertorium.

K Mit tsinál a pap a Credo után.?

F ki fordul, anépet köszönti mondván.

Dominus vobiscum

Az ur légyen ti veletek.

Et cum spiritu tuo.

És a te lelkedel.

Azután mondgya. Orémus. könyörögjünk.

K Mit tsinál apap azután?

F A néptől az ajándékot veszi ell, az alat a Chorusban holmi verseket enekelnek a szent irásbol.

K Mitsoda ajándékot téssen anép?

F A régi időben anép maga vitte az oltárhoz az áldozathoz valo kenyeret, és bört., mostanában is sok helyeken, a nép kenyeret, gyertyát, és pénzt. ajánl. a pásztoroknak, és a szent egyháznak szükségire. akenyeret meg szentelik. és a gyülekezetben. darabacskánként el osztogattyák. a Communionak jelül.

Magyarázat.

A sidok közöt, mikor anép áldozatot akart ajánlani az Istennek, azt apap kezében adta, és azt, apapnak az Istennek kelletet azután ajánlani., amisének áldozattya. amint már azt meg mondtuk. ugy anép áldozattya, valamint apapé., anépnek nem lehet a pap kezében adni akristus testét, akit az Istennek ajánlyák, hanem a helyet, kenyeret. és bort ad, ugyan ezt is tselekeszi a diáconus által., a ki kenyeret, bort, és vizet ad apapnak, a népnek képében.

A régi időben. a nép maga ajánlotta a kenyeret, és abort, abbol a kenyérből. és borból, anyit vettek. amennyí szükséges volt. apap Communiojára, és a nép Communiojára. és minek elötte Consecrálták volna. azokat az Istennek ajánlották, ekí tettzik sok imádságokbol. a melyeket most is mondgyák amisében, és a melyekben az Istent azon kérik, hogy vegye kedvesen az ajándékokot. amelyeket néki ajánlanak a hivek. *quod singuli obtulerunt.*

Sok idővel ezután, az egy háziak jobbnak találák lenni, hogy ö magok készítsék az áldozathoz valo kenyeret. és bort., mostanában tehát, ha szinte maga anép nem ajánlya is a kenyeret, és a bort az áldozatra, mind azon által. ajándékokot, és fundatiokot tévén atemplomra, és a mi szükséges az Isteni szolgálatra, azért el mondhatni. hogy mostanában is a nép ajánlya akenyeret, és a bört.

K Mit tsinál apap azután, hogy a nép ajándékát el veszi?

F Az Istennek ajánlya anép ajándékít, és minek utánna azokat az Istennek ajánlotta volna., meg füstöli. az ajándékokot és az oltárt.

Magyarázat

A pap az Istennek a kenyeret. és abört elegyesen vizel, ajánlya, amelyeket. a diáconus adgya kezében, a nép nevében,

K Mitsoda imádságot mond apap midön a kenyeret ajánlya?

F. Suscipe sancte pater, vegyed kedvesen mindenható

omnipotens Deus, hanc immaculatam hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi deo meo vivo et vero, pro innumerabilibus peccatis, offensionibus, et negligentibus meis, et pro omnibus circumstantibus, sed et pro omnibus fidelibus Christianis. vivis atque defunctis, ut mihi et illis proficiat ad salutem, in vitam aeternam Amen

szent Atya Isten: ezt a tiszta osttyát, melyet én érdemetlen szolgál tenéked élő és igazán való Istennek ajánlok, az én meg számlalhatatlan vétkeimért, és fogyatkozásimért, és mind azokért kik itten jelen vannak, úgy az élő és meg holt keresztény hivekért, hogy a mind nékem, mind ö nékik. az örökké való üdvességünkre legyen Amen

K Mint hogy a. tsak még kenyér amit apap ajánl, miért mondgya tehát. hanc immaculatam hostiam. ezt atiszta osttyát.?

F A pap egy néhány szor nevezi eszerént akenyeret, és a bort. az áldás előtt, nem azért hogy magokban tiszták volnának. hanem arra való nézve. hogy tsudálatosan., akristus testévé, és vérévé változnak aki tsak egyedül atiszta osttya.

K Mitsoda imádságot mond apap. midön vizet tölt a pohár borban.?

F. Deus qui humanae substantiae Dignitatem, mirabiliter Condisti, et mirabiliter reformasti, da nobis per hujus aquae et vini misterium, ejus divinitatis esse Con sortes., qui humanitatis nostrae fieri dignatus est particeps, Jesus christus filius tuus dominus noster, qui tecum vivit et regnat in unitate spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum Amen.

oh Istenünk, aki oly tsudálatosan teremtetted az embert. és még tsudálatosabban hoztad azt helyre., engedgyed hogy azon. titok által., a melyet jelent a viznek., a boral való elegyítése, részesülhessünk Istenségében a mí urunk Jesus kristusunknak, aki nem sajnálta magára venni a mi emberi voltunkot, aki áll, és uralkodik teveled és a szent lélekel. most és mind örökké Amen.

K Miért töltenek a kehelyben vizet a bór közé?

F Azzal, azt akarják tselekedni, amit akristus tselekedet, midön az Eucharistiát rendelte. ezen elegyítéssel, nagy titkot is akart elönkben adni. s. just. apolog. 2. s. Cypr. epist. 63. ad Cecilium.

K Honnan tudgyuk mi azt. hogy a kristus meg elegyítette a bort vizel. a pohárban?

F A traditioból. ugyan abból is tudgyuk, hogy a pohárban bórt töltöt. a mint ezt már meg mutattuk

K Mitsoda titkot jelent a bornak vizel való meg elegyítése a kehelyben?

F 1. Az emberi természetnek, az Isteni természettel valóságos meg egyesülését a kristus személyében. 2. a hiveknek. a kristusal azö fejekel való titkos meg egyesüléseket. 3. a vizet, és a vért, mely a kristus oldalából folyt ki. s. Cypr. epist. 63.

K Miért szenteli meg apap avizet. minek előtte a bór közöi tölttse. és a bórt nem?

F Régenten, meg szentelte avizet és a bórt együt a kehelyben, mostanában pedig tsak avizet szenteli meg. mivel a bór akristust jelentvén. a viz anépet, akinek nagyon szüksége a szenteltetésre, a népnek pedig meg szenteltetése. akristusal való egyeségében áll, apap tehát avizet szenteli meg. minek előtte abór közöi tölttse, ennek a titoknak meg mutatására.

A halottak misejekor pedig a vizet meg nem szentelik., meg mutatván az által, hogy a meg holt hivek, már nintsenek az anyaszent egy ház. hatalma alatt

K Mitsoda imádságot mond a pap, midön az Istennek ajánlya. a kehelyben lévő bórt. és vizet.?

F offerimus. tibi domine Calicem salutaris, tuam deprecantes Clementiam, ut in conspectu divinae majestatis tuae pro nostra et totius mundi salute Cum odore savitatis ascendat Amen.

Ajánlyuk uram néked ezt az üdvességnek pohárát, kérvén kegyelmeségedet, hogy vegyed kedvesen. és mennyen szent felséged eleiben. mint kedves illat. a mi üdvességünkre, és az egész világnak üdvességére. Amen.

A Diáconus apapal együt mondgya el ezt az imádságot. tartván véle együt a helynek alsó részit.

K A diáconus miért mondgya apapal együt ezt az imádságot?

F Mert a víz, és abór esze elegyítésének titka, látható képpen meg mutattya nekünk, hogy a misében, a pap, akristusal együt ajánlya a népet, eki tettzik a fellyeb való imádságból., amelyet a vizet, a boral való elegyítéskor mondgyák el. a diáconus a nép képit viselvén. a nép nevében ajánlya a papal együt. abórt, elegyesen vizel.

K Miért nevezik a kelyhet üdvesség pohárának, holot még tsak bór vagyon benne?

F E szerint azért nevezik, a kristus Jésum véreére való nézve. mivel az a bór. kevés idő múlva. a kristus vérevé változik.

K Mit tsinál a pap azután. hogy a kelyhet ajánlotta.

F. Az Isten előtt magát meg hajtván, a szent írásból való következő imádságot mondgya el neki. a nép nevében.

In spiritu humilitatis. et in animo Contrito. suscipiamur ate domine, et sic fiat sacrificium nostrum. in Conspectu tuo hodie, et placeat tibi domine Deus.

Alázatos, és töredelmes lélekel lévén előtted, uram, végy kedvesen minket. és hogy a mi áldozatunk, ma kedves lehessen előtted. dan. 3. 39. 40.

Ezen imádság után. a pap fel emeli kezeit. és szemeit az ég felé, kérvén a szent lélek kegyelmének, és erejének le szállását. és azután keresztet vet a kenyére. és a borra, mondván,

Veni sanctificator omnipotens aeterne deus, et benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini praeparatum.

Jövel meg szentelő minden ható örök Isten. és áld meg ezt az áldozatot., melyet szent nevednek ditséretire készittünk

Azután a diaconus kezében meg szentelvén atemjént, a kenyeret, abort, és azután az oltárt meg füstöli, a füstöléskor ezeket az imádságokat mondgya el. amelyekből ki tettzik, hogy a füstölések mi végre valok.

Incensum istud a te benedictum, ascendat ad te Domine, et descendat super nos misericordia tua,

Ez a tölled meg szenteltetett füst tehozad fel mennyen uram, és ate irgalmaságod mi reánk le szállyon.

Midön pedig az oltárt füstöli, ezeket mondgya a soltárból. 140. 2.

Dirigatur domine oratio mea, sicut incensum in Conspectu tuo; elevatio manuum mearum., sacrificium vespertinum, pone domine Custodiam ori meo, et ostium Circumstantiae labiis meis, ut non declinet Cor meum in verba malitiae.; ad excusandas excusationes in peccatis.

Hasson fel uram az én imádságom elődben, valamint ezen temjénnek füstí, az én kezemnek fel emelése olyan kedves légyen előtted, mint az estvéli áldozat., tégy örizöt az én szájamra,

és ajtot az én ajakimra, hogy a hamisságnak beszédire ne hajollyon az én szívem, sene mentegesse vétkeimet.

A díáconus kezében viszá adván a füstölöt mondgya

Accendat in nobis dominus ignem sui amoris, et flammam aeternae Charitatis.

Gerjesze fel az ur bennünk, szeretetének tüzét, és azö örökké valo szeretetének lángját.

K Mit kell anépnek tselekedni, midön ezeket az imádságokat mondgyák, és az oltárt füstölik?

F A népnek is igen jó ezeket az imádságokat mondani, szivét buzgoságal az Istenhez fel emelni. és mondani. hogy az én imádságom fel hasson uram te hozzád.

10 A pap az ujjait mossa. suscipe sancta
Trinitas.

K Miért mossa meg apap az ujjait, azután. hogy az oltárt meg füstölte.

F. 1. mert a füstölöhöz, és anép ajándékihoz nyulván., ha tsak kevésé is meg szennyeshette ujjait. holot nem lehetnek elegendö tiszták. az olyan ujjak., melyek akristus testéhez érnek,

2. A kéz mosás, jelentí azt a nagy tisztaságot., a melyel kell lenni a szent áldozat ajánlására, a jerusalemi sz. Cyrillus szerént. Catech. 5. mystag. Cardin. Bona liturg. libr 2. Cap. 9. num. 6. ugyan ezért is kér tiszta szivet a pap az Istentöl. mondván. ps. 25. 6.

Lavabo inter innocentes manus meas, et Circum dabo altare tuum Domine. et audiam vocem laudis. et enarrem universa mirabilia tua, domine dilexi deorem domus tuae, et locum habitationis gloriae tuae., ne perdas Cum impiis deus animam meam, et Cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus iniquitates sunt. dextera eorum repleta muneribus, ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me et miserere mei, pes meus stetit in directo. in Ecclesiis benedicam te domine, gloria patri. &c.

Meg mosom kezeimet az ártatlanok közöt, és környül veszem uram ate oltárodát, hogy hallyam a ditséret szozattyát, és meg beszélyem minden tsudálatos dolgaidot; uram szerettem ate házadnak ékességit, és ate ditsőséged lako helyét. ne veszed el Isten az én lelkemet az Istentelenekel. és a vér szopo ferfiakkal az életemet, akiknek kezekben hamiságok vannak., az ö jobb kezek meg tölt ajándékokkal. én pedig azén ártatlanságomban jártam. válts meg engem, és irgalmaz nékem, az én lábam az igyenesen állott, a gyülekezetekben áldalak uram tégedet. ditsőség az Atyának. &c.

K Mit kell a népnek mondani midön a kezeit mossa apap?

F. jobban nem tselekedhetik. mint ha azt kéri az Istentöl. hogy meg tisztítsa minden büneiböl.

K Mitsoda imádságot mond apap. az oltár közepin. azután hogy az ujjait meg mosta?

F. Az Istennek ajánlya. ujonnan a kenyeret. és abort. a mellyeket már különösön. az Istennek ajánlotta volt, erre valo nézve. szemeit és kezeit az égg felé emelvén. és magát meg hajtván. ezeket az imádságokat mondgya.

Suscipe sancta trinitas hanc oblationem. quam tibi offerimus. ob memoriam passionis, et resurrectionis, et ascensionis domini nostri jesu christi, et in honorem beatae mariae semper virginis, et beati joannis baptistae. et sanctorum apostolorum petrí et paulí et ístorum, et omnium sanctorum ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem, et illi pro nobis intercedere dignentur, in Coelis, quorum memoriam agimus in terris, per eundem dominum nostrum Amen.

Vegyed kedvesen szent Haromság ezt az ajándékot. melyet néked ajánlunk, ami urunk jesus kristusunk szenvedésinek, fel támadásának, és menyben menetelésnek emlékezetire, a Boldogságos szűznek, tiszteletire, keresztelő szent jános, szent péter, es szent pal apostoloknak, és azon szenteknek kiknek reliquiai itt vannak. és minden szenteknek légyen tiszteletekre. nekünk pediglen üdvességünkre, és hogy azon szentek, akiknek emlékezeteket tiszteljük e földön, méltóztassanak esedezni érettünk a menyekben. a mi urunk Jésus kristusunknak általa Amen.

K Mivel már apap akenyeret, és abórt mindenikét különösön ajánlotta volt. miért ajánlya ismét mind akettőt egy szers mind?

F Vannak olyan anyaszent egy házak. ahol különösön nem ajánlyák a kenyeret, és a bort, hanem egy szers mind, mind akettőt, ezen imádságal. suscipe sancta trinitas. eszerént is tselekesznek a Dominicanusok, a Carmélíták. de meg más anyaszent egy házakban, igen régtől fogvást. követik. a romai anyaszent egyháznak mái szokását, hogy a kenyeret, és a bort. különösön ajánlyák. és azután. mindenikét egy szers mind., mediolánumban is ezt követik. ezek nem nagy külömbözések. kinek, kinek, a maga. anyaszent egy háza szokását kel követni. a mely jó. Cardin Bona liturg. libr. 2. Cap 9.

K Miért mondgya apap. hogy ezt az áldozatot. a kristus szenvedésének, fel támadásának, és menyben menetelésnek emlékezetire ajánlya?

F. Mert akristus maga mondotta. hogy azt tselekedgyük az ő emlékezetire. 2 az ő fel támadásának emlékezetire, mert a kristus áldozattya az ő fel támadásáig tartot. ajánlván ugyan azon életet. a melyet fel vett, 3. az ő menyben menetelésnek emlékezetire, melyel el végezte az ő áldozattját, bé menván vére által. avalóságos sanctuariumban.

K Miért mondgyák azt. hogy a szentek emlékezetire. és tiszteletire is ajánlyák az áldozatot?

F Azt már másut meg mondtuk hogy az anyaszent egy ház, soha nem ajánlya másnak az áldozatot. hanem egyedül az Istennek, ez a misében valo imádsagokbol is ki tettzik, és hogy az anyaszent egy ház. mindenkor azt mondotta ez iránt, valamit mond szent agoston. mi a martyrok Istenének teszünk áldozatot, midön aző emlékezetekre oltárokat epittünk, mert mitsoda pap az, aki valaha azt mondotta volna, az oltárnál, néked ajánlyuk péter, pál, Cyprianus., hanem amit ajánlanak. az Istennek ajánlyák. a ki meg koronázta a martyrokot libr. 20. Contr. faust.

De a szentek emlékezetire ajánlani nem más, hanem hogy tiszteljük. aző gyözedelmeket., a melyek, akristus gyözedelmi, és így akristust tiszteljük az ő szenteiben, és a szenteket akristusban., távul. légyen tehát. azt gondolni hogy az anyaszent egy ház az Istenhez, vagy a kristushoz hasonlitaná aszenteket, ez irtoztato káromlás volna, mivel akristus áldozattját úgy ajánlyák az Istennek, hogy az Isten tiszteltessék a kristus által, és a szentek által, akik fel áldozták véle magokat., és akik az üdveztő áldozattjának erdeme által vettek gyözedelmet a világon, és az ördögön, tisztelnünk kell tehát a szenteket, és jobb helyre nem lehet tenni tiszteleteket, mint a szent áldozatban., a mely által lettek érdemeseké. és ditsösségeseké

11. orate fratres. oratio secreta

K Mitsoda imádságot mond azután apap?

F Az oltárt meg tsokolván. ki fordul. és mondgya a népnek.

Orate fratres, ut meum ac vestrum sacrificium. acceptabile fiat apud Deum patrem omnipotentem

könyörögjétek atyám fiai, hogy az én áldozatom, a mely úgy a tiétek is. kedves légyen a mindenható atya Isten előtt.

A nép engedelmeskedvén apapnak, eszerént könyörög.

Suscipiat dominus sacrificium de manibus tuis, ad laudem, et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque ecclesiae suae sanctae.

Vegye kedvesen az ur az áldozatot kezeidből., amelyet ajánlász, és amelyet mi is ajánlyuk általad, az ő nevének ditséretire és ditsőségire, a mi hasznunkra, úgy az egész anyaszent egy háznak hasznára..

Ezekről a szokrol eszerént kell elmélkedni, és amelyeket anépnek, ne tsak szájal. hanem szivből kell mondani.

1. A mint már azt meg mondtuk, másut. a pap mind a kristus nevében, mind a nép nevében ajánlya aszent áldozatot., és ő ebben, a népnek is szolgája valamint akristusé.

2. hogy a népnek. meg kell egyezni apapal, és együtt kell vele ajánlani a szent áldozatot., mivel az az áldozat. úgy anépé, valamint apapé,

3. hogy az áldozatot ajánlyák. 1. az Isten tiszteletére, 2. a nép hasznára. tudni illik, meg nyeresire mind azoknak. amelyek nekünk szükségesek. úgy mint abünnek botsánattyát, lelki, és testi kegyelmet és áldást.

4. hogy minden miséket, az egész anyaszent egyháznak hasznára mondgyák, és nem lehet különös miséknek nevezni az olyanakat, amelyekben különös szükségünkért. kérjük az Istent.

K Mit mond azután apap?

F. Azt az imádságot mondgya ell. a melyet secreta. vagy titkon valo imádságnak nevezik, amelyben azon kéri az Istent, hogy vegye kedvesen ahivek ajándékit., ez az imádság változik az innepek szerént.

K Miért nevezik ezt az imádságot secretanak, vagy titkos imádságnak.?

F Ennek sok féle okát adgyák, de atöbbi közöt azt, hogy ezt az imádságot nem énekelik. hanem lassan szokták mondani, sok régi missálékban. ezt nevezik. oratio super oblata. de akár mitsoda okat adgyák annak, meg lehet látni, az imádságbol mitsoda végre. mondgya azt az anyaszent egy ház, példának okáért azt fel teszem. amelyet mondanak pünkösöd után valo ötödik vasárnapon

Propitiare domine suplicationibus nostris, et has oblationes famulorum tuorum. benígnus assume ut quod singuli obtulerunt. ad honorem nominis tui. Cunctis proficiat ad salutem per dominum

Légy kegyelmeségel uram imádságinkhoz, és vegyed kedvesen szolgálid áldozatokat., úgy hogy valamit ki ki ajánlot nevednek tiszteletire, mindnyájunknak légyen üdveségünkre, ami urunk jesus kristusunk által Amen..

K Miért mondgya a pap ezt az imádságot lassu szoval., úgy atöb következő imádsagokat is

F Az igen régi szokás mind agörögoknél. mind nálunk, hogy némely imádságokat lassu szoval mondgyák. és némelyeket fel szoval. eki tettzik aleg régieb liturgiákbol. az anyaszent egy ház ezeket így szokta mondani, nem azért. hogy el titkolná a nép előtt az imádságokat, mivel anépet arra oktattyák. és néki azt meg magyarázák. és apap is azért emeli fel szovait minden imádságnak avégin. hogy a nép felelhesse az ament, hanem, vagy azért szokta így az anyaszent egy ház, hogy tisztelje a kristusnak szenvedésekor valo tsendeségit, vagy hogy a

nép tsendeségben lévén. nagyobb figyelmeteséggel kérje az Istentől, amit apap kér tőle. a gyülekezet nevében.

K Miért mondgya a pap fel szoval ezeket a szókat. per omnia saecula saeculorum.?

F. Ezekel a szokál végezvén ell. a secreta imádságot. a szovát fellyebb emeli azért, hogy a nép felelhesse az ament.

12. Praefatio. sanctus.

K Mit mond a secreta imádság után apap?

F A népet köszönti ezekel a szokál.

Dominus vobiscum.

Az ur légyen tiveletek.

Et Cum spiritu tuo.

Es ate lelkedel. feleli anép.

Azután apap ezeket anevezetes szokat mondgya anépnek, a melyekről emlékeznek. mind azok a szent atyák. kik a liturgiáról irnak.

Sursum Corda.

Emellyétek fel sziveteket.

Habemus. ad dominum.

Mi azt az urhoz fel emeltük. feleli anép.

A pap ez által anépet arra inti, hogy az elméjít fel emelvén, szükséges hogy lélekben az égben legyen. hogy az angyalokal énekelhesse ezt a szent éneket. szent. szent. szent. szükséges tehát hogy anép. az Istenhez fel emellye szivét. mert más képpen. nem mondhattya igazán. habemus ad dominum.

A pap azután mondgya.

Gratias agamus Domino Deo nostro.

Halakot adgyunk a mi urunk Istenünknek.

Dignum et justum est

A Méltó. és igazságos. feleli anép.

A pap erre feleli.

Vere dígnum et justum est, aequum et salutare nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte pater omnipotens,. aeterne deus, per christum Domínium nostrum, per quem Majestatem tuam laudant Angeli, adorant dominationes, tremunt potestates, Coeli Coelorumque virtutes ac beata seraphim socia exultatione Concelebrant cum quibus et nostras voces ut ad mitti jubeas deprecamur, suplici confessione dicentes. sanctus, sanctus, sanctus. Dominus Deus sabbaoth, pleni sunt Coeli et terra gloria tuâ, Hosanna in excelsis, benedictus † qui venit in nomine Domini. Hosanna in Excelsis.

Bizonyára méltó, és igazságos, és üdvösséges dolog. tenéked hálakot adnunk mindenkor, és mindenüt, oh mindenható szent atya ur Isten., a mi urunk Jesus kristus által, aki által ditsérik felségedet az angyalok, imádgják az uraságok, rettegik a hatalmaságok, a mennyek, és a mennyeknek ereji, és a boldog seraphimok. egyenlő nagy vigassággal ditsérik, vegyed közikbe

ami szavainkot kerünk, alázatos vallás tétellel. mondván, szent, szent, szent, a seregeknek ura Istene, tellyesek az egék, és aföld, ditsöséggeddel, légy segítségül, ki vagy a magosságban. áldot † légyen. a ki jött az urnak nevében, Légy segítségül, ki vagy a magosságban.

Ezt a szent háláadást a melyet mond az anyaszent egy ház, az angyalokal együt. az Isten ditséretire. praefacionak nevezik, mivel kezdete a mise rendének, ezt a görögök eucharistiaca orationak nevezik, az az. háláadás imádságának, eváltozik az innepek szerént., de mindenkor a sanctuson. végezödik, a melyet is Isaiás proféta hallotta énekelni az Isten széke előtt. Isai. 4. 3. az anyaszent egy ház ezekhez adgya azokat a szokot, amelyekel tisztelték a sido gyermekek akristust midön jerusalemben ment ditsöségesen, mondván. Benedictus qui venit.

K Mit kell a népnek tselekedni a praefatio alatt?

F. A papal együt hálákat kell adni az Istennek, és szivből kell énekelni az angyalokal. szent. szent. szent. az ur Isten

13. Canon Missae. Te igitur.

K A praefatio után való imádságokat. miért nevezik a Mise rendének?

F Mert azok olyan rend szerént való imádságok, a mellyek nem változnak, és minden misékben azokat mondgyák, Canon görög szó, amely rendet téssen.

K Min kezdik el a mise rendét?

F. A pap az ég felé emelvén kezeit és szemeit, a következő imádságot mondgya, a melynek kezdetin meg hajtván magát, az oltárt meg tsokollya,

Te igitur Clementissime pater, per Jesum Christum filium tuum dominum nostrum, supplices rogamus ac petimus. uti accepta habeas et benedicas haec † dona, haec † munera, haec † sancta sacrificia illibata, imprimis quae tibi offerimus pro ecclesia tua sancta Catholica, quam pacificare, Custodire, adunare, et regere digneris. toto orbe terrarum, una Cum famulo tuo. papa nostro N. et Antistite nostro N. et Rege nostro N., et omnibus orthodoxis atque Catholicae at apostolicae fidei Cultoribus.

Alázatoságal kérünk tégedet irgalmas Atya, ate fiad, ami urunk jesus kristusunk által, hogy vegyed kedvesen, és meg áldgyad ezeket az † ajándékokot, ezeket az † ajánlásokat. ezeket a † szent tiszta áldozatokat. mellyeket néked ajánlunk, először a te szent közönséges anyaszent egyházadért, hogy annak méltóztassál adni békeséget., azt tarsd meg, vezérellyed, és egyessé tegyed, az egész világon. és azal együt, a pápát, a te szolgadot N. a püspökünket N. és királyunkot. N. és mind azokat kik a közönséges és apostoli hitben vannak.

K A pap miért tsinál keresztet a kenyére, és aborra, midön ezeket a szokot mondgya, kérünk hogy meg áldgyad. ezeket az ajándékokot, ezeket az ajánlásokat, ezeket az áldozatokat.?

F. Hogy meg mutassa az által, hogy tsak a kristus keresztyének ereje által. áldatnak meg, és lesznek kedvesek Isten előtt azok az ajándékok,

K Mitsoda oktatást vehetünk magunknak ebből az imádságból.?

F. 1. Hogy minden miseket az egész anyaszent egy házért. mondanak, azután apápáért, a püspökért, a királyért, és közönségesen az egész hivekért, és ugy mondván. nincsen különösön való mise, mindenik közönséges. amint már ezt meg mondtuk, Conc. trid. sess. 22. Cap 6. de sacrifi. Missae,

2. Hogy mindenkor emlékezetet téssnek apápáról, apüspökről, a királyrol, vagy a fejdelemről. hogy a népet. az Isten akarattya szerént vezérelhessék békeségben. és hogy az Isten áldását vegyék. 1 tim. 2. 1.

3. Hogy minden misékben. az Istentől négy fő dolgot kérnek az egész anyaszent egy háznak. 1. hogy békeségit adgya reája, meg oltalmazván akülső üldözésektől. 2. hogy azt meg tartssa az igaz hitben., mind azok ellen kik ellene támadnak, ugy mint, a sidok, a hitetlenek, és az eretnekek., 3. hogy meg egyeztesse a schismaticusok ellen, és mind azok ellen, kik egyesége ellen támadnak. 4. hogy azt vezérellye, jó pásztorokat adván néki, aroszaktól pedig meg oltalmazza.

5. Hogy a szent áldozatot a szent Háromságnak ajánlyák, noha az atyát emlittik a fiu által, a szent lélekel együt., az anyaszent egy háznak mindenkori szokása szerént.

6. Hogy az anyaszent egy ház. tsak ahivekért ajánlya közönségesen a szent áldozatot, a hitleneket, eretnekeket nem nevezik, de ezekért. kinek kinek lehet és kel imádkozni különösön.

K Mit kell anépnek tselekedni midön ezt az imádságot mondgyák?

F Mint hogy apap az ö nevében mondgya ezt az imádságot, jobbat nem tselekedhetik. mint ha apapal együt mondgya el azt.

14. Memento. az élökért.

K Melyik a mise rendében valo második imádság?

F A pap minek utánna könyörgöt volna az Istennek az egész Anyaszent egyházért, különösön imádkozik azokért, akikért akar imádkozni, azután, mind ajelen valokért,

Memento Domine famulorum. famularumque tuarum. N.N.

Emlékezel meg uram szolgálóidrol. és szolgálóidrol. N.N.

A pap itt egy kevesé meg állapodik, hogy az Istennek ajánlya azokat a kikért akar imádkozni, azután mondgya.

Et omnium Circum stantium, quorum tibi fides Cognita est, et nota devotio, pro quibus tibi offerimus. vel qui tibi offerunt hoc sacrificium. laudis pro se suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum pro spe salutis et inColumitatis suae. tibi que reddunt vota sua. aeterno Deo vivo, et vero.

Es mind azokról akik itt jelen vannak, a kiknek hiteket, és buzgoságokat üsmered, akikért neked ajánlyuk. vagy a kik neked ajánlyák ezt a ditséretnek áldozatját, magokért, vagy hozzájuk valokért, lelkeknek. válttságára, üdveségeknek reménségére, és magok meg tartására, és a kik fogadást téznek te néked, mint öröktől fogva valo, élő, és igaz Istennek.

K Mitsoda értelme lehet ezeknek aszoknak?

F 1. Ezek aszók, akikért néked ajánlyuk. vagy akik néked ajánlyák, világosan meg mutattyák, hogy a nép ugy ajánlya az áldozatot valamint apap, tsak azzal különbözik. hogy a pap a maga kezei által ajánlya, anép pedig a pap kezei által.

2. A kiknek hiteket. és buzgoságokat üsméred, ezek meg mutattyák, hogy mitsoda hittel. és buzgoságal. kell jelen lenni ezen a szent áldozaton.

3, lelkeknek válttságára., az az. bünöknek botsánatyára, üdveségeknek reménségére, és magok meg tartására, az az, hogy mind lelki, mind testi, szükségekre valo kegyelmet nyerhessenek és akik fogadást téznek te néked, ezen az imádat, és a háláadást kell érteni,

4. Ezek aszok, magokért, vagy hozzájuk valokért, meg mutattyák hogy tartozunk másokért imádkozni a misekor, főképpen azokért kik hozánk tartoznak.

K Mit kell anépnek ez alat mondani?

F különösön kell imádkozni azokért, akiket az Istennek akarnak ajánlani, azután apapért, és a jelen valokért.

15. Communicantes,

K Mellyik a Mise rendében valo harmadik imádság?

F A pap minek utánna imádkozot volna az anyaszent egy házért, és ajelen valokért, egy nehány szenteket meg nevezvén., kéri az Istent hogy amenyben lévő anyaszent egyháznak esedezésére, hinttse kegyelmét. és jó tétemenyét, a földön lévő anya szent egy házra.

Communicantes et memoriam venerantes, imprimis gloriosae semper virginis. mariae genitricis Dei et domini nostri Jesu Christi, sed et beatorum apostolorum. et martyrum tuorum petri, et pauli, andreae., jacobi joannis, thomae jacobi, philippi, bartholomaei, matthaei, simonis., et thaddaei, lini, Cleti, Clementis, xisti, Corneli, Cypriani, laurentii, Chrysogoni, joannis et pauli, Cosmae et damiani, et omnium sanctorum tuorum, quorum meritis precibusque Concedas, ut in omnibus protectionis tuae muniamur auxilio. per eundem Christum Dominum nostrum Amen.

Meg egyezvén, és emlékezetit tisztelvén először a ditsőséges szüz Máriának; az Isten és mi urunk Jésus kristusunk Annyának, azután a te boldog apostolidnak, és martyrumidnak péternek, és pálnak, andrásnak jakabnak, jánosnak, thamásnak, jakabnak, filepnek, bertalannak, máthénak, simonnak, és thaddaeusnak, linusnak, Clétusnak. kelemennek, xistusnak, Cornéliusnak, Cypriánusnak, lörintznek, Chrysogonusnak, jánosnak és pálnak, kozmának, és dámiánusnak, és minden szenteidnek. érdemekért. engedd meg hogy mindenkor ate gond viselésed alat lehessünk. ami urunk Jésus. kristus által Amen

K. Mitsoda alelki értelme ennek az imádságnak.?

F Meg lehet abban látni, amint már gyakorta meg mondtuk hogy a földön lévő anyaszent egyház, együt ajánlya amenyei anyaszent egyházal a szent áldozatot. azt is meg mondtuk hogy miért tesznek emlékezetet aszentekről.

A ki mélyebben akarja meg tudni ennek a szokásnak. régiségét, olvassa meg, alegg régiebb görög, és deák liturgiákat. s. aug. libr de virginitate. Cap. 45. tract. 84. supr st. joan.

K Miért téznek különösön nevezetet annyi szentről, nem volnaé elegendő azt mondani, hogy közönségesen az egész szentekkel kívánnak meg egyesülni.?

F Hogy jól meg lehesen felelni erre akérdésre. azt kel meg tudni, hogy az előtt, mindenik diécésisben három Catalogust tartattak, a mellyeket dypticumnak nevezték. a mely görögül tézsen kétt felé nyilo táblát.,

A egyik Catalogusban. a szentek neveit irták, főképpen, a martyrok, és a diécésisbeli püspökök neveit. akik szentül éltenek. eleinte mindgyárt. tsak a martyrok neveit irták fel, mert tsak a martyrok innepeit illették az első saeculumokban., azután a Confessorok neveit is fel kezdék tenni, leg előbször. a szent márton nevét tevék fel.

A második Catalogusban, az élő hiveknek a neveket irták fel, főkeppen azoknak neveket. kik nagy renden lévőek valanak, vagy akik nevezetes szolgálatot tettek az anyaszent egy háznak. abban fel volt téve. apápa neve, apátriárkáké, adiecésis béli püspöké, és a cléricusoké, azután fel volt téve. aCSászáré, a fejedelem, és a magistrátusok neve,

A harmadik Catalogusban. a hivek neveit irták fel. kik az anyaszent egy háznak egyeségében holtak meg. amisében, ugyan azon ahelyen olvásták el. ezeket aneveket. ahol mostanában is emlékezet vagy onhalotakrol.

Midön valakit a szentek közü akartak írni, annak nevét a szentek dypticumában tették. vagy is, a romai szokás szerént, a Cónonban,. mert romában a dypticumokat. tsak a Canon alatt olvasták, ugyan innét is jöt bé eza szó. Cannonizatio. és a midön valakit exCommunicáltak. annak nevét ki törölték a dypticumbol.

Ezt a három Catalogust a mise alatt olvasták ell, de mikor hoszu volt, tsak a leg fővebeknek neveket olvasták el. külön külön, a többit pedig közönségesen nevezték, nem is mindenkor apap olvasta ezeket a neveket, hanem rend szerént. vagy a diaconus, vagy a subdiáconus,

Ebből az okbol. olvassák. tehát. mostan is a Canonban a szentek neveit. Card Bona. libr. 2. liturg. Cap. 8. et 12. s. aug. serm. 17. de verbis apost.

K Ebben az imádságban. miért kérjük az Isten segítségét. a szentek érdemi és könyörgési által. nem bánthyuké meg ezzel akristust, aki tsak egyedül aközben járó?

F Azt már egy néhány helyt meg mondtuk, hogy a szentek tsak a kristus által. könyörögnek, és az ő érdemek a kristus által vagy on. ez így lévén, tsak akristus közben jároságához folyamodunk, a szentek érdemi, és könyörgési minékünk tsak arra valok. hogy könnyebben kegyelmet nyerhessünk akristus által, a mint hogy minden imádsága az anyaszent egy háznak. így végezödik. a mi urunk jesus kristus által.

K Mit kell anépnek mivélmi midön. ezt az imádságot mondgyák. Communicantes.?

F Azt, hogy az égben lévő anyaszent egy házal együt ajánlya a szent áldozatot., és kérje az Istent, hogy a szenteket követhesse, és része lehessen ditsőségekben.

16 Hanc igitur oblationem

K Mellyik a negyedik imádsága a Canonak.?

F. A pap akehelyre. és a kenyére. terjesztvén kezeit. ezt az imádságot mondgya.

Hanc igitur oblationem servitutis nostrae,. sed et Cunctae familiae tuae, quaesumus domíne ut placatus accipias, diesque nostros in tua pace disponas, atque ab aeterna damnatione nos eripi, et in electorum tuorum iubeas grege numerari, per Christum dominum nostrum Amen.

Kérünk uram tégedet. vegyed kedvesen a mi, és az egész tseléid szolgálattyanak ajánlását. adgyad nekünk ez életben való békeségedet., oltalmaz meg minket az örök kárhózzattól. és számlály minket ate választotidnak seregében. ami urunk jesus kristus által Amen.

A husvétü. és a pünkösdi hetekben emlékezetet tésznek ebben az imádságban, azokrol. kik akoron kereszteltettek meg, mert a mint már meg mondtuk. husvét, és pünkösöd előtt való szombatok. voltak az előtt rendeltetve a Ceremoniával való keresztelésekre. és az új kereszteltettek fejér ruhában voltak jelen a misén

K A pap, miért terjeszti kezeit akehelyre. és akenyérre. midön ezt az imádságot mondgya?

F Azt már láttuk másut. hogy az ő törvényben., aki valamely áldozatot akart ajánlani az Istennek, minek elötte azt fel áldozták volna, az áldozatra tette kezeit, meg akarván azal mutatni. hogy helyében tész halálra az áldozatot. a mely halált. ő maga meg érdemlette volna. Erre való nézve tész tehát apap az áldozat kezdetekor akehelyre. és akenyére kezeit a nép nevében, a kiért és akivel ajánlya azt a kristus által az Istennek, hogy ő általa, bótánatot, és üdvességet nyerjen, magának, és az egész anyaszent egy háznak. st. aug. libr. 10. de civit dei. cap.20.

K Mit kell a népnek mivelni. midön ezt az imádságot mondgyák.

F. Az Istennek kell ajánlani magát, akristus által, és akristusal, mint élő osttyát. de nagy alázatoságal., és kérje azt az Istentől., amit apap kér azö nevében. igen jó tehát. apapal el mondani ezt az imádságot.

17. quam oblationem

K Mellyik a Canonak ötödik imádsága?

F A pap meg szenteli ujjonnan akenyeret, és abórt. keresztet vetvén reájok és mondgya.

Quam oblationem tu deus in omnibus quaesumus benedictam †. ascriptam † ratam rationabilem †. acceptabilemque facere digneris, ut nobis Corpus † et sanguis † fiat dilectissimi filii tui domini nostri jesu Christi

A mely ajándék. kérünk Istenünk, hogy mindenben légyen áldot. † bé vétessék, † helyyes †. és kedves légyen előtted, ugy hogy ate kedves fiadnak, ami urunk jesus kristusunknak testévé † és vérévé † vallyek nekünk.

K Miért mondgya. a pap annyi féle képpen. az Istennek hogy az az ajándék. áldot légyen, bévétessék, helyyes, és kedves légyen ő előtte. és mindenik után keresztet vett, mitsoda oka lehet mind annak?

F. Mind ezek azok nagy értelmet foglalnak magokban., azt már meg mondtuk hogy az anya szent egy ház tsak a kristus keresztének érdeme által, kér kegyelmet., és hogy a szenttségek a kereszt jel nélkül nem munkálodnak. amint szent ágoston mondgya. *quod signum nisi adhibeatur sive frontibus. Credentium, sive sacrificio quô aluntur, nihil eorum recté perficitur. tract. in joan. serm 18. de temp.*

Benedictam. midön akristus a kenyeret meg áldá, a maga testévé is változtatá, azt kérjük tehát az Istentől. hogy minden hatóságából hinttse áldását. akenyére, és aborra, amely is változtassa azokat a kristus testévé, és vérévé, az anyaszent egy ház, valamit tsak kérhet az áldozat iránt, közönségesen ezekben a szokban foglallya mikor mondgya, in omnibus benedictam, hogy mindenben meg áldassék., de hogy jobban ki tessék ez a nagy kegyelem. egy nehány féle szokal mondgya ki kérését.

Adscriptam. hogy az oltáron lévő áldozat el vétessék. és hogy a magunkbol állo aldozatot meg ne vesse. hanem azt el vegye, a kristuséval együt.

Ratam. hogy a mi áldozatunk állandó és álhatatos légyen, és hogy ugy lehessünk kaptsolva az Istenhez, hogy soha tölle meg ne vallyunk.

Rationabilem. soha illyen féle dolgat nem kértek. akristus el jövele előtt, mert az áldozat oktalan állatokbol állot, a melyeknek nem volt okoságok., de mostanában azt kérjük Istentől. hogy az oltáron lévő osttya. a kristus testévé változék. aki is egyedül az okoság. és méltó az imadásra. azt is kérjük hogy a magunkbol állo áldozat okoságal, és értelemel legyen fel ékesítve, *rationabile obsequium.* mondgya szent pál, rom. 12. és hogy fedezés nélkül valo okos áldozatok legyünk. *rationabile sine dolo,* az az hogy az elménk, akaratumk., szivünk, és minden valami bennünk vagon. tellyeségel az Isten akarattya alá vettessék, ugy hogy lelki, és okosságal valo ditséretet adhassunk néki.

Acceptabilemque. hogy kedves légyen. a bizonyos, hogy az Isten előtt, az ő szerelmes fiának áldozattya mindenkor kedves, de azon kérjük, hogy mi töllünk vegye kedvesen akristus áldozattját. melyet néki ajánlunk. és hogy amagunkbol álló áldozat hová tovább kedveseb

legyen szemei előtt. bé töltven hivatalinkat, és az ő szent akarattját., ezeket kérjük tehát hogy vegye kedvesen, a krisztus teste, és vére áldozatjának érdeme által.

K Miért kéri azt az Istentől. hogy az oltáron lévő osttya, minékünk a krisztus testévé és vérévé vállyék?

F. 1. Ezek azok által, az anyaszent egy ház azt kéri. hogy a kenyér és abór, melyeket ajánlot, a krisztus testévé, és vérévé vállyék, noha az anyaszent egy ház. azt tudgya. hogy a krisztus. szavainak ereje által ez a változás minden bizonyal végben megyen, mind azon által azt kéri, hogy a mi meg szentelésünkre legyen ez a változás. ez az imádság fel találtatik. a leg régieb liturgiáiban, a deák, és a görög anyaszent egyháznak, és szent basilius azt tarttya. hogy ez az imádság apostoli traditio. libr. de sancto spiritu. Cap. 27.

2. Ez által kegyelmet kérjük. az Istennek, hogy méltán, és üdvességünkre vehessük a krisztus testét és vérét.

18. Consecratio.

K Mitsoda imádságot mond apap. a fellyeb meg mondott imádság után?

F. Meg szenteli a kenyeret. és abórt.

K Miképpen tselekeszi ezt a szentelést?

F. A krisztus nevében, és az ő szavai által, vagy is inkább. nem ő, hanem a krisztus áldgya meg az ő szája által, st. ambr. de sacramentis. libr. 4. Cap 4.

Mivel apap nem tselekeszik egyebet, hanem amit a krisztus tselekedet és mondott., veszi a kenyeret és azután apohárt, valamint a krisztus vette, fel emeli az égg felé szemeit, valamint ő tselekedet. meg áldgya a kenyeret., és azután abórt. hálaát adván az Istennek., a krisztus eszerént tselekedet, el mondgya. azokat a szokot, melyeket a krisztus mondott, és azon szók által, el változtattya. valamint a krisztus, a kenyeret és a bort. a krisztus valóságos testévé, és vérévé, és a mise vége felé, meg szegi a kenyeret, és el osztogattya. valamint a krisztus meg szegte. és el osztogatta

Minek utána pedig azok az Isteni szók. azt a meg foghatatlan változást. tselekedték volna. a pap fel emeli ezt a szent áldozatot. hogy a nép imádgya. és ezen tselekedetével., előnkbe adgya a krisztusnak, a keresztre való fel emeltetésit.

K A görög anyaszent egy házban, eszerént megyené végben. a Consecratio.?

F Igen is, ekitettik a liturgiákból., mind azon által, mostanában az a különbözés. vagyon közöttök, és mi közöttünk, hogy nálók, a Consecratiohoz való szokot fel szoval mondgyák. a nép az áment feleli, mi nálunk pedig már egy néhány saeculumoktól fogvást. a krisztus szavait lassan mondgyák, és a nép semmit nem felel, Azt mondám, hogy egy néhány saeculumoktól fogvást, mert az előtt. a deák anyaszent egy házban is fel szoval mondották. valamint a görögöknél, és a nép. az áment felelte. a mostani szokás szent és nem ok nélkül rendeltetett Cardin. Bona. liturg. libr. 2. Cap 13.

K Miért mutattya fel a pap a krisztus testét, és vérét a Consecratio után?

F 1. A krisztus testének a keresztre való fel emeltetésének emlékezetire. 2. hogy a nép imádgya a krisztust, a kenyernek, és a bornak színek alatt.

K Régi szokásé az, hogy a krisztus testét fel mutassák a Consecratio után?

F Ezt a szokást, a leg régiebb. deák, és görög liturgiákban meg láthatni, de a misében hogy mitsoda helyen mutassák fel, a nem volt mindenütt egyenlő képen, mivel a görögöknél. a

Communio előtt mutatták fel. romában régenten. a mi atyánk előtt mutatták fel. amint azt meg fogjuk mondani. a kehelynek fel mutatása, különösen, se nem oly régi, senem oly közönséges szokás, mint az osttyának fel mutatása, még mostanában is. a Chartusiánusok az osttyát fel emelik a Consecratio után. valamint mi. de a kehelyt akkor fel nem emelik. Card. bona liturg, libr. 2. Cap 13. st aug. supr ps. 98. n. 9.

K Mit kell a népnek tselekedni midőn az ur testét, és vérét fel mutatták.?

F. Félelemmel és tisztelettel kell imádni akristust. és irgalmaságot kell tőle kérni.

19 unde et memores.

K Mitsoda imádságot mond apap a Consecratio után?

F A kristus testét és vérét az Istennek ajánlván. ezeket az imádságokat el mondgya

Minek utánna. apap már el mondotta volna ezeket a szavait akristusnak

Haec quotiescumque feceritis. in mei memoriam facietis.

valamikor ezeket tselekszitek. azén emlékezetemre tselekedgyétek.

E szerént követi imádságát.

Unde et memores domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejusdem christi filii tui domini nostri, tam beatae passionis, nec non et ab inferis resurrectionis, sed et in Coelo gloriosae ascensionis offerimus praeclarae majestati tuae, de tuis donis, ac datis hostiam † puram, hostiam † sanctam, hostiam † immaculatam. panem † sanctum vitae aeternae. et Calicem † salutis perpetuae.

A honnét uram mi ate szolgálid. és ate szent néped, ate fiadnak a mi urunk Jesus kristusunknak, boldog szenvedésinek, fel támadásának, menyben menetelinek emlékezetire. ajánlyuk szent felségednek. ate tölled vett ajándékokbol. atiszta † ostyát, szent † ostyát, makula nélkül valo † ostyát, az örök életnek szent † kenyérét. és az örök boldogságnak † pohárát.

K Miképpen lehet meg érteni ennek az imádságnak értelmét?

F. 1. Ezek a szók, mi ate szolgálid., és ate szent néped, meg mutatták, hogy a népnek, ugy valamint apapnak, el kel mondani ezt az imádságot., ebből is ki tettzik, amint már sokszor meg mondottuk. hogy a mise áldozattya, ugy a népé, valamint apapé. ezért is kell néki a pappal ajánlani azt.

2. A Consecratio után valo kereszt vetéseket nem azért. tselekeszi a pap. hogy azt meg áldaná. hanem azt akarja azokkal meg mutatni, hogy a kristus testének és vérenek ajánlása. melyeket mi ajánlunk a misében, a keresztben lévő áldozatért hasznos, és érdemes,

3. Noha az anyaszent egy ház, azt hiszi. hogy a kenyér a kristus testévé változott. és hogy nintsen már kenyér az osttyában, mind azon által. az ostyát. szent kenyérnek nevezi, mert a kenyér név alatt. közönségesen minden féle eledel értődik, és akristus maga mondgya magáról, Én vagyok az élő kenyér., ugyan ezt az élő kenyeret, és azt a menyei eledelét az örök életnek. ajánly a anyaszent egy ház.

20 Supra quae.

K Mitsoda imádság következik azután?

F. Azon kéri az Istent hogy vegye kedvesen azon élő kenyérnek ajánlását, és az üdveségnek pohárát.

Supra quae propitio, ac sereno vultu respicere digneris, et accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui abel, et sacrificium patriarchae nostri abrahamae. et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus melchisedech., sanctum sacrificium immaculatam hostiam.

Méltoztassál uram kedvesen venni az életnek ezt a kenyerét, és az üdvességnek ezt a pohárát, és tekénts kegyességgel ezekre, valamint kegyességgel vetted ate szolgálóknak ábelnek ajándékát, és az ábrahám áldozatát és ate fő papodnak melkisedeknek tiszta ostyából álló szent áldozatát.

K Midőn az anyaszent egy ház. azon kéri az Istent hogy kedvesen vegye a kristus testét, és véréért. mellyeket néki ajánlunk, és hogy azokat kegyelmes szemekkel tekintse, akoron akristusért imádkoziké?

F. Nem, hanem mi érettünk, mert mint ha azt mondaná az Istennek, irgalmazz mi nekünk., akristus testéért. és vééréért, a mellyeket ajánlunk néked.

Magyarázat

A bizonyos, hogy az ábel, ábrahám, és a melkisedek áldozatjai, azért voltak kedvesek Isten előtt, mert akristus áldozatát jelentették, meg is bántanak akristust. hogy ha azt kérjük az Istentől, hogy vegye az ő testének, és vérének áldozatát, olly kedvesen, valamint kedvesen vette ezeket arégi áldozatokat, hogy ha csak magokban tekintenek azokat az áldozatokat. epedig az értelme ennek az imádságnak.

Mint hogy csak azért vetted kedvesen az ábel, melkisedek, és az ábrahám áldozatokat, mert azok arégi áldozatok. azt az áldozatot jelentették, amelyet emái napon ajánlunk néked., és hogy ugyan ezen áldozatra való nézve is tekintettel kegyelmes szemmel reájok. kérünk. tekints kegyelmes szemmel mi réánkis, mi akik azt a valóságos áldozatot ajánljuk néked, amelyet arégi áldozatok jelentették.

K Az anyaszent egy ház miért térszen emlékezetet az ábel, ábrahám, és amelkisedek áldozatokról. és nem az Ááron áldozatáról?

F Azért mert ez ahárom szent mind magokban. mind áldozatokban, inkább jelentették akristust. és aző áldozatát. mint sem aző testámentumbéli áldozatok., az irás a kristust melkisedek szerént való, és nem ááron szerént való fő papnak nevezi.

Magyarázat.

Abel, az ő ártatlanságáért, aző ártatlanul való meg öletéséért, buzgó, és hűségel való áldozatiért, az ártatlan kristust jelentette, a kit is a sidok irigységből ölték meg, és aki még születésekor ajánlotta maga magát. áldozatul az Istennek. hebr. 11. 4. 5. st aug. de civit dei libr. 15. Cap 18.

Ábrahám, a minden hívők atya, az ő fiát isákot fel áldozza, és azt, mint egy aholtak közül viszá veszi. amint szent pál is mondgya, a kristust jelentette, aki által. vettük mi ahített, és aki engedelmeségből. halálra adta maga magát, egy szers mind lévén, mind pap, mind áldozat. de ollyan áldozat, aki maga magát fel támasztotta. hebr. 11. 17. 18. st aug, de civit dei libr. 16. Cap. 32.

Melkisedek, ugy mint pap. és ugy mint, abékeségnek, és az igasságnak királya, akristust jelentette, aki az öröktől fogva valónak papja volt, a ki Aaronál fővebb pap volt. és ollyan pap. a ki, az Istennek, kenyérel, és boral áldozot. agyőzedelem után. hebr. 7. 1. 2. st aug. de Civit dei. libr. 16. Cap 22.

Fel találtatik eképpen. ezen három áldozatokban., annak az áldozatnak figurája, a melyet a kristus még születésekor el kezdette, a kereszt fán fel áldozta, és a menyekben. bé töltötte, és a melyet még mostanában is gyakorollya. oltárinkon. igen nagy bölcseséggel tselekeszi tehát az anyaszent egy ház hogy emlékezetet teszen erről ahárom áldozatrol.

21. Supplices te rogamus.

K Mitsoda imádság következik azután?

F. A pap meg hajtván alázatosággal magát, akövetkezendő imádságot mondgya.

Supplices te rogamus omnipotens Deus, jube haec perferri per manus sancti angeli tui. in sublime altare tuum, in Conspectu divinae majestatis tuae., ut quotquot ex hac altaris participatione sacro sanctum filii tui Corpus et sanguinem sumpserimus, omni benedictione Coelesti et gratia repleamur. per eundem christum Dominum nostrum Amen.

Minden ható Ur Isten alázatosan kérünk tégedet, hogy ezek, a te szent angyalod által, szent Felséged eleiben bé mutattassanak, úgy hogy mindnyájan valakik erről az oltárol részesülünk, ate fiadnak szenttséges testében, és vériben, minden menyei áldasal. és kegyelemel bé töltessünk. a mi urunk Jesus kristus által Amen.

K Mitsoda értelemel kell érteni ezt az imádságot.?

F Ennek az imádságnak értelme olyan. nehéz. és titkos. hogy akik azt magyarázni akarták ennek előtte kilentz száz esztendővel, azt végben nem vihették, ki is foghattya meg ezeket a mély, és tsudálatra méltó szokot. flor. in Can missae.

A betű szerént való értelme ennek az imádságnak azt adgya előnkbe., mint ha az anyaszent egy ház. azon kérné az Istent. hogy az oltáron lévő testét és vérét akristusnak maga eleiben vitesse. az angyal által, de mint hogy az anyaszent egy ház azt hiszi, hogy a kristuson kívül senki más arra nem érdemes hogy azt bé mutassa, azért, ugyan a kristust is kéri, hogy ő mutassa bé az oltáron lévő ajándékokot., de mitsoda Angyal által,? a nagy tanáts béli angyal által, az anyaszent egy ház a kristushoz való nagy tiszteletire, és szeretetire való nézve, nem meri akristust nevezni, hanem az angyal név alat nevezi, a mely szó angyal. követet téssen, akristus aza fő követ. és messiás, az az követ, ennek atsudalatos imádságnak értelmét, eszerént kell pedig érteni.

Kérünk nagy Isten tégedet. engedd meg, hogy akristus, akit, ezen az oltáron ajánlunk néked. és aki szüntelen ajánlya magát. érettünk az égben. hogy akristus. ate szent angyalod, a nagy tanátsbéli angyal, ő maga mutassa bé neked menyekben., a maga testét, és vérét, a mellyeket mi itt eföldön ajánlunk tenéked. ami szivünknek buzgoságával együt, úgy hogy részesülvén fiadnak testében. és vérében. bé töltessünk menyei áldásal és kegyelemel. ugyan azon mi urunk Jesus kristus által

22 Memento. a holtakért.

K Mitsoda imádság következik ez után?

F A holtakért való imádság. eszerént.

Memento etiam Domine famulorum, famularumque tuarum N.N. qui nos praecesserunt Cum signe fidei et dormiunt in somno pacis.

Emlékezel meg uram ate szolgálidrol. és szolgálidrol is. N.N. akik bennünket meg előztenek a hitnek szenttségével, és akik abékeségnek álmában nyugosznak.

Itt a pap meg álapodván. egy kevesé, az Istennek ajánlya név szerént az olyan holtakot, a kikért különösön akar imádkozni. és azután ismét mondgya

Ipsis domine. et omnibus in Christo quiescentibus. locum refrigerii, lucis, et pacis, ut indulgeas deprecamur. per eundem christum dominum nostrum Amen.

kérünk uram., adgyad ezeknek, és mind azoknak. kik a kristusban nyugosznak. a vilagoságnak, és a békeségnek helyet. ami urunk Jesus kristus által amen.

K Mi képpen kell érteni ezt az imádságot?

F 1 Az anyaszent egy ház nem ajánlya közönségesen az egész holtakért a szent áldozatot, hanem csak azokért. akik a hitben, és az Isten békeségében holtak meg. de a kik még nintsenek. avilágosságnak. és abékességnek helyében, ez így lévén nem ajánlya a boldog lelkekért. akik a vilagoságnak. és abékességnek helyében vannak., se a kárhozot lelkekért., akik az Istennek haragjában holtak meg.

2 Az anyaszent egy ház, minden misekben imádkozik közönségesen. az egész purgatoriumban lévő lelkekért. ámbár különösen nevezzen is némelyeket közüllök.

3 Tsudalhattyuk itt. a földön lévő anyaszent egy háznak. azt az Isteni egyeségit, aki a kristusal ajánlya magát Istennek áldozatul., a ki meg egyezvén a menyei anyaszent egy házal, együtt teszi véle ezt az ajánlást, és aki kéri az Istentől, a purgatoriumban lévő anyaszent egy háznak meg szabadulását: úgy hogy eza három anyaszent egy ház, meg egyezvén menyekben, az ő fejek, akristus jesus alat, egy szivel, egy szóval. szeresék. ditsérjék, áldgyák. és ditsöittsék örökké az Istent. ugyan csak erre is tzeloz a mise szent áldozattya.

K Régi szokása a halottakért imádkozni a Misekor?

F. Ez az imádság, fel találtatik. mind agörög, mind a deák, legg régiebb liturgiákban. ezt az apostoli traditioból vettük. a mint már ezt meg bizonyítottuk másut.

23 Nobis quoque peccatoribus.

K Mitsoda imádság következik ezután?

F Ezen imádság

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis de multitudine miserationum tuarum sperantibus, partem aliquam et societatem donare digneris Cum tuis sanctis Apostolis. et martyribus, Cum joanne, stephano, matthia, barnabâ, ignatio, alexandro, marcellino, petro, felicitate. perpetua, agatha, lucia, agnete, Caecilia, anastasia, et omnibus sanctis tuis, intra quorum nos Consortium non aestimator meriti, sed veniae quaesumus largitor admitte. per Christum dominum nostrum.

Minékünk is bünös szolgálidnak, kik ate irgalmaságodnak sokaságában bizunk, meltoztassál minket részesíteni társaságokban., a te szent apostolidnak; és martyrumidnak. janosal, istvánal, mátyásal, barnabásal, Ignatiusal, sandoral, marcellinusal, péterel, felicitással. perpetuaval, agathával, luciaval, agnesel, Caeciliával, anastásiával, és minden szenteiddel. a kiknek társaságokban noha nem érdemelyük lenni, de végy oda minket irgalmaságodból. a mi urunk Jesus kristus által.

Per quem haec omnia., Domine, semper bona Creas, sanctificas, † vivificas †. benedicis. † et praestas nobis, per † ipsum, et † cum ipso, et † in ipso, est tibi deo patri † omnipotenti, in unitate spiritus † sancti, omnis honor, et gloria. per omnia saecula saeculorum Amen.

A ki által mindeneket teremtesz, szentelsz † éltesz †, áldasz † és nekünk adcz minden jókót, ugyan ő általa, † ő † véle, és ő † benne illet tégedet minden tisztesség. és ditsőség, óh minden ható atya Isten a szent lélekel egyetemben. mind örökkön örökké amen.

K Mitsoda szövetség lehet ennek az imádságnak, az előbenivel.?

F. A pap minek utána azon kérte volna az Istent, hogy a purgátoriumban lévő lelkeket. vigye aszontek társaságában, hasonló kegyelmet kér, aföldön lévő anyaszent egy háznak.

K Miért veri apap amelyét midön azt mondgya. minekünk is bünös szolgálidnak?

F. Hogy meg mutassa külső képpen is. mitsoda alázatosságal, és töredelmeségel mondgya. ezeket a szokot a publicanus példájára.

K Miért kérjük azt az Istentől, hogy vegyen szentei közé bennünket, nem a mi érdemünkből, hanem az ő kegyelmeségéből, és irgalmaságából.?

F Mert az anyaszent egy ház. azt tudgya 1. hogy ha az Isten irgalmaság nélkül fontolná meg tselekedetinket., senki ő előtte nem üdvezülhetne. ps. 129.

2. hogy az örök életet az Isten nem ugy adgya az embernek mint adóságul, hanem kegyelméből, és irgalmaságából. valamint szent pál mondgya *Gratia dei. vita aeterna.*: mink azt meg érdemelhettyük. de a mi érdemünk, tsak tisztán, az kristus által valo kegyelméből, és irgalmaságából vagy az Istennek. rom. 6. 23.

K Mitsoda értelme vagy az ezeknek a szoknak, *ami urunk Jesus kristus által, aki által teremteted ezeket ajókót, ezeket meg szenteled. ezeket élteted, ezeket meg áldod, és ezeket néküink adod?*

F Hogy ezeket jól meg lehessen érteni., azt meg kell tudni, hogy régenten a Canon végén. az óltárnál gyümölsöt, veteményt, tejet, mézet, hust, és más egyeb efféléket meg szentelték, azért, hogy szentül költthessék azt., amit az Isten az emberek eledelére rendelt, valamint még mostanában is husvét napon bárányt szoktak szentelni, ezekre mondotta tehát apap ezeket a szokot, aki által teremteted ezeket ajokot, &c. mivel minden meg áldatot. és szenteltetet akristus által, de idővel., hogy a Mise rövideb legyen. a mise utánra halasztották az eledel szentelését, mind azonáltal, az ahoz valo imádságot meg tartották, mivel ezeket aszokat igen szép lelki értelemre is lehet magyarázni. eszerént.

A kristus által *teremtet* minden nap akenyeret. és abórt, mellyek, szükségesek az áldozathoz, mindenek is a Fiu által teremtetted, *azokat meg szenteled* az Eucharistiában, *azokat élteted.* mivel a Consecratio elöt, élet nem lévén benne, élő kenyérré, és életet ado eledellé változnak. aConsecratio után, *azokat meg áldod* mert akenyér, és abor, akristus testévé és vérévé változván, az Isten ditsőségére valo áldott áldozattá lesznek., és szüntelen valo áldására az anyaszent egy háznak., *néküink adod azokat.* a Communioban, ahol veszük a kristusnak valóságos testét, és vérét.

K Mitsoda értelme vagy az ezeknek a szóknak. ebben az imádságban. *ő általa, ő véle, és ő benne, minden tisztelet, és ditsőség tegedet illet ő mindenható atya Isten. a szent lélekel együt. mind örökkön örökké.?*

F Ennek az, az értelme., hogy tsak a kristus. áldozattya tiszteli méltán az Istent, és hogy tsak. akristus által, a kristusal. és a kristusban lehet az Istent ditsérni, *a kristus által.* mert egyedül ő aközben járó. tsak egyedül ő általais tettzetünk Istennek. *a kristusal.* mert az Istennek nem lehet tettzeni. hogy ha a kristusal. egyesek nem vagyunk, és ő hozája egészen nem kaptssollyuk magunkot, *akristusban* mert az Isten kedviben nem lehetünk, hogy ha akristusban nem vagyunk, oltva, mint tagjai.

K Miért tsinál keresztett apap az osttyával akehelyre midön ezeket a szokot mondgya, ő általa, ő véle, és ő benne?

F. Az által meg mutattya, hogy tsak a keresztben lévő áldozatnak ereje által. tiszteltetik az Isten.

K A pap miért emeli fel egy kevesé az osttyát, és a kelyhet. midön ezeket a szokot mondgya. tégedet illet minden tisztelet és ditsőség.?

F. Azzal meg akarja mutatni, hogy tsak. a kristus által, akristusal. és a kristusban tiszteltetik, és ditsöitetik a szent haromság. sok helyt szokás tsengetni ezen másodszori fel mutatásra

Magyarázat

A tizen kettödik saeculum előtt. nem volt a misekor más fel mutatás, hanem ez, és akoron anyira fel mutatta apap akristus testét és véré. hogy anép. láthatta. és imádta a kristust. idővel a consecratio utan valo fel mutatás. szentül szokásban vétetödvén. ezt a második fel mutatást. el kezdek hagyni, és mostanában, tsak egy kevesé emeli fel apap akelyhet. az osttyával együt. és sok helyyeken tsengetnek, amely igen régi szokás maradot, ugyan ezért is még mostanában sok helyyeken. akik amise alat szolgálnak, ezeket mondgyák. ave salus, ave vita, ave redemptio nostra, üdvözlégy mi üdvességünk, mi életünk, és mi meg váltonk.

K Mit kell a nepnek mondani ezen imádság alat, nobis quoque peccatoribus.?

F. 1. Az Isten irgalmaságát kell kérni töredelmes lélekel, és kegyelmét, hogy a szent martyrok társaságában tegye őket, 2. hálákot kell adni Istennek, a kristus által velünk tett jó teteményiért. 3. imádni kell az Istent, a kristus által, a kristusal, es a kristusban, a midön apap fel emeli akelyhet. az osttyával együt.

K A pap a Canonban lévő imádságokat mind lassu szoval mondván, miért mondgya fel szoval. ezeket a szokot *peromnia saecula, saeculorum. mind örökkön, örökké?*

F. Ezek a szok, bé fejezések. a fellyeb valo imádságoknak, a mellyeknek avégin. apap fel emeli szavát. azért. hogy anép véle egyet értvén. véle meg egyezék. és jóvá hadgya ezel a felelettel. Amen. mind azt, valamit a pap kért az Istentöl., mivel amint már azt meg mondottuk, valamit apap kér, azt mind anép nevében kéri.

24. Pater noster. — — — libera nos.

K Mitsoda imádságot mond ezután apap?

F A mi atyánkot, a melynek, már másut. meg lehet látni a magyarázattyát.

K Miért mondgya apap ezeket a szokot minek előtte a mi atyánkot el kezdgye.?

praeceptis salutaribus moniti, et divina institutione formati. audemus dicere pater. noster &c.

Ezt az imádságot üdvéséges parantsolatbol., és Isteni szerzésből vévén, azért is mérészellyük néked mondani. Mi Atyánk. &c.

F, Azt akarja velünk meg értetni. hogy ez az imádság olyan nagy, és szent., hogy ez által bizodalomal mehetünk az Isten eleiben. a melyet el nem mérnök mondani, hogy ha akristus azt nem parancsolta volna

K Miért hogy. sok helyyeken. a diaconus apaténát mutattya a népnek amidön, a mi atyánkot mondgyák?

F Azzal anépnek akarja tudtára adni. hogy a Communionak ideje közelget, a melyhez készülni kell, mivel régenten a patena, olyan táll. volt, amelyben tették akristus testét. és ugy osztogatták anépnek.

K Miért tarttya az oltár előtt a sub diaconus apaténát. az offertoriumtol fogvást. a mi atyánknak végigi a kezében?

F A patena szükséges léven, az offertoriumkor, mivel arra teszik a kenyeret, a melyet meg szentelik, az offertorium után a kenyeret az oltárra teszik. azért már akkor a patena nem léven szükséges. a Communioig. a subdiaconus tartja. mind addig bé fedezve. a kis misékben pedig. a Corporale alá teszi a pap.

K Mitől vagyon hogy a pap fel szoval mondja a mi atyánkot a misekor., egyébkor pedig rendszerint csak lassan mondja. úgy a hiszek egy Istent is. csak a misekor mondja fel szoval.?

F Hogy jól meg lehessen felelni erre a kérdésre, azt meg kell tudni, hogy régenten aközönségesen való gyülekezetben., ahol ahitetlenek, és a Catechuménusok jelen lehettek. fel szoval a mi atyánkot, se a hiszek egy Istent. soha nem mondták, mivel ő előttök el titkolták. atitkokat, nem léven érdemesek azoknak reszesülésében, és attól is tartottak, hogy azokat viszá ne éllyenek, és tsufásra ne fordítsák, azért csak akkor is tanították a Catechumenusokat a mi atyánkra, és a hiszek egy Istenre. midőn már azok közzé számláltattak. akiket nevezték. *Competentes*. az, az, akik már. elegendő képen. meg próbáltattak, és akik akeresztséget fel vehették, ezek tehát. meg tanulván a mi atyánkot, és a hiszek egy Istent. fel szoval, könyv nélkül mondták el azokat, kereszteltetések előtt. és ezt nevezték, *reddere, symbolum, reddere. orationem dominicam*, azaz, viszá adni, vagy el mondani a mi atyánkot. Ez így lévén, azt mondom, hogy egyéb Isteni szolgálatkor jelen lehettek a Catechumenusok, azért lassan is mondták a mi atyánkot, és a hiszek egy Istent, de a misekor. éneklették, vagy fel szoval mondták, mert az Évangélium után, a Catechuménusok ki mentenek a gyülekezetből. csak a hívek maradtanak, az olyan klastromokban, ahol. csak a szerzetesek vannak jelen az Isteni szolgálatokban., a mi atyánkot mindenkor fel szoval mondják. valamint tselekesznek mostanában is. mind azok, kik a szent benedek reguláját követik. ezt a régi szokást követik tehát mostanában is. az anyaszent egy házban

A pap el végezvén, a mi atyánkot, a nép feleli *sed libera nos a malo*. de szabadíts meg minket a gonosztól., azután a pap feleli amen.

K A nép minek utána el mondotta volna fel szoval. az utolsó részt a mi atyánknak., a pap miért feleli *reá* az áment, csak lassan.?

F Már ennek okát meg mondtuk. amidőn. az áment meg magyaráztuk., a mi atyánknak avégin., azt is el mondhatni, hogy itt az ámen, annyit térszen., mint ha a pap azt mondaná, igen is Istenem. az egész gyülekezetnek nevében kérlek. hogy szabadíts meg minket a gonosztól., a melyet még bővebben kéri. a következő imádságban.

Libera nos quaesumus domine, ab omnibus malis praeteritis, presentibus, et futuris, et intercedente Beáta et gloriosa semper virgine. Dei genitrice. maria, Cum beatis apostolis tuis petro et paulo, atque andrea, et omnibus sanctis, da propitius pacem. in diebus nostris,. ut ope misericordiae tuae. adjuti, a peccato [pec cato] simus semper liberi, et ab omni perturbatione securi, per dominum nostrum Jesum Christum filium tuum., qui tecum

Kerünk uram. szabadíts meg minket az el múlt, a jelen való., és a jövő béli mindenféle gonosztól., és a boldogságos szűznek. és a boldog apostoloknak, péter. pál. andrásnak, és minden szenteknek esedezések által. adgy békeséget nekünk a mi napjainkban. úgy hogy a te irgalmaságodnak segítségével., a büntől. mindenkor szabadok lehessünk, és minden nyomorúságokban meg segítssünk., a te fiad, a mi urunk Jesus kristus által, kite veled, éll, és uralkodik, a szent lélekel egyetemben. mind örökkön örökké amen

K Mellyek azok az el múlt, a jelen való, és a következő gonoszok, amelyektől való meg szabadulást kérünk?

F Az el mult gonoszok. avetek, ajelen valo gonoszok, abelső vagy külső kísértetek, a következő gonoszok, avétekért valo örökös, vagy ideig tarto büntetések. ugyan ezért is az anyaszent egy ház, minden kérésit. tsak kettőben foglallya, avétektől valo meg szabadulást, és a békeséget, a vétektől valo meg szabadulást, mivel igazán szolván, avéteknél nincsen nagyob gonosz, és a többi, mind ettől származnak, abékeséget, mivel minden jó ebben foglaltatik, és minden erre tzéloz, tsak akkor is vagyunk békeségben, midön avétektől. meg szabadulunk. és. annak rabságából. meg menekedünk, mivel a más féle békeség. hamis. és tsalando. a hamisaknak nintsen békeségek mondgya az ur. Isai. 11. 8.

K A pap miért tsinál keresztet a paténával, minek elötte ezeket a szokot mondgya, adgy békeséget nekünk?

F Meg akarja velünk értetni, hogy tsak akereszt által. lehet békeségünk.

Magyarázat.

A patena, jele, és eszköze abékeségnek. mivel az olyan táll, a melyre teszik akristus testét. amelyet a békeség jeléül osztogattak ell. ugyan ezért is tsokollya meg apap a paténát, amidön. az Istennek mondgya adgy. békeséget nekünk

K Az anyaszent egy ház miért kéri a szenteknek esedezéseket. fő képpen, a Boldogságos szüzet, szent péter. szent pál és szent andrásét. midön békeséget kér Istentől akristus által?

F Azért hogy az Isten hamaréb meg halgassa; ugyan ezért is nevezi a szentek közül azokat., akik által. leg inkább adta. az Isten az ő valóságos békeségit az embereknek, a Boldogságos szüz. Anya volt. abékeség Istenének., a három fő apostolok pediglen. az egész világon hirdették. a békeséget. akristus nevében.

25. fractio panis.

K Miért szegi meg apap a kenyeret. a fellyebb meg mondot imádság után.?

F. 1. A kristus példájára valo nézve, a ki is meg szegé a kenyeret. minek elötte el osztogatta volna., és azért is, hogy kövesse az egész anyaszent egy háznak mindenkori szokását. az apostoloktól fogvást 1 cor 10. 16. st. Gregor. naz. epist. 240. ad amphiloichium, st aug. epist. 59. ad paulinum.

2. A pap meg szegi akenyeret az imádságnak vége felé. a melyben az Isten békeségit kéri. meg akarván nekünk mutatni hogy a kristus azért áldozta fel magát. akeresztben. és azért adgya magát az oltári szenttségben, hogy nekünk békeségit adgya, és bennünket meg szabadittson minden gonosztól.

K Az osttyát meg szegvén, meg szegiké akristus testét?

F. Azt másut is meg mondtuk. hogy a kristus testét meg nem szegik, hanem az osttyában ami látható. azt szegik meg. az egész szent atyak ezt tanittják. és hiszik.

K Hány részre szegik az osttyát.?

F A görög anyaszent egy házban., négy részre szegik. spanyol országban régenten kilencz részre szegték. mostanában is ugy tselekesznek abban az országban; az olyan helyen. ahol azt a szokást követik. a melyet nevezik. Mozarabicum. de most az egész deák. anyaszent egyházban tsak három részre szegik. cardin. Bona. liturg. libr 1. cap 11. et libr. 2. Cap 14.

K Mitsoda oka lehet ennek akülömböző szokásnak?

F. A görögök, négy részre szegik akenyeret, egyik rész, apap Communiojára való, a második, anép közül. ha valaki Communicálni akarna, a harmadikát, a beteg számára tarttyák, anegyedikét, a pap akehelyben. teszi.

A kik pediglen a Mozarabicum. szokást követik., kilentz részre szegik az osttyát, és mindenik résznek. a kristus titkairol való nevet adnak, az első részt nevezik. *meg testesülésnek*. a másodikát. *születésnek*, aharmadikát., *környül metésnek*, a negyedikét., *meg jelenésnek*, vagy *szinváltozásnak*, az ötödikét, *szenvedésnek*, ahatódikát, *halálnak*, a hetedikét., *fel támadásnak*. a nyoltzadikát. *akristus menyben való ditsőségének*, és a kilentzedikét. a kristus *országának*, a midön el fóg jöni. hogy meg itéllye. az eleveneket, és a holtakat.

A romai anyaszent egy házban, három részre szegik az osttyát, az egyikét a kehelyben teszik, a másodikát. a pap magának meg tarttya, a harmadikát pedig egy nehány részre szegték vagy a nép Communiojára, vagy a betegek számára tartották. mivel régenten az oltárra való kenyér, mind vastagab, mind nagyobb volt mint sem mostanában., Romában, még most is meg tartatik ez a régi szokás, mert midön a Pápa, solemnis misét mond, az osttyát három részre szegvén. az egyik részt. a kehelyben teszi, a második részelt maga Communicál, a harmadik részt, kétt felé osztván. a diaconusnak, és a sub diaconusnak osztogattya., Cardi. Bona. liturg. libr. 2. Cap 17. n. 8. és a püspök szenteléskor., a fel szentelő püspök. az osttyát. három részre szegvén. az egyik részt. a kehelyben teszi, a másodikával maga Communicál, és a harmadik részelt, az új püspököt Communicáltattya. pontifical. rom.

K A pap meg szegvén az osttyát, miért mondgya a népnek, ezeket a szokót,?

Pax Domini sit semper vobiscum.

Az ur békesége. légyen mindenkör ti veletek.

F. A pap áldást mond anépre. akristus testének érdeme által, ugyan ezért is, ezeket a szokot mondván, három keresztet tsinál az osttyával.

K A pap miért téssen egy részt az osttyából, a kehelyben.?

F Ezt így szokta. az egész világon lévő anyaszent egy ház. a leg régieb liturgiákban ezt fel lehet találni.

De ennek a szokásnak. betű szerént való értelme. a, hogy régenten, a midön, akét szín alatt való Communio szokásban volt, gyakran történt a. hogy nem volt elegendő szentelt bor mind azoknak számokra. kik két szín alatt akartanak Communicálni, olyankor tehát, szenteletlen bórt töltöttek akehelyben., és hogy az a bór meg szenteltessék. a kristus teste által, akehelyben, a szentelt osttyának, egy részt tették, a mely részt. a diaconus. magához vette. a midön a kelyhet meg törölte, valamint még mostanában. eztet. követik. az olyan., helyeken. ahol két szín alatt szokták Communicáltatni. az oltárnál szolgáló egy háziakot.

Ezt a régi tartást. még mostanában is láttyuk követni. nagy pénteken, mivel nagy tsötörtökön. az oltári szenttséget tsak a kenyérnek. színe alatt tarttyák meg más naprá. a papnak akinek Communicálni kell. nem Communicálhat két szín alatt, azért. a szentelt osttyának egy részt a kehelyben. teszi, és minek utána akenyernek színe alatt Communicált volna., meg isza azután. a kristus testével meg szenteltetett bort.

A pap akehelyben tévén az osttyát, azt mondgya.

Haec Commixtio et Consecratio Corporis et sanguinis domini nostri jesu christi. fiat accipientibus nobis in vitam aeternam Amen.

Hogy akristus testének, és vérének meg elegyítése. és szentelése., légyen nekünk akik azt veszük, az örökké való életre Amen.

K Mit térszen ez a szó Consecratio.?

F. Ez a szó itt teheti a kristus lelkének, és vérének az ő testével való titkos meg egyesülését, mely meg lett az ő fel támadásakor. vannak olyan régi Missálék. a melyekben. ezen ahelyen fel nem találhatik ez a szó Consecratio. hanem ilyen formában teszik fel, haec sacrosancta Commixtio,

K Mit kell anépnek tselekedni, midön apap meg szegi az osttyát, és akristus vérével meg elegyíti?

F 1 Hálákot kell néki adni annyi hozánk való szeretetiért, hogy nekünk eledelül adta. szent testét. és vérét, 2 azon kérje, hogy a kétt színnek elegyítése, mely az ő fel támadását jelenti, légyen, zaloga ditsőségesen való fel támadásunknak.

26. Agnus Dei.

K Mitsoda imádságot mondanak azután?

F Az agnus Deit. a melyet a nép énekel. és a melyet a pap három szor mondgya el. a melyét. vervén.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi. miserere nobis.

Istennek Báránnya, ki el vészed a világ büneit, irgalmaz nekünk.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Istennek Báránnya, ki elveszed avilág büneit. irgalmaz nekünk

Harmadikszor pedig így mondgya.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi. dona nobis pacem.

Istennek Báránnya ki el vészed a világ büneit. adgy békeséget nekünk.

Az Istennek Báránnya, pedig a kristus. a mint az Irás mondgya.

K Miért mondgyák ezt az imádságot?

F, Ez által a Communiohoz készülnek, régenten, három szor mondották egymás után. Istennek báránnya. irgalmaz nekünk, de az anyaszent egy ház rendeléséből. hét száz esztendőtől fogvást. a harmadik Agnus Deire. azt felelik, dona nobis pacem, adgy békeséget nekünk, hogy az Isten békeségit adgya az anyaszent egy háznak. és a keresztény fejedelmeknek.

K Mit kell a népnek tselekedni az agnus Dei alatt.?

F Lassan, vagy ének szóval. kell mondani ezt az imádságot, de nagy hittel, és buzgosággal.

K Mitsoda imádság következik ezután?

F A pap meg hajtván magát. akövetkezendő imádságot mondgya el. kérvén békeséget azIstentől.

Domine Jesu Christe qui dixisti apostolis tuis. pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiae tuae, eamque secundum voluntatem tuam pacificare, et Coadunare digneris. qui vivis et regnas Deus, per omnia saecula saeculorum Amen

Uram Jesus kristus. ki azt mondottad az apostoloknak. békeséget hagyok nektek, az én békeségemet adom nektek, netekéntsed az én. vétkeimet,, hanem anya szent egy háznak hitét. a kit is méltóztassál. békeségben és egyeségben meg tartani, ki élsz és uralkodol Istenünk, mind örökkön örökké Amen

K Miért mondgya apap ismét ezt az imádságot?

F Mert mindgyárt ezután. régenten ahivek egy mást meg tsokolták, meg mutatván azáltal, az egy más közöt valo békeséget, apap. is azt kéri az Istentől, hogy a tsok közöttök szeretettel valo legyen, és hogy az egész anyaszent egy ház. meg egyezvén, ugy hogy a hivek. kik néki tagjai, egy testé, és léleké legyenek. és hogy ebben az egyeségben. részesülhessenek a kristus testében.

K Miért adgyák abékeségnek tsokját, a Communio előtt?

F *Mert mindnyájan egy test vagyunk* mondgya szent pál *és mindnyájan. egy kenyérben,, és egy pohárban részesülünk* 1 Cor. 10. 17. ugyan ezen okra valo nézve is akarta akristus rendelni az oltári szentséget akenyérnek színe alatt. mivel a kenyér jegye az egyeségnek.

Magyarázat

Valamint a kenyér hogy sok buza magból áll, és a bór, sok szőlő szemből, ugy a hivek is. a kik ahoz az asztalhoz járulnak. meg egyesülnek akristus. és egyé lesznek véle, ugy anyira., hogy azö sz. testét vévén. egy testé is lesznek véle, és mint hogy mindnyájan egy testben részesülnek, magok közöt is egy testé kell lenniük. hogy mindnyájan egy test lehessenek. akristus. s. aug. serm. 82. de diversis.

K Régi szokásé hogy a hivek. egymást meg tsokollyák?

F Ez a szokás még apostoli traditio. és az egész anyaszent egy ház követi, hanem tsak aza különbözés vagy. hogy némely helyeken a hivek valósággal meg ölelik egymást. a Communio előtt, másut pedig a paténát tsokollyák meg. a mely mind egy.

K Mit kell a népnek tselekedni azon idő alatt?

F Az Isten kegyelmét kell kérni. hogy mindennel békeségben élhessen. és hogy soha fel ne bonttsa. azt a szent egyeséget., a melynek kell lenni a keresztények között.

27 Communio

K Mit mond apap az alatt.. midön anép egymásnak a békeségnek tsokját adgya?

F. A Communiohoz készülvén. ezt akét imádságot mondgya el.

Domine Jesu Christe filii Dei vivi, qui ex voluntate patris. Cooperante spiritu sancto. per mortem tuam mundum vivificasti, libera me per hoc sacrosanctum Corpus et sanguinem tuum, ab omnibus iniquitatibus meis, et universis malis; et fac me tuis semper inhaerere mandatis, et a te nunquam separari permittas, qui Cum Deo patre et spiritu sancto vivis et regnas in saecula saeculorum amen

Uram Jesus kristus. élő Istennek fia, ki az atya akarattýából, a szent lélek munkája által., avilágnak életet adtál halálod által, szabadíts meg engem ezen szentséges tested és véred által minden bűneimtől, és minden gonosztól. és adgyad hogy mindenkor parantsolatidban járjak. és ne engedgyed hogy soha is tölled el távozzam, ki élsz, és uralkodol az Atyával, és a szent lélekel egyetemben mind örökkön örökké amen

Perceptio Corporis tui Domine Jesu Christe, quod ego indignus sumere praesumo, non mihi proveniat in iudicium. et Condemnationem, sed pro tua pietate prosit mihi ad tutamentum

mentis et Corporis, et ad medelam percipiendam, qui vivis et regnas Cum Deo patre in unitate spiritus sancti deus, per omnia saecula saeculorum amen.

Uram Jesus kristus, kérlek hogy ate testednek és vérednek vétele, melyet én érdemetlen magamhoz veszem. ne légyen ítéletemre és kárhozatomra, hanem ate irgalmaságodból lelki és testi segítségemre legyen., és lelkemnek orvoságára, ki élsz és uralkodol az Atyával. és a szent lélek Istennel egyetemben. mind örökkön örökké amen.

K A népnek szükségesé ezeket el mondani apapal?

F Azok akik Communicálni akarnak, jobban nem tselekedhetnek mint ha szivből el mondgyák, ezt a két imádságot, akik pedig nem Communicálnak. azok legg aláb az elsöt el mondhattgyák.

K Mit mond ezek után apap?

F A két kezében vévén a kristus testét. ezeket aszókat lassan mondgya. a soltárból. 115.

Panem Coelestem accipiam. et nomen Domini invocabo.

A mennyei kenyeret kezemben vévén, az urnak nevét segítségül hívom

Azután fel soval mondgya ezeket a szokot háromszor. a melyét vervén.

Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur anima mea

Uram nem vagyok méltó hogy bé jőj hajlékomban. de tsak parantsoly, és meg gyógyul az én lelkem.

Ezek a szók, amelyeket a százados mondott a kristusnak, az anyaszent egy ház. ezeket mondattya mind azokkal., akik Communicálni akarnak. azért hogy fel gerjesze sziveket arra az alázatoságra., a melyel kell venniekr akristus testét.

K Mit tsinál ezután apap?

F A kristus testét magához veszi, de előbször keresztet vetvén a szenttséges osttyával. az ur halálának emlékezetire. ezeket a szokot mondgya.

Corpus Domini nostri jesu Christi Custodiat animam meam, in vitam aeternam Amen

Hogy a mi urunk Jesus kristusunknak teste tarttsa meg az én lelkemet az örökké valo életre amen.

A kristus testét magához vévén, figyelmetesen meg vigyázza, hogy ha nem maradot valamely részetske a Corporálén, azt a paténával. nagy tisztelettel fel szedi, és a kelyhet veszi mondván. ezeket a szokot soltárból.

Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi, Calicem salutaris accipiam. et nomen Domini invocabo, laudans invocabo Dominum. et ab inimicis meis salvus ero.

Mivel hálállyam meg az urnak mind azokat ajókot, a mellyeket tett velem, az üdveségnek póhárát veszem, és az urnak nevét segítségül hívom, azurat ditsérvén., segítségül hívom, és meg szabadit engemet ellenségimtől.

Azután akristus vérit magához veszi, de előbször, keresztet vetvén akehellyel, mondgya.

Sanguis Domini nostri jesu Christi, Custodiat animam meam in vitam aeternam amen

Hogy ami urunk Jesus kristusunknak. vére tarttsa meg az én lelkemet. az öröké valo életre.

A püspökök, és apapok fent álva szoktak Communicálni, De a pápa, mikor solemnis misét mond, aszékiben Communical, ez igen régi szokás, inkább is hasonlít a kristus tselekedetéhez, a ki ülve rendelé az eucharistiát. az imádás, nem a külömb külömb fele képen valo létiben áll atestnek, mivel, mind ülve, mind térden, mind álva, lehet imádni a kristust.

K Mit kell anépnek tselekedni. midön a pap Communicál?

F Azoknak. kik Communicalni akarnak, a Communiohoz kell készülni, akik pedig nem Communicálnak, nagy alázatossággal meg kell magakban üsmérni, arra valo érdemetlen voltokat. mondván, nagy töredelmeséggel. Uram nem vagyok méltó.

28. A nép Communioja

K Mit tsinál a pap a Communioja után?

F. A szent Communiot el osztogattya azoknak. akik Communicalni akarnak., és az alat a chorusban énekelik azt az imádságot, a melyet antiphonának nevezik. evalamely soltárból vagyon kivéve, eza szokás pedig hogy soltárt énekellyenek a Communio alat. leg előbször áfrikában kezdődék. szent Agoston idejében, a melyről magais téssen emlékezetet. libr 2. de retract. Cap 11. ez a szent szokás. még fent vagyon az egész nap keleti országokban. és aleg régieb liturgiák erről emlékeznek. libr. 8. de Const apost. Cap. 13.

K Régenten mitsoda rendet tartottak. a Communioban?

F. A pap, aki amisét. mondotta. minek utánna Communicált volna, el osztogatta két szin alat, akristus testét. és vérét, apapoknak, kik véle együt mondották a misét, azután maga osztogatta a szenttséges kenyeret a diaconusoknak, de a kelyhet. az assistens papok adták kezekben., a sub diaconusoknak, és a több Clericusoknak maga a Celebrans osztogatta a szenttséges kenyeret. de ezeknek, a diaconusok adták kezekben a kelyhet. a Celebrans pap pedig, az assistens papokal együt osztogatta a szenttséges kenyeret rendről, rendre anépnek; és a diaconusok a kelyhet adták oda azoknak, akik két szin alat akartak Communicálni. leg előbször a férfiak Communicáltak, a kiknek is kezekre. tették. a kristus testét, és magok tették szájokban., azután következtenek az aszszonyok, a kik is hasonló képpen Communicáltak, valamint [vala mint] a férfiak, de sok helyyeken. fő képpen nap nyugoton, elsőben azö kezekre ruhát teritettenek. a mely ruhát. nevezték. dominicalénak, A papok az oltár előtt Communicáltak., a Diaconusok. az oltár háta meget. mivel az oltár körül el járhattak, a sub diaconusok, és atöb Clericusok a Chorus kerületiben, anép pedig a Chorus kerületin kívül, ki ki a maga helyén, mert kinek kinek a maga helyére vitték a Communiot. hogy a rendeletlenséget el távoztassák.

A Communio előtt, egy diaconus fel szoval mondotta sancta. sanctis. a szent dolgok. szenteknek valok, agörögöknél még most is mondgyák ezeket aszokot. a Communio előtt.

Azt el lehet hinni, hogy régenten fent álva Communicáltak, közönségesen. valamint a pap tselekeszik. a görögöknél. most is eza szokás, A pápa, midön Ceremoniaval mond misét, a kétt Diaconus fent álva Communicál a kezéből, és két szin alat Communicálnak.

A pap a Communiot osztogatván. azt mondotta. Corpus Christi, ez a kristus teste. és erre. a ki Communicált, az ament felelte. azért. hogy ezel a feleletel. hit tételt tegyen erről a nagy titokrol. minek előtte Communicállyon. ez olyan szent szokás. a melyet sok helyyeken. követik. és minden követheti. Card. Bona liturg. libr. 2. Cap. 17.

K A Communio iránt mitsoda rendet tartanak mostanában a romai Anyaszent egyházban.?

F A pap Communioja után. a ministransok. a Confitéort mondgyák el. anép nevében, apap azután ki fordulván. mondgya. Misereatur. et Indulgentiam. &c. és azután. akristus testét kezében vévén. mondgya ezeket aszokot.

Ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi.

Im hol az Istennek Báránnya ki el veszi a világnak büneit.

Ezutan. három szor mondgya. a következő imádságot.

Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. &c.

Uram nem vagyok méltó hogy bé jőj az én hajlékomban. &c.

Azután. a hiveknek el osztogattya a Communiot. a kenyérnek szine alat. mondván. ezeket a szokot

Corpus Domini nostri Jesu Christi, Custodiat animam tuam in vitam Aeternam, R. Amen.

A mi urunk Jesus kristusunknak teste tarttsa meg ate lelkedet. az örök életre. F Amen.

A kik Communicálnak, azok eleiben abroszt teritenek azért hogy ha valamely kis részecske el talalna törni, az abroszra essék, mert erre rendeltetet. és nem arra, hogy valaki ahoz töröllye a száját.

K Miért most nem adgyák. a népnek a Communiot két szin alat?

F Ezt a szokást. tsak lassan, lassan kezdék el hadni, minek előtte még az anyaszent egy ház. eziránt valamely parantsolatot adot volna ki, amint már ezt meg mondtuk másut. ahol a Communionról szollottunk.

K Midőn a szenttséget magát nem veszik, mit kell tselekedni.?

F Akoron leg alább. lelki képpen. kell Communicálni, az az, magunkat meg alázzván, az Isten előtt, szivel egyezzünk meg a kristusal. kérjük hogy adgya kegyelmét. a szentül valo Communionra, és hogy, ugyan azon kegyelmét adgya, mint ha magát a szenttséget vettük volna.

K A ki misét nem halgatott, szabadé annak Communicálni?

F A tsak abetégeknek szabad.

K Mitsoda időben Communical a nép, a misekor?

F Mindgyárt a pap után.

K Miért hogy sok helyyeken., a népnek meg kell várni a misének végét. hogy Communicálhasson?

F. Az olyan szokás, nem az anyaszent egy ház akarattya szerént vagyon. eleg előbször valamely nagy parochiában kezdődöt. a hol sokan lévén olyanok akik Communicáltak, azért amise utánra halasztották. hogy a misének hamaréb vége legyen.

Magyarázat.

Azt már meg mondtuk, hogy a mise olyan áldozattya a népnek, valamint a papnak., ugy is kell néki abban részesülni valamint apapnak., ajó rend ellen vagyon hogy akor részesüllyön. a szent áldozatban., a midőn annak vége vagyon. és a midőn már anépet. el küldik, mondván. Ite Missa est; másként is. a post Communio, amely a Communio után valo háláadás., a mely imádság ugy tekénti anépet, valamint a papot., hogy mondhattya tehát a papal együt anép ezt az imádságot., hogy ha még nem Communicált:

K Miért mondgya el anép a Confitéort. a Communio előtt?

F. E nem oly régi szokás, mivel régenten nem mondták a Confitéort, se az agnus Deit. se Domine non sum dignust. mikor a nép Kommunikált, a mi pedig ennek a szokásnak bé vételét. okozhatta, nem más lehet, hanem a, hogy a nép az introitust énekeli akkor, amidön apap a Confitéort mondgya, és az Agnust Deit. a midön, a Domine non sum dignust mondgya. tehát az Anyaszent egy ház szükségesnek ítélte, hogy ujjontában el mondassa. a népel, minek előtte Kommunikállyon. idővel, a kis misékben is meg tartatták ezt a szokást. meg is kell tartani. mivel ez, az anyaszent egy ház rendelése,

A Chártusiánusok most is meg tarttyák a régi szokást, mivel nálok. a mise kezdetin. közönségesen mondgyák el a Confitéort, először. a pap fel szóval mondgya el. azután, a Chorus. és a Communiokor el nem mondgyák, a pap a Communioját el végezvén. a Communiot el osztogattya mind azoknak akik a szent asztalhoz járulnak. el nem mondván, se misereatur. se Indulgentiam, se Ecce Agnus. Dei. se Domine non sum dignus. kinek kinek a maga bé vett szokását kell követni.

K Miért hogy a püspök. midön a Communiot osztogattya minek előtte a kristus testét adgya., a kezét nyujtja hogy meg tsokollyák.?

F. Ez igen régi szokás, mivel régenten, a püspökök, és a papok. a békeségnek jeléül, meg ölelték mind azokat. a kiknek a kristus testét osztogatták., ez mind a nap keleti, mind a nap nyugoti anyaszent egy házban így volt. hanem azután hogy hamaréb vége legyen ennek a Ceremoniának. azt a szokást vették. hogy meg tsokollyák. a püspök kezét.

29 Post Communio. A Misének Vége

K Mit tsinál apap. a Communio után?

F. A kehelyre tévén ujjait. bort. és vizet töltenek azokra, a melyekel a kristus testéhez nyult. de először ezt a két imádságot mondgya lassu szóval.

Quod ore sumpsimus, Domine, pura mente Capiamus, et de munere temporalis, fiat nobis remedium sempiternum.

Adgyad Uram, hogy tiszta szível vegyük azt, a mit szájjal vettünk, és hogy ezen időbéli ajándék. örökke való hasznunkra légyen

Corpus tuum Domine, quod sumpsimus, et sanguis quem potavi, adhaereat visceribus meis. et praesta, ut in me ne remaneat scelerum macula, quem pura et sancta refecerunt sacramenta. qui vivis et regnas in saecula saeculorum Amen.

Adgyad uram. hogy a tetested, amellyet vettem, és ate véred a mellyet ittam. az én belső részeimhez ragaszkodgyék. és ilyen szentségekkel tápláltatván, adgyad hogy semmi bűnnek motska, bennem ne maradgyon. ki élsz és uralkodol. mind örökkön örökké Amen

K A pap meg mosván ujjait. mit tsinál azután?

F. Az oltárnak job felére megyen. az imádságot, melyet Communiojának nevezik el mondgya. ezt az alat szoktak énekeln, amidön a nép Communical., azután apap. az oltár közepire menvén, ki fordul. és a népet köszönti. mondván. Dominus vobiscum. anép feleli. et Cum spiritu tuo. és az oltár job felin a post Communiot el mondgya., eképpen nevezik azért, mert ezen imádság által. apap. és a nép. az Istennek hálaát ad. a Communióban vett kegyelmiért, de minek előtte el kezdgye, a népet inti hogy véle együt imádkozék, mondván. oremus. figyelmetességgel is kell a népnek lenni. hogy buzgosággal felelhesse avégin az Ament.

K Miért hogy nagy böjtben. a post Communio után. apap más imádságot mond, de annak előtte a Diaconus fel szoval mondgya a népnek. humiliare Capita vestra Deo. boruljatok le az Isten előtt?

F. Ezt az imádságot nevezik Oratio supra populum. a népért való imádságnak., ugyan ezért is adgya a népnek tudtára a Diaconus, hogy le borulva halgassa ezt az imádságot., szükséges tehát le terdepelni, és le hajtot fővel alázatossággal mondani ezt az imádságot. és töredelmes szível felelni az ament.

K Mit tsinál a pap apost Communio után?

F. A post Communio a misének vége lévén, apap azt el mondván, az oltár közepire megyen. és ki fordulván. anépet így köszönti, Dominus vobiscum. apapnak, ebből a gyakorta való köszöntéséből a népet, ki tettzik szépen. hogy mitsoda egyeség vagyon. az imádságokban. a pap, és a nép közöt, és hogy mitsoda figyelmetességgel kell anépnak ö véle mondani az imádságokat, azután. apap tudtára adattya. a diaconus által, vagy maga. tudtára. adgya anépnak. ezen szók által. Ité missa est. hogy ki ki haza mehet. a nép hálákat adván Istennek, feleli. Deo gratias. a nagy böjtben, vagy más bizonyos napokon, a pap nem mondgya a népnek Ite missa est, hanem Benedicamus Domino. Aldgyuk az urat.

K. Miért nem mondgyák mindenkor amisének végén. Ite Missa est?

F. Mert régenten csak akkor mondották, a midön a nép haza mehetet mindgyárt mise után.

Hogy ha pediglen. bizonyos időkben a mise után. imádságokat mondottak, a melyeken jelen kellett lenni anépnak. olyankor az ite missát nem mondották, valamint hogy mostanában sem mondgyák. a böjti napokon. és mikor a halotakért vagyon a mise.

K Miért adnak tehát áldást anépre, minek utánna szabadságot adtak volna a haza menetelre. és miért mondgyák. a szent János evangéliumának kezdetit. mindgyárt az áldás. után.?

F Régenten ez nem így volt. hanem mihelyt a diaconus az Ite missát mondotta, ki ki el mehetet., és apap minek utánna lassan egy rövid háláado imádságot mondot volna., a melyet most is el mondanak: a segrestyében ment., a Chartusiánusok, most is eszerént tselekesznek. régenten apapok nem adtak áldást a népre. mise után, mivel a csak a püspökötököt illette, a Chartusiánusoknál, most is ez a szokás, leg először ötödik pius pápa rendelé a szent János Evangéliumát el olvasni az oltárnál. mivel addig szabad volt mondani. vagy nem mondani, némellyek az oltárnál mondották el, némellyek a segrestyében. még most is a Chartusiánusok. éppen nem mondgyák.

K Mitsoda imádságot mond apap az oltár közepin, az ite missa után. minek előtte áldást adgyon a népre?

F Ezt a rövid háláado imádságot

Placeat tibi sancta trinitas. obsequium servitutis meae., et praesta ut sacrificium quod oculis tuae Majestatis indignus obtuli., tibi sit acceptabile, mihi que, et omnibus pro quibus illud obtuli sit., te miserante, propitiabile. per Christum Dominum nostrum Amen.

Vegyed kedvesen Szent Haromság egy Isten. az én engedelmes szolgálatomat., és adgyad hogy az áldozat melyet én érdemetlen szent felséged szemei előtt ajánlottam, néked kedves legyen., és hogy, mind én nekem. mind azoknak. a kikért. ajánlottam. bűneinknek bocsánattyára légyen: ami urunk jesus kristus által amen

K Mit kell a népnek tselekedni. midön apap áldást ad reája?

F Meg kell magát alázni. az Isten előtt, és kérni kell., hogy áldását adgya reája apap által.

K Mit kell anépnek tselekedni. midön a szent János Evangyéliumát olvassa apap?

F Azt tisztelettel. és fent álva kell halgatni. imádni kell az Atya kebelében lévő öröktől fogva valo Igét, és hálákot kell néki adni, a mi érettünk valo meg testesüléséért, és közöttünk valo maradásáért, kérni kell ötet, hogy tarttson meg minket holtig az Isteni fiuiságban., a mely kegyelmet ö nyerte meg nekünk, meg testesülése, halála, fel támadása, menyben menetele által.

K Mit kell. tselekedni a mise után?

F Minek előtte a templomból ki mennyünk, egy kis buzgo fohászkodást kell tenni az Istenhez. meg emlékeztvén az áldozatrol. melyet tettünk, adgyunk hálákot Istennek. és kérjük kegyelmit, hogy a szent áldozaton valo jelen létünk, üdveségünkre legyen.

17 dik. Rész

Az ördög Üzésről, és a szentelésről.

Első Articulus

Az ördög üzésről.

K Mit értesz ezen a szón. Exorcizatio?

F. E képen nevezik azt a Ceremoniát amelyel éll az Anyaszent egy ház., midön ördögöt üz ki valamely testből. vagy valamely más teremtett állatból., amelyel ö viszá éll, vagy viszá élhet.

K ki adot hatalmat az anyaszent egy háznak. az ördög üzésre?

F A kristus maga, marc. 16. 17. luc. 9. 1.

K Miért exorcizállyák. az érzékenység nélkül valo teremtett állatokat.?

F Mert az ördög azokal viszá élhet, és sokszor viszá is éll, az emberek ártalmára.

Magyarázat.

Szent pál azt mondgya., hogy az egész teremtett állatok várják az Isten fiainak meg jelenését, mert hejában valo. és el mulando állapot alá vettettek nem akarattyok szerént, oly reménség alatt, hogy meg szabadulnak a rothadandoságnak rabságából. az Isten fiainak ditsőséges szabadulásoknak napján. ugyan azután is fohászkodnak., mint egy szüléshez készülvén. keseregnek. rom. 8. 19.

Az értelme ezeknek a szoknak a., hogy minden teremtett állatok azért teremtettek. hogy az Isten ditsőségére szolgállyanak., de mint egy rabságban vannak. amidön az emberektől, ahejábanvalósággra fordítatnak., azt elis mondhatni. hogy fohászkodnak olyankor meg szabadulások után. noha világ végiig abban az állapotban fognak maradni. mert mind addig az ideig, az emberek, és az ördögök, azokal viszá élnek. helyes okbol tselekeszi tehát az anyaszent egy ház. hogy exorcizállya az érzékenység nélkül valo teremtett állatokat, kérvén azon az Istent, meg ne engedgye hogy az ördög azokal viszá éllyen. mivel azokat. a maga ditsőségére szolgáló állapotokra teremtette. és a mellyeket az anyaszent egyház [egy-ház] szent dolgokra akarja fordítani.

K Mitsoda teremtett állatokat exorcizál rend szerént. az anyaszent egy ház.?

F. 1. Az olyan személyeket, akikben agonosz lélek vagyon. 2. az olyan helyeket. amelyeket az ördög gyakorol. 3. ehez a Ceremoniához tartozandokat., ugy mint, avizet. söt, olajat &c.

K Mire kell vigyázni, midőn valamely személyt akarnak exorcizálni?

F 1. Bizonyosnak kell abban lenni, hogy valóságosan ördögös a személy akit akarnak exorcizálni., leg először azt tudtára kell adni apüspöknek. 2. aböjtölésel, és az imádsággal kell ahoz készülni, mert az ördögöt, ez el akét fegyverrel lehet el üzni. 3. szükséges, hogy az exorcista nagy tisztaságban, és alázatoságban élyen, 4. hogy el kerüllye a haszontalan kérdéseket, hanem tsak azt kövesse a mi könyben vagyon fel téve.

K Mit kel azoknak tselekedni akik jelen vannak, midőn valakit exorcizálnak.?

F Az Istent kérjék. mind azért. aki exorcizál. mind azért akit exorcizálnak.

2. *Articulus.*

Hogy mit kell érteni ezen a szón. Benedictio.

K Mit kell ezen a szón érteni. Benedictio. áldás vagy szentelés?

F. Ennek a szonak sok féle értelme vagyon, 1. ez a szó arra értődik. midőn valaki jót teszen valakivel. ugyan ezen értelem szerént nevezi sok helyt az Irás az Isten kegyelmét. benedictionak, áldásnak: ephes. 1. 3. szent pál. is az alamisnát áldásnak nevezi, 2. Cor. 9. 5.

2 Ez a szó arra is értődik midőn valakire az Isten kegyelmét és áldását kívánnyuk., eszerént is kell érteni, midőn az irás azt mondgya, hogy Melkisedek meg áldotta Abrahámot, Isák, jácobot, jácob az ő fiait, sok volna elé hozni amennyi helylen azt fel talallyuk a szent irásban.

3 Ez aszó arra is értődik. midőn a kiralyokot, királynéokot, koronázásokkor fel szentelik,

4. Arra is értődik, midőn az Anyaszent egy ház, meg szenteli a vizet. a kenyeret. a sót. olajat. harangokat, kápolnáokot, tzinteremeket. az oltári öltözeteket. gyertyáokot. és mind azokat, a miket a szent dolgokra akarja fordítani. ugyan ezen okokra valo nezve is szentelik meg az olvasokat. a köntösökot, a gyűrükot., az anyaszent egy ház ebben a Ceremoniában azon kéri az Istent, hogy áldását adgya mind azokra, kik ezeket viselik. vagy hordozzák.

K Nintsené abban valami babonaság. midőn az ilyen dolgoknak. természet felet valo hasznot vagy erőt tulajdonittanak?

F. A babonaság volna, ha valaki azt hinné hogy a teremtett állatok magoktol, természet felet valo hasznot vagy erőt adhatnak, az Isteni hatalom nélkül, de az anyaszent egy ház azt nem hiszi. hogy ezeknek magoktol volna valami erejek, hanem tsak egyedül az Isten mindenhatóságátol. az anyaszent egy ház. abban nem kételkedik. hogy ereje nem volna. az olyan meg szenteltetett dolgoknak., a melyek a szentségek ki szolgáltatására valok, de a többinek. tsak annyiban tulajdonit valamely erőt. a mennyiben az Istennek tettzik azoknak adni, hogy meg jutalmaztassa az olyanoknak hitét, kik tisztelettel. bánnak az olyan dolgokal, amelyek meg vannak szenteltetve. az anyaszent egyház. imádsággival.

K Vagyoné még más értelme ennek azonak benedictio?

F. Igen is vagyon. mivel az anyaszent egy ház. meg szenteli mind azt. valami az emberek szükségire valo., a mi enni, és innya valo. a mezöt, a szöllöt, aházakot, a hajókot, a menyegzői ágyat, zászlokot. afegyvert., a köntöst, &c. mind ezeket. az embereknek. az Isten ditsőségére kell élni. pontific. et ritual.

K Azok az imádságok. amelyeket szentelésnek nevezik régieké?

F Már szent pál idejében szokásban voltanak. nézük mit mond ez iránt. *az Istennek minden teremtett állattya jó. és semmit meg nem kell vetni, amit háláadásal veszünk tölle, mert meg szenteltetett az Istennek ígéje. és a könyörgés által.* 1 tim. 4. 4. itt szent pál a husrol szól, azt

akarván velünk meg értetni, hogy minden magában jó., mivel mind jó az, amit az Isten teremtett, és noha avétek legyen annak oka, hogy az ördög, és az emberek viszá élnek ateremtett állatokal. de az Isten ígéje. és könyörgések által meg szenteltetnek.

szokásban volt tehát. még szent pál. idejében., hogy az érzékenység nélkül valo teremtett állatokra. imádságokat mondgyanak, ezeket az imádságokat nevezük mi szentelésnek. a mindenkor is szokásban volt. mind a görög, mind a Deák anyaszent egy házban. a mint ki tettik, a leg régiebb rituálékból.

3. Articulus.

A Ceremoniákrol. a melyekel áll az anyaszent egyház.
a szenteléskor.

K Miért vetnek. egy, keresztet., vagy többet is mind azokra. a miket meg akarnak szentelni?

F Azon jel által. azt akarják meg mutatni, hogy a vétektől fogvást. tsak a kristus érdeme, és az ő kereszttyének. ereje által áldatnak meg az Istentől. ateremtett állatok.

Magyarázat.

Nem tsak egyedül az embereken. munkálot akristus. kereszttyének ereje, hanem még az érzékenység nélkül valo teremtett állatokon is., az embernek vétke. az egész természetet rendeletlenségben hozta vala. Az ördögök, és az őket követő emberek. viszá éltenek ateremtett állatokal. ugyan erről is mondgya szent pál. hogy a teremtett állatok a hejában valóság alá vettettek akarattyok ellen, rom 8. 20. Azért, tsak egyedül. a kristus érdeme, és az ő kereszttyének ereje által. szabadulhatnak meg ateremtett állatok abból az *el nyomatásból*. mivel tsak egyedül. azon kegyelem által, amelyet a kristus érdemlet halála által az embereknek, hogy ökk. Istenesen élhetnek ateremtett állatokal., a melyeken valo hatalma az ördögnek, ugyan azon kegyelem által köttetett meg. ugyan erre valo nézve is mondgya szent pál., hogy mindenek meg igazitattak. helyre hozattak, és meg ujitattak menyben, és aföldön. akristus által. *instaurare omnia in Christo quae in Coelis, et quae in terra sunt.* ephes.1.10. ugyan ezért is, mikor az Anyaszent egy haz valamely teremtett állatot meg akar aldatni exorcizallya mind azt, valamit meg akar szentelni, minek előtte meg szenteltye. mert noha az ördögnek. ateremtett állatokon valo hatalma meg légyen kötve. de még is az elég nagy., az. Isten azt néki meg engedi.

K Miért füstölik meg temjénel mind azt. valamit meg akarnak szentelni?

F Az által az Istent azon kérik, hogy a mi imádságink a mellyekel kérjük az ő áldását. ateremtett állatokra. az ő széki eleiben fel mennyenek. valamint atemjén füsti.

K Miért hintenek szentelt vizet a személyekre, vagy más egyéb állapotokra. a miket meg akarnak szentelni?

F. Az Istent azon kérjük. hogy az ördög azoktól el távozzék. és hogy azok meg tisztittassanak a szent Léleknek ereje által, erről még bővebben fogunk szollani mikor a szentelt vizről szolunk

K Miért kenik meg olajjal tsak nem mind azokat. amiket meg akarnak szentelni?

F Az Istent azon kérjük. hogy méltoztassék, azokra küldeni a szent Léleknek erejét. ugy hogy a szent Léleknek ereje által, meg nyerhessük azt., a mely végre azokat szentelik.

Magyarázat

Azt már egy néhány helyt meg mondottuk. hogy a szent olajjal valo külső kenet. abelső képpen valo kenetett jelenti, ugy mint, a kegyelemnek, és a szent Lélek erejének kenetét.

mivel a szent Léleknek kegyelmét, az Új testámentum, sok helyeken kenetnek nevezi, a mint hogy ez a szó Kristus. felkenetett tészen, a Kristus maga mondja Isaiás proféta után. Az urnak lelke vagyon én rajtam. mivel hogy megkent engemet. Luk 4. 18. Act. 4. 27. Hebr. 1. 9.

4. Articulus

A szentelésekről. melyek csak a püspököket illetik,
és azokról. a melyek nem csak őket illetik.

K A papok meg szentelhetik-e mind azokat, a miket meg szoktak szentelni?

F Bizonyos állapotok vannak olyanok, a melyek még az Apostoli hagyás szerint csak a püspököket illetik, úgy mint az olaj szentelés, a templomok, és az oltárok szentelése. &c. olyan állapotok is vannak, a melyeknek meg szentelésére a püspök szabadságot adhat a papoknak., úgy mint az oltári öltözetek, a kápolnák. tziinteremek. keresztek, képek, harangok. zászlók szentelésekre, olyanok is vannak, a melyekre nem szükséges engedelmet kérni apüspöktől. úgy mint. a só, víz házak., hajok, tyuk tojás. és mind a valami ételnémű, a hamu, gyertya, és az ágak szentelésekre,

K. Miért rendelte az anyaszent egy ház hogy némely szentelések csak egyedül apüspököket illessék, némelyek pedig az olyan papokat. akiknek arra szabadságot ad apüspök?

F Az anyaszent egy ház szándéka avolt, hogy meg akarta azzal tartani a püspökséghez tartozó tiszteletet, és a jó rend tartásnak kedviért, ne hogy valami visszaélések történjenek.

Magyarázat

Először azt mondtam. hogy az anyaszent egy ház meg akarta azzal tartani a püspökséghez tartozó tiszteletet. hogy némely szentelések csak őket illetik úgy mint az apáturokot a királyokot., a királynéket.

Azután. azt mondtam. hogy némely szentelések az olyan papokat illetik. a kiknek engedelmet ad arra a püspök. hogy a jó rend meg tartassék, és visszaélések ne történjenek, a jó rend hozza magával, hogy meg ne engedgyék azt hogy olyan oltári ruhákat tegyenek a nép eleiben amellyek nem volnának tisztességesek. hogy olyan képeket, és kereszteket tegyenek ki. a melyek illendők a jó rendhez., hogy a kápolnákot, és tziinteremeket. csak akkor szentelgyék meg, a midőn abban a rendben vannak. a melyben kell lenniük, hogy csak olyan harangokat szenteljenek meg, a melyekre. semmi illetlen dolgok ne legyenek felmetzve, és a melyek illendők legyenek a helyhez. mind ezekről a püspököknek kell ítéletet tenni, hogy pediglen. mindenképp láttára semmit olyat ki ne tegyenek. a mi nem a rend szerint volna. az anyaszent egy ház tehát az ilyen dolgoknak meg szentelését. a püspököknek tartotta meg, akik is adhatnak engedelmet ezeknek meg szentelésekre valamely buzgó, tudós és értelmes papoknak

5 Articulus.

A szent olajak meg szenteléséről. nagy tsötörtökön.

K Nagy tsötörtökön. micsoda olajat szentel meg apüspök.?

F. 1. Az olajat. amellyel megkenik a betegeket. 2. a kereszteshez való olajat., 3. A bérnálásához való olajat. a melyet szent Chrysmának nevezik.,

K Régi szokás-e szent olajakot szentelni?

F Ezt a szokást. az apostoli tráditióból vettük., ugyan azt is onnét tudgyuk., hogy azoknak meg szentelése tsak a püspököket illeti, E ki tettzik. 1. az leg régieb., görög, és deak pontificálékból. 2. az egész világon lévő anyaszent egy háznak szokásiból. luthérus, és Calvinus előtt, nem lehetne mondani olyan anyaszent egy házat mely ezt nem követte volna. 3. A szent Atyákból, és a leg régiebb Conciliumokból. st. Cypr. epist. 69. ad janua. st basil. libr. de spiritu sancto. Cap. 27. st aug. libr 5. de bapt. Contr. donatis. Cap. 20. Conc. 2. Carthag. Can. 2.

K A romai pontificale azt hadgya, hogy midön a püspök az olajakot szenteli. tizen két pap legyen mellette oltári öltözetekben. azon kívül hétt diaconus, és hétt subdiaconus, szolgállyanak neki a mise alatt, mitsoda oka lehet ennek a Ceremoniának.?

F E még a régi szokásától maradot az anyaszent egy háznak. a mely szerént, az Isteni szolgáltkor, a püspök mellet sok egy házi renden lévőeknek kellett lenni., és a papok. kik mellette voltak. véle együt mondották a misét.

Magyarázat

Hogy meg lehesen jól érteni ezt a feleletet, azt meg kell tudni, hogy régenten. mikor apüspök misét mondot, a jelen lévő papok mindnyájan mondották véle együt, és mindnyájan az oltár körül voltak fel öltözve, ezt még követik a görög anyaszent egy házban; a deák anyaszent egy házban is. ezt láttyuk követni. a midön, papokat és püspököket szentelnek., a diaconusok., a sub diaconusok. és az aláb valo renden lévő. a mise alat szolgáltnak, kiki a maga rendéhez illendő köntösökben., a mint már azt meg mondottuk. a Mise alat szentelték apapokot., püspököt a fő Cérémoniák. és szentelések. mind azon idő alat voltak. a szent olajak szentelése. mostanában is amise alat vagyon, valamint hogy a misekor ajelen lévő papok együt miveltek mindent apüspökel, ugy a szentelésekben is együt miveltek mindent véle. azt láttyuk, szent pálnál, hogy a kiket az apostolok. rendeltek, azokra apapok reá tették kezeket. 1 tim. 4. 14. emostanában is így vagyon, az ordinatiokor. a jelen lévő papok, mindnyájan az uj papra tészik kezeket, és a Ceremoniában. amelyet itt magyarázunk, mindnyájan az olajakra funak három szor; és azokat köszöntik valamint a püspök tselekeszik., ök ót ugy tselekesznek, mondgya apontificale romanum. mint a püspöknek Cooperatori, A papoknak apüspökel valo ez az egyeségek, jelenti az uj törvény béli papságnak egyes voltát A diáconusok, és a subdiaconusok. ót jelen vannak. mint akik az oltárnál szolgálók. ezek heten vannak, mivel az apostolok tsak hétt diáconusokot választának, erre valo nézve, sok fő régi anyaszent egy házakban., tsak hét diáconusok valának. régenten így volt romában is, ahol eleinte mindgyárt tsak hétt tituláris Cardinalis diáconusok valának. A papok pedig ezen Ceremonia alat, tizen ketten valának, hogy inkább jelenthessék., a tizenkét apostolnak számát, a kiknek osztogató az ur, avatoráját., a melynek is rendelésit. ugyan azon a napon szenteli az anyaszent egy ház.

K Régi Ceremoniáké azok. a melyekkel élnek, a midön az olajakot szentelik,?

F Igen régí, mivel aleg régieb deák, vagy görög könyvekben, meg láthatni. kezdetét noha annak nem tudgyuk, de azt tudgyuk hogy több ezer esztendőnél. hogy eza Céremonia szokásban vagyon, sacramen. s. grego. ordo. rom.

K A püspök. és a mellette valo papok., miért funak háromszor a szent olajakra, a melyeket meg akarnak szentelni.?

F Azon Ceremonia által. az Istent azon kérik. hogy küldgye a szent lélek erejét. az olajakra, mivel midön. a kristus az apostoloknak adá aszent lelket, reájok füt, mondván, vegyétek a szent lelket. joan. 20.22.

K A szent olajak meg szentelése. után, miért mégyen elsőben apüspök, azután apapok köszönteni a szent olajakot. mondván. háromszor,. *Ave sanctum Chryisma. Ave sanctum oleum. üdvez légy szent Chryisma, üdvez légy szent olaj.*? nem bálványozásé e?

F. 1. Ez a Céremonia már szokásban volt a hatodik saeculumban, a mely időben a bálványozásnak el rontásán igyekeztek, távul voltak tehát attol, hogy az anyaszent egy ház Ceremoniáiban valamely bálványozást hozzanak bé, 2. Ez a köszöntés nem imádás, mivel szokás a képeket köszönteni, a szent könyveket, a reliquiákat. a királyok képeit, ágyait. de nem imádják, 3. Az a köszöntés, nem a szent olajakot tekénti, hanem a kristust, és a szent lelket.

6 Articulus

A harangok szenteléséről.

K Régi szokása az anyaszent egy házban. meg szentelni a harangokat?

F Mint hogy nem mindenkor éltenek aharangokal. anép esze gyűjtésére., azért a harangok meg szentelése sem lehet leg régieb szokás, baronius azt tarttya. hogy 13 János pápa hozta volna bé ezt a szokást, 968 ban. de abizonyos. hogy aharangokat meg szentelték, a hetedik saeculumban. Cardin. Bona. liturg. libr. 1. Cap 20.

K Mellyek azok a Ceremoniák a melyeket meg szentelik aharangokat?

F Az anyaszent egy ház. egy néhányat rendelt. amelyek igen szépek. 1. A püspök, vagy apap, a kinek. arra szabadság adatot., egy néhány féle soltárokat énekelvén, az Istennek irgalmaságát kéri, azután meg szenteli a vizet és a sót, a mellyeket esze elegyitti, és a szentelt vizel. meg mossa mind belől, mind kívül a harangot.

2. A harangot meg keni hétszer., a keresztele olajal. kívül, és négy szer belől. a szent Chrysmával, és valahányszor meg keni. mind anyiszor mondgya. Uram szenteltessek meg ez a harang. az Atyának. Fiunak, és a szent Léleknek nevében, és ezen szentnek tisztességére. meg nevezvén a szentet, hogy meg lehessen különböztetni a harangot, egyik amásikától. a szent nevérol.

3. A püspök meg szentelvén a harangot., temjént szentel meg, melyet a füstölöben tévén, a füstölöt a harang alá tészti, azt már ennek. a résznek. a harmadik articulusában. meg mondtuk hogy mi vegre füstölik meg. mind azt, a mit meg szentelnek.

4. Végtire az Évangyéliumot énekelik. szent. luk. 10. a melyben. meg vagyon írva, hogy Maria. akristus lábainál ülvén, halgattya vala az Isten szavait. ez által azt akarják meg mutatni., hogy arra rendeltet aharang, hogy a népet esze gyűjtse, az Isten beszédinek halgatására., Cardin Bona in liturg. libr.1. Cap 22.

Lehet ezeket a Céremoniákat lelki képen az anyaszent egy ház pásztorira. szabni. eképen.

1. A harangok magossan fent vannak függesztve. hasonló képpen kell lenni hogy ugy mondgyam, apásztoroknak is, az égg, és a föld közöt, szivek indulattya által, *a terra suspensi* mondgya szent agoston serm. 2. supr. ps. 18. n 3. az irás öket az Izrael. örizőjinek nevezi. a kiknek. mίνdenkor a hegyeken kell lenni, az az, hogy el kell vonni magokat avilagtol. és lélekben. a menyekben kell lenniék. ézékiel. 3. 17. Isai. 40. 9.

2. Az ö szavok mesze el hallatik, valamint az apostolokrol. mondgya szent pál. hogy az ö szavok, az egész földre el terjedet. rom 10. 18.

3. A hiveknek tudokra adgyák kötelességeket, és őket atemplomban gyűjtik, azt mindenek tudgyák., hogy ekötelességek a pásztoroknak is. 1 Cor. 9. 16.

4. szélvészeket el távoztattyák, a pásztoroknak is el kell távoztatni a hivekről a lelki szélvészt. oktatásokal., és imádságokkal, önékik, olyanoknak kell lenni, mint aréz falaknak, mondgyák a proféták, hogy az ur haragjának ellene állyanak. jérem. 15. 20. Ézék. 13. 5.

Ez így lévén, nézük meg lelki magyarázattyát., külön külön. a fellyeb leirt Cérémoniáknak.

A harangot egészen meg mosák mind kívül, mind belül. a soltárok éneklése után, a melyekben az Isten irgalmaságát kérik, ezel azt akarják, hogy minek előtte. az anyaszent egy háznak pásztori méltóságára fel emeltessék valaki, szükséges hogy a meg mosattassek egészen büneiből, és meg tisztittassék. a szent léleknek ereje által, mind ezek, az Isten irgalmaságából, lehetnek meg.

2. A harangot meg kenik a Catechumenusok olajával. hét szer, a mely jelentheti a szent lélek hét ajándékát, mellyeket jelenti a szent olaj. a mely ajándékokot szükséges hogy a pásztorok vették legyen hogy azokat osztogathassák másoknak is. azután aharangot meg kenik belül. négy szer a szent Chrismával., azt arra érthettyük, hogy a pásztoroknak szükséges tellyeseknek lenni az Isten lelkével, hogy az ő szavoknak ereje, hasonló. hasznot mivellyen lelki képen, mint a melyet mivel. a harang szó. testi képen. A négy szeri kenet jelentheti a felebaráti szeretetet, a melyel kel vigyázni a pásztoroknak az egész földön lévő anyaszent egy háznak hasznaira. minden tehetségétől, azon kell nékik lenni, hogy el távoztathassák. a lelki szélvészeket.

3. A harang alá. akenet után. a füstölöt teszik. ez a Ceremonia nagy igazságot ad elménkre, úgy mint hogy a mely pásztorok meg kenettek. a szent kenettel, azoknak, szivekben kell hordozni a hivek szükségét, és imádságit. bé mutatván azokat az Istennek, mivel ökk erre rendeltettek, ök a hadak Istenének anygali, mondgya malakiás proféta. Cap. 2. 7. az Angyaloknak pedig az egyik hivatalyok a, hogy bé mutassák az Isten széke eleiben ahivek könyörgésit. tob 12. 12. apoc. 8. 4. ahivek imádságit pedig jelentik a jó illatu füstölök. ps. 111. 2. apoc. 5. 8.

4. A Ceremonia végezetin. az Évangyéliumot énekelik, amely azt mondgya, hogy mária akristus lábainál halgattya vala az Isten igéjét, ebből azt tanulhattjuk, hogy a leg főveb hivatalyly atöbi közöt, egy pásztornak a, hogy esze gyűjtse a népet atemplomban; az Isten igéjének halgatására,

K A harang szentelésnek Cérémoniáját, leheté keresztlésnek nevezni?

F Nem. mivel tsak az embereket keresztlé meg, a mi pedig okot adot arra. hogy a község úgy nevezze, nem egyéb. hanem hogy, nagy hasonlatosság vagyon. a keresztlés és a harang szentelése közöt. mivel aharangot meg mossák, szent olajakkal meg kenik. és valamely szentnek nevit adgyák rea. de nem tsak a harangokat. hanem a templomokat, az oltárokat is meg öntözik szentelt vizek, és meg kenik a szent olajakal. és valamely szent nevit viselik, mind azon által, a meg szentelések Cérémoniáját., nem nevezik keresztlésnek.

K kit illet aharangozás.?

F Régenten. tsak apapok aharangoztak, szent Benedek regulája szerént. Cap 47. az Abbásnak kell aharangozni. vagy valamely más személynek. abarátok közül. mostanában a harangozást. igen tsekély dolognak tarttyák, noha az anyaszent egyház szándéka a, hogy valamely Clericus aharangozon leg aláb az olyan aharangokal. amelyek nem igen nagyok.

7. Articulus

A Templom és az oltár szentelésének Ceremoniáiról.

K Miben áll a templom szentelésének Ceremoniája?

F. Ez a Ceremonia legghoszab, és legghszebb, atöbbsi között, eszerént is megyen végben

A püspöknek, a ki a templomot fogja meg szentelni, és a híveknek akikért szentelik, annak előtte való napon böjtölni kell,

A mely reliquiákat az oltár alá fognak tenni, azokat annak előtte való nap. apüspök bizonyos edényben tévén, sok bizonyságok előtt az edényt bé zárja, a reliquiákat pedig azután. a sátor alá teszik, egész éttzaka őt marad a templom mellett, a melyet meg akarnak szentelni., őt soltárokat énekelnek, ugyan őt is mondgyák el. a matutinumot. és alaudest.

A templom falaira kétt felöl az oltártól fogvást. a kapuig tizen két keresztet irnak, mindenik felöl hatot, és a keresztnek alá egy gyertya tartot tesznek., ahová gyertyákat tehessenek

A templom meg szentelésének pedig napján., igen jó reggel apüspök. a templomban megyen, és rendelést tévén, mind azokról, a mi a ceremóniahhoz kívántatnak, a keresztnek alatt lévő gyertyákat meg gyujtattya, és a templomból ki megyen. mind azokkal kik véle vannak. és csak egy diaconus marad a templomban. aki belöl bé zárja a templom ajtaját.

A püspök azután a Clericusokkal. és anépel. azon helyre megyen ahol a reliquiák vannak., őt a hét penitentiális soltárokat el mondgya. és az alatt az oltári köntösökben fel öltözik

A soltároknak vége lévén. apüspök. a Clericusokkal. és az egész népel, a templom kapujához megyen., őt a szent lelket segittségül híván, mindenek le térdepelnek., és a szentek litániáit el mondgyák.

A litániák után. a püspök vizet szentel., elsőben magára hinti a Clericusokra. és anépre., azután. körös körül a templom falaira, és a tziinteremre., a meg lévén a templom kapuja eleiben viszá megyen., és őtt imádságokat mond ell. a melyekben az Istent kéri, hogy gondviselése alá vegye a templomot, a gonosz léleknek abban való lakását meg ne engedgye., hanem hogy abban. a szent lélek által, tisztán. és szabadosan imádtassék, és szolgáltassék.,

Az imádság után. apüspök apáltzájával meg üti a kaput., mondván ezeket a szokot a 23 soltárból. *Attolite portas principes vestras, et elevamini portae Aeternales, et introibit Rex gloriae, Nyissátok meg a fő kapuitokat, az örökké való fő kapuk nyillyanak meg, és hadd menyen bé a ditsőségnek királya.* A diaconus a templomban lévén, feleli ugyan azon soltárból, *Quis est iste Rex gloriae?* kitsoda az a Ditsőségnek királya.? a püspök arra mondgya. *Dominus fortis, et potens. Dominus potens in praelio.*, az erőss, és hatalmas Ur, a hartzon való hatalmas Ur. A diaconus a templom ajtaját meg nem nyitván., azután apüspök másodsor szentelt vizet hint környül a templom falaira. és a tziinteremre, azután viszá tér a templom kapujához, és az Istent kéri hogy edgyeségben, és békességben tarttsa meg mind azokat kik ugyan egy pásztor alatt fognak azon templomban esze gyülni. az imádság után másodsor is meg üti apáltzájával a kaput. és mondgya. valamint előbször. *Attolite portas. &c.* a diaconus. hasonló feleleteket ád, de a kaput meg nem nyitja.

A püspök harmadsor is a templom falaira szentelt vizet hint körös körül. és a templom kapuja eleiben viszá tévén, az Istent azon kéri. hogy a gonosz lélek. a templomból ki menyen, és hogy a békességnek Angyala menyen bé véle együt a templomba, azután harmadiksor meg üti apáltzájával a kaput, mondván, *Attolite portas. &c.* a Diaconus ujjolag kérdi. *Quis est iste Rex gloriae,* erre apüspök feleli az egész Clericusokkal. *Dominus virtutum ipse est Rex gloriae.,*

aperi, aperis, aperis, a Püspök apaltzájának avégivel keresztet tsinál a kapunak küszöbjére, mondván, a keresztnek jele előtt, a gonosz lelkek. el tűnnyenek, A kapu meg nyílik, és a püspök a Cléricusokkal bé megyen. a nép pedig mind kün marad, apüspök. bé menvén mondgya. *békeség ennek aháznak*. az egész Clericusok ugyan azt kérik az Istentől. azután a püspök le térdepel atemplom közepiben., és a *veni* Creátort ének szoval el kezdi, az alat még a Clericusok a hymnust énekelik, hamvat hintenek a pádimentumra. egyik végétől a másikáig atemplomnak., kereszt formára, amelyet szent andrás kereszttyének nevezik. ide aláb meg mondgyuk miért hintik a hamvat.

A hymnus után. a szentek litaniáit el mondgyák, a mellyeknek avégin, apüspök azon kéri az Istent, hogy méltoztassék. azon helyben lakni, küldgye szent Angyalit annak örízésére, áldgya, és szentelje meg azt a templomot és az oltárt, a mellyeket, az ő szent nevének ditséretire szentelik meg, a szentnek neve alat.

Az imádság után. a Benedictust, kezdik énekelni, hálakot adván. az Istennek. Zakariásal együt. akristus meg testesüléseért., ezen ének alat pedig. apüspök a páltzájának végivel. le írja a hamuból tsinált lineára. az egész görög alphabéthumot., a második linéára a Deak alphabéthumot, úgy hogy ez a két féle alphabéthum, szent andrás kereszttyének formájára esik. mindenik. alphabéthumnak pedig az első betűje. a templomnak. az egyik szegeletén kezdődik, és az utolsó betű. pedig a más szegeletin végeződik. A püspök azután. az oltárhoz mégyen, a melyet meg fog szentelni. és ezeket a verseket mondgya háromszor a 69 soltárból. *Deus in adjutorium meum intende*, a Clericusok is felelik háromszor. *Domine adjuvandum me festina*.

Azután a püspök. vizet, sót, hamvat, és bort szentel. és ezeket esze elegyíti.

A püspök ezután. az oltár szenteléséhez fogg., azért, az oltár előtt. el kezdi énekelni a 42 soltárt, *judica me Deus*, és amég énekelik., az alat, az ide fellyeb említett szentelt vízben mártván. hüvelykét, ött keresztet tsinál az oltár táblájára, egyet a közepire, és negyet, a négy szegeletire, és valahány keresztet tsinál, mind anyiszor mondgya ezen imádságot. *szenteltessék meg ez az oltár, a minden hato Istennek tiszteletére, a Boldogságos szüz, és a szentek tisztesegire, és ilyen szentnek. N. N. emlékezetire. Atyának, Fiunak, és szent Lélek Istennek nevében*,

A püspök azután hétszer meg kerülván az oltárt. mindenkor szentelt vizet hint reája. és az alat. az 50 soltárt énekelik. Miserere. atemplomot is belől háromszor meg kerüli. szentelt vizet hintvén a falaira. és apadimentumára, és az alat. a 121. 67. és 90 soltarokot enekelik.

A püspök ezután. három féle imádságot mond ell, a mellyekben az Istennek kegyelmét, és irgalmaságát kéri, mind azokra., a kik abban atemplomban mennek. könyörögni.

Ennek vége lévén. apüspök szentelt vizet tölt a méz köziben. és abban fővenyet; ezeket jól esze elegyítvén. meg szenteli, emire való lészen. meg láttyuk ide aláb.

A püspök. azután. processioval mégyen a Cléricusokkal azon helyre, ahol a reliquiák vannak. hogy azokat atemplomban vigye. mind oda menet. soltárokat énekelnek, mind viszá jövet,

Midön pedig aprocessio atemplom kapujához érkezik, a Chorus ót marad, hanem a püspök apapokkal. kik avállokon viszik aréliquiákat, és anépel, kívül atemplomot meg kerüli. és a processio alat. anép a kyrie eleisont énekelik., kérvén az Isten irgalmaságát.

A püspök a templom kapuja eleiben érkezvén, ött a népnek, atemplom szenteléséről, az egyházi jóságok meg tartásának kötelességiről. és a tized meg fizetéséről való oktatást adván. el olvastattya. a Conciliumoknak, erről való decretumit.

Ennek vége lévén, apüspök. imádságot mond ell, amelyben kéri az Istent. hogy méltóztassék kegyelme által. abban aházban bé menni, azután a szent Chrysmával meg keni atemplom kapuját, mondván, *Atyának, Fiunak, és szent lélek Istennek nevében kapu meg áldassál, és meg szenteltessél, és légy ami urunk Istenünknek gondviselése alatt., kapu légy uttya az üdvösségnek, és abékességnek., kapu legy békeséges kapu, a mi urunk Jesus kristus által aki magát kapunak nevezte. lenni, a ki éll, és uralkodik az Atyával. és a szent Lélekel.*

Azután mindnyájan bé mennek processioval., és körül járvák atemplomot, aréliquiákkal. a meg lévén. a reliquiákat le teszik az oltár mellé, és a 149. és a 150 soltárokat énekelik, azután. apüspök imádságot mond ell, a melyben kéri. az Istent, hogy annak a helynek szentelése örökös légyen., azután. meg szentelí a szent olajjal a helyet ahová teszik a reliquiákat az oltár alatt., mondván ezeket a szokot. mikor meg keni, *hogy eza koporso meg szenteltessék. az Atyának. Fiunak, és szent Léleknek nevében.*

Azután. a követ is amelyet bé zárják a koporsot, meg keni, mondván, hogy eza kö meg szenteltessék. *Atyának, Fiunak. és szent Léleknek nevében.*

Ezen kövel, bé zárja azután akoporsot, és körül a meg szentelt mészből teszen. a kö mives atöbbit elvégezi, azután ismét meg keni a szent Chrysmával. azon követ. mondván, *hogy ez az oltár. bé zárattassék. és meg szenteltessék Atyának, Fiunak, és szent léleknek nevében.*

Azután mindenüt meg füstöli az oltárt, és azon kéri az Istent, hogy azö imádsági az ö széke eleiben fel hassanak, valamint a kedves illatu füst: és hogy irgalmaságal légyen mind azokhoz, kik áldozatot ajánlanak, vagy akik részesülnek abban az áldozatban, azon az oltáron, azután, apüspök a füstölövel. ött keresztet tsinál. az oltáron, egyet a közepére, és négyet anégy szegeletére.

Azután a füstölöt, egy papnak kezében adgya. a ki is szüntelen körül járván az oltárt. füstöli. mind addig valamég az oltár szentelése Cérémoniáinak vége nem lészen. a Chorus a 83 soltárt énekel, és az alat. apüspök. az oltáron lévő kö táblára irot ött keresztet. meg keni aCatechuménusok olajjával, mondván. mindenik kenet után. *hogy eza kö meg szenteltessék. az Atyának. Fiunak, és szent léleknek nevében, az Istennek tiszteletére, a Boldogságos szüz. és a szentek tiszteletekre. és illyen szentnek. N. N. emlékezetire.*

Az imádságok után a 91 soltárt énekelik, a püspök ismét meg keni, és meg füstöli az oltárt, azután a 44 soltárt énekelik. az alat apüspök. ujontában meg keni ötször. a szent Chrysmával ugyan azon helyeket az oltáron, meg füstöli. és az imádságokat el mondgya. azután a 45 soltárt énekelik., az alat apüspök, a Catechumenusok olajából, és a szent Chrysmából. az oltarra tölt. és esze elegyítvén, azal meg keni egészen az oltár tábláját., a 86 soltárt énekelik, a mely után. apüspök arra inti a népet. hogy az Istent kérje, hogy áldgya és szentellye meg azt az oltárt. amelyet meg kenték a szent olajal. és hogy tekinttse kedvesen mind azokat az ajándékokot, a melyeket. azon ajánlanak, azután. a 147. soltárt enekelik, és holmi verseket a szent írásból, a melyekből meg láthatni hogy ezeknek a Ceremoniaknak a leg főveb részei titkosok.

Az alat, apüspök. a templom falaira irot 12 keresztet meg keni a szent Chrysmával, mondván. mindenik kenet után *hogy ez a templom megszenteltessék. Atyának, Fiunak, és szent Léleknek nevében, az Istennek tiszteletére, aBoldogságos. szüz, és a szentek tisztességekre, ezen szentnek. N.N. neve alatt. és emlekezetire.* mindenik keresztet meg füstöli három szor. akenet után.

A püspök azután. az oltár mellé megyen. és azt meg füstöli, az imádságot el végezvén, huszon ött darabotska temjént meg szentel. és azokat kereszt formára. a kö táblán lévő ött keresztekre

rakja, és mindenik keresztre, egy kis gyertyát téssen, úgy hogy a gyertyával. együtt atemjén el égjen, és az alat. az imádságokat el mondgya.

A püspök azután egy néhány féle imádságokat mond el, a melyekben az Istennek áldását kéri az oltárra, azt el végezvén, az oltárhoz való feje ruhákat, edényeket, öltözeteket meg szenteli, és ezt a Ceremoniát a szent mise mondásal végezi el., a melyet maga mondgya el, vagy pedig maga előtt mondattya másal. hogy ha fáradságát érzi.

K Régi szokásé atemplomokat meg szentelni?

F Annak kezdetit nem tudgyuk, hanem anegyedik saeculumban láttyuk, hogy már szokásban volt., az óltától fogvást abizonyos hogy mindenüt követték, tehát aszent ágoston tanítása szerént. való, hogy ezt a szokást az apostoloktól vettük. libr 4. de baptis. Cap. 24. s. Athanas. in apolog. ad Impera, Constantium. Euseb. lib 10. de histo. Eccles. cap. 3. s. ambr. epist. 4. 5. 60. ad felicem.

K Hát az oltárokat meg szentelni régi szokásé.?

F Ezt is az apostoloktól vettük. kezdetit annak nem tudgyuk, hanem hogy a negyedik saeculumban, már mindenüt szokásban volt. s. ambr. epist 22. ad soror st. hier. Contr:vigilantium. st aug. libr 20. Contr. faustum. Cap 21.

8. Articulus.

A Templom. és az oltar szentelésekor valo legg fővebb Cérémoniáknak magyarazattya

K Az Anyaszent egy ház, miért rendelt annyi imádságokat és Ceremoniákat a templom szentelésére?

F. Azért hogy meg mutassa. mennyi sok fáradságokban., és szenvedésekben tölt a kristusnak a lelki épületnek. fel állítása., a melynek ő a fő áts mestere. fundámentum béli köve, és annak meg szentelője.

Magyarázat

Az épület, a melyet apüspök meg szenteli, a lelki épületet jelenti és képzeli, amint már ezt meg mondottuk másut., *Mi vagyunk mondgya. szent Pál. az a lelki épület, kik a proféták, és az apostolok fundamentomokra építettünk, melynek belső szegely köve a kristus, kiben az egész alkotmány. szép rendel rakatván, nevedik hogy légyen az urnak szent temploma.* ephes. 2. 19.

Erre a mondására valo nézve szent pálnak. rendelte tehát az anyaszent egyház. hogy a köből valo templomok meg szentelések Cérémoniái. mind titkosok legyenek, és hogy képzellyék. a lelki templomnak meg szentelését.

Azt mondám hogy a templom szentelésének Ceremoniái tsak nem mind titkosok., mivel vannak olyanok. a melyeknek betü szerént valo értelmek vagyon, valamint eki tettik az imádságokból., azért rövideden azokat a Ceremoniákat teszem fel. a melyeknek lelki értelmet adhatni.

K Miért kell apüspöknek, és anépnek. böjtolni, a Ceremonia előtt valo napon.?

F Az Anyaszent egy ház böjtel készül minden féle nagy munkáihoz, azt is meg akarja velünk értetni, hogy szenvedéssel kell ahoz anagy örömhöz jutni. amely amenyei lelki épületben léssen,

K A mely réliquiakot az oltár. alá akarják tenni., miért tészik azokat annak előtte valo nap sátor alá. a templom mellé?

F Azért hogy könnyebben vihessék azokat atemplomba. a meg szentelése után., ezel, azt is akarják velünk meg értetni, hogy ugy kell eföldön élni, mind idegeneknek.,

K Mit téssen atizen két kereszt, a melyeket afalokra irtanak, és a gyertyák, amelyeket alájok tésznek.?

F Azok jelentik az apostolokat, kik ell terjesztették az egész világra az Évangéliumnak világosságát. és a keresztnek tudományát.

K Miért gyujtják meg atizenkét gyertyákat, minek előtte a Cérémoniákat el kezdgyék?

F Az által, azt akarják velünk meg értetni, hogy a mennyei templom azután állitatot fel, minek utánna. az apostolok. evilágra el terjedvén, az Évangéliumnak világosságát el hintették volna.

K A püspök miért hint szentelt vizet a templom falaira. háromszor?

F Hogy azoktól agonosz lelket el távoztassa.

K A püspök miért zörget háromszor a kapun, minek előtte bé menne atemplomba, és miért nem nyitják meg néki mindgyárt akaput?

F Hogy meg lássuk mitsoda sok fáradság után ment bé akristus az ö ditsőségében. és mint egy erőszakal., és hogy sok zörgés után lehet bé menni a menyei templomban.

K Mit jelent atemplomban valo menetele apüspöknek?

F A kristusnak menyben valo menetelét. minek utánna meg gyözte volna. apokolbéli erőtt.

K Miért apüspök egyedül megyen aministerekkel. a templomban, hogy el kezdgye. a szentelést, és miért végezi el tsak akkor a szentelést. amidön az egész nép bé ment volna véle együt?

F Ennek a betü szerént valo oka a. hogy ha mindgyárt az egész nép. véle együt bé menne, nem vihethé olyan tsendeségel végben a Cérémoniákat. a szoroság miat, De ebből. azt is tanulhattuk., hogy akristus, az első menyben menetelekor tsak egy részit vitte fell. magával. azoknak., akiből áll a lelki épület, és annak az épületnek meg szentelése, tsak akkor végezödik ell, a midön. az épülethez valo élő kövek együt léssnek, a kiket bé mutattya az ö Attyának, a melyet, akkor viszi végben. a midön, minek utánna meg ítélte volna az eleveneket, és a holtakat. az egész anyaszent egy házal. mégyen bé gyözedelmesen menyekben.

K Mit jelentnek. a Görög, és adeák betük, amelyeket apüspök ir a pádimentumra, kereszt formára, a midön a benedictust énekelik?

F Jelenti azt, hogy akristus, kereszttye által, egy néppé tette mind azokat a nemzeteket, kik annak előtte. nagy külömbözésben voltak magok közöt, hogy mindnyájan, tsak egy templomok legyenek., amely az Istennek szenteltessék. ugyan ezért is irják kereszt formára. abetüket, mint hogy pedig a görög, és adeák nyelv. leg inkább voltak el terjedve. ekét nyelv alá foglallya az anyaszent egy ház, a világon lévő nyelveket., akkor pedig a benedictus énekét énekelik, mivel. az, akristus meg testesüléséért valo háláadásnak éneke.

K Mit jelent a viz, abor, a só, és a hammu. a melyeket a püspök meg szentelvén, esze elegyitti, és azzal. az oltárt. és a templom falait meg hinti.?

F. A viz, a kristus emberségét jelenti, abór az ö Istenségét, a hamu. ahalált, a só arodhatatlanságot., ez a négy féle dolog együt., jelenti a kristust., Istent. s embert, a meg holt,

és fel támadot kristust, mivel csak ő általa tisztulhatunk úgy meg, hogy az Isten templomává lehessünk.

K Mit jelent az oltáron lévő kö táblára iratot ött kereszt., amellyeket a püspök meg kení egy néhány szor a szent olajakkal.?

F Az oltár, amint azt meg mondtuk szent János után, a kristust jelenti, az ött kereszt jelentheti az ő szent sebeit. az olaj a szent léleknek kenetít. amint hogy ötet kristusnak nevezik, az az fel kenetetnek.

K A nép miért énekelí a kyrieleisont, midőn apüspök processioval járja körül a templomot aréliquiakkal.?

F Azért hogy követnünk kell ez életben aszenteket., az ő, és a mi fejünk. akristus Jesus gondviselése alatt, akinek is aképit viseli apüspök, és hogy csak az Istennek irgalmaságából mehetünk be utánok mennyekben.

K A püspök miért zárja az oltár alá areliquiákat?

F Azt akarja az által meg mutatni, hogy a szentek annyira meg testesültek akristusall menyekben, hogy úgy mondván egyek övéle,

K Miért füstölík szüntelen az oltárt mind addig még vége nem lészen a szentelésnek?

F Azt akárlják azzal meg mutatni, hogy valamég a mennyei épület egészen el nem végezödík, a gyözedelmes anyaszent egy ház. mind addig ajánlya szüntelen mennyekben a kristus előtt, aki is az Istennek oltára, ahiveknek imádságít, mint kedves illatu temjént. apoc. 5. 8.

K A püspök miért téssen égő gyertyákat az oltáron lévő ött keresztokra temjénnel együt?

F. Az imádságokból meg láthatni annak okait, apüspök az egész népel akor le térdepelvén. a szent léleknek segítségít kéri, és hogy az Isten kedvesen vegye ahiveknek imádságít, valamint a jó illatu temjént, adván nékiek kegyelmét., a szent áldozatban méltán valo részesülésre, és hogy el érlessék az örök életet a kristus által.

K Miért, hogy, nem csak az Isten tiszteletire, hanem még a Boldogságos szüz. és a szentek tiszteletire is szentelik a templomot, és az oltárt?

F Azért. hogy abbol meg lássuk a Boldogságos szüznek, és a szenteknek. nagy egyeségeket akristusall, és ő általa, a szent haromságall.

K Miért adgyák valamely szentnek anevét. a templomra, és az oltára?

F 1 Azért, hogy meg különböztethessék. azon név által. egyik templomot, és oltárt. amásikától, 2. azért hogy a kristus előtt, gondviselője légyen a szent a templomnak, és oltárnak.

K Miért végezik el, a templom szentelésinek Cérémoniáit a szent Mise áldozattyán?

F 1. Azért, hogy a leg nagyob. és ditsőségeseb áldozaton végezödgyék el a templomnak szentelése.

2. Azért, hogy midőn a kristus el végezi a menyben lévő epületnek meg szentelésit. világ végín, annak a templomnak nem lészen azután más foglalatossága. hanem hogy szüntelen ajánlya magát az Istennek akristus által, ötet imádgya, és ditsérje örökké, az anyaszent egy ház ugyan ezt is kezdi el még itt a földön. a szent áldozat által. ajánlván magát az Istennek a kristus által, a kristusban. és a kristusall, meg láthatod a templom szentelése Cérémoniainak magyarázattyát. bizonyos auctornak könyvében. melyet nevezik Gemma. Animae.

9 Articulus
A szentelt vizről.

K Régi szokásé az anyaszent egy házban. a vizet meg szentelni.?

F Már azt másut meg mutattuk hogy az anyaszent egy ház meg szenteli mind azokat. valamiket a szent dolgokra akarja fordítani. ezt a szokást. pedig szent basilius szerint az apostoloktól vettük. libr. de sancto spiri. Cap 27. baronius 131. esztendőről irván, meg bizonyította, hogy ezt a szokást. az apostoloktól vettük. Const apos. libr. 8. Cap. 29.

K Miért szentelik meg avizet?

F Azért hogy az imádságoknak erejek által. az ördögnek ne legyen semmi hatalma azokon, akikre hintik azt a vizet., hanem a szent lélek lakozzék. abban kegyelme által, ezeket kéri tehát. az anyaszent egy ház, az Istentől. a midőn avizet meg szenteli.

K Miért elegyítették meg szentelt sóval. a szentelt vizet?

F A só a böltsességet, és az okoságot jelenti, valamint akristus mondgya. a víz pedig. a fejérséget. és atisztaságot. az anyaszent egy ház. esze elegyítvén ezt a két félét. azt kéri az Istentől. azoknak, akik azzal. meg hintik magokat, hogy a szent lélek, meg tisztítván őket, adgya beléjük, a galambnak együgyűségét. és tisztaságát, és a kigyónak okoságát.

K Miért szentelnek vizet. minden vasárnapon.?

F. Azért, hogy abból a vizből. ki ki ahivek közül vihessen a maga házához.

K Miért hintenek leg először szentelt vizet az oltárra. és azután a népre.?

F Az által azon kéri azIstent., hogy a gonosz lélek onnét el távozzék, és kisérteteket ne okozzon az Isten szolgainak. hanem aszent lélek. áldgya meg, és vegye el a hivek ajándékát.

K Miért hintenek szentelt vizet a népre. mise előtt?

F. Azért hogy meg tisztítván, az Isten kegyelmit kérjék arra, hogy a gonosz lélek ne kisértse anépet. a szent áldozat alatt, hanem aszent lélek erősítse meg őket kegyelmével,

K Miért énekelik az 50 soltárt. midőn anépre szentelt vizet hintenek.?

F Mert ebben az soltárban. Dávid azon kéri az Istent. hogy mosogassa és tisztítsa meg büneiből, anép is hasonló képpen. azont kéri az Istentől.

K Miért tesznek szentelt vizet a templomok ajtaján belől.?

F Hogy a hivek szentelt vizet vévén, azIsten kegyelmét kérjék, hogy tisztítsa meg őket bünökből.

K Régi szokásé a?

F Régenten a templomok előtt, ahol lehetett tsorgok voltak, vagy nagy edényekben vizet tartottak. úgy hogy ahivek minek előtte. atemplomban mentenek. meg moshatták kezeket és szájokat. eszükséges volt abban az időben. mivel ki ki a maga kezéből Kommunikált. az edényekben való vizet pedig meg szentelték. ettől vagyon tehát aza szokás. hogy a templomok ajtajánál szentelt vizet tartanak.

K Mitsoda haszonra kell fordítani a szentelt vizet?

F Igen hasznos magunkot meg hinteni véle, midön fel kelünk, vagy le fekszünk, az imádságok előtt, amidön kísértetben vagyunk, valamely nagy szélvészkor, azal meg kell hinteni a beteget. a halottakat. és azt a helyt, ahol a gonosz lélektől tartanak

K Mitsoda szándékal kell szentelt vizet venni?

F. Hittel, és töredelmeségel., mert hitt nélkül annak a viznek hasznát nem érezzük, töredelmeségel. mert meg mosván magunkot ezen vizel., kegyelmet nyerünk, a meg tisztulásra, töredelmeség nélkül pedig a nem használ, mivel az Isten meg nem bocsátta büneit azoknak, kik töredelmeségel. penitentiát nem tartanak.

K Miért hintenek szentelt vizet aholtakra. és a temető helyekre.?

F Azért hogy az Isten méltóztassék meg tisztítani a hivek lelkét. kik békeségben nyugosznak., hogy könnyebítse szenvedéseket., és töltse bé őket lelkének. jelen valo létével.

18. Rész A processiókrol.

Első Articulus.

A processióknak eredetéről. azoknak külömb külömb féle
valo voltarol. és hogy mitsoda szándékal tselekeszi azt az
anyaszent egy ház

K. Régi szokásé a processio járás?

F. Már azt szokásban láttyuk az anyaszent egy házban. az első üldöztetések után. anegyedik saeculumban, de söt még az ó törvényben is látunk erről példát.

A szekrénynek. a káriáthiárim városából. az obédédom házához valo vitele. és onnét. azután. a hebron városában, amint ezt láttyuk a királyok második könyvében. 5. és 6. avalóságos processio volt.

Antiochiában. nagy processioval vitték bé. a szent Babylas martyrum testét. juliánus apostata idejében. erről az egész historicusok emlékezetet tesznek. zozomen. libr. 5. Cap. 19. theodoret. libr. 3. Cap. 10. s. Chrys. serm. 1. de st. babyl.

Mediolánumban. hasonló nagy processioval vitték bé szent Ambrus idejében, a szent Gervasius. és protasius reliquiáit. ugyan azon alkalmatóságal. nagy tsudais történék., mivel egy vak. a testekhez érvén. azonnal látni kezdet. ezt a processiot. és tsudát, mind szent ambrus, mind szent ágoston le írják. mint jelen lévő bizonyságok. st. Ambr. epist 22. ad soror. st. aug. libr 9. de Conf. Cap. 7. de Civit. Dei. libr. 22 Cap 8. Gretzerus. de process. Eccles.

K Hogy kezdődének aprocessiók, és mi ada okot erre a Ceremoniára?

F Természet szerént valo okokbol kezdődének. 1. Midön valamely szent martyrumoknak atestekre találtak, a kik rejtékben valának az üldözésekben., azokat nagy Ceremoniával. és ének szoval vitték atemplomban, hasonló képen tselekesznek vala. amidön valamely nagy okbol. egy helyről, a másikára kelletet vinni. a reliquiákat.

2. A midön. a püspök Ceremoniával áldozot. apapok a kik véle együt áldoztanak. a diaconusok. subdiaconusok, és mindnyájan az egyháziak. a házához mentenek. és processioval kísérték a templomban ének szoval. nicephoras. libr. 13. Cap. 8. Conc. laodic. Can. 56.

3. úgy is történt gyakorta. hogy a püspök. amaga diécesissében. más templomokban is el ment Cérémoniával valo misét mondani., olyankor az egész Clericussok és a nép oda kísérte ötet, az utón. mindenüt. imádkozva, és ének szoval. mentenek. mind addig a templomig a hol az Isteni szolgáltnak kellett lenni. és onnét. processioval tértenek viszá.

4. A közönségesen valo nyomoruságoknak idejében, renden kívül valo könyörgések valának., olyankor pediglen valamely martyrurnak a temetőjehez. vagy valamely más helyekre mentenek, ahol az Isten különösön ki mutatta kegyelmeségit. és hatalmát. az olyan helyekre pedig processioval mentenek, és úgy is tértenek viszá, soltárokat enekelvén. az ilyen processiókat pedig. litaniáknak nevezték. az az. esedezéseknek, ugyan mostanában is így nevezik aprocessiókat., ezért is nevezik a szentek litániáinak. azt a könyörgést. a melyet már régtől fogvást. szoktak mondani. a processiókban.

5. Midön valamely püspök. vagy fejdelem ment leg először valamely városban. olyankor keresztel mentenek eleiben. és processioval kísérték ének szoval. a templomban. valamint mostanában is tselekesznek.

6. Az anyaszent egy ház szokása avolt mindenkor. hogy a holt testet., processioval. vitték a templomban., és onnét, az Isteni szolgáltnak után. a temető helyre. de Const. apost libr. 6. cap. 30. st aug. serm. 32. de verbis apost

Ezekből látjuk tehát aprocessióknak eredetét. és hogy azok mi végre rendeltettek, avirág vasárnapi. gyertya szentelő ur napján., aváros körül, vagy a mezőn valo processiók. a melyek vagy az öremet. vagy a penitencia tartást jelentik., a vasárnapokon. és nagy innepeken valo processiók. rend szerént valo processiók. és sok helyeken statio nélkül viszik végben.

K Mitsoda az anyaszent egyház szándéka. ezek iránt a processiók iránt?

F A processiók külömb külömb félék lévén, az anyaszent egy háznak is azok iránt külömböző aszándéka, mivel nem mind egy végre rendeltettek.

1. Már szollottunk az ur napján, virág vasárnapján. és a gyertya szentelő innepén valo processiókrol. nézd meg az innepeket.

2. Midön az anyaszent egyház processiókat jár. a mezőn, aváros körül. arra a végre tselekeszi, hogy az Isten meg áldgya a földnek gyümölsét, aházakat. a melyek mellet el megyen. és a személyeket. kik abban lakoznak.

K A püspökök miért rendelnek rend kívül valo processiókat aközönségesen valo szükségekben.?

F Meg láttuk már ide fellyeb az ilyen processióknak eredetét, azért könnyü annak által látni az okát, aközönségesen valo szükségekben. apüspökök anépet arra indittyák. hogy mindenképen. a menyiben lehet az Isten haragját meg engeszteltye., ugyan arra a végre is rendelik arenden kívül valo böjtököt. imádságokat., intvén mindeneket az alamisnálkodásra. az oltári szenttséget ki teszik, és magok is a népel processiókat jár.

K Miért járnak több processiókat ahusvétii napokban mint sem más időkben.?

F 1. Azért, hogy meg emlékezünk arrol. hogy a kristus egy nehányszor meg jelent az apostolinak fel támadásától fogvást, menyben menetelég. 2. Azért. hogy az Istennek áldását kérjék. a földi gyümölsökre, amelyek abban az időben vannak leg inkább veszedelemben.

K Miért hogy sok helyeken nagy solemnitással valo processiókat járnak áldozó tsötörtökön?

F Azért hogy meg mutassák. a kristusnak azon anapon nagy ditsőségel valo menyben menetelét. ugyan ezen okbol. szoktak lenni nagy processiók. nagy Boldog Aszszony napján. mivei szent István király. a Boldogságos. szüz gondviselése alá. ajánlotta a magyar nemzetet.

2 Articulus.

A processionak rendéről.

K Miért hogy sok helyeken. a processiókban tsengettyük vannak, amelykel. szüntelen tsengetnek.?

F Azért hogy mesze meg hallják hogy a processio megyen, és hogy a kik jelen nintsenek, oda mehessenek, ez okbol is szoktak harangozni. mind ót ahonnét. a processio meg indul, mind ót ahová megyen.

K Miért visznek hoszu keresztet, vagy zászlót vagy képet?

F. Azal meg akarják. mutatni. hogy a hivek a kristus keresztének zaszloja alat járnak.

K. Miért hogy sok helyeken a kereszt előtt az Évangéliumot, és szentelt vizet viszik?

F Az Évangéliumot azért viszik, hogy meg mutassák azzal., hogy a keresztényeknek kalauza, az Isten igéje, aszentelt vizet pedig azért. hogy azzal meg hinttsék a helyeket ahol el mennek.

K Miért hogy sok helyeken égő gyertyákat visznek a kereszt mellett.?

F Azal azt akarják meg mutatni. hogy a fel feszitetett kristus. a világ világossága.

K Miért hogy a nagy processiókban akereszt előtt. füstölöt visznek.?

F Azal meg akarják mutatni hogy ahivek mindenüt a kristusnak jó illattyát hordozzák. szent pál szerént. 2 Cor. 2. 15.

K A processiókban miért mennek elöl az iffiu Clericusok, és a fellyeb valo renden lévők utánok?

F Ezt a Ceremoniát. avilági szokás hozta bé. midön valamely fejedelmet kísérnek, olyankor. maga atöb urak után szokot járn. ugyan ezen okbol. szoktak a Clericusok az oltári szentség előtt menni. a processiókban.

K A nép miért megyen. a Clericusok után.?

F A természet szerént valo dolog, hogy a nép kövesse a pásztorát.

K Miért hogy rend szerént. a processio nem azon az uton tér viszá, mint a melyen el indult.?

F. Azért. hogy annál több helyekre. nyerje az Istennek áldását.

K Mit kell tselekedni a processiókban?

F Arra reá kell emlékezni. hogy azIsten. azt akarja, hogy ötet lélekben, és igasságban imádgják, és hogy nem keresztény. hanem sidó modgyára tselekeszik. aki tsak a külső Ceremoniáit tekintí avallásnak, és aki nem lelki képpen követi azokat

2. rendel. és tisztességesen kell járn, Istenhez valo figyelmetességgel, ide s'. tová. nem kell tekéngetni. se beszélni nem kell szükség nélkül. aprocessiot végig kell. követni. hogy ha lehet.

19. Rész
Némely áitatos tselekedetekről.

Első Articulus
A butsu járásról.

K Butsura el menni valamely szent helyre. azért hogy ót az Isten segítségét. meg nyerhessék. ötöt ót imádják, és a szenteket tiszteljük, régi szokásé?

F Igen régi szokás. még az első saeculumokban. áitatos szokásban volt ahiveknél. hogy a mártýrumok temetőjéhez vagy olyan templomokban. kápolnában el mennyenek ahol a szentek reliquiái voltak., vagy az olyan szent helyekre. ahol a mi vallásunknak a leg fővebb titkait munkálotta akristus. erről mindnyájan a historicusok emlékezetet téznek. Euseb hist. Eccles. libr. 6. Cap. 11. s. aug. de Civit Dei. Cap 8. libr. 22. s. hier. epist. 17. ad marcell.

K Mint hogy az Isten mindenüt jelen vagyon, mi szükség oly mesze menni hogy ötöt imádják?

F Abban szükség nintsen. de ditséretes és szent dolog buzgoságból, olyan helyre el menni., ahol az Isten meg üsmértette magát. valamely nagy munkája által.

K Mitsoda leg ditséreteseb az ilyen butsu járásokban?

F. Bizonyoságot téznek az olyanoknak hitekről, kik valóságos áitatoságból. mennek butsura. 2. mint hogy leg gyakrabban gyalog szokták azt meg járni, afáradság penitentiául esik, amely aléleknék igen hasznos. 3. a helyeknek látása, amelyeken az Isten ki nyilatkoztatta hatalmát, és jó voltát az emberekhez., a szent reliquiák a melyeket ót tartanak. atöbb hiveknék buzgo imádságok., mind ezek fel gerjesztik ahitet mind azokban. kik olyan helyekre mennek. 4. atsudák. a melynek bizonyosok, és amelyeket nem lehet kételkedésben venni, és a melyeket az Isten munkálodik gyakorta azokon kik valóságos áitatoságból butsura mennek. meg bizonyították, hogy az ilyen áitatoságot az Isten jóvá hadgya.

K Lehető mindennek jovallani abutsu járást?

F Nem lehet, meg kell vizsgálni elsőben, hogy ki ki mitsoda állapotban és kötelességben vagyon.

Magyarázat

1. A butsu járás, olyan, valamint más egyéb tselekedetek. amelyek nintsenek parantsolat alatt, hanem csak éppen áitatoságból valok., a

parantsolat alatt valoknak előtte kel járni mindeneknek, mivel helytelen való áitatoság volna. el mulatni a parantsolatot. és követni a tanácsot, meg kell tehát vizsgálni, hogy ha a hivatallal. és a kötelességel nem ellenkeziké abutsura való menetel. mert egy olyan személy, akinek kötelességből másokra kell vigyázni. rosszul tselekednék. hogy ha azt el mulatná. azért. hogy áitatoságának eleget tégyen a butsu járásal. 2. meg kell vizsgálni a természetet., hogy ha elegendő. erő, és egészség lehető arra, egy szóval mindent jól meg kell fontolni, és könnyen ahoz nem kell fogni., agyontato pap tanácsával kell élni, mivel az áitatoságnak színe alatt. nagy vétkekben eshetnek.

K Melyek azok avétkek.?

F Sokszor történik. hogy a meszsze földre valo butsu járásra. nem egyébért adgyák magokat, hanem hogy sok féle dolgokat láthassanak., sokan. vannak olyanok, hogy tsak azért szarándokok, hogy könnyü, és vándorlo életet élhessenek,

2. Az uton helytelenül viselik magokat. valahol. el mennek botránkoztatást hadnak magok után.

3. Egy szoval. sokan nem valóságos áitatosságbol tselekeszik, hanem emberi tekintetért, ugy mondván; az áitatosságnak. nem a fájához, hanem tsak a hajához ragaszkodnak, és el hagyák ami leg szükségeseb, az Istent szolgállyák külső képen. de belső képpen ötöt meg bánttyák, el felejtván azt, hogy az Isten lélek, és ötöt lélekben. és igazságban kell imádni és szolgálni..

K Mire kell tehát vigyázni, hogy abutsu járásban, az Isten lélekben. és igasságban imádtassék?

F 1. szükséges hogy abutsu járás. okos, és értelmes áitatosságbol legyen. mivel ezek nélkül nem hasznos.

2. Az uton mindenüt jo példát kell adni. aszemérmertességel, tsendeséggel, és amértékletességel, szent, és hasznos dolgokrol kell beszélgetni.

3. Midön pedig a feltet helyre érkeznek. az Istent imádni, és néki hálákot kell adni, és segítségül hini aszenteket. kiket ött tisztelnek, és ezeket valóságal, és hittel kell végben vinni., és midön mindennek vége lett, hasonló áitatossággal kell viszá térni.

2 Articulus Az olvasorol.

K Miben áll az az imádság. amelyet olvasonak nevezik.?

F. Eszerént kell azt mondani. akereszt vetés után, aszent léleknek segítségét kell kérni, valamint atöbb imádságokban. azutan a hiszek egy Istent el kell mondani. a mi atyánkot. és akövetkezendő három kis szemeken az üdvözletet. azután. a nagy szemeken, a mi Atyánkot kell mondani. és az aprokon az üdvözletet. és így mind végig valamég ahat tiznek vége lesz, és hasonló képpen kell el végezni. valamint el kezdették.

Lehet az olvasonak számát meg nagyobbítani, vagy kissebbíteni. lehet a mi atyánk után. a gloria patrit el mondani: és mindenik. tiz után. valamely más imádságot el mondani. aki ugy akarja, lehet a nagy szemeken az üdvözletet mondani. és akitsideken a mi atyánkot., lehet kinek kinek amaga áitatossága szerént. más féle olvasot ki gondolni, példanak okáért, a nagy szemeken a mi atyánkot mondani, és az aprokon. *az Istennek irgalmaságát kérni. ilyen formában, én Istenem ne engedgyed hogy a vétekben éllyek, nyisd fel szemeimet. hogy hadd láthassam meg rossz erkölcseimet. üsmértess meg velem mind azt. ami ate akaragod. hogy meg tselekedgyem, és adgy kegyelmet hogy azt végben vigyem.* vagy valamely más ilyen hasonló imádságot.

Lehet az Angyalok tisztességekre is ilyen formán olvasot mondani, a nagy szemeken a mi atyánkot, és akis szemeken ezt az imádságot. *szent Angyalok, kiket az Isten irgalmaságából örzésünkre rendelt., oltalmaztatok meg minket, az ördög, avilág, és atest ellen valo viaskodásunkban, hogy meg ne szégyenitessünk. az irtoztato itélet napján.*

Lehet a szenteknek tiszteletekre is olvasot mondani. ilyen formán, a nagy szemeken a mi Atyánkot, és az aprokon ezt az imádságot, keresztelő szent János, szent péter, szent pál. szent. N. és Istennek minden szentei. imádkoztatok mi érettünk. most és halálunk oráján Amen

K Mire kell vigyázni az olvaso mondásban?

F Arra, amint másut meg mondtuk., hogy ne csak szájjal, hanem szívből kell imádkozni, és nem kell azokat követni. akik ide s' tova tekintvén. csak az ajakokat mozgatták. mint ha nem is imádkoznának, hanem csak az olvasot olvasnák, az ilyen nem keresztényhez, hanem sidohoz illendő imádkozás.

K Az olvasot miért kell tízes számra osztani. hogy annyi üdvezletet vagy mi atyánkot mondgyanak., nem babonaságé a számra vigyázni?

F Azok akik ezt az imádságot kezdték. akristus titkainak tiszteletére vigyáztak, atizes számal, vagy pediglen a Boldogságos szüz esztendeinek számára, gondolván. hogy annyi esztendőt töltöt volna el aföldön, enem ellenkezik ahittel, nem is babonaság. mivel nem kötelezzük magunkot annyira a számhoz. hogy azt tartanok, hogy bizonyos számú pater, vagy Ave, hathatosabbá teszi imádságunkot. mint sem más féle szám. valamely imádságot el mondanak gyakorta hittel. jelenti buzgoságos kívánságát annak, aki imádkozik.

3 Articulus

Ollyan áitatos tselekedetekről. melyeket az anyaszent egy ház jóvá hágya, és az ollyanokrol. a melyeket el szenvedí.

K Az Anyaszent egy ház. jóvá hágyaé mind azokat az áitatos tselekedeteket a melyek szokásban vannak ahivek között?

F Vannak ollyanok, a melyeket jóvá hágya, de meg vannak ollyanok. a melyeket csak el szenvedí.

K. Melyek azok atselekedetek a melyeket az anyaszent egy ház. jóvá hágya?

F Az anyaszent egy ház. csak azokat hadgya jóvá., amellyek meg egyeznek ahit ágazatival, a szent atyák tanításival, és a melyek az Istenhez vezérelnek minket.

K Melyek azok, a melyeket csak ell szenvedí?

F Némely ollyan dolgok, amellyek szokásban vétetődtek, vagy a rendetlen áitatoságból, vagy a melyek valamely tudatlanságból. bé szívárkoztak. de a melyek, magokban nem ellenkeznek, se ahittel, se a jó szokásal., noha mind azon által, jobb volna, hanem volnának. az anyaszent egy ház valo hogy jóvá nem hadgya, de el szenvedí. azért., hogy valamely más nagyob rendeletlenséget azzal el kerülhessen, ugy tselekszik, némelykor. valamint szent ágoston mondgya, hogy inkább meg sérti a maga rendelésit. csak hogy meg tarthassa amaga testét s. aug. epist. 115. ad janua. epist 50. ad bonifa.

K Mire kell vigyazni ahiveknek az ollyan dolgokban. a melyeket az anyaszent egyház csak el szenvedí?

F Nékik is hasonlo képpen. csak el kell szenvedni. de jobb az anyaszent egy ház. akarattyát követni, mint sem ollyanhoz ragaszkodni., amit csak el szenved.

K Az anyaszent egy ház. azt jóvá hágyaé, vagy csak el szenvedí, midön a szenttségekhez, keresztet, olvasokot, vagy valamely más efféléket értetnek?

F Ezt az anyaszent egy ház jóvá hágya. mivel ez iránt példát láthatni a szent irásban, azt láttyuk, hogy a keszkenök., melyeket az apostolok ruháihoz értettek, abetegeket meg gyógyították. act 19. 12.

Erre az okra valo nézve értetik aszenttségekhez a ruhákat, keresztetek., és az olvasokot. szent ambrus. azt bizonyítja. hogy a szent gervásius. és aszent protásius reliquiáihoz értetet ruhák.

a betegeket meg gyógyították. szent agoston. sok ilyen tsudákrol szól. a mellyek maga jelen valo létében történtenek. ambr. epist. 22. ad soror. st aug. de civit dei lib. 22. Cap. 8.

K Az anyaszent egyház jóvá hagyáé. vagy tsak el szenvedí, hogy a szentek kö képeire, ruházatokat tegyenek, és hogy azok előtt. gyerttyákat égessenek.?

F Az ilyen tselekedet magában nem ros. az anyaszent egy ház azt nem tilttya, de nem is parancsollya, hogy ha pedig azt látná. hogy anép együgyüése, annyira megyen. hogy a képben valamely el rejtet erőtt tartana lenni, vagy valamely babonaságal menne végben, akkoron minden modal annak ellene állana, és apüspököknek lelki számadásokban jár, hogy az ilyenekre vigyázanak. mind azon által. adolog magában nem ellenkezik ahittel. mivel. aképek ékesítése, jelenti azt akülsö képpen valo tiszteletet, amelyel vannak belső képpen. azokhoz. akiket jelentnek a képek. agyerttyák. pedig amelyeket egetnek. a képek, és a reliquiák előtt. nekünk eszünkben juttattják. azt a fényes bóldóg. és örökké valo életet., amelyben élnek a szentek menyekben akristusal.

K Az anyaszent egy ház jóvá hagyáé vagy tsak elszenvedí hogy évangyéliumot olvassanak mind azokra, kik azt áitatosságbol kivannják?

F E. mind szent. mind igen régi szokás. és azt igen jóvá hadgya az anyaszent egy ház., abban nem lehet kételkedni., hogy az örökké valo élet igéinek olyan nagy ereji ne volnának, hogy meg nyeresék nekünk mind azt amit kérünk, és hogy a kristus jóvá nem hagyná az olyan tselekedetet. a melyel meg mutattják. hogy tisztelettel vannak az ö Isteni szavaihoz.

Egy szoval. az anyaszent egy ház. tsak azt hagyja jóvá, és tsak azt parantsollya, a mi az Évangyéliumal. a Conciliumokal, és a szent atyák irasival. meg egyezik.

4. Articulus

Hogy miért. szükséges apüspöknek el jární az egész püspökségét.

K A püspökök miért járnják el a diecésisekben lévő templomokat.?

F 1. Hogy rendelést tegyenek, és meg visgállyák, a mi a lelki és az egy házi dolgokat illeti, 2. hogy arendeletlen dolgokat meg orvosollyák. 3. hogy nyájokat jól meg üsmérhessék, és amiben lehet őket segethessék. 4 hogy a bérnálásnak szenttségít. ki szolgáltassák. 5. hogy apásztor, és a nyáj közöt valo egyességet meg erősítsék.

K Mitsoda rendet tartanak. midön apüspök. a diécésissét látogattya?

F Tsak rövideden fel teszem, midön apüspök valamely városban, vagy faluban érkezik, az egy házi renden lévök nagy tisztelettel fogadgyák. és processioval kísérik atemplomban. ót néki szentelt vizet adnak, amelyel anépet meg hinti, és azután ötet meg füstölik. atemplomban bé menván. imádságot mondanak apüspökért, és anépert, a templom a mely szentnek anevét viseli, annak tiszteletére, a soltarokbol. valamely verseket énekelnek. annak vége lévén, apüspök, azon szentnek, esedezése által, és akristus érdemi által, az Istennek egy könyörgést mond ell. a nép a Confitéort el mondgya. és a püspök. áldást, és absolutiot ad néki, és negyven napig valo indulgentiát, azután apüspök letészi. a fejár. ruhát. és viola színüt veszen magára. mivel ahalottakért. fognak könyörögni.

A deprofundist kezdik énekelni, és apüspök a meg halt püspökökért imádkozik, azután processioval mégyen atzin teremben. és ót imádkoznak. a meg holt egy háziakért. és a hivekért kik ót feküsznek. onnét viszá térvén atemplomban. ismét imádkoznak közönségesen ameg holt hivekért.

Azután meg vizsgálja az oltári szenttséget, akereszteléshez való edényt, aszent olajakot. az oltarokat. képeket, edényeket, az oltári ruhákat, azután tudakozdik az egyháziakról, a népről, ha valami fogyatkozást talál. arról rendelést tévesen, a bérnyújtást fel adja. és a misét el mondja ha neki úgy tetszik.

E meg lévén. ujjongásban. imádkoznak a halottakért. és a szálására megyen.

K Miért kezdik el. ezt a. Céréoniát a püspökért való imádságon?

F. Hogy meg mutassa a nép azzal, micsoda örömmel látja az ő püspökjét, és hogy mint kívánja. azt, hogy az Isten irgalmaságából. az ő látogatása hasznos legyen.

K Miért mondanak könyörgéseket elsöben a szentek tiszteletekre. és a holtakért. minek utána a népnek absolutiot adtak volna.

F Ebböl világosan ki tetszik. a mennyekben., apurgátoriumban. és a földön lévő anyaszent egy ház közöt való egyeség. noha ezaz egyeség. csak akkor létszen tökéletes, midön ez a három társaság együt létszen. mennyekben., hogy pediglen el lehessen érni azt a boldogságot. szükséges hogy az Isten meg szabadítsa kegyelme által. apurgátoriumban lévő lelkeket. a szenvedéstöl. és a földön lévő hiveknek kegyelmét adja a jó életre. hogy el érhessek az örök boldogságot.

K Mit kell ahiveknek tselekedni azon idő alatt. amég a püspök nálok marad?

F 1. El kell véle mondani mind azon imádságokat amellyeket el mond, és fő képpen imádkozni kell apüspökért. 2. tisztelettel kell halgatni intését., 3. tudára kell neki adni. ha valamely rendetlen. vagy botránkozásra való dolgot tselekednének aparochiában, de azt harag. és bosszu állás nélkül, kell tselekedni., 4. végben kell vinni szorgalmatossággal minden rendelésit.

Ennek a munkának rövideden való bé fejezése, és summája.

K. Elégségesen. és világosan meg magyaráztad mind azt valami avallást illeti. és valami ahoz tartozik, mostanában csak rövideden tedd egy summában mind azt valamit mondottál?

F Azt könnyen fel lehet tenni, az egész munkát három könyvben osztottuk, az első könyvben, minek utána meg magyaráztuk volna. a teremptőnek Istenségét, a teremptet állatokról szollottunk., leg elsőben is az emberöl. annak teremptetéséről. esetéről, akristus által való meg váltatásáról, és hogy mi formában vezérlette, és vezérli az Isten embert., hogy az örök életet, amelyért teremptette el érhesse, ezt nevezik azért. avallás historiájának.

A második könyvben meg mutattuk hogy mi módon kell élni az embereknek. hogy az örök életet el érhessek. arra való nézve meg magyaráztuk mind azt, valami avétket. a jó erköltsöt, az Isten. és anyaszent egy ház parantsolatit illeti, mind azt valami akegyelmet., aszenttségeket, és az imádságot illeti.

Mind ezekből tehát ki tetszik. hogy az Isten arra avégre teremptette az embert, hogy az örök életet, az az, az Istent bírja örökösön, szükséges azért, hogy arra avégre is fordítsa minden tselekedetit, ugyan ezen boldogságra való nézve, kell neki valóságos hálaadásal lenni akristushoz., meg gondolván mind azt. valamit akristus tselekedet, hogy annak a boldogságnak uttyára tehessen. hogy azt nekünk meg érdemelhesse, és hogy mi azt el érhessek, ugyan erre való nézve, kel az embernek minden erejéböl, avétket el kerülni, a jó erköltsöt követni, az Istennek, és az anyaszent egyháznak engedelmesskedni. erre való nézve kell a szenttségekhez járulni, annak a kegyelemnek el nyerésire, meg szaporítására, és meg tartására, amely,

keresztényi életet éltesen velünk, erre való nézve kell imádkozni, avallásbéli szolgálatokban foglalatostkodni, az embernek úgy kell magát tekénteneföldön. mint idegent, mint olytat, a ki hazájából, amenyekből. el vagyon rekesztve, az után kell néki suhájtózni, és azon haza felé utazni, mert más képpen. mindenkör boldogtalan lenne. ebből áll rövideden az egész kereszténység, és az egész munka.

K Mind ezekből úgy tettezik mint ha azt akarnád ki hozni hogy az embernek boldogsága tsak a menyekben vagyon. hát eföldön nem leheté boldog az ember?

F. Tekélletes boldogsága. nem lehet az embernek másut tsak menyekben., mert minden boldogsága. abban áll, hogy az Istent örökké birhassa. ötet pedig tsak amenyekben birhattya örökösen, mentől több reménségünk lehet amás élethez, annál boldogabbak vagyunk ezen életben, mentől tavulab vagyunk attól., annál boldogtalanabbak vagyunk., eföldön, minden valami az Istenhez vezet minket, aboldogokká is tészen, de olyan boldogságal amely nem egész, de amely meg egyezik ami eföldön levő. bujdosó állapotunkal, viszontag. valami az Istentől el távoztat. aboldogokká is tészen, úgy mint agazdagságok. betsületek. gyönyörüségek, abizonyos hogy ezek nem teszik az embert boldogá, az Isten egyedül töltheti bé ami lelkünket, kivánságinkot, és távoztathattya el. rettegésinket. rom. 8. 24. s. aug. de Civit dei lib 19. Cap. 4.

K Mi teheti tehát az embert boldoggá, annyiban., amenyiben ez az élet. azt meg engedi., és mi ad leg több reménséget néki. az örök boldogságra?

F Nyolcz féle dolog teheti boldoggá. a melyeket nyolcz féle boldogságoknak nevezik, és a melyekre maga akristus tanitot minket. matth. 5.

1 *Boldogok alelki szegények. mert övek amenyeknek országa.*

2. *Boldogok az szelidek, mert ök örökség szerént birják aföldet.*

3. *Boldogok a kik sirnak. mert ök meg vigasztaltatnak.*

4. *Boldogok akik éheznek, és szomjuhozák az igazságot., mert ök meg elégítettnek.*

5. *Boldogok. az irgalmasok, mert ök irgalmaságot nyernek.*

6. *Boldogok atiszta szívűek. mert ök az Istent meg láttyák*

7. *Boldogok. a békeség szeretők. mert ök Isten fiainak mondatnak.*

8. *Boldogok akik üldözést szenvednek. az igazságért, mert azoké a menyeknek országa.*

A lelki szegényeken akristus érti. 1. az alázatosakat, 2 aszegényeket, kik meg elégesznek állapottyokal. 3. agazdagokat. kik nem ragaszkodnak gazdagságokhoz.

Az szelideken akristus érti, azokat, kik nem irigyek. nem veszekedők, nem zugolodok. és aföld. melyet az illyeneknek ígér, nem más., hanem aparaditsom.

A kik sirnak, akristus érti. azokat kik sirattyák vetkeket., vagy a mások vétkeit. 2. azokat. kik penitentzia életet élnek, 3. kik Istenért. nyomoruságot szenvednek.

A kik éheznek, és szomjuhozák. az igazságot. akristus érti, azokat kik buzgosággal. kívánnják kedves, és igaz lenni Isten előtt, és akik azon igyekeznek, hogy elő mehessenek atekélleteségben.

Az Irgalmasokan. akristus érti azokat., kik meg segittik felebarátttyokot. amenyiben lehet., lelki, és testi szükségekben. a kik leg aláb szánakodásal. vannak másokan. akik másoknak könnyen meg engednek. és könyörülnek.

A békeség szeretőken. a kristus érti, azokat akik meg győzték rossz kívánságokat., akik békeségben élnek, mind magok. mind mások. mind az Istennel, és akik másoknak is kívánnák meg szerezni azon békeséget.

A tiszta szívűeken a kristus érti azokat. kik semmi féle. vetekhez nincsenek ragaszkodva, és akik szüntelen azon vannak. hogy meg győzzék a rossz kívánságot.

A kik üldözést szenvednek az igazságért. a kristus érti azokat, kik gyűlöletben vannak. kiket rágalmaznak, besteleníttenek, üldöznek, azért. mert bizonyosságot tesznek. az igazságról. szóval, vagy írásokkal, egy szóval. mert hivatalokban el járnak.

K Ezek boldogságok. magokban foglalják tehát. az egész keresztényi életet?

F Igen is. mert nem lehet boldoggá lenni a keresztényi élet nélkül. a keresztényi életet pedig boldogság követi. s. Chrys. in Cap 5 Matth Cornelius a lapide in Cap 5. s. Matth

Adassék Dicsőség az Atyának, a Fiúnak, és a szent Lelek Istennek, és ez a munka Légyen dicsőségére. Amen

Ennek a könyvnek táblája.

Első Rész. a kegyelemről. 1.

- Első articulus. hogy mi légyen a kegyelem, és ahány féle. 1.
2.art. hogy kinek érdemiért. adatik akegyelem. 4.
3.art. a kegyelemnek szükséges voltáról. és abünös embernek szabadságáról. 6.
4.art. a mi tselekedetinknek érdeméről, és akristus kegyelmének erejéről. 8.
5 art. azokrol. akiknek akegyelem adatik. 10

2 Rész. a szenttségekről. közönségesen.

- Első articulus. hogy mik legyenek aszenttségek. 14
2 art. a szenttségek számairól., rendeltetésekről.. ki szolgáltatásokrol. 15

3 rész a keresztségről.

- Első art. hogy mi légyen akereszttség. 16.
2 art. akeresztelésről. 19.
3 art. a keresztségnek szükséges voltáról. és akereszttség nélkül meg holt gyermekekről. 23
4 art a kereszt atyákról, és anyákról. 26.
5 art akereszttségnek Cérémoniáiról. 28.
6 art. ismét akereszttség Cérémoniáiról. 30.
7 art ismét akereszttség Ceremoniáiról. 32.

4 rész a bérmálásrol.

- Első art. hogy mi légyen abérmálás. 34.
2 art a bérmálásnak hasznairól. és aszent lélek ajándékirol. 36.
3 art hogy ki adgya fel a bérmálást, annak szükséges voltáról, és hogy mitsoda készülettel kel ahoz járulni.
4 a bérmálás. Cérémoniáinak magyarázattya. 40.

5 rész az Eucharistiáról

- Első art hogy mi légyen az eucharistia. 42.
2 art. az eucharistiának rendeléséről. 44.
3 art az eucharistiáról valo igeretnek magyarázattya, amint szent jánosnál vagon a hatodik részben. 47
4 art. az eucharistiáról., ugy mint szenttségről, és a transsubstantiatorol 50.

- 5 art a szenttséges eucharistiának imadásáról. 56.
- 6 art az eucharistiának hasznairól. 57.
- 7 art a Communiohoz való készületről. 59
- 8 art a gyakorta való Communioról. 62.
- 9 art a egy szin alatt való Communioról. 63
- 10 art. a Communionak. szükséges voltáról. 68.

6 rész a penitentzia tartásnak szenttségeről.

- Első art a penitentzia tartásnak szükséges voltáról. 70
- 2 art. hogy miben álljon, a penitentzia tartásnak szenttsége. 73
- 3 art. a töredelmeségről. 74
- 4 art a tékelletességgel való töredelmeségről. 77.
- 5 art a jora való fel tételekről. arosz szokásokról. és a vétekre vivő alkalmatoságokról. 79
- 6 art. agyonásról. és annak szükséges voltáról. 82
- 7 art a gyontato pap meg választásáról. 83
- 8 art. a lélek üsméret meg vizsgálásáról. és gyonáshoz való készületről. 85
- 9 art hogy mitsodásnak kell lenni agyonásnak hogy jó legyen. az egész életünkről való gyonásról. és hogy mit kel tselekedni. midön a pap elöt le térdepelünk. 87
- 10 art. az elég tételről. és annak szükséges voltáról. 92
- 11 art. a szent írásból való példák, a melyek meg bizonyittyák, az elég tételnek szükséges voltát. 94
- 12 art. az anyaszent egy háznak. régi rendelése szerént való elég tételről, anégy rend béli, nyilván való penitentzia tartásról. 96.
- 13 art. hogy mitsoda okra való nézve rendelte, és rendeli az anyaszent egy ház. a penitentzia adást. 99.
- 14 art a penitentiális szabot rendekről. 101.
- 15 art az elég tételi tselekedetekről. 108.
- 16 art. hogy mitsoda igyekezetben, vagy szándékban kell lenni, hogy az elég tétel hasznos legyen. 109
- 17 art a purgatoriumról. 110.
- 18 art. az indulgentiákról. 113
- 19 art az indulgentiákról. 117.
- 20 art az absolutioról. 123
- 21 art az absolutionak el halasztásáról. 125
- 22.art. a püspökököt, papokat illető absolutiokról, Casus reservatus. és a Censurákról. 129
- 23 art az exCommunicatoról. az az. az egyeségből való ki rekesztésről. 131

7 rész az utolsó kenetről.

Első art. abetegségről. 134.

2 art. hogy mi formában kell. atestámentumot a keresztényi rend szerént meg tsinálni. 137.

3 art. hogy mi légyen az utolsó kenet magában. 140.

4 art az utolsó kenetről.

8 rész. az egy házi rendről.

Első art. mi legyen az egy házi rend. 145

2 art. azokról az akadályokról. melyek meg nem engedik az egy házi rendben való menetelt 147.

3 art. hogy mitsoda készüllettel. és mitsodásnak kel annak lenni a ki az egyházi rendben akar menni. és hogy hivatalosnak kell erre lenni, 149

4.art. a tonsuráról, az az, ahaja el nyíréséről annak a ki az egyházi rendben vétetik. 152

5 art. a beneficiumról, vagy az egy házi jóságokról., és a simoniáról. 156.

6 art. az egy házi also rendekről. 162

7 art. az egy házi fő rendekről. 164

8 art a sub diaconusnak, diaconusnak, papoknak, és püspököknek hivatallyról. 166

9 art. magyarázattya, a Ceremoniaknak, a melyekkel fel szentelik apüspököt. 169

10 art. hogy mivel tartoznak ahivek, a püspököknek, papoknak, és más egy házi rendben lévőeknek. 176

11 art. a szerzetesek rendéről. 178

9 rész. aházáság szenttségéről,

Első art. közönségesen aházáságról. 183

2 art. aházáságnak, szenttségi voltáról. 185

3 art. aházáságnak akadályról. 186

4 art az akadályokról, melyek aházáságot semmire valóvá teszik, és a melyeket dirimens akadályoknak nevezik. 188.

5 art. az olyan akadályoknak magyarázattya, a melyek nem teszik semmivé, hanem tilalmassá aházáságot. 196

6 art. hogy miképpen kell készülni aházásághoz, és kel el tölteni a lakadalmi napot 199

7 art. aházásoknak, egy máshoz való kötelességekről. 201

8 art. aházásoknak, gyermekekhez való hivatallyokról. 203

9 art a tselédes gazdáknak, és gazda aszszonyoknak, tselédgyekhez való hivatallyokról. 206.

10 rész az imádságról.

- Első art. hogy mitsoda az imádság, és a hány féle. 207
2 art az imádságnak, szükséges voltáról. 209
3 art.. hogy kinek kel könyörögni, és kiért, 213
4 art. hogy mitsoda állapotban kel annak lenni a ki imádkozik. 214.
5 art. hogy mit kell kérni Istentől.
6 art. az imádságnak formájáról. 218
7 art. hogy mi képpen halgattya meg Isten. az imádkozókat 223
8 art. hogy mitsoda képen kel lenni atestnek. az imádságkor 224
9 art. az imádságnak. helyéről, és atemplomhoz valo tiszteletéről. 226.

11 rész. az elmével valo imádságról.

- Első art. hogy mi légyen, az elmével valo imádság. 228
2 art. az elmélkedésről, annak szükséges, és könnyü voltáról. 232

12 rész, a szóval valo imádságról. közönségesen. 234

13 rész az urnak imádságáról.

- Első art. ennek az imádságnak magyarázattya. 237
2 art. ami atyánkban lévő kéréseknek magyarázattya. 238

14 rész némely különös imádságokról.

- Első art az angyali köszöntésről. 256
2 art. az angelusrol 259

*15 rész az anyaszent egy háznak közönségesen
valo imádságirol*

- Első art. hogy mitsoda nyelven. szokot lenni aközönségesen valo imádság. 260
2 art. az anyaszent egy háznak. közönségesen valo Cérémoniairol. 265
3 art. a gyertyáknak, és lámpásoknak szokásáról.
4 art. a temjénnek szokásáról. 269
5 art az anyaszent egy háznak, az Isteni szolgálatban valo külömb külömb féle szokásírol. a rituale, és a Ceremoniák íránt. 272
6 art. az éneklésnek, musíkának, es az orgonálásnak szokásáról. 275

16 rész. a szent Mise áldozattáról.

Első art. Közönségesen az áldozatrol. 276

2 art. abelső képpen valo áldozatnak kötelességéről. 281

3 art a külső képen valo áldozatnak kötelességéről, és hogy mik voltak az áldozatok, a mojses törvénye előtt, és utánna. 283

4 art amojstes törvénye előtt valo áldozatok figuráinak. magyarázattya.

5 art a mojses törvénye alat valo áldozatok figuráinak magyarázattya. 289

6 art hogy mindenkor volt. és lészen az anyaszent egy házban külső képen valo áldozat. 295

7 art. erről akét szorol, lyurgia, és missa, a mely szokal élnek, amidön az anyaszent egyháznak., külső képen valo áldozattáról szolnak. 301

8 art. hogy mi légyen, a mise szent áldozattya 302

9 art. hogy mi végekre, és okokra valo nézve, ajánlyák amise áldozattját. 306.

10 art. hogy kinek ajánlyák a mise szent áldozattját, és hogy abban miért tésznek emlékezetet a szentekről. 309

11 art. hogy kiért ajánlyák a mise szent áldozattját, 311

12 art a halottakért valo misékknek. bővebben valo magyarázattya. 312

13 art. az énekes, és a szoval valo misékről. 316

14 art hogy mitsoda helyen kell mondani a misét, és a háznál lévő kápolnákról. 318

15 art. az oltárokról., oltári öltözetekről, fejer ruhákról, és a szent edényekről. 319

16 art. amiséhez valo öltözetekről. a melyeket, apüspökök. a papok vesznek magokra, es azoknak régiségekről. 322.

17 art a szent mise szolgáltatásának napjairol, és oráírol. 325

18.art. hogy mitsoda készüllettel kell lenni azoknak. kik misét mondanak. 328

19 art. hogy mitsoda készüllettel kell jelen lenni amisén, és hogy melyik a leg jobb modgya, amise halgatásának. 329

20 art. amisének rendiről. 333

21 art a szent mise imádságinak és Ceremoniainak. betü szerént valo magyarázattya. 335

17 rész az ördög üzésről, és a szentelésről.

Első art. az ördög üzésről. 422

2 art. hogy mit kell érteni ezen a szón. benedictio. 424

3 art a Cérémoniákról, amelykel áll az anyaszent egyház, a szenteléskor, 427

4 art. a szentelésekről. melyek tsak a püspökököt illetik, es az olyanokrol. melyek nem tsak őket illetik. 429

5 art a szent olajak meg szenteléséről. nagy tsötörtökön. 431

6 art aharangok szenteléséről. 435

7 art atemplom, és az oltár szentelésének, Ceremoniairol. 440

8 art. a templom. és az oltár szentelésekor valo leg fővebb Ceremoniáknak. magyarázattya. 449

9 art. a szentelt vizről. 455

18. rész. a processiókrol.

Első art a processióknak eredetéről. 458

2 art a processionak rendéről. 463

19 rész. némely áítatos tselekedetekről.

Első art. a butsu járásrol. 465

2 art. az olvasorol. 468

3 art. olyan áítatos tselekedetekről, melyeket az anyaszent egy ház. jóvá hagyta, és az olyanokrol. a mellyeket el szenvedti.

4 art hogy miért szükséges apüspöknek, el járni az egész püspökségét. 474.

Ennek a munkának bé fejezése és summája